

נגה גנאל

קורן נשר שרעבי

בשבילי הטקסט

מספר אישור 4460
אישור בתאריך 31.5.16

בשבילי הטקס

נגה גנאל

קורן נشر שרעבי

- כתיבה: קורן נشر שרעבי, נגה גנאל
- קריאה והערות: דנה גנאל
- תרמו לכתיבת הספר: רותי כהן בן-נון, רזיה יפה, ורדה הוניש, לימור טובול, שרון עידן,
דורות קדרי דוידוב
- עיצוב השער: איתן אביבי, עופר נשר
- עיצוב הספר, עורך גרפי והפקה: קורן נشر שרעבי, עופר נשר
- איורים: איתן אביבי, עמוס אלנובוגן, נוי גל

© כל הזכויות שמורות
ל"שרי - הוצאה לאור" ול"גנאל ספרים בע"מ
Print in Israel 2016

אין לשכפל, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או להקליט
בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר - כל חלק שהוא
מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה
אסור בהחלט, אלא ברשות מפורשת בכתב מהמחברות.

השתדלנו ככלتنا לציין את בעלי הזכויות של כל הטקסטים
בפרקיו הספר השונים. אם השמנתו אחד או יותר מן הכותבים, אנו
מתנצלות על כך ונתקן זאת כאשר הדבר יובא לידייתנו.

ספרי

חרטם

פֶּרַי הַקְּרָאָה לִפְנֵי

נגה גנאל
ת.ד. 78 גבעת שמואל, 54100

קורן נشر שרעבי
מושב שחר שרעבי
79335, 78

תוכן העניינים

		הבנת הטענה והבעה
115	כתיבה ממזגת על פי שלושה טקסטים	המאמר
122	כתיבה ממזגת - מאמר ותרשים	מאמר טיעון
128	כתיבה ממזגת על פי שלושה טקסטים	מבנה בסיסי של מאמר טיעון
136	כתיבה ממזגת על פי טקסטים אחדים	זיהוי הטענה וביסוסה
148	שם המספר	זיהוי שלושת רכיביו של מאמר טיעון
153	מילות הרוח ורטיטן	מכتبת תגובה
	תחביר	ביסוס הטענה
157	המשפט הפ疏ט	ביסוס הטענה באמצעות דוגמאות
157	המשפט הפועל	ביסוס הטענה באמצעות השוואה
157	הנושא, הנושא	טענת נגד
160	הנושא המורחב ושימושו הרטוריים	תහילך כתיבה של מאמר טיעון
163	הנושא הסתמי (מבע סתמי) ותפקידו הרטוריים	מאמר טיעון המציג טענות נגד אחדות
167	המשלימים במשפט	פתחות וסיומים
167	משלימי השם - הלואי	כתיבת מאמר טיעון המציג טענות נגד
169	התמורה	דרכים נוספות להציג טענת הכותב
170	התפקידים הרטוריים של התמורה	דוגמאות לדגמים של מאמר טיעון
173	משלימי הפועל	מאמר טיעון שעיקרו תגובה
173	המושא	דוגמה למאמר תגובה לאירוע
176	התיאורים	ביסוס הטענה – אמצעים רטוריים
188	חלקים נוספים במשפט	текסטים מסוגות שונות
188	ההסגר ותפקידו הרטוריים	tekst midu
190	פניה	ערך אנציקלופדי
190	קריאאה	עלון מידע
193	המרות	tekst shimushi
200	המשפט השמניא	הפרסומת
200	האוגד	מכtab drshmi
202	משמעות המילים "אין" ו"יש"	מכtab tagoba lairoy
204	דגמים שונים של משפט שמני	tekst bikורת
211	תפקידו הרטורי של המבנה המודלי	tekst sbarra
214	משפט ייחוד ותפקידו הרטוריים	נאום / הרצאת דברים
219	משפט פשוט בעל חלקים כוללים	תרגול מסכם בכתיבה מאמר טיעון
224	המרות	סיכום הטקסט
228	תפקידו הרטוריים של המשפט הכלול	הדגמה לכתיבה סיכום
		כתיבה ממזגת - סקירה תיאורטית (ספרותית)
103		107 רישום ביבליוגרפי (אזכור מקורות המידע)
107		108 סקירה תיאורטית - הדגמת שלבי העבודה
109		109 סקירה תיאורטית - הדגמת שלבי העבודה

<p>ריכוז השימושים הרטוריים במערכת הצורות</p> <p>369</p> <p>גזרת המרובעים</p> <p>373</p> <p>דיקוי הגיהה בגזרת המרובעים</p> <p>377</p> <p>גזרות החסרים (חפ"נ, חפי"צ)</p> <p>382</p> <p>דיקוי הגיהה בגזרות חפ"נ – חפי"צ</p> <p>386</p> <p>גזרות הנחים</p> <p>388</p> <p>גזרת נחי פ"א (נפ"א)</p> <p>388</p> <p>גזרת נחי פ"ו (נפ"ו/ו)</p> <p>389</p> <p>דיקוי הגיהה בגזרת נפ"ו/ו</p> <p>399</p> <p>גזרת נחי ל"ה (נל"ה)</p> <p>402</p> <p>פעלים מורכבים</p> <p>406</p> <p>דיקוי הגיהה בגזרת נל"ה</p> <p>408</p> <p>גזרת נחי ל"א (NEL"A)</p> <p>411</p> <p>פעלים מורכבים</p> <p>415</p> <p>דיקוי הגיהה בגזרת Nel"A</p> <p>416</p> <p>העיצורים הגראוניים</p> <p>419</p> <p>דיקוי הגיהה בעיצורים הגראוניים</p> <p>427</p> <p>גזרת נחי ע"ז/י (גע"ז/י)</p> <p>429</p> <p>פעלים מורכבים</p> <p>436</p> <p>דיקוי הגיהה בגזרת גע"ז/י</p> <p>441</p> <p>גזרת נחי ע"ע (כפולים)</p> <p>445</p> <p>דיקוי הגיהה בגזרת ע"ע</p> <p>460</p> <p>תוצרת השם</p> <p>466</p> <p>הדרכים להרחבה אוצר המילים בעברית</p> <p>466</p> <p>גזירה</p> <p>466</p> <p>גזירה מסורתית (המשקלים)</p> <p>501</p> <p>שורשים תנינניים</p> <p>501</p> <p>שורשים גזורי שם</p> <p>504</p> <p>גזירה קוויות</p> <p>504</p> <p>בבסיס + צורן גזירה סופי (בסיס + סיומה)</p> <p>508</p> <p>צורן תחيلي + בסיס</p> <p>511</p> <p>בסיס ובסיס (הרכיב בסיסים; הלחם בסיסים)</p> <p>שאילת מילים לוועזיות</p> <p>517</p> <p>חידושים מילים של האקדמיה ללשון העברית</p> <p>520</p> <p>דיקוי הגיהה בשם העצם</p> <p>522</p> <p>צורני גזירה וצורני נתיחה</p> <p>524</p> <p>איןדקס - מפתח עניינים</p> <p>534</p>	<p>משפטים שאינם פשוטים</p> <p>233</p> <p>משפט איחוי</p> <p>233</p> <p>המרות</p> <p>238</p> <p>משפט מורכב</p> <p>244</p> <p>פסוקית מקום</p> <p>245</p> <p>פסוקית זמן</p> <p>246</p> <p>המרות</p> <p>249</p> <p>פסוקית סיבה</p> <p>250</p> <p>פסוקית תכלית</p> <p>253</p> <p>פסוקית אופן</p> <p>256</p> <p>פסוקית מצב</p> <p>258</p> <p>פסוקית תנאי</p> <p>260</p> <p>פסוקית ויתור</p> <p>265</p> <p>פסוקיות שאין תיאוריות</p> <p>270</p> <p>פסוקיות לוואי</p> <p>270</p> <p>המרות</p> <p>272</p> <p>פסוקית מושא</p> <p>275</p> <p>המרות</p> <p>277</p> <p>פסוקיות נושא ותפקיד הרטורי</p> <p>281</p> <p>המרות</p> <p>284</p> <p>פסוקיות נשוא</p> <p>288</p> <p>משפט מורכב המכיל חלק ייחוד</p> <p>296</p> <p>המרות - המשפט המורכב - טבלת סיכום</p> <p>297</p> <p>פסוקית מצומצמת</p> <p>306</p> <p>משפט מורכב בעל פסוקיות אחדות</p> <p>312</p> <p>דרכים למסורת דיבור</p> <p>321</p> <p>התפקידים הרטוריים של הדרכים למסורת דיבור</p> <p>325</p> <p>תקינות תחבירית (סיכום)</p> <p>329</p> <p>דו-משמעות תחבירית</p> <p>338</p> <p>רכיב התפקידים הrogramטיים בתחביר</p> <p>מערכת הצורות</p> <p>345</p> <p>מושגי יסוד בתורת ההגה</p> <p>הפועל</p> <p>348</p> <p>הפועל - מאפייני הפועל</p> <p>349</p> <p>גזרת השלים</p> <p>366</p> <p>דיקוי הגיהה בגזרת השלים</p> <p>369</p> <p>משמעות הבניינים</p>
--	---

הברת הנקרה והבעה

המאמר

המאמר הוא חיבור עיוני על נושא אחד מוגדר. כל נושא מתאים למאמר. המאמרים יכולים לעסוק במגוון נושאים מתחומי דעת שונים, כגון סוציאולוגיה, אמנות, פילוסופיה, מדע ועוד.

סוגי מאמרים - קיימים מאמורים שມטרתם למסור מידע, לדוגמה, מאמר מדעי המדוח על מחקר ותוצאותיו, ויש מאמורים שמטרתם לשכנע, לדוגמה, מאמר הדן בבעיה מסוימת ונוקט עמדה. מאקרים הדנים בעיה או הנקטים עמדה נכתבים לעיתים קרובות בעקבות אירוע מסוים ("אירוע מניע"), נושא העולה לכותרות.

ביחידה זו נתמקד ב"מאמר טיעון".

□ מאמר טיעון

מאמר טיעון הוא מאמר מציג את עמדתו של הכותב (המעון) בנושא מסוים. המאמר מציג את השקפתו האישית של הכותב או את דעתו הפרטית בעניין כלשהו מזוית וראייה אחת מסוימות. הקורא (המעון) עשוי להתנגד לדעות המוצגות במאמר, להטיל ספק בנארם או להסכים עם המעון. הוא עשוי להתנגד או להסכים רק לחלקם מתוך הנאמר.

מטרתו של הכותב היא לשכנע את הקורא בצורה לוגית וענינית הנשענת על טיעונים רציונליים, וזאת כדי לבטל את ספקותיו של הקורא. הכותב פונה בעיקר אל ההיגיון של הקורא, ולא אל רגשותיו. הוא נעזר בנימוקים משכנעים, בהוכחות ובראיות כדי שהקורא יתמוך בעמדותיו או בפתרונות שהוא מציע בעיה המועלית במאמר. לעיתים עמדה זו מוצגת באופן מפורש במאמר, ואולם יש מקרים שבהם היא משתמשת מן המאמר אף על פי שהיא אינה כתובה בו במדויק.

בכל מאמר טיעון מניחים מראש שיש מישחו החשוב אחרית. אם הנושא ברור, ואם אין חולקים על עמדת הכותב, אין טעם לכותב מאמר טיעון, אין טעם לשכנע את הקוראים בצדקת הדברים. لكن בסיסו של כל מאמר טיעון קיימת דעה השונה מן הדעה המוצגת במאמר. הדעה השונה מוצגת בצורה גלויה או בצורה סמויה.

חשיבות להבחין בין עמדה/דעה לבין טענה:

- **עמדה/דעה** היא מה שהכותב חושב על משאו או על מישחו; האופן שבו הוא רואה את פני הדברים.
- **טענה** היא היגד המביטה את עמדתו (דעתו, השקפתו) של המeonן בנושא העומד לדין.
(טענה היא אמרה שנייה להתווכח על צדקתה, נכונותה, אמותותה או תקופותה)

קיימים שני סוגי של טענות:

- **טענה גלויה** - טענה המופיעה באופן גלוי במאמר.
בחלק גדול מן הטקסטים הטיעוניים היא מופיעיה בתחילת המאמר.
- **טענה סמויה** - טענה שאינה מופיעיה באופן מפורש במאמר, אך משתמשת ממנו.
דרך זו נפוצה פחות במאמרים הטיעוניים. הכותב הבוחר בדרך כתיבה זו, נהוג כך כדי לא לעורר את התנגדות הקוראים לדבריו כבר בתחילת המאמר.

מבנה בסיסי של מאמר טיעון

מאמר טיעון בניו משלישה רכיבי טיעון עיקריים:

הצגת הטענה

הטענה מציגה את עמדתו, את דעתו או את השערתו של הכותב (הموען) בנושא הנידון.
עדת המוען קיימת בבסיסו של כל מאמר טיעון.
במקרים רבים הטיעון בא להוכיח צורך בשינוי מצב קיים או לסתור דעתה המחייבת שינוי זהה.
הטענה יכולה להופיע בתחילת המאמר, בוגר המאמר או בסופו.
הטענה יכולה להשתמע מן המאמר.

ביסוס הטענה (ניסיוקים)

כדי לשכנע את הקורא על הכותב לבסס את טענתו.
הדריכים לביסוס הטענה (לחיזוק טענת הכותב):

- שימוש בניזוקים, בהוכחות, בראיות, בדוגמאות או בכל מידע שישרת את המטרה
- הסתמכות על עובדות או על דעתם שלبني סמכא בנושא
- הצגת טענת נגד והפרقتה או הסתייגות ממנה

ביסוס הטענה צריך להיות מובנה ומוליך למסקנה המתבקשת.

סיכום: מסקנה / מסר / תוצאה

על הכותב לסייע את דבריו באמצעות מסר כלשהו, בהמלצתן על דרך פעולה מסוימת או באמצעות מסקנה מן הכתוב,
שלעתים היא חוזרת על הטענה שהוצגה בפתחה. בדרך כלל המסר של הכותב משתמע משפט כל הדיון.

המבנה הבסיסי של מאמר טיעון

בפתחה זו הוצגה המוחות של מאמר טיעון ומבנהו הבסיסי. בהמשך היחידה "ייחשפו" בהדרגה מרכיביו השונים של מאמר הטיעון עד המאמר המכיל טענות נגד אחדות והפרقتן.

זיהוי הטענה וביסוסה

דוגמה לטקסט המכיל טענה וביסוסה

יعرفת הגשם הולכים ונעלמים בקצב מסחרר, ועלינו לזעוק נגד כריתת יערות הגשם הנמצאים בסכנתה הגדולה. כריתת העצים פוגעת בני האדם ובבעלי החיים. העצים פולטים את החמצן, שבני האדם ושאר בעלי החיים זוקקים לו כדי לנשומם. ללא עצים וצמחיים אין חמצן. החמצן הוא יסוד שאיןנו מצוי בשום מקום בטבע, והעץ הוא היחיד בטבע שמייצר חמצן. הרס של עץ הוא גם הרס בית גידול של בעלי חיים. לכל חיים ביקום תפקיד חשוב במערכות האקולוגיות שנקראות כדור הארץ. העצים מונעים סחף של אדמה. כשאין עצים האדמה אינה יציבה, אינה מהוותת ולכנן נסחתת. כריתת העצים תגרום למפולות, לשיטפונות ולאסונות טבע. לטענות מדענים רבים, קיימות תרופות רבות שמוקורן בצמחים, וביערות יש צמחי מרפא רבים נוספים שעדיין לא התגלו על ידי האדם. הגדולה של יערות הגשם תהיה גם אובדן של ידע רב, וקיימת סכנה שלא תהיה אפשרות לשחזרו לעולם.

מעובד מותוך האתר של רונית רדמרד <http://ichut.macam.ac.il/rainForest.htm> 2000,

טענת הכותב

עלינו לזעוק נגד כריתת יערות הגשם הנמצאים בסכנת הגדולה.

ביסוס הטענה

- כריתת העצים פוגעת בני האדם ובבעלי החיים. העצים פולטים את החמצן, שבני האדם ושאר בעלי החיים זוקקים לו כדי לנשומם. ללא עצים וצמחיים אין חמצן. החמצן הוא יסוד שאיןנו מצוי בשום מקום בטבע, והעץ הוא היחיד בטבע שמייצר חמצן.
- הרס של עץ הוא גם הרס בית גידול של בעלי חיים. לכל חיים ביקום תפקיד חשוב במערכות האקולוגיות שנקראות כדור הארץ.
- העצים מונעים סחף של אדמה. כשאין עצים האדמה אינה יציבה, אינה מהוותת ולכנן נסחתת. כריתת העצים תגרום למפולות, לשיטפונות ולאסונות טבע.
- לטענות מדענים רבים, קיימות תרופות רבות שמוקורן בצמחים, וביערות יש צמחי מרפא רבים נוספים שעדיין לא התגלו על ידי האדם. הגדולה של יערות הגשם תהיה גם אובדן של ידע רב, וקיימת סכנה שלא תהיה אפשרות לשחזרו לעולם.

לפניכם שני טקסטים, ובהם מופיעים רכיבי הטיעון: טענה וביסוסה. קראו אותם וענו על המשימות.

טקסט א

האם יש קשר בין קלות העונשים הניתנים לנוהגים עבריים, לבין העלייה במספר תאונות הדרכים? אין שום מחקר שמצביע על קשר זה, لكن אין סיבה להחמיר באופן שרירותי עם נהגים המבצעים עבירות תנוצה. מדיניות הענישה לא השתנתה בשנים האחרונות, ובכל זאת בשנת שעברה נרשם המספר הנמוך ביותר של הרוגים בתאונות דרכים זה עשר שנים למרות העלייה הדרמטית במספר כלי הרכב. לדעתי, מה שבאמת מرتיע את הנהג הוא לא העונש שיקבל, אלא ההסתברות שייתפס, ככלומר הנוכחות המשטרתית ומבצעי האכיפה הם הדרך המרתיעה. השיפור בתשתיות (מעגלי תנוצה, מעקי בטיחות, פסי האטה וכיו"ב) וחינוך באמצעות תשדירים, גם המזועים שבהם, דוגמת התshedיר שמתאר "טבח" ברכב שנוסף אליו אינם חגורים, גם הם עשויים לצמצם את היקף תאונות הדרכים.

נסחו בלשונכם את הטענה המרכזית העולה מן הטקסט ואת ביסוסה.

טקסט ב

לעתים טקסט טיעון פותח בהצגת הרקע.

בכל שנה יוצאות משלחות של תלמידי תיכון ישראלים למסע לפולין. אין ספק כי את מורשת עמנוא ואות לключи השואה יש להנחייל לבני הנוער, אך אין צורך להרחיק נדוד לנכyr שמסמל יותר מכל את סבל היהודים. ללימוד את גודל הזדון והרשע שעוללו לעמנו הנאצים ועוריהם באירופה, אפשר גם ב"יד ושם". השתלבות בנושא השואה בירושלים, בירת ישראל, יש בה כדי לחבר את דור המשך לארץ ולההיסטוריה היהודית יותר מאשר טויל לפולין.

המוסד "יד ושם" בירושלים שנבנה במאיצ, באהבה ובכاب, לא נבנה ולא הושקע רק כדי להזמין אליו ראשי מדינות ואנשי תקשורת. הוא הוקם וטופח כדי שילדיינו ונכדינו ונינינו עד דור אחרון ידעו את גודל האסון, יビינו את הקשר בין חורבן הקהילות לבין גודל ההישג של הקמת מדינת ישראל, מדינה ריבונית לעם ישראל בארץ ישראל. כאשר יצאו התלמידים מ"יד ושם" בירושלים יינשמו את אווראה של עיר הבירה, אז יビינו את מהות חסיבותה של חומות, זו שmbטיחה להם המדינה הריבונית שלהם.

- נסחו בלשונכם את הטענה המרכזית העולה מן הטקסט ואת ביסוסה. (הבחינו בין הרקע לבין הטענה)
 - בבסיסו של כל מאמר טיעון קיימות דעתה השונה מן הדעה המוצגת במאמר. דעת זו היא עמדת הנגד - העמדה המנוגדת לעמדתו של כותב המאמר. ישamarim שעמדת הנגד מוצגת באופן מפורש, וישamarim שבהם עמדת הנגד משתמעת מן הטקסט.
 - מהי לדעתכם העמדה המנוגדת לעמדתו של הכותב (שאיינה מופיעה בטקסט, אך היא משתמשת ממנו)?
 - יש הטוענים כי למסע לפולין חשיבות רבה בהנצחת זיכרון השואה. הביעו דעתכם על טענה זו.
- המושג "עמדת הנגד" יורח בஹמשך היחידה.

זהות שלושת רכיביו של מאמר טיעון

מרך 1

לפניכם מאמר טיעון שלם, ובו כל שלושת רכיבי הטיעון: טענה, ביסוס הטענה ופסקת סיום.

חשוב לציין, כי קשה למצוא מאמר טיעון שכלו טיעון "טהור". במאמרי טיעון רבים עשוויות להופיע גם פסקות שהן מסוגה אחרת.

aicot-motchila-moshavat-am-nitsa-baral

<p>שתיידיות שהתרפרסמו לאחרונה בעיתונות והשירותות זובזו, צריכה להציג את כולנו: 1. מסקר ארצית בנושא מקצועות הלימוד עליה שעברית היא המקצוע השנוא ביותר על תלמידים בישראל. 2. מחקר של מחלקה מדעי ההתנהגות באגף כוח אדם בצה"ל מגלה, כי ציוני האיכות של המתגייםים לצה"ל נמצאים בירידה חמורה. הירידה מתבטאת בעיקר בהישגים במבחנים הפסיכומטריים וברמת העברית. הממצאים המדיאגים ביותר נמצאו ברמת העברית של המתגייםים. בני הנוער מפגינים רמה נמוכה יותר של מיומניות לשוניות מאשר בעבר. הירידה ברמה היא עקבית ובאה לידי ביטוי ביכולת הקריאה, הכתיבה והבנת הנקרה. הממצאים מדיאגים את רשות הצבא, כי הנחת העבודה של צה"ל היא שככל שרמת העברית של המתגיים טוביה יותר, כך גדים סיכון להצלחה בשירות ולהגיע לתפקיד פיקוד. להערכת החוקרים, מוגמת הירידה בשליטה בעברית נובעת מן העובדה שבבני הנוער מHIGHLY פחות זמן לקריאה ולכתיבה. יש סיבה עמוקה יותר למצבה העוגם של השפה העברית כיום, והוא חוסר הרצינות שבה אנו מתיחסים לשפטנו.</p>	<p>הצגת הבעיה והטענה המרכזית</p>
<p>ילדינו אינם חיים בחלל ריק - עיניהם להם ואוזניים, והם רואים, שומעים וمبינים. כמעט כל צפייה בטלוויזיה או הקשה לרדיո מגנות דלות ביטוי ועילוגות לשון ומוכחות שהאזור הישראלי אינו זוקק להרבה מילים כדי "להצליח" בחיים ולהתפרנס. התוצאה היא בוגרי תיכון בורים, חסרי תרבות של חשיבה והבעה בשפת אם. חייבותם בלתי מאורגנת, כשור הניסוח שלהם לקוי, שפותם רודודה ושטוחה ("זהה", "כיאלו") ושגיאות הכתיב שלהם חמורות.</p> <p>לדאוני, בכל פעם שעולמים לדיוון הנתונים המדיאגים על בורותם של בוגרי התיכון שלנו, על דלות יכולת הבנה שלהם ועל עילוגות לשונם, אנו חזרים ושואלים את עצמנו מה עוד אפשר לעשות כדי שהתלמידים יאהבו ללמידה, ואנו מציעים ערכות לימוד צבעוניות יותר, גרפיקה חדשה, מחשב, אינטרנט ועוד. שוב לנו מחייבים את המטרה, והתוצאה היא בוגרי תיכון שיש להם "כלים" ו"המון ידע" מה האינטרנט ומהמסך, אך מתקשים לנשח משפט בהיר ונבון על אירועים יומיומיים.</p> <p>اللغة היא הכליל הבלתי נאשוני שבו נתפסת תרבותו של עם ואיכותו של האדם. כל לשון של עם אינה רcosa של דור זה או אחר, אלא סך הכול העולה מכל דורותיה וממן ההבשלה של תולדותיה. חוסנה של כל לשון נמדד כמו גזע עצם במנין קליפות הצבע המאפיינות אותו. למעשה, לא השכלנו לברוא לשון עברית שיש בה רצף משפט יציאת מצרים לשפת העם הנגאל והשב לבנות את ארצו. לא הצליחנו ליצוק ישן לטור חדש, קודש לחול. האזנו לשון היכרות ושכננו את שירות העשבים*. לשון הדורות הפכה למטרד לשוני ולפוחלץ מילולי, לשון הרחוב מושלת בכיפה.</p>	<p>ביסוס הטענה (ניסיוקים)</p>

* "שירות העשבים" - שירה של נעמי שמר, שבו הטבע אינו רק צמחיה, חיים ואדמה, אלא מקור להשראה רוחנית. השיר נכתב בהשראת ר' נחמן מברסלב.

לשונו של אדם משכיל צריכה להיות שונה מלשונו של חסר ההשכלה. רמה גבוהה של לשון פירושה רמת המשמעות וחשיבה גבוהה. תפקידנו כמורים וכמחנכים הוא להנחיל לתלמידינו שפה עברית עשירה. علينا להכיןם לעולם שבו טקסטים סבוכים קצר יותר מג'ינגליים* של פרסומת, יהיו נגישים להם. אין להסתפק במשלב היומיומי. יש ללמדם לבנות משפט שלם, לנתח בבהירות רענון, לאorgan את מחשבותם ולהנحال להם שפה עשירה ומדויקת המקפלת בתוכה חמישת אלפי שנות תרבות, שפה שבצליליה מתנגנים קולות קדומים ועכשוויים. זאת יש לעשות לא רק בשיעורי לשון, הבעה וספרות, אלא גם בשאר השיעורים. לצד שלמד בשיעורי התعاملות בלבד יד ורגל קיימים גם שוק וירק, צוואר ועורף, יכול להבין ביטויים כמו "קשה עורף" ו"הכהו שוק על ירך".

מעובד על פי מאמר שפורסם ב"קשר עין", ביתאון ארגון המורים העל-יסודיים, אפריל 2003

*ג'ינגל = בעברית זמריר (קטע פרטוני קצר המלווה בموזיקה, בפועלולים טכניים וכך')

לפניכם טבלה המציגה את המבנה הבסיסי של מאמר טיעון.

העתיקו אותה למחברתכם, וענו על השאלות שאחריה.

על השאלות 1, 4, 5, 6 א-ז בענין בתרור הטבלה שהעתקתם. על שאר השאלות ענו במחברתכם מוחז ליטבלה.

aicot-matichila-mishpat-am	
הטענה המרכזית	1
בסיס הטענה (הניסיוקים)	4
(1)	
(2)	
(3)	
פסקת סיום	
הרחבת הטענה	5
מסר	א6
(1)	బ6
(2)	

1. בפסקה הראשונית הכוותבת מעלה את הבעיה שהמאמר דן בה, ובסיופה היא מציגת את טענתה המרכזית.

העתיקו מຕור הפסקה את טענתה המרכזית של הכותבת.

2. מהו המצב הנוכחי שבעקבותיו החלטה הקויתבת לכתוב מאמר זה?

נשחו את התשובה בלשונכם.

3. מהו "הארע המניע" שבעקבותיו נכתב מאמר זה?

4. הכותבת מבססת את טענתה המרכזית באמצעות שלושה נימוקים.

ציינו בלשונכם את שלושת הנימוקים של הכותבת.

5. בפסקת הסיום הכותבת חוזרת לטענתה המרכזית, ומרחיבה אותה.

העתיקו מtower פסקת הסיום את טענתה של הכותבת.

6. בפסקת הסיום קיימים גם מסר והמלצות.
- העתיקו את המסר של הכותבת.
 - נסחו שתי המלצות של הכותבת** (מtower המלצותיה השונות) לשיפור המצב הקיים.

בספר מוצגות הצעות רבות, מגוונות ובהיקפים שונים
לכתייה לתלקייט, וזאת בהתאם להתקפותם של
הטכנים בספר. אתם יכולים לבחור מתוך כל ההצעות
את הנושאים, שאוטם תרצו לשלב בתלקייט.

משימה והצעות לכתיבת תלקייט

בחרו אחת ממשימות הכתיבה.

במשימות הכתיבה הראשונות קיימות שתי אפשרויות.

משימה 1 מיועדת לכתיבת טקסט **טייעון קצר** (בהתאם של חצי עמוד עד עמוד).

- כתבו מכתב תגובה לכותבת המאמר, ובו הבינו את דעתכם ביחס לדבריה ולטענה כפי שהוצעו במאמר. התיחסו לשם המאמר שקראותם והציגו את טענת הכותבת או את הריכב שאליו אתם מתייחסים בכתיבתכם. הקפידו על ניסוח מכובד (גוף שני/שלישי). (הסביר מהו מכתב תגובה - ראו בהמשך העמוד)

משימה 2 מיועדת לכתיבת **מאמר טיעון** (בהתאם של חצי עמוד עד עמוד וחצי).

- יש הטוענים כי מצבה של השפה העברית כיום עוגם.
כתבו מאמר **טייעון**, ובו הבינו את דעתכם על נושא זה. נמקו את דבריכם והציגו הצעות לשיפור המצב.

(”תהליך כתיבה של מאמר טיעון“ מופיע בהמשך בעמוד 26)

מכتبת תגובה

מכتبת תגובה הוא סוג של כתיבת טיעון שנועדה להגיב על אירוע, על מאמר או על ידיעה שהתפרסמו בכלים תקשורת כלשהו (עיתון, טלוויזיה, רשות חברותית וכו'). מטרת הכתיבה היא להביע עמדה (תמייה, הסתייגות, התנגדות, ביקורת) לדברים שפורסמו, להציג הצעות, לקרוא לפעולה או להימנע מפעולה ווד.

מכتبת תגובה מתפרסם בדרך כלל במדור ”tagboot“ או ”מכתבים למערכת“ בעיתונים השונים. מכתב תגובה כתוב בלשון רשמית וענינית. יש לנתח את הדברים בצורה מותומצתת, אך גם בו יש לנמק את הדברים (כמו בכתב טיעון). המונע עשוי לנסות לשנות כתיבתו נימה אובייקטיבית, אך בדרך כלל מכתב כזה הוא סובייקטיבי מאוד. אפשר לכלול בו אמצעים רטוריים, חשוב להקפיד על משלב לשון ביןוני-גבוה. כמו כן יש להקפיד על לשון נקייה ולהימנע משגיאות כתיב ותחרビ.

מכتبת תגובה נכתב בזיקה הדוקה לאירוע שעליו מגיבים או לטקסט המקור, ככלומר יש להתייחס למאמר שהતפרסם, לדיעה שהופיע או למכתב קודם. במכتبת תגובה יש להתייחס לטכנים המופיעים בטקסט המקור, וצריך שהיא בו ”הזהוד“ נכון של טקסט המקור. בכתיבת מכתב תגובה יש להקפיד על דרכי מסירה מדויקות.

בסיום המכתב יש לציין את שמו של הכותב ואת מקום מגוריו. לעיתים אפשר להוסיף פרטים על הכותב, כגון מקצועו או מעמדו (תלמיד, סטודנט, מורה, עובד סוציאלי, רפואי ועוד').

עם הפתוחות המדיה האלקטרונית התרבות כתבי התגובה גם באתר המרשחת השונים. כתיבת תגובה מסווג זה נקראת תגובייה, ועליה חלים כללים שונים.

(יש להבחין בין ”מכتبת תגובייה“ לבין ”מאמר תגובייה“. ”מאמר תגובייה“ ראו עמודים 45-48)

קראו את המאמר שכתב תלמיד בחטיבה העליונה, וענו על השאלות הבאים.

מלואה בוגר לנаг צער

עם קבלת רישיון נהיגה "זוכה" הנהג החדש למלואה צמוד, והפעם זה לא המורה לנוהגה שלו, כי אם הורה או בן משפחה בוגר. ביום ובليلת ייסע אליו המלווה הבוגר לכל מקום אליו יסע, ולא יהיה ממנה ביקורת והערות. יש הטוענים כי השיטה של "מלואה בוגר" שגואה. לדעתם, הפטרון לגבי הנגים חדשים הוא בהענקת "רישיון זמני" לתקופה של חצי שנה שתהוויה "תקופת ניסיון". בתום תקופת זו בעל הרישיון הזמן יצטרך לעבור בחינות מיומנות. לאור ניסיוני האישלי למלואה בוגר יש חשיבות רבה.

מחקרים רבים הוכיחו שמידת מעורבותם של נהגים חדשים בתאונות דרכים גבוהה יותר, ואחת הדרכים להתמודד עם בעיה כאובה זו היא להציג לנаг הצער מלואה בוגר. ואכן מאז הונาง החוק של מלואה בוגר, יש לחוק זה השפעה חיובית על נהיגתם של הצעירים, וחליה ירידה במספר תאונות הדרכים שבין מערבים נהגים אלו. لكن חשוב מאוד לאכוף את החוק, ולהציג לנаг הצער מלואה בוגר בעל ניסיון של כמה שנים בנוהגה. למלואה הבוגר יש השפעה רבה על הממד הבטיחותי של הנהיגה. הנהג הבוגר אמור לבקר את נהיגתו של הנהג הצער, להעיר לו העורות, לרسان את מזגו ולפקח עליו ב"אלף עיניים" כדי שלא ינהג בקלות ראש ובחורס אחריות.

לבוגר המלווה יש גם השלכה פסיכולוגית על הנהג החדש, בעיקר בחודשים הראשונים לאחר קבלת רישיון הנהיגה. הליווי יכול להקנות לנаг הצער תחושת ביטחון, שהרי מישחו תומך בו, נותן לו "טיפים" לנוהגה בטוחה ואחריאות ומתריע בפניו על סכנות שונות, שייתכן שהוא אינו מודע להן בשל חוסר הניסיון שלו. למשל, הנהג הצער אינו מודע בהכרח לכך שככל פעמיים שהוא פונה ימינה או שמאליה הוא חייב להבט במראה, ולא להסתפק באירועים בלבד. ולא רק זאת, גם אם מאותרים ומביטים במראה, יכול לצוץ נהג פיזי, בעיקר אופנוען, ולעקוות אותו בדיקוק ברגע שהוא פנה. במקרה זה ובמקרים דומים לו יכול המבוגר היושב ליד הנהג הצער לחדר את ערכנותו. נהג ותיק רגש יותר, ערני יותר ומודע יותר לנעשה בכביש בזכותו הניסיון שלו. ואין ספק של ניסיון בנוהגה יש משמעות רבה.

למלואה בוגר יש חשיבות בעיקר בהיבט החינוכי, וכך אי שהמלואה הבוגר יהיה דזוקא אחד ההורים, כדי שההוראה יהיה מעורב כבר בהתחלה בנוהגה של ילדו ויחנקו אותו לנוהגה בטוחה. תפקיד ההוראה הוא לשפר את מיומנותו הטכנית של הנהג ולשפר את ביטחונו האישלי באמצעות חיזוקים. ידוע כי לבני נוער יש נטייה לנטילת סיכונים, ולכן על ההוראה לחנק את ילדו למשמעת, לאחריות, לאיפוק, יכולות לחוק ולרישון עצמי. על ההוראה לא רק להזהיר את ילדו מפני המפגעים והסכנות שבכਬיש, אלא עליו לחנק אותו לגלות סבלנות, לא להגביל באופן בלתי אחראי, לא לנוהג במהירות מופרזת בכלל לחץ חברתי, לא לנשות להרשימן אף אחד. נוסף על כך, על ההוראה לחנק את ילדו להיות קשוב וערני בכביש. לדוגמה, יש להנחות את הנהג הצער לא להפעיל את הרדיו בעוצמה אדירה שתמנע ממנו להיות מרוכז בכביש כמו צפירת אմבולנס, רכבת מתקרבת או סטיה של רכב אחר העולה לפגוע בו. על ההוראה מוטלת האחוריות לחנק את המתבגר להתנהגות תרבותית: לא לנבל את הפה ולקלל, לא להתעמת עם נהגים אחרים ולהתחרות בהם, לא "לחתוך" נהגים. במקביל עליו לחנק אותו לאדיבות ולמתן כבוד לאזות. על ההורים לדעת שאף על פי שזה לא קל להתלוות לילדים בכל עת שהם רוצחים, במיוחד לאחר יום עבודה, ולעתים אף בשעות הלילה המאוחרות, חשוב מאוד נוכחותם ברכב. אם הורה אינו יכול להתלוות לידיו, ואין מבוגר אחר בסביבה, עליו למנוע מן הילד לנוהג בלבד גם במחיר של ויכוח ובעז.

נכון שרבים מבני הנוער חשים אי נוחות רבה כשאחד מההורים נמצא כל הזמן לצדם, במיוחד בגיל שבו הנוער דורש עצמאות וריבוי מההורים, אבל עליהם להבין את חשיבות העניין ולהיות מודעים לעובדה שהדבר הכרחי וחשוב, ובמקרה של חוק זה אין ספק כי מדובר בהצלת חיים.

שאלות

1. מהי טענתו המרכזית של כותב המאמר?
2. הכותב מbasס את טענתו המרכזית באמצעות שלושה נימוקים.
כל אחד מן הנימוקים מופיע בפסקה נפרדת ומציג היבט אחר. מהם שלושת הנימוקים?
כתבו כל נימוק באמצעות משפט הכללה (ולא באמצעות דוגמה).
3. הכותב מונה תפקידים שונים של המלווה הבוגר. ציינו שלושה מהם.
4. בפסקת הסיום הכותב
 - א. חוזר על טענתו המרכזית.
 - ב. מעלה ביקורת כלפי התופעה.
 - ג. ממליץ על דרך פעולה.
 - ד. מסביר את חשיבות הנושא.

משימה (הצעות לכתיבה לתלקייט)

בחרו אחת ממשימות הכתיבה (בהתאם לשלב הלימוד שבו אתם נמצאים).

משימה 1 - כתיבת טקסט קצר בהיקף של חצי עמוד עד עמוד

1. **הביעו** את דעתכם על החוק של "ملואה בוגר". נמקו את תשובתכם והציגו הצעות משלכם.

משימה 2 - כתיבת מאמר בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי

2. כתבו מאמר טייען, שבו **הביעו** את דעתכם על החוק של "מלואה בוגר". נמקו את דבריכם והציגו הצעות משלכם.

ביסוס הטענה

כאשר מבססים טענה במאמר טיעון, יש להתייחס להן לצד התוכני והן לצד הלשוני (עמוד 49).

הצד התוכני

הכותב פונה אל ההיגיון של הקורא בצורה עניינית הנשענת על טיעונים רציונליים במטרה לשכנע אותו בצדkt דבריו, וזאת כדי לבטל את ספקותיו של הקורא.

הכותב מבסס את טענתו בדרכים אחדות:

- **באמצעות הסבר**

הסביר הוא הבירה ש�示ה להצדיק את טענת הכותב, לבסס אותה ולשכנע את הנמען לקבל את טענת הכותב.

- **באמצעות נימוק**

הנימוק הוא הדרכ שבה הכותב מוביל את הקורא לקבל את טענתו ולהסבירים עמו. מטרת הנימוק היא בעיקר לשכנע את הקורא (הנמען) לקבל את טענת הכותב (המען). הנימוק צריך להיות הגיוני ורלוונטי.

- **באמצעות הוכחה וראיה**

הוכחה או ראייה היא דבר המאשר שימושו הוא נכון או אמת, ככלומר במאמר טיעון ההוכחה או הראייה היא הדרך לאמת וחזק את טענת הכותב. הכותב מבסס את טענתו באמצעות תוצאות מחקר, תוצאות משאל, תוצאות ניסויים, נתונים רלוונטיים, דעות של אנשי מקצוע או ציטוטים שלהם, ציטוטים ממוקורות שונות (מן המקורות היהודיים והאחרים, מן הספרות העברית והכללית וכדומה).

דוגמאות:

בטקסטים שקראים "יררות הגוף" (עמ' 7), "תאונות הדרכים" (עמ' 8), "זכרון השואה" (עמ' 8), ו"aicoot מתחילה בשפת אם" (עמ' 9) הכותבים מציגים את טענתם ומבססים אותה באמצעות טיעונים רציונליים.

- **באמצעות דוגמה או השוואة** (הסביר והדגמה מוצגים בעמודים הבאים)

ביטויים המرمזים על טערת הכותב וביסוסה

במאמר טיעון יכולים להופיע ביטויי קישור, מילים ומשפטים שמרמזים על עמדתו של הכותב וմבססים אותה. לפניכם דוגמאות המציגות את עמדת הכותבת בדרכים שונות מתוך המאמר "aicoot מתחילה בשפת אם" עמוד 9:

• שתי ידיעות שהתפרסמו... צרכות להדיאג את כולנו... (פסקה א)

• יש סיבה עמוקה יותר, למצבה העגום של השפה העברית היום... (פסקה א)

• חויבתם בלתי מאורגנת, כושר הניסוח שלהם לקוי, שפטם רדודה ושתווה ושגיאות הכתיבה שלהם חמורות. (פסקה ב)

• לדאוני, בכל פעם שעולמים לדיוון הנתונים המדאיים... (פסקה ג)

• לצערנו, לא השכלנו לברוא לשון עברית... לא הצלחנו לייצוק ישן לתוך חדש... (פסקה ד)

ראי לציין, כי ברוב מאמרי הטיעון אין ביטויים, כגון לדאוני, לצערנו ועוד. על הנמען לזהות את עמדת הכותב ואת הדרכ שבה הוא מבסס את טענתו, באמצעות התוכן, ולא רק באמצעות ביטויי קישור.

ביסוס הטענה באמצעות דוגמאות

דוגמה היא הצגת מקרה פרטי שבאמצעותו אפשר ללמוד על הכלל. הכותב משתמש על דוגמה או על דוגמאות כדי לבסס את טענתו וכדי לשכנע את הקורא בצדקה דבריו. הדוגמה או הדוגמאות הן רק אמצעי לביסוס הטענה ולא המטרה, שכן הכותב חייב להציג את עמדתו ולהצדיקה, ולא להסתפק בדוגמאות בלבד.

תרגיל

קראו את המאמר ש לפניכם וענו על השאלות שאחריו.

"ככה עובדים علينا" / מוטי רVID

- א סיפור אופייני, המציג את ההקפדה על אמת בפרסום, נוגע לתחרות הקשה בין שתי חברות מסחריות גדולות להשכרת רכב באלה^ב. חברת רצתה לצאת במסע פרסום. חברה זו הזמינה קבוצת פרסומאים, שלמדו את החברה ודיווחו להנהלה כי לא מצאו שיש להם יתרון לעומת החברה המתחרה. בסופה של דבר ססמת הקמפיין של החברה הייתה "אנו משתמשים יותר", הדבר היחיד שהיה אמת, והחברה יכולה לעמוד מאחוריו.
- ב בארץנו אמת בפרסום היא מושג ערטילאי, שפעם עוד שילמו בעבורו מס שפטאים, וכיום אבד עליו כלך. פרסומאים כתובים לעיתים ככל העולה על רוחם, לעיתים אלה רק גזומות ועיות המציגות, ולפעמים ממש יוצרים מציאות וירטואלית ומוליכיםשולל את הקורא או את השומע.
- ג יצרני תוספי המזון למיניהם עוברים בראש גלי על הנחיות משרד הבריאות האוסרת להציג מוצרים אלה כmissiyim לריפוי מחילות. לצורך העניין המציאו הפרסומאים מערכת חיסון הפועלת לפי חוקים מיוחדים ומהשעת מטופשי המזון. בפועל, כל תוספי המזון שנבדקו בשיטה מדעית נמצא חסרי השפעה לחלוتين. לעומת זאת במקרים מסוימים נמצא שהצירוף של תוסף מזון עם תרופה מסוימת אף גורם נזק.
- ד קופיריט גאון המציא שם מוצלח לתכשיר המכיל שלושה ויטמינים מקבוצה B. הוא קרא לתכשיר "טריקרידיה"^{*}, קר יצר קשר אסוציאטיבי למחלת לב. רופאים לא מעטים נפלו בכך ורשמו את התכשיר לחולי לב. חולים רבים קונים אותו בכיס טוב, אולם מחקרים מסוימים לא הראו תועלת כלשהי של ויטמינים אלה.
- ה תכשירים שונים של מולטי ויטמינים זוכים למסע פרסום אגרסיביים, ויוצרים אשליה שבഗיל המבוגר דרושים לאדם יותר ויטמינים. האמת הפוכה; לויטמינים שונים יש חשיבות להתפתחות בגיל צעיר. בגיל מבוגר הכמות הדרישה נמוכה יותר. חלק מן הנשים המבוגרות, ובמידה פחותה הגברים, זוקפים לתוספת סיידן ולויטמין D. פרט לאלה, סל המזון הרגיל של משפחה ישראלית, גם אם אמצעיה צנויות, מכיל את כל הדרוש, וחבל להוציא כסף על תכשiry ויטמינים.
- ו לאחרונה יצאאת מחברות הביטוח במסע פרסום לביטוח רפואי. היא מספרת לציבור כי סל הבריאות איינו כולל תרופות מצילות חיים או מארכות חיים, ולכן חיוני לעשות ביטוח רפואי. בפועל כל התרופות שייעילו לנו הוכחה בטיפול במחלות קשות, נמצאות בסל הבריאות. במדינה מתוקנת היו יוזמים תביעה משפטית נגד החברה, אך אצלנו עסקים בנושאים אחרים, ואין מתחנים לזרות מעין אלה.
- ז אל ישכנעו אותנו המפרטים להשתמש במוצרים חסרי תועלת, ואל יהלכו علينا חברות הביטוח אימים. זה עוד ניסיון להוציא כסף מהציבור ללא כל בסיס.

מיובדק מתוך מדור "دعות", "ידיוט אחרונות", 3 ביוני 2010

פרופ' מוטי רVID הוא רופא מומחה לרפואה פנימית.

* "טריקרידיה" - מילה זו מורכבת משתי מילים: טרי = שלוש (שלושה ויטמינים) + קרדיזולוגיה (ענף ברפואה העוסק במחלות לב וכלי דם).

1. כותב המאמר פותח בדוגמה העורכת השווה בין שתי חברות מסחריות בארה"ב.
- מה מטרתו של הכותב בהצגת דוגמה זו, ומהו המסר שאותו הוא רוצה להעביר לקרוא?
 - לשם מה לדעתכם כתבי מאמרים פותחים בדוגמה? (היעזרו בדוגמה שבמאמר)
2. בפסקה בכותב פותח במשפט: "בארכנו, אמת בפרסום היא מושג ערטילאי, שפעם עוד שילמו בעבורו מס שפטים, וכיום אבד עליו כלח".
- במשפט זה משובצים שלושה ביטויים: "ערטילאי", "מס שפטים", "אבד עליו כלח".
 - הסבירו כל אחד מן הביטויים. (אם הביטוי אינו מובן לכם, היעזרו במילון)
 - על פי משפט זה, ציינו מהי הביקורת של כותב המאמר כלפי הגישה המקובלת אצל הפרסומאים בארץ.
 - מה תפקידם של שאר המשפטים בפסקה?
3. פסקות ג-ה הן בעלות מבנה לוגי משותף. כל אחת מהן בנזיה משני חלקים.
- מהן מילות הקישור או הביטויים המפרידים בין שני חלקי הפסקה (בכל אחת מן הפסקות)?
 - מה מתואר בכל אחד משני החלקים? (כתבו את תשובהכם במשפט הכללה שייתאים לשלווש הפסקות)
 - מה מטרתן של פסקות ג-ה?
4. בפסקה וмотואר מסע פרסום של אחת מחברות הביטוח.
- מהי הביקורת של הכותב כלפי חברה זו?
 - הביאו מפסקה זו ביטוי המעיד על הביקורת של הכותב כלפי הרשוויות.
 - איזו נימה* עולה מהביטוי שציגתם בסעיף ב, שמננה אפשר להבין את כוונת הכותב?
- * נימה היא טון הדיבור, האופן שבו דברים נאמרים או נכתבים (כביטוי לדגש, למשמעות וכד' של הדבר או של הכותב). דוגמאות לנימה: אופטימית, פסימית, ביקורתית, לעגנית, פיסינית, הומוריסטית, צינית ועוד.
5. הכותב מסיים את מאמרו במשפט: "אל ישכנעו אותנו המפרטים להשתמש במוצרים חסרי תועלת, ואל יהלכו עלינו חברות הביטוח איהם".
- במשפט זה קיימים שלושה אמצעים רטוריים. (ריכוז האמצעים הרטוריים בעמוד 49).
- מצאו את האמצעים, העתיקו אותם למחברתכם, וציינו את חשיבותם להשתגת מטרתו של הכותב.
6. א. I. באיזה משלב לשון נכתבה כוורתה המאמר?
 II. כיצד הכותב מסמן את משלב הלשון שבחר בו?
 ב. מדוע לדעתכם בחר הכותב לשימוש במשפט לשון זה ככוורתה המאמר?
 ג. מה מיוחד במבנה התחבירי של כוורתה המאמר, ומדוע לדעתכם הכותב בחר לשימוש במבנה תחבירי זה?
 ד. האם משלב לשון זה הולם את כותב המאמר? הבינו את דעתכם בנושא.

משימה (הצעות לכתיבה לתקיש)

בחרו אחת ממשימות הכתיבה (בהתאם לשלב הלימוד שבו אתם נמצאים).

משימה 1 - כתיבת **טקסט קצר** בהיקף של חצי עמוד עד עמוד

1. האם לדעתכם הכותב צודק בטעنته? **نمקו** את תשובהכם.

משימה 2 - כתיבת **מאמר** בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי

2. כתבו מאמר טיעון. במאמרכם הציגו תופעה חברתית המקומות אתכם, **הביעו** את דעתכם על תופעה זו, **نمקו** את דבריכם וה**ביעו** הצעות לה�מודדות עם התופעה.

ביסוס הטעה באמצעות השוואה

השוואה היא העֲמֵדָה של שני דברים זה מול זה. הכותב מסתמך על השוואת בין שני דברים כדי לבסס את טענתו וכי לשכנע את הקורא בצדקת דבריו. ההשוואה (כמו הדוגמה) היא רק אמצעי לביסוס הטעה ולא המטרה, שכן הכותב חייב להציג את עדותו ולהזיקה, ולא להסתפק בהשוואה בלבד.

תרגיל 1

קראו את הטקסט שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

سبתא כבר לא סורגת

(במקום לבשל, עכשו סבתא שולחת מייל)

הסבירה של היום היא לא הסבתא של פעם. הסבתא של היום אינה נראה כמו הסבתא של פעם. זו עם השיעור האפור האסוף בפרקעט, סייר גדול ומגושם ושמלה פרחונית מתחת. הסבתא של ימיינו יוצאה בבורך לצעידה, לבושה טרנינג קל וסרט על ראשה, נעללה נעל הילכה, ובידה בקבוקון של מים מינרליים לשלומות ההפעה. וכשהיא בערב יוצאה, במיטב מחלכותיה היא מתלבשת. הסבתא של היום אינה יושבת בבית ומחכה שימושה יביא לה איזה שהוא ננד שיעסיק אותה. בשלב זה של חייה יש לה תכנית עמוסה מבוקר עד ערב. היא מתנדבת, היא עובדת לפי רצונה, היא מתניידת ממוקם למקום. די קשה לעקוב אחריה. אם מישהו מהילדים זוקק לעזרתה בהפעלת הננדים, הוא חייב להודיע לה מראש כדי שתפנה להם מקום בלו"ז הצפוף שלה.

הסבירה של היום אינה עומדת כל השבוע במטבח ומבשלת מטעמים כדי לפתח את הדורות הבאים שרק יבואו ויאכלו. הסבתא של ימיינו עדיין אוהבת, כמובן, להאכיל את משפחתה. היא מתמלאת נחת כשהם אוכלים כל מה שהניחה בצלחת, אבל אין היא טורחת כמו משוגעת. הזמן שלה יקר. יש לה כמה מאכלים שהיא כבר יודעת "لتתקתק" בלי הרבה מאמצים בזמן הקצר שיש לה בין כל העיסוקים, ואלו מתקבלים בשמלה ובשלל מחמאות מכל בני המשפחה.

הסבירה של היום כבר אינה קונה לחג רק מותנות פרקטיות שיש בהן תועלת, וגם אינה מעוניינה סודר שהיא סורגת עצמה. הסבתא של ימיינו מעודכנת בצו האופה האחרון וקונה לננדים את מה שאימה ואבא שלהם מסרבים לקנות, את המתנות הכי שוות, שהם הכי רוצחים. הסבתא של היום מעודכנת בחידושים ובמצאות החדשנות. היא לא תיתן לטכנולוגיה להפחיד אותה או להשאיר אותה מאחור. יש לה בתיקה מצלמה דיגיטלית וטלפון סלולרי. בערב היא משוטטת באינטרנט, וכשהיא מוצאת משהו מעניין, היא שולחת אותו לננדים במייל.

הסבירה של היום עדיין דואגת לבתיה. היא אינה מסבירה לה איך להקין שניצל, היא אינה נותנת לה "טיפים" על כביסה ואני אומرت לה לפנק יותר את בעלה. הסבתא של היום דוחفت את בתה לעשות יותר התعاملות ולהשקייע יותר במראה ובדמות.

אבל חשוב לציין שגם הסבתא של היום, כמו הסבתא של פעם, תמיד מלואה בתמונות הננדים, אלא שפעם הן היו בארכן, והיום הם בטלפון החכם. היא תמיד גאה ומפליגה בים של סיורים, שננד זה יהיה רופא, והשני - עורך דין. כי הסבתא של היום, כמו הסבתא של פעם, אוהבת את הננדים שלא הici בעולם.

לאחר שנים של גידול ילדיה, היא רוצה רק להתגעג עם ננדיה. לא לחנק, לא ללמד, לא לומר "אסור זה" או "אסור זה", כי גם הסבתא של היום, כמו זו של פעם, אינה מוכנה להגיד "לא" לננדיה. ושאימה שלהם לא תתעורר. כזו תתברג ותהייה סבתא, נראה אותה אז אומרת "לא" לננדיה.

כל הכך בלהיות סבתא זה לראות את הננדים שועטים בשמלה ובפניהם קורנות אל בין ידיה, ואת התענג הזה היא לא תיתן לאיש לקלקל לה.

1. חוו את דעתכם על הטקסט שקראותם.
 2. בטקסט נعرقت השווה בין הסבṭא של פעם לבין הסבṭה היום.
- א. הציגו את ההשוואה באמצעות טבלה. (בחרו שלושה עד ארבעה תבוחנים להשוואה וציינו אותם)
- ב. לשם הכוונת מציגה השוואות אלו?
3. א. מהו הרעיון המרכזי המובע בטקסט זה?
- ב. כיצד הכוונת משרתת רעיון זה?

משימה

מצאו טקסט (פרוזה, שיר, אגדה, סיפור, קריקטורה...) המעבירים את המסר בדרך של השווה.

- מהו הנושא או הרעיון המוצגים בטקסט שבחורתם?
- הציגו את ההשוואה באמצעות טבלה. (בחרו לפחות שני תבוחנים להשוואה וציינו אותם)
- דונו בינהם - האם הצגת הדברים בדרך של השווה תורמת להעברת המסר? נמקו את תשובהיכם.

תרגיל 2

מעצבים את הסביבה / מלכה בן-פשת

- א שוו בນפחים לרגע, שחלוצי תעשיית המכוניות היו חוזים מראש את **ממדי** זיהום האוויר, התאונות, פקקי התנועה ושאר המפגעים של המזאתם - והיו נוקטים כבר אז, בתחילת המאה, צעדי מניע מתאימים.
- ב אלא שהמכונית היא רק אחת משורה ארוכה של מוצרים, מכונות ומכשירים, שיוצרים והישמש בהם חולל מפגעים סביבתיים. מפגעים אלה הולכו ותפחו תוך פחת ממאה שנה כתוצאה מייצור ומצריכה פרוועים, מניצול בזבוני של חומרי הגלם, מהשחתת משאבי הטבעים של כדור הארץ ומהריסת האיזון בין מרכיביו. למקרה המזל, בשנים האחרונות החל מהפרק של ממש. פעילותם האינטנסיבית של תננות ושל ארגונים לאיכות הסביבה ברחבי העולם ובארץ זכתה לתהודה ציבורית נרחבת, והאיום האקולוגי הפך לאחד הנושאים הבוערים שעל סדר היום הפליטי והכלכלי.
- ג הקשר בין איכות הסביבה לאיכות החיים הילך והתבהר. הקשר למד לקשור בין איכות הסביבה לבין חפצי היומיום. ערדים, כגון מחזיר, חיסכון באנרגיה, שמירה על נופים וערבי טבע ומניעת זיהום למתקני מכירות מקובלים. חברות ענק החלו משתמשות בפועלותן למען איכות הסביבה. מכאן אפשר להבין מהו פוטנציאלי תרומתם של המעצבים בתיקון האקולוגי של העולם. המעצבים של היום חיבים להתמודד עם השינויים הפליטיים, החברתיים והאקולוגיים המתחללים בעולם, ולספק את האמצעים לשיפור איכות החיים של יושבי. למעשה, המעצבים הם האחראים הישירים לאופיו ולזהותו של העולם החומרי הסובב אותנו, מנעל ועד מטוס, מוצר צרכיה, מיכון, ציוד, ריהוט, כלים, בגדים, שילוט, מתקני משחקים ומה לאל. תפקido של המעצב אינו מצטמצם ב"לבשת" חפצים או בייפומים. ביום, יותר מאשר פעם בעבר, לאור השינויים הטכנולוגיים המפליגים בעולם ממוחשב וממודע, מעצבים רבים יוזמים פרויקטים ומלווים אותם משלב הרעיון ועד השיווק. אלה יכולים להיות מוצרים חדשניים, מוצרים של טכנולוגיות עתירות ידע או מוצרים צרכיה מסורתיים (ריהוט, לבשה).

- ד בעשר השנים האחרונות נוצר זו חדש של מעצבים פעילים ויזומים וב毫无疑ות אחרות, שאינם משרתים עוד את התעשייה, אלא עובדים עמה. יותר ויותר מעצבים בעולם הפנימו בראייה כולה ורחה את השלכות העיצוב התעשייתי על הסביבה ועל איכות החיים. בעקבות זאת הם פיתחו תהליכי עבודה, המעודדים עיצוב מודעות אקוולוגית ערלה, והכרוכים בתהליכי מחקר קפדיים ובקשר הדוק עם מומחים בתחום הטכנולוגיה והאקוולוגיה. בתהליכי העיצוב הללו עומדים ל מבחן כמה גורמים ושיקולים, המגדירים באיזו מידת הפרויקט העיצובי הנתון הוא "ירוק": אורך חייו המוצר ועמידתו, מצומצם צרכית האנרגיה בתהליכי ייצור ובמהלך חייו, ביטול או צמצום הזיהום הנגרם מהשימוש במוצר, חיסכון בחומרים והאפשרות למוחזרם, הימנעות שימוש במשאבי טבע מודוללים או בבעלי חיים בסכנות הגדולה.
- ה גישות אלו מיושמתה בשלושה תחומיים עיקריים: א. עיצוב מוצרים ואירועות, ב. בחירות החומרים, ג. הסברה חזותית. תחומיים אלה מכסים למעשה את כל מערכות החיים שלנו - הבית, המערכת העירונית, סביבת העבודה, סביבת הפנאי ועוד.
- ו עיצוב האירועים הוא מבין התחומיים הבולטים והוותיקים, שאליהם חדרה המודעות האקוולוגית. בין הפתורונות המושגים זה שנים: אריזות רב-פעמיות, אריזות רב-תכלתיות (כמו דבש, ריבת או חרDEL בכוסות זכוכית), אריזות משלוחה ההפוכות לאריזות מזדי בהגיאן לרשות השיווק. תחום בולט אחר הוא עיצוב מקלים מיוחדים למילוי ביתני או שכוני של האשפה הכנה למיחזור. מקלים אלה מבטאים בעצם עיצוב המסר האקוולוגי ומהווים עיצוב המסביר את עצמו. עם זאת, בדרך שלהם מעוצבים בה, יכולה להיות השפעה ממשית על הייקר השימוש בהם ועל נוחותם. "העיצוב הסברתי" מתגלה כМОבן בכל ביוטי גרפי, בפרסומים, בסמלי לוגו (סמליל) על גבי מוצרים, בתערוכות, בעיתונות הכתובה, בשילוט או בתשיירי טלוויזיה. בכנסים בינלאומיים שהוקדשו לנושא האקוולוגי בעיצוב, נערכו דיונים בקבוצות עבודה והועל הצעות מקוריות ומשמעותיות: שימוש ב"חומרים חכמים", כולם חומרים "החשים" את הסביבה, מעבדים את נתוניה ומגיבים בהתאם (לדוגמה, ארובוט שישנו את צבען כאשר הזיהום עבר את הגבול המותר), פיתוחו מוצרים להגברת ערךם המשמש לצריכת המים והחסTEL (לדוגמה, ברזים עם מונה בעל בלון מתנפח).
- ז בתחום העירוני הוצעו פתרונות תחבורתיים נוחים ודלי זיהום הן בפיתוח תחבורה ציבורית יעילה, נוחה ואסתטית והן בפיתוח סוגים שונים המשמשים לצריכת המים והחסTEL (רכבת סולרי, אופניים מת侃פים) שיוכלו להשתלב בתחבורה הציבורית.
- ח הסביבה הבתית נפתחה ארגונים חי בעל חילוף חומרים משלו. لكن גם היא משתמשת כר נרחב לחשיבה ציבורית "ירוקה", הכוללת ויסות הטמפרטורה, שימוש בחומרי ניקוי בלתי מזיקים, התקנת צנרת ומערכת חסכונית למילוי ולסילוק אשפה ועוד.
- ט חשיבותם הגוברת של היבטים האקוולוגיים בשיקולי המיעצב ובהתקלי העיצוב מוצאת את ביטוייה גם בחינוך ובכחשת המיעצבים לעתיד ובתכניות למודדי העיצוב. ביום יותר ויותר בתים ספר לעיצוב באירופה, בארצות הברית וביפן שמים דגש מיוחד בתכניות הלימודים על מחויבותו של המיעצב לאיכות הסביבה ולחברה.
- ו גם אצלנו בארץ תכנית הלימודים של החוג לעיצוב תעשייתי וחוזקי נבנתה מtower לפוטנציאלי ההשפעה האדריכלית של המיעצבים על סביבתם. זאת במטרה להכשיר דור מיעצבים חדש, שיוכל להשפיע ברמה מקצועית גבוהה על איכות החיים ועל הסביבה בישראל.

מעודד מtower "ירוק-כחול-לבן", גילון 16, אוקטובר-נובמבר 1997

ד"ר מלכה בן-פשט, היסטוריונית לאמנות ולעיצוב, היא ראש החוג לעיצוב תעשייתי וחוזקי במכלאה להוראת הטכנולוגיה בתל אביב.
"ירוק-כחול-לבן" הוא כתבת עת בנושא איכות הסביבה.

1. א. לשם מה הכותבת מזכירה בפסקת הפתיחה של המאמר את חלוצי תעשיית המכוניות?
 ב. מהו האמצעי הרטורי שהכותבת משתמשת בו בפסקה זו? מהי תרומתו לטקסט?
2. "למרבה המזל, בשנים האחרונות חל מהפך של ממש." (פסקה ב)
 מהו המהפכ שהכותבת מתארת? תארו את המהלך לפני המהפכ ואחריו.
3. כותבת המאמר מציגה שתי טענות.
 א. מהי הטענה הראשונה של כותבת המאמר?
 ב. I. מהי טענתה השנייה של כותבת המאמר? בחרו את התשובה הנכונה.
 (1) על הציבור להשתמש במוצרים שאינם פוגעים באיכות הסביבה.
 (2) הציבור יש אחראות על 滿滿די הפגיעה הסביבתית.
 (3) למעצבים יש יכולת לתרום ולהשפיע על איכות החיים ועל איכות הסביבה.
 (4) ה�建ת מעצבים לעתיד תתרום לאיכות הסביבה.
- II. צטו משפט מן המאמר המבוסס את תשובתכם. (ציינו את הפסקה שהמשפט מופיע בה)
4. א. מהו היחס בין פסקה ד לפסקות ה-ז? בחרו את התשובה הנכונה.
 (1) הדגמה - הכללה (2) השוואה - מסקנה (3) הכללה - הדגמה ופירוט (4) הדגמה - מסקנה
 ב. כיצד פסקות ה-ז משרות את מטרתה של הכותבת?
5. לפניכם חמישה דוגמאות למוצרים "ירוקים".
 באיזו פסקות הייתם ממליצים למחברת המאמר לשבץ כל אחת מדוגמאות אלה? נמקו את תשובתכם.
- קבקבים מצימאים ממוחזרים
 - נייר עטיפה עשוי מפטריות
 - מחברת מניר ממוחזר
 - שקיית המיוצרת מתיירס
 - מכוניות חשמליות
6. על פי המאמר, מהי תרומתו של המעצב לתקן האקוולוגי של העולם? (meno לפחות שש פעולות)
7. א. מצאו בפסקות א-ג שלוש-ארבע דוגמאות למיללים או ביטויים בעלי קונוטציה שלילית.
 ב. מצאו בפסקות א-ג שלוש-ארבע דוגמאות למיללים או ביטויים בעלי קונוטציה חיובית.
 ג. למה מיוחסות המיללים בעלות הקונוטציה השלילית, ולמי מיוחסות המיללים בעלות הקונוטציה החיובית?
 ד. כיצד השימוש במיללים ובביטויים אלה משרות את מטרתה של הכותבת?
8. בפסקה ד מופיעה המילה "ירוק". ציינו איזה היגד אינו מתאר את המילה "ירוק", על פי המאמר.
 (1) ידידותי לסביבה
 (2) תורם לאיכות הסביבה
 (3) משרות את התעשייה
 (4) עיצוב מודעות אקוולוגית

.9. מה מיוחד במבנה התחבירי של כוורת המאמר, ומדוע לדעתכם הכותבת בחורה להשתמש במבנה תחבירי זה?

.10. קראו את הטקסט שלפניכם, וענו על הסעיפים הבאים.

хиי מאור ודורי גשינוב, תלמידי הפוקולטה לעיצוב פנים, מבנה וסביבה בבית הספר "שנקר" העלו רעיון חדשני לניצול גמישותן של יריות סולריות דקות המיעודות לציפוי גגות, כדי להחדיר בעזרתן אור טבעי לתוך מבנה חשוב. ביום משתמשים ביריות הסולריות בעיקר לציפוי גגות על ידי פריסתן על הגג. היריות מפיקות חשמל, מקטינות את צrichtת החשמל ותרומות לאיכות הסביבה. אולם עד היום לא ניצלו את גמישותן של יריות אלו. חyi מאור ודורי גשינוב ניצלו את תוכנות היריעה הגמישה לשימוש אדריכלי. הם השתמשו בcarיות מתנפחות שמהן בונים מבנים קלים, והצמידו אליהן יריות סולריות גמישות. כאשר הם ניפחו את הcarיות לזוויות אידיאלית בהתאם לכיוון השימוש, נכנס אור מצד היריות והאיר את החדר החשוך. בעקבות רעיון זה פותח דגם פרוטוטיפ (אב טיפוס של מוצר) בקנה מידה אמיתי על ידי כל תלמידי הפוקולטה בהנחיית האדריכלית גלית שין.

א. לפניכם חמישה היגדים. העתיקו למחברתכם רק את היגדים שלדעתכם מתאימים למאמר.

הтекסט משמש -

- (1) סטירה לנאמר במאמר.
- (2) תאוריה שעליה מבוסס המאמר.
- (3) דוגמה לנאמר במאמר.
- (4) יישום הרעיון של המאמר.
- (5) רעיון המנגד לטענה המוצגת במאמר.

ב. צטוו מן המאמר משפט אחד לכל היגד שבחרתם בסעיף א', ואשר מbasס את בחרתכם.

משימה (הצעות לכתיבה לתקיקי)

בחרו אחד ממשימות הכתיבה (בהתאם לשלב הלימוד שבו אתם נמצאים).

משימה 1 - כתיבת טקסט קצר בהיקף של חצי עמוד עד עמוד

1. יש הטוענים כי האדם הוא קורבן לאווח החכים המודרני הפוגע בבריאותו לעתים עד כדי סכנת חיים.
הביעו את דעתכם על טענה זו. نمku את תשובה.

משימה 2 - כתיבת מאמר בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי

2. יש הטוענים כי האדם הוא קורבן לאווח החכים המודרני הפוגע בבריאותו לעתים עד כדי סכנת חיים.
כתבו מאמר טען, ובו דנו בטענה זו, הביעו את דעתכם על הנושא ובססו את דבריכם.

* רצוי לקרוא מאמרים העוסקים בנושא להעשרה הידע.

הקדמה

לנוואם שנטפס בעיני הקהל כאמין וחביב יש יתרון על פני אחרים. נואמים ייתפסו כאמינים אם הם בעלי כישוריים כדוברים, בעלי ידע, חכמים, מקצועים בתחום ובעלי רטוריקה סגונית עשירה. אנחנו נוטים לקבל את מה שהדבר
האמין אומר מבלי לבדוק את דבריו בקפידה.

אבל יש הרבה מומחים שאינם מצליחים לשכנע. מומחיות אינה מספקת. הדברים צריכים להיות גם ראויים לאמון - הם אמרים להיות כאלה וגולויים עם הקהל. דברים נתפסים כאמינים יותר כאשר הם מציגים מסר דו-צדדי שבו הם מעלים ומפריכים טיעונים נגדים, מאשר כשהמדובר שלהם הוא חד-צדדי בלבד.

על פי הרצאתו של ד"ר יוסי בר מהחוג לתקשורת באוניברסיטת חיפה

מהותו של טקסט הטיעון היא לשכנע את הקורא שעמדתו של הכותב (המעון) נכונה ואמיתית. וכך שלמדנו ביחסות הקודמות, הכותב משתמש בכלים תוכניים (ניסיונות, הסברים, הוכחות, ראיות ודוגמאות) וכן בכלים לשוניים (אמצעים רטוריים [הופיעים בעמוד 49]). אולם כדי לשכנע את הקורא לא תמיד "כלים" אלו מספיקים, ועל הכותב להציג טענת נגד (அחת או יותר). **טענת הנגד** היא ההיגד המבטא את עמדתו, את דעתו או את השקפותו של מישהו החושב אחרה מכפי שהוא כותב המאמר. בכל מאמר טיעון מningerים מראש שיש מישהו החושב אחרה. אם הנושא ברור, ואם אין חולקים על עמדת הכותב, אין טעם לכתוב מאמר טיעון, אין טעם לשכנע את הקוראים בצדקת הדברים. لكن בבסיסו של כל מאמר טיעון קיימת דעה השונה מן הדעה המוצגת במאמר. הדעה השונה מוצגת בצורה גלויה או בצורה סמויה.

לאחר שהכותב מציג את טענת הנגד, הוא **מפירך*** אותה, **מסתיגג**** ממנה, סותר אותה או מפרק אותה באמצעות הסברים, ניסיונות, הוכחות או דוגמאות נגדיות. הפרצת טענת הנגד באה לשם בסיס טענתו של כותב המאמר. יש מאמרים שבהם הכותב מציג יותר מטענת נגד אחת. במאמר במבנה זה עמדתו של הכותב ברורה לכל אורך המאמר.

* **מפירך** - מוכיח שימושו שגוי או מוטעה; סותר אותו באמצעות הבאת ראיות או דוגמה נגדית.

** **מסתיגג** - מביע הסתייגות - אי הסכמה מלאה או חלקית בנוגע למשהו.

במאמר טיעון המציג טענת רא

- **יש להציג את הטענה** (הבעיה).
- **יש לעורק דין עמוק בנושא** (מהיבטים שונים).
- **יש להציג טענת נגד ולהעלות ניסיוקים להפרכת** טענת הנגד.
- **יש לבסס את הניסיוקים על ידע אישי, על נתוניים רלוונטיים או על דוגמאות אחרות.**
- **יש להזכיר לא רק על רכיבי התוכן, אלא גם על רכיבי המבנה וועל קשר לוגי ברור בין חלקים השונים.**

תרגיל 1

לפניכם שני טקסטים קצרים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם.

טקסט א

לפני שנים אחדות הוצאה על ידי משרד החינוך תחרות להלחנה של מגילת העצמאות או של חלקיים ממנה. המטרה הייתה לקרב את תלמידי ישראל אל מגילת העצמאות. הרעיון שעמד מאחורי ההצעה היה להציג דרך יצירתיות לחבר התלמידים למסגר החשוב בתולדות המדינה. באמצעות התחרות ביקש משרד החינוך לחבר ישן עם חדש. המטרה הייתה כפולה; להחיה את המגילה וגם לשנן אותה באמצעות מוויקה העוזרת לשינון. התלמידים לא נדרשו להלחין בסגנון מוזיקלי מסוים, אלא יכולו לבחור בין כל הסוגיות הקיימות. דרך לימוד זו נבחרה כי משרד החינוך הוטרדו מן הדעת הדל של תלמידים רבים בנושא הקשורים למסורת ולערכי המדינה. חלק מדיניות משרד החינוך הוחלט להעמק את הלמידה בנושא אלה. תחרות הלחנה של מגילת העצמאות הייתה רק אחת משלל תחרויות שערך משרד החינוך כדי לקדם את נושאי המורשת והערכיהם בקרב תלמידי ישראל.

טקסט ב

בחברה שבה מדברים רבות על חינוך לערכים, יש הטוענים, כי הנחלת הערכים אינה יכולה לבוא במקום תפוקידיו העיקרי של בית הספר שהוא למד היטב, למד ללמידה היטב ולמד כי טוב לסטודנטים היטב, ופחות טוב למתרשלים בלימודים. הלימוד כרוך במאץ, בשינוי, בבדיקה מתמדת של הידעות שנרכשו. הנחלת הערכים תבוא בד בבד עם הלימוד והשינון. כדי ללמידה היטב צריך להתאמץ. הנכונות להתאמץ היא ערך. כדי ללמידה היטב צריך לעצב סולם עדיפויות ולvoltar על עיסוקים מפתים יותר. האיפוק הוא ערך. כדי ללמידה היטב יש להתמודד עם משטר של בחינות, שאין דרך מלבדן לדעת אם התלמיד יודע. הסתגלות לחץ היא ערך. כדי להצטיין בלימודים יש להצטייד בשאפטנות, שהיא תוכנה אישית, אבל גם קהילתית. טיפוח השאפטנות הוא ערך. גם החדרת הידיעה שבימינו ללמידה שקדמי מעניק את הסיכוי הטוב ביותר ביותר שכיר לענק לעצמו, יכולה להיחשב לערך.

מעובד מתוך "עין ערך לימוד",IRON LONDON, "ידיעות אחראונות", 8 בפברואר 2010

1. א. בטקסטים שקראתם מוצגות שתי גישות חינוכיות שונות.

מהי הגישה החינוכית הבאה לידי ביטוי בכל אחד מן הטקסטים?

נסחו כל אחת מן הגישות במשפט הכללה (ולא על ידי דוגמה).

ב. ציינו איזו גישה חינוכית מבין השתיים מייצגת את עמדתכם בנושא.

2. בחרו את הגישה המנוגדת לדעותכם בנושא.

כתבו текסט קצר, שבו הציגו את הגישה המנוגדת לדעותכם כטענת נגד.

בהמשך הטקסט הפריכו את טענת הנגד ובססו את הגישה שאתם תומכים בה.

מבחן 2

קראו את הטקסט שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.

התהכנותות כדור הארץ

שינויי האקלים בעולם מעסיקים שנים רבות את אנשי המדע. היום יש הסכמה כללית שהעולם מתחמם, ושהתהכנותות זו מלאה במספר גדול והולך של אסונות טבעי, כגון שיטפונות, סופות ושריפות.

פרופ' ניר שביב, פיזיקאי מהאוניברסיטה העברית, יצא נגד הדעה הרווחת בקרב המדענים אשר לסייעות שהובילו להתקכנותות כדור הארץ. אמנים הוא מסכים כי כדור הארץ מתחמם, וכי יש זיהום שחיבר להיפסק, אך הוא טוען: "אין ביום שום עדות, שוכיחה שהפעולות של בני האדם גורמת להתקכנותות הגלובלית". לדבריו, "אנו יודעים, שבני האדם תרמו לעלייה בפחמן הדו-חמצני ושיש התקכנותות, אבל העובדה שנייה האלה מתקיימים בו זמנית, עדיין אינה מוכיחה כי יש קשר ביניהם". לדעתו, פעילות המשמש היא הגורם להתקכנותות הגלובלית. גם הטענה כי קיום כדור הארץ בשיא של התקכנותות, אינה מקובלת עליו. יש הוכחות, הוא אומר, שבמהלך אלף שנים היו עלויות וירידות בטמפרטורה, ואין לנו נמצאים בנקודה החמה ביותר.

www.hayadan.org.il

1. א. מהי טענת הנגד המופיעה בטקסט זה?
- ב. ב. פרופ' שביב מסתיג מטענה זו. מהי טענתו?
- ב'. כיצד הוא מפרק את טענתה הנגד?
2. כיצד מנמק פרופ' שביב את הסיבה להתקכנותות כדור הארץ?
3. א. קיימות בטקסט טענת נגד נוספת. מהי?
- ב. כיצד הכותב מפרק טענת נגד זו?
4. האם לדעתכם טקסט זה יוצר אמינות אצל הקורא? בתשובתכם התיחסו אל דרכי המסירה השונות (ראו עמוד 32).

מבחן 3

קראו את המאמר שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.

יצירת טקסי / טל בן שחר

א. כולנו יודעים שקשה להשתנות. מחקרים רבים מצבעים על כך שאיננו מבינים כמה קשה ללמידה תחבולות חדשות, לאמץ התנהגויות חדשות ולשבור הרגלים ישנים, ושורב ניסיונות השינוי, הן האישיים והן הארגוניים נכשלים. מתרבר שבדרכ כליל אין די במשמעות עצמית שתדרבן אותנו למלא התחייבות, ואפיו את אלה שאנו יודעים שהן מועלות, וכן רוב החלטות החדשנות שאנו מקבלים בתחילת השנה נכשלות.

ב. ג'ים ליר וטוני שורץ מציעים בספרם "עוצמת המעורבות המלאה" דרך חשיבה שונה על שינוי: הם מציעים להפסיק להתמקד בטיפולו משמעת עצמית כאמצעי לשינוי, ובמקום זה לשלב בחינו טקסיים. לדעת ליר ושורץ, "עיצוב טקסיים דורש הגדרת התנהגויות מדויקות מאוד וביצוען בזמןים מוגדרים מאוד, והוא מונע על ידי ערכים שמוסרים בנו הטוב".

ג. לא תמיד קל ליצור טקס, אבל ניתן קל לחסית. ספורטאי צמרת מקפידים על טקסיים: הם יודעים שבנסיבות מסוימות מדי יום ביוםו הם נמצאים על המגרש, אחר כך במכון כושר, אחר כך תרגילי מתיחות. בשביל רובנו צחצחו شيئاים פגניים ביום הוא טקס, וכך אינו דורש משמעת עצמית מיוחדת. علينا לנתקוט גישה דומה כדי לישם כל שינוי שאנו מעוניינים בו.

ד בשביל ספרטאים, להשיג הישגי שיא בתחום הוא ערך מושרש, וכך הם יוצרים טקסיים הסובבים סביב האימונים. אצל רוב בני האדם ניקיון הוא ערך מושרש, וכך הם יוצרים את טקס צחצוח השיניים. אם האושר האישי שלו הוא ערך בעינינו, ואנחנו רוצים להיות מאושרים יותר, עלינו ליצור טקסיים גם סביב האושר.

ה אילו טקסיים יוסיפו לכם אושר? מה הייתם רוצים להוסיף לחיכם? אולי הייתם רוצים לעסוק בפעילויות גופנית שלוש פעמיים בשבוע, להקדיש מדי בוקר רב שעה למדיטציה, לראות שני סרטים בחודש, לצאת לבילוי עם בן/בת הזוג בימי שלישי, לקרוא שעה להאנתכם אחת ליוםים ונדומה. אל תוסיפו יותר מטקס אחד או שניים בבת אחת, ושימו לב שהtekסיים הנפכו להרגל לפני שאתם מושפים טקסיים חדשים. לדברי טוני שורץ, "שינוי הדוגתי עדין מכישلون שאפתני... הצלחה ניזונה מעצמה".

ו אם הגדרתם את הטקסיים שאתם רוצים לאמץ וшибצתם אותם ביום שלבכם, הגיעו העת להתחילה בצע אותם. קשה ליום טקסיים חדשים, אבל כעבור זמן, בדרך כלל אפילו כעבור חודש בלבד, ביצוע הטקסיים הללו נעשה טבעי כצחצוח שינוים. בדרך כלל קשה להיפטר מהרגלים - זה דבר טוב, כשההרגלים הם טובים. אריסטו אמר, "אנחנו פרי הפעולות החזורות שלנו. הוצאותינו אם כן אינה מקרה, היא הרגל".

ז אנשים מתנגדים לעיתים לרעיון של טקסיים מפני שהם סוברים שה坦הגות טקסיית מונעת ספונטניות ויצירתיות, בעיקר אם מדובר בטקסיים בין אישיים, דוגמת בילוי קבוע של בני הזוג וtekxiים הקשורים לאמנויות, כמו ציור. אולם אם איןנו הופכים פעילויות שונות לטקסיים, יהיה אלה אימונים בחדר כושר, בילוי משפחתי או קריאה לשם הנאה, לעיתים קרובות לא נגיעה אליהן כלל, ובמקרים היהיות ספונטניים, אנחנו מגלים שבעצם אנחנו רק **מגיבים** (لتביעות ש**מגיבים** אנשים אחרים לזמןנו ולמרצנו). במקרים בהם מובנים ומאורגנים בטקסיים, ודאי שאין צורך בכל שעיה ביום טובא בחשבון, ומותר לנו להשאיר זמן פנוי לה坦הגות ספונטנית. יתרה מזו, חשוב לשלב ספונטניות בתוך טקס, למשל להחליט באופן ספונטני היכן נבלה בפגישה שעשינו ממנה טקס. גם בני האדם היצירתיים ביותר - יהיו אלה אמנים, אנשי עסקים או הוורים - מקיימים טקסיים. הפרודוקס הוא שהשגרה משחררת אתכם ומאפשרת להם להיות יצירתיים וספיונטיים.

מעובד על פי הספר "באושר ובאושר", הוצאה "מטר", 2008

ד"ר טל בן שחר הוא מרצה לפסיכולוגיה במרכז הבינתחומי הרצליה.

1. מהי טענתו המרכזית של ד"ר בן שחר על פי המאמר שקראתם?
2. באילו דרכי הכותב מבסס את הטענה העיקרית שלו?
3. בפסקה זו הכותב טוען כי חשוב לשלב ספונטניות בתוך טקס, והוא מפרק (דווחה) טענה אפשרית אחרת.
 - א. ציינו את הטענה שהוא מפרק (דווחה).
 - ב. באילו דרכי הכותב מפרק (דווחה) את הטענה?
 - ג. במאמרי טיעון הכותבים נוהגים להציג טענות מנוגדות ולהפריכן. לשם לדעתכם הם עושים זאת?
4. הכותב מגדים את טענתו באמצעות דוגמאות רבות.
 - א. הציגו שתיים או שלוש דוגמאות שהכותב משלב בכתיבתו.
 - ב. לשם מה הוא מציג את הדוגמאות?

תהליך כתיבה של מאמר טיעון

קיימים כמה שלבים בכתיבה מאמר.

השלבים יוצגו וידגמו באמצעות הנושא: "חינוך המ鏗ועי והטכנולוגי בבתי הספר התיכוניים". ביחסה זו נפתח נושא זה בהתאם לשלבים השונים של תהליך הכתיבה עד לתוצאה הסופית - המאמר השלם.

שלב א - בחירת הנושא

בחרו נושא המעניין אתכם ביותר או הקרוב ללבכם.

שלב ב - הבנת הנושא ו"פיצוח מטלה"

לאחר שבחרתם את הנושא, עלייכם להבין במה עוסקת הנושא ולהבין את מרכיביו השונים, כוללן את הוראות הכתיבה.

לפניכם דוגמה לנושא ול"פיצוח" הוראות הכתיבה שלו

בעבר לא רhookו יכול בני נוער לבנים ללמידה בבית ספר על-יסודיים מקצועות כמו נגרות, מזירות או חשמל ולרכוש לעצם מקצוע לעתיד. בשני העשורים האחרונים חל שינוי במדיניותה של מערכת החינוך, שהוביל לירידה חדה במספר בתיה הספר המקצועיים.

כתבו מאמר טיעון, שבו דנו בשאלת האם מדיניות משרד החינוך נכון? הציגו (הביעו) את עמדתכם בנושא, נמקו את דבריכם ובססו אותם.

הבנת הנושא

בנושא שהוצע (בתה הספר המקצועיים) חשוב להבין שמדובר בשינוי. אם קודם לנו היו הרובה בתה ספר מקצועיים וטכנולוגיים, ותלמידים רבים למדו במסגרת שהכשרו אותם למקצועו כלשהו - ביום יש כמות מעטה מאוד של בית ספר כאלו, מעט מאוד מסלולים מקצועיים וטכנולוגיים בתה הספר התיכוניים ומעט מאוד תלמידים שוכחים לעצם מקצוע.

"פיצוח המטלה"

עליכם להתייחס להוראות המופיעות במילוי הכתיבה. בדוגמה שלפניכם יש להתייחס למילים: "דנו", "ציגו" ("הביעו"), "נמקו" ו"בססו". מילים אלו מוקדמות אתכם בתהליך הכתיבה.

1. עלייכם לדון בשאלת האם מדיניות משרד החינוך נכון.
2. עלייכם **הציג** את טענתכם (עמדתכם) בנושא - האם יש צורך בתה ספר מקצועיים טכנולוגיים?
3. עלייכם **הביעו** טענת נגד (או טענות נגד).
4. עלייכם **נמק** את טענתכם (עמדתכם) באמצעות הסברים או נימוקים.
5. עלייכם **לבסס** את טענתכם (עמדתכם) באמצעות דוגמאות, תוצאות מחקרים, דעות של אנשי חינוך ושל תלמידים.

שלב ג - "סיעור מוחין" - כתיבת "סל רעיונות"

עליכם להעלות על הכתב "נקודות" - מיללים או משפטים קצרים הקשורים לנושא. זכרו להתייחס למילות ההורה.
בשלב זהה כדי לפעול בהתאם לדריכים המוצגות כאן:

א. לשאול את עצמכם שאלות הקשורות לנושא, כגון כיצד? מתי? מי? מדוע? היכן? כמה? אילו? מה? למה?

ב. "לזרוק" על הנייר את כל מה שמתקשר לנושא - לכתוב מיללים ומשפטים קצרים המתקשרים לנושא באופן ספונטני, בלתי מבוקר ובلتוי מסודר. בשלב זה הרעיון נזוקים לדע בוצרה לא מאורגנת, ולכן נוצרת תחושה שהמום ה"סוער" ברעיונות שונים, "مفענח" ו"מפצח" את הנושא באופן ספונטני ולא מתוכנן.

ג. לענות על השאלות במילה או במשפט קצר.

הדגמה על פי הנושא "בתיה ספר מקצועיים"

א. השאלות: מהו השינוי? מה היה לפני כן? מה קורה בבית הספר שבו אני לומד? האם יש במשפחה אחים שלמדו בעבר מקצוע בבה"ס התיכון? האם זה פועל לטובותם? אם כן, מדוע? אם לא, מדוע? מהם היתרונות לימודיים מקצוע בבית ספר? מהם החסרונות? מה דעתך על הנושא - האם אני חשוב שחשוב ללמידה מקצוע בתיכון?

ב. דוגמה ל"זירות" מיללים ורעיונות: סרטוט, צילום, תעודת בוגrotein, בשנות לבחירת מקצוע, בני נוער יכולים לשנות כיוון בהמשך, מוכנות, ספרות, שוויון הzdמנים, בעיה התקציבית, תלמידים מתקשימים, מצבכלכלי קשה.

ג. התשובות: כיום מסוף מצומצם של תלמידים לומדים מקצוע, יש מעט בתיה ספר מקצועיים לעומת העבר, שוויון הzdמנים יunik בגורות מלאה לכלם, כדי לבחור מקצוע לאחר בשנות נשית, לימוד מקצוע מחייב השקעה כספית, פתרון לתלמידים המתקשים במוגמות עיוניות, לימוד מקצוע יכול לעזור למשפחות במצבה, יתרום לביטחון העצמי.

שלב ד - ארגון החומר באמצעות כותרות תוכן (ראשי פרקים)

עליכם לארגן באופן הגיוני את כל הרעיונות שעלו בראשכם בשלב "סיעור המוחין" לכותרות תוכן (הכוונה היא שבשלב זה עליכם לתקן את סדר הרעיונות המרכזיים כך שיופיעו במאמר בראץ' הגיוני זה אחר זה).

ארגון ראוי של הרעיונות ישקף קוו מחשבה ברור במאמר. במאמר שתכתבו אינכם חייבים להשתמש בכל הרעיונות שכתבתם ב"סל הרעיונות". השתמשו רק بما שנראה לכם מתאים.

יש לארגן את כותרות התוכן בהתאם לסדר הוראות הכתיבה המופיעות בנושא. (היעזרו ב"פיצוח המטלה")

פתיחה - הצגת הנושא	
הציג טענות נגד (טענות משרד החינוך)	<ul style="list-style-type: none">• חוסר בגורות לבחירת מקצוע
<ul style="list-style-type: none">- פגיעה בתלמידים מתקשימים- רכישת מקצוע לעתיד	<ul style="list-style-type: none">• תעודת בגורות לכל התלמידים
<ul style="list-style-type: none">- מענה לתלמידים בעלי נטייה טכנולוגית- מסלול מקצוע עם זכאות לבוגרות	<ul style="list-style-type: none">• שוויון הzdמנים
סיכום	

הרחבת של כותרות תוכן אלה מוגמת בעמוד הבא ובמאמר השלם המופיע בהמשך.

מאמר טיעון המכיל טענות נגד אחדות יימד ביחידה הבהא.

שלב ה - כתיבת המאמר - הטיווה

בשלב זה עליכם להרחיב את כוורות התוכן (המופיעות בשלב ד) למאמר שלם.

המאמר השלם "חכינוך המקצוע והטכנולוגי בתבי הספר הティכוניים" מופיע בעמוד 30.

כאשר אתם מעבירים את כוורות התוכן שהועלו בשעת הכתיבה (שלב ד), תוכלו לעשות זאת באמצעות פירוט והדגמה של היגד המרכזי (כוורת התוכן), הסבר ההיגד על ידי שאלות או התייחסות להיגד מהיבטים שונים.

דוגמאות מתוך המאמר השלם בעמוד 30:

הרחבת היגד	היגד
בחירת מקצוע היא הילך חשוב ומשמעותי, וכן חשוב שיעשה בשלב מאוחר יותר של החיים... (פסקה ב)	חוסר בגורות בבחירה מקצוע
מנהגי המדיניות משרד החינוך חותרים לכך שכל בוגרי בתי הספר הティכוניים יהיו זכאים לתעודת בוגר. לטענותם, תעודת הבוגרות אמורה לפתח בפני הבוגרים חלון הזדמנויות. מכאן עולה השאלה - האם השאייפה שכל תלמיד יהיה זכאי לתעודת בוגר, היא סיבה מספקת לשולול הקמת בתי ספר טכנולוגיים? (פסקה ג)	תעודת בוגרות לכל התלמידים
מערכת החינוך יוצאת בהצהרה שאחת ממטרותיה היא שוויון זכויות. אולם שוויון זכויות אינו בהכרח הזכאות לתעודת בוגרות עיונית מלאה. מטרת השוויון היא לאפשר לכל תלמיד ותלמיד לנצל את הפוטנציאל הגלום בו. (פסקה ד)	שוויון הזדמנויות

שלב ו - עריכה וScotland - שלב חשוב ביותר

בתום כתיבת המאמר יש לעורוך הגהה ובדיקה לאיכות על פי ההיגדים שלහלן:

תוקן המידע וארגונו

- הצגת טענות הכותב תוך התייחסות לנושא הנידון
- הצגת טענות, נימוקים, טענות נגד, הפרכה, הסתייגות, מסקנה לשם שכנו (נושא יורחב בהמשך)
- הפרצת טענות הנגד بصورة מושכלת תוך בסיס עמדת הכותב
- ביסוס הדברים באמצעות נתונים רלוונטיים, עובדות, דוגמאות, הסברים מתאימים, הוכחות או ציטוטים
- פיתוח דיון עמוק במטרה לשכנע את הקורא
- פיתוח הרעיונות שהועלו במאמר תוך שמירה על מידע רלוונטי, על מסירת מידע מהימן ועל היקף מתאים
- הבירה של נושאים הקשורים למאמר, אך עשויים לא להיות מוכרים לקורא
- הצגת עמדה אישית (קולו של הכותב) بصورة ברורה, מנומקת ומנוסחת כהלה
- הקפדה על מבנה הטיעון: טענה - נימוקים - מסקנות / מסר / תוכאה
- הקפדה על קשרים לוגיים בתוך הפסקה ובין הפסקות ליצירת כתיבה לכידה וברורה ללא סטייה מנושא המאמר

לשון, מבע ותקינות

- שימוש באוצר מילים עשיר ומגוון, וכן שילובם של צירופים וביטויים תוך התאמתם לנושא הנידון ולנסיבות
- שימוש באמצעות לשוניים-סגןוניים במטרה לשכנע את הקורא ולהגדד את המסר
- הקפדה על משלב לשון בינוני-גבוה
- שימוש בביטויים המציגים ניגוד, השוואה, שכנו, הבעת דעתות, הסתייגות, מבני ויתור
(מבנה אלה נועד לחזק ולהעצים את טענת הכותב)
- שימוש דרך מסירה מגוונות (הרחבת נושא בעמוד 321)
- הקפדה על כללי הציטוט (הסביר בנושא "רישוםביבליוגרפי" בעמוד 108)
- שימוש תקין בצורות הפועל, השם, התחביר, מילوت היחס והיידוע
- הקפדה על כתיב ועל פיסוק נכונים

היצא

- הקפדה על חלוקה נכונה לפסקות על פי תת-נושאים

שלב 2 - טיווח סופית

בשלב סופי זה, לאחר שנראה לכם שהמאמר תקין מבחינת מבנהו ולשונו, שקו המחשבה בו ברור, ואינכם רוצים או יכולים להוסיף לו תכנים, העתיקו את המאמר לדף נקי בכתב יד ברור ובצורה נאה ומסודרת או הקלידוו במחשב.

שלב آخرון - הערכה נוספת

לאחר שסיימתם את שלב הטיווח הסופית, عليיכם לבצע הערכה נוספת. אתם יכולים להגיש את מאמרכם לחבר לצורך "הערכת עמיתים". דנו בהערות ותקנו את מאמרכם בהתאם להנחיות העמית. אתם יכולים להגיש את המאמר למורה ולתקן אותו בהתאם להערכתו. תהליך ההערכתה נוספת אינו חד-פעמי, אלא נדרש קריאה חוזרת ונשנית ותיקונים נוספים עד לתוצר הסופי.

החינוך המקצועי והטכנולוגי בבתי הספר התיכוניים

- א לפני שנים עשרים אפשר היה לרכוש מקצוע בבתי הספר התיכוניים, ואילו היום מעתים הם בתים ספר המציעים מסלולים מקצועיים לתלמידים. תלמיד שרצה היום למדוד מקצועי, כמו ספרות או מכונאות יתקשה למצוא בית ספר תיכון מתאים. הסיבה לכך נועצה בשינוי שחל במדיניותה של מערכת החינוך. שינוי זה נובע מהרצון של המערכת להעניק ההזדמנויות שווה לכל תלמידי ישראל - זכאות לתעודות בגרות מלאה.
- ב **טענת משרד החינוך**, אחד השיקולים במדיניות זו נובע מן העובדה שתלמיד בשלב זה של חייו אינו מספיק בשל ובוגר כדי לבחור לעצמו מקצועי. בחירת מקצועי היא הлик חשוב ומשמעותי, ולכן חשוב שיעשה בשלב מאוחר יותר של החיים תוך בדיקת כל האפשרויות העומדות לפניו. **למרות עדשה זו של משרד החינוך יש לחתת בחשבונו**, כי סגירת בית ספר מקצועיים מהויה פגיעה בתלמידים המתкосים להתמודד עם מקצועות עיוניים כמו היסטוריה, תנ"ך, ספרות ועוד. במשך שנים רבות נפלטו תלמידים אלו מהמסגרות החינוכיות בשל מחסור במתן מענה נאות לצורכייהם. תלמידים בעלי המוגנות המקצועיים מונע מתלמידים אלו ידע מקצועי שאוטו הם יכולים לרכוש במסגרת החינוכית. תלמידים בעלי תעודה מקצועית יכולים לתרום מהידע שלהם במהלך השירות הצבאי, כמו בוגרים רבים ששימשו במגמת המחשבים או בעבר - במוגנות מכונאות רכב, טבחות ועוד. אין ספק שהצבא יכול לחסוך כסף רב שאוטו הוא משקיע בהכשרת מתגיסים חדשים, ואילו למתגיסים אלו תקופת השירות הצבאי יכולה לשמש כתקופת ניסיון שתעזר להם להשתלב בשוק העבודה מיד בתום השירות.
- ג **מנהגי המדיניות במסדרד החינוך חותרים לכך** שכלבוגרי בתים ספר התיכוניים יהיו זכאים לתעודות בגרות. **טענתם**, תעודת הבוגרות אמורה לפתח בפני הבוגרים חלון ההזדמנויות. **מכאן עולה השאלה** - האם השאיפה שככל תלמיד יהיה זכאי לתעודת בגרות, היא סיבה מספקת לשול הקמת בת ספר טכנולוגיים? בני נוער רבים שנחנכו בתחום הטכנולוגיים, מכונים לנטיב עיוני שאינם מתאימים לכישוריהם. במדיניות מפותחות כמו גרמניה, הולנד ואנגליה קיימת מערכת מסועפת של חינוך מקצועי. באנגליה למשל כ-72% מהתלמידים לומדים במסגרת החינוך המקצועי. לכן אני רואה סתירה בין הדברים, אלא להפר. אפשר להקים בתים ספר טכנולוגיים שבהם התלמידים יכולים לרכוש מקצועי שימוש שלהם בפיתוח קריירה בעtid, עם אפשרות לתעודת בגרות לתלמידים שעמדו בדרישות.
- ד **מערכת החינוך יוצאת בהצהרה** שאחת ממטרותיה היא שוויון זכויות. **אולם שוויון זכויות** אינו בהכרח הזכאות לතעודת בגרות עיונית מלאה. מטרת השוויון היא לאפשר לכל תלמיד ותלמיד לנצל את הפוטנציאל הגוף בו. חלקנו צריכים לסייע עם תעודת בגרות עיונית במטרה להמשיך ללימודים אקדמיים, וחילקו צריכים לסייע עם תעודת בגרות מקצועיות המכשירה את המחזיקים בה לקראת החינוך הבוגרים. **לכן אין ספק** שבתי הספר המקצועיים יכולים לטפח את היכולות של תלמידים רבים ולעוזר להם להצליח במקצועם שלהם בחרו בו. הצלחתם של תלמידים אלו תחזק את הביטחון העצמי שלהם ותכשיר אותם לקרה השתלבותם בחברה תוך הפיכתם לאזרחים טובים יותר.
- ה **לאור כל הנאמר לעיל, ברור כי** הייתה זו טעות למצוות את ההכרה המקצועית בתים ספר ולצפות שככל התלמידים יהיו זכאים לතעודת בגרות מלאה. לצערנו, תלמידים רבים נכשלים בלימודיהם ומסיימים את התיכון ללא בוגרות ולא מקצועי ואף נפלטים מן המערכת במהלך תקופת הלימודים. לכן טוב היה אילו שקלו מנהגי המדיניות במסדרד החינוך "להחיות" מחדש את בתים הספר המקצועיים ולפתח מגמות מקצועיות, הרי "סוף מעשה במחשבה תחיליה" בדברי חז"ל. אני מקווה שלא ירחק היום, ושتلמידים רבים יוכלו למדוד מקצועי האהוב עליהם מותך מגון רחב של מקצועות ולסייע את התיכון עם תקווה לעתיד.

מאמר טיעון המציג טענות נגד אחדות

ברוב מאמרים הטיעון הכותב מעלה טענות נגד אחדות, ובמהלך המאמר הוא מפרק אותן לשם ביסוס טעنته באמצעות נימוקים ונתונים רלוונטיים. (כדוגמתו המאמר שקראתם העוסק בבתי הספר המקצועיים-טכנולוגיים)

הרחיב

לפניכם שני מאמרים המכילים טענה מרכזית וטענות נגד.

למידת נושא זה היא באמצעות שני מאמרים אלו. למאמר הראשון מותלווה טבלה, ולמאמר השני - שאלות מכוונות.

מאמר א

לפניכם מאמר טיעון. קראו אותו ובצעו במחברתכם את המשימה שאחורי.

הדברים מועזעים וקשיים לצפייה / עובדיה עזרא

א האם כל דבר ראוי לשידור בטלוויזיה? לאחרונה שוב עלתה סוגיה זו לדין בעקבות שני אירועים מחרידים ששאלות שידורם עוררה מחלוקת קשה. האחד – שידור קלטת צולמה על ידי אנס, ובנה מוצגת התעללותו בקורבן האונס. האירוע השני הוא בקשה של טימוטי מקומי, שהורשע בפיצוץ בניין באוקלהומה סיטי שבו נהרגו 168 בני אדם, ונידון על מוות. הרוצח ביקש שהויצו להורג תשודר בטלוויזיה. שני האירועים אמנים שונים זה מזה, אך הם מעוררים שאלה דומה: האין כל קו אדום בכל הנוגע לשידור אירועים קשיים לצפייה?

ב מובן מآلיו שאנשי התקורת יטענו, כי על פי "חוק חופש המידע" שנחקק בכנסת במאי 1998, לכל אזרח ישראלי הזכות לקבל מידע. "זכות הציבור לדעת" היא אחת מזכויות היסוד במשפט דמוקרטי. כל התקורת מייצגים את הקהל במימוש זכות זו, שהיא הבסיס המוסרי והחוקי לחופש הניתן לעיתונאי לאסוף מידע ולהפיצו ברבים.

ג אכן לכלי התקורת תפקיד חשוב במימוש זכותו של הציבור לדעת, וכן חשוב מאוד שייהי לתקורת החופש לפועל ולפרנס מידע על המתרחש במדינה. אולם כדי לענות על "זכות הציבור לדעת" די היה לספק את המידע עצמו מבלי לולותו בצללים ובמוראות קשיים.

ד אמצעי התקורת האלקטרוניים אינם עיתונות במובנה הרגיל, אלא כל בידור שאמור להתחשב גם ברצון הצופים, וכי אם קהל הצופים צמא לצפות במראות זוועה כ אלה, על כל התקורת למלא את דרישתו.

ה מישרוצה לשדר זוועות אלה לא תנסה לשכנע שיש בהן עניין ציבוררי, וצופים רבים הם אלה שרוצים לצפות בהן. אולם התקורת אינה יכולה להסתתר מאחרוי הטענה כי זהה העדפת הקהיל. תפיסה זו של כל התקורת האלקטרוניים כאמצעי בידור שאמור להתאים עצמו לטעם הקהיל, יש בה משום הטעה ובירחה מארחות. הטלוויזיה אינה רק כלי לשיפוק צרכי של הקהיל. במידה רבה היא מעצבת גם את טumo, ומעלה למנוע את הידרדרות העדפותיהם של הצופים בכך שתימנע משידור תമונות כאלה.

ו תפיסת כל התקורת האלקטרוניים כאמצעי בידור יכולה גם להכשיר את המרוצץ המטורף אחר אחוזי צפייה (רייטיניג = מדרוג). לאחוזי צפייה חשיבות רבה בטלוויזיה המסחרית. ככל שהרייטיניג גבוה יותר, כך יש יותר צופים, יש יותר חשיפה לשידורים, וכך מהיר לשידור פרסומות בזמן אמיתי יהיה גובה יותר. על פי שיקול זה מוכרע מה ישודר ומה לא, ושידור האירועים המוזכרים לעיל מבטיח בהחלט עלייה באחוזי הצפייה.

ז לאחוזי הצפייה בטלוויזיה יש השפעה רבה על בחירת התכנים, ואי אפשר לצפות מטלוויזיה מסחרית להיות חינוכית. עם זאת אפשר לצפות שקובעי המדיניות לא יסרו מעצם כל מחויבות ערבית לתוכני השידור.

ח הנימוק שהציגו אמצעי התקורת בזכות השידור (שהוזכר בתחילת המאמר) היה "להפנות את הזורקרים אל נגע חמוץ המתרחש בחברה הישראלית". החלתם לשדר את התמונות הייתה במטרה ליזעע את הציבור, ובכך להביאו לפועל למיגור התופעה.

טענה זו מוגחתת למדי. שידור מראות מעין אלה לא רק שאינו מmag את התופעה, אלא להפך, הוא מעלה את רמת האלימות שקהל הצופים נחשי אליה. השידור מקופה את רגשות הצופים לתופעה מסווג זה, ואני משיג את המטרה של גינוי התופעה. הציבור המזדהה עם הקורבן מזועזע די גם ללא התמונות, ואילו הציבור גס הלב שמחוץ לצפות במראות הזועעה, לא יזעزع מהתמונות כלל ועיקר, אלא הן רק יספקו את יצריו הסדייסטיים והאלימים.

לאור כל הנאמר לעיל, ברור כי אין צורך במראות הקשים שמעוררים בצופה סלידה כדי להעמידו על חומרת התופעה. שידור מראות זועעה כאלה לא רק פוגע ברגשות הציבור שמתعب אותם, אלא גם מעודד את הציבור שמזדהה אתם. מבון זה נהפכת התקשורות האלקטונית במידה מסוימת שותפה לאלים ולברוטליות שעלייהן היא מתניינרת להתריע בשידור מראות כאלה.

1 מעובד על פי מאמר ב"הארץ", מרץ 1999

© כל הזכויות שמורות להוצאה לאור "הארץ" בע"מ.

ד"ר עובדיה עזרא הוא מרצה בכיר בחוג לפילוסופיה באוניברסיטת ת"א.

משימה

לפניכם טבלה המציגת את מבנה המאמר שקראיתם ואת תוכנו. העתיקו אותה למחברתכם והשלימו אותה. נסחו את תשובהיכם בקצרה ובכורה תמציתית (משפט אחד או שניים).

פתרונות	
-----	(1) <u>באמצעות שאלת</u>
-----	(2) <u>באמצעות דוגמאות</u>
-----	<u>המילים</u> המעידות על טענת הנגד (<u>אמצעי התקשורות</u>)
-----	טענת נגד (1) (<u>עמדת אמצעי התקשורות</u>)
-----	ההפרכה (<u>עמדת הכותב</u>)
-----	<u>המילים</u> המעידות על <u>עמדת הכותב</u>
-----	טענת נגד (2)
-----	<u>מילת הקישור</u> הפותחת את <u>ההפרכה</u>
-----	ההפרכה
-----	טענת נגד (3)
-----	ההפרכה
-----	<u>המילים</u> המ夷דות על <u>עמדת הכותב</u>
-----	טענת נגד (4)
-----	<u>משפט</u> הפותח את <u>ההפרכה</u>
-----	ההפרכה
-----	טענתו המרכזית של הכותב
-----	פסקת סיום - מסקנה

לפניכם מאמר טיעון. קראו אותו ובצעו את המשימה שאחורי.

האם אכן המאגר הביומטרי טוב לאזרחי ישראל?

א פروف' אריה אלדר במאמרו "זהות יקרה לי" מספר, כי אביו עליו השלום התגורר בירושלים, והיה ל��ח קבוע של שניים הדואר ברוחבה. לשם היה הולך כדי לקבל מכתבים, וכולם הכירו אותו. יום אחד, כשהגיע לסניף הדואר פנה אליו הפקיד שהיה חדש ובקש תעודת זהות.

"למה לך תעודת זהות?" תמה אביו, "הרי אני בעצם כאן".

ב לפני עשרות שנים - זה היה מצחיק. היום, כשבתוחומי מדינת ישראל מסטובבים 350,000 בני אדם מצודים בתעודות זהות נזויות - אין זה מצחיק כלל. ואכן לאחרונה אישרה הממשלה את הצעת החוק "תעודת זהות / מסמך נסיעה ומ Lager מידע ביומטרי", שהעלו משרד הפנים והמשרד לביטחון פנים. החוק מבקש לשלב פרטיים ביומטריים - סריקה של שתי אצבעות ושל צילומים ממוחשבים של תוכי פנים של כל אזרחי ישראל - שיוטמעו בתעודת הזהות ובדרכון. נתונים אלו אינם משתנים במהלך וקשה לשינוים.

ג לצד התעודות החכומות החוק מציע גם הקמת מאגר ביומטרי שהוא מאגר ממוחשב השומר את כל הנתונים שיופיעו בתעודת הזהות הביומטרית, לשם זיהוי אנשים גם ללא תעודת זהות. מלבד נתונים אלו יישמר במאגר גם צילום רשותית העין של כל אזרחי המדינה. על פי הצעת החוק, בעל תפקיד שתוענק לו סמכות, יהיה רשאי לבצע השוואה בין המידע הביומטרי הכלול בתעודת הזהות שבידי תושב, לבין הנתונים הביומטריים אשר יופיעו במאגר. אם יעבור החוק, ידרשו כל תושבי המדינה למסור את כל הפרטים הביומטריים במשרד הפנים.

ד לשימוש בתעודות זהות חכומות בעלות נתונים ביומטריים יש יתרונות לא מעטים. אולם מאגר ביומטרי כפי שמציע החוק, יהיה ראשון מסווג בעולם המערבי. במדינות שבהן קיימות תעודות זהות ביומטריות, המידע נשמר על התעודות בלבד, ולא במאגר הממשלתי.

ה הצדדים בחוק טוענים כי אם יתקבל החוק, תעודות הזהות שלנו והדרכונים שלנו יהיו אמינים יותר וקשיים יותרجازיר מהתעודות הנמצאות ביום בשימוש. ככה נהיה מוגנים מגנבות זהות ומעברות אחרות. אבל הרי ברור לכל בר דעת כי מי שירצה לזייף תעודות זהות, ימצא את הדרך לזייף אותן וימשיך לעשות זאת גם בעידן של תעודות הזהות הביומטריות, ואולי אפילו יצליח לעשות זאת בקלות רבה יותר על ידי שימוש בנתוני המאגר הביומטרי.

ו אפשר יהיה להשתמש במאגר הביומטרי גם לצרכים שונים כמו גילוי הגירה בלתי חוקית, עבירות פליליות ופגיעה בביטחון המדינה. לדוגמה, רבבות בני אדם בישראל גונבים כמילייארד שקלים מדי שנה מהביטחון הלאומי על סמך בקשות שווה לאזרחות ישראלית או ממשיכים לגבות קצבת זקנה עבור קרובייהם שמתו לפני שנים רבות, אך נקבעו בחצר הבית.

ז המאגר הביומטרי ישפר באופן משמעותי השירות לאזרחים הניצן על ידי גופים ציבוריים ורשותות שלטוניות: הוא יוכל לשמש את רשותות המדינה כדי לאזרחים שאינם נשאים עם אמצעי זיהוי או תעודות זהות; אלו האזרחים נוכל לבצע פעולות רבות במרשתת בלי לעמוד בתורים ממלכתיים; המאגר ייתן מענה במקרים של אסון המוני או אסון טבעי לצורך זיהוי חללים.

ח אין ספק, כי אפשר למנוע גנבת זהות ולהוריד את רמת הפשיעה, אך כמה עבריינים מתחמקים ממשפט ומעונש בעזרת זהות זיופית? ומהי ישראלים שילמו בחיהם בגל הקלות הבלתי נסבלת של זיווף תעודת זהות ישראלית? כמה ישראלים מצאו את חשבון הבנק שלהם ריק או חסר כי מישחו אחר גנב את זהותם? ומהי שוהים בלתי חוקיים מסתובבים בינינו?

ט הצעת החוק אושרה למטרת התנגדויות חריפות של גורמים רבים ביניהם לשכת עורכי הדין, האגודה לזכויות האזרח והמועצה הציבורית להגנת הפרטיות. אם אכן מדובר במניעת זיוופי תעודות, בלחימה יעילה בפשע ובSHIPOR משמעותי של השירותים לציבור, ואם אכן למאגר הביומטרי יש יתרונות רבים כל כך, מה בעצם במאגר זהה? ומהו קיימת התנגדות חריפה לחוק?

י אמנים קיימים חשש כי בבד שמאגר שיוקם אם תאשר הצעת החוק, ישמש בתחילת המנייעת זיוופים, אך בהמשך ישמש למטרות אחרות. מאגר זהה עשוי לפגוע בפרטיות האזרחים ולפגוע פגעה אנושה בזכויות היסוד שלהם. ואם הבעיה היא זיוופים, אפשר להקשות על זיוופי תעודות באמצעות טכנולוגיים מתקדמים, כמו התעודות הביומטריות, ולשם כך אין צורך גם במאגר ביומטרי. אחת הטענות המצדדת בחוק היא כי האמריקאים דורכים עם זיהוי ביומטרי. אכן יהיה קל יותר לבוא בשער ארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות מצודדים בדרכון זהה, אבל גם בשביל זה לא צריך מאגר ביומטרי, די בדרכון שיש בו זיהוי ביומטרי.

יא אם מועלית הטענה כי במאגר ביומטרי אפשר להשתמש כדי להקטין את רמת הפשיעה, נשאלת השאלה, האם הבiomטריה אכן תסייע לתפוס עבריינים? התשובה היא לא. סריקה דיגיטלית של שתי אכבעות איננה מהוות תחילין לטביעה של עשר אכבעות. נוסף על כך המאגר נדרש לאפשר זיהוי של אדם שהמשטרה כבר מצאה, אך הוא לא יכול לאפשר פושעים חדשים שטרם נتفسו. בעיה נוספת היא היקף המאגר. מאגר זהה אינו יעיל כשמדובר באכבעות של ילדים או של קשישים, של עובדי אדמה שתביועותיהן נשחקו, וגם, מוזר ככל שהוא נשמע, של שחקני כדורים.

יב אולם נראה לי, שהסכנה הגדולה ביותר היא אבטחת המידע. כיצד הממשלה תאבטח ריכוז של נתונים אישיים ורגשיים שיופיעו במאגר הביומטרי? האם יש ביכולתה של הממשלה להגן על מאגר מידע זה מפני פריצה? האם קיימים כוונת מידע כלשהו החסין מפני פריצה?

יג כוונת קיימים שני מאגרי מידע ראשיים הכוללים פרטים אישיים של כל תושבי ישראל. על אבטחת מאגרי מידע אלו אמוןנו למעשה שלושה גופים: משרד הפנים, רשות מאגרי המידע והמשטרה. אולם זה כמו שנים זמינות להורדה בראשת שני מאגרי מידע אלו המגלים מידע רב ואישי, וכל נער בן 12 נמצא לכם את המאגר באינטרנט תוך דקות ספורות. המידע הזמן פוגע بصورة הרסנית בפרטיות של כל אחד מאנטו, ועצם זמינותו בראשת היא עברה חמורה על חוק הגנת הפרטיות.

יד למטרות פניות חוותות ונשנות של גופים שונים אל הגוף האמוןים לאכוף את חוק הגנת הפרטיות, לא נעשה דבר בנושא. הרשותות מטילות את האשמה זו על זו. משרד הפנים לא משנה את נהלי אבטחת המידע, ומשטרת ישראל לא תפסה את העברيين. יתרה מזו, לטענת דובר משטרת ישראל "לאחר פעולות חקירה מגוונות, לא היה אפשר להגיע למקור ההפרצה - ועל כן התקיך נסגור". התשובות שנתקבלו מהרשויות מעידות על אזלת יד מתמשכת. אם כוון אנו עדים לכך שאין אפשרות לאבטוח את מאגרי המידע הקיימים, כיצד גופים אלו יאבטחו ממאגר ביומטרי?

טו לדברי מיכאל בירנהק, מרצה בכיר בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, אין כדוגמת המאגר הביומטרי בשום מדינה דמוקרטית. גם במדינות שיש בהן שימוש במסמכים זיהוי ביומטריים, לא קיים מאגר כולל של כל התושבים. לעומת זאת מאגרים דומים ניתן למצוא במדינות דוגמת כווית, תימן, פקיסטן ואינדונזיה.

טו לאור כל הנאמר לעיל, אין כל מניעה להנפיק לאזרחי המדינה תעודת זהות ביומטרית, אך אני מותנגדת באופן נחרץ להקמת מאגר ביומטרי. מאגר זה הוא משאב מידע אדירים ורgeois המהווה מנגנון שליטה חסר תקדים היכול להסביר פגיעה קשה לכבוד האדם, לחירותו ולפרטיוותו. מאגר זה החותר תחת אושיות הדמוקרטיה, מהוויה סכנה לשalom הציבור ולביטחונו.

המאמר נכתב על סמך מקורות שונים

משימה

לפניכם רצף של שאלות מכונות המוצגות על פי מבנה המאמר.

מטרת שאלות אלו היא לחשוף אתכם למבנה שונה של מאמר טיעון המכיל **טענות נגד אחדות**. שאלות אלו יכוונו אתכם בהמשך, כאשר תידרשו לכתוב מאמר טיעון.

ענו על השאלות שלפניכם. נסחו את תשובהיכם בקצרה ובצורה תמציתית (משפט אחד או שניים).

פתחה

1. **פתחת המאמר** היא באמצעות דוגמה. לשם לדעתכם הכותבת פותחת בדוגמה זו?

המניע לכתיבה

2. א. מה היה **המניע לכתיבה** מאמר בנושא זה?

ב. מהי **הסתיגות** של הכותבת מהתוצאות החוק?

ג. מהי **מילת הקישור** הפותחת את ההסתיגות?

ד. באיזה **אמצעי שכנו** הכותבת משתמשת?

טענות נגד

3. א. מהי **טענת הנגד הראשונה** שאotta הכותבת מציגה?

ב. כיצד הכותבת **מפריכה** טענה זו?

ג. מהי **מילת הקישור** הפותחת את הפרכה?

ד. מה משותף מבחינה לוגית בין שתי מילות הקישור שציינתם בשאלות 2.ג. ו-3.ג.?

4. א. מהי **טענת הנגד השנייה** שאotta הכותבת מציגה?

ב. מהו **הנימוק** המחזק את טענת הנגד?

ג. מהי **מילת הקישור** הפותחת את הנימוק?

ד. באיזו דרך הצדדים בחוק **Mbpsim** את טענתם?

5. א. מהי **טענת הנגד השלישי** שאotta הכותבת מציגה?

ב. באיזו דרך הצדדים בחוק **Mbpsim** את טענתם?

ג. האם קיימת **מילת קישור** בין טענת הנגד לבין ביסוסה?

6. מהי מטרתה של פסקה ח?

7. מהי מטרתה של פסקה ט?

ההפרכה - הנימוקים של הכותבת נגד הצעת החוק

8. א. בפסקה י כתבת המאמר מעלה שתי טענות. מהן טענות אלו?
ב. מהי הצעתה של הכותבת בעניין זה?
ג. מהי טענת הנגד העולה בפסקה זו?
ד. כיצד הכותבת מפריכה טענה זו?
9. א. פסקה يا פותחת בהצגת טענת הנגד. מהי טענת הנגד?
ב. מהי טענת הכותבת?
ג. באיזה אמצעי הכותבת מבססת את טענתה?
ד. הכותבת מפריכה את טענות הנגד. ציינו שלושה נימוקים המחזיקים את טענתה של הכותבת המאמר.
10. א. מהי טענת הכותבת המופיעה בפסקה יב?
ב. באיזה אמצעי הכותבת מציגה את טענתה?
ג. הכותבת מפריכה את טענות הנגד. ציינו שלושה נימוקים המחזיקים את טענתה של הכותבת המאמר.
ד. באיזה אמצעי הכותבת מבססת את נימוקיה?

סיכום

11. כיצד בנויה **פסקת הסיום**? בחרו אחד או יותר מבין הפריטים הבאים:
חרזה על טענת הכותב, המלצות, השלכות, לקחים, דוגמה, טענת נגד.
12. האם לדעתכם אפשר היה להסיק מהי דעתה של הכותבת רק **מכותרת** המאמר? נמקו את דבריכם.
13. עייןوا בפסקות יב ו-טז וממצו בהן שני ביוטיים לשוניים המבטאים את קולה של הכותבת.

פתרונות וסיכום

הפתיחה

הפתיחה היא פסקה קצרה, החושפת בפני הקורא את הנושא המרכזי ו/או את הבעיה המרכזיית, שהמאמר עוסק בהם. על הפתיחה לעודר עניין ורושם אצל הקורא ולכוונו לרעיונות המרכזיים שיופיעו במאמר. יש מאורים הפותחים בהצגת הטענה המרכזיית של כותב המאמר, ויש מאורים הפותחים בהצגת רקע לנושא. אפשר לפתח מאמר בדרכים רבות. לפניכם מוצגות אפשרויות שונות של פתיחות מסווגים שונים.

- א. פתיחה שישייה בה הגדרה
- ב. פתיחה שישייה בה דוגמה או התרחשות הקשורה לנושא
- ג. פתיחה ממקדמת (תוחמת)
- ד. פתיחה שישייה בה מובאות: ציטוט, פתגום או אמרה
- ה. פתיחה המעליה רקע ההיסטורי או אקטואלי
- ו. פתיחה באמצעות העלאת שאלה או שאלות

הדגמה לסוגי פתיחות - הרחבה בנושא באתר "שירות הוצאה לאור" בכתבota: iz.co.il.

הסיום

פסקת הסיום "סוגרת" את הדיון בנושא שבו עסוק המאמר, שכן לא יועלו ולא יפותחו בפסקת הסיום רעיונות חדשים. על פסקת הסיום להיות קצרה, תמציתית, עניינית, ולהביא את הדיון בנושא לכל גמר בצורה מסכמת ומרשימה. קיימים סוגים שונים של סיומים. בפסקת הסיום יתכן שילוב בין הסוגים השונים, כמו למשל סיום שיש בו גם המלצה וגמסר, או סיום שיש בו גם הסקת מסקנות וגם ציטוט וכיו"ב. לפניכם מוצגות אפשרויות שונות לסוגים מסוימים שונים.

- א. סיום מסכם
- ב. סיום שיש בו מסקנה
- ג. סיום שיש בו המלצה
- ד. סיום באמצעות מובאות: ציטוט, פתגם או אמרה
- ה. הסיום הפתוח - בדרך של שאלה ו/או שלוש נקודות או בדרך של שאלה רטורית
- ו. סיום המשלב סוגים שונים של סיומים

הדגמה לסוגי סיומים - הרחבה בנושא באתר "שרי הוצאה לאור" בכתבות: www.sherypub.co.il

משימה בקבוצות (הצעות לכתיבה לתקיש)

אפשרות א

- מצאו כשישה טקסטים (כתבות, מאמרים, פתיח לספרים או כל מקור מידע אחר) המכילים פתיחות מסוימים שונים.
- השוו בין הפתיחות השונות (רצוי באמצעות טבלה), והציגו את המאפיין של כל אחת מן הפתיחות.
- דנו בינוים - אילו פתיחות יגרמו לדעתכם לקוראים לרשות המשיך ולקראת הטקסט, ומהן הסיבות לכך?
- בחרו נושא הקרוב לכם וכתבו לו פסקת פתיחה. השתמשו בצורהמושכלת בנסיבותיהם שעלו במהלך המשימה.
- שמרו את כל שלבי העבודה בתיק העבודות.

אפשרות ב

בצעו את כל שלבי העבודה שהוצעו באפשרות א, אך במקום פתיחות לטקסטים בצעו את המשימה על סיומים.

כתיבת מאמר טיעון המציג טענות רגד

בשתי מישימות הכתיבה של פניכם "טיול ל^קטיטים" ו"ביטול בחינות הגירות" המטרה היא לכונן אתכם התלמידים בכתיבה מאמר טיעון המכיל טענות נגד אחדות.

מחלקת 1 "טיול ל^קטיטים"

לפניכם דברי רקע לנושא ונוקודות להרחבותו המציגות גישות שונות בנושא "טיולי ל^קטיטים".

רקע

טיולי ל^קטיטים הם טיולים בני יומיים-שלושה, שבהם חבורה של אנשים שלחו אינם מכירים זה את זה, יצאת למקום כלשהו בטבע. המטרה היא לבנות בטבע את הימים הללו תוך המיטה בגירויים חיצוניים.

נקודות להרחבת הנושא

- חיבור לטבע והקשבה לרעים ולקלות של הטבע
- תחושה של רוגע והתחרות אל הטבע
- הרגשת שחרור מוחלטת
- הטבע מספק את כל הצרדים
- אין ממש סדר יום בטיוול
- קמים מוקדם ושוכבים לישון עם רדת החשכה
- נפרדים מפיוטי הקניה של העיר הגדולה
- תחושת השבט וה"ביחד"
- מגלים פתיחות לאנשים זרים
- תחושה של חוסר פרטיות
- הסתגלות לתנאי שטח
- הליכה של מרחקים משתנים בכל יום
- אין מדליקים אש במהלך המסע
- אין מקלחות מסודרות
- אין תשכירי היגינה מלאכותיים
- שינוי באוהלים
- היתושים שורקים ועווקצים
- הקפדה על ניקיון הסביבה
- יש צורך להיות יצירתיים
- יוצאים מהבית בלי אוכל ומים
- אוכלים רק מה שמוצאים בדרך (פירות, ירקות, עלים ושורשים גדולים בשטח)
- המים רק ממוקורות טבעיות
- אוכלים מזון שאינו מבושל
- התרכחות מהציבוריזציה
- הטלפונים הסלולריים כבויים
- אין מכשירים חשמליים למיניהם
- כמעט שאין משתמשים בפנס בלילה

משימת כתיבה והצעה לכתיבה ארוכת טווח לתלקיט

בכתיבתכם היעזרו ביחידה "תהליך כתיבה של מאמר טיעון" ובמבנים של שני המאמרים שקראותם.

1. עליכם לכתוב מאמר טיעון על הנושא "טיול ל^קטיטים" בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי.
2. לפני שאתם מתחילהם בכתיבה, עליכם להבהיר לעצמכם מהי עמדתכם הברורה בנושא.
3. היעזרו בשאלת: האם "טיול ל^קטיטים" כפי שהסביר והציג בנוקודות להרחבה, הולם את אופייכם ואת העדפותיכם?
4. מיינו את ה"נקודות להרחבת הנושא" לשתי קבוצות:
 - (1) נקודות התומכות בעמדתכם ויכולות לעזור לכם לביסוס טענתכם. (תוכלו להעלות רעיונות נוספים)
 - (2) נקודות הסותרות את עמדתכם ויכולות לעזור לכם לנישוח טענות הנגד.
5. כתבו פסקת פתיחה, ובה רקע לנושא. (היעזרו ביחידה "פתרונות וסימנים")
6. כתבו את גוף המאמר כך שיכיל שלוש פסקות. כל פסקה תפתח במשפט אחד או בשניים המציגים את טענת הנגד. בהמשך הפסקה הפריכו את טענת הנגד, וכך تبססו את עמדתכם. עליכם לכתב בשפה הבהירה ועניינית, להקפיד על מבנה תחבירי תקין של המשפט ועל שימושי קישור מותאים.
7. כתבו פסקת סיום (סגיר), המציגת מסקנה או סיקום של מהלך הטיעון (לא חדשניים).
8. לאחר סיום הכתיבה העריכו את כתיבתכם בהתאם לנוקודות המופיעות ב"הערכת כתיבה" (שבעמוד הבא).

קראו את המאמר שכתבתם וענו -

- האם כתבתם פתיחה הולמת למאמר?
- האם קיימים שלושת רכיבי הטיעון?
- האם יש הצגה ברורה של טענותכם המרכזיות?
- האם יש הצגה ברורה של טענות הנגד בכל אחת מן הפסוקות?
- האם הפרכתם את טענות הנגד בצורה מושכלת, עניינית ובהירה?
- האם כתבתם סיום הולם למאמר?
- האם הקפדתם על שכותב מאמרכם? (ראו "עריכה וכתבוב" עמוד 28)

מrixim 2 "ביטול בחינות הבגרות"

לפניכם דברי רקע לנושא.

כיום כדי להיות זכאי לטעודת בוגרот, חייב כל תלמיד בישראל להיבחן שבוע בחינות חובה, שבוע בחינות מתוכנות ובחינות רשות נוספות בהתאם לדרישת בית הספר. נגד שיטה זו יוצאים אישי חינוך רבים רבים. לאחרונה הוחלט משרד החינוך להקים ועדת, ובה נציגי מוסדות אקדמיים, מנהלים וארגוני מורים ותלמידים. ועדת זו תבחן אפשרות לצמצם את בחינות הבוגרות המוגדרות כחובה, לשולש בחינות בלבד, ואת הבדיקות הנותרות להחליף בחינות פנימיות. כמו כן הועלתה הצעה לרכזו את כל הבדיקות בשנת לימודים אחת. פרופ' מרים בן פרץ, כלת פרס ישראל בחינוך, מציעה ליצור מנגנון חלופי להערכתה בתור בית הספר במקום בחינות הבוגרות.

מידע זה נכתב על סמך פרסומים בכלי התקשורתי, מרץ 2012

משימת כתיבה והצעה לכתיבת ארוכת טווח לתלקי

יש הטוענים כי יש לעצעם את מספן של בחינות הבוגרויות. במקומן יש למצוא דרך הערכה חלופית למדידת ידיעותיהם והבנתם של התלמידים. לעומתם יש הטוענים כי צריך להשאיר את המבחן כפי שהוא.

כתבו מאמר טיעון, שבו הציגו עמדה ברורה בנושא זה, נמקו את דבריכם בצורה משכנית ובססו אותו באמצעות נימוקים ודוגמאות.

- בכתיבתכם הציגו טענות נגד והפריכו אותן לשם בסיס טענתכם.
- עלייכם לכתוב בשפה בהירה ועניינית ולהקפיד על מבנה תחבירי תקין של המשפט.
- כמו כן הקפידו על אמצעי קישור מתאימים.

בכתיבתכם הייעזרו **באמצעים רטוריים לביסוס טענתכם** (ראו עמוד 49),

והשתמשו **בדרכי מסירה היוצרות אמיינות** (דיבור ישיר, דיבור עקיף, הסגר או תמורה). (ראו בפרק התחבר עמוד 321)

- **הערכו את מאמרכם** בעוזרת השאלות המופיעות בראש העמוד (משמעות עצמי) ובאמצעות חשוב עמייתם.
- **הצעה** - את מאמרכם הציגו בכתיבה בעל פה (**כנאות**) תוך הקפדה על אלמנטים שכונתיים ועל רטוריקה למטרת שכנו.

(הנאום - ראו הרוחבה בעמוד 70)

מבחן 3

לפניכם שתי מושימות כתיבה, שבחן עליהם עליכם להציג את עמדתכם בנושא ולבסס את טענתכם.

- בכתיבתכם הייערו ביחסית "ת hollow כתיבה של מאמר טיעון".
- הציגו טענות נגד והפריכו אותן לשם בסיס טענתכם.
- הקפידו על שימוש **באמצעי קישור** מותאים כדי ליצור לכידות במאמר.
- לאחר כתיבת המאמר הערכו את מאמרכם בהתאם לשלב ו"עריכה ושכתו" ובאמצעות מושב עמייתים (עמודים 28-29).
- הייערו **באמצעים רטוריים** לביסוס טענתכם (עמוד 49) והשתמשו **בדרכי מסירה היוצרות אמינות** (עמוד 32).

משימת כתיבה 1

לפניכם דברי רku לנושא **"חולפות עבריות למילליםLouzioot"**. קראו את הטקסט וביצעו את משימת הכתיבה שאחריו. "האקדמיה ללשון העברית" שוקדת מיום היווסדה על הרחבת אוצר המילים בעברית. חלק מഫולטה היא יצרת חולפות עבריות למיללים Louzioot. חלק מן המילים חדר לעברית, והוא נמצא בשימוש בחלקים רבים של העם, למשל מבואה (לובי), מיזם (פרויקט), מסרוון (SMS), שדרוג (Upgrade), תוגביה (טוקבק), גלום (ברקס). חלק מן המילים לא הצליח לחזור לשפה בצורה נרחבת, למשל מרשתת (איינטראנט), מדקגש (מרקאר), תנורון (טוסטר אובן), חמרמורת (האנגאובר), יעפת (ג'ט לג). במסגרת מאמציה ליצור מילים חדשות מחדש "האקדמיה ללשון העברית" מילים ומפרסמת אותן במילונים מטעמה. בשנת 2012 הוציאה "האקדמיה ללשון העברית" מילון עברי חדש למונחי תחבורה. במילון זה מופיעות מילים שכבר נקלטו, כגון מסוף (טרמינל) וכן מילים חדשות שבמשרד התחבורה וב"אקדמיה ללשון העברית" מקוימים שהפכו לנחלת הכלל. דוגמאות למילים כאלה הן "רכב כלאים" במקום רכב היברידי (שיטת הנעה של כלי רכב המשלבת שני סוגי מנועים), "מטענית" במקום טנדר ו"גיטון" במקום גי-פי-אס.

"האקדמיה ללשון העברית" מנסה ליצור מילים ומושגים עבריים במקום מילים Louzioot ולהפיץם ב הציבור, אך הציבור מיישם יוזמה זו באופן חלקני. כתבו מאמר טיעון (בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי), ובו **דנו** בחשיבות פוליה זו של "האקדמיה ללשון העברית". **העלו** הצעות להחדרת מילים עבריות חדשות בקרב הציבור ולשימוש מוגבר יותר באוצר המילים העברי.

משימת כתיבה 2

לפניכם דברי Rku לנושא **"חינוך לשוויון ולדו-קיום"**. קראו את הטקסט וביצעו את משימת הכתיבה שאחריו. בבית הספר הדו-לשוני "יד ביד" על שם מקס ריין בירושלים התקבצה לפני יותר מתריסר שנים קבוצה של ערבים ושל יהודים החשובים אחרית ויצרה שותפות. השותפים הללו החליטו לשים קץ לקיבעון המחשבה, והם החלו להנתק לסלבות ולסובלנות, לכבוד, לשוויון ולדו-קיום. הקבוצה גדרה ונחפה להקה שחבריה שומרים כל אחד על זהותו הדתית והלאומית, ובז בז הם מכירים את העמים החיים מסביבם ונוהנים מחוגים משותפים ומעורר תרבותי. לדברי חברי הקבוצה, הם יוצרים מערכת חינוך המבוססת על ידע ועל ערכים, והם מדריכים את ילדיהם למציאות.

כתבו מאמר טיעון (בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי), ובו **הציגו** נימוקים המצדדים בדרכם חיים זו, **בססו** את דבריכם וונמקו אותם **באמצעות** הסברים, הוכחות, נתונים ודוגמאות ממקומות שונים בעולם (לדוגמה אירלנד, קוריאה, טיבט).

דרכי רוספות להצאת טערת הכותב

מחלקת 1

לפניכם קטע מותך נאומו של פרופ' דן שכתמן, חתן פרס נובל בכימיה לשנת 2011, בשף שנערך לאחר טקס הענקת הפרס בשטוקהולם שבשוודיה.

ב-8 באפריל 1982, כאשר ישבתי לבדי במעבדה, גיליתי תגלית חשובה שהייתה ראשיתו של תחום הגבישים הקוואזי-מחזוריים*. היום לעומת זאת אני עומד לפניכם כמשמעותי מאות מדענים נלהבים. אני עומד כאן כחלוץ בתחום המדע, אבל ביעדי כל אותם מדענים רבים ונלהבים לא היה המדע הזה הופך למה שהוא. כולנו חוגגים כתעת את ההכרה במדע שחשפנו.

האנשים שישינו בייסוד התחום היו מעטים, אך הם אלה שסללו את הדרך לעולם המופלא של גבישים אלו. אנו מתקרבים לסיום של שנת 2011, שעלייה הכריזה אונסקו על שנת הכימיה - חגיגת כל עולמית של הישגי הכימיה ושל תרומתה לרוחות האנושות. גילוי הגבישים הקוואזי-מחזוריים והפתוחותו של תחום זה בעקבות התגלית חוללו שינוי מהותי בעולם המדע. מדע הוא הכליל הטוב ביותר לחשיפת חוקי הטבע, והmileה היחידה הרשומה על דגלו היא אמת. מה שחשיבותו הוא האפן שבו אנחנו רותמים את המדע לצרכינו.

לפיך מחובתנו מדענים לקדם את החינוך, את המחשבה הרציונלית ואת הסובלנות. علينا לעודד את בני הנוער המשיכלים להפרק ליזמים בתחום הטכנולוגי. מדיניות שיטפחו את הידע הזה ישדרו במשברים פיננסיים וחברתיים. הבה נקדם את המדע, וכך ניצור עולם טוב יותר עבור כולנו.

מעובד מותך הנאום השלם שהתפרסם באתר של "הتكنיו" - מכון טכנולוגי לישראל"

* גביש קוואזי מחזורי - גביש שאינו מחזורי (כאילו מחזורי), בניגוד לגבישים הרגילים הבנויים במחזוריות (מחומשים, מתומנים)

שאלות

1. א. מהי הטענה המרכזית של פרופ' שכתמן בקטע שקראותם?
ב. איזו מילה בנאום כיונה אתכם אל הטענה המרכזית?
ג. הביאו מן הנאום נימוק שהכותב משתמש בו כדי לבסס את טענתו.
2. במאמר זה הטענה אינה מופיעה בראש המאמר. היכן היא מופיעה? מה הסיבות לדעתכם להופעתה במקום זה?
3. בשורה השנייה מופיע אמצעי קישור "לעומת זאת".
 - א. מהי משמעותו הלוגית של אמצעי קישור זה?
 - ב. אילו שני רכיבי תוכן מחוברים באמצעותו?

משימת כתיבה

לטענת פרופ' דן שכתמן, יש לקדם את המדע, וכך ליצור עולם טוב יותר עבור כולנו.

כתבו מאמר טייעון, שבו שכנעו את משרד החינוך לפעול למען מטרה זו, نمיקו את עמדתכם ובביסו אותה באמצעות דוגמאות.

(במשיכמה זו אין הכוונה לכתיבת מכתב למשרד החינוך, אלא כתיבת מאמר טייעון שיישכנע את קובעי המדיניות במשרד החינוך)

(הרחבת נושא הנאום - ראו עמוד 70)

לפניכם שתי פסקות הפותחות מאמר בנושא **צרכנות**. קראו אותו וענו על השאלות שאחריהן.

א האם באמת אי אפשר לעמוד בפני הפני הפתוח של מבצעים ושל הנחות? עם יד על הארנק - האם באמת אתם צריכים את זה? כל כך הרבה פעמים נתקלנו במבצעים ובנסיבות שפשוט "אי אפשר לעמוד בפניים". האם המיקסר המועלץ, ריח המכוניות החדשה או שמחת הילד מול המחשב המשודרג אכן יגרמו לכם אושר? רגע לפני הקנייה, בוואו נחשוב בצורה כללית.

ב מה מנייע אותנו ל��נות? התשובה לשאלה זו מתחילה בפרסומות ובמבצעים. הם פועלים על הרגש שלנו ועל הנטיה שלנו ל��נות מתוך דחף. הם מוכרים לנו לא רק מוצר, אלא גם הבטחה לחיים טובים יותר. צרכנות נבונה היא כלי כלכלי פשוט. הכוח הצרני מצוי בידיכם, עלייכם פשוט להשתמש בו בתבונה ולא לתת לכוחות השוק להשפייע עליהם.

שאלות

1. הכותב פותח את המאמר בסדרת שאלות רטוריות. לשם לדעתכם הכותב בחר בפתחה זו?
2. מהי טענתו של כותב המאמר, והיכן טענה זו מוצגת?
3. פסקה בפתחה בשאלה. האם זו שאלה רטורית או שאלה רגילה? נמקו את תשובתכם.
מה תפקידה הרטורי של שאלה זו?
4. א. הכותב משתמש בפסקות שקראות בגוף ראשון ושני רבים.
הביאו שניים עד שלוש דוגמאות מתוך הטקסט לכל אחד מן הגופים. (סך הכול ארבע עד שש דוגמאות)
- ב. לשם מה כותבי מאמרי טיעון משתמשים בגופים אלה במאמריהם?

משימת כתיבה

בחרו אחד מן הנושאים שלפניכם וכתבו מאמר בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי. העזרו בהנחות לכתיבת מאמר המופיע בעמוד 39 (בנושא "ביטול בחינות הבגרות").

1. כתבו מאמר טיעון, שבו **הביעו** את דעתכם על הנושא "צרכנות מושכלת", נמקו אותה והציגו דרכי להתמודד עם צריכה מוגברת.
2. "מרגע שהכרנו בהן, חולשותינו אין מזיקה לנו עוד", אמר הפילוסוף הגרמני, גאורג קריסטוף ליכטנברג. כתבו מאמר טיעון, שבו **דנו** בשאלה "כיצד יכול האדם להתגבר על חולשותיו", **הביעו** את דעתכם על הנושא, נמקו אותה והציגו דרכי להתמודד עם סוגיה זו.

קראו את הטקסט שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

לתלמידים יש זכויות, אבל גם אחריות / יצחק קדמן

כל אלה אנו אומרים, ודוקא כדי שנלחמים יום-יום ושהה שעה על זכויות הילד וזכויות התלמיד: אין לכם זכות!
באנשי חינוך, אם בಗלל מצוקה אישית, אם בಗלל בעיות משפחתיות, אם בಗלל השפעות חברתיות – הסיבה לא משתנה.
مبוטל אולי, אך בולט מאד באור הזורקרים המופנים אליו. מיעוט זה מרשה לעצמו לפגוע אחרים: בילדים, במבוגרים,
הם ילדים ובני נער נפלאים, חיוביים ולא אלימים. לרוב, הם הקורבן לפגיעות, ולא הגורם להם. אך יש גם מיעוט אחר,
ולא בראציונות, לא כיוומה ולא כתגובה. בניגוד לרושות שנוצר, ויש מי שטרוח LICOR אוטו, הרוב המוחלט של תלמידי ישראל
להתלונן אם פגעו בהם. להתלונן בתוקף המערכת, ואף מחוצה לה. אבל אין לכם זכות לשימוש באלים כלשהי. לא בצחוק
אתכם. גם נהגו בהם כשרה. אפילו השפilio אתכם. זכותכם, ואפילו חובתכם, לעמוד על משמר זכויותיכם. זוכתכם
לכם, מוטלת עליום גם אחירות. אחירות לדאוג לזכותו של הזולות. אחירות למנוע פגיעה בזכויות של אחרים, גם אם הרגיזו
לפוגע בכם. זוכתו של כל אדם, וילד בכלל זה, מסתימרת במקום שבו מתחילה פגיעה באדם אחר. בכך כל זכות המוקנית
לפוגוע בכם. זוכתו של כל אדם, ואבב בכלל זה, מסתימרת במקום שבו מתחילה פגיעה באדם אחר. בכך כל זכות המוקנית
לפוגוע בכם. זוכתו של כל אדם, וילד בכלל זה, מסתימרת במקום שבו מתחילה פגיעה באדם אחר. בכך כל זכות המוקנית

"מעריב", 25 באוקטובר 2004

ד"ר יצחק קדמו הוא מנכ"ל המועצה לשлом הילך.

-

הכותב מציג את טענתו באמצעות הסתייגות.

.1. א. מהי הטענה המרכזית של כותב הטקסט?

.ב. נסחו במשפט מכליל את ההסתדייגות של כותב המאמר.
אייזו מילה מעידה על הסתייגות זו?

.2. הכותב מסיים במילים "אין לכם זכות!".
א. למה מתייחסת המילה "זכות" במשפט זה?
ב. מדוע הכותב משתמש בסימן קריאה?

.ג. מה מטרתו של הכותב בהצבת משפט זה בסוף הטקסט?

.3. הכותב מרבה להשתמש בחזרות על מבנה תחבירי ובוניגודיות כדי להזק את טענתו ובעור שני כדי לפנות אל הקורא בצוורה ישירה, ובכך לשכנעו. הביאו שתי דוגמאות לכל אחד מן האמצעים הרטוריים.

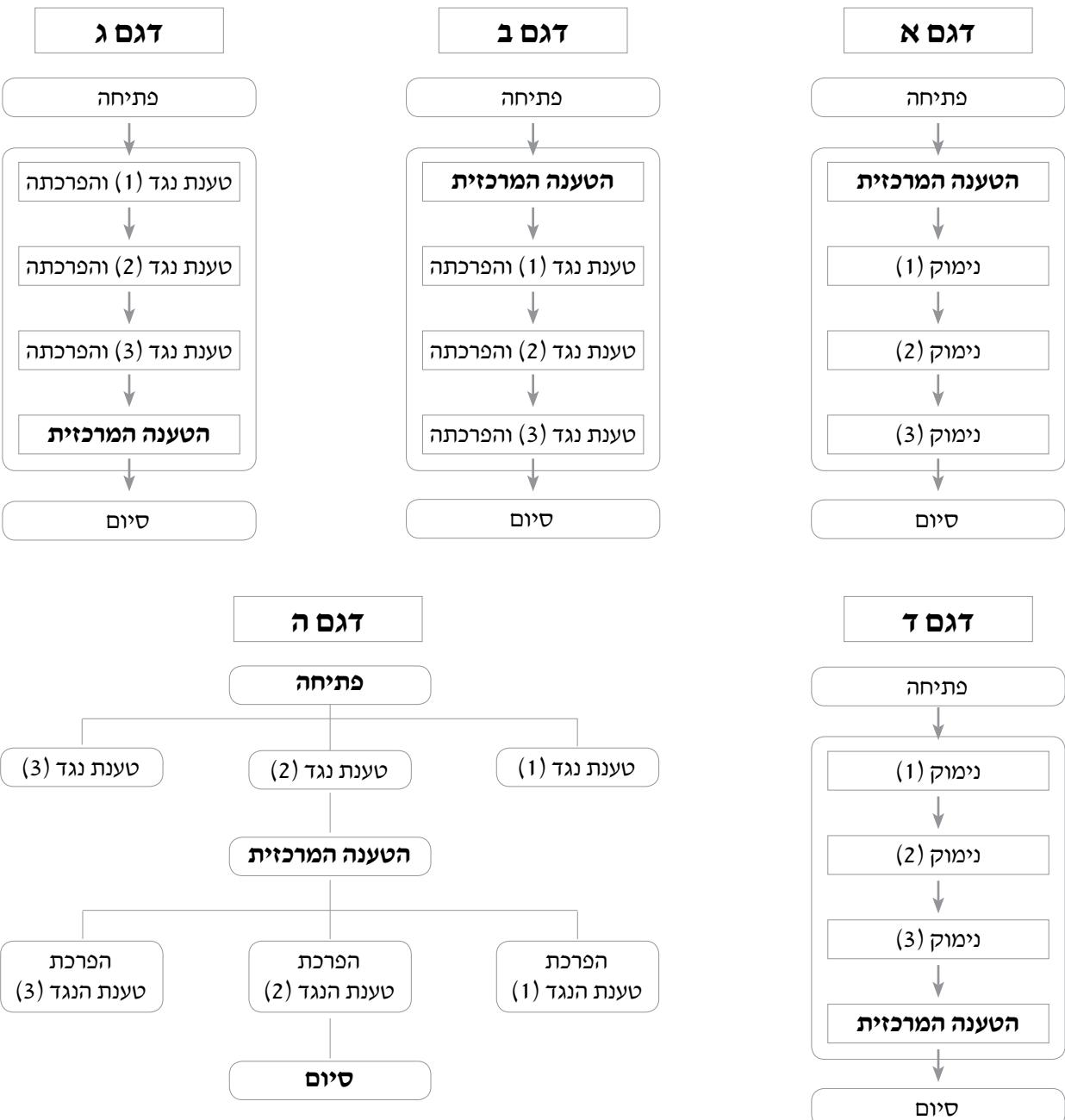
משימת כתיבה

הכל מסכימים כיום על כך שיש להגון על התלמיד הנמצא בין כותלי בית הספר, ושיש להעניק לו תנאי לימוד הוגנים ומכובדים. אולם בשעה שהתלמיד נהנה מזכויותיו, לא תמיד הוא נוטל על עצמו אחריות ועומד בחובות המוטלות עליו בתחום בית הספר.

כתבו מאמר טיעון על הנושא "זכויות התלמיד". במאמרכם דונו בסוגיה: האם לדעתכם נהנה התלמיד מזכויות יתר המובילות במקרים מסוימים לפריקת עול ולאילמות? הבינו את עמדתיכם על הנושא ומיקו אותה.

דוגמאות לדגמים של מאמר טיעוֹן

מאמר טיעוֹן יכול להופיע בדגמים שונים. פניכם חמשה דוגמים אפשריים.
קיימיםים דוגמים נוספים. הסברים לדוגמים הנוספים מופיעים בהמשך היחידה.

עיינו במאמרים שלפניכם וציינו - על פי איזה דגם בנוי כל אחד מן המאמרים?

- "aicot matchila b'shetf am" (עמ' 9)
- "hadebitim mezuzim vekshim la-zefiya" (עמ' 31)
- "ha-am acen hamagar ha-biomotri tov la-azrochi yisrael?" (עמ' 33)
- "nisoyim be-beulim chayim - ha-am kiymat ha-zedaka le-kivom?" (עמ' 46)

מאמר טיעון שעיקרו תגoba

מאמר תגoba הוא מאמר שהכותב מביע בו עמדה על דברים שקרה (במאמר המקור). במאמר התגoba הכותב מתייחס לטענה העולה במאמר המקור, מביע את עמדתו ומגיב על מה שנאמר בו. לפניכם מאמר מקור העוסק בניסויים בבעלי חיים, ולאחריו מאמר תגoba.

מאמר מקור

תרומתם של הניסויים בבעלי חיים

ניסויים בבעלי חיים הם אחת משיטות המחקר המקבילות בימינו אלה. ניסויים אלה מתבצעים במסגרת מחקרים בביולוגיה, במדעי הרפואה, בפסיכולוגיה, באיכות הסביבה, בטכנולוגיה, בתוספי מזון, בקוסמטיקה ובחומרני נקי. ניסויים אלו תרמו בעבר ותרומים גם כירום תרומה חיונית להבנת עולם החיה, לשמירה על בריאות האדם ולהבטחת רוחותו, ומטרתם היא להגן علينا מפני מחלות. הידע העומד לרשותנו בזכות ניסויים אלו, עוזר להמעטת הכאב והסבל ממילוני חולמים בעולם כולו.

לטענת רבים מן החוקרים, התברר כבר לפני שנים רבות, כי לשם חקירת מקור המחלות ולשם הבנת הדרכים להדבירן, יש צורך ביצירת מודלים בחיות ניסוי. אי הבנה של חלק מהמחלות גורמת לפיגור בפיתוח של תרופות הולומות או של אמצעי מניעה למחלות אלה. הקרבה של בעלי חיים על מנת הניסויים עשויה לסייע למדע בחקר הסיבות למחלות שונות ובפיתוח תרופות נגד.

עוד טוענים החוקרים, כי מחקר **המערב ניסויים בבעלי חיים**, מסייע רבות להבנת עולם החיה במטרה ללמידה על מערכות דומות בגוף האדם. חוקי התורשה, תפקיד חומצות הגרעין, פעילות ההורמוניים, נזקי הרעלים - כל אלה ורבים נוספים התגלו במחקר ביולוגי בסיסי, שבתחילה לא הבטיח תועלת רפואית, אך בסופו של דבר תרם רבות לבリアות האדם. ללא מידע בסיסי זה, תוחלת החיים הייתה כמחצית מזו שאליה התרגלו תושבי העולם המפותח. בני האדם היו חשובים למוגנות ולסיכון בריאותיים נוספים, שכיוון אפשר למנוע אותם או לטפל בהם. מחקר בבעלי חיים היה הבסיס לפיתוח חיסונים למחלות ומוגמות, כגון פוליו, דיפטיריה, טטנוס, כלבת, שעתה, שחפת ועוד. החוקרים אלו הצליחו גם את פיתוחם של טיפולים פוריות, שבלעדיהם אחד מכל שיש זוגות לא יכול היה להביא ילדים לעולם. ניתוחי מעקפים והשתלות איברים התפתחו אף הם תודות למחקר ממושך בבעלי חיים, בשעה שניסויים קליניים בבני אדם אינם אפשריים מסיבות אתיות.

במאה ה-19 רוב המחלות האנושות היו תוצאות זיהום חידקי או נגיפי. לואי פסטר, כימאי צרפתי, הבחן כי זיהום חידקי גורם לקלקול תהליך התסיסה בהכנת יין או בירה. בהמשך גילתה פסטר, כי מיUi תרגולות שנפגעו מכולרה הכלילו מיקרוארגניזמים, ופستر הצליח לבדוק מהם את גורם המחללה. הדבקת תרגולות בריאות בחידק מתרבויות שהבחן הוכיחה, כי אכן הוא הצליח לבדוק את גורם המחללה. יתרה מזו, פסטר הבחן כי חידקים אלה מאבדים במשך הזמן את יכולת לגרום למחללה, ובכך נסלה הדרך לחיסון כנגד מחלות זיהומיות. בהמשך פותחו חיסונים כנגד טטנוס, כלבת, שעלה, שחפת, שיתוק ילדים ועוד.

הצורך בפיתוח תרופות חדשות עולה שוב ושוב בדינונים הנערכים במשרד הבריאות. עיקת החולמים הנזקקים להן ותחונוני בני המשפחה להצלתם מעידים על חשיבות פיתוחן של תרופות חדשות ועל ההכרח בכך. ניסויים בבעלי חיים הם שלב חיוני בפיתוח כל תרופה חדשה ועומדים גם בסיס מחקרים, שיובילו בעתיד לפיתוח תרופות נוספות. עם זאת ברוח, כי יש חובה מוסרית לפתח על ניסויים אלה ולמזער ככל האפשר את אי הנוחות הנגרמת לחיות הניסוי. סבל הנגרם לחייה

אינו מודדק, אלא אם כן קיים סיכוי לשיפור משמעותו באיכות חייו האם ולהרחבת ידיעותיו על אודוט גורמי המחלה והסיכויים למצוא לה מרפא.

על בסיס האמור לעיל, מתקשת המסקנה כי על קהילת החוקרים והמדענים להמשיך בפועלם ולגלות תרופות מתקדמות להצלת חיים ולשיפור איכות החיים באמצעות אחד מן הכלים החשובים ביותר לפיתוחן - ניסויים בבעלי חיים, וזאת חרף התנגדותם החריפה של ארגונים רבים השוללים ניסויים בעלי חיים מטעמים מדעיים ומוסריים.

כתב על סמך מקורות שונים

דוגמה למאמר תגובה

נושא המאמר

במאמר "תרומותם של ניסויים בעלי חיים" מוצגת הטענה כי **ניסויים בעלי חיים הם כוח המציאות, ורק בזכות ניסויים אלה יש התקדמות מושלמת בתחום הרפואה**.

כתבו מאמר **תגובה** למאמר זה בדגם של מאמר טיעון. במאמרם **הגיבו** על העמדה המוצגת במאמר המקורי וחווו את דעתכם בנושא.

ניסויים בעלי חיים – האם קיימת הצדקה לקיומם?

הצגת הנושא טענת הכותבת	טענת נגד (1) והפרכתה
<p>השאלה "האם על המדענים לבצע ניסויים בעלי חיים?" שנויה בחלוקת. אנשי מדע, רפואיים, פילוסופים, אנשי אתיקה ורבים אחרים מתלבטים רבות בסוגיה. במאמרי זה ATIICHES למאמר "תרומותם של ניסויים בעלי חיים" ואציג את עמדתי השוללת ניסויים אלו.</p>	
<p>כותב המאמר "תרומותם של הניסויים בעלי חיים" סובר, כי "ניסויים בעלי חיים הם שלב חיוני בפיתוח כל תרופה חדשה". אולם אני חולקת על כך. ניסויים בעלי חיים אינם מצליחים את האנושות, הם אינם מקדים את המדע ואת המחקר הרפואי, הם אינם מביאים תרופה לSTDON - להפך: הם מעכבים פיתוח טיפולים רפואיים. יתרה מכך, הניסויים בעלי חיים לא רק פוגעים פגיעה במילוני בעלי חיים מדי שנה, אלא הם פוגעים פגעה קשה גם לבני אדם. עורכי הניסויים ממיתים בעינויים מדי שנה במערכות שלהם אלפי חיות מאחוריו דלות סגורות ולא פיקוח ממשי (לצערנו, הגוף המפקח הוא הגוף שמבצע את הניסויים). כ-20,000 בעלי חיים מומתים מדי שנה על שולחות הסטודנטים ובמערכות המחקר באוניברסיטאות ובמכינות בישראל.</p> <p>בשנים האחרונות חלה ברחבי העולם ירידת ניכרת בשימוש הפוגעני בעלי חיים לצורך הוראה ומחקר. מחקרים מהספרות המדעית תומכים כיום ביעילותם ובעלוניותם של אמצעי מחקר מודרניים המבוססים על שיטות טכנולוגיות מתקדמות כתחליף לשימוש בעלי חיים.</p> <p>המבדקים שנערכים בחיות לפני המעבר לניסויים הקליניים לבני אדם, מטעים את החוקרים במרבית המקדים. בארה"ב פורסם כי רוב התרופות החדשנות שיוצאות לשוק מדי שנה מסוכנות לבני אדם, ומחקרים הראו כי נזקים מתרופות שנוסו ונבדקו על חיותם, הם גורם התמותה הרביעי בגודלו בעולם המערבי. לדוגמה, רק לפני שנים אחדות גרמה התרופה ויוקס (axxozin) לאISON הרפואית הגדול ביותר בהיסטוריה, שבו מתו אלפי בני אדם מהתקפי לב עקב השימוש בתרופה.</p>	<p>טענת נגד (1) והפרכתה</p>

<p>לאחרונה השתתפו גдолי החוקרים מכל העולם בכנס מדעי וה הגיעו למסקנה ברורה, כי השיטה הנפוצה לבדיקת תרופות (על חיות) אינה יעילה ומסכנת את הציבור.</p>	
<p>במאמר "תרומות של הניסויים בבעלי חיים" טוען הכותב בהסתמכו על מחקרים שונים, שהקربה של בעלי חיים יכולה לעזור בגילוי סיבות למחלות ובפיתוח תרופות, ושמחוקרים אלו היו הבסיס לפיתוח חיסונים.</p>	<p>טענת נגד (2)</p>
<p>היום ברור כי אין זה נכון. הכשל העיקרי הגלם בהסתמוכות על מידע המבוסס על ניסויים בבעלי חיים, נובע מההבדלים בין האדם לבין מינים אחרים של בעלי חיים, ויש להבין כי מין ביולוגי אחד אינו יכול להוות מודל מוצלח למין ביולוגי אחר. לכן הניסויים בבעלי חיים הם בלתי רלוונטיים ואף מטיעים בצורה מסוכנת, כמשמעותם להסיק מהם מסקנות כמו דל לבני האדם. ניסויים בבעלי חיים מספקים תוצאות שכלי קשר בין גופו האדם והוא מקרי בהחלט.</p>	<p>הפרכת טענת נגד (2)</p>
<p>המסקנה העולה ממאמרי זה היא כי אין ספק שתרומותם של בעלי החיים קטנה בהרבה מכפי שטעניהם החוקרים השוטפים לניסויים אלו, ועילiano, החברה כולה, לушות הכול כדי שהניסויים הנערכים במסגרת לימודיות ובמעבדות המחקר יופחתו למיןימום ההכרחי.</p>	<p>סיום מסקנה והמלצת</p>

כתב על ידי תלמידה בחטיבת העלIORA

שאלות

1. מהי טענתה המרכזיית של כותבת המאמר?
2. א. במאמרה הכותבת מפרקיה שתי טענות (טענות נגד). ציינו שתי טענות אלו.
ב. איזה ביטוי פותח כל אחת מטענות הנגד ומייד על קולם של הצדדים בטענות אלו?
3. א. הציגו שלושה נימוקים מן המאמר שהכותבת משתמשת בהם כדי לבסס את טענתה.
ב. מצאו במאמר ביטויים המעידים על קולה של כותבת המאמר.
4. א. מצאו במאמר המקור בפסקה השנייה, השלישיית והרביעית שלושה ביטויים לשוניים - אמצעי קישור ופעלים - לציון סיבה (אחד בכל פסקה), והעתיקו אותם למחברתכם.
ב. מצאו במאמר התגובה בפסקה "הפרכת טענת נגד (2)" שני ביטויים לשוניים לציון סיבה ותוצאה.
5. במשפט האחרון של מאמר התגובה קיים צירוף מילים המשלב שני אמצעים לשוניים.
 - א. מהו ביטוי זה?
 - ב. מה הם האמצעים הרטוריים הכלולים בביטוי, ולשם מה הכותבת משתמשת באמצעים אלו?

דוגמה למאמר תגובה לאירוע

נושא המאמר - נפילת חומת ברלין (הרקע לאירוע)

חומת ברלין הייתה חומה מבוצרת באורך של כ-155 קילומטר, שחילקה את ברלין בין השנים 1961-1989 לשני חלקיים: ברלין המזרחית שבשליטת גרמניה המזרחית וברלין המערבית שבשליטת גרמניה המערבית.

נפילתה של החומה ב-9 בנובמבר 1989 הייתה אירוע שסימל יותר מכל את נפילת המשטרים הקומוניסטיים באoten הימים ואת קץ המלחמה הקרלה. בשנת 1990 אוחדה גרמניה, וברלין המאוחדת חזרה להיות בירתה של גרמניה.

לפניכם דוגמה לקטע מתוך מאמר תגובה שכותב סבר פלוצקר ב-9 בנובמבר 2009 במלאת 20 שנה לנפילת חומת ברלין. מאמר זה הוא מאמר תגובה לאירוע שקרה (ולא לטקסט או למאמר).

ניצחון האנשים הרגילים

אנשים רגילים. אנשים רגילים כמויך וכמוני הפלו לפני 20 שנה את חומת ברלין, הפלו את המשטר הקומוניסטי החדש עליהם שנחשב עד אז בלתי מנוץ' ושהררו 200 מיליון בני אדם משבעוד.

אנשים רגילים שרצו לחיות חיים רגילים. הם עשו את זה, רק הם. לא פקידי מנגנון סוציאלייסטי-עממי שהתבלבלתי, לא ראשי מפלגות, שアイבדו לפטע את מצפונם המפלגתי ולא "הוגי דעתות" קשקשנים מהמערב, שכידעו לא היו זורת כדי לסייע למאבקי הדמוקרטיה במזרח לפני 20 שנה. והיום הם מעקמים את האף: מה כבר השיגה נפילת הקומוניזם? בסך הכל העלה את רמת החיים של הארץ מהאזור בכמה מאות אחוזים והפכה אותו מפוחד לאדם חופשי.

לא משהו, נכון?

ועוד איך משהו. איש לא העז לחלום בסתיו 1989 שהקומוניזם יקרוס בלי ירייה אחת. שהחברות הרוסות של מזרח אירופה יאמכו את הדמוקרטיה הליברלית כפסיטה, ולא ישלטו על ידי קנאות קיצונית אחרת, כפי שהזהירו מומחים רבים. שהסכמי יאלטה הנצחים כביבול – חלוקת אירופה בין סטאלין, צ'רצ'יל ורוזולט – ייעלמו ביום בהיר אחד כליא היו. שכלכלה שוק דינמית תחליף בהצלחה כה הרבה היבورو-קורטיט הכושלת, המוטמטמת, שאמלה عشرות שנים עשרות מיליון. צריך לזכור ולהזכיר: מסך הברזל לא הפריד בין קבוצות של מדינות בעלות מיטרים שונים. החומה הוקמה למנוע מאזרחים שואפי חירות את זכויות היסוד הארץ-הוות ולא לחתם להשמי את קולם. זו לא הייתה חומה הפרדה, זו הייתה חומרת כלא.

20 שנה חלפו, והאנשים הרגילים השיגו את מטרתם. מקרה נדיר בהיסטוריה. הם וילדיהם חיים כיום חים לגמרי רגילים. עובדים רגילים, מתרגומים רגילים, קונים רגילים, לומדים רגילים, דוגאים רגילים וশמחים רגילים. זה הניצחון הגדול ביותר הוא אפשר לאזרחי מזרח אירופה וברית המועצות לשעבר לחיות את החיים שלהם, לא של אחרים, בלי כל הבולשטי של "התפקיד המוביל של המפלגה", "עלינונות התכנון המרכזי" ו"מלחמות חורמה באימפריאליזם האמריקאי". מי שלא נאלץ לעמוד בתור שעות על גבי שעות כדי לknoot לילדו חפיסת שוקולד בטעם של חול ישן,ומי שלא רעד באשמורת הלילה למשמע נקישות על דלת חדרו, יתכן שלא יוכל להבין את טעם הנפלא של החיים הרגילים. הוא ימשיך לשאול את משוררי הקומוניזם: זה הכל, זה כל מה שרצו?

והתשובה היא: כן, בפשטות כן. "זה כל מה שרצוינו", עונים המזרחיים. לשם כך יצאו לרחובות, לשם כך הפרנו את האיסורים של המשטרת החשאית, לשם כך הסתכנו. בסך הכל רצינו לחיות כמווכם, המערביים: לאכול המבורגר, כשבא לנו. לצפות בבי-בי-סי, כשבא לנו. לנסוע לסוף שבוע לחוץ לארץ, כשבא לנו. להציג למלפלגת אופוזיציה, כשבא לנו. לknoot נעלים במידה שלנו, כשבא לנו. אנשים רגילים שרצו ליהנות מחיי חופש רגילים, הפלו את חומת ברלין. כל כך מעט. כל הרבה.

המקור אינו ידוע

ביסוס הטעה והמשר

כפי שכבר צוין, כאשר מbasים טעה במאמר טיעון, יש להתייחס הן לרכיבי הטיעון והן לצד הלשוני.

הצד הלשוני - אמצעים רטוריים

מטרתו העיקרית של כותב המאמר הטיעוני היא לשכנע את הקורא בצדקת דבריו. בנוסף על רכיבי הטיעון (שנלמדו עד כה) הכותב עשוי להשתמש גם באמצעים רטוריים (אמצעים לשוניים) כדי להעביר את מסריו בצורה משכנעת. לאחר שהאמצעים הרטוריים-לשוניים פונים בדרך כלל אל הרגש, הכותב מנסה להשפיע על הקורא בדרך עקיפה מבלי ליצור אצלו התנגדות.

לפניכם מיוון של האמצעים הרטוריים על פי המטרות של השימוש בהם.

חשוב לציין שאמצעים אלו אינם בהכרח ממשמשים כאמצעים רטוריים. השימוש בהם כאמצעי רטורי תלוי בסוג הטקסט, בהקשר, במידה השכיחות ובמידת השימוש בהם.
במאמר טיעון שmetrho תומך בטענה חדשה (מאמר מדעי), לא נהוג להשתמש באמצעים רטוריים.

מטרה (1)

להדגיש ולהבליט את עמדתו של המוען (הכותב), להגבר את עצמת המסר ולשכנע את הנמען, לתמוך בעמדת הכותב
ולעורר את רגשותיו של הקורא (הנמען) בנושא הנידון

- **חוויות על מבנים תחביריים**, על מילים ועל משפטים בעלי מבנה זהה, שימוש רב בשמות תואר ובמלחינים נרדפות
- **מילים מנוגדות** (מילים שימושיים מנוגדות זו לזו)
- **מילים נרדפות** (מילים שונות שיש להן אותה משמעות או משמעות חילקית דומה)
- **קונוטציה** (משמעות לוואי של מילה או של ביטוי, משמע נוסף אל המשמעות המקורי. הקונוטציה יכולה להיות חיובית או שלילית)
- **מילים מעכימות** (הביטוי החלטיות או קיצונית)

דוגמאות:

- בגיל ההתבגרות בני הנעור ישנים יותר, אוכלים יותר, מתעניינים פחות ופחות בהוריהם. (חוויות, מילים מנוגדות)
- יש אנשים בעלי כוח ושררה הסובלים משחצנות ומיהירות. (מילים נרדפות, קונוטציה שלילית)
- המופע שצפינו בו היה אדיר, מרשים ומשלהב. (חוויות, מילים מעכימות, קונוטציה חיובית)

מטרה (2)

להמחיש לקורא את הנאמר, להבהיר את המסר, להדגיש את כוונת המוען ולהעיר את השפה/הכתיבה

- **דימוי** (השוואה של עצם מסוים או גוף לדבר אחר לצורך הבטחת העצם המדומה באמצעות המילה "כמו" או האות "כ")

דוגמאות: • ערום ב衲ח, מהיר בצבא, החיליל נלחם כמו אריה.

- **מטפורה** (מעתק [העברית] של משמעות מתחום אחד לתחום העצם המדומה באמצעות המילה "כמו" או האות "כ")
דוגמאות: • מלחמות שיווק – העברה מתחום הצבא לתחום הכלכלה

• קשר האהבה שהיה בינו לבין רק פירורי רגש. – העברה מתחום מוחשי לתחום הרגשות

- **האנשה** (השאלה של תוכנות אנושיות [של בני אדם] לדברים לא אנושיים [בעלי חיים, צמחים או עצם דומם])

דוגמאות: • בחורף מתעורר שוק המסחרות... • "בק" ת策ר להזע הרבה יותר.

מטרה (3)

להעшир את הכתוב ולהעלות את משלב הלשון שלו

- **шибוץ ניבים** (הניבים הם צירופי מילים שימושוֹתן הכלולות שונה מסך כל השימושיות של המילים המרכיבות אותם)
- **מטבעות לשון** (ביטויים מקובלים ומקוריים של מילים בלשון. צירופים שבדרך כלל נאמרים יחד)

דוגמאות:

- תכנית זו אין לקבלה בבחינת "פזה ראה וקדש". חשובים עיקריים ולא פרטיה. (шибוץ ניב)
- הנוכחים באספה התייחסו לעניין בנסיבות דעת והפכו את כל מעמד החגיגה **לחוכא ואטלוֹלא**. (מטבע לשון)

מטרה (4)

למשוך את תשומת לבו של הקורא, להתקרב אליו, ליצור הומור אוironיה ולעתים אף ליצור דו-משמעות מכונת,

למתוח ביקורת, לגלג או לתקוף, ליצור צרימה משלבית אך בעיקר לשכנע את הקורא בצדקתו של הכותב

- **شبירת צירופים קבועים** (צירוף קבוע - צירוף מקובל וידוע של מילים שנוהגים לומר אותן יחד, והן מופיעות כמודדות זו לזו).
- **شبירת צירוף קבוע** - שינוי של מרכיב אחד או יותר בצירוף נחassoc ל"شبירה" של הצירוף המקורי)

• **אירוניה** (צורת התבattersות דו-משמעות שבה המשמעות הגלואה של הדברים שונה מן הכוונה הסמויה של הדבר וاتفاقה לה)

- **ニמה** (טון הדיבור, האופן שבו דברים נאמרים או נכתבים כביתי לרגש, במצב הרוח, לתחשוה של הדבר / הכותב).
- הנימה יכולה להיות אופטימית, פסימית, ביקורתית, לעגנית, פיסנית, הומוריסטית, צינית ועוד.

- **שילוב ביטויים מלשון הדיבור, שימוש בלשון עגה (סלנג)**

דוגמאות:

- **צירוף קבוע מקובל:** לך אל הנמלה עצל. (משל) **צירוף שבור:** רד מן הנמלה עצל. (אפרים סידון)

הגבב היה כה הגנן, עד כי dag לטרוק את דלת הדירה שבה בילה את הלילה בኒקון כליל של מכשורי החשמל. (אירוניה)

- **בין מזבלה ליזבולי שכל** (שימוש בעגה)

• **תכניות הריאליות מספקות משב רוח בידורי המפיג** מעט את הדכדוך הקויומי. התכניות מעניקות בידור קל וכיף לצופים, אולם הצלחת תכניות אלו היא לצנינים בעיני שכבה צרה של מומחים. (קו - סLANG / לשון נמנעה, שני קווים - משלב לשון גבוהה)

מטרה (5)

לפנות אל ההיגיון של הקורא, ליצור דיאלוג, קרבה בין הכותב לקוראיו, ליצור אצל הקורא מעורבות והזדהות עם המסר, לשכנע את הקורא בצדקת הדברים, ואף לדרבן / להמריץ את הקורא לפעולה

- **שימוש בגופים** (גוף ראשון [יחיד ורבבים], גוף שני [יחיד ורבבים] וצורתו הציוויל)
- **שימוש במבניים מודוליים** (מילה מודולית + שם הפועל) (ראו הרחבה למונח "מודולי" בעמוד 205)

דוגמאות:

אננו חיבים להיאבק על זכותנו לחיות בסביבה נקייה. (גוף ראשון)

למען ולמען ילדין הצרפן עכשו אלינו וקח חלק במאבק על העתיד. (גוף שני וציוויל)

כדי להתריע על העניין, חשיבות ללמידה מודולית, יש לבצע את המשימה במהירות. (מבנה מודולי)

מטרה (6)

להציג רעיון, בעיה או דילמה, להביע את עמדתו של המוען (הכותב), להרשים את הקורא או השומע, לעניין את הקורא, לגרום לו לחשוב, להשபיע על עמדותיו, להפעיל את הקורא ואף לפתח דיון בנושא

- **שאלת רטורית** (משפט שאלת שאינו שואל, כי הדבר ידוע את התשובה. תפקיד המשפט הוא להביע טענה מודגשת)
דוגמיה: המKeySpec לשיחם של אנשים בחיי היום-יום נתקי חלה: האמנם שכחנו לדבר בלשון בני אדם?

מטרה (7)

לארגן את הטקסט, לכון את הקורא להמשך הטקסט, למקד אותו בנושא, לגרום לו לסקנות או לשכנע את הקורא

- **הצגת שאלות** (שאלת שיש עליה תשובה בטקסט)
דוגמיה: איך המוח עובד? (הפסקה הבאה לאחר השאלה היא התשובה)

הפיוסק באמצעות רטוריקה

מטרתו לבטא את כוונת המוען או את עמדתו והתייחסותו לתוכן הדברים. הפיוסק עשוי לשמש אמצעי להבנת הטקסט.

מירכאות - לציון ביטוי שאיןו במשמעותו הרגילה או שיבוץ סLANG (למירכאות תפקדים נוספים)

סימן קריאה - ריבוי סימני קריאה מביע התפעלות, השתוממות ואף איironיה.

סימן שאלה - ריבוי סימני שאלה עשוי לציין מצב של התלבטות, היסוס, ספק או חרדה.

דוגמיה: מה קורה לנו? האמנם שכחנו לדבר בלשון בני אדם?

סימן קריאה או סימן שאלה בתוך סוגרים - להבעת הדגשה, התפעלות או הטלת ספק או להבעת איironיה

דוגמיה: בכיכר היו חמישת אלף (!) איש באותו ערב. הנি�יחון (?) של "הפועל" היה טכני.

מילה בודדת בין שתי נקודות (משפטים חד איבריים) - להעצמת המסר או להגברת האירונית בטקסט שכנוע או ביקורת

דוגמיה: אפילו עם זכויות מגדר לא מצאתי ולו פגס אחד לרפואה. **יוש.**

דוגמיה: מעונו הצנوع, ארמונו של הסולטן, מכיל 1,778 חדרים. **בלבד.**

שימוש בקבוצות והצעה לכתיבה לתקיקו

כדי לבצע משימה זו לאחר התרגול של האמצעים הרטוריים (תרגילים 1 ו-2 שבעמודים הבאים).

- מצאו שלושה טקסטים במקורות מידע שונים כולל במרשתת, שבהם משובצים אמצעים רטוריים רבים.
- כתבו מהו הנושא המרכזי, שבו עוסק כל אחד מן הטקסטים.
- ציינו באילו אמצעים רטוריים השתמשו כתובי הטקסטים.
- דנו בינם - במה תרמו האמצעים הרטוריים לכל אחד מן הטקסטים? (להעברת המסר, לעניין ועוד).
- חפשו טקסט כלשהו ושכתבו אותו מחדש תוך שימוש אמצעים רטוריים רבים ככל האפשר.
- השוו בין הטקסט המקורי לטקסט שכתבתם. ציינו את ההבדלים ביניהם. (רצו באמצעות טבלה)
- את הטקסט ששכתבתם אתם מזמינים להציג بصورة מענית ויצירתית בפני חבריכם לכיתה.
- את כל שלבי העבודה שמרו בתיק העבודות.

ב-28 באוגוסט 1963 נערכה בארה"ב הפגנה גדולה נגד הגזענות שמטרתה הייתה לתמוך בממשל קנדי ובצדעו פורצי הדרך של הנשיא לקידום חוק זכויות האזרח. בסיום הפגנה עלה לנאום ד"ר מריטין לותר קינג על בימת הנואמים שהציג אנדרטת לינקולן, נשייה ה-16 של ארצות הברית שחתרם על "הצהרת השחרור". הצהרה זו הייתה הצעד הראשון לקרהת ביטול העבדות. לותר קינג פנה ל-250 אלף בני האדם שגדשו את שדרת המול בוושינגטון.

קראו את נאומו המפורסם של מנהיג התנועה לזכויות האזרח, ד"ר מריטין לותר קינג, "יש לי חלום", נאום שנחרת על דפי ההיסטוריה, וענו על השאלה שאחריו.

אני שמח להיות עמכם היום, באירוע שיירשם בהיסטוריה כמפגן החופש הגדול ביותר בתולדות אומתנו. לפני מאה שנים, אמריקאי דגול, שבצלו הסמלי אנו עומדים היום, חתרם על "הצהרת השחרור", צו הדדור. צו כבר זה הגיע במשמעותהגדולה של תקווה עבור מיליון עבדים שחורים שניצבו באש של חוסר הצדקה המקלה. הוא בא לשים קצת ליליה הארוך של עבדותם.

אולם לאחר מאות שנים השחור עדין אינו חופשי. לאחר מאות שנים חייו של השחור כבולים באזיקי ההפרדה הגזעית ושלשלאות האפליה. לאחר מאות שנים השחור חי על אי בודד של עוני, בלב אוקיינוס רחב של שגשוג חומירי. לאחר מאות שנים השחור עדין נתקבב פנימית החברה האמריקאית ומוצא את עצמו בגלות בארצו שלו. באנו לבן, אם כך, היום להקץין לעין כל מצב מביש זה.

במובן מסוים הגיעו לבירת אומתנו על מנת לפדות את החשבון. כשהאדרכלים של הרפובליקה שלנו כתבו את המילים המהרביבות של החוקה ואת הכרזת העצמאות, הם חתמו על שטר התchipיות, שככל אמריקאי הפר לירשו. שטר זה היה הבטחה שלכל בני האדם - כן, לשחורים כמו גם לבנים - תוענקנה זכויות חיים, חופש והזכות לאושר.

ニיכר לעין ביום, שאמריקה מקיימת את שטר ההתחייבות הזאת לפי מידת הצעע של אזרחיה. במקום לכבד מוחיבות קדושה זו, אמריקה העניקה לשחורים "המתקאה גרוועה", המכחאה שחזרה מסומנת "צ'ק ללא כסוי".

אך אנו מסרבים להאמין שבנק הצדק מרושש. אנו מסרבים להאמין שאין בחשבונן די "מיימון" בכיספות ההזדמנויות הגדולות של אומה זו. אז הגיעו על מנת לפדות את המכחאה, המכחאה שתעניק לנו, לפי דרישתנו, את עשר החופש וביטחון הצדקה. הגיעו למקום מקודש זה, גם על מנת להזכיר לאמריקה את הדחיפות העזה של העכשוו. אין זה הזמן לשגות במוותרות של צינון הרוחות או ליטול את הסם המרגיע של התהיליך הדרמטי.

עכשו זה הזמן למש את הבתוות הדמוקרטיה. עכשו זה הזמן להתרומות מן העמק האפל והשומם של ההפרדה הגזעית לנטייב שטופ המשמש של צדק גזעי. עכשו זה הזמן להרים את אומתנו מהחולות הטובעניים של חוסר צדק גזעני אל האדמה המוצקה של האחוות. עכשו זה הזמן להפוך את הצדקה למציאות של כל ילדי האלים.

יהיה זה הרה אסון עבור אומתנו להתעלם מהדחיפות של רגע זה. קיז מבחן זה של חוסר שביעות רצונו הלגיטימית של השחור לעולם לא יחלוף, עד שיבוא הסטייו המורען של חופש ושוויון. 1963 אינה אחראית כי אם ראשית. אלו ש齊פו שהשחור צריך לשחרר קיטור וייחוש סיוף, יעורו אל בלהה, אם האומה תחזור אל עסקיה כרגיל. לא תנוח ולא תשקטו אמריקה, עד כי השחור יאחז באזירות שותת זכויות. סופת המהפכה תימשך עד כי תטלטל את יסודות אומתנו ועד שיפציע היום הבahir של הצדקה.

אך יש דבר אחד שאותו חייב אני לומר לבני עמי, הניצבים על ספו החם של היכל המוביל אליו הצדקה. בתהיליך קבלת מקומנו המוצדק, אל לנו לשגות באשמה חובתנו. אל לנו לחפש להרווות את צימאוןנו לחופש על ידי שתיה מכוון המרירות והשנהה. מאבקנו ינוהל לנצח מתחם כבוד ומשמעות. אל לנו לנהל מחתנתנו בסינויים של אלימות כוחנית.

עוד ועוד חיבים אנו להMRIא לגברים נשגים ולהפגש את הכוח הפיזי עם כוחה של הנשמה. אל לנו לאפשר לרווח הלחימה הנפלאה הטבועה בקהילת השחורים להנחותנו לחשוד בכל אדם לבן, כי רבים מאמינו הלבנים, כפי שנוכחותם כאן היום מעידה, מוכיחה כי ייעודם כייעודנו, שגורלם הוא גורלנו, והם באו להמחיש כי דורות קשור קשור בל'ינתק בחרותנו. אל לנו להלך לבדנו.

בעודנו צועדים, עליינו להתחייב שלעולם נצעד קדימה. לא נסוב לאחורה. יש השואלים את חסידי זכויות האזרח: "מתי תרצו?" לעולם לא נטרצה. כל עוד השחור הוא קרובן פחדים, שאין להעלות על דל שפטים במדיניות של אכזריות. לעולם לא נטרצה כל עוד גופינו כבדים מלאות של סבל, כל עוד לא נוכל ללון באסנייה על כבישים מהירים או במילונות הערים הגדולות. לעולם לא נטרצה כל עוד השחור נע מגטו קטן אל גטו רחב ידיים. לעולם לא נטרצה כל עוד טפנוי שופרים וכבודם העצמי שודד אל מול תמרורי האזהרה "לבנים בלבד". לעולם לא נטרצה כל עוד השחור במיסיסיפי אינו יכול לבחור, והשחור בניו יורק מאמין כי אין לו בעבר מי לבחור. לא, לא נטרצה כל עוד צדק לא יזרום מהם, זכויות כזרם עז.

אני מודע לכך שחלקכם בתאם לכאן לאחר פורענות ומצוות גדולות. כמו מכם הגיעם היישר מטאילנד לא צרים. כמו מכם הגיעם מאזורים שבהם חתירתכם לחירותו הותירה אתכם חבולים מגלי הרדייפות ופצעעים מרוחותיה של מדיניות אכזרית. אתם, חיליו הוותיקים של הסבל, המשיכו לפעול באמונה שסבל שאינו מוצדק סופו בגalore.

שובו למיסיסיפי, שובו לאלבניה, שובו לדרום קרוליינה, שובו לגורג'יה, שובו לואיזיאנה, שובו לשכונות העוני ולגטאות של עריינו הצפוניות מתוך ידיעה כי יש סיכוי לשינוי. אל נתפלש במעמקי הייאוש. היום יידי אומר לכם זאת: גם אם נתמודד מול קשיי היום או המחר, יש בי עדין חזון המושרש עמוק בחולם האמריקאי. יש לי חלום, כי יבוא יום ואומה זו תקים ותגשים את המשמעות האמיתית של עיקרי אמונתיה: "אנו אוחזים באמות צרופה כי כל אדם נברא שווה".

יש לי חלום, כי יום יבוא ועל פסגתיה האדומות של ג'ורג'יה צacci העבדים וצacci האדונים ישבו יחד אל שולחן האחוותה.

יש לי חלום, כי יום יבוא ומדינת מיסיסיפי, מדינה אשר לוהטה בחום אי הצדק, נחנקת בהט הדיכוי, תהיה לנווה דבר של חופש, של צדק ושל חרות.

יש לי חלום, כי יום יבוא, וארבעת ילדי הרכבים יחי באומה, שבاه אין אדם נשפט על פי צבע עורו, אלא על פי תוכנותיו. יש לי חלום, היום!

יש לי חלום, כי יום יבוא, ושנאת אלבניה על גזענותה האכזרית, ומושלה ששתפיו נוטפות את המילים "חיצחה" ו" הפרדה" - שם באלבניה יום יבוא, וילדים שחורים קטנים וילדים שחורות קטנות, יכולים לשלב את ידיהם עם ילדים לבנים קטנים וילדים לבנות קטנות כאחים וכאחיות. יש לי חלום, היום!

יש לי חלום שיום יבוא ו"כל-גיא, ינשא, וכל-הר וגבעה, ישפלו; והיה העקב למישור, וקרקסים לבקעה. ונגלה, בבוד ה'; וראו כל-בָּשָׂר יְחִידָיו, כִּי פִי ה' דָבָר". (ישעיהו מ', י'פ)

זו היא תקוותנו. זהה אמונהינו עמה אשוב דרומה. עם אמונה זו נוכל לחזוב מחר הייאוש אבן של תקווה. חדרוים באמונה זו נוכל לשנות את הצללים הטרומים באומתנו לסייעונית ייפויה של אchromה. חדרוים באמונה זו נוכל לעמל יחיד, לשאת תפילה יחיד, להיאבק יחיד, להיכלא יחיד, להגן על המהוות יחד בידיעה שיום יבוא ונחיה חופשיים.

זה יהיה היום שבו יוכלו כל ילדי האל לשיר עם משמעות חדשה: "כי לך, ארצי, ארץ החירות המתוקה, לך אני שר. ארץ שבת אבותיי מתו, ארץ גאות הבאים בה, מכל הר, פעמוני החופש יהודה!" ואם אמריקה נועדה להיות אומה גדולה, הכול יהיה אמת.

תנו לחופש להדחד מפסגות הריה של ניו המפשר.
תנו לחופש להדחד מפסגות ההרים האדירים של ניו יורק.
תנו לחופש להדחד מרמות פנסילבניה השופעת.
תנו לחופש להדחד מפסגות הרי הרוקי המושלגים בקולוראדו.
תנו לחופש להדחד מצוקי הפסגות של קליפורניה.
ולא רק זאת. תנו לחופש להדחד מהר סטון בג'ורג'יה.
תנו לחופש להדחד מכל גבעה ותלולית במיסיסיפי, ממורדות כל הר.
תנו לחופש להדחד.

וכזה יקרה, כשהאפשר לחופש להדחד מכל יישוב וכפר, מכל עיר ומדינה, אז יוכל להחיש את בוא היום שבו כל ילדי האל - שחורים ולבנים, יהודים וגויים, פרוטסטנטים וקתולים - ישלו ידים וישרו את מילות התפילה השורה הנושנה: "חִפְשׁ בָּאָנוֹ! חִפְשׁ בָּאָנוֹ! נוֹזֵה לְאַלְהָ מֶכֶל גַּבְּהָ, הַחִפְשׁ בָּאָנוֹ". (באנו = בא אלינו)

מעובד מותן התרגומים של אליהו ציפר באתר: he.wikisource.org
ושל ינון פיאמנטה באתר: www.tapuz.co.il

ביום 14 באוקטובר 1964 בגיל 35 קיבל מרטין לותר קינג את "פרס נובל לשלום" על הובלת התנגדות לא אלימה במאבק כנגד האפליה הגזעית בארץות הברית. ביום 29 במרץ 1968 יצא לותר קינג לעיר מمفיס שבמדינת טנסי להצטרך למחרת פועלם התבරואה האפרו אמריקאים של העיר, ששבתו במטרה לשפר את תנאי העסקתם ולהשווותם לפועלי התבරואה הלבנים. ביום 4 באפריל נורה מרtin לותר קינג בעת שעמד על מרפסת הקומה השנייה של המotel שבו שהה.

שאלות

1. נחו את טענתו המרכזית של הנואם, ד"ר מרtin לותר קינג.
 2. הנואם משתמש בנאומו באמצעות רטוריים רבים.
- א. בחרו שלשה אמצעים רטוריים הבולטים בנאום, ותנו שלוש עד ארבע דוגמאות לכל אחד מהם.
- ב. מהי מטרתו של הנואם בריבוי אמצעים אלו?
3. הנואם משלב בנאומו ציטוטים מן המקורות.
- א. במה תורמים ציטוטים אלו לנואם מבחינה רטורית?
- ב. לשם מה כותבים משתמשים בцитוטים במאמרי טיעון?
4. האם הדרך שבה הנואם מציג את הדברים שכונעה אתכם כקוראים? נמקו את תשובהכם.
5. עמדת הכותב עשויה להופיע בצורה מפורשת בטקסט או בצורה סמויה המשתמעת מן הטקסט. האם ד"ר לותר קינג מביע את טענתו בצורה גלויה או סמויה? נמקו את תשובהכם.

חקרו - והאיבו (משימת כתיבה)

כובודת סיום במסגרת לימודי ההיסטוריה כתבו **מאמר טיעון** בנושא "האפליה בין בני האדם בארה"ב".
במאמרכם תארו את התופעה, את הסיבות לה ואת השלוותה על החברה בארה"ב.
הביעו את דעתכם על הנושא ונמקו אותה.

פרק 2 – לפניכם שלושה טקסטים העוסקים בתופעת העובדים הזרים.

הערה: טקסט א נכתב בשנת 2003, וtekst בכתב ב-2012. התכנים הכלולים בהם רלוונטיים גם היום.

טקסט א – שערו מהי עמדתה של כותבת המאמר בנושא "העובדים הזרים" על פי כוורתה המאמר ועל פי המידע עליה (המצא בסוף המאמר).

אין ילדים לא חוקיים / מרים דרכוני שרביט

א החל באחד בספטמבר מתכוונת מנהלת ההגירה לעלות מדרגה במלחמה נגד העובדים הזרים השוהים ללא היתר ולעוצר ולכלוא משפחות שלמות, לרבות ילדים. הקמפיין התקשורתי המאים והמסית לגזענות של השבועות האחרונים היה אמרור להזכיר את הקרקע ל"גולת הכותרת" של מדיניותה: גירוש המשפחות.

ב מעצר ילדים הוא צעד קיצוני, לא מוסרי ובבלתי נסבל. אם תמשש את כוונתה, הרוי בכך חוצה ממשלה ישראל קו אדום מוסרי. מדיניות זו מחריפה, ויש בה התאזרחות לילדים מוכי גROL. מעצר ילדים חפים מפשע הוא דבר שאין הלב והדעת יכולם להשלים עמו, והוא עומד בניגוד גמור לאמונה הבינלאומית לצוויות הילד, שיישראל חתומה עליה. אפשר אף לתהות אם הפקודה לעצור ילדים היא בלתי חוקית בעליל, וכל תקוותנו היא שאם ממשלה ישראל לא תחזור בה מדיניותה זו, יימצאו שוטרים שמצוונים ניניא אותם מליטול חלק במעשה כה מוקדם ומהיר.

ג עצוב להיווכח שמשלה ישראל מתכחשת לתולדות עם ישראל ולקחיחן. היהודים היו מהגרים בלתי חוקיים בכל ארצות תבל, ורק בזכות הנכונות של חלק מהארצות המארחות לקלות אותם, יש כיום קהילות יהודיות בכל היבשות. טיעון "הסנה הדמוגרפית" מופרך מיסודה, שהרי בכמה ילדים מדבר? מנתוני עיריית תל אביב עולה כי כ-2,500 ילדים חיים בתחום העיר: רוב משפחות מהגרי העבודה נהוגות לשלווח חזרה לארצאות המוצאת את הילדים הבוגרים. אז מי נשאר כאן לרוב? ילדים שהוריהם נפגשו כאן ואינם נתינים של אותה מדינה. הילדים האלה נטולו אזרחות, ועובד זה גורמת לקשיי בעזיבה כי אין להם בעצם לאן לחזור. במקרים אלה, מרכז חי הילד נמצא מעשית בישראל. ילדים אלה התחנכו בישראל (בהתאם לחוק חינוך חובה), מדברים עברית ומדוברים עם אוכלוסיית המדינה. מדוע להתעקש ולהרשם?

הציבור הישראלי חולק בעמדתו בנושא של גירוש ילדים העובדים הזרים לישראל. המתנגדים חושבים מתחרות כלכלית-חברתית עקב נוכחותם של העובדים הזרים, שתtabטט בשולשה תחומיים עיקריים: באובדן מקומות עבודה, בשחיקת השכר ובנטול התקציבי הכרוך במתן שירותים לעובדים הזרים. על פי השקפתם, מהגרי העבודה מהווים גם איום לאומי, איום על הרוב היהודי בישראל. לטענתם, על החברה הישראלית לשמר על צבעון המדינה, لكن הגירוש בעיניהם הוא צעד הכרחי למניעת שהיא בלתי חוקית בעtid.

ד שהיה בלתי חוקית של הוריהם היא אכן עברה על חוק הכנסת לישראל. אולם האם זה מצדיק מדיניות ברוטלית, מעכרים אלימים, איומים והפחדות, לא כל שכן כלפי ילדים? מדובר הילדים צריים לשבול בשל החלטות הוריהם להציג את נפשם בכל מחיר? מה עם עקרון זכויות האדם, המהווה בסיס ערכי לכל מדינה דמוקרטיבית? ומה ביחס לשפטון החוק במובנו המהותי? ואם מדינת ישראל כל כך לא מעוניינת במהגרי העבודה, מדוע היא ממשיכה להביא לאלפי עובדים מדי שנה? מדוע לא להנוג כיitor המדיניות הדמוקרטיביות ולשקל לגליזציה (חוקיות) של מי שנמצא כאן, במקום להביא רבבות עובדים חדשים?

ה משטרת הגירוש "חזקת על חלשים". היא נטפלת לילדים ולא נוגעת בחברות כוח האדם ובמעסיקים גדולים, שהצטברו נגדם תלונות על עושק, ניצול, החרמת דרכונים ועוד. אלה ימשיכו להביא לכך עובדים שניצלו, וכתוכאה מכך יעצבו את המעסיקים, יהפכו לשוהים בלתי חוקיים, ייעצרו ויגורשו וחוזר חלילה. מדובר אכןו רואים תשדרים בסגנון "ニיצול"

עובדים זרים", "הلغת שכר", "אי תשלום שכר מינימום", "החרמת דרכונים" – כל אלה הם עבירות על החוק. מנהלת ההגירה פותחת במציע להבטחת זכויותיהם של העובדים הזרים. מעסיק שייתפס מפר את חוקי העבודה, צפוי ל垦נותם גבויים ולמאסר. ניצול עובדים – זה לא חוקי, וזה לא עובד.

ו. בתחום של הטיפול בעובדים הזרים, לא רק ישראל אינה מהוות "אור לגויים", אלא שלאורן השני מתאפיינת מדיניות ממשלה באטיות לב ובדאגה בלעדית לגופים אינטרנסטיטים. מדינת ישראל מעוניינת בעובדים, לא בעובדים. מעצר וגורוש הילדים, אם יצא לפועל, יהיה אות קלון על מצחה של הממשלה. בהיעדרה של תגובה ציבורית הולמת, קלון זה יהיה גם מנת חלקה של החברה הישראלית בכלל.

מעובד מtower "הארץ", דצמבר 2003

© כל הזכויות שמורות להוצאה לאור "הארץ" בע"מ.

מרים דרמוני שרביט היא יוצר מוקד סיוע לעובדים זרים.

המאמר "אין ילדים לא חוקיים" וחלק מן השאלות עובדו על ידי רודה הוניש.

א. I. על פי המאמר, מהי מדיניות הממשלה בנוגע העובדים הזרים שאינם חוקיים?
II. כיצד הממשלה מבדיקה את מדיניותה זו?

ב. I. הכותבת מציגה את הצדקת הממשלה בטענת נגד.

צטו מtower פסקה ג את המשפט שבו מוצגת טענה הנגד כפי שהכותבת מציגה אותה.

II. מהי המילה המUIDה על עמדת הכותבת במשפט זה?

ג. במאמרי טיעון הכותבים נוהגים להציג טענות נגד ולהפריכן. לשם לדעתכם הם עושים זאת?

2. מהי הטענה המרכזי של כותבת המאמר על פי פסקה ב?

3. הכותבת מגייסת את ההיסטוריה של עם ישראל כדי לבסס את טענתה. כיצד היא עושה זאת, ומהי מטרתה?

4. צינו, על פי פסקה ג, נימוק שהכותבת משתמשת בו להפרת טענה הנגד.

5. א. מהו האמצעי הרטורי שהכותבת משתמשת בו בפסקה ד?

ב. כיצד אמצעי זה משרת את הכותבת לקידום דבריה?

6. בפסקה א נכתב: "הكمפיון התקשורתי המאים והמסית לגזענות של השבועות האחרונים היה אמור להכשיר את ה الكرקע ל'גולת הכותרת' של מדיניותה: גירוש המשפחות".

א. מה פירוש הביטוי "גולת הכותרת"?

ב. מהי הנימה העולה משלב ביטוי זה במשפט הנתון?

7. א. מצאו במאמר דוגמאות של מילים מהשדה הסמנטי של "אלימות". צינו את הפסקה שבה הן מופיעות.

ב. מהי הקונוטציה העולה ממילים אלו?

ג. כיצד משרותים השדה הסמנטי והקונוטציה את מטרתה של הכותבת?

8. מהן המלצות של כותבת המאמר, וכי怎ן משרותות עם הטענה המרכזי?

9. קראו את הקטע הנלווה (בעמוד השני של המאמר).

א. מהי העמדה המוצגת בקטע הנלווה?

ב. מהם שלושת הנימוקים המחזיקים את העמדה המוצגת בקטע הנלווה?

מהagicי עבודה / עוז אלמוג

האלימות כלפי מהagicי העבודה שמתפרצת חדשים לבקרים, מצמיחה כל פעם מחדש דיון ציבוררי מעניין אך לא מפתיע. לאחר שנים ארוכות של "מלחמה קרה" בין מחנות הימין למחנות השמאלי בברית התלהטו הרוחות מחדש, ומשני צדי המתרס התיצבו דוברים ומפינים המצויים בטיעונים החלתיים וברגשות עזים.

או מה בעצם מתרכש כאן? להלן הווית שליל סוציאלוג:

בתרבות השולטן הדמוקרטית על פי רוב פיצול סמכויות השולטן לרשותות נפרדות דומה למנגנון של איזון ובלמים, וזאת כדי למנוע מוגרים יחיד במדינה לצבור כוח מוחלט. אבל אם מתבוננים עמוק בתרבות הדמוקרטית, אפשר לזהות מנגנון נוסף של איזונים ובלמים: האיזון האידיאולוגי בין הימין (השמרני) לבין השמאלו (הפלורליסטי). שמאלו וימין נתפסים הציבור הרחב כשני מחנות פוליטיים יריבים. במצבות מדויק בעצם בשתי תפישות עולם, וליתר דיוק, אויריננטציות (מוגמות) חברתיות, המכתייבות את הדרך שבה אנשים וקבוצות מתבוננים על העולם, מפרשים אותו ופועלים בתוכו. אולם קשה הגוונים בתחום השמאלו והימין רחבה מאוד, והדבר מקשה על הגדרה ומיון של כלל התופעות. עם זאת, ההבדלים בין שתי הגישות עדין חשובים מדי פעם. השוני מתחדד כאשר מתייחסים לשמאלו ולימין כאלו שני קצוות של סקללה (סולם דרגות) פסיקולוגית ותרבותית. באופן פשוטי ומטפורי אפשר לתאר את שתי הגישות כך - שכלהות מול רגשות; רוחניות מול חומרנות; אנחנו מול אני; פשרנות וgemäßות מול עמידה על עקרונות; חדשנות מול שמרנות. החברה המערבית דומה בימינו לספינה המשייטת לנמל-בית דמוקרטי וגלובלי בלתי נראה. רוחות השמאלו הם אלה שנונטו לה את אנרגיות התנועה, ומפרש הימין מנוטים את רוחות השינוי. ללא רוחות השמאלו והימין הספינה עלולה לנחות על צדה ולש��ע במצולות.

היחס לmagicי העבודה בישראל, כמו בעולם המערבי כולו, הוא דוגמה מובהקת לדינמיקה זאת. אין זה מקרה אפוא שרוב הציבור רואה טעם והיגיון הון בטיעוני השמאלו והון בטיעוני הימין ביחס לmagicי הלא חוקיים. אבל מה קורה כאשר הדברים יוצאים מכלל שליטה, כפי שקרה לא פעם בחברה הדמוקרטית לפעול בנחישות ובתקיפות כדי למגרם. אבל באופן פרדוקסלי, דווקא פעולות המכחאה של הקיצוניים משמאלו ומימין מציפות את הביעות שהצברו וממריצות את השלטונות להציג פתרונות יצירתיים ולפעול באופן מעשי. لكن אפשר לשער כי צפויים, למרבה הצער, עוד גילויים קיצוניים ועימוניות אלימים, ומהשבר רק חריף וOLID בדרכה פתרונות פרקטיים ומוסריים שיティיחסו הן לדרישות המודקוטות של השמאלו והן לדרישות המודקוטות של הימין. קרוב לוודאי, בשל המעורבות הרגשית של הקיצוניים בשני המחנות, אף לא אחד מן הצדדים לא יהיה מרווח מהפתרונות הללו, אבל החברה כולה תרוויח. ו מדוע?

גלי המagicים למדינות השפעה קשורים לתהליכי הקשות בהנעה לכלי תקשורת, בתחרותה ובבנייה, בהטהות הכלכלת הגלובלית, בהתחזקות הרוגיות האדם, בהתפתחות המודל התרבותי ועוד. באותו מידה, מי שמאמין שהתהליך הזה יכול להיות בלתי מבוקר, שוגה באשליות. גלים של magicים מהעולם השלישי מאיימים על החוק הדמוקרטי, מולדדים כיסים של עוני, פשיעה ועבדות, ויוצרים איזומים ומתחים מסוכנים על בסיס כלכלי, אתני, תרבותי, לאומי, דתי ופוליטי, אך בד בבד הם משפרים את הכלכלת העולמית, תורמים לתהליכי הגלובליזציה, מהווים מנוף עקי לקידום ארצות העולם השלישי, ובאופן מדורג ואטי מעשירים את חברת היעד (מייבאים מסורות של אוכל, לבוש, מזיקה, אمنות וכו') ומשפרים את הרוגיות ואת הסקרנות לזר ולשונה. החברה המערבית מנסה להתמודד עם שינוי הרוחות העולמי בצורה מושכלת, והمفנה לכך ש"הספינה הדמוקרטית" תמשיך לשיט בביטחון קדימה, הוא ליצר את האיזונים הנכונים בין השכלות לבין הרוגיות.

מעובד מתוך "חדשנות בן עזרא", גיליון שבועות מורהוב 746, 27 במאי 2012

פרופ' עוז אלמוג הוא סוציאולוג והיסטוריון ישראלי.

טקסט ג

לפניכם טבלה המכילה נתונים על **מספר העובדים הזרים ששחו בארץ בסוף חודש ספטמבר 2013**.
 (המספרים בטבלה מעוגלים, ולכן תיתכן אי התאמה למספר הכללי)
 עיינו בטבלה וענו על השאלות שאחריה.

חוקיים									היעסוק
סה"כ	אחר*	תעשייה ושירותים	מסעדות	חקלאות (עונתי)	חקלאות	בנייה	סיעוד		
70,000	3,000	50	0	0	21,000	5,500	40,000		
לא חוקיים									
סה"כ	אחר*	תעשייה ושירותים	מסעדות	חקלאות (עונתי)	חקלאות	בנייה	סיעוד	היעסוק	
15,000	1,600	170	50	20	460	900	11,500		

מעובד מtower אתר רשות האוכלוסין וההגירה, אוקטובר 2013

*אחר - עובדים זרים ללא קישור להיתר בענף מסויים.

1. מהו סוג העבודות שבהן מועסקים עובדים זרים?
2. האם תוכלו לשער מהי הסיבה שדווקא בתחוםים אלה מועסקים עובדים זרים?

משימות כתיבה (כתיבת ארכות טווח)

כתבו מאמר בהיקף של כ-500 מילים על אחד מן הנושאים שלפניכם.

1. דנים טוענים שהעסקתם של העובדים הזרים בישראל לא אישור עבודה פוגעת בכלכלה המדינה. לפיכך מקפידים כיום לגרש כל עובד ועובדת הנמצאים בישראל לא אישור עבודה, ודואגים להחזירם לארץ מוצאם. כתבו מאמר **טען**, שבו הבינו את עדמתכם הברורה בנושא, נמקו את דבריכם בצורה משכנעת והתייחסו גם לטענות מנוגדות. בסטו את עדמתכם.

תוכלו להתייחס בכתיבתכם גם לטבלה המוצגת לעיל ולשאלות המלוות אותה.

2. בחרו באחד משני הטקסטים שקראותם, וככתבו **מאמרTAGOVA** לכותב/כותבת. במאמרכם הציגו את הטענה המרכזית של הטקסט שבחרתם, הבינו את דעתכם עליה וنمכו אותה. תוכלו להיעזר במאמרם שקראותם או לקרוא קטעי מידע נוספים להרחבת ידיעותיכם בנושא. הייזרו ב"**דוגמאות של מאמרטען**". נסו לשלב במאמרכם **פתרונות וbijoyim** כדי לשכנע את הקורא בצדקת טענתכם. **משימות כתיבה ארכות טווח נוספות מופיעות ביחידה "תרגול מסכם בכתיבת מאמרטען"** החל **בעמוד 74**.

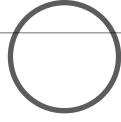
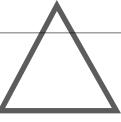
תרגול נוסף לנושא האמצעים הרטוריים - באתר "שרי הוצאה לאור" בכתבות: www.sherypub.co.il

טקסטים מסותאות שורות

הסוגה (ז'נֶר) היא קבוצה של טקסטים בעלי מאפיינים דומים. הטקסטים המצוויים בשימוש מוחלטם לסוגות שונות על פי מטרתו של הכותב או על פי המבנה שלו. בפרק זה עוסוק בסוגות השונות: טקסט מידע, טקסט ביקורת, מכתב תגובה, טקסט הסברה או דף הסברה, ערך אנציקלופדי, מכתב رسمي, עלוון מידע, טקסט שימושי, ועוד.

טקסט מידע

текסט מידע הוא טקסט שמטרתו העיקרית למסור מידע באמצעות הצגת עובדות ולא מעורבות רגשית של הכותב. מדובר בטקסט ייצוגי שמצוין בעיקר באנציקלופדיות, בספרי לימוד, במרשתת ובמקורות נוספים.

פעולות מקדים

1. הסתכלו על הזרות שלפניכם.
אם צורות אלו היו מצוירות על המדרכה, האם הייתם דורכים עליהם?
2. האם צורות אלו מסמלות עבורכם משהו?
אם על המדרכה היו מצוירים שני משולשים, האם עדין הייתם מוכנים לדרך עליהם?
3. כתע ציירו שני משולשים וחברו ביניהם קריאות עיניכם. האם הזרה שקיבלתם מסמלת משהו עבורכם?
4. כתע ציירו שני משולשים וחברו ביניהם קריאות עיניכם. האם הזרה שקיבלתם מסמלת משהו עבורכם?

לפניכם דוגמה לטקסט מידע:

דגל המדינה

דגלת של מדינת ישראל הוא בד מלבני שהורקע שלו לבן, עליו שני פסי תכלת כהים, ובמרכזו מגן דוד. הדגל מבוסס על המורשת היהודית: צבעי הדגל הם תכלת ולבן על פי צבעי הטלית שבה מתעטף כל היהודי בזמן התפילה. התכלת הוא פסי הטלית, והלבן מסמל את הקדשה ואת הטהרה. במרכז הדגל מצוי מגן דוד, שהוא סמלו של העם היהודי במשך דורות רבים. על פי המסורת היהודית, סמל זה היה מצור או חרוט על מגני לוחמי של דוד המלך. הזיהוי של מגן דוד עם היהדות החל בימי הביניים. כאשר היהודי פראג הורשו להרים דגל, הם בחרו בסמל של מגן דוד. הייתה זו הפעם הראשונה שמדובר בדגל שימושי יהודי מובהק. מהמאה ה-19 נפוץ הסמל "מגן דוד" גם בחותמות של יהודים ועל פרוכות של ארוןות קודש. עם תחיית התנועה הציונית הוא הפך לסמל העם היהודי. לאחר קום המדינה בחרה הכנסת את הדגל שעוצב על ידי דוד ולפסון שהיה ממנהיג התנועה הציונית.

מעובד מתוך "100 מושגים שלי - דמוקרטיה", קורן נشر שрабעי, 2006

משימת כתיבה והצעה לכתיבה לטלkip

כתבו כתבה לעיתון בית הספר שיצא לאור לקרהת יום העצמאות. בכתבה העלו את הרעיון העומד מאחורי הפעולות המקדים. ספרו על החוויה שעברתם במהלך הפעולות ועל משמעותה עבורכם.

1. הביאו לכיתה עיתונים יומיים שונים.
2. חפשו בהם שתיים עד שלוש כתבות, המדוחחות על נושא זהה (על אירוע זהה).
3. א. הלאו מתוך הכתבות את העובדות בלבד. (הבחינו בין עובדות לדעות)
ב. בדקו - האם יש שינוי בין הכתבות שבחרתם מבחינת העובדות?
ג. אם כן, שعرو מהן הסיבות להבדלים אלו.
4. א. מצאו בכל אחת מן הכתבות את קולו של הכותב (שבאמצעותו הוא מביע את עמדתו).
ב. דנו בינם על הדרך שבה השתמש כל אחד מן הכותבים כדי להשמע את קולו.
(בפרטם המידע, בניסוח הcourt, בינה, בתמונה הנלוית, האם הוא מחזין את קולו או מסתיריו ועוד...)
את כל תוצרי המשימה שמרו בתיק העבודות.

ערך אנציקלופדי

ערך אנציקלופדי כולל מידע רלוונטי על אדם, על אירוע ההיסטורי, על בעל חיים, על מושג ועוד. ערך זהה תידרשו לכתוב על סמך טקסט שתקרואו. עליהם למצוא בtekst המקור את המידע הרצוי ואת הפרטים החשובים ולנסח אותם בצורה מתומנת.

דוגמאות: אישיות - ציון האדם, תולדות חייו ותרומתו
צמח או בעל חיים - הגדרתו, שיוכו לקבוצה וציון המאפיינים הייחודיים שלו: תפוצתו, מראהו וכו'

משימת כתיבה בקבוצות

- מטרת המשימה: כתיבת ערך אנציקלופדי.
 1. הקליקו בגוגל: "וויקיפדיה: מדריך לכתיבת ערכים". (אתם מוזמנים לחפש אחרים העוסקים בנושא זה)
 2. תמצטו את המידע המופיע באתר - כתבו דף הוראות שבו תנסחו יחד בצורה תמציתית ומובנית - כיצד יש לכתב ערך אנציקלופדי.
 3. בחרו נושא לערך, שאינו מופיע בויקיפדיה או שהמידע בו לוכה בחסר, וכתבו אותו על פי הכללים שכתבתם.
(חפשו נושא הקרוב לכם, נושא שאותו אתם מעוניינים לחקור)
- לאחר כתיבת הערך עליהם לשכתב אותו על פי הנהיות בערך ושבתו עמוד 28. הגיעו את השכתב למורה לבדיקה.
לאחר הערות המורה תקנו את הערך שכתבתם והחליפו אותו עם קבוצה אחרת לבדיקת עמיתים.
תקנו את הערך על פי הצעות חבריכם ועל פי שיקול דעתכם.
ציינו לצד הטקסט המשוכתב שלושה יתרונות על פני הטקסט הראשוני.
- שמרו את כל שלבי העבודה (כל הטוויות והמסקנות) בתיק העבודות.

עלון מידע

עלון מידע הוא אמצעי פרסומם המועדף לפרסום אתרים, אירועים, שירותים או עסקים. עלון המידע כולל מידע הרלוונטי לנושא. מטרת הולון היא לא רק לספק מידע, אלא גם (ובעיקר) לשכנע בטיב האתר, האירוע, השירות או העסק. הפרטים הרלוונטיים מופיעים בטקסט בלבתי רציף (רשימה). לעיתים הסעיפים מודגשים באמצעות תבליטים, כגון כוכבות, נקודות וכו'.

גנ לאומי ירקון-تل אפק - הריאה היוקה של גוש דן

בגן הלאומי ירקון שני מתחמים: מקורות היוקון ואפק, ושניהם יחד הם ריאה היוקה ורוגעת לבב האזור המאוכלס ביותר בישראל. בפרק היפהפה והשלו תמצאו ברכת שכשור, אגם קסום ומברץ עתיק החולש על האזור.

مוקדי עניין עיקריים

מתחם מקורות היוקון:

- הליכה לצד נחל היוקון
- ברכות השכשור
- תחנת הקמח אל-מיר
- אשדי היוקון (שחרור מי הנחל)
- מתחם נופש ומתקני שעשועים
- חניון לילה

מתחם אפק:

- שביל החצבים
- ברכות השכשור
- מבצר אנטיפטריס
- מפעל המים הבריטי
- האגם המלאכותי
- מסלול הליכה

מידע שימושי

כיצד להגיע:

מרכז מקורות היוקון נמצא על כביש הודי השרון-פתח תקווה בין צומת ירקון לצומת סגולה. מצד מזרח ישנה כניסה לכפר הבפטיסטים ולגן הלאומי.

מרכז פארק אפק נמצא בין צומת גנים שבפתח תקווה (כביש פתח תקווה-lod) לראש העין, כביש מס' 483 בין הקיבוצים גבעת השלושה ועינת מצד צפון. לבאים מכביש 6 אפשר לרדת במחלף קסם.

משך הסיום: שעתיים-יום

עונה מומלצת: כל השנה

שעות פתיחה בימי חול 15:00-17:00 בימי שישי וערבי חג 15:00-17:00

סקי בקייז

- א. לעשות סקי בעיצומו של החורף זו חכונה קטנה מאוד. צריך רק קצת מזומנים בכיס, קצת זמן פנו וסבלנות לבחור בין שפע אחרים ציריים ומפתחים. בחורף אפשר לעשות סקי אפלו בארץנו. החכונה היא, כמובן, לעשות את זה בקייז ובשתיו, כשהכל האתרים הרגילים מוגרים להם מסלולי הגלישה ומשמשים כרי אוח לזרות.
- ב. אתר סקי חייב להיות, כמובן, גובה מאד - בסביבות 4,000 מטרים מעל פני הים כי שם אפשר למצוא שלג-עד. בשתיו הזה גלייתי שאפשר לעשות סקי הרבה לפני העונה, ואפלו בעיצומו של הקיץ, ולהנות ממזון גדול של מסלולים, כאילו מדובר בעיצומה של עונת הגלישה. אל האטר הזה טsono עשרות עיתונאים מכל העולם כדי לגלות את ה"סוד" שלו. על פי ההוראות של מנהלי המקום, עדין לטוס לזמן ושם להמשיך ברכבת או באוטובוס. לא מומלץ הגיעו למקום ברכב, כי אסור להיכנס לעיירה ברכב, והחניה בשולי העיירה עולה כסף רב.
- ג. האתר שבו מדובר הוא סאס-פה שבדרום שוואי, מזרחית לעיירת סקי שווייצרית מפורסמת יותר - צרמאט - וסמור לבול עם איטליה. העיירה פרושה למרגלות ההר הגבוה ביותר בשווייץ - הדום. סאס-פה "פנינת האלפים" שוכנת בגובה 1,800 מטרים, ואטר הסקי שמעליה נמצא בגובה של יותר מ-3,500 מטרים. סאס-פה מוקפת ב-13 פסגות ענק לבנות המתנשאות לגובה של-על 4,000 מטר ומסביבה קרחונים מדהימים. אמורים כי במקום שוררים תנאים שלג הטוביים ביותר באירופה. מפהת גובהה של העיירה די שכיח שירוד בה שלג בעיצומו של הקיץ, בשעה שתושבי ישראל נאנקים וסובלים בשל מגז האויר החם והדביק.
- ד. כשהגענו לאתר גילינו את הסיבה שבגללה נאסרה הכניסה לעיירה ברכב מנועי רגיל - האויר המישנת והמסורתי שועליה שומרים תושבי המקום. כל מי שmagיע לעיירה, נדרש לנסוע בה בכל רכב חשמליים. כל רכב אלו משמשים כמוניות וכרכב שירות של בתיהם המלון. הסבירו לנו כי בדרך זו לא רק האויר נקי יותר, אלא בכל האתר שורר שקט מבורך.
- ה. המדריכים העלו אותנו למסלולי הסקי בקרוניות ובקבב סגורות ובאמצעות רכבות תחתית הקרויה "מטרו אלפיני". לכל מי שמטפס מעלה ברור שלו היו כאן ובקבב ישיבה פתוחים, הגולשים היו קופאים למוות עד שהיו מסיימים את העלייה בת אלפי המטרים. כל אחד מן העיתונאים צויד במגשימים ובמקלות סקי לשישה ימים. כשהגענו סוף סוף אל אטר הסקי עצמו השוכן בגובה של מעל 3,500 מטרים, מצאנו מסעדה מסתובבת - הגבוהה ביותר באירופה - ומשם נשקפו לעינינו ההרים שסביב סאס-פה לבנים לנצה.
- ו. עברנו לקחו אותנו לאחד מן המלונות המרשימים הקיימים באתר. כשקמנו בבורק חיכתה לנו אורחות בוקר עשירה, ברכבת שחיה מחומרת וסאונת. מי שורצוה לחסוך, מומלץ לשכור צימר ולקנות מזון משובח בסופרמרקטים.
- ז. סיירנו בכפר הקטן והיפפה וברחובותיו הצרים והשקטים. המדריכים הסבירו לנו, כי הוחלט לא להפוך את המקום לאתר בינלאומי כדי לשמר על צביונו - עיירה שקטה וצנועה.

עובד מtower אתרים תיירות שונים

משימות

- שכתבו את הטקסט **לערך אנטיקלופדי שכותרתו "העיירה סאס-פה"** בהיקף של 10-12 שורות. בכתיבת הערך התמקדו בנקודות הבאות: מיקומה של העיירה, ייחודה ותיאור האתר הסקי שבها.
- כתבו **עלון מידע** למבקרים באתר הסקי. عليهم לכלול בו את מיקומו של האתר, את מאפייניו וכל מידע שימושי להועיל למבקר במקום. (הקפידו על מבנה נכון של עלון מידע)
- בפסקה ג כתבו במילים את כל המספרים על פי **כללי שם המספר** (בעמוד 148). נקדו ניקוד חלקו המעוד על הגיהה התקנית.

טקסט שימושי כולל הנחיות, הוראות או הסברים לביצוע נסוך של פעולות שונות. טקסט מסווג זה מצוי בדף הדרכה להרכבת מכשירים, הוראות להכנת תבשילים, תיקון חפצים, וכן הוראות כיצד לשימוש במילון, כיצד להעניק טיפול רפואי במצבים שונים ועוד. ההדרכה יכולה להיות לא רק בעניינים מעשיים, אלא גם בענייני התנהגות ומוסר, כמו חינוך ילדים, נימוסים והליכות או ענייני בריאות. מאפייניו של טקסט שימושי הם ניסוחים חד-משמעותיים וברורים, הוראות בציורי או פועל ברבים ביןוני, פניה ישירה אל הקורא, שאלות רטוריות, שימוש רב במבנה מודלי (עליך/עליכם להזכיר...). מאפיינים אלו מעניקים לטקסט פָּמַד של נחרצות, של הדגשה, והם מחדדים את המסר. פניה ישירה ושאלות רטוריות מדרבנות את הקורא לפועל וגורמות לו לחשוב.

קראו את המתכון תוך הקפדה על הגיהה נכונה של המספרים.

מתכון אהבה –سلط פרות

המצרכים:	אופן הכנה:
2 תפוזים	מתחלילים את העבודה במרקץ.
2 אגסים	חוותכים לקוביות את הפרות.
2 תפוחים	קוצצים גס את השקדים ואת האגוזים ומוכנסים הכל לקערה רחבהلب.
2 אפרסמוניים	יוצקים על הכלול את מיץ התפוזים.
50 גרם שקדים	מערבעבים הכלול בהרבה הנאה.
50 גרם אגוזים	מוסיפים חופן אהבה ומתקבלים בשביעות רצון.
1 כוס מיץ תפוזים טבעי	מגישים את הסلط לאוהבים מלאה בחיבור ובונתינה.
1 כוס התלהבות	אוכלים בתיאבון ומודים בהערכתה למי שהacen את הסולט.

- עייןوا באופן הכנה של המתכון וציינו מהו המאפיין הלשוני-תחבירי שלו.

חגאה קולינרית

- בחרו מאכל האהוב עליהם אחד מקרוביכם נהוג להcen אותו (לא מהמרשתת או מספר מתכוונים).
- בקשו מבעל המתכון שיקרייא לכם אותו, ואתם תכתבו את ההוראות כלשונן ללא כל שינוי (מילה במילה). הביאו את המתכון לכיתה.
- **עבדו בזוגות** - שכטבו יחד את המתכוונים שהבאתם על פי "מתכון אהבה": ציינו את המצרכים, כתבו את אופן הכנה, הקפידו על פועליו הוראה (פועל בציורי רבים, פועל ברבים ביןוני, מבנה מודלי...).
- **מי מתנדב?** רכזו את כל המתכוונים לחוברת מתכוונים אחת (בקובץ אחד), עצבו את החוברת ושלחו לכל חברי הכיתה.
- **מי מבשל או אופה?** הכנו בין שלושה לארבעה מאכלים והביאו לכיתה לשיעור הבא.
- שמרו את המתכון המקורי שלכם ואת שכתבו בתיק העבודה.

בתיאבון

הפרסומת

הפרסומת היא סוג של טקסט שכונע ודרבון. העיקרונות המנחה בפרסומת הוא כי המוצר חייב להימכר.

כדי להשיג מטרה זו הפרטומת משתמשת באמצעות לשוניים מגוונים:

- מיהשת חשיבות רבה לשימוש בשמות תואר ומרבה להשתמש בסופרלטיבים ובשמות תואר בעלי קונוטציה חיובית.
 - (הטוב ביותר, הנוח ביותר, מעולה, מדhim)
 - משתמש בלשון הגזמה (80% מהציבור משתמש ב...), בלשון איום (אם לא תשתמש במוצר...), בלשון הבטחה (תוך חודש ישתנו חיק).
 - מבקשת לשנות הרגלי צריכה, לכן זמן עתיד (תחדשו, יבריק), או הווה (היום, מעכשיוו), אך אין שימוש בזמן עבר.
 - פונה למאוויים כמווסים של הזכרן (אם תשתמשו במוצר..., שערכם יהיה חלק ונעים).
 - משתמש בצורת הציגוי (קנה! לבש!) או בלשון הזמנה (בוואו..., עשו..., הцентрפו...).
 - משתמש במשחקי לשון (חריזה, לשון נופל על לשון, מצול, צירוף כבול, משקל).
 - נמנעת משימוש במילים שמשמעותן בחירה (ייתכן, אולי, לפעמים).
 - משתמש בגופים (גוף ראשון - פניה אישית, ניסיון אישי,
 - גוף ראשון רבים - "אפקט העדר").

פרסום לسانת אחור

פורסם באדיבות שפרה ארווס, מנחת יוגה צחוק

חפשו נושא לפרסום (אפשר גם מוצר דמיוני) וצרו פרסום מעניינית, משכנית וمبדרת כמיטב דמיוניכם הפרוע (גבבות הטעם הטוב).

בכתבתכם שלבו אמצעים רטוריים למטרת שכנוו. הסבירו מדוע בחרתם באמצעים אלו, ומה הם תרמו לפרוסמת שכתבתם. בשינויו אופנה באמצעים איזור מצוין חריגוי בירגנורמה חריגוי אונומטיה ונודע

מומלא לגולמי באכ"ב "בליט' בינויים גודלום". הベルג שאל אבבה מושגנו, ואיזעוזר לרוח ברזינהה בליט' ציינוקולימס

64 בשבילי הטהסט

מכתב רשמי

מכתב رسمي הוא מכתב הממען למוסדות, לגופים מסחריים ולמשרדים שונים. תוכנו של המכתב ענייני, וניסוחו יבש ומדויק. במכתב זה מעלה הממען תלונה, התייחסות למפגע, בקשה, תודה, הבעת הערכה ועוד. בדרך כלל המכתב הרשמי נכתב בגוף ראשון במשלב ביןוני-גבועה. אם המכתב הרשמי נכתב בעקבות מידע כתוב, אפשר להתייחס במשפט הפתיחה שלו למרכיב מתוך הטקסט המקורי. את המכתב הרשמי אפשר לכתב על פי הדוגמה המוצגת כאן. יש להקפיד על כתיבה אדיבה, מנומסת ותקנית על פי כללי הלשון.

דוגמה למכתב رسمي

פניה קציר

רחוב הנבל 7/8

חדרה

ג' בכסלו התשע"ד

6 בנובמבר 2013

לכבוד

מר יעקב כהן

מנכ"ל רשות החניות XXX

רחוב הירדן 17

חיפה

אדון נכבד,

הnidzon: תלונה על שירות

בתאריך 21.09.2013 ביקרתי באחת מהשירותות הרשות שלכם. כשהגעתי לעמדת הקופאית, הציעה לי זו באדיבותה כי אצטרכ' בחברה למועדון. הצעתה נשמעה לי אטרקטיבית, אך התלווה אליה חתימה על טפסים שכותרתם הייתה "בקשת לקבלת כרטיס אשראי". סירבתי לחתום על הטפסים. היא מצדה התעתקה, כי חתימה זו היא עניין رسمي, ואם אציג על גב הטפסים שאיini מעוניינת בכרטיס אשראי, יכבדו את בקשתה. אך אם לא אמלא את הטפסים, לא אוכל ליהנות מההטבות שמציעה הרשות לחבריו המועדון. מילأتني את הטפסים על פי הנחיה. שבועיים לאחר מכן פנתה אליו בטלפון נזירה של חברת האשראי, ושאלה لأن לשלוח את כרטיס האשראי. הסברתי לה שלא רק שאיני מעוניינת בו, אף ציינתי זאת במפורש בטופס הבקשה. למרות בקשתizi זאת הגיעו אליו כרטיס האשראי בדואר רשום, ויחד עמו גיליון חיבוקים שונים עבור הרכישות שבייצעת במסגרת ההטבות הנינטות לחבריו המועדון.

לאור הנאמר לעיל, אני מוחה על אופן "המחתרף" שהתבצע ביצירופי למועדון הגובה ממוני תשלוםמים מיוחדים. אבקש לפטור אותי מהחובים שאינם מודקדים, שהתעווררו כתוצאה מהנפקת כרטיס אשראי. אני מבקשת לעורוך בירור בנושא, כמו כן אני חוזרת ודורשת לבטל את כרטיס האשראי שנשלח אליו, וכן לפטור אותי מהחובים השונים בגין החברות.

בכבוד רב,

פניה קציר

מיועבד על פי מכתב שכתחבה פניה קציר ופורסם באדיבותה.

משימות כתיבה בנושא זה מופיעות לאחר "מכתב תגובה לאירוע".

אם ברצונכם להכיר דוגמים נוספים של מכתבים רשמיים, היכנסו לאתר "שכתב" בכתבות.iz.co.

מכתב תגובה לאירוע

מכתב תגובה הוא מכתב המתפרסם בדרך כלל במדור "תגבות" או "מכתבים למערכת" בעיתונים השונים. לעיתים מכתב תגובה נכתב בעקבות אירוע שאותו חווה הכותב.

לפניכם מכתב תגובה לאירוע שחוווה אם ליד נכה. היא כתבה את המכתב בעקבות ביקורם בסופרלנד.

לפני כעשרים שנה, לאחר שירות הצבאי, נסעת לארונה לחו"ל. בצד פלאי עולם ראיתי לראשונה גם קבוצות של אנשים פגועים שחוותם העידה על נוכחות פיזיות ומנטליות, בפרקיה השעשועים הגדולים, כמו דיסנילנד. הנכים לוו במדריכים מאירי פנים, ניכרו בהם השקעה וטיפוח והם קיבלו "אל-טור" בכניסה למתקנים השונים. לבושתי התפעלת והשתוממת: לא הייתי רגילה לראות קבוצות כאלה בישראל.

מוך יותר מעשור עמדתי בתור בסופרלנד לראשונה לציון כשבוריוני בני, ילד נכה. בסופרלנד לא היה "אל-טור" לנכים ולא כל סיור מקל אחר. חברה עצרים עקפו אותונו, מנצלים את קשי התנוחה והתרמן של אישה הנושאת ילד פגוע.

כעת מתברר, שהتعلמות מנכדים נהפכה לנורמה מקובלת: אין כניסה מאורגנת לילדים כאלה לסופרלנד ולلونה פרק. מעתה אישה כמוי לא תפריע לזרימת הלקוחות הבריאים. בעלי הסופרלנד מתחמקים מהסבירים, מההממים תירוץ על בעיות ביטחון, שכפי הנראה אין מטרידות פרקים דומים במדינות רבות בעולם. נראה, כי לצללים האפלים של אלימות והתפורות חברותית, המuibים על החברה הישראלית באחרונה, נוספה עננה של הרחיקת נכים מאתר ביולי. ההחלה של בעלי הפרקים הללו מעוררת סלידה וזעעע; יש להזמין נכים לבילוי בפרקיהם הללו, ולא - על משרד החינוך למנוע פעילות תלמידים בהם.

על בעלי קיינותו ועל הוריהם לבדוק, אם באתר שבו יlidיהם יבלו בחופש, נכים הם לקוחות רצויים.

עליה ורטהיים, מתוך מדור "מכתבים למערכת", "הארץ", 21 ביוני 2005

שאלות

1. מהי הביקורת המופיעה בمقال, ואל מי היא מופנית?
2. יש בمقال שתי נקודות השוואה. כתבו את שתי השוואות וציינו מהי מטרתה של הכותבת בהבאת השוואות זו.
3. א. מצאו בטקסט מילים וצירופים שיש להם קונוטציה שלילית.
ב. איזו נימה עולה מן הטקסט בעקבות השימוש במילים בעלות הקונוטציה השלילית?
ג. מצאו בטקסט דוגמה למשפט המביע אירוניה. איך משפט זה מתקשר לנימה שבтекסט?
ד. מצאו בטקסט מילים או צירופים שיש להם קונוטציה חיובית. ציינו למי מייחסות מילים אלה.

(הרחבת בנושא "מכתב תגובה" בעמוד 11)

משימות כתיבה

1. כתבו מכתב **תגובה** ליעל ורטהיים, אמו של הילד הנכה, ובו הביעו את דעתכם על התופעה המוצגת במכتب והציעו פתרונות למיגורה.
2. כיצד לדעתכם בעלי ה"סופרלנד" אמורים להגיב על מכתבם של הכותבת? כתבו **כתב תגובה** לכותבת המכתב.
3. מצאו נושא כלשהו שיכול לשמש לכתיבת **כתב תגובה**. כתבו מכתב והפנו אותו לנמען הרלוונטי. העזרו בנושאים המועלים באמצעות התקשורת השונות או בנושאים שעלייהם קראתם בטקסטים בפרק כתיבת מאמר טיעון.
4. מצאו נושא יכול לשמש לכתיבת **כתב رسمي**. כמו כן יכולים להעלות בעיות, תלונות, תודות ואת עמדתכם האישית. במכתבתכם הציגו את הנושא שבחרתם. כמו כן יכולים להעלות בעיות, תלונות, תודות ואת עמדתכם האישית. הקפידו על **מבנה** של **כתב رسمي** (בהתאם לדוגמה המוצגת בעמוד 65).

דיאן ומשימת כתיבה

לפניכם שלושה איורים המציגים כיתות שונות - כל כיתה מייצגת שיטת לימוד שונה. תנו כותרת לכל תמונה.

- איזו מבין התמונות מציגת את המצב בבית ספרכם?
 - באיזו כיתה הייתם מעדיפים ללמוד? נמקו את עמדתכם.
 - העלו נימוקים להצדקת דבריכם והפריכו את דברי חבריכם הטוענים אחרת.
 - על סמך הדיוון שערכתם כתבו למשרד החינוך **כתב رسمي** העוסק בנושא **"למידה בעידן המודרני"**.
- במכתבתכם הציגו את כיתות הלימוד המוצגות באירורים, וכן הציעו להטמע בבתי הספר השונים בארץ את הכתיבה המועדף עליכם. נמקו את עמדתכם.

טקסט ביקורת

текסט ביקורת הוא טקסט אשר בודק תופעה, מצב או התנהגות. הוא עשוי למתוח ביקורתה הן לחיב ווּהן לשיליה על אדם ועל דרך התנהוגותו, על ממסד ועל אופן ניהולו. כמו כן הוא מגיב על פעילות תרבותית, כגון תכניות טלוויזיה, הצגות, ספרים, סרטים, יצירות אמנות וכו'. הביקורת תמיד סובייקטיבית, כלומר מייצגת את דעת הכותב בלבד.

קראו את הטקסט וענו על המשימות שאחריו.

גבירותי ורבותי, מהפכן / חנוך רון

איך תזומות הקאמרטה הקטנה הפכה לגדולה? הנה ההסבירים.

פתאום זה בא. בימים אלה ממש תזומות ישראליות יוצאות לדין עם סדרות המוניים של העונה החדש ומתחילות לחזור אחרינו, הקהל. נצין תחילת תזומות הקאמרטה הישראלית. גבירותי ורבותי: מהפך. כמו בחים הפוליטיים בארץ ובעולם, כך בחיי התזומות. המפה התהפה. מה שהיה כבר לא יהיה יותר. הקאמרטה, התזומת של המנצח אבנר בירון, צוחקת על כלן. על שלושה דברים נשענת אמינותה של תזומת: על איות הגינה, על תכניות מרתקות ועל שילוב מנצחם, מקהלה וסולנים, ככל הידועים לרשותם. וזה אכן הפרופיל של הקאמרטה.

איות הגינה - הקאמרטה היא תזומת בעלת צליל אחד. לא נשמעות כאן יריות של צלילים מכיוון כי המתכת או כל המיתרים. כאן לא שומעים אוסף נגנים שבמקורה יושבים ביחד. כאן יש איחדות. פה התזומת מנוגנת כגוף בעל צליל עם סגנון נבדר. מקצועיות

שמדliquה רוח התלהבות. הנגנים אינם מפהקים על הבמה, והם גם אינם מסתכלים בשעון. פשוט מנוגנים מתוך כח. התכניות החדשות - לפניו יופי מוזיקלי אמיתי: "המתיאס פאסיו" של באך מתבחן עם "המשיח" של הנדל. מוצרט עם האופרה "כך עשוות قولן", יצירות מאת ראמו וראול הרצפלדים. הקנוטות של סקרלטי ובאר ושות' באות לנגן ב"שיר השירים"

של סולונה רוסי האיטלקי ובשירי העם של היהודי ספרד. בקאמרטה טאטאו החוצה את הבינוונות המוזיקלית. המקהלות - הכל כאן הוא פרי ניהולו הנפלא של אבנר בירון. הוא שבחר בשתי מקהלות מעולות מאירופה: מקהילת המדריגל מבזל ומקהילת הקולות האנגליים עם טים בראון. איזה קולות! הוא גם שיבץ את מיטב הזמרים והנגנים הסולניים מהארץ ומהעולם. ועל זה אפשר לוותר?

הוא המלך, והוא יודע לבחור. הקאמרטה מציעה מוזיקה עם ריגושים. זה המהפכ.

מעובד מתוך "ידיעות אחרונות - 24 לילות", 28 במרץ 2011

1. מהו הנושא שבו עוסקת הטקסט?
2. א. ציינו את האמצעים הרטוריים המופיעים בטקסט.
ב. מה תורמים כל האמצעים הרטוריים לטקסט זה?
3. נחוobar בארבעה עד חמישה משפטים את עיקר הביקורת המופיע בטקסט.

משימת כתיבה

מצאו נושא היכול לשמש כתיבת **текסט ביקורת**. כתבו ביקורת על תופעה, על מצב, או על התנהוגות שאינם מקובלים עליהם. הייערו בנושאים המועלים באמצעות התקשרות השוניות.

טקסט הסברה

דף הסבירה הוא דף המציג בפני הקורא נושא מסוים, ומשכנע אותו לפעול למען מטרת הרצואה למוען.
לפניכם דוגמה לדף הסבירה מתוך "ירוק-כחול-לבן", יוני-יולי 1997 הרלוונטי גם היום:

מצבע

הנווער מציל את העולם - ביחסות "ירוק-כחול-לבן" ו"פעולה יrokeה"

מתוך חרדה ודאגה לקיומו של כדור הארץ יוצאה בימים אלה מבצע "מלך הום". המבצע מיועד לגיאיס את ילדי תבל למען הבטחת עתידנו מפני כוח ההרס של האמצעים הטכנולוגיים שבידי המין האנושי. מחקרים שנעשו באחרונונה באירופה ובארצות הברית נמצאו, כי קיימת ירידה של 35 אchosים בספירת הזרע אצל בני נוער בהשוואה לגברים בוגרים יותר, דבר מהוועה איזום חמוץ על פוריות הגבר בעתיד. תופעה זו אוינה רק נחלת הארץ העשירות והמתועשות, אלא אף של אוכלוסיות פחותות מתקדמות. הסיבה לתופעה חמורה זו, המטילה צל כבד על המשך קיומו התקין של המין האנושי, נועוצה בהתעצמות הזיהומים באוויר, במים, בקרקע ולכן גם במצבן שלנו. נשיא "הצלב האדום" אמר כי "נווכח מצבו האקולוגי העוגם של כדור הארץ, חייב להיות סדר עדיפויות עולמי חדש".

נעורה ונעה, אל תעמדו מחד!

כל אחד מכם עלול לשלם את מחיר הפשעים האקולוגיים!

הצטרפו למאבק שלו-שיכם!

עלינו לפעול כאיש אחד להגנה על ניקיון האוויר שאנו נשמים ועל איכותו, על המים שאנו שותים, ועל המזון שאנו אוכלים, כי הם הבסיס לקיומו המשותף החוצה גבולות, ימים ויבשות. הכלים העומדים לרשותנו עתה הם התקשורות האלקטרונית והכתבה.

מטרת המבצע: הפעלת לחץ על מנהיגי העולם במטרה להביאם לבש תכנית פעולה נרחבת ומקיפה להצלת כדור הארץ.

דרך הפעולה: שיגור מטר בלתי פוסף של מכתבים ושל דואר אלקטרוני לכל מנהיגי תבל.

הוורים, התגיאסו אף אתם למבצע לצד בנייכם-בנותיכם.

הצטרפו עוד היום למועדון החברים שלנו.

הכתובת: דוד אלדר, ת"ד 53259 תל אביב

בדף הסבירה זה אפשר להבחן רכיבים שונים האופייניים לדף הסבירה.

1. **מסירת מידע** על הנושא. תפקיד המידע בדף הסבירה הוא שכנווע.

2. **ציטוט דברים** של אישיות לחיזוק עמדת המוען.

3. **פניה בוגוף שני** כדי לקרב את הקורא לנושא וכדי להMRIץ אותו לפעול.

פניה בוגוף ראשון ורביעי כדי ליצור חיזית אחידה בין המוען לבין הנמען.

4. **המקרה** – שימוש בלשון ציווי ובמבנה מוקלים, כגון חשוב לעשות, כדי להctrוף וכו'.

5. **פרטי הגוף המפרסם**.

משימה

זהו בדף הסבירה שקבעתם את חמישת הרכיבים שצוינו לעיל. תנו דוגמה אחת לפחות לכל רכיב.

רכיבים נוספים העשויים להופיע בדף הסבורה:

6. שאלות רטוריות - המטרה: לעורר ולסקור את הנמען.

7. שלב הלשון הוא בדרך כלל בינו - כי הוא פונה לקהל הרחב.

8. עשוות להופיע מילים רבות בעלות קונוטציות חיוביות - חוויה, יתרונות, ליהנות, מהיר ועוד או לחופין מילים בעלות קונוטציות שליליות כדי להמחיש את המצב הקיים.

9. חרוזות רבות - מטרתן "לשטוּ את המוח" ולדרבן את הקורא לפועל.

הערה: לא בכל דף הסבורה אפשר למצוא את כל הרכיבים שהוזכרו.

משימת כתיבה

- מצאו נושא הקרוב לבכם ושיכול לשמש לכתיבת **דף הסבורה**. כתבו דף הסבורה לנושא שבחורתם. הייעזרו ברכיבים המאפיינים דף הסבורה.
- שמרו בתיק העבודה את תשובתכם למשימה שבעהם הקודם ואת דף ההסברת שכתבתם.

ראום / הרצאת דברים

נאום הוא דברים רשמיים שאדם נושא בפני ציבור, לרוב לרגל אירוע מסוים. הנאום כולל רקע על הנושא הרלוונטי, אלמנטים שכנוויים, רטוריקה, ויש אפשרות להבעת דעת אישית ושימוש בגוף ראשוני. לפניהם שני נואמים. קראו אותם וביצעו את המשימות שאחריהם.

נאום A

הנאום של ראש הממשלה השישי, **מנחם בגין**, בכנסתبعث ביקורו של נשיא מצרים, אנואר סאדאת, ביום ראשון, י' כסלו תש"ח (20 בנובמבר 1977)

א אדוני היושב ראש, אדוני נשיאת מדינת ישראל, אדוני נשיאת הרפובליקה הערבית של מצרים, מורי ורבותי חברי הכנסת. ברכנתנו שלוחה לנשיא ולכל בני דת האסלאם בארץנו ובאשר הם שם לרגל חג הקurban, עיד אל-אד'ה. החג הזה מזכיר את העקדה. היה זה הניסיון שבו העמיד בורא העולם את אבינו, את אבינו המשותף, באמונתו, ואברהם עמד בניסיון זה. אולם מבחינת המוסד וקדמתו אנוש היה זה איסור של הקרבת קרבנות אדם. שני עמיינו במסורת שלהם הקדמוניית למדיו ולימדו את הלאו האנושי ההוא בעוד העמים סביבנו עדין הקריבו קרבנות אדם לאليلיהם. וכך תרמוו, עם ישראל והעם היהודי, לקדמת האדם, וכך אנו מושפפים לתרום לתרבות אנוש עד היום הזה.

ב הריני מברך את נשיאת מדינת ישראל לבואו לארצנו ולהשתתפותו בישיבת הכנסת. זמן הטישה בין קהיר ובין ירושלים קצר, אך המרחק ביניהם היה עד ממש אין-סוף. הנשיא סaadאת עבר את המרחק הזה באמצעות לב. אנחנו היהודים יודעים להעיר אומץ לב, ונדע להערכו אצל אורחינו, כי באומץ לב קמננו ובו נחיה.

ג אדוני היושב ראש, האומה הקטנה הזאת, שארית הפליטה של העם היהודי ששהה לمولחתנו ההיסטורית, תמיד רצתה בשלום. ומשעה שחר עצמאותנו ב-14 במאי 1948, ד' באיר תש"ח, בהצהרת העצמאות, במגילת היסוד של חרותתנו הלאומית, אמר דוד בן-גוריון: "אנו מושיטים יד לשлом ושכנות טוביה לכל המדינות השכנות ועםיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם היהודי העצמאי בארץ". שנה לפני כן, עוד מן המחרתת, בעמדנו במערכת הגורלית על שחרור הארץ וגואל העם, קראונו לשכנינו בחו"ל הלשון: "בארץ זאת נחיה יחד ונתקדם יחד לחיי חופש ואושר. שכנוינו העربים, אל תדחו את היד המושחת אליכם לשлом".

ד אבל חותמי, חותמי, אדוני היושב ראש, ולא רק זכויות, לקבוע היום על פי האמת, כי ידנו המושתת לשולם לא נתקבלה, ויום לאחר חידוש עצמאותנו, על פי זכונותנו, שהיא נצח ואניינה ניתנת לערעור, והותקפו בשלוש חזיתות ועמדנו כמעט בלי נשך, מעתים נגד הרבים, חלשים נגד החזקים, כאשר נעשה ניסיון, יום לאחר הכרזת העצמאות, להחניקה באביה וגם לקרוא קץ לתקוותנו האחרונות של העם היהודי. [...]

ה אדוני הנשיה, אדוני נשיה של מצרים, בבית הדמוקרטי זה יושבים מפקדים של כל ארגוני המחברת הלאומית. הם היו חיברים לנויל מרכיבים מעתים נגד הרבים, נגד כוח עולמי אדיר. כאן יושבים בכירי המפקדים והמצביים שלנו שהוליכו מלחמות שלמים, מלחמות שלמים, לרוב שנכפה עליהם ואלי ניצחון שהיה בלתי נמנע משם הגנו על הזכות. הם שיכים למפלגות שונות, יש להם השקפות שונות, אבל בטוחני, אדוני הנשיה, שאבטא את דעת כולם ללא יוצא מן הכלל, שיש לנו שאיפה אחת בלב, רצון אחד בנפש, וככלנו מאוחדים בשאיפה וברצון אלה - להביא שלום, שלום לעמנו, שלא ידע שלום אפילו יום אחד מאז החלינו שבים ציונה, ושלום לשכינו, שאנו מأهلים להם כל טוב. ואנו מאמינים שם נעשה שלום, שלום אמיתי, נוכל לעזור איש לרעהו בכל שטחי החיים ותיפתח תקופה חדשה במאורח התיכון, תקופה פריחה וצמיחה, פיתוח והפתחות וגידול כפי שהיא בימי קדם. [...] הבה ננהל משא ומתן, אדוני הנשיה, אנשים בני חורין על חוויה שלום, ובאזור השם, כך אנו מאמינים באמונה שלמה, יבוא היום ונחთום עליו בכבוד הדדי ואז נדע שתמה תקופה המלחמות, הושטנו יד איש לרעהו, לחצנו יד איש של רעהו והעתיד יהיה מזהיר לכל עמי הארץ. [...]

ו אין צורך להפריד בין חוויה שלום ובין ביטול מצב המלחמה. אנחנו מציעים זאת ואיינו מבקשים זאת. נהفور הוא. הסעיף הראשון בחוויה שלום הוא ביטול מצב המלחמה ולעלומים. אנחנו רוצים להקים יחסים נורמליים בינוינו כפי שהם קיימים בין כל העמים אפילו אחיה כל המלחמות. למדנו מן ההיסטוריה, אדוני הנשיה, כי המלחמה היא נמנעת. השלום הוא בלתי נמנע. [...]

ז אנחנו מציעים שיתוף פעולה כלכלי לפיתוח ארצوتינו. במאורח התיכון יש ארצות מופלאות, אלהים כך יצר אותו, נווה מדבר, אבל יש בו גם מדבריות ואפשר להפorrectם. הבה ונשתחן פעולה בשטח הזה. נפתח את ארצותינו, נבטל עוני, רעב, חוסר קורת גג, נעלם את עמיינו לדרגה של מדינות מפותחות ואל יקרו לנו מדינות מתפתחות. עם כל הכבוד אני מוכן לאשר את דבריו של הود מעלה מלך מרוקו אשר אמר גם בפומבי כי אם יקים השלום במאורח התיכון הרי השילוב של הגאון הערבי והגאון היהודי ייחד יכולים להפוך את האזור הזה לגן עדן עלי אדמות. הבה ונפתח את ארצותינו לتنועה חופשית. תבאוו אתם אליו וונברך אנחנו אצלכם. אני מוכן להודיע, אדוני היושב ראש, היום הזה, שארצנו עומדת פתוחה לפני אזרחי מצרים. אנחנו מטבחה והודהה זו בשום תנאי מצדנו. אני חשב שמן הדין ומן הצדקה שתהיה בעניין זה הودעה הדדית. אבל כפי שיש דגלים מצרים ברוחותינו, כן יש היום משלחת מכובדת מצרים בבירתנו וארכנו, וירבו המבקרים. פתוח יהיה גבולנו לפניכם וכן כל הגבולות האחרים, וכך שציינתי, זאת אנחנו רוצים בדרך, בצתון ובמטרה.

ח لكن אני מחדש את הזמנתי לנשיא סוריה ללבת בעקבותיך, אדוני הנשיה, ולבוא אלינו כדי לפתחה במשא ומתן על השכנתה שלום בין ישראל לבין סוריה ועל חתימות חוויה שלום בינוינו. צר לי לומר שאין הצדקה לאבל שהם הכויז מעבר לגבולנו הצפוני. נהفور הוא, ביקורים כאלה, קשרים כאלה, בירורים כאלה, יכולים וצריכים להיות מי שמחה, מי התורומות רוח, לכל העמים.

ט אני מאמין את המלך חוסיין לבוא אלינו ולדעת עמו על כל הבעיות העומדות לדין בינו ובינוינו. גם דוברים אמיתיים של ערבי ארץ ישראל אני מאמין לבוא ולקיים עמו שיחות בירור על עתידנו המשותף, על הבטחת חירות האדם, הצדקה החברתי, השלום, הכבוד ההמוני. אם יזמין אותנו לבוא לבירויותיהם, ניענה להזמנתם. אם יזמין אותנו לפתיחת במשא ומתן בדמשק, רבת עמו ובירות, נלך לבירויות הללו כדי לנחל שם משא ומתן. אנחנו רוצים להפריד. אנחנו רוצים שלום אמת עם כל שכינו, והוא מתחבא בחוויה שלום על תוכנם כפי שהבהירתי אותו. [...]

י מה קרה לנו כאשר נלקחה מאטנו מולדתנו ליוויתך הבוקר, אדוני הנשיה, ל"יד ושם". במו עיניך ראת את אשר עלה בגורלו של עמו כאשר מולדת זאת שלו ניטלה ממנו.

יא שנינו הסכמנו, אדוני הנשיה, שמי שלא ראה בעיניו את כל הקים ב"יד ושם", אינו יכול להבין את אשר אירע לעם זהה כאשר היה נטול מולדת [...]. מאז, חובתנו לדורי דורות לזכור דברים מסוימים הנאמרים כלפי עמו עליינו לקחת אותם במלוא הרצינות ואסור לנו, חילתה לנו, למען עתיד עמו, לקבל עצה כלשהי שלפי אין להתייחס לדברים אלה ברצינות. [...]

יב אנחנו לא רק מוכנים לשבת עם נציגי מצרים ועם נציגי ירדן, סוריה ولبنון - אם תרצה בכך - בועידת שלום בזכ'נה. אנחנו הצענו לחדש את ועידת ז'נבה על יסוד שתי החלטותיה של מועצת הביטחון, 242 ו-338.ADRVA, אם יש לנו ביעות עדי זימונה של ועידת ז'נבה, נברר אותן היום ומחר, ואם נשיאה של מצרים ירצה להוסיף ולברר אותן בקהיר -ADRVA; אם במקום ניטרלי - אין התנגדות. בכל מקום. הבה נברר עוד לפני התכנס ועידת ז'נבה - את הבעיות שיש לבורר בטרם זימונה, ועינינו תהינה פקוחות ואוזניון תהינה קשובות לכל הצעה וכל בעיה שתתעורר. [...]

יג אדוני היושב ראש, זה יום מיוחד לבית הנבחרים שלנו ובוואדי לשנים רבות יזכיר היום הזה בתולדותינו, גם בתולדותינו של העם המצרי, אולי גם בתולדות האומות. והיום הזה, מורי ורובתי תבר הכנסת,asha תפילה, שאלותיה אבותינו המשותפים יתnen בנו חכמת הלב הדורשה כדי התגבר על קשיים ומכשולים, על דברי הסטה ופגיעה, ובעזרת השם נגיע ליום המוחל, שאליו כל עמו מתפלל - השלום. כי אכן נעים זמירות ישראל אמר: "צדך ושלומך נשקו". והנביא זכריה: "והאמת והשלום אהבו".

נאום ב - לפניכם נאום ההספד שנשאה נעה **בן ארצי**, נכדו של יצחק רבין ז"ל, בהלווייתו ב-6 בנובמבר 1995.

א תשחו לי שאני לא רוצה לדבר על השלום. אני רוצה לדבר על סבא שלי. תמיד מתעוררין מסויט, אבל מأتמול אני רק מתעוררת לסיווט. הסיווט של חיים בלבדיך - זה בלתי ניתן לעיכול. הטלויזיה לא מפסיקת לשדר את תמנונתיך, ואתה כל כף Chi, שאני כמעט נוגעת בך. אבל רק כמעט, כי כבר לא אוכל. סבא, אתה הייתה עמוד האש שלפני המלחנה, וכשישו נותרנו רק המלחנה, בלבד, וכל כף קר לנו ועצוב. אני יודעת שאנשים מדברים במונחים של אסון לאומי, אבל איך תנסה לניחם עם שלם או לשתחוו אותו בכאב הפרטי שלך, כשבסתה לא מפסיקת לבכות, ואנחנו אילים, מרגשים את החלל הענק שנותר ריק בחסרון.

ב מעתים הכירו אותך באמת. הם יכולים כתעת לדבר אודוטיך עוד הרבה, אבל אני מרגישה שהם אינם יודעים כלל עד כמה ענק הכאב, האסון, וכן זו שואה, לפחות עבורנו, המשפחה והחברים שנותרנו, רק המלחנה שלך, בלי עמוד האש שלנו. סבא, אתה הייתה, ואתה הגיבור שלנו. אני רציתי שתடע שככל מה שעשית, תמיד ראתי אותך לפני העיניים. הערכתך ואהבתך ליוו אותנו בכל צעד ובכל דרך, וחיננו לאור ערכיך תמיד. מעולם לא הזנחה, וכשישו הזניחו אותך. והנה אתה, הגיבור הנצחי שלך, קר ובוודד, ואני יכולה לעשות דבר להצליך. אתה כל כף נהדר.

ג גדולים ממוני כבר ספדו לך, אבל איש מהם לא זכה לליתוף הזה של ידיך החמות והרכות, החיבור החם שהוא שומר לך לנו. לחץ החירות שלך, ש תמיד אמר לי כל כף הרבה, אותו חיקוק שכבר אין וקפא עטף. אין בי תחושת נקם, כי הכאב והאובדן שלי גדולים כל כף, גדולים מכך. הקרקע נשמטה תחת רגליים, ואנחנו מנסים אייכשו לשבת בחלל הריק שנותר, אך ללא הצלחה מיוחדת בינוינו.

ד אני לא מסוגלת לסיים, אבל כנראה שיד עלוב נפש, כבר סיימה עברוי. בלית ברירה אני נפרדת מך, גיבור, מבקשת ממך שתתנו על משכבר בשלים, ושתחשוב ותתגעגע אלינו, כי אנחנו פה למיטה אהובים אותך המון. משירות מלאכי שמים שמלוים אותך עכשו, אני מבקשת שישמרו عليك טוב, כי אתה ראוי למשמר שכזה. אנחנו אוהבים אותך, סבא, תמיד.

משימות

1. ציינו שלושה אמצעים רטוריים המופיעים בנאום ההספד (נאום ב), ותנו דוגמה אחת או שתים לכל אחד מהאמצעים.
2. ציינו שלושה אמצעים רטוריים המופיעים בנאום של ראש הממשלה, מנחם בגין, אך אינם מופיעים בדברי ההספד של נעה בן ארצי. תנו דוגמה אחת או שתים לכל אחד מן האמצעים.
3. במה תורמים האמצעים הרטוריים לטקסטים שקראתם?

פעילות בקבוצות

משימה א - הכנה

- היכנסו לאתר "לדבר מול קהל - אומנות הנאום".
בלשונית "נאום ושבנו" קראו על הדרכ שבה יש להכין נאומים ועל הרטוריקה של הנאום.
(אפשר להיעזר באתרים נוספים העוסקים בנושא, כגון "דיבור הציבור" של משרד החינוך)
- תחת לשונית "נאומים קלאסיים" מופיעים נאומים מפורסמים.
בחרו שניים עד שלושה נאומים (מהאתר או מקור אחר) ובצעו את המשימות שלפניכם:
- צינו מדוע בחורתם בכל אחד מן הנאומים.
- נתחו את אופן הצגת הדברים ועמדו על ההבדל בין טקסט דבר לテקסט כתוב.
(היארו באתר "לדבר מול קהל - אומנות הנאום")
- דנו בינם - מודיעו לדעתכם יש נאומים הזוכים להכרה במספר שנים רבות, כמו הנאום של מרטין לותר קינג?

משימה ב - כתיבת נאום והצאה

- על סמך המידע שצברתם במשימה א כתבו נאום. עליהם לבחור נושא לנאום ולציין מיהו קהל היעד.
הצעה לנושא:
הנים מוזמנים לבית ספר בחו"ל כדי להציג בפני התלמידים את פניה של החברה הישראלית.
כתבו נאום למועד זה. אתם יכולים להתמקד ברובדי האוכלוסייה השונות של ישראל או להתמקד בני הנוער.
(תוכלו להסתמך גם על שני הנאומים שקראותם)
- עליהם לשכתב את הנאום שכתבתם על פי הנהיות בעריכה ושבתו עמוד 28. הגיעו את השכתבם למורה לבדיקה או החליפו את נאומכם עם קבוצה אחרת לבדיקת עמידות.
לאחר קריאת הערות תקנו את הנאום על פי הצעות שקיבלתם ועל פי שיקול דעתכם.
ציינו לצד הנאום המשוכבת שלושה עניינים, שהחליטתם לשנות בגרסה הסופית בעקבות הפעולות.
- בחרו נציג שניים לפני הכיתה את הנאום שכתבתם.
שאר תלמידי הכתיבה ינתחו את אופן הצגת הדברים מבחינה התוכן, הרטוריקה, רהיטות הדיבור, שפת הגוף, וכן יצינו מה בנומו של חבר הכתיבה שכנע אותם (או לא).
- שמרו את כל שלבי העבודה (כל הטוויות והמסקנות) בתיק העבודות.

מומלץ לגלוש באתר "כליים קטנים גדולים", הבלוג של אפרת מעוטף, שיעזור לכם לבניית כלים דיגיטליים.

נושא 1 - נשים בחברה המודרנית

קראו את הטקסטים ובצעו את המשימות שאחריהם.

טקסט א

יחי הבדל הקטנו / מירה חניך

א אם התכונות הנדרשות כדי לבצע בהצלחה תפקיד ניהול ולהנагה ארגונים הן תכונות "גבריות"? ואם כן, האם נשים באמת "בניות אחרת" ואינן מסוגלות לנחל או להנагה? האם יש בכלל הבדלים מוכחים בין נשים לגברים, ומהן התכונות הרצויות כדי להצליח במנהיגות ובקרירה ארגונית או ציבורית?

ב כבר משנות התשעים של המאה העשרים החלו לעסוק בהבדלים בין המינים, ונושא זה נחקר מהיבטים שונים. כמו סקרים מעוניינים שנערכו על ידי העיתונות הכלכלית בארצות הברית, עקבו במשך עשר שנים אחר נשים שסייעו למדים גבוהים בתפקידים מנהליים. כמו הגברים שלמדו אתן ציפו גם הנשים למצוא את עצמן עומדות בראשות של ארגונים יוקרתיים. נשים אלו נחשבו למבריקות ביותר מבין הסטודנטים באוניברסיטאות הטובות ביותר בארצות הברית. לאחרונה הגיעו אליהן החוקרים וממצאו אותן עשר שנים לאחר סיום לימודיהן תוצאות ב"תקורת הזוכחת", בתפקידי ניהול בניינים, כאשר עמייתיהן הגברים נמצאו ב从此מת הארגונים.

ג אף על פי שהיו שפותניות, תחרותיות ומצוינות מבחינה מקצועית, והן הגיעו את חי המשפחה שלהן למען הקריירה, לא הצליחו נשים אלו להעפיל לתפקידים הגבוהים והיקירתיים. תפקידים אלה היו תפושים צפויים על ידי חברייהן הגברים שלמדו יחד אתן. ממצא זה מעלה שאלות רבות לגבי סיכון הקידום של נשים בארגונים.

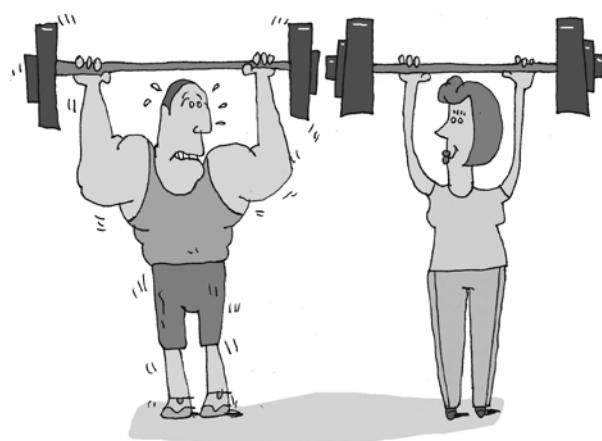
תקורת זוכחת היא מושג בסוציולוגיה המשקף אפליה בין גברים לשנים שאינה ניתנת למדידה כמותית. אמנים ל看起來 עין נשים וגברים הם בעלי סיכויים שווים להציג לעומת זאת נשים לטפקדים בכירים, אבל קיימת "תקורת זוכחת" שקופה אשר עצרת את הנשים בעלייתן אל מוקדי הכוח, ורוק בזדדות מצליחות לעבור אותה. עצמות, עצמה, פיקוד, תחרות ועליותם הם התכנים המרכזים. ד הספרות המקצועית טוענת כי יש הבדלים בתחום הרגשי והנפשי בין נשים לגברים. פרופ' אריאלה פרידמן הציגה את ההנחה כי הנשים טובות בקשר בין אישי, בהבנה, בהקשבה, באמפתיה ובקרבה, ואילו לגברים יותר לחיות בעולם שבו

ה מחקרים רבים בנושא מבוססים על תפיסות שנבדקו באופן מדעי. אחד מהם הוא מחקרה של ד"ר ג'ודי רוזנר, פרופ' למנהל באוניברסיטת קליפורניה, שנערך בשנת 1995, בו היא בקשה מנשים ומגברים מכל הדרגים והארגוני להעלות אסוציאציות הקשורות במנהיגות וניהול. מתוך אףǐ התשובות שהתקבלו הופיעו כמה דפוסים שחזרו על עצם באופן עקבי: על פי תפיסתם של המוראים הן נשים והן גברים, מנהיג/מנהלו הוא "חזק, רצינלי, עצמאי, תוקפני ותחרותי". דימויים דומים על, אשר בקשה מנשים לספר מה עולה בדעתן כאשר הן חשובות על גבר. הדפוסים הקבועים בתשובהיהן היו "חזק, שתלטן, מציג, כוחני ורצינלי". כל לראות מיד כמה דומות שתי תפיסות אלה לסתוראות הכלכלי המתייחסן לגבריות והן למנהיגות. מחקר זה עולה כי ככל גבר מתאים באופן אוטומטי להיות מנהיג או מנהל.

ו אולם כאשר ראיינה ד"ר רוזנר גברים לגבי דעותיהם על נשים, הנושא הראשון שעלה על הפרק היה הנושא המיני. גברים חושבים על נשים קודם כולם של מיניות, ובח初恋 לא בהקשר של מנהיגות או ניהול. תוכנות נוספות שהזיכרו גברים בקשר לנשים היו אימהות, יופי, רכונות ורגשות. כל התכונות שהזיכרו אין נקשרות בצורה כלשהי עם תפקיד ניהול או מנהיגות. הן קשורות לעולם הפנימי, שבו רואים את האישה כאשת איש, כאם או בת. צורת חשיבה זו, טוענת רוזנר, היא המחשבה הראשית לקבלת נשים כבעלויות ערך וכמסוגות לעמוד בנסיבות העבודה.

ו' כל החוקרים שנערכו בשנים האחרונות לתקודן של נשים בעבודה, מפריכים את התפיסה הסטריאוטיפית לגבי נשים כפי שהיא בא להידי ביטוי במחקר של ד"ר רוזר. במחקריהם ובים נמצא שנשים מסוגלות לניהל צוות עובדים בצורה יعلاה. הן פועלות באופן אפקטיבי בהשגת המטרות ובניהול נכוון של צוות העובדים. באחד החוקרים הבולטים קיבלו נשים-מנהלות ציונים גבוהים יותר מעמיהיתן הגברים בתחוםים שונים, כגון הצבת מטרות, תכנון, קבלת החלטות, עידוד עבודה צוות, הדרכה, תקשורת, השרה ויצירת אמנון.

ח' נתונים אלה, יחד עם רבים אחרים, מעלים את האפשרות שנשים מסוגלות למלא תפקיד מנהיגות באופן אפקטיבי לא פחות מאשר גברים, אם כי יתכן שהדריכים שמנחות אותן, שונות מעט מהותן. גמישות נחשבת לתכונה "נשית", והיא מאפשרת לנשים להיות דמוקרטיות, מתחשבות בנסיבות העובדים, מדגישות שיתוף פעולה וمعدיפות לעבוד במבנה רשמי יותר והיררכי פחות. אולם כאשר התקיד והנסיבות דורשים זאת, הן מפגינות גם התמקדות במשימה, תחרותיות ותקיפות.

ט' ככל תלמידים להבין את ההבדלים בין המינים, כך אפשר לראות כי הגשמה עצמית והצלחה בתפקידים הנחשבים לגברים, הן יותר עניין חברתי מאשר עניין אישי. גברים ונשים מסוגלים לבצע תפקידים רבים בהצלחה, כאשראפשרים להם לבטא את כל קשת האפשרויות ללא הגבלה של סטריאוטיפים.

ו' ואולם יתכן כי ההבדלים אינם קשורים במינו של האדם, אלא בתפיסתו. במחקר גישוש שנערך באוניברסיטת בן גוריון שבנגב בשנת 1999, מצאו שלוש חקרות כי ההבדלים בשיטת המנהיגות הקשורות יותר לתפיסט עולם מתקדמת, פתוחה ושוויונית, ופחות מגדר.

במחקר השתתפו כ-70 מנהלים ומנהלות ישראלים מכל הדרגים. אלה מתוכם שהגדירו את עצמן כבעלי/ות תפיסת עולם שוויונית, נטו יותר להיות דמוקרטיים ולהציג גישה שוויונית כלפי עובדים מכל המינים. יתרה מזאת, מנהלים ומנהלות אלה גם זכו לציונים דומים מהכופפים להם.

יא' חוקרים חשובים 오늘 גם בפן התקשורתי של הנשים ושל הגברים. לטענתם, גברים ונשים "מדובר בשפה שונה במקצת זה מזה". הנשים תורמות בעיקר לפיתוח גישה של מנהיגות מעצבת, גישה הלוקחת בחשבון את הפוטנציאל של העובד, וכן ביכולתן לעבוד ולשתחן פעולה בצוות. גישה זו הוכיחה את עצמה כחשובה לא פחות מהתפיסה של פיקוד ושל שליטה, המדגישה תחרות ועלונות ארגונית. גישתם של הגברים עלולה להרחיק את העובדים הכופפים להם למקום רחוק מהם ולעודד אותם לモוטיבציה ולמחויבות.

יב' לאור האמור לעיל, כדאי לנסות לשחרר מעט מן התפיסות לגבי התכוונות של גברים ושל נשים בעבודה, ולהינות דווקא מן הגיון וממושג השוני שבין המינים - שוני בחשיבה ובהתנהגות - אשר יכול להוביל לאפקטיביות ולהצלחה של גברים ושל נשים במנהיגות.

מעובד על פי מאמר באתר האינטרנט "הדרך למטה" – אתר הבית של ד"ר מירה חניק", 2003

ד"ר מירה חניק היא יו"צ ארגונית המתמחה בשיפור מיומנויות של מנהלים ומומחיות לקידום נשים.

1. א. מהו תפקידיה של פסקה א' ביחס להמשך המאמר? מהו האמצעי שהכותבת משתמשת בו?
ב. מהי עמדת הנגד שעומדת בסיסו של מאמר זה? נסחו אותה בלשונכם.
2. א. בפסקה בקיימת טענה סמויה של כותבת המאמר. מהי טענה זו? נסחו אותה בלשונכם.
ב. אילו ביטויים בפסקה זו יכולים להעיד על דעת הכותבת?
3. א. מפסיקות ה-ו אפשר להסיק מיהו האדם המתאים לניהול או להנאה. ציינו שני מאפיינים של אדם זה.
ב. כיצד משפיעות תפיסות אלה על קבלת נשים לתפקיד ניהול?
4. בסוף פסקה זו רוזנר טוענת כי "צורת חשיבה זו היא המחסום הראשון לקבלת נשים כבעליות ערך וכمسؤولות לעמוד במשימות בעובדה".
א. מהי התפיסה הסטראוטיפית העולה מחקרת של ד"ר רוזנר?
ב. הכותבת מפרקת תפיסה סטראוטיפית זו. מהי טעתה הכותבת, ועל מה היא מבססת את דבריה?
ג. ציינו שתי דוגמאות שעלהן הכותבת מבססת את דבריה.
5. בפסקה ח מוצגות מסקנה והסתיגות.
א. מהי המסקנה העולה בפסקה זו?
ב. מהי ההסתיגות?
ג. מהי מילת הקישור הפותחת את ההסתיגות?
ד. המירו את מילת הקישור שצייניתם בסעיף ג' במילת קישור אחרת.
הקפידו שמילת הקישור שבחרתם תשקף את הקשר הלוגי הקיים בין המשפטים שבפסקה.
6. א. איזו טענה עולה בפסקה י? נסחו אותה בלשונכם.
ב. כיצד החוכרות מסבירות טענה זו?
7. בפסקה בופיע הביטוי "תקרת זוכנית", ובINU הנלווה (בעמוד הראשון במאמר) מופיע הסבר המושג. איזה אמצעי לשוני בא לידי ביטוי במושג זה? הסבירו את המושג ביחס לנושא המוצע במאמר.
8. האם לדעתכם האירור עולה בקנה אחד עם הטענה המרכזית המועלית במאמר? נמקו.
9. מהו הרעיון המרכזי המובע במאמר?
 (1) נשים וגברים תופסים באופן דומה את דמות המנהל הרצוי.
 (2) נשים וגברים אינם יכולים לשתח' פועלה בצוות.
 (3) החברה תרוויח אם גם גברים וגם נשים ייקחו חלק בניהול ובמנהיגות בגלל השוני באופן החשיבה שלהם.
 (4) מנהלים בעלי תפיסת עולם שוויונית זוכים לצוונים גבוהים ממהכופפים להם.

תרומות הנשים לחברה? החברה היא הנשים! / רות רזניק

בספר בראשית מוזכר פעמיים כי אלוהים ברא את האדם - זכר ונקבה - בצלמו ובדמותו, ולשניהם קרא "אדם". "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אַת-הָאָדָם בְּצַלְמֵנוּ בְּצַלְמֹת אֱלֹהִים בָּרָא אֶתְכֶם: זֶכֶר וָנֶקֶבָה, בָּרָא אֶתְכֶם" (בראשית, א, כז). זכר ונקבה בראים, ויברך אותם, ויקרא אֲתֶם שְׁם 'אָדָם' בַּיּוֹם הַבָּרוּךְם" (בראשית, ה, ב). לאט לאט אנו מגלים כי המונח אדם שהתייחס בתורה לזכר ולנקבה, מתיחס רק למחצית הישות האלוהית - האדם ממין זכר בלבד. ואילו הישות האלוהית - אדם ממין נקבה - הפכה לאחד מחפציו של האדם הזכר - אישנה נאה, דירה נאה וכליים נאים מרחיבים את דעתו של האדם (ממין זכר כמובן).

בוואני זכר בסיפורו של אברהם, אבי האומה היהודית, שהרס את כל הפסלים בבית אביו תורת. הפסלים היו נקבתיים וזכרים. בעצם הניפוץ הזה, ובקביעתו כי האלוהים הוא ממין זכר, נוצרה מציאות חדשה של אֲנָנוֹת (שלטון) הגבר. מקצועות נשיים המזוכרים בתנ"ך הם מיילדות, מיניקות, משרחות. פה ושם אנו רואים סימנים למרד ולעצמות של נשים המובילות המונן רב אחריהן: מרים הנביאה - אחותו של משה רבנו, אשר הצילה את משה מטבחה ודאיות, בת פרעה, שלקחה ואיימה ילד, בן הכת הדוחיה. בנות לוט, ותמר אשת ערד, כלתו של יהודה, שניסו להמשיך את הקיום כאימהות וכמושיכות השושלת האנושית והמשפחתיות. דמיות נוספות המעוררות הערכה שאנו מכירים: רחל שהמרתה את פי בעלה יעקב ולקחה עמה את הפסלים האהובים מבית אביה. דברורה הנביאה ויעל אשת חבר הקיני, שהרגה את סיסרא. רות המואביה שנייה הוא דוד המלך. חותנתה נעמי שהורדה לה כיצד(lnהוג בתרבות החדשה כדי להפוך לאשת איש חוקית, ולא לשפה עניה מלקטת פאה ושכחה (תבואה הנשארת בשדה לעניינים). אלה דמיות של נשים המונצחות עד עצם היום הזה כМОBILET חברתיות וכגבירות תרבות. אין ספק כי מעמדן לא נקנה בזכותו של בן הזוג, אלא בזכות עשייתן ותרומתן האישית והקהילתית.

אי אפשר למחוק את מקומן ואת תבונתן של נשים שידעו איך לשרוד במצבות שבהן חי. אם נרצה לעצמנו לדלג כמה מאות שנים, נגלה כי מעמדן של נשים נשואות היה מעמד של שפה חרופה בבית האדון. בתחילת ימי האב והאחים שיכלו להשיאו לכל המרבה במחירותן, או לכל מי שיכל לקדם את הגבר מבחינה פוליטית וככלכלית. לאחר מכן עברו לידי בן הזוג. עם זאת, נשים תמיד מצאו את הדרכם לפועל בשיתוף פעולה, ליזור להן מעין קבוצת תמיכה כמקור לחיזוקם. נערות נשלחו אל המעיין או אל הבאר להביא מים, וכך נפגשו עם חברותיהן. נשים הלכו יחד לרוחץ נבטים בנחל, היניקו בצוותא, בישלו בצוותא, עסקו במלאות שונות, כפי שאנו מגלים ב"אשת חיל" הידוע והמורדר מדי ערבי שבת. נשים עסקו ברוקחות, בטוויה, באריוגה, ב฿ישול, בחקלאות ומוגבון בגידול בעלי חיים סביב הבית, ובעיקר בגידול ילדים. נשים היו המוקד סביבו הוקמו מרכזים דתיים, חינוכיים ותרבותיים. נשים/non אלה שעמדו בראש המאבק למניעת העבודה באורה"ב, הקימו וייזמו את מקצוע הסיעוד, את המאבק באלכוהוליזם. נשים נאבקו על זכותן ללמידה. עוד באמצע המאה ה-19 נאבקו נשים על זכותן ללמידה באוניברסיטאות, שהן נשים וגברים החלו לדבר על זכויות נשים, אולם רק לאחר מלחמת העולם הראשונה-1919 קיבלו נשים במערב זכות בחירה וזכות להיבחר. והתוצאה - נשים רבות נחשבות כМОBILET הראות וסללו את הדרך לבאות אחריהן לעסוק בתעופה, במדע, במשפטים וברפואה ויצרו מיציאות אחרות במאה ה-20. מitorah האתגר של "עמותת לא לאלימות", 16 במרץ 2013

רות רזניק היא סופרת, משוררת, מתרגמת וכלה פרס ישראל על מפעל חיים בשנת 2009.

קשת קורם בת ה-27 היא פמיניסטית* פעללה ונמרצת, אימה חדשה, עוזרת פרלמנטרית לשעבר ומונדבנת במרכזו הסיווע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית. למורות הקריירה המשגשגת ולמרות ציפיות האנשים מסביב החלטה קשת קורם שלא להזoor לעובודה לאחר הלידה ולהישאר בבית עם הילד. היא עשתה זאת לא מפני שהיא חזרה לשנות ה-50 (ممש לא) או כי היא חיה בסביבה שובייניסטיית**.

אם כן, מדוע היא עשתה זאת? הנה סיפורה.

כבר יותר מחמשה חודשים קשה לי להגיד את צמד המילים "חופש לידה". חופשה? הרי מדובר במעבר מעבודה בשכר ובשעות מסודרות לעובודה מסביב לשעון ובחנים. אני לא אוהבת לדבר על התינוק כמעסיק עיר שאין מכביד את חוקי העבודה והמנוחה הישראלים או הבין-לאומיים. אין רצחה להאים אותו בגין שיטות עינויים ממשטרים אפלים (מהיעדר חוסר شيء ועד לחשיפה לקלות צורמים במשך שעות ארוכות), لكن אני גם לא אדבר על זה. לפני שלדתי עבדתי כדוברת וכעוזרת פרלמנטרית. עבודה מرتתקת, מأتגרת ומאוד טובעניית. העבודה הייתה עברori מרכז החיים - פיזית ונפשית. אבל אחרי שלדתי, בני הפך למרוכז, ואת החזרה לעבודה הדחקתי. הטלפון לא הפסיק להזורי לי שהעולם בחוץ ממשיך לתפקיד – כתבים וכתבות שהמשיכו לצלצל מששבוקר ועד שתים עשרה בלילה - אולי זה הדבר הטבעי בעולם, אבל אני השארתי הودעה קולית וכיביתי את הטלפון. ככל שהשבועות עברו, והעזרה של המשפחה והחברים ירדה, התחלת המשימה האקטואית: להיות עם התינוק שלי בלבד. ביום הראשון הייתה בטוחה שלא אשודד דקה. ספרתי את השעות, את הדקות ולפעמים גם את השניות עד שבן זוגי חזר מהעבודה. המבטים הפנו שוב ושוב לעבר השעון, אך הוא - לא אז. בלבד הזה היה קשה, וחיכיתי לחזור לעבודה. העבודה הייתה מבחינתית קרש הצלה. הימים הקשים ביוטר בכנסת לא השתו לימים הקשים שהיו לי כשאני מנשה להשתקם פיזית מלידה קשה תוך כדי טיפול והנקה של יצור קטן שתלי בlichlotin.

ככל שעברו הימים למדתי להכיר את התינוק שלי ואת עצמי בתפקיד החדש של "אימה" - מה נעים לנו לעשות ביחד,izia סדר يوم אנחנו בונים לעצמינו. בتوزר כל זה מצאתה המנון שקט למורות כל הקשיים. לא שכחתי לרגע כי הורות היא הדבר המתגור ביוטר שעשייתי, וכל יום עם תינוק הוא יומם בלתי צפוי. עם זאת, שקעתה בتوزר התפקיד וה坦מסרטה לידי שלי, וכל מה שסבירי הלק והתגמד.

אחרי המנון לבטים וחששות, בעיקר כלכליים אבל לא רק, החלטתי שניי אעשה סוג של עצירה ולא אחזר ל"קריירה" שלי. הרגשתי שניי רוצה להיות ליד הילד שלי יותר מכל האפשר, שאני רוצה להישאר בשקט הזה, לטפל בו ולגדל אותו ולנסות להחפש עבודה שאוכל לבצע אותה מהבית, שתהייה משנית בחיי. לו הייתה לי יכולת הכלכלית, הייתה נשארת בשמה בבית ולא עבדת לפרנסתי. אחרי שהודעתה על ההחלטה להישאר בבית, רבים מהסובבים אותי היו המומינים, הרי העבודה הייתה מרכז החיים שלי ואחת מהנהנות שלי. "השתגעת" זאת הייתה התחושה שלי, וזה הייתה אחת מהאמירות של הסובבים אותי. לא פעם שמעתי העורות כמו "מה, חזרנו בזמן לשנות ה-50 נשים רוצות להישאר בבית?", "מה יהיה עם הקריירה שלא אם תעצר עכשו?" ו"הדבר הנכון לך ולילד שהוא יהיה בגן ואת בעבודה, ככה כולן עשות". אין לי ספק שהtaggavot האלו מאפיינות את הסביבה שניי נמצאת בה, סביבה של נשים שנחות מהעבודה שלהן ושבדו קשה כדי להגיע למקום שבו נמצאות בו. ברור לי שלו נמצאתה בסביבה אחרת, ההחלטה להישאר בבית הייתה אולי טבעית יותר מאשר לחזור לעבודה. אך אצל כולן היו מופתעים מהשינוי שחל بي.

פמיניזם, ביגוד לדעה הרווחת, איןנו עוסקים במלחמה בין המינים. הדבר המרכזי שהפמיניזם עוסק בו, הוא אפשרות הבחירה. להגיאו למכב שלכל אחד בחברה יש האפשרות והתנאים לעשות את הבחירה המתאימות והנכונות לו. האילוץ הכלכלי המחייב

* פמיניזם - תנועה חברתית שהתחילה בראשית המאה ה-19 באירופה, שבה החלו נשים להיאבק בדיכוי ובאפליה כלפין במטרה להביא לשוויון הזדמנויות לנשים.

** שובייניזם - גישה גברית מתנשאת הרואה באישה צורך נחות.

את רובנו לחזור לעובדה גם כשהאנו רוצות לגדל את ילדנו, הוא לא יותר פמיניסטי בעניין מהמצב ההפוך, כשהאם מותורת על קריירה מתווך רצון ומגדלת את ילדיה.

כמו רוב הדברים הקשורים לנשים גם במקרה הזה אנו תמיד נצא לא בסדר. אם נשלה את התינוקות למשפחתיו או לנו, יש מי שירום גבה ויגרום לנו להרגיש שאנו אימהות מזנichות, שאיננו מוכנות לעשותות ויתוריות, שלא בראיא לילד להיות רחוק מאימה שלו בגיל הזה. אם נישאר בבית, יגרמו לנו להרגיש שאיננו יודעות לשחרר, שאנו אונוכיות ומתעצילות לעבוד, ושלילד בעצם טוב יותר להיות בחברת ילדים אחרים. המשפט שצריך להנחות אותנו בהקשר של הורות הוא "אם טובה היא אימה מאושרת" (והוא נכון, כמובן, גם לגבי אבות). רק את, אבל רק את, יודעת מה טוב ונכון עבורך. החלטתך היא שתשפיע ותקרין על הילד שלך.

הגיע הזמן שהחברה המודרנית שלנו, החברה הפתחה שלנו, תחליל לקבל גם את ההחלטה שלנו האימהות, את ההחלטה להישאר בבית. הגיע הזמן שהחברה תיצור את התנאים הנוחים ביותר שיאפשרו לאימהות להישאר בבית. כך נהגו נשים במשך שנים ובות, וזהו סיבה שנשים כולם הרוצחות חופשת לידיה ארוכה יותר, לא תזקינה לעידוד מצד המשפחה ומצד המעסיקים (שייעסיקו אימהות במשרה קצרה, שייפשרו עבודה מהבית). גם אימהות שבוחרות לחזור לעבודה, על המעסיקים ליצר להן תנאים נוחים תוך התחשבות בצריכים החדשניים של נשים לאחר הלידה. ואם דיברנו על פמיניזם, הרי לכם פמיניזם במיטבו - האפשרות לבחור.

מעובד מאתר האינטרנט <http://www.onlife.co>

משימות כתיבה

בחרו אחד מן הנושאים שלפניכם וכתבו מאמר בהיקף של כ-500 מילים.

1. אף על פי שנשים רובות בחברה בת ימינו תפוזות עדינות בכליות בניהול, עדין מרכיבים מרבית תפקידי ניהול בידי הגברים.

כתבו מאמר **טיעון**, העוסק בהתקדמותן המקצועית של הנשים כולם. במאמרכם דנוו בסוגיה: האם קיימת אפשרות שקידומן המקצועי של הנשים בעתיד ישתווה לזה של הגברים? הציגו את הגורמים לתהיליך שיווביל לקידומן של הנשים, נמקו את עמדתכם ובסטו את דבריכם על הסברים, על הוכחות, על נתונים ועל דוגמאות.

2. במהלך כל ההיסטוריה האנושית המין הנשי היה תחת השפעה מוחלטת של המין הגברי ונחשב לדוכשו. בראשית המאה ה-19 החלו נשים באידופה להיאבק בדיכוי ובאלימות כנגד נולחמו כדי להשיג שוויון הזרדי נשים. **יש הטוענים כי לא יכול להתקיים שוויון בין שני המינים.**

כתבו מאמר **טיעון**, שבו הביעו את עמדתכם בנושא, נמקו את דבריכם ובסטו אותם באמצעות דוגמאות מתחומים שונים.

3. במערכות הזוגיות המסורתיות הייתה חלוקת תפקידים ברורה בין הגברים לבין הנשים: הנשים ישבו בבית וגידלו ילדים, ואילו הגברים יראו לעובדה. אולם כיום המערבי משפחות רבות קיימת תפיסה חדשה הדוגלת בשוויון בין המינים. כתבו מאמר **טיעון**, שבו הביעו את דעתכם על הנושא "הזוגיות המודרנית כפי שהיא בא לידי ביטוי בחיי היום יום". נמקו אותה ובסטו אותה על הסברים, על הוכחות, על נתונים ועל דוגמאות מתחומים שונים.

4. **בחרו אחד** הטקסטים שקראתם, וכתבו **מאמר תגובה** לכותב/כותבת המאמר. במאמרכם הציגו את הטענה המורכזית המוצגת בטקסט שבחרתם, הביעו את דעתכם עליו וنمכו אותה.

רצוי לקרוא מאמרים העוסקים בנושא להעשרה הידע.

קרוואו את הטקסטים ובצעו את המשימות שאחריהם.

טקסט א

הורים ומתבגרים / שרגא שדה

- א** קשה היום להיות הורה למתבגרים, וקשה שבעתים להיות הורה למתבגרים בישראל. עלמו הסoulder של המתבגר מצוי במרכזה של דרמה שבה חלים שינויים הורמוניים משמעותיים בגופו, שינויים בתפישתו העצמית מבוחינת דימוי והערכה עצמיים ושינויים מבוחנת מיקומו ודימויו החברתי. בתקופה כזו של תמורה קיצונית זוקק המתבגר לעולם יציב שיהווה מקלט לחודותיו, לחוסר הביטחון שלו, לשאיpto לעצמאות ולחוסר הייצבות בהתנהגוויותיו.
- ב** קשה היום להיות הורה למתבגרים בישראל, כי בישראל של שנות האלפיים החברה מאופיינית בחוסר יציבות, בתמורות מהירות ובזעוזעים בלתי פוסקים. כתוצאה לכך מתקשים הורים לנוקוט יחס עקבי ברור ומתרחש כלפי המתבגר בבחינת "עשה ואל תעשה". בעבר הנורמות היו ברורות, ואם המתבגר היה סוטה מהן, גם האמצעים החינוכיים (בדרכ כל עניות) היו ברורים. כיום הנורמות מצויות במצב של חוסר בהירות ושל חוסר יציבות. מסיבה זו מוצאים עצם הורים בדילומות שמעולם לא נתקלו בהן לפני כן ביחס לביעיות של המתבגרים "הנורמליים".
- ג** ברור לנו שהמתבגר חזה ועובד תהליכי של שנייה, אך חשוב לזכור שהשינוי מתרחש הן אצל הילד והן אצל הורים. בובאו לבחון את מערכות היחסים בין הורה למתבגר אפשר להבחן בקשר לששתנה בהתאם לשולשה מרכיבים: 1. קשרי הגומלין היומ-יומיים, 2. הרוגשות המתלוים לששי הgomelin, 3. אופן היכולת להבין ולתפס את הקורה לאחר.
- ד** אשר למרכיב הראשון, אפשר למעשה לומר, שעם הكنيה לגיל המתבגרות יבלו הורים וילדיהם פחות ופחות שעות ביחד. מטיב הדברים ניתן למצוא עצמו המתבגר בדרך כלל מבלה שעות רבות יותר מחוץ לבית ולמשפחה. גם כשהוא בבית, הוא יutra לחפש פרטים בחדרו תוך שימוש טלפון עם חברים, הקשبة למזיקה וכו'.
- ה** מצב חדש זה יוצר למעשה שינוי בהתיחסות הרוגשת של הורה כלפי המתבגר (מרכז 2). מהמקום שבו הורה רוצה להרגיש דומיננטי, עוזר ובעל שליטה, ה"התרכחות" של המתבגר מאיימת על הורה, כי הORA רוצה להרגיש עדין דומיננטי, עוזר ובעל שליטה. האיום הזה מבוסס על הפחד: "לא זוקקים לי כמו בעבר, זהה בוודאי רק יילך ויחמיר".
- ו** כאשר אחד המרכיבים החזקים ביותר הנמצאים בתפקיד ההורות עומד בסכנה, אמורות באופן היגיוני להופיע התנהגוויות שמטרתן למנוע את איבוד השליטה ואת הפחתת תחושת הערך העצמי. ככלומר בהורה חלים שינויים התנהגוויות במטרה להגן על מקומו ועל כבודו. לפיכך החשש עלול להתבטא במרכיב השלישי, שבו גם המתבגר וגם הורה מרגשים, שהם אינם מובנים ומרוחקים זה מזה בהשוואה לתקופה שבה ילדיהם היו צעירים יותר.
- ז** כך לדוגמה, הורה הופך למתערב יותר ויוטר במה שקורה אצל המתבגר, ולמעשה חודר (לעתים מבלי לשים לב) לפרטיו של המתבגר (האזנה לטלפונים, כניסה לחדר מבלי לקבל רשות, ישיבה עם חבריו, שאלות חוזרות ונשנות לגבי סדר יומו וכו'). הורה אינו מבחין שהתנהגוותו גורמת להתרחקות נוספת, שבאמצעותה המתבגר מנסה בכוח לשומר על עצמאותו. המעניין הוא שבהרבה מקרים הורה אכן לא מודע לאינטנסיביות שבזה הוא "חוודה" לעולמו של המתבגר, והוא מרגש שחשיבות זאת על בסיס המחשבה: "זהו גיל עייתי, ולכן לדעת יותר מה קורה כדי שאוכל להגן על ילדי". למעשה, כפי שציין קודם, ברוב המקרים התנהגוויות הורה בא להגן על רצונו להרגיש חשוב ובעל ערך.
- ח** הקשי של הורה מתחילה בבלבול ביחס לאופי הנוכחות ההוריית הרציה: האם עליו להיות חבר של הילד? ואם כן, איך יבטא את הסמכות ההורית? האם עליו לעמוד על דעתו ללא פשרה? בעבר די היה בכך שההורה היה קבוע קבוע (לעתים באופן שרירותי) שנגזרו בדרך כלל מהתרבויות הערכית של זמן, והמתבגר היה נוטה לקבל אותן. בחברה המשותפת של ימינו הורה אינו בטוח בכללים ובערכים שאوتם הוא רוצה שילדו פניהם.

ט פסיכולוגים רבים טוענים כי על ההורה להיות נוכח בחייו של ילדו כadam וכמותה, שכן ילד שגדל ללא נוכחות הורית, מפתח חרדות וקושי בהפנמה של גבולות פנימיים. לעומת זאת הורה שנוכח יותר מדי, גורם למתבגר הרגשה של חנק ושל קושי לפתח את האינדיבידואליות שלו. הורה זהה עלול לפגוע בניסיונו של המתבגר לעצב לעצמו "זהות עצמית". י מכאן עולות כמה שאלות המטרידות את ההורה: האם על ההורה לתת ליד להיות עצמאית לחלוין בטריטוריה שלו, ככלומר בחדרו, או האם חדרו של הילד הוא חלק מהבית? האם יש לדבר תמיד עם הילד או לאפשר רגעים ארוכים של שתיקה בבית? אנו רואים שעולמו של הורה רצוף דילמות שלא קל לפתורן ללא חשיבה מעמיקה ולא הינה וגישה. בעבר הסמכות ההורית נבעה מעצם המבנה החברתי, ואילו כיום על הורה להקנות לידיו את הפנמת הסמכות ההורית באמצעות חשיבותי ורגשיו לא קלים.

יא מן האמור לעיל עולה שעל הורה להמשיך בטיפוח ההורות שלו תוך יחס גומלין עם ילדו. אסור לו לוטר על פיתוח זהותו שלו כאינדיבידואל בעל אמוןנות, רגשות ורצונות מגובשים שאוטם עליו להביע בפני עצמו. הסמכות ההורית מרכיבת גם מנוכחות הורית שיש בה דיאלקטיקה* שבין ניגודים. על הורה להיות תקין ובلتוי מתאפשר בנושאים עקרוניים, אך בזמנית להיות אמפטני לצרכיו של הילד. עליו להיות עקבי בהנחות שהוא נותן לידיו, אך גם גמיש ולא נוקשה. עליו לאפשר לידיו חופש בטריטוריה שלו, אך לא לאפשר לו להשתמש בטריטוריה לצרכים שאינם לגיטימיים בעיניו כהורה (עישון סמים, התנהגות שבуни הורה היא פרועה ובלתי מקובלת וכו'). עליו להיות רגש לצרכיו של הילד, אך גם לנסות ולהשתחרר מחרדות וממחשבות כפניות ביחס למה שקרה לידי. הורה טוב לא יאפשר לידיו לקבוע את הכללים, אך יחתור להיות הורה משתייך וديمقרטטי.

מעובד על פי המאמרים "הורם בגל ההתבגרות" מאות ד"ר שרגא שדה,
"הורם ומתבגרים" מאות ד"ר ארנון לוי באתר [tevalife.com](http://www.tevalife.com).

* דיאלקטיקה - מקור המילה הוא מיונית: ויכוח, חתירה אל האמת על ידי גילוי סתריות בדברי היריב.
דיאלקטיקה היא טכניקה של ויכוח; שיטה של הכוונת שיחה לשם גילוי האמת.

1. א. הסבירו מהו הקושי העומד בפני הורים למתבגרים בישראל.
ב. השוו בין יחס הורים למתבגרים בעבר לבין יחס הורים למתבגרים כיום.
ג. מהם המרכיבים המשפיעים על מערכות היחסים בין הורים לבין עצמם?
2. תארו את נקודות המבט השונות של המתבגרים ושל הורים ביחס למערכת היחסים ביניהם.
3. מהי המטרה המרכזית של כתבי הטקסט?
 - (1) לתאר את הקשיים עם מתבגרים ואת דרכי ההתמודדות עם
 - (2) להמליץ להורים כיצד לנוכח עם ילדיהם המתבגרים
 - (3) להציג שאלות המטרידות את הורים בחיה היום
 - (4) לספר על מערכות יחסים בין הורים למתבגרים
4. בפסקה יש ריבוי של שאלות.
 - א. בחרו שאלה אחת מפסקה זו ונשחו אותה כמשפט חיוי המביע את הטענה.
 - ב. הסבירו מהו האפקט שנוצר בעקבות ניסוח המשפט כ שאלה.
 - ג. מה הייתرون, לדעתכם, של הצגת הדילמה באמצעות שאלה?

5. א. לפניכם טבלה המציגה את הצעות הכותבים ביחס להתנהגות ההורם כלפי ילדיהם.
מלאו את הטבלה במקומות הריקים על פי פסקה יא. (היעזרו בדוגמאות המופיעות בתוך הטבלה)

אל תעשה	עשה
	לטפח את ההורות
לא להיות נוקשה כלפי הילד	
	לסיכום:

- ב. איזו כוורת מבין האפשרויות שלפניכם מייצגת בצורה הטובה ביותר את מהותה של הטבלה?
- (1) דמותו של ההורם המתעורר
 (2) דמותו של ההורם הדומיננטי
 (3) דמותו של ההורם המתלבט
 (4) דמותו של ההורם האידיאלי
6. לפניכם קטע מתוך כתבה שפורסמה בעיתון "מעריב" בתאריך 26 באוגוסט 2004.

דר' יצחק קדמן, מנכ"ל המועצה לשלים הילד, מכנה את האינטראקט: "שדה המוקשים המודרני". הוא אמר: "הסכנות הן מרובות, החל בזמנים... וכלה בכל האתרים או המשחקים שאפשר להוריד, שמלאים בתכנים מינניים או בתוכני אלימות נוראים. לעיתים, באתרים תמיימים יש קישורಶMOVIL אל הילד לעולם תוכן שימוש איינו מיועד לו".

- א. הסבירו את הקשר בין קטע זה לבין המאמר "הורם וمتבגרים".
 ציינו לאיזו פסקה במאמר אפשר לקשר קטע זה.
- ב. על פי מה שקראתם במאמר ובקטע הנלווה, האם אתם יכולים להבין הורים "הchodrim" לעולמו של המתבגר? נמקו את תשובהיכם.

טקסט ב

איך אפשר לצמצם קונפליקטים בין הורים לילדיהם?

בין המתבגרים לבין הורים מתנהלים ויכוחים יומיומיים: ויכוחים פוליטיים, חילוקי דעתות בענייני מזיקה, השקפת עולם וערכיהם חברתיים, בענייני לבוש ושבועות ביולי ועוד נושאים לרוב. חילופי הדברים בין הורים לבין המתבגרים נמשכים עד שהמתבגרים משוכנעים כי הורים מכירים בזכותם לדעה משלהם. כדי שמערכת היחסים תגיע ליציבות, חייבים המבוגרים להתחשב בעמדותיהם, בדעותיהם ובסגנון חייהם של המתבגרים, כאשריו הם בוגרים נוטפים במשפחה. בגין שביתת נשך בנושא זה נמשכים הויכוחים, ואין למתבגרים ברורה אלא לעזוב את הבית או להישאר בו על חשבו כישלון תהליכי גידולם ועצמאותם.

התפיסה הפופולרית על אודות גיל המתבגרות קובעת תקופה זו כשלב שבו מנסים המתבגרים להגעה לעצמאות במאבקם עם ההורם המתנגדים לכך. אין לנו הבוגרים מאבדים את הצורך לקשרים חמימים, קרוביים ואוהבים. כדי להגעה לניצוק ולעצמאות חייבים המתבגרים לדכא הכרה מודעת מצדם בקשר התלותי בהורים עד להשגת העצמאות.

המאנק הפנימי של המתבגרים כולל את השאייה לאישיות עצמאית יהודית ומנוטקת מן התרבות המשפחה כדי לפתח חיים משליהם. בו בזמן קיימים עדין הצרכים הבסיסיים של התלוות, החום והרצון להמשיך להיות בטיפולם של ההורים. על ההורים אם כן ללוות את המתבגרים בדרכם אל הבגרות, לתמוך בהם, לעודד אותם ולאחוב אותם.

מוכר "אנציקלופדיה להתנהגות האדם", הוצאת רביבים, 1980

טקסט ג

לפניכם קטע מתוך המבוא בספרו של פרופ' אבנר זיו "הגיל הלא רגיל".

כשהייתי בן שוש עשרה בעיר, אני זוכר ויכוח עם הורי. אני זוכר על מה היה הוויוכות, אך לא אשכח את מסקנתנו, שאוთה הבעתי בקול רם ובבבitchon גמור: "אתם ההורים, איינכם מבינים דבר". באותו הלילה חשבתי בלב ש אין הדבר כך, ובעצם אמרתי שנות. הטרידה אותה המחשבה על הסיבות שהבייאוני לראות את הורי באור שלילי. יתר על כן, חשבתי על ביטחוני בכך שהם "איןם מבינים דבר". הרי בתוך תוכי ידעתי שאני עצמי לא הייתי "מבנה גדול". המחשבה על הפגיעה בהורי הטרידה אותי לא מעט, ואני זוכר שהחליטתי אז: "הילדים שלי בגיל ההתבגרות אף פעם לא יגידו לי דבר כזה".

יתכן שההורים אלה והחלה עקבותיהם היו בין הגורמים התת-הכרתתיים, שדחפו אותן ללמידה פסיכולוגית. חשבתי שלא יהיה אפשר להגיד לפסיכולוג שהוא אינו מבין דבר (צריך לזכור שהייתי צעיר מאוד). למדתי פסיכולוגיה, וזה שנים אני חוקר את גיל ההתבגרות. המנייע האמתי להתעניינות בתחום זה של מדעי ההתנהגות מקורו בשתי סיבות: האחת, דאגתי התת-הכרתית, שילדיו לא יגידו לי "אני מבין דבר". השנייה, יש לשתי בנות בשלבי סיום של גיל ההתבגרות, ומדובר לא שמעתי מהן את ההאשמה שרציתי למנוע. אמנים שמעתי דברים אחרים, אך "אתה לא מבין" - לא!

לסיפור האיש שלי יש מוסר השכל. אם מותאמים להבין, לעיתים מצליחים. ההבנה הזאת מוגשת גם אצל הצד השני, וייתכן, שבעקבותיה גם המתבגרים עושים להתאמץ יותר כדי להבין את המבוגרים.

מוכר "הגיל הלא רגיל", הוצאת פפיוס, 1992

פרופ' אבנר זיו הוא פרופסור לפסיכולוגיה בבית הספר לחינוך באוניברסיטת תל אביב.

[נאישו אטמי]
יפוי כהן כהן
אבא מתווכח עם עדי (5): "תעשה את זה, כי אני מחליט!"
הדר (3.5) מחזק את אבא: "נכון! כשהיא מא לא נמצאת, אבא מחליט!"

מוכר **קבוצת הפיסבוק** "ילדים הם התסריטאים הטובים בעולם"

משימות כתיבה

כתבו מאמר על אחד אחד הנושאים שלפניכם
(בהיקף של כ- 500 מילים).

1. **מערכת היחסים שבין הורים לילדיهم היא מודכנת ולבת פנים, במיוחד כשמדורב בילדים מתבגרים.**

כתבו מאמר **טייעון**, שבו דנוו בעוויות העולות מתוך מערכת היחסים שבין הורים לילדיים המתבגרים.
במאמרכם הציגו את הסיבות לעביעות והציגו דרכי לפתרונו.

2. **בני נעל שוואפים לא פעם לעצמאות.**

כתבו מאמר **טייעון**, שבו הסבירו מה טומן בחובו המושג "עצמאות" מנקודת רואותכם, מהן הדרישות שלכם לעצמאות
מצד הוריכם, נמקו את מאמרכם והביאו דוגמאות לדבריכם.

3. **"אתם, ההולדים, איינכם מבינים דבר".**

כתבו מאמר **תגובה** לפרופ' אבנר זיו. במאמרכם הציגו את הטענה המרכזית המוצגת בדבריו, הביעו את דעתכם עליה
ונמקו אותה.

תוכלו להיעזר במאמרים שקראתם או לקרואו קטעי מידע נוספים להרחבת ידיעותיכם בנושא.

קראו את הטקסטים ובצעו את המשימות שאחריהם.

טקסט א

רשותות חברותיות: כך הפסיקי לפחד ונהייתי חבר של כל העולם / עידו הרטוגזון

א 325 מיליון משתמשים רשומים בפייסבוק בלבד, נכון לרגע כתיבת שורות אלו, וחצי מיליון נוספים מצטרפים אליה כל יום. עוד מאות מיליונים נוספים עם רשותות חברותיות נוספות כמייספיס ואחרות. הופעתן של הרשותות הללו משום מקום, צמיחתן המטאורית והפיקתן לחלק מחיי היום-יום של מאות מיליונים ברחבי העולם הן אחת התופעות המכוננות של האינטרנט בעשור החולן.

ב הרשותות חברותיות הראשונות הופיעו כבר בשנות ה-90, אבל הפריצה הגדולה בתחום התראשה עם נסיקתה של הפיסבוק שנסדה ב-2006, והפיקתה לשיליטה הבלתי מעוררת בעולם הרשותות חברותיות ברוב חלקי העולם, לרבות ישראל.

ג ימיה הראשונים של פיסבוק לוו בשאלת הנצחית: מה לעוזל עושים שם? משתמשים ניסו להבין את הרשותות חברותיות כטכנולוגיה בעלת תכלית או מטרה. אבל הרשות החברה הצילה היגיון חדש למשל, שלא היה מבוסס על פונקציונליות (שימושיות), אלא על הדזניים (הנאה לשם הנאה, הננתנות). פיסבוק נהפכה לסוג של מסיבה המוניה. בינו לבין ניסיונות המקרטעים לקים מסיבות בעולמות וירטואליים כמו בסקנד ליין, המסיבה בפייסבוק לא השתחה על זהותם הוירטואלית של החברים שלה, אלא דזוקא על זהותם האמיתית. זו הייתה אחת הבשורות העיקריות של פיסבוק.

ד פיסבוק מציגה סדר חברותי וירטואלי התואם את הסדר החברה האופייני. הפעולות הבסיסיות של החיים חברותיים הנפכו לפעולות ברשות החברה: להכיר אנשים חדשים, לדבר (לכתוב שורת טטוס), להקשיב ולענות (לקראות שורות טטוס ולהגיב להן), להעיר (על תמונות, שורות טטוס ועוד), לראות (להציג באלבומים של אחרים) ולהיראות (להציג אלבום משלך) ועוד.

ה העולם החברתי כולם משוכפל בפייסבוק, ובוחרים מסוימים נהפכה השאלה "אין לך פיסבוק?" למקבילה של השאלה "אין לך סלולרי?". מי שנשארו בחוץ, מודרים מחלוקת שלם של החיים חברותיים ולא פעם נחבים לسانובים. כרגע תופסת פיסבוק את המקום השני בראשית האתרים הפופולריים.

ו מהו הסוד של פיסבוק? נראה שהוא מספקת בצורה המשוכללת ביותר אי-פעם צורך בסיסי ועמוק של בני האדם: הצורך בתשומת לב. פתאום לכל אחד יש זכות דבר, וכולם רואים את כל מה שאמר. להגיב על משהו שמשהו אחר כתוב, להזכיר למקבילה של ליטוף. זה נעים, ופתאום כולן מתלטפים. הצורך בתשומת לב וב hasilות דעת קלות, שמלבה על ידי הממשק ההיפר-קיורי של האתר, גורם למשתמשים להיכנס אליה עוד ועוד. וגם אם חלק מהמשתמשים מנסים

להתנתק מהרשת או לפחות להגביל את השימוש בה, גורף ההתחברויות לפיסבוק ממשיך לטפס מעלה וצפוי לעبور את מחיצת המיליארד בשנה הקרובה. פיסבוק הייתה למציאות החברה החדשה, והתחזרות למי יש יותר חברים פיסבוק, נהפכה למקבילה של התחרויות הפופולריות מהתיכנן.

פייסבוק הוא אתר אינטרנט שהוקם ב-2006 על ידי מארק צוקרברג וחבריו בהיותם סטודנטים. במקומות ובאוניברסיטאות בארה"ב מקובל לחלק בשנה הראשונה "Face Book", ספר המכיל את תМОנות הסטודנטים כדי שיוכלו להכיר טוב יותר זה את זה. מכאן שם האתר. האתר זמין ביוטר-מ-70 שפות, יש לו כמיליארד משתמשים, והוא האתר השני הנצפה ביותר באינטרנט.

החל מתחילה שונות האלפיים הרשות החברתיות באינטראנס הפכו את כולנו למושתים, ובמקביל השנה השדה החברתי. טכנולוגיות ישרות, כמו הטלפון והפגש החברתי, אפשרו לשמור על קשר רציף ויום-יומי עם חברות ספורות של אנשים לכל היותר. הטכנולוגיות החדשות שמציעות הרשות החברתיות, מאפשרות שמירה על קשר עם מספר הולך וגובר של בני אדם המציפים את מסך המחשב שלנו בשפע עדכוני סטטוס. התהוושה שמתעורת היא שיש לנו קשר עם מספר חסר תקדים של אנשים, יותר מאשרנו מכירים. האנתרופולוג רובין דנבר חישב ב-1992, שהקבוצה החברתית הטבעית שאדם מסוגל לשמר אתה על קשר בעל משמעות, מונה לא יותר מ-150 איש ואישה; כעבור עשור וחצי גילה החוקר אדם אקר כי מספר החברים המוצע בפייסבוק גודל פי 1.5 מזה שבחאים האמתיים.

זה לא שככל 400 חברים בפייסבוק נחפכו פתאום לחברינו نفس, אבל מרכז הcobra של מושג החברות אוון-ליין שונה מזה של מושג החברות הישן. המאמר הסוציאולוגי הקלסי של מארק גראנבטר מ-1973 "עוצמתם של קשרים חלשים", טוען, שכאשר מחפשים עבודה או דירה או רוצחים להפיץ בשורה או אופנה, החברים הרוחקים חשובים יותר מהקרים עם אנשים קרובים. פייסבוק, שבה רוב החברים נמנים עם המugal הרחוק, ניצלה תכונה זו והפכה לדרך אידיאלית למצוא עבודה, דירה או אירועים חברתיים.

וכך, יש עכשו שני סוגים של חברים: מושג החבר הישן של העולם שמחוץ לרשף, ולצד מושג החברות החדש, האונוני, לפעמים המעשה של פייסבוק. המילה "חבר" מטארת את כל מי שמכירים, ואפילו אנשים שלא מכירים, שצופים מהצד על חיי המשתמש. הדף האישי של פייסבוק הוא הקenza של מגמות שהתחילה כבר עם הופעת הבלוגים והפכו כל גולש לעורף מגזין. בעולם החדש שורת הסטטוס מחליפה את המגירה. כל גולש מפרסם עדכוני סטטוס וקיים מומלצים מפרי עטו ויוצר מעין מהדורת מגזין של העולם הפרטי שלו. החברים נחפכו לצופים ולטוקבקיסטים של המגזין הוירטואלי שהוא אתה. פתאום כל אחד נהפר לאוטר*.

התפקיד העיקרי של רשותות חברותיות הוא להסביר את הקהילתיות שאבדה. הרשות החברתית אכן השתינה מחדש את המידור והריבוד (חלוקת לשכבות חברותיות) שנוצרו בעולם המודרני. בעולם ההוא עולמו החברתי של האדם נחלק לכמה אזורים נפרדים זה מזה: עבודה, משפחה וחברים. הרשות החברתית התיכה את כל הקבוצות הללו למשפחה אחת המכזיה במישור אחד, והוסיפה עוד קבוצה אחת שהיא קודם לנגן מוחץ לתמונה: החברים לשעבר.

אין כור ההיתוך הזה יצר תופעות מסוימות למדוי. פתאום החברים מבית הספר הייסודי יכולים לראות מה עשית בשישי בערב, ובת הדודה יכולה לראות מה החברים כתובים לך על הקיר. בעולם החדש יכולים יכולים לראות את אלבומי התמונות שלך וגם את אלו של החברים שלך, צילמו אותו שיכור במסיבה. המדויים החדש יוצר אפוא את התנאים האידיאליים למציאות. אבל אם פעם זו הייתה בושה, הרי עכשו יכולים, ובמידה רבה מוזמנים, לעין אלבומי התמונות. הוצאהabaloomים של אנשים זרים - הטילו האחורי של חבר שלך מהתבאה, או מסיבת רוקחות של מישמי שהכרת בתיכון - נהפה לאחד הבילויים הנפוצים של הגולשים בפייסבוק. לא זו בלבד שכולם נהפכו למציאות בירושת, אלא שהמציאות נהפכה לבירורת המבדיל של התרבות.

בפייסבוק נהפכה לסמל של אובדן הפרטיות, והנושא הפרט לאחד הדיוונים הבוערים ביותר בראשת. למרות זאת לא יכולים מתרגשים מאובדן הפרטיות, ויש שאר וראים זאת באור חיובי: "פייסבוק מאפשר בחירה מודקדקת של רמות פרטיות והגדעה של קבוצות שיוגבלו, אבל ככל כמה מעט אנשים משתמשים בה", מסבירה קרמל וייסמן, דוקטורנטית לתקשורת באוניברסיטה העברית, "שיתוף המידע בראשת הפך לדרך חיים גם לאנשים שאיןם רגילים לך, וגורם לכולם להיפתח. נהיה לנו פחות אכפת, והתברר לנו שהשד אינו נראה כל כך, ואולי אפילו נחמד. ההסתירה והמידור דורשים כל כמה הרבה ממש נפשי, לעומת זאת התרמסורות הזאת, המביאה להכרה של'עזוזל, ככל זה קורה', יש בה הקללה אמיתית".

* אוטר (בעברית צגן) - דמות של משתף בעולם הוירטואלי של משחק מחשב קבוצתי.

יג "השיתוף תורם גם לאותנטיות ולזהות שלנו כבני אדם. אנחנו מופיעים בפני קהלים מגוונים משלל מסגרות. אנחנו מציגים את עצמנו בנוכחותם בצורה שונה. פתאום זה בלתי אפשרי. כולם זה ביחד בפייסבוק שלך. אולי דזוקה החשיפה מביאה אותנו לפרסום רק את הדברים שאנו באמת עומדים מאחוריהם. יש כאן אפשרות מדהימה להיות אמיתיים יותר וחופשיים יותר באמצעות היוננו גלוים".

יד אז האם אנחנו צריכים להפסיק לפחות ולהתחליל לאחוב את העולם החדש נטול הפרטיות? אין לנו הרבה ברורה. הפרטיות היא תופעה מודרנית, ופייסבוק היא שלב ראשון במעבר לעולם שבו נחיה ללא פרטיות ונאהב את זה. התכוונו!

מעובד מתוך עיתון "הארץ", 5 בדצמבר 2009

© כל הזכויות שמורות לעיתון "הארץ" בע"מ.

שאלות

1. א. מהי הטענה המרכזית של המאמר?
 - (1) רשות הפיסבוק מציגה סדר חברתי וירטואלי בהתאם לסדר החברתי האופייני.
 - (2) התפקיד העיקרי של רשות חברות הוא להסביר את הקהילתיות שאבדה.
 - (3) בשל יתרונותיה הרבים של רשות הפיסבוק אובדן הפרטיות אינו נורא, אלא להפוך.
 - (4) הפופולריות של הפיסבוק גבוהה מסיבות רבות ומגוונות.
- ב. היכן מוצגת במאמר הטענה המרכזית? (ציינו שני מראים מוקם)
- II. מדוע לדעתכם הציג הכותב את דבריו במקומות אלו בטקסט?
2. מבין ארבעת המשפטים ש לפניכם העתיקו למחברתכם רק את זה העונה, לפי המאמר, לשאלת שהכותב שואל בפסקה ג':
"מה לעוזל עושים שם?"
 - (1) רשות הפיסבוק היא רשות חברתית שנועדה לספק לחבריה תוכilit או מטרה.
 - (2) הפיסבוק מספקת לחבריה פתרונות פרקטיים.
 - (3) בפייסבוק יש מסיבות וירטואליות המוניות ואנונימיות.
 - (4) בפייסבוק יוצרים עולם חברתי חדש המבוסס על זהותם האמיתית של חבריה.
3. א. מהי הטענה בפסקה זו?
ב. במאמר טיעון יש כמה דרכים לבסס את הטענה. כיצד הכותב מbasס את הטענה בפסקה זו?
(1) הדגמה (2) פירוט (3) הסבר (4) השוואة
4. המושגים "חבר" ו"קהילה" קיבלו בפייסבוק ביטוי שונה במקצת. ציינו, לפי המאמר, את השינויים שהלכו בשני המושגים האלה: "חבר" ו"קהילה" - שינוי אחד לכל אחד מהם.
5. א. לפי הפסקות יב - יד, מהן שתי המעלות העיקריות שיש לפיסבוק?
ב. כדי לנמק את טענתו הכותב מצטט את דבריה של קרמל וייסמן (פסקה יב). לשם מה הכותב מצטט את דבריה?

"חבר" זה הכל, רק לא בפייסבוק / אברום רותם

ל"חבר" הרבה משמעותיות: בן זוג, מישחו שיווצאים אליו באופן קבוע; אדם אהוב שנחנים להיות אותו; אדם אחר, הוזלת; אחד הדומה או השווה לו (לא חייב להיות בן אדם); מי שייך לחברה, לארגון, למוסד; שותף לעבודה, לעסק, ללימודים וכו'; עמית; כינוי שנחוג להוסר לפני שמו של אדם כאוט לרעיון השוויוניות המעמדית עוד. אף לא אחת ממשמעויות אלה היא "חבר" (Friend) בפייסבוק, כי לא מדובר ב"חבר", אלא ב"מחובר" או "מורשה": אישור חברות בפייסבוק (וברשות חברות אחרות) משמעו הרשאה לפרסם תכנים אצל "המחובר" / "המורשה", ולקרוא תכנים שהוא מפרסם. לכן אמרו מעתה: "יש לי 56 מחוברים בפייסבוק, והם יכולים לצפות בתכנים שלי, ואני בשליהם". ובקשר ל"חברים" – לך חפש אותם במקום אחר, אך לא בפייסבוק, כי שם לא תמצא חבר.

מעובד מתוך האתר: מתקונים לאתיקה, 13 בדצמבר 2011

שאלות (דו-שיח טקסטואלי*)

1. מהי הטעה של הכותב, אברום רותם, בפסקה שלעיל?
 2. באיזו דרך בחר אברום רותם כדי לבסס את טענתו?
 3. הטקסט כתוב בנימה אירונית. בעזורת איזה אמצעי לשוני הכותב יוצר נימה זו?
 4. כיצד לדעתכם היה הכותב, עידו הרטוגון (текסט א), עשוי להגיד לטענתו של הכותב, אברום רותם? הוכיחו את דבריכם מותך מאמרו.
 5. קראו את שתי הכותרות של שני הטקסטים.
- I. מה משותף לשתי הכותרות?
- II. מהם האמצעים הלשוניים בכל אחת מן הכותרות, ולשם מה הכותרים השתמשו בהם?

* דו-שיח טקסטואלי - שאלות הקשורות בין טקסטים שונים ויוצרות מעין דו-שיח (דיאלוג, התכתבות, התייחסות) בין הטקסטים.

מהחפש ת'חיזרים שלו / יובל דרו

לפני כמה ימים מישמי קראה לי "חיזור". היו לה הסיבות שלה, אבל כאשר חשבתי על זה הגיעתי למסקנה שהיא צודקת. אני חיזור. ובכלל, הקשר בין חובי המחשבים לחיזרים הוא קשר ותיק, עמוק ועמוק. זה התחיל במשחקי הווידיאו שרבים מהם ממוקמים את הגיבורים בסביבה חיזרית. בסביבה זו השחקן צריך להתמודד עם יצורים מהחיל החיצוני המתאימים להשמדת אותו, את כדורי הארץ או את היקום כולו – תלוי כמה קפה שתה מפתח המשחק כשוגה אותו. בשנים האחרונות התפתח צ'נ'ר יותר ידידותי כלפי החיזרים, ומיצ'ג בולט לכך הוא היישום ב"פייסבוק" שפותח על ידי ישראלים וקורא למשתתפים "להציג חיזור" מפני השמדה. איך אפשר לסרב לכך? (אני סירבתי, אבל אני סוציאומט).

ב-1999 נפתח באינטרנט הפרויקט הראשון שקרה לגולשים לתרום את כוח המחשב העודף שלהם לטובות מיעם, שמטרתו איתור כלות מהחיל החיצוני שעשוים להציב על אינטיגנציה. אם נמצא אותן כהן, זו תהיה הוכחה מרשימה לטענה שאנו לא לבד ביקום. מיליון גולשים מרחבי העולם תורמים את כוח המחשב שלהם לפרויקט, אבל העבודה שעדי עתה לא הופיעה כוורת ראשית בעיתון שדיווחה "אי-טי כאן!" מלבד שבינתיים המאמצים לא נשאו פרי. זה לא הפריע למנהלי

הפרויקט לפרסום שוב קרייה נואשת לגולים שעדיין לא הצטרפו לפרויקט, להציגו אליו. אפשר לראות בפרויקט סמל לדברים רבים: סמל של שיתופיות שפורה בראשת ומאפשרת לאנשים לתמוך ידיע, קובי צייקה או כוח חשוב למטרות שונות; סמל לקדמה שנותמת את הטכנולוגיה לטובת היקום; אבל נראה לי שהסיבה שמצוילים לשבות את דמיונים של כל כך הרבה גולשים היא הרבה יותר פשוטה: החיפוש בחיל מזכיר להם את הסיבה שהם מבלים כל כך הרבה זמן בגלישה באינטרנט - הם מחפשים. הם מחפשים תשובה לשאלת, מחפשים משחק להעיבר אצנו את הזמן, ובוחדים האחוריים הם מחפשים מקרים ברשות חברות. חיפוש החיזרים הוא החיפוש האולטימטיבי של חבר ורופא שabd אצנו הקשר והגיאו הזמן לחדרו. אז אם בא לכם לפניו שהמחשב שלכם יהיה זה שימצא את החיזור הראשוני, היכנסו לפרויקט ואלוי ולשאר החיזרים שמחפשים ת'חברים שלהם.

מעובד מתוך כתבה ב"ידיעות אחרונות", 9 בינואר 2008

שאלות

1. א. מהי עמדתו של הכותב ביחס לנושא המוצג בכתבה?

ב. הוכיחו את דבריכם מהפסקה האחורה.

2. א. מהי הנימה העולה מן הכתבה? הביאו דוגמאות שבאמצעותן הכותב משתמש בנימה זו.

ב. במאן תורמת נימה זו לטקסט?

משמעות כתיבה

כתבו מאמר על אחד מן הנושאים שלפניכם בהיקף של כ-500 מילים.

1. תחום הפלטיות ברשות חברות - יש הטוענים שבニアード למבוגרים שבינינו, גדול כיום דוד, שמאמין שכדי להיות מפורסם כל האמצעים כשלים. הוא מוכן לשם כך לחשוף עצמו ללא גבולות, והוא אינו נרתע מואבדן הפטוית, ומתעלם מההמיך הכביד שהוא עלול להשם על התנהגות זו.

כתבו מאמר **טייעון**, שבו הציגו עמדה ברורה כלפי מגמה חברותית זו. נמקו את דבריכם, ובססו אותם על דוגמאות.

2. מושג החברות מ أصحاب הרשות - איש הטלוויזיה האמריקאי ג'ימי קימל מזהיר, כי ריבוי חברים בפייסבוק הולס את החברות: "חברות היא דבר מקודש, והפייסבוק הולס את זה".

כתבו מאמר **תגובה** לג'ימי קימל.

במאמרכם הציגו את הטענה המרכזית המוצגת בדבריו, הביעו את דעתכם עליה וنمכו אותה.

3. בחרו באחד משולשת הטקסטים שקראתם, וככתבו **מאמר תגובה** לאחד האנשים שדעתיהם הוצגו בטקסטים. במאמרכם הציגו את הטענה המרכזית המוצגת בטקסט שבחרתם, הביעו את דעתכם עליה וنمכו אותה.

תוכלו להיעזר במאמרים שקראתם או לקרוא קטעי מידע נוספים להרחבת ידיעותיכם בנושא.

קראו את הטקסטים ובצעו את המשימה שאחריהם.

זקע

סָלֵפִי הוא דיוון עצמי המצלם באמצעות מצלמה דיגיטלית או טלפון סלולי. הצילום מתבצע כאשר המצלם אוחז במכשיר רחוק ככל האפשר מפניו או באמצעות צילום מראה. צילום מסווג זה בדרך כלל כולל את המצלם לבדו או מספר מצומצם של אנשים או אובייקטים לצד. השימוש הראשון במילה "סלפי" שנגזרה מהמיליה האנגלית "self" שפירושה "עצמי", נעשה ככל הנראה בפורום אוסטרלי בשנת 2002.

ימין הסלפי הם כימי המצלמה. במזיאנים ובאוסףים יש תמונות עצמיות באמצעות מצלצת המאה התשע עשרה. יש החובבים, כי את תמונות הסלפי הראשונה צילם הצלם האמריקאי, רוברט קורנליוס, כשהציגים את עצמו בשנת 1839. את תמונות הדיוון העצמי מייחסים לתקופת שנות ה-80 של המאה התשע עשרה, שהיו בה מצלמות בעלות מגנון השהייה, שהקלו על צלמים לצילם את עצמם, לאחר שהייתם להם שותה מספקת להתרגן לצילום. עם התפתחות המצלמות הנישאות בראשית המאה העשרים הצלומים העצמיים נעשו קלים יותר, וככל שאמצעי הצילום נעשו נפוצים וזולים יותר, כך התרבו הסלפי. ההתפתחויות הטכנולוגיות שהתרחשו במהלך העשורים ואחת - מעבר לשימוש במכשירות דיגיטליות ובמכשירות שבנידים והתפתחות הרשותות החברתיות - הפכו את צילומי הסלפי לפופולריים. הצלום הדיגיטלי, במיוחד באמצעות הטלפון החכם, הפך את התופעה למגפה של ממש. מילוני בני אדם מתעדים עצם בפייסבוק ובאינסטגרם וחושפים את תמונותיהם לאלפי ואפילו למילוני בני אדם, ומילון אוקספורד אף אילו בחר במילה שמייצגת את התופעה כAMILIA DE L'ANNEE. התופעה זו היא הפופולריות ביותר בעולם התרבות והפנאי בעשור השני של המאה העשרים ואחת. "אני די מכור לדבר הזה", אומרם רבים מעולם הבידור. ואכן סקר של חברת סמסונג מגלת כי כ-30% מתמונות הצעררים הן "סלפי", מילה שהקדמה לעברית עדין לא הצלחה לעברת.

ומהו המשמעות של התמונות העצמיות שעולות לרשות מי יום? יש החובבים - אם אני מצלם את עצמי, משמע אני קיים.

מעובד ממקור מקורות שונים

טקסט A

שבילי, כמו ששמשתמש בצורה מדודה בפייסבוק, באינסטגרם או בטוויטר, סלפי הוא לא יותר מאשר אמצעי לשנת חוויה, לשוק מעט תשומת לב מהסביבה ולהתבטה, כפי שלא הייתה מעז להתבטא בצורה בלתי אמצעית. בעולם שלנו, שבו הרשותות החברתיות הפכו להיות חלק מחינו, אין סיבה להשאיר בחוץ. מבחינתי, זה הדבר הכי קרוב לחמש עשרה דקות של חסיפה, של תקופה שכל אחד שואף להגעה אליהן. תמונה אחת מהמצלמה האחראית של המכשיר, שתים-שלוש לחיצות נוספת על מסך המגע, וכבר 100, 200, 500 אנשים משתתפים אתי בחוויה, עושים לייק, מפגנים. רשות חברותית בשיא היעילות שלה. ואם אני מדבר על חסיפה, לפחות אני חש בבדיקה להפר - אני רוצה את בלבד. מארח שהרשותות החברתיות נותנות לנו את התroxisha שאנו כל הזמן "מחוברים", לא פעם אני חש כי אני רוצה להתנטק. פשוט להיות בלבד, עם עצמי. ברגעים אלה אני מצלם את עצמי ושולח למי שאינו באמרת רוצה, למי שאני מרגיש שהוא באממת אהוב אותי, אכפת לו ממי, גם כשאני רוצה להיות בלבד. מה חשוב הוא הגבولات. הכל עניין של מינון ושלבחירה אישית. אני בוחר מתי צילם, למי לשולח, איך צילום ראוי ואיזה לא. איני מפרסם כל דבר, אלא בוחן ורק את התמונות שראויות לעולות לרשות. ובזווית חברותית רחבה יותר - הסלפי והרשותות החברתיות יכולים לא פעם לחשוף בפני ההורם את העולם שבו הילד שלהם חי, ולזותה בדרך זו אם הילד במצבה שלשה או מקבל סטטוסים מטרידים. תופעת הסלפי אינה פסולה כל עוד אנו שולטים בה, כל עוד אנחנו עדים לחסיפה שאינה מוסרית. אם מקפידים על שימוש מושכל וمبוקר ללא ניצול לדעה, אין בסלפי כל רע.

רון רייז (מפורסם באדיבותו של רון רייז)

הסלפי הוא טרנד הנמצא בתאוצה מSchedulerת, ודוקא בשל כך הוא מתחיל להימאס. ברגעים אלה מושג תופעת הסלפי מפתשת כמו כדור שלג ענק המתגלגל ביקום של אפליקציות ושל רשות חברתיות ובולע כל מה שנקרה בדרכו: יזוענים, אנשי תקשורת, גברים, נשים, צעירים וזקנים. כדור השlag הזה בסופו של דבר יאביד מהאנרגייה שלו וייעלם. הגישה הזאת יכולה להימשך שנה או אפילו שנתיים. זה הזמן הדרוש לחلون ההזמנויות שיש לכרייש השיווק כדי להתנפף על התופעה ולסחוט ממנה את מקסימום הרוח האפשרי. אז למה בעצם אני חשה לא בnoch עם התופעה הזאת?

הסלפי התחליל עם הרובה כוונות טובות - אנשים מצלים עצמם במצבים מסוימים ושולחים את התמונות המשפחה, לחבריהם. אבל ה"סלפי" התקלקל בדרך וגרם לנו לסתותמן המסלול, וכשישו הוא מוביל אותנו לדרכים שלא התכוונו להגע אליהם. הסלפי גרם לנו לאבד בדרך את הרומנטיקה שהייתה פעם, הרומנטיקה שבינו ובינה (ולא ביןו, ביןנו ובין כל חבריהם), את תחושת המסתורין ואת הפגישה העיוורת (היא בודאי יש לו/her תמנויות ברשות), את הפרטיות ואת האנטיימות האישית והמשפחתית.

תופעת ה"סלפי" המככבת באינסטגרם, בפייסבוק ובכל הרשותה השונות הרסה מזמן את האנטיימות שלנו. אנשים מתעדים את עצמם בכל רגע מחייהם: בבוקר, בערב, באמצעות ארווחה או כשהם עם המשפחה. הסלפי גרם לנו לשוכח את הזוגיות, את המשפחה, את החוויה, את החיים. אנשים נושאים לטיל בחיק הטבע, אך מקדים את מרבית זמנם לצילום עצמי במקום ליהנות מן הנוף. הם מתעלמים מהסובב אותם - מהטבע, ובעיקר מהשקט סביב. מכל הנוף ומכל החוויה האישית הם נשארים עם תמונה, דיוון עצמי ומאות אנשים שחדרו לעולם האישי. ואני שואלת את עצמי שוב ושוב - למה אנו מתעקשים לשתף את כל תושבי היקום בכל מה שאנו עושים? למה כולם צריכים להיחשך לכל פרט ופרט בחיננו, מה שעשינו, איך הינו? למה...?

لينוי כהן (مפורסם באדיבותה של לינוי כהן)

משימות כתיבה

בחרו אחד מן הנושאים שלפניכם וכתבו מאמר בהיקף של כ-500 מילים.

1. **הטקסטים שקראתם מתוארים את פניה השונות של תופעת הסלפי.**

כתבו מאמר **טייעון**, שבו הבינו את עמדתכם בנוגע לתופעה זו, נמקו אותה ובססו את דבריכם על דוגמאות.

2. **בח ero באחד** הטקסטים שקראתם, וכתבו **מאמר תגובה** לכותב / כתבתה.

במאמרכם הציגו את הטענה המרכזית של הטקסט שבחרתם, הבינו את דעתכם עליה, בסיסו אותה וنمcko אותה באמצעות דוגמאות מתוך ניסיונכם האישי או מכל התקשורת.

תוכלו להיעזר בטקסטים שקראתם או לקרוא קטעי מידע נוספים להרחבת ידיעותיכם בנושא.

קרוואו את הטקסטים וביצעו את המשימות שאחריהם.

טקסט א**תסמנות הפתיל הקצר / אריק דוידוביץ'**

לפנינו שבעה קיפח נהג אוטובוס את חיו בעקבות קטעה עם נהג מונית. תופעה זו נוהגת לכנות "תשמנות הפתיל הקצר של הישראל". זה שנים אחדות הפתיל הזה הולך ומתකצה, והופך את החברה הישראלית לזרה של פצצות מתתקפות. כל מי שנושא בתל אביב במכונית, חווה את התסמנות הזה על בשרו מדי יום. נהגים יוצאים לככיש כמו שיוציאים לקרב הישרדות; מי הגיע ראשון, מי יצא בנתיב, מי ייקח למי את הזכות להשתלב בתנועה, מי יזנק ראשון, ובסופה של דבר: מי ינצח בקרב על הדרך.

נהגים רבים פיתחו מיוםנוויות הישרדות מושכללות ביותר. הם יודעים לנוט את דרכם בייעילות רבה בין נתבי היג'ונג העירוני, אבל במקרים רבים הם גם מוגבים בתקיפות רבה. הם אגרסיביים, הם אינם מתחשבים, והם יודעים לכל.

אי אפשר לדון בבעיית האלימות בכבישים בנפרד מסוגיות הפתיל המתקצר. מדובר בתסמנות שבאה לידי ביטוי בכל תחומי החיים בישראל, כמעט בכל מקום. אנשים כאן עצבניים, אינס סבלניים, נרגניים, ובעיקר אינם מכבדים זה את זה. ברוב המקרים, למרבה המזל, זה לא נגמר במנות, אלא סתם בשחיקה מתיישה, שmorשתה במיוחד במקור במקומות נועים יותר שמצויר דרכו. תשמנות הפתיל הקצר היא תופעה תרבותית, ש策יך לתת עלייה את הדעת לא רק בעניין הכבישים, אלא בכל תחומי החיים: איך לכבד את الآخر למורות שהוא עשה טעות. איך לכבד אותו בשעה שהוא מוריד עכשו נסעים ומפריע לי לעבור בדרך. איך להיות קצר יותר מכון לולת, ופחות תקווע בצריכים המידניים של עצמו, ואיך לנשום עמוק ולהבליג עוד דקה לפני שהפתיל הזה מתפוץץ לנו בפרקוף.

הדרך היחידה להתחילה להתמודד עם התסמנות הקשה הזאת היא באמצעות חינוך והסברה. עוד לפני המונונים והדגלים, עוד לפני גאות המקום וההיסטוריה צריך ללמד מגיל רך שיעורים בסיסיים בכבוד הדדי בין אנשים. אין דרך אחרת, ודאי לא הדרך של תשדרי ההפחדה נגד תאונות או אי-iomiy האכיפה של משטרת ישראל. כאן צריך טיפול הרבה יותר عمוק, שנוגע בשאלות אלה וערכים בסיסיים שהלכו קצר לאיבוד בזמן האחרון.

מעובד על פי מאמר ב"מעריב", 14 בינואר 2002

טקסט ב**זרע האלימות / ידוו לנדו**

למה בני הנוער שלנו אלימים? הסיבות רבות. החברה הישראלית סובלת מתנאי חיים שאינם ניתנים לשינוי. התנאים האלה מובילים ל"אלימות מוצדקת". האלימות "המוצדקת" סופה שהיא מותbetaת באופן היחסים שבין אדם לחברו.

יש בחברה הישראלית גורמים מעוררי אלימות שאפשר לאתר אותם על יסוד השוואה בין ישראל לחברות אחרות:

1. הגורם הקשה מכלם הוא ישראלי היא חברה הנמצאת במצב מלחמה.
2. ישראל היא ארץ הגירה. ארצות הגירה אלימות יותר מארצות שאוכלוסייתן יציבה.
3. ישראל היא חברה מוכת אבטלה.
4. חברות העברות בנסיבות מאורח חיים מסורתי לאורח חיים מודרני, אלימות יותר.
5. חברות הנטוונות לתהילכי עיר מהיר, אלימות יותר.
6. האוכלוסיות מגוונות מבחינה תרבותית. בכלל התariantות גורם לכך שהבריות מותקשות לפעча את צופני ההתנהגות של זולתם. כל הגורמים הללו מעוררים אלימות. לאמתו של דבר, נותר רק להתפלא מדוע אין אלו אלימים יותר.

אין לנו יכולם לשנות את רוב הגורמים מעוררי האלים האלה, שהרי לא נזקorer את מדינת ישראל מהמזרחה התקיכון, לא נעצור את ההגירה של העולים החדשניים לארץ, לא נפזר את הערים ולא נצליח לגבש תרבויות אחידת של כל העדות החיים בארץ, אלא במהלכם של דורות אחדים. גם אכיפת החוק היא תרופה מופוקפקת. מעולם לא הטרפה חקרה מאלומותה באמצעות שוטרים ובתי כלא. ומה אפשר לעשות? את התשובה נמצא בתחוםן באוצרה הישראלי, אחד ממאפייניו הוא הערכת הספונטניות והבוז לאיפוק. לעיתים קרובות אנו משבחים את עצמנו על היישרות הבוטה, על היעדר סגנון שהוא הסגנון האופייני לנו, על קווצר הרוח הנתפס כערנות, על הצעקות ועל היעדר יכולת להקשיב. התנהוגיות אלו נראות לנו כמתאימות לאדם המשוחרר שאינו מכבד את המוסכמות. זהה תמנון היהודי החדש שהיפכו הוא המשיכל היהודי ההסן, "הגלותי". עוד דימוי ישראלי הוא "האיש העומד על זכיותיו". העלבון החריף ביותר במילון העברי הוא "פריר", ככלומר מי שאינו שומר על מעמדו ומרשה לחבר שלו לרמותו ולהשפילו. כדי להימנע ממועד ה"פריר" צריך להגיב מיד, במלוא התוקף ואפילו בהזמה המובילה מיד להחרפת העימות. התרבות הישראלית מילגת על הפטגם "אדם ניכר בכוסו, בכיסו ובכעסו". בית הספר הוא כמעט היחיד שבו יכולה החברה המאורגנת להשפיע על תוכנותיה שלה, ولكن נדרשת תכנית לימודים שתאמנו את החניך לכבות את הкус. אני מדבר על אימונים, ולא על הטפות מוסר.

הנה כמה רעיונות:

1. חוסר ידיעת השפה מוביל לאלים, כי בהיעדר מילים נפגעת החשיבה, ובהיעדר יכולת לדבר על הкус היד מתקמצת לאגרוף. צריך לאמן את התלמידים לדבר על הкус, להעלות טיעונים כדי שיוכלו להבע את עצמם, ולהפוך את כישرون הדיבור למקרה לימודי.
2. ההשלמה מחוללת אלומות וההבלגה מונעת אלומות. יש לטפח את יכולת ההבלגה באמצעות סדנאות שבהן יוטל על התלמיד להתמודד עם העלבונות שיאמרו לו חברים. אפשר להפוך את כיבוש היציר לספורט אופנתי, וה"פריר" יהיה דווקא זה אשר אין בכוחו להבלgia.
3. אנשים בעלי ספרocab נמוך ואנשים חסרי ביטחון בגופם נהגים להגיב באלים קשה על אלומות קלה. הטרופה לכך היא הקהית הרגשות לסלבל גפני. קרב מגע הוא אמצעי מצוין לחיזוק הגוף והסבולת, כי הוא מלמד את העוסקים בו לספוג כאבים, לפול ולהתאושש ולהגיב בסימולציה של אלומות בלי לפגוע פגעה של ממש בזולת.

מקום פרסום אינו ידוע לנו, 13 ביוני 2009

טקסט ג

שליטה בנסיבות / אריאלה מלצר

א כולם נתקלים מידי يوم במצבים מעוררים בנו כעס ותחושים לא נעימות הנלוות אליו. חלקנו מצליחים להתמודד אתם בעילות, ברוגע ובקשטים ומוציאים דרך לטיול הкусים. חלקנו מתקשים להישאר שלווים וمبטאים את עסינו בהתפרצויות ובאיוב שליטה המלבים ומעיצימים את האירוע. תוצאות ההתפרצויות הן בדרך כלל יחסים מעורערים ועכורים עם הזולת, ולמרות הרגיעה הזמנית שבאה לאחר האירוע, מתעוררים רגשות של חרטה, צער, עצב, כאב, בדידות, חוסר אונים ועוד. ביןינו לבין עצמנו אנו מצטערים לרוב על התנהוגותנו, אך מתקשים לעצרה בזמן אמת. מטרתו של מאמר זה היא להציג דרכים חולפות וזויות ראייה חדשות, שיובילו להגברת מערכ הבקרה הפנימי, לתגובה שකולה יותר ולהעלאת יכולת לבטא כעסים בצורה אפקטיבית ומושכלת.

ב' חשוב לציין, שאין המטרה למחוק את רגש הensus מתוכנו (זה גם בלתי אפשרי) משום שאנו נולדים עם דחף התוקפנות, ומשום שרגש הensus מהוות חלק מהעולם הרגשי של כולנו כיזורי אנווש כמו כל הרגשות האחרים, ואי אפשר להתחשלו. יש אנשים שניסיון העבר שלהם גורם להם לחושם מהפחד, והם תופסים אותו כדבר מאיים שרצוי להימנע ממנו. הם חוששים הן מהensus של עצם והן מהensus של אחרים כלפים.

ג' הensus מתפרק לרוב כאשר האדם מרגיש מאויים, מותקף או חווה סכנה בשלבי ממשית או רגשית המאיימת עליו. בני האדם, כמו בעלי החיים, מגיבים בשעת סכנה בעיקר בתקיפה. התקיפה באהה ידי ביתוי באנרגיה מתפרצת לפני חוץ או בבריחה, שהיא אנרגיה של התכווצות ושל הסתגורות. הensus נובע מרגשות קשים ובתלי נסבלים, המתעוררים עקב אירוע מסוים, כגון חרדה, קנאה, דחיה, השפה, עלבן, תסכול ועוד, והוא מרגש כאנרגיה מותעצמת בתוך העולם הפנימי המחפש פורקן והקלה.

ד' אנשים שונים מבטאים את עצם ומתחודדים עם תחושותיהם בצורות שונות. צורות ההתבטאות קיימות על פני רצף התנהוגות המתחילה בקיוניות אחת של התפרצות אלימה ומסתיים בקיוניות השנייה - דחיסת הensus. כאשר אנו כועסים מתרחשים בגופנו תהליכי פיזיולוגיים שונים, כגון הזעה, נשימה מואצת, דופק מהיר, לחץ ומועקה בחזה, רעד בגוף, יובש בפה ועוד. במצבים אלה הensus יכול לבוא לידי ביתוי בהתפרצות ובגילויי תוקפנות שונים, כמו צעקות, קלות, הטחת עלבונות והשלפת הזולת, איומים, הפחדות, מריבות וויכוחים סוערים וקולניים, תוקפנות פסיבית עד לכדי אלימות פיזית, מכחה, סטירה ועוד. ההתפרצות היא השלבת הרגשות הבלתי נסבלים שבתוכנו על האחר. ההתפרצות ואיבוד שליטה אינם נובעים מכוח כפי שרבים נוטים לטענות, אלא הם ביתוי לחוסר אונים, לחוסר מוצא ולחולשה. התנהוגות זו, למורתה שהיא אפשרות פורקן ושחרור זמניים של רגשות קשים, גורמת בדרך כלל לאחר יותר לרגשות אשם, לצער ולתסכול על ההתפרצויות הבלתי נשלטות. כמו כן היא גורמת לפגיעה באנשים, לעיתים קרובות במיוחד הקרובים אליו ביתו.

ה' לעומת זאת הensus יכול לבוא לידי ביתוי גם בדחיסה ובקטן תוך הפניות התוקפנות לפני עצמו, במיוחד אצל אלו אשר אינם מעזים כלל לבטא את עצם. במקרים אלו הensus הרסני לא פחות מן הensus אשר בא לידי ביתוי בהתפרצויות. אנשים אלו מגיבים לאירוע מכweis בצורה פסיבית, מתעלמים, שותקים, ולכואה עוברים בסדר היום. אין זה אומר שהם אינם מרגשים כאס ותסכול, אבל הם בוחרים להימנע מעימות ולא לבטא את רגשותיהם. במקרה זאת הם ינסו לרצות את האחרים "ולחיות בסדר", תוך שהם מדכאים את רגשותיהם, את צורciיהם ואת צוונותיהם, ובכך הם מאפשרים לאחרים לנצל את חייהם. התנהוגות זו גורמת להם לפגיעה בדמיוני העצמי שלהם, לתחשות חוסר אונים ולבידות. "כליאת" הרגשות מתוך פחד לבטא אותם עלולה לגרום מצוקה, מועקה ודיכאון ולגרור אפילו בעיות גופניות, פסיכוסומטיות*.

ו' אז איך מתחודדים עם הensus מוביל להתפרץ? ראשית, כדי לדעת כי שום קיוניות בחיים אינה יעילה, והפתרון אינו שחרור או לבן. יש למצוא את האיזון, הגוונים והמורכבות של הדברים כפי שהם במציאות. לכן חשוב לבטא את הensus שמתעורר אצלנו בצורה יעילה שאינה פוגעת לא בעצמנו ולא באחרים, דהיינו באסרטיביות.

ז' אחד הדברים החשובים במניעת ההתפרצויות (ושווא בין הקשים לביצוע) הוא יצירת מרחק בין האירוע לתגובה. חשיבות המרחק בין האירוע ה"מרגי" לתגובה שלנו היא בכך שהוא מאפשר זמן להירגע, לחשוב, להבין ולהגיב באופן מכוון ולא תגובה, מקום של הבנת העצמי, האירוע והזולת, ובדרכן זו מושגת שליטה רבתה יותר בתגובה. אחת הדרכים המאפשרת יצירת מרחק היא נשימה עמוקה לתוך הרגשה הקשה שבתוכנו שגורמת לנו לעצור רגע. הנשימה מסייעת למוח ולגוף

* פסיכוסומטי - הקשור בנפש ובגוף אחד.

להרגיע את המערכת כולה. הימנעות מtagובה מיידית ומהתפרצות של התסכול מונעת הטענות ואמירת דברים פוגעים שאינם קשורים לאירוע, לאחר כך מצטערים עליהם. נוסף על כך, כאשר יוצרים מוחק של זמן, ואפיו באופן מלאכותי, בין האירוע לתגובה (חרף הדחן להגיב מיידית) נוצר פרק זמן שבו אפשר להרגיע את התסכול ולהיכלו, לבדוק מה חשוב ומה לא, אפשר לראות תמונה כוללת יותר של כל הצדדים ולהבין את צורכיהם. מקום רגוע ובטוח יותר אפשר להגיב בתגובה שקולה יותר. כך, למשל, כדאי לא לעונת מיד למייל מעצבן. אפשר לחכות זמן מה, ורק לאחר מכן לעונת, ואפיו כדי לחכות ליום המחרת. בסופו של דבר, האיפוק עניין סיכון וחזוק.

ח. שליטה בנסיבות ותקשות יعلاהאפשרות לכל אחד לעשות شيئו בתפישתו כלפי עצמו, כלפי הזולת וככלפי זווית הראייה שלו למציאות. ההתמודדות עם השינוי אינה פשוטה, אך כשהיא נובעת מהבנה שיש הכרח לשונות את הטענות תוך כדי לקיחת אחריות עצמית, היא אפשרית ועוד איך.

מעובד על פי מאמר באתר www.clickgo.co.il.

אווחר ב-3 במרץ 2008

אריאלה מלצר היא מדריכה ומטפלת זוגית ומשפחתית מוסמכת.

טקסט ד

הCUS הוא חלק מחיננו ומלווה אותנו באינטראקציות משמעותיות בעולמנו: בזוגיות, בהורות, במשפחה המורחבת, בעבודה ובנהיה. הCUS (כמו כל קונפליקט) אינו אלא רגש טבעי, ואין מי שלא חווה אותו. כאשר אנו מבטאיםCUS ואינו משאירים אפקטי תקשורת פתוחים, אנו משלמים על כך מחיר יקר מאוד. חלקנו תוקפים ב"עדינה דרייתהא", וחלקו דוחשים את הCUS פנימה וחווים אשליה שהקונפליקט נפטר. אלה ומלה משלמים מחיר שאינם רוצים לשלים.

אנו מזמינים אותך להציג לסדרה העוסקת בדרכים לטיולicus. בסדרה נבחן את המקומות הפגיעים המהווים "אזורים" לביטויicus בהורות, במשפחה ובנהיה. נלמד זהות הCUS טרם ביטויו בהיבטים השונים: הגוף, הטענות והרגשיים והקוגניטיביים. בסדרה יינתנו הדגשים להתמודדות ההורית מול הCUS וכליים להנחתת הורים בנושא. נאיץ מודל המציג תיול אפקטיבי של הCUS תוך השימוש אפקטי תקשורת פתוחים.

мотוך מודעת פרסום לסדרה העוסקת בדרכים לטיולicus

שאלות

1. לפי המאמר, מהן שתי הדרכים שבאמצעותן אנשים מבטאים את תחושת הCUS?
צינו יתרון וחיסרונו בכל אחת משתי דרכיהם אלה.

2. מהי המסקנה שאפשר להסיק מפסקה ב? העתיקו למחברתכם את התשובה הנכונה.

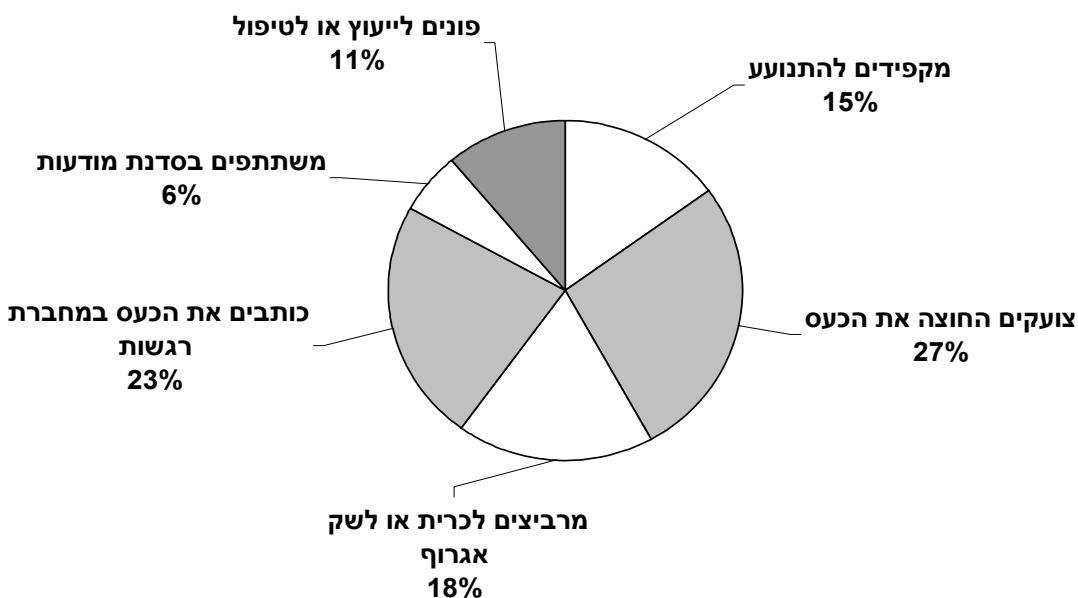
- (1) הCUS הוא תוכנה נרכשת.
- (2) עדיף לדכא את יציר התוקפנות כי הוא מאיים וחרסני.
- (3) יש להימנע מכעס ככל האפשר.
- (4) הCUS הוא תוכנה אנושית וצריך לבטאו.

3. במאמר הכותבת משתמשת בדוגמאות כדי להסביר ולבסס את כוונותיה ואת טענותיה.
לפניכם שתי דוגמאות. צינו אלו כוונות או טענות הן מבססות:

- א. חרדה, קנאה, דחיה, השפה, עלבון, תסכול ועוד (פסקה ג)
- ב. דחיתת תשובה מיידית למיל מעצבן (פסקה ז)

4. בין פסקה ד לפסקה ה קיים יחס של ניגוד / עימות.
- מיהי מילת העימות המופיעה בפסקה?
 - נסחו בשני משפטים לכל היותר את מהות העימות.
5. א. בפסקה ד מופיע הביטוי "דחיסת הкус". מה משמעותו של ביטוי זה?
- ב. מהו האמצעי הרטורי המשותף לביטויים שלפניכם: "דחיסת כעס", "תיעול כעסים" ו"השלכת רגשות"?
6. בתחלת פסקה ומופיאה שאלה: "איך מתמודדים עם כעס בלי להתרחק?" מהי תרומתה של שאלת זו למבנה הטקסט?
7. ציינו מהו תפקיד המירכאות בכל אחד מהביטויים שלפניכם:
- "להיות בסדר" (פסקה ה)
 - הairoo "המרגיז" (פסקה ז)
8. קראו את הקטע שנלקח מתוך הפרוסום לדינה העוסקת בדרכים לתיעול כעסים (טקסט ד). פניכם חמישה היגדים. קבעו בנוגע לכל היגד, אם אפשר ללמוד אותו רק מן המאמר, רק מן המודעה, יחד או אי אפשר ללמוד אותו כל מנ המאמר או מנ המודעה.
- לכעס יש סימנים פיזיולוגיים.
 - בפורון רגשות יש השפעה שלילית.
 - את הкус מזינים ורגשות מוקדים.
 - תפקידו של הкус ליצור מצב אחר משניה.
 - להשווית התגובה על האIROO יש חשיבות רבה.

טקסט ה - סקר שנערך בקרב תלמידים על הדרכים לשחרר אנרגיה של כעס

שאלות מעוררות מחשבה (טרום כתיבה)

1. על פי התרשים (טקסט ה), מהי הדרך הנפוצה ביותר אצל התלמידים שהשתתפו בסקר, שבאמצעותה הם משחררים את עצם, ומהי הדרך הפחות נפוצה? נסחו את תשובותיכם באמצעות שימוש מבנה של השוואת.
2. האם, לדעתכם, קראו התלמידים את המאמר ו/או את מודעת הפרסום? נמקו את תשובתכם.
3. על איזו דרך הייתם ממליצים לתלמידים לשחרר את אנרגיית הкусם שלהם לאחר שקראותם את המאמר ואת מודעת הפרסום?

משימות כתיבה

בחרו אחד מן הנושאים שלפניכם וכתבו מאמר בהיקף של כ-500 מילים.

1. **"יש בחברה הישראלית גורמים מעוררי אלימות". (ירון לונדון)**
כתבו מאמר **ティיען**, שבו הבינו את עמדתכם בנוגע לטענה זו, נמקו אותה ובססו את דבריכם על דוגמאות.
הтекסטים שקראותם מתחדים פן אחד בדמותה של החברה הישראלית.
כתבו מאמר **טייען**, שבו הציגו פן אחר של החברה הישראלית, נמקו את עמדתכם ובססו אותה באמצעות דוגמאות מתווך ניסיונכם האישי או מכלי התקשורת.
בחרו באחד הטקסטים שקראותם, וכתבו מאמר **תגובה לכותב / כתבת.**
במאמרכם הציגו את הטענה המרכזית של המאמר שבחרתם, הבינו את דעתכם עליה, בסיסו אותה וنمכו אותה באמצעות דוגמאות מתווך ניסיונכם האישי או מכלי התקשורת.
2. **הפרסומת היא פעולה תקשורת מתוכננת, המיועדת להעביר מסר אחד או כמה מסרים מצומצמים לקהל מטרה ורבים, לרוב באמצעות ערוצי התקשורת המסחריים. מטרותיה העיקריות של הפרסומת הן לידע את קהל היעד, לשכנע אותו לצורק מוצר מוחשי (למשל מזקה, עיתון, מכונית) או תרבותי (למשל הצגה, מופע, סרט, ספר) וכן להניע את קהל היעד לפועלה.**
כתבו **פרסומת או דף מידע** לאנשים המעניינים להציגו לסדנה המוצגת בטקסט הנלווה (טקסט ד).
תוכלו לשלב בכתיבתכם מידע מותוך הטקסטים שקראותם וכן מנתוני הסקר המוצגים בעמוד הקודם.

תוכלו להיעזר בטקסטים שקראותם, בתרשימים או לקרוא קטעי מידע נוספים להרחבת ידיעותיכם בנושא.

קראו את הטקסטים ובצעו את המשימות שאחריהם.

טקסט א

צעד גיוס הורים / רועי כספי

תופעת מעורבות או התערבות ההורים בצבא החלה למעשה בשנת ה-70 של המאה ה-20. אז נפתחו דלתות הצבא אל האוכלוסייה האזרחית. המדינה עברה שלוש מלחמות גדולות, הספיקה להתגבר ולגדל דור שני של משרותים בצה"ל. בעשור הוא רואו המפקדים בפתחת הדלותות אמצעי לחיזוק השתתפות והמעורבות של האזרחים ומתן לגיטימציה לפעולות הצבא שלאחר מלחמת יום הכיפורים. סביב שולחן השבת דיברו המשפחות צבא, אבות ובנים החליפו חוויות על שירותם. השיח הצבאי בחדרי הבית היה גשר בין הדורות אף גם בין קבוצות האוכלוסייה השונות. הסרט "גבעת חלפון אינה עונה" משנת 1976 ביטא בצורה הטובה ביותר את התהוושה שככל העם צבא. היום קשה להאמין, אבל רק בעשור ההוא (שנות ה-70) החלו הורים לבקר את יקריםם בשבותות וערכו יחד פיקניקים סמור לבסיס. באותה תקופה צמה הנוהג הטקסי של הצל袍ות בני המשפחה למאות המטרים האחוריים של מסע הcombe: דוחפים, מעודדים את הצער, גוערים בו, גאים בו, מזדהים ונוטנים לו כוח לעמוד במשימה הקשה. במהלך שנות ה-80 חל מפנה ביחס הורים כלפי צה"ל. הפלורליזם הعلاה על פני השטח מחהה נגד "

"מלחמות מיותרות". מלחמת לבנון הראשונה סימנה את קו השבר הראשון. החוקר ד"ר אורן בן אליעזר מאוניברסיטת חיפה הראה כי באותה תקופה " החלו להתגלות מגמות של יוומה ציבורית 'מלמטה' שהעידו על חוסר אמון במערכות ובങיציות המרכזים, יהיו אלה מפקדי הצבא או קברניטיה הפוליטיים של המדינה ". במאמרו העוסק בחברה הצבאית ובחברה האזרחית בישראל, טוען הכותב, כי "בעד המגמה הנמשכת של הורות ' מגויסת ' ו' תומכת ', החלה להיווצר מעורבות של הורים מבקרים, מקשימים, חוזדים ואפלו

שוללים ". בתחילת שנות ה-90 התעורר הגבול הדק שבין המעורבות לתערבות. במאי 1992 חילילם מפלוגת צנחים ותיקה מרדו כמחאה על "יחס משפיל מצד מפקדיהם כהגדרתם ". ההורים לא ישבו בחיבור ידים. הם הקימו מעין ועד הורים, שלו פקס לרמטכ"ל, פנו בטלפון לחברו הכנסת ולא היססו לפנות לתקשות. בסופה של דבר הקמפניין צלח, וצה"ל מצא דרך לסלוח למתרדים. באותו עשור הוטל זרcker על תאונות אימונים וליקויי בטיחות שונות בעקבות אשון הכבול ורולטת הרשות שבהם נהרגו חילילים של חיל האוויר. מרבית הורים שהיו מעורבים בפעולות נגד הצבא שירותו בצה"ל, ואך היו מפקדים לשעבר. תחשותם הייתה שהם יודעים איך המערכת עובדת, ויש להם זכות להורות למפקדים איך לנוהג, ואיך להתייחס לבןם. "הקרבה שנוצרה בין הצבא לחברו ולהורים בפרט, פיתחה את הדבר ההפרק ממה שזכה ל'ניסה לעשות ', סובר רס"ן עוזי בן שלום, ראש מדור מחקר בענף הפסיכולוגיה. "התערבות בעשייה היומיומית הצה"לית היא הרת אסון. החברה התפשטה אל הצבא, וכוחו כגוף מקצועiy בעל החלטות עומד בסימן שאלה. בזכותו הטלפוניים הנידים הורים יכולים לדעת הכל. הם יודעים מה קורה בכל רגע וחוופים לכל מידע בנוגע לצבא ".

מעובד מותוך כתבה באתר "זרוע היבשה", גיליון 8, דצמבר 2008, אוחזר ב-20 בינוי 2014

"המפקד, אימא שלי רוצה לדבר אתך" / אורין רוזנר

מי לא אוהב לקבל מדי פעם טלפון מאימה? כשאתה נמצא במווצב שכוח אל, מה יכול להיות יותר מנוח מוקולה של אם הדואגת בבית לבן שבסכבה? הבעיה מתחילה כשஅורה מותקשת אליו עוד אימה, ועוד אימה, ואחריה אבא, ואז עוד אבא ועוד אחד. "מ"פ" ביטון שלום, אבקש להזכיר כי מחר יש לבני המקסים אלון ים הולדת, אני צין זאת בפורום המתאים" - זו הייתה לשון המשرون שלחהamo של סמל אלון למפקד הפלוגה שלו בחטיבת הצנחנים. זו הייתה תקופת מואוד לחוצה, ואמו בסך הכל רצתה שהמ"פ יתייחס ליום ההולדת של אלון, אז היא סימשה לו ערב לפני כן. המפקד השיב בחיקם להודעה, ובאותה שבת גם שחרר את החיליל לבתו לכבוד המאורע.

אבל נראה לא כל המפקדים היו מגיבים כמו אותו מ"פ. באחרונה פרסם נציב קבילות החיללים, האלוף (מיל') יצחק בריק, איגרת העוסקת במעורבותם של הוריהם בדרך שבה המפקדים נוהגים בחיליליהם. איגרת זו פורסמה במטרה לסייע למפקדים להתמודד עם המצב המורכב. "יש בצבא תפיסת עולם שאומרת - הווים מפּריעים לי", מסביר בריק. "הטענה היא שהווים מתקשרים ומטערבים, והרבה פעמים צועקים וכועסים - למה הבן שלי לא ישן שש שעות, ולמה הוא לא הילך לרופא... יש הרבה מפקדים שאינם יודעים כיצד להתמודד עם התנהלות זו של הוריהם. לעיתים השיחות בין המפקדים להורים מתפתחות לטוניים גבויים. במפגש עם המפקדים אני מבادر להם שההתערבות הורית הפכה לעובדה שאנו, המפקדים, צריכים ללמוד להתמודד אתה, כי היא לא הולכת להשתנות".

מה יכול לגורם להורה להתקשר למפקד?

מתברר שלפעמים גם סתם אי שקט מספיק כדי להרים טלפון. עידית, amo של רון, לוחם בגוד 50 של הנה"ל, לא הצליח להורדם. "בערב הוא אמר לי שהוא סובל מכאב ראש, ומאוד דאגתי. בבוקר קמתי בתחשוה אiomה והתקשתי למפקד שלו. התנצלתי ואמרתי אני מאד דואגת". תוך 20 דקות הבן התקשר הביתה. "בהתחלת חשבתי שగמתי לו למボכה, אבל הוא קיבל את זה באהבה, רק ביקש שלא עשה זאת יותר". אבל יש גם הורים בעלי כוח כמו אורכי דין, אנשים המקשרים לתקורת, משתמשים בקשרים שלהם כדי לאיים, ממש לאיים על מפקדים. עצרנו, זה שכיח מדי, והຕופעה רק הולכת ומתחזקת.

מנגד יש הורים שחווב להם שהילדים שלהם ימצאו את הפוטנציאלי שלהם בצבא. "רציתי לצאת לקורס מ"בים", מספר דן, מפקד בצבא, "אבל המפקדים שלי לא חשבו שני מטאימים, שלשלוח אותו לקורס יהיה בזבוז הקצאה. ביקשתי מאימה שלי להתעורר ולעזר לי לשכנע את המפקד. לאחר השיחה אתה הם הבינו עד כמה הקורס חשוב לי, כמה מוטיבציה יש לי, והם הסכימו. סיימתי את הקורס בהצלחה, והיום אני מפקד".

כרמלה מנשה, הכתבת הצבאית הוותיקה של קול ישראל, טוענת כי "לא תמיד חיל יכול להסתדר בעצמו. יש חילילים שבמשח חדשים אינם מקבלים טיפול רפואי גם כשייש חשד לסרtan. במקרים כאלה מחובטים של הורים להתערב וכך לדרש מהמפקד לזרז את הטיפול בלבד. נכון שיש גם הורים שמונדנדים, שמפריעים, שדורשים, אבל הם בטח לא הרוב".

מיובדק מtower עיתון "במחנה", סייע בהכנות הכתבה: עידן סגר, 15 בדצמבר 2011

צו גיוס משפחתי / רועי כספי

יום הגיוס הוא אחד הימים החשובים עבור ההורים. עליהם להתמודד לראשונה עם חרדה ודאגה מסווג אחר. "ראשונה יוצאת הילד מהקן המשפחתי או מהסינר שsock' עליו כל השנים", מסביר סא"ל אביעד מנצור, לשעבר מפקד בסיס הטירונות ניצנים. "זאת הפעם הראשונה שהבן או הבת יוצאים מהבית החם וועברים למערכת נוקשה ותובענית וועמידים בזיכות עצם. הדאגה של ההורים מובנית ולגיטימית. המשפחות הישראלית דומות זו לזו, אבל כל משפחה מתמודדת בדרכה שלה. מעורבות ההורים בשלב הטירונות היא אידעה. זכות ההורה היא לדעת איך נראה הבסיס, מי הם המפקדים של בנם, מהyi איכויות האוכל ומה רמת האימונים. עדין של היום כמעט בלתי אפשרי להסתיר מידע זה".

מתי המעורבות הופכת להטרבות?

"התראות מופיעה כאשר ההורה אומר לי כמפקד מה לעשות, ומורה לי כיצד לנווה במצב מסוים שעליהם נקלע החיליל. שם אני מניח קווים אדומים וברורים. אין לי בעיה לומר להורה במפורש - אני המפקד, ולא אתה", אומר אל"ם פلد, ראש תחום היח"ש (יחידות שדה).

אחד המקדים הבולטים של מעורבות ההורים בחיל הרגלים וחציית גבולות היה עם ההורים של טירוני זיקים בספטמבר 2007. לאחר נפילת טיל קסאם בבסיס הטירונים זיקים, הגיעו הורי טירוניים עד לש"ג ודרשו לפניו את הבסיס. כמה ימים לאחר כך ליוו ההורים את בנייהם שחזרו מחופשת השבת, ותמכו בהם לא לעלות על האוטובוס לזיקים. "קו פרשת המים", כינה את האירוע אל"ם אלדד פلد, "כאן, אמרתי לצה"ל, נחצה קו אדום. הורה לא יתרעב במשימות הפעילות המבצעית ולא ימנע מבתו להגיע לתפקיד ולכל משימה שנדרשת מחייב בצה"ל. יצאתי אל התקשרות ואמרתי בצורה מפורשת כי אם יהיו נפקדים, הם יונשו על פי החוק". התוצאה הייתה שאף חיל לא נפקד מזיקים. החיליל התעשתו ועלו על האוטובוס. "אבל זה לא הסוף", מוסיף אל"ם פلد, "מחובתנו לתת מענה לביטחון החילילים, והdagga של ההורים לביטחונם של ילדיהם מוצדקת. אבל יש צבא, ויש חוק, ואי אפשר לבטל אותו כלל היה. אחרי הכל, צה"ל מעוניין באמון הציבור". מעבר להבנת ההורים מצביע סא"ל מנצור על אפשרות לנfn את מעורבותם. "מהארך שההורים בקשר וצף עם החיליל ושותעים מהם הכלל, הם אלה שיכולים לאותה לי אם קיימת בעיה לחיל מסוים, ואני כמפקד יכול להחליט מה אני עושה במקרה זה. הורים מעורבים (שאינם מתערבים) יכולים לתרום הרבה לצה"ל ולмотיבציה של החילילים".

ב-17 במרץ 1992 חוץק אחד מחוקי הייסוד המשפיעים ביותר על חיינו, חוק יסוד כבוד האדם וחירותו. במקביל ליישום החוק, במחצית שנות ה-90, גיבש צה"ל את הקוד האתי "روح צה"ל", קוד ההתנהגות המצופה מפקדים ומחיללים, שבו צה"ל מכיר

בחובות החילילים ובזכויותיהם. הדרישה היא לצדק ולהתנהגות הולמת כלפי החילילים. הנבחינה ערכית והן מבחן ממשמעות כמו בכל ארגון מפותח. ההתחשבות בזכויות החיליל אינה פוגעת בכשרותו או באימונו. "חיליל משרת מדיניות צבאית - לנצח במלחמות ולהסתער בעת הצורך", אומר רס"ן בן שלום. "רמת האימונים מתחשבת בזכויות החיליל, אבל האימונים צריכים להיות נוקשים כדי להכין את החיליל למצבי אמת. רק על ידי אימונים מפרכים נוכל לדעת מהyi איכויות הכוח של צה"ל".

מעובד מתוך כתבה באתר "אזור היבשה", גיליון 8, דצמבר 2008, אוחזר ב-20 ביוני 2014

משימות כתיבה

כתבו מאמר על אחד מהנושאים שלפניכם בהיקף של כ-500 מילים.

1. מעורבות הורים בחיה ילדיהם מתחילה בשלבים המוקדמים של חייהם, אך כאשר הילד מגע לגיל 18 ומתחילה את שירותו הצבאי, האחוריות עוברת לידי הצבא ומפקדיו. בשנים האחרונות החלה מעורבות יתר של ההורים בשירותם הצבאי של ילדיהם לאור חסיפת הצבא לגורמי התקשרות.

יש הטוענים כי מעורבות ההורים פוגעת בתפקודו של הצבא.

כתבו מאמר טיעון, שבו הציגו את הסיבות למעורבות זו, את ההשלכות שיש למעורבות זו על החיילים, על המפקדים ועל דמותו של צה"ל. הבינו את עמדתכם בנושא זה, נמקו את דבריכם ובססו אותם על דוגמאות.

2. בתקסים שקראותם צוטטו דמיות מפתח בצבא והרים לחילום.
בחרו אחד מהציגותים שקראותם, וכתבו **מאמר תגובה לבעל / לבעלת הציגות.**
במאמרכם הציגו את הטענה המרכזית המוצגת בציגות שבחורתם, הבינו את דעתכם עליה ונמקו אותה.

משימות כתיבה ועל סמך טקסטים המופיעים ביחידת "הטיסコミ"

"**ניתוק או חיבור**" - קראו את הטקסטים העוסקים בנושא בעמוד 128.
כתבו **מאמר על אחד מהנושאים שלפניכם בהיקף של כ-500 מילים.**

1. **קיים מרבית בני האדם מתקשרים זה עם זה באמצעות טכנולוגיות מתקדמות.**
יש הרואים בסוג התקשות זו חיסלון.

כתבו מאמר טיעון, שבו בדנו בסוגיה זו, הבינו דעתכם ונמקו אותה.

2. **התמכרות לסוגיה הרבים היא אויב הגוף והנפש.**
כתבו מאמר טיעון, שבו בדנו התמכרות המוכרים לכם, הבינו דעתכם בנושא, בססו את דבריכם על דוגמאות והציגו דרכי להילחם בהן.

3. כתבו **דף הסבר** שמטרתו לשכנע בני נוער להפסיק מטלפון הסלולרי, מהטבלט ומהמחשב.

4. בחרו **אחד משולשת הטקסטים** שקראותם, וכתבו **מאמר תגובה לכותב/כותבת.**
במאמרכם הציגו את הטענה המרכזית של הטקסט שבחורתם, הבינו את דעתכם עליה ונמקו אותה.

"**רישון נהיגה מדורג**" - קראו את הטקסטים העוסקים בנושא בעמוד 136.

1. **רבים מתנגדים להולדת הגיל שבו אפשר לקבל רישיון נהיגה.**
כתבו מאמר טיעון, שבו הבינו את עמדתכם בנושא זה ונמקו אותה.

2. **لتכנית "רישון נהיגה מדורג" יש פנים לכאן ולכאן.**
כתבו מאמר טיעון, שבו הבינו את עמדתכם ביחס לתוכנית זו ונמקו אותה.

3. בחרו **אחד הטקסטים** שקראותם, וכתבו **מאמר תגובה לכותב / כותבת.**
במאמרכם הציגו את הטענה המרכזית המוצגת בטקסט שבחורתם, הבינו את דעתכם עליה ונמקו אותה.

□ סיכום הטקסט

סיכום הוא למעשה טקסט קצר הכלל את המידע העיקרי המופיע בטקסט המקורי. לסיכום יכולות להיות מטרות אחדות, כגון הכנה לכתיבת עבודה, לימוד לקראת מבחן, הכנה לקראת דין, לקראת הרצאה ועוד. הסיכום מאפשר תמצאות של טקסט המקורי משומש שהיקפו של טקסט המקורי עשוי להיות רחב ולהכיל פרטים מיידניים.

הסיכום שהוא טקסט קצר ותכליתי ביחס לטקסט המקורי, מאפשר לזכור טוב יותר את החומר. אם מטרת הסיכום היא לדעת את התוכן המלא של טקסט המקורי, על המסכים לכתוב את כל עיקרי המידע שבтекסט המקורי. אם מטרת הסיכום היא לענות על שאלות או לכתב עבודה בנושא מסוים, כדאי לכתב בסיכום רק את המידע הנחוץ על פי המטרה המוגדרת.

מבנה הסיכום

הפיתחה חיינית להתייחס לנושא העיקרי של הטקסט. היא יכולה להיות מנוסחת בצורות שונות ובדרך הbhva שונות. רצוי לא לפתח סיכום בתבנית קבועה.

בסיכום רצוי לציין במשפט הפתיחה את הרכיבים עליהם נדרשתם להתייחס במלחה. יש לבדוק את הנקודות העיקריות שהtekst עוסק בהן ולציין אותן במספט הפתיחה.

בגוף הסיכום

- יש להציג את עיקרי הדברים שבtekst.
- אין להוציא דעתה אישית של כותב הסיכום, אלא את דעתו של כותב הטקסט, אם היא קיימת.
- אין לכתב לkratet סוף הסיכום את המילה "סיכום...". תוכלו לשמש במילים "סיכום דבריו...", "בסוף המאמר...".
- במשפט הסיום אפשר להציג את המסר / המסקנה / המלצת של כותב הטקסט.

דוגמאות: סיום הכותבת/ת אומרת/ת..., הכותבת/ת מסכם/ת את..., מסקנתה/ה של הכותבת/ת היא ש..., המסר של הכותבת/ת....

בכתיבת סיכום יש להקפיד על שלושה עקרונות:

השיטה

- להפחית מידע שאינו חיוני להבנת הטקסט, ולא לחזור על אותו עניין יותר מפעם אחת
- להיעזר בסימני פיסוק כפיצו על הפקחת המידע, לדוגמה נקודותים (לפירות, להדגמה, להסביר), קו מפריד (במקום מילה)
- לדלול ולהשミニט אמצעים רטוריים שהכותב השתמש בהם, כמו מטופרות, חזורות, אנלוגיות, שאלות ופניות
יש להימנע:
- מחרוזות מיותרות
- משימושים מטופוריים (ニיבים ופתחמים)
- מדוגמאות, אלא אם כן הן משמשות לחיזוק הטענה
- מנימות המבליטות את ה"אני" של המוען
- ממבואות (אם הן אינן נושא הטקסט)
- מדייבור ישיר

הכללה

- לנשח רעיון מרכזי / מסקנה / טענה מרכזית או להציג את כוונת המוען
- לנשח הכללות, כולל להמיר פרטניים ודוגמאות באמירות מכלילות, לארגן פרטים בקבוצות
- לשנות את המבנים התחביריים של המקורות ואת אורכם של המשפטים
- להשתמש בפועל דיבור/הבעה (כגון מתנגד, מבסס, תומך, סבור, משווה, טוען, מצביע על) אשר יסייעו להבהיר כוונות המחברים
- להשתמש בדרכי מסירה שונות: דיבור ישיר, דיבור עקיף, הסגר (ראו עמוד 321)
- לעמוד על המבנה ועל היחסים הלוגיים שבтекסט

הבנייה

- לבנות מחדש את הטקסט על ידי ניסוח מטרותיהם, כוונותיהם, טענותם, עמדתם של מחברי טקסט המקור
- לאrgan וללבנות את טקסט הסיכום על פי מטלת הכתיבה או המשימה
- לקבוע את מבנה הטקסט (כמו בעיה ופתרון, תופעה והסבירה)
- לחבר לטקסט פתיחה וסיום (אך לא על פי תבנית קבועה, אלא בניסוח חופשי)
- לכתוב בשפה אובייקטיבית ומורחקת (המעלים את ה"אני" של המסכים), בשפה ברורה, עניינית ונטולת רגשות
- להשתמש באוצר מילים עשיר
- להקפיד על ניסוח בהיר וعنيיני, על משפטי הבנויים על פי כללי התחביר ומבנה המשפט
- לכתוב בגוף שלishi ולהימנע מניסוחים בגוף ראשון
- לכתוב טקסט לכיד ומכוון באמצעות מילות קישור מתאימות
- להימנע מהעתקה של חלקים שלמים ממוקורות המידע
- לכתוב ללא שגיאות כתיב תוך הקפדה על פיסוק נכון

(שלושה עקרונות אלו מוצגים באופן מורחב ביחידה "כתיבה ממצגת" החל בעמוד 107)

הדגמה לכתיבה סיכום

לפניכם טקסט, שעליו מודגם העיקרון הראשון של כתיבת סיכום - השמטה. המשפטים המודגשים בכוון הם עיקר המידע. לאחר הטקסט מופיע הסיכום.

פרשת ילדי תימן – איכון או חטיפה? / נומה קטייעי, שלומי חתוכה

העלמות תינוקות ומסירתם לאימוץ ללא הסכמת המשפחות הייתה תופעה שכיחה בארץות המערב בשנות ה-50 של המאה ה-20. בשווייץ, בגרמניה, בבריטניה, באוסטרליה ובספרד נלקחו תינוקות ממושפחותיהם ונמסרו לאימוץ למשפחות "שירות ומתאימות יותר". הكريיטוריונים שלפיהם נקבע אם משפחה קשירה לגידול ילדים או לא, השתנו מפעם לפעם ומקום למקום. לעיתים הייתה זו א-התאמה אידיאולוגית של ההורים למשטר, לעיתים הייתה זו התנהגות שנתפסה כ"חוסר תרבות" של ההורים ולפעמים סתם עוני. להורים המטוטפים מצער נמסרו הودעות בנוסחים דומים: הילדים נפטרו, הילדים אבדו, אך מסמכים רשמיים או הוכחות לא נמסרו.

תופעה זו של היעלמות של ילדים התרחשה בשנים אלו גם במדינת ישראל הצפירה, וכוכתה מאוחר יותר לכינוי "פרשת ילדי תימן". בין השנים 1948-1954 נעלמו פעוטות בני עולים חדשים, בעיקר מותימן. ביסודה של הפרשה עומדת טענתם של הורים רבים כי ילדים שאושפזו בבתי חולים, נעלמו בלי שההורים קיבלו כל מידע מסומן מה עלה בגורלם. כמעט כל ההורים קיבלו הסבר בעלפה, שעלה פיו ילדיהם נפטרו. ההודעה בעלפה הגיעה אליהם רק כאשר הם הגיעו בירורו ביוזמתם מה עלה בגורל ילדיהם, ועל פי רוב היא התקבלה רק לאחר שהלווייה (או הלוויה כביבול) נערכה שלא בנסיבותם. כמו כן רישומי הפטירותות ל��ו בחסר רב, ורבים מההורים לא קיבלו מעולם תעודה פטירה מעידה על מות ילדיהם. לכל אותם ילדים שנעלמו היו מאפיינים מסווגים: כמעט כל הנעלמים היו בני פחת משלוש שנים, ילדים של עולים חדשים ששוחה בארץ פחתה משנה והגיעו לישראל בגליל העלייה של אותן שנים, כמעט כולם היו בני עדות המזרח, ובעיקר מקרב עולי תימן.

הMASTERON שAffected הייעלמות זו הוביל לטענה, כי ילדים שנרכשו כמו שנפטרו, למעשה נחטפו ונמסרו לאימוץ. לביקורת נושא זה מוננו שלוש עדות חקירה, והראשונה בהן בשנת 1967. מטרתן הייתה לחושר את האמת. ב證據ות הוצגו עדויות רבות הן של הורים שילדייהם נעלמו, והן של נציגי הממסד (עובדיו רוחה, רפואיים ואחיות, שוטרים). מבדק הכוללת מסמכים רבים ועדויות עליה, כי רבים ידעו על כך ושתקנו. אחת התgalיות המריעשות ביותר של עדות החקירה הממלכתית הייתה, שנמצא מאגר של תעוזות לידיה ופטירה החתוםות מראש, והתעורר חשד כי פקידים במשרד הפנים שיתפפו פعلاה ברישומי ילדים כזובות ומקרי מותם כזובים. עובדה נוספת ומצמררת היא כי כמעט כל הורי הנעלמים קיבלו בדואר צו גיסס לצה"ל עברו הילדים בתקופה שבה אמרו שהם היו להתקרב גליל הגיס.

ד"ר יוסף ישראלי, הרופא הממונה על המחו זדרומי, סיפר כי נקבעה מדיניות של העברת עשרות ומאות ילדים מבתי חולים לבתי תינוקות הרחוקים מהஹם, ומשם לאימוץ. תנה גיבורי, שהיה פקיד הسعد הראשית בשנים 1948-1954 וממונה על אימוץ ילדים במחוז הצפון, העידה בועדת החקירה הממלכתית: "רופאים בבתי חולים העבירו ילדים לאימוץ ישירות מבית החולים בדרך שאינה מקובלת וambil שגורמי האימוץ החוקיים היו מעורבים". בעדותה הוסיף גיבורי, כי אם ילד היה תחת טיפולה, ואיש לא התעניין בו, הוא נמסר למשפחה ללא אימוץ מסודר.

במסמך שליח ד"ר ליכטיג, מנהל המחלקה לבתי חולים במשרד הבריאות, לבתי החולים הממשלתיים בארץ ב-1950 נאמר: "קרו מקרים של ילדים עזבו את בתיהם מבלתי שהגינו חרזה להוריהם. נראה, כי נמצא אנשים זרים שהיו מעוניינים לאמצן ילדים. ההורים 'השכללים' חיפשו את ילדיהם, ואינם. אין צורך להסביר ולהדגש שעלינו לעשות את כל המאמצים למען ישנות מקרים כאלה [...] הנהלת מחנות העולים הייתה אחראית לשילוחם של הילדים לבתי החולים, היא האחראית להחזרת הילדים להוריהם".

אימוץ הוא מעשה האמור לרוב תקן שבר אים בחיו של אדם. אולם גם אם תהילך האימוץ צולח, והמאומץ זוכה במשפחה אהבתה, אימוץ הוא טרגדיה מעצם העובדה שהאדם נocket משפחתו, וכלל אדם יש רצון טבעי לדעת מי היו הוריו הביוווגיים. מסיבה זו דואגות הרשויות להכין תיק המכיל מידע רב ככל האפשר הנוגע לקודמים של המאומץ, וזאת כדי שהוא יוכל לקבל תשובה ביום שידורו אותו. במקרה של חטופי שנות ה-50 ברור לו כל כי לא היה מדובר באימוץ כהכלתו - בתיקים לא הופיעו פרטי ההורים: מי האישה שילדה, متى והיכן. בשום מקרה לא קיימת חתימה של הורים ביולוגיים, המאשרים כי הם מوطרים על זכויותיהם כהורים, ואין גם שום עדות לכך, כי נדרש לעשות כן במסגרת שיפוטית כלשהי. הדבר נעשה ללא הסכמת ההורים הביוווגיים, והעובדות טושטו כדי שהקשר בין ההורים לילדיהם לא يتגלה. יתרה מזאת, ההורים המאמצים לא רק החליפו את שמות הילדים, אלא גם את מספרי זהותם שלהם, כדי שלא תהיה דרך לעלות על עקבותיהם, סיפה לועדה יהודית היבנה, פקידה בכירה במשרד הפנים באותו השנתיים.

למרות כל העדויות והמסמכים שהוצגו בפני שלוש הוועדות מסקנתן הייתה: "עדות החקירה לא מצאו עדות לחטיפה מוסדיות". ואם זו מסקנתן, משמע שאין עדות לחטיפה מוסdetית, ואין גם הכרה של המדינה בעול הנפשע אשר נעשה לילדים ולהוריהם. אולי הגיע הזמן לשאל את עצמנו, מהי חטיפה מוסdetית? איזו הוראה בדיק חיפשו ועדות החקירה, ומהיא גורם? ומיש מאנו את ההוראה שchipשו, האם די היה בכך כדי להשתיק את מצפונה של החברה הישראלית בפרשה המזענעת הזאת?

המאמר "פרשת ילדי תימן – אימוץ או חטיפה?" מבוסס על שני מאמרים:

"נחטפו בגל גזונות", נעמה קטיעי, עיתון "הארץ", 27 ביוני 2013

"פרשת ילדי תימן: מסע בעקבות הטרגדיה של המאומצים", שלומי חתוכה, מתוך האתר "הוקץ יוסי דהאן / איציק ספורטא", 4 באוקטובר 2013

מطلب סיכום

סכמו את המאמר "פרשת ילדי תימן – אימוץ או חטיפה?". בסיכומכם הציגו את התופעה המוצגת במאמר, **תארו** אותה וכתבו את המסקנה העולה מן המאמר.

סיכום המאמר

התבוחנים במطلب הסיכום: (1) התופעה, (2) התיאור, (3) המסקנה

סיכום זה הוא דוגמה לשני העקרונות הנוספים: הכללה והבנייה.

יש לשים לב, כי במאמר שפע פרטים, דוגמאות ועדויות, ואילו בסיכום מוצגים עיקרי הדברים באמצעות משפטים מכלילים.

(1) המאמר "פרשת ילדי תימן – אימוץ או חטיפה?" עוסק בתופעה של חטיפת ילדים בארץ ובעולם בשנות ה-50 של המאה ה-20.

(2) בארצות המערב הייתה בשנים אלו תופעה שכיחה של הילומות תינוקות. תינוקות אלו נלקחו ממושבותיהם ללא הסכמתן ונמסרו לאימוץ למשפחות אחרות, שנחשבו על ידי הממסד כ"שירות ומתאמות יותר" לגדל ילדים מבניה איקאולוגית או כלכלית. תופעה זו התרחשה באותה השנה גם במדינת ישראל הצעירה, וכונתה מאוחר יותר "פרשת ילדי תימן". ילדים נעלמו בזמן שאושפזו בבית החולים, מבלי שהוריהם קיבלו כל מידע מוסמך מה עלה בגורלם, למעט הסבר בעל פה שלילדים נפטרו.

לבידקת נושא זה מונו שלוש עדות קירה, שמטרתן הייתה לחשוף את האמת. מבדיקה הכוללת מסמכים רבים, עדויות של הורים ושל נציגי הממסד עולה, כירבים ידעו על המדיניות של העברת>Usernames ומותם ילדים מבתי חולים לבתי תינוקות הרחוקים מהוריהם, ושם לאימוץ. אך הם שתקו. יתרה מזאת, בתהליך אימוץ דואגות הרשויות להכין תיק המכיל מידע רב ככל האפשר הנוגע לחיו הקודמים של המאומץ, וזאת כדי שהוא יוכל לקבל תשובה ביום שידורו אותו, לאחר שלכל אדם יש רצון טבעי לדעת מי היו הוריו הביוווגיים. אולם במקרה של חטופי שנות ה-50 ברור היה כי אין מדובר באימוץ כהכלתו: התיקים לא הכילו את הפרטים הנדרשים בתיק אימוץ, והעובדות טושטו כדי שהקשר בין הורים לילדיהם לא יתגלה.

(3) למרות כל העדויות והמסמכים שהוצגו בפני שלוש הוועדות, הן קבעו כי אין עדות לחטיפה מוסdetית, אך קטיעי וחתוכה שוואלים, אם בקביעה זו די כדי להשתיק את מצפונה של החברה הישראלית בפרשה המזענעת הזאת.

תרגול שלב ה"הכללה" טרום כתיבת סיכום

אחד השלבים החשובים בכתיבת סיכום הוא שלב ה"הכללה", שמטרתו היא להימנע מפירוט יתר. לפניכם ארבעה קטעים. קראו את הקטעים, ובכל קטע בצעו את המשימה המוצגת.

משימה א

מצאו בקטע לפחות שניים שאחריהם מופיע **פירוט**, אשר אותו אין לכלול בכתיבת סיכום.

הטקוונדו שהפתח בקוריאה הוא אמנות לחימה, המتبוססת בעיקר על כוח שנוצר כתוצאה של הגוף ואשר שמה דגש מועט יותר על כוח ישר. טקוונדו הוא סדרה של צעדים, התקפות והגנות מול מטרות דמיוניות, אשר מטרתם לתרגל שליטה בגוף והקשה לו: תרגילי נשימה, ריכוז, יציבות נוכנה ובעיקר הגנות והתקפות במגוון מצבים דמיוניים. בעולם המודרני אנשים רבים מתאימים לאורק שנים באמנויות הלחימה. האימונים נועדו לא רק לשם הגנה עצמית, אלא גם במלואה לשנות את אישיותו של המתאמן, כדי שיוכל לפטור כל בעיה בחיים: בריאות, פרנסה, חזוק הביטחון העצמי,יחסים במשפחה ובעבודה, ובכך יוכל לאזן בין החיים המודרניים הנוחים וה媟וגנים יחסית לבין מצבים של לחץ בחיי היום-יום.

משימה ב

לפניכם שני קטעים. בכל אחד מהם מופיעות **קבוצות של פריטים**. (בקטע א - 2 קבוצות, ובקטע ב - 3 קבוצות) **נסחו ביטוי הכללה** לכל אחת מן הקבוצות. כתבו את שני הקטעים מחדש **המорт הפירוט** בביטויי הכללה שניסחתם. **דנו** בשאלת - איזה פירוט תורם להבנת הטקסט, ואיזה פירוט רצוי להשמיט בכתיבת הסיכום?

קטע א מורה המרגיש שסמכותו אבדה, עלול לנסות להחזירה על ידי הידוק הפיקוח על תלמידים, הגבלת זכויותיהם, הרחקתם מבית הספר וכו'. הוא עשוי להצליח לקיים משמעת הוראה לזמן קצר, אך עלול להסתבר במלחמת כוחות מתישה לטוחה ארוך ולעורר בקרב תלמידיו תחושה של פחד ושל שרירותיות. לעומת זאת מורה המרגיש שנחלשה מידת השפעתו וינסה לעורר שיחות עם תלמידיו, להעניק להם סמכות, לשתפים בתהליך קבלת החלטות ועוד, יכונן מחדש תשתיית בריאות של אמון ושל הערכה בין תלמידין. קרוב לוודאי שבין האמצעים שננקוט יהיו גם אמצעים סמכותיים של תגמולים ושל עונשים, אבל אלו יהיו רק חלק אחד ממכלול צעדים שננקוטו.

קטע ב לכל מדינה יש המנון, דגל וסמל המעניקים לה זהות וייחודה. אלה מבטאים את הערבים ואת המורשת של המדינה. בטקסיים, באירועים צבאיים, באירועי ספורט חשובים ועוד נהוג לשיר בעמידה את המנון המדינה. באירועים אלה משתתפים נשיא המדינה, ראש הממשלה, אנשי הצוות הדיפלומטי, חברי הכנסת ולעתים גם ראשי מדינות ומכובדים אחרים. בדרך כלל מבטא המנון את שאיפותיו הלאומיות של העם. במדינת ישראל המנון הלאומי "התקווה" נכתב על ידי נפתלי הרץ אימבר. דגל המדינה - דגל צהול לבן ומגן דוד מציר עליו - עוצב על פי הצעתו של דוד וולפסון. סמלת של מדינת ישראל הוא מנורת שבעת הקנים, שעצבו האחים גבריאל ומקסים שמייר.

משימה ג

לפניכם פסקה העוסקת בנושא "סובלנות וערבים" מתוך כתיבה ממאגר שכתב תלמיד. **זהו** בקטע לפחות שני **ביטויי הכללה**, **ונסו** **לשער** **איזה פירוט** עשוי היה להיכל בтекסט המקורי שאותו השם התלמיד. **הוסיפו** את הפירוט לאחר ביטויי הכללה. סובלנות היא אחד הערכים הבסיסיים של הדמוקרטיה, והיא נובעת מההכרה בכבודו של האדם ובזכותו להיות שונה מאחרים. דרישתה העיקרית של הסובלנות היא לקבל את الآخر גם אם הוא שונה. הסובלנות דורשת לקבל את השונה גם כאשר השונות בו אינה מקובלת עליינו, מנוגדת לדעותינו ואף גורמת לנו אי-נוחות. ומכאן bahwa הדרישה לא לפגוע או להעליב אנשים המחזיקים באמונות משליהם וمتנהלים באופן שונה. כדי לא לפגוע באחר נדרשת יכולת של פתיחות רבה ושל קבלת השונות. בחברה דמוקרטית הסובלנות באה לידי ביטוי, כאשר השלטון מאפשר לכךים או לקבוצות החירגים בדעותיהם להתבטא ולהשפעיע.

מטלות סיכום

לפניהם מטלות סיכום מודרגות המבוססות על טקסטים המופיעים בספר.

מכל קבוצה יש לבחור שני טקסטים ולסכם אותם על פי ההוראות תורן הקפדה על שלושת העקרונות לכתיבת סיכום (עמוד 102).

קובץ א

1. קראו את הטקסט **"aichot matchilah m'shpata am"** (עמ' 9).

סכמו את הטקסט. בסיכומם ציינו את הטענה המרכזית של הכותבת, את המסר שלה ואת המלוצותיה.
תוכלו להיעזר בתשובותיכם לטבלה המופיעעה לאחר הטקסט.

2. קראו את הטקסט **"moloha boger lenag zayir"** (עמ' 12).

סכמו את הטקסט תוך התייחסות לדרישת החוק ולניסיוקים העיקריים המוצגים בטקסט.

3. קראו את הטקסט **"sabta cabr la sorget"** (עמ' 17).

בשאלות הנלוות לטקסט נתקשתם להשווות בין הסתבה של פעם לזו של היום באמצעות טבלה.
על בסיס הטבלה כתבו סיכום קצר של הטקסט. הקפידו על ניסוח של משפטים שלימים, מובנים ו邏gersים.

קובץ ב

1. קראו את הטקסט **"meatzvim at hashvah"** (עמ' 18).

במסגרת יום עיון בנושא "סבירה יrokeh" לאדריכלים ולמעצבים נתקשתם להציג את הגישה החדשת בתחום התעשייה ואת תרומותו של המעצב ליישום גישה זו. כתבו סקירה על נושא הטקסט.
(היעזרו בתשובותיכם לשאלות הנלוות לטקסט)

2. קראו את הטקסט **"yitzrat tekdimim"** (עמ' 24).

יועצת בית הספר ביקשה מכם להכין רשימה של טקדים שאתם נהגים לבצע. כהנה לפעולות סכמו את הטקסט.
בסיכומכם הציגו את הנושא, את המטרה ואת הדרכים להשגת מטרה זו. כמו כן הציגו בסיכום את טענת הנגד ואת הפרכטה על ידי הכותב.
(הימנו מפירות הדוגמאות שבтекסט, מושם שבסיכום יש לשמש במקרים מסוימים מכללים)

3. קראו את הטקסט **"hadbarim mezuzim vekshim la-zefiyah"** (עמ' 31).

בעקבות תכנית טלזיזה שעוררה גלים בשל התמונות שהציגו בה, ייערך בבית הספר דיון בנושא "אם כל דבר ראוי לשידור?". כהנה לדיוון הציגו את נקודת המבט של ד"ר עובדיה עזרא כי שהיא עולה במאמר, ומנגד הציגו את עמדת כלי התקשורות בנושא. (היעזרו בתשובותיכם לטבלה המופיעעה לאחר הטקסט)

4. קראו את הטקסט **"ha'am ha-magar bi-yomtiri tov la-azrochi yisrael?"** (עמ' 33).

אתם מתכוונים לנסוע לחו"ל, וסוכן הנסיעות מציע לכם להוציא דרכון חכם (bi-yomtiri).
בעקבות בקשו זו החליטם לבחון את הנושא על הביטוי השונים ולסכם את הטקסט העוסק בנושא זה.
(היעזרו בתשובותיכם לשאלות המופיעעות לאחר הטקסט)

כתיבה ממצאת - סקירה תיאורטיבית (ספרותית)

בעולם עתיר הידע שאנו חיים בו, מתחשת מוגמה לשימוש בתקצירים ובסיכומים למיניהם כדי ללמידה ולהתעדכן. אחד היכשרים הנדרשים להתמודדות עם הידע הוא מיזוג מידע ממוקורות שונים - מיומנות אקדמית חיונית לכל תלמידי החינוך העל יסודי ולכל סטודנט החל משלבי הלימוד הראשוניים. התוצר של מיזוג מידע הוא טקסט קצר הכלול את עיקרי התוכן שבtekסטים המקוריים. בדרך כלל הוא אינו מטרה לעצמו, אלא הוא משרת מטרות אחרות, כגון הכנה לכתיבת עבודה, לימוד מוקדם של חומר לקרהת מבחנים או לקרהת הרצאה, בעיקר בתחוםים הומניסטיים ובמדעי החברה שבהם הטקסטים ארוכים ורבים. במקרים אלו רצוי שהידע ישאב ממוקורות אחדים.

אולם לאחר שקשה לזכור את כל המידע הכתוב בטקסטים, יש צורך לסכם רק את עיקרי התוכן. שילוב של קריאה נcona וכתיבת סיכום נconi מבטיח את הבנת המאמרים, על כן המסכם נדרש להפעיל שיקול דעת, להעריך את המשפטים שבtekסטים, לבחור בין ניסוחים שונים של אותו עניין, לבחור בין משפטיים המכילים מידע חשוב וחינוי לבין משפטיים בעלי תוכן משני, בין פרטיהם לבין הכללה וכו'. על כן עצם כתיבת הסיכום תורמת להבנה טוביה יותר של הטקסטים, לצורה טובה יותר של החומר הנלמד, והיא עוזרת למסכם להגיע לתובנות חדשות.

כאשר נדרשים לשלב מידע מתוך טקסטים אחדים, אין להסתפק בהצגת המידע מן המקורות בזזה אחר זה, אלא על הכותבים לאסוף מכל אחד מהמקורות רק את המידע הרלוונטי לנושא, לעורר את המידע שנאנסף בסדר שיתאים למטרה ולהציגו באופן ראוי. כאשר הקוראים נדרשים למצוא בעצמם את המקורות, אפשר להיעזר במאגרי מידע ממוחשבים או לעיין ברשימות הביבליוגרפיות המופיעות בסוף ספרי העיון. במקרים מסוימים יש לבחון אם קיימות נקודות עניין משותפות לכל המקורות שנבחרו, אם המקורות מתיחסים באותו נושא, ואם הם עוסקים באותו היבטים של הנושא או בהיבטים שונים שלחוויות. בכתיבה ממזגת על המסכם לבנות טקסט אוטונומי ולכיד שיכל לעמוד בפני עצמו. טקסט שימסור את עיקר התוכן והכוונה של הטקסטים המקוריים, ככל מרテקסט שאפשר להפיק ממנו משמעות גם במנוטק מהtekסטים המקוריים, והוא עשוי לשמש תחליף לטקסטים המקוריים.

גם במיזוג מידע יש להקפיד על שלושת העקרונות שהוצעו ביחידת "סיכום הטקסט" (עמוד 102).

רישום ביבליוגרפי (אזכור מקורות המידע)

במהלך כתיבת עבודה אקדמית אנו חייבים לחת קרדיט (רישום ביבליוגרפי) לכל מי שאנו ממשמשים בדבריו. לפניכם המ.oscumot האקדמיות על פיהם נהגים לכנות רשימה ביבליוגרפיה. (קיימות שיטות רישום נוספים)

ספר של מחבר יחיד

שם משפחה, אות ראשונה של שם פרטי עם גרש (שנת פרסום). שם הספר (**באות מודגשת**) מקום ההוצאה: שם ההוצאה.
דוגמה: פרנקל, י' (1970). **האדם מחפש משמעות**. תל אביב: דבר.

ספר של שני מחברים ויתר

כמו במקורה של ספר של מחבר יחיד עם ו' החיבור בין שמות שני המחברים.
דוגמה: נחמיאס, ד' ונחמיאס, ח' (1998). **שיטות מחקר במדעי החברה**. תל אביב: עם עובד.

מאמר של מחבר יחיד מתוך כתב עת

שם משפחה, אות ראשונה של שם פרטי (שנת פרסום). שם המאמר ("במראות"). שם כתב העת (**באות מודגשת**), מס' הכרך, עמודים.

דוגמה: קלנר, נ' (2000). "החוזה הטיפולי בפסיכותרפיה פסיקואנליטית". **שיחות**, י' 2, 106-108.

מאמר בעיתון עם ציון שם מחבר

שם משפחה, אות ראשונה של שם פרטי (שנת פרסום יומן וחודש). שם המאמר. שם העיתון (**באות מודגשת**), עמוד.
דוגמה: סלפטר, א' (2001, 18 באפריל). "רכוש ללא יורשים". **הארץ**, 3.

מאמר בעיתון בלי ציון שם המחבר

שם המאמר. (שנת פרסום, יומן וחודש). שם העיתון (**באות מודגשת**), עמוד.
דוגמה: רכוש היהודי לבניין. (1999, 26 באוקטובר). **הארץ**, 15.

ערוך מתוך אנציקלופדיה

שם משפחה, שם פרטי (אות ראשונה)."שם העיר". **שם האנציקלופדיה** מס' הכרך. מקום ההוצאה: שם ההוצאה לאור, שנה. עמודים.
דוגמה: דאור, ד'. "קונפוציוס". **האנציקלופדיה העברית** כ"ט. ירושלים: חברה להוצאת אנציקלופדיות, 1977. 423-426.

מאמר מתוך האינטרנט

רישום רגיל ואחר כך הכתובת המדוייקת של האתר. יש לציין תאריך שבו החומר הורד מן האתר.
דוגמה: ברנע, א' (2000). "דמוקרטיה: כדי לנו". בטור : אתר אינטרנט של משרד החינוך
www.Education.gov.il/events/mechorot.htm

הערות כלליות:

- את הפרטים יש לכתוב זה אחר זה לפי סדר אלפביתית של שמות המשפחה של המחברים. יש להקפיד על אחידות בניסוח הפריטים.
- цитוטים מהתנ"ך בಗוּי העבודה לא יכולו ברשימה הביבליוגרפית, אלא יופיעו מיד אחרי היציטוט בסוגרים.
- קיימות דרכים שונות לאזכור מקורות מידע בגוּי הכתיבה המזוגת (הסקירה). בספר זה מוצגות שתי אפשרויות:
(1) שם הכותב והשנה (2) שם הכותב, השנה, שם המאמר
כאשר מצינים מקור שכבר הזכר, נהוג לציין ליד שם הכותב (שם) ולא לחזור על השנה.

סקירה תיאורית - הדגמת שלבי העבודה

ביחידה זו מוצגת הצעה לדרך עבודה בכתיבה ממוגנת על פי שני טקסטים העוסקים בנושא "ניסויים בבעלי חיים". הפנמה של דרך העבודה המוצגת כאן אפשרה כתיבה ממוגנת המבוססת על טקסטים אחדים על פי הדרישה. לפניכם מטלה לכתיבה ממוגנת.

במכון וייצמן מתקיים يوم עיון לתלמידים בנושא "ניסויים בבעלי חיים". הכוינו סקירה המציגת את הצדקת הניסויים, שיללתם, חלון של מעבדות המחקר בנושא ומימון החוקרים. כתיבתכם תתבסס על המאמרים "בעלי החיים הם קורבנות מוצדקים" ו"בעלי חיים הם קורבנות מיותרים". בכתיבתכם הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסוף (ביבליוגרפיה).

פירוק המטלה והבנת דרישותיה

טרם ביצוע המטלה יש להבחין בין שני מונחים: רכיבי תוכן ורכיבי מבנה.

רכיבי התוכן הם התבוחנים (פרטי המידע) הנדרשים במלת הכתיבה המוגנת.

רכיבי המבנה מציגים את הזיקה שיש בין התכנים המופיעים בטקסטים הנתונים; מהו הנושא המשותף לכל הכותבים? מהי הזיקה של כל אחד מהם לנושא או למאמר אחר? האם המאמר לאחר מוסיף ומשלים את המידע המופיע במאמר הראשון? האם המאים סותרים זה את זה? וכדומה.

שלב א - שלב ההשמטה

1. זיהוי וርכיבי התוכן (התבוחנים)

יש לקרוא את מטלת הכתיבה ולזהות את רכיבי התוכן (התבוחנים) של הסקירה הנדרשת. (מטלת הכתיבה בראש העמוד)

רכיבי התוכן (התבוחנים) המופיעים במלת כתיבה זו:

(1) הצדקה הניסויים (2) שלילתם (3) חלון של מעבדות המחקר בנושא (4) מימון החוקרים

2. איתור המידע על פי התבוחנים בטקסטים המקוריים (לצורך שילובם בסקירה שתכתבו)

יש לקרוא את הטקסטים ולאთר את כל המידע חיווני הנדרש במלת הכתיבה (על פי התבוחנים שציינתם). באיתור המידע הייעזרו בשלב ה"השמטה", השלב הראשון משלושת הכללים העיקריים למיזוג מידע (המופיעים בעמוד 102).

הדגמהiae לאיתור התבוחנים בטקסטים

קיימות דרכים שונותiae לאיתור המידע בטקסטים ולמיוזגו. כאן מוצעות שתי דרכי עבודה:

דרך ראשונה - סימון רכיבי התוכן בטקסט עצמו ובראשם מספר התבוחין (הדגמה בעמוד 110)

דרך שנייה - כתיבת המידע הרלוונטי בתוך טבלה מאורגנת על פי התבוחנים (הדגמה בעמוד 112)

כל אחד יבחן את שתי הדרכים ויבחר את הדרך המתאימה לו ביוטר לביצוע מטלת הכתיבה המוגנת.

הדרך הראשונה מודגמת בשני המאמרים שלහלן, שבהם מסומנים התבוחנים ורכיבי התוכן לצורך הדגמת איתור המידע.

מאמר א

בעלי החיים הם קורבנות מוצדים / חנן בר-און

הצימאון לדעת, לצד הכמיהה לגלות ולהבין, הם מאבני היסוד של הטבע האנושי מינקות עד שיבת. הסביבה שהאדם שרווי בה היא לפעמים עונית, ולפעמים היא מקור להפקת תועלת והצלחה. אין ספק, כי סכנות רבות אורבות לנו מהסביבה אותנונו, כגון פגעי טבע ומלחמות. אולם יש בעולםנו גם מקורות עשירים שאנו מנצלים אותם לטובתנו ולרווחתנו, כמו מזון ואנרגיה. הלימוד המתמיד והמעמיק של תופעות הטבע והחשיפה של האמת שבבסיס כל אותן התרחשויות הם חובה מתבקשת ונדרשת. האוניברסיטאות הן מקום לרכיבת מקצוע ומיומנות, ובهم מתקיים פרט להוראה גם מחקר מקיף בנושאים שונים. במדעי החיים, למשל, במעבדות ובמכוני המחקר אמנים רוכשים ידע מקצועי, אך אין להם זכות קיום ללא מחקר. המחוקרים הנערכים בהם מגלים סיבות ונסיבות של תופעות טבעיות, שיש לנצלן או להילחם בהן.

מדע הרפואה מטרתו להגן علينا מפני רבות הפוקדות אותנו מקדמת דנא. מחלות לאין ספור היו עמננו וייהו עמננו עוד הרבה דורות. לצערנו, ישנו גם אלה המתחדשות עליינו רק בעשורים האחרונים (כמו מחלת הכלש החיסוני [איידס], פגעי קרינה רדיואקטיבית ועוד). השאייפה לשולט בהן, לצד הידע העומד לרשותנו כיום, עוזרים להמעטת כאב וסלב ממילוני חולים בעולם כולם. הצלחה זאת נזקפת בין היתר למחקר הרפואי העדין, הזוכה לתמיכת קרנות מחקר ממוסדות ופה ושם לתמיכת הציבור.

(1) כבר לפני הרבה שנים נוכחנו, כי לשם חקירה והבנה של מקור המחלות והdrogs להבדין, יש צורך ביצירת מודלים בחיות ניסוי, אי הבנה של חלק מהמחלות הפוקדות אותנו גורמת לפיגור בפיתוח של תרופות הולומות או של אמצעי מניעה למחלות אלה. (1) הקרבה של בעלי חיים, החל בקופים וכלה בזוביים למיניהם, יכולה לעזור למדע בגילוי סיבות למחלות שונות ובפיתוח תרופות נגד. בשעור האחרון אף יש בידינו האמצעים והטכניקות לעקב בחיות הניסוי אחרי שינוי גנטיים שנוצרו ספונטנית או ביוזמת החוקרים. כמו כן, יצירת נוגדים בדמן של חיות וחיבורם עם נוגדי אדם מאפשרים גם הפקה של תכשירים טיפוליים מצילי חיים.

(1) אני יודע מה היה קורה לו לא כמו חוקרים שכרכטו לבלב מכלב לפני מעלה ממאה שנה, הכירו בהופעתה של סוכרת (שהיא שטח ההתקניות שלי) וקשרו מחלת זו עם איבר זה. ההוכחה בדבר קשר כזה אצל הכלבים הביאה לביוזה של ההורמון אינסולין, שהוא תכשיר טיפול הכרחי לחולי סוכרת. הודות לכך ניצלו עד כה מיליונים רבים של ילדים ומבוגרים. שנים רבות היה צורך להזכיר חזירים כדי להפיק אינסולין לשם טיפול. יום מסונטוז ההורמון החיווני הזה בטכנית של הנדסה גנטית. נדבר על נדבר, שנים ועוד שנים, והתרופה בידינו.

דוגמה זו אינה יחידה. (3) יש עוד מחלות שתיבן הוברה כתופאה ישירה משימוש בחיות, ובאזור הידע המctrבר ישן גם תרופות. על מזבח המדע עלות החיים המשמשות חוקרים רבים, שנוכחו (3) שaan להימלט מצורח חיוני זה, ובשלב זה אין להן תחילן. והנה כמה לה קבוצת איזרים, הדורשת פסקה של שימוש בעלי חיים, שייתכן שהם קורבנות, אך לדעת אנשי האקדמיה, קורבנות מוצדים בהחלט. (3) אנו במעבדות המחקר דואגים שלא להחמיר עם חיות הניסוי ומונעים מהן סבל וכאב בעת ביצוע המחקרים. כמו כן ישן גם וודאות מטעם המכינות ומשרד הבריאות הדואגות לאכוף כלליים ברורים לגבי השימוש בחיות.

כאמור בראשית הדברים, הטבע על כל גונו מציע לנו מקורות רוחה והצלחה, לצד היוטו אוצר בجرائم מחלות או נזקים אחרים. (1) ניסויים בחיות הם אילוץ כואב, אך חשוב מאיין כמושג.

מעובד על פי מאמר שהתפרסם באינטרנט באתר YNET בתאריך 4 ביוני 2006

חנן בר-און הוא פרופ' לרפואה פנימית ולשבור מנהל היחידה לשוכרת בבית החולים "הדסה" בעין כרם ירושלים.

בlarıyla חיים הם קורבנות מיותרים / אלעד פיגgin ותמייר לוסקי

האם ניסויים בבעלי חיים הניבו תרומה ממשית לרפואה המודרנית? שאלת זו נבחנת שוב ושוב במהלך השנים. החוקרים, אנשי מחקר רפואיים ברכמה בכירה, הסיקו כי אין לטענה האופרת בזכות הניסויים הנשמעות לעתים קרובות, בסיס ממשי.

(2) המחקר הביו- רפואי מסתמך בulares מוגמת על שיטות מחקר בלתי מהימנות של ניסויים בבעלי חיים, והוא מזינה שיטות מחקר מומקדות ורלוונטיות יותר. תרופות חשובות ביותר, כמו דיגיטליס ואספירין, הtagלו ללא כל קשר לניסויים בבעלי חיים. רק לאחרונה הוצאו מהשוק תרופות מסוכנות, כגון ויקס ורוזלין, (2) שגרמו למומים ולמות לבני אדם רבים, אף שהיו בטוחות ויעילות בבעלי חיים.

מי שסומר על ניסויים בבעלי חיים ומיד לאחר מכן רוצה להשתמש בתכשיר על ילדים, הוא אדם מסוכן. ומה לגבי מתן תרופות לבקרים מבלי שנושו קודם לכן על בעלי חיים? כל תכשיר או תרופה המאושר לשימוש, עוברים תהליך ארוך של בדיקה בבני אדם שמשתתפים בניסוי קליני. גם לצורך ניסוי זה לא היינו משתמשים בתרופה, ללא הוכחה שיש לה פוטנציאל של תועלת ממשית לחולים, ושיהיא בטוחה לשימוש. על ידי שימוש בטכנולוגיות מתקדמות אפשר ליצור תרופות בטיחותיות ברכמה גבוהה יותר מאשר משיגים על ידי ניסויים בבעלי חיים.

(2) ניסויים בבעלי חיים הביאו למותם של אלפיים ואולי של מיליון בני אדם, וכן למותם של רבים אחרים. למעשה, תופעות לוואי מתרופות נחשות לסיבת הרבייה לתמותה בעולם המערבי. חוקרים המצדדים בניסויים בבעלי חיים אינם ממהרים לקחת על עצמן אחריות לתופעה זו, אך הם בהחלה מוכנים להתחרור "הצלחות".

ניסויים בבעלי חיים משקפים ליקויים בצורית החסיבה ובחלוקת התקציבים של המדע הביו- רפואי המודרני. אחת הדוגמאות המובהקות ביותר לכך היא דווקא מחלת הסוכרת. לשני הסוגים הנפוצים של סוכרת יש קשר מובהק לאורה חיים ולתזונה. הדרך הטובה ביותר להתמודד עם המחלת היא באמצעות מניעה, חינוך והסבירה. את הקשר בין תזונה עתירת קלוריות להתקפות סוכרת גילו באמצעות מחקר לבני אדם.

(2) כבר במאה ה-19 גלו באמצעות מחקר קליני לבני אדם, כי המקור לאחד הסוגים החשובים של המחלת הוא כשל בבלב. החוקרים התעלמו ממייד זה ויצאו "להוכיח" בבעלי חיים את מה שכבר היה ידוע במחקר הקליני. הם עשו זאת באמצעות כריית לבבים של כלבים. (2) גם האינסולין עצמו בודזו מכלב, ولو מכוח ההרגל ובשם החסיבה השבלונית, אף על פי שאפשר היה לבדוק אותו באותה מידת מבני אדם ולעמוד על ההבדלים החשובים בין שני סוג האינסולין. (2) התוצאה מנוגה זה סבלו חולים ורבים מטופעות לוואי ומאלויגיות לאינסולין חיטי, ועקב פיתוח האינסולין הסינטטי שנוהג להשתמש בו כיים.

(4) במחלקות השונות בבתי החולים נמשכים הניסויים בבעלי חיים, שימושיים להוכיח את מה שכבר ידוע זה כמה שנים בזכות מחקר קליני לבני אדם, (4) תוך צבוז כספי ציבוע. מיליארדי דולרים מושקעים מדי שנה במחקר מיותר בבעלי חיים, שקשה למצוא קשר בין קידום יישומי של הרפואה. (4) מנגד, מחקר בשיטות מודרניות אחרות שיכולה לסייע טוב יותר לחולים, מזונח בתקציב ובכוח אדם.

(2) התקווה האמיתית לתקן המצב הקיים באה מכיוון של התלמידים הצעירים לרפואה ולביולוגיה, שמכירים היום בכך שיש שאלות וספקות בעניין הצורך ניסויים בבעלי חיים. אנו מאמנים שהתלמידים של היום - הפסיכולוגים עודershים שנה - יהיו חכמים יותר, פוראים יותר ומוסריים יותר, והם יצמצמו באורח ניכר את השימוש בניסויים בבעלי חיים עד הפסקת המלאה.

מעובד על פי מאמר שהופיע באינטרנט באתר NETY ב-6 ביוני 2006

ד"ר אלעד פיגgin - כירורג בכיר בבית החולים שנIDER בפתח תקווה וחוקר במכון הללאומית לפיקוח על ניסויים בבעלי חיים.
תמר לוסקי - סטודנט למדעי החיים ונציג "הרשות הבינלאומית לחינוך והטבות" (InterNICHE) בישראל.

הדרך השניה

1. יש לבנות טבלה מארגנת על פי התבוחנים שנקבעו בשלב א.
 2. יש לרכז את המידע שאיתרתם במאמרם בתוך הטבלה בהתאם ל התבוחנים.
- לפניכם דוגמה ל

כתובת א (השנה)	כתובת ב (השנה)	כתובת ג (השנה)	כתובת ד (השנה)
----------------	----------------	----------------	----------------

טבלת התבוחנים בסיסית.

1	כתובת א (השנה)	כתובת ב (השנה)	כתובת ג (השנה)	כתובת ד (השנה)
2				
3				

לפניכם דוגמה נוספת לטבלה הבנויה באופן שונה, ובה שלוב המידע משני המאמרים בתוך הטבלה.

תבוחנים	בר-און (2006) - بعد הניסויים	תבוחנים	פייגין ולוסקי (2006) - נגד הניסויים
(4) הבדיקה הניסויים	שם חקירה והבנה של מקור המחלות יש צורך ביצירת מודלים...	(2) שלילת הניסויים	הסתמכות מוגזמת על שיטות מחקר והזנחה של שיטות מחקר ממוקדות ורלוונטיות.
	הקרבה של בעלי חיים יכולה לעוזר בגילוי סיבות למחלת.		תרופות שהן ייעילות בעלי חיים, גרמו למומים ולמות לבני אדם אף לנכונות.
	בזכות כריתת הלבלב אצל כלב הוכרה תופעת הסוכרת.		כבר במאה ה-19 גילו באמצעות מחקר קליני כי המקור למחלת הסוכרת היאفشل בללב.
	הניסויים בחיותם אילוץ כואב, אך חשוב.		החוקרים ניסו להוכיח באמצעות בעלי חיים את מה שכבר היה ידוע במחקר הקליני.
			גם את האינסולין בודדו מכלב, אף שהיה אפשר לבדוקו מבני אדם.
(3) חלון של מעבדות המחקר	בזכות שימוש בחיות הובחר טיבן של מחלות והומצאו תרופות.		האינסולין החיסיתי גרם לבני אדם ובאים לתופעות לוואי
	הניסויים הם צורך חיוני, ואין להם תחולין.		
	במעבדות משתמשים למניע כאב וסבל מהחיות ואוכפים את הכללים.		
(4) מימון המחקרים		בבתי חולים נמשכים הניסויים בעלי חיים.	
		בזווית כספי ציבור	
		שיטות מחקר מודרניות יכולות לסייע טוב יותר לחולים.	
		התכווה לשינוי באה מתלמידי רפואה וביוולוגיה המעלים ספקות אשר לצורך בניסויים.	

שלב ב - שלב הכלכלה והבניה - כתיבת הסקירה התיאורית

- בדרך כלל בכתיבת סקירה תיאורית יש לציין בתחילת התכנים המשותפים לכותבים (המאחד בין התכנים) ולאחר מכן להציג את התכנים המיחדים לכל כותב.
- יש לכתב את הסיכון ברגע תום הקפדה על שלב הכלכלה ועל שלב הבניה. (ראו עמוד 102)
- **לפניכם דוגמה לסקירה תיאורית.**
המילים המודגשות בסקירה שלפניכם הן ביטויי קישור, פועל הבהה (פועל דיבור) ומזכירים שבאמצעותם מושגות לידיות וKİSHORIOT. בצד הימני של הסקירה התיאורית / ספרותית מוצגים רכיבי התוכן.

ניסויים בבעלי חיים – האם קיימות הצדקה לקיומם?

א	<p>ניסויים בבעלי חיים הם נושא שני בחלוקת. בסוגיה זו, האם הניסויים מוצדקים או לא, מתלבטים אנשי מדע, רופאים, פילוסופים, אנשי אתיקה ורבים אחרים. במאמריהם בר-אור (2006) ופייגון ולוסקי (2006) מציגים זוויות ראיה שונות.</p>	פתח
ב	<p>בסקירתנו זו נציג את הדעות המועלות بعد ניסויים בבעלי חיים ונגדם. בר-אור (2006) מצדיק במאמרו את ערכית הניסויים בבעלי חיים בכך ש כדי לחקור ולהבין את מקורה של מחלות ואת הדרכים להדבר אורן, יש צורך ביצירת מודלים בחיות ניסוי. בר-אור מחזק את גישתו ואומר שהקרבה של בעלי חיים יכולה לעזור למידע בגלוי הסיבות למחלות שונות ובפיתוח תרופות נגדן. להוכחת דבריו הוא מביא את בידותו של ההורמן אינסולין, הידוע היום כתכשיר הכרחי לטיפול בחולי סוכרת, שנתגלה כתוצאה מכריית לבב שלב פני למעלה ממאה שנים.</p>	צדקה
ג	<p>מנגד טוענים פייגון ולוסקי (2006), כי המחקר הביו-רפואי מסתמכר באופן מוגזם על שיטות מחקר המבוססות על ניסויים בבעלי חיים. לטענתם, המחקר מזניח שיטות ממוקדות ורלוונטיות יותר. פייגון ולוסקי שוללים את דעתו של בר-אור וטוענים, כי גם תרופות מסוכנות שבניסויים היו בטוחות וייעילות בבעלי חיים, גרמו מומים ואפילו מוות לבני אדם ובנים. הכוונים תוקפים את הניסויים שנעשו בבעלי חיים, כגון כריית לבבים של כלבים, וטוענים כי הניסוי בכלבים היה מיותר, משומם שתוצאותיו היו ידועות עוד לפני כן מחקר קליני לבני אדם. לטענתם, חולמים רבים סבלו מטופעות לוואי ומאלויגיות שנבעו מהאינסולין שהופק מחיות. העבודה שלא ניסו לבדוק אינסולין מבני אדם בגלל חשיבה שלולנית, גרמה לעיכוב בפיתוחו של האינסולין הסינתטי, המשמש היום לטיפול בחולי סוכרת.</p>	שלילה
ד	<p>בר-אור (2006) גורס, כי טיבן של מחלות רבות הובחר כתוצאה ישירה שימוש בחיות, והידע המצטבר הוא שהוביל למציאת התרופות נגדן. על פי גישתו, בשלב זה אין תחליף להקרבת החיות על מזבח המדע. בר-אור פונוסף לטעתו ואומר: "אנו במעבדות המחקר דואגים שלא להחמיר עם חיות הניסוי ומונעים מלה סבל וכואב בעת ביצוע הממחקרים". הוא מציין גם, כי קיימות עדות הדואגות לאכיפת כללים ברורים בדבר השימוש בחיות.</p>	חלוקת של מעבדות הממחקר
ה	<p>פייגון ולוסקי (2006) מציגים היבט אחר המתיחס לצד הכספי של המחקר. לפי גישתם, הכספיים המיצאים על מחקרים מסוימים בבעלי חיים, הם זבוז כספי ציבור, והם באים על חשבון שיטות מחקר אחרות מתקדמות יותר.</p>	מימון המחוקרים

סיגר	<p>ו קשה מאוד להגיע למסקנה חד-משמעות בנושא חשוב זה. בר-אור (2006) דבק בעמדתו, כי ניסויים בבעלי חיים חשובים מאין כמותם, אף על פי שהם אילוץ כאב. ואילו פיגיון ולוסקי (2006) תולמים את תקוותם לתקן המצב בסטודנטים הצעירים לרפואה ולביאולוגיה, המכירים בספקות הקיימים בדבר הצורך בניסויים בבעלי חיים.</p>
------	---

ביבליוגרפיה: (א) בר-אור, ח' (4 ביוני 2006). "בעלי החיים הם קורבנות מוצדקים", באתר YNET.

(ב) פיגיון, א' ולוסקי, ת' (6 ביוני 2006). "בעלי חיים הם קורבנות מיותרם", באתר YNET.

דוגמאות להכללה מתוך הסקירה הממצגת

לפניכם משפטים מהtekסטים המקוריים שיש בהם פירוט, ולאחריהם משפטיים מהסקירה המנוסחים כמשפטים מכלילים.

מתוך מאמר א - הקרבה של בעלי חיים, החל ב��ופים וכלה בזכובים לミニים, יכולה לעזור למדע בגילי סיבות למחלות שונות...

בכתיבת הממצגת - הקרבה של בעלי חיים יכולה לעזור לאנשי המדע לגלות את הסיבות למחלות שונות...

מתוך מאמר ב - רק לאחרונה הוצאו מהשוק תרופות מסוכנות, כגון ווקס ווזולין, שגרמו למומים ולמוות לבני אדם רבים,
אך שהיו בטוחות ויעילות בבעלי חיים.

בכתיבת הממצגת - תרופות מסוכנות, שבניסויים היו בטוחות ויעילות בבעלי חיים, גרמו למומים ואףלו מוות לבני אדם רבים.

משימה

על פי העקרונות המקוריים, אין לכלול בכתיבת הממצגת דוגמאות. עם זאת בסקירה כלליה דוגמה.

מצאו את הדוגמה והסבירו מדוע לדעתכם היא מופיעה בסקירה.

שלב א - הערכה ושכתב של הסקירה התיאורטיבית

לאחר הכתיבה יש **לקראא את הסקירה ברכף, לוודא שהכל ערוך כהכלת ולבחון את הנקודות שלפניכם:**

- אם הקפdetם על שלושת עקרונות הסיכום: השמטה, הכללה והבנייה? (ראו עמוד 102)
- באיזו מידת המידע מהימן ומדויק?
- באיזו מידת סקירותכם כתובה באופן עצמאי?
- האם הרעיניות המובאים מהtekסטים השונים שזרורים זה לזה?
- האם יש הקפדה על אוצר מילים עשיר, על סימני פיסוק, על כתיבה תקינה מבחינה לשונית ועל סגנון הכתיבה?
- האם יש הקפדה על אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסיומה? (ראו "רישום בביבליוגרפיה" בעמוד 108)
- האם העבודה כתובה, מאורגנת ומוגשת בצורה נאה ומסודרת?

מטלת כתיבה ממצאת של שני טקסטים

הדיון הציבורי בנושא המהגרים אינו יורד מסדר היום בארץ ובעולם כולו. כדי שתוכלו להביע את דעתכם בנושא חשוב זה, קראו את שני הטקסטים "אין ילדים לא חוקיים" (עמ' 55) ו"מהגרי עבודה" (עמ' 57).

כתבו סקירה תיאורטיבית על פי שני הטקסטים תוך הצגת הגישות השונות לנושא זה.

בכתיבתכם הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסיומה (ביבליוגרפיה).

כלינו צוחקים... - כתיגת אנצטט גמ' פ' אלג'ה גאנזיג

בזמן שיעור נזרקה בכיתה קופסת חומוס.
המורה עמדה לצתת מהכיתה כשהיא כועסת ועכנית.
דני: "המורה, لأن את הולכת?"
ליור: "להביא פיתות".

מאמר א - קראו את המאמר שלפניכם תוך הקפדה על הגיית המספרים בזורה תקנית.

דוקטור צחוק / דינה אייזן

קודם בוכים

א הדבר הראשון שאנו עושים מיד אחרי הלידה הוא לבכות, אך מחר מאוד (בגיל 3 שבועות) אנחנו כבר מחייכים. ככלומר, הקשר החברתי הראשון והמשמעותי ביותר שלו הוא אוריון כל חיינו, מתחילה עוד לפני שמלאו לנו חודשי ימים. בעבר זמן קצר, בגיל 3 או 4 חודשים, אנחנו כבר צוחקים בקול רם. הידר חירך או צוחק אצל פעוטות מבשר על הפרעה קשה בתפתחותם. ב גיל 5 (קצת לפני בית הספר) צחкат בממוצע 300 עד 500 פעמיים ביום. רק אחר כך למדו אותו שלצחוק זה לא יפה, לא רצוי ורק מפרע ("אולי תשתוף את כל הכיתה بما שמצחיק כל קר?"), ואם חשבתם שזה לא עובד - זה העובד. מגיל בית הספר מדכאים לנו את הצחוק, ורק יורד הממוצע היומי אצל המבוגר לכדי 15 צוחקים ביום.

ג מה קורה לנו במהלך החיים שאנו מפסיקים לצחוק, והאם זה בריא? אחת הסיבות שאנו מפסיקים פחות ופחות בוגרונותנו, היא שהתרבות המערבית מייחסת לצחוק ערך נמוך. אנשים המרכיבים לחירך או לצחוק נחשים קל דעת, לא מקצועיים וטיפשיים. לא פחות. ובכל זאת, כולנו נהנים מאוד לצחוק, אם כי רובנו משתמשים לשומר על הצחוק לעתות הפנאי והבילוי.

הצחוק והבריאות

ד מה תפקידו של הצחוק בחינינו, והאם הוא יכול לסייע לנו לשומר על הבריאות? התשובה היא כן - ובענק! יש מרכיבים רבים הקובעים את מידת ההחלמה ממחלות. מרכיבים אלה נמצאים בתחום הלא ידוע, והם נשגים מבינותו של הרופא. אנחנו והרופאים שלנו איננו מסוגלים לחזות מראש ובדיינות את התקדמות המחלה או את תוצאות הטיפול. ממחקריהם עולה כי לצחוק ולהומור יש השפעה חיובית על בריאותנו. הבעיה היא שלא פשוט לנצל מחקר מדעי מקובל בנושא זה. הסיבה לכך פשוטה: הצחוק הוא תופעה ספונטנית שקשה לשחזור בתנאי מעבדה.

ה כמו לגבי נושאים רגשיים ורוחניים רבים, גם ההומור הוא חוש לא רצינגי. דוגמה בולטת היא הבדיקה: בשבירו השניה שבתופסים את הבדיקה, חווים רגע של הארה. אם נשמע שוב את הבדיקה בעבור כמה דקות, היא כבר לא תצחיק. ואם יסבירו לנו אותה דרך חשיבה אינטלקטואלית, זה כבר יהיה ממש אסון. רק עם ההבנה האינטואיטיבית של מהות הבדיקה אנו יכולים את הצחוק המשחרר.

ו מה עושה לנו הצחוק? לדברי ד"ר ויליאם פרוי, פסיכיאטר וחוקר צחוק מאוניברסיטת סטנפורד שבקליפורניה ארה"ב, במהלך הצחוק מתרחשים שינויים פיזיולוגיים רבים בגופנו, לאחר שהצחוק והנסיבות המתלוות אליו מוגברים את העברת החמצן למוח. ממחקריםינו אנו למדים כי לצחוק יתרונות פיזיולוגיים רבים וברורים: הצחוק פועל על מערכת הלב והדם, על המערכת החיסונית, על המערכת האנדוקרינית (הורמוניית), על מערכת השרירים - וככלן הננות ממנה מאוד. בזמן הצחוק פוחתת רמת הורמוני הסטרוס. הורמוניים אלה מזיקים מאוד לבリアות מסוימת שהם מעלים את לחץ הדם, את הדופק ואת

רמות הסוכר, והם מאיצים תהליכיים טרשתיים. מלבד כל אלה, ה策וק מביא גם להפרשה מוגברת של חלבון האחראי להגנה מפני זיהומים. ה策וק גם מעלה את הדופק ומריץ את זרימת הדם.

ג' גם מערכת הנשימה יוצאת נשכרת. רובנו סובלים מרמה זו או אחרת של סטרס, וכך אנו נוטים לנשום בשטויות מה策ואר ומעלה. אף על פי של ריאות שלנו יש נפח של 5 עד 6 ליטרים, אנחנו מכניםם לדיאות בקושי חצי יותר בכל שאיפה. חלק מהאויר הנשאף נשאר כלא במקומות פחות מאווררים בגוף ויכול להיות קרע פוריה להתרבות חיידקים. כשאנחנו צוחקים, אנחנו נושפים בחזקה, ולאחר כך נושמים אויר נקי ומהומצן היב החודר לרקמות גופנו.

ח' 30 דקות של策וק ביום יכולות לשפר את תפקוד המערכת החיסונית, לשפר את מצב הרוח ולהביא לשינויים עמוקים ומתחשכים בבריאות הכללית. ה策וק גורם גם לשחרור חומרים דמיי מורפיים בגופנו המפחיתים מתחששות הכאב. הדבר נכון לפחות כאב פיזי ונפשי אחד. סך הכאב עולה ונשאר כך גם זמן קצר אחריו ה策וק.

ט' ובשורה חשובה לבטלים: במחקר אחר נמצא, כי 100策וקים בני 2 עד 3 שניות כל אחד שוקלים נגד 10 דקות על אופני כושר. אכן השיפור הוא בקשר שורף קלוריות, אך זה בהחלט פתרון עבור אנשים מוגבלים פיזית.

air נשלב策וק בחיים?

י' אחד הפתרונות להוספת策וק לחינו הוא יוגה策וק. יוגה策וק היא קונספט של策וק קבוצתי שהגה ד"ר מדאן קטאריה, רופא היהודי שחי במומביי, המבוסס על חוכמה יוונית עתיקה. "לא צריך בדיחות כלשהן. אפילו לא צריך להיות מאושרים. מה שאנו עושים הוא לצחוק בקבוצה ולהשתמש策וק כטיטה לתרגול הגוף. כדי לנו קשר עין עם אחרים,策וק המלאות הופך לאמת, וכך הוא עוזר לפש ולגוף", אומר ד"ר קטאריה, המנהל בית ספר ליוגה-策וק.

יא במהלך כנס שנתי בתחום הרפואה שנערך ב-2008 בניו אורלינס ספר ד"ר קטאריה, שהריעין לפעולות משולבת של יוגה ו策וק החל בשנת 1995 עם חמישה משתתפים בלבד בעיר מומביי שבհודו, וככשיהם יש כבר יש יותר מ-6,000 מועודי策וק בעולם. בכנס הציג ד"ר קטאריה מחקר, המוכיח שאפשר להפיק תועלות אמיתיות לבריאות מה策וק שהוא פעולה פשוטה. החוקרם בדקו 200 נשים וגברים עובדי תעשייה, המצויים בלחץ רב הנובע מהדרישות הגבוהות של תפקידיהם. במשך שלושה שבועות נטו הנבדקים חלק בסדנה שבמהלכה תרגלו חיקוי策וק במשך 45 דקות עד דקה, עברו לפרק策וק אופיני, ולאחר מכן נשמו נשימות عمוקות וביצעו מתייחסות עדינות. לחץ الدم של המשתתפים במחקר ירד באופן ניכר. מדובר בשינויים משמעותיים וביוכימיים, הוא צריך להיות מכל הלב, מהבטן", מדגש ד"ר קטאריה, "על策וק להיות ממושך.策וק וגיל שמנשך כמה שניות בלבד, לא יעשה את העבודה".

מעובד מתוך "דרך חיים", שירות בריאות כללית, ספטמבר 2005

ד"ר דינה איין היא רופאה מומחית ברפואת משפחה, מכשירה ליצנים רפואיים ומינהה קבוצות חסיבה.

איינשטיין אמר לצ'ארלי צ'פלין:

"מה שאני הכי מעריך באמנות שלך זה את האוניברסליות שבך. אין לך מילה – וכל העולם מבין אותה!"

ענה צ'פלין לאיינשטיין:

"זה נכון, אבל התהילה שלך גדולה אף יותר:

העולם כולו מעריך אותך, אף על פי שאתה אחד היחידים מני מילא ממה שאתה אומר..."

- חפשו במאגרי מידע וכתבו מידע מעניין על כל אחד מן האנשים המוזכרים בספר.

שאלות

1. מהו המסר העיקרי שד"ר אייזן רוצה להעביר לקוראים?
2. על פי המאמר שקראותם, ציינו שלושה יתרונות (פחות) לצחוק.
3. כיצד הצחוק משפיע על מערכת הנשימה?
4. מדוע, לפי הטקסט "דוקטור צחוק", הדימוי של הצחוק בחברה המערבית הוא נזוף ואינו מכובד?
5. מהו תפקידן של שתי הפסכות הראשונות? בחרו את התשובה הנכונה.
 - (1) להציג דוגמאות לנאמר בהמשך
 - (2) לתאר את התופעה
 - (3) להעניק הסבר לתופעה
 - (4) לספר על השנים הראשונות בחיננו
6. א. הכותבת מסתמכת בדבריה על מחקרים, למורות זאת היא מביאה הסתייגות. מדוע?
ב. במאמרם רבים הכותבים נוהגים להסתמך על מחקרים. מדוע הכותבת מצילה מחקרים במאמרה? מהי תרומתם של המחקרים לקורא המאמר?
7. על פי המאמר, אילו פעילויות מומלצות כדי לשמר על הבריאות?
8. מהו הקשר בין המשפט הראשון בפסקה ז' לשאר המשפטים שבפסקה?
 - (3) הכללה והסביר
 - (1) הכללה ופירוט
 - (2) דוגמה והסביר
 - (4) סיבה ותוצאותיה
9. מהי משמעותם של הביטויים שלפניכם? (היערו במשמעות הביטוי בהקשרו במאמר או חפשו את פירושו במילון)
 - (1) "נשגבים מבינתו" (פסקה ד')
 - (2) "יוצאת נשכורת" (פסקה ז')
10. בהערה המופיע בסוף הטקסט כתוב: "ד"ר דינה אייזן היא רופאה מומחית ברפואת המשפחה, מכשירה ליצנים ומנהה קבוצות חשיבה". כיצד הערכה זו משרתת את הקורא בהתייחס לתוכן המאמר?
11. כתבו במילים את המספרים המופיעים בפסקות א, ב ו-ט על פי כללי שם המספר (עמוד 148).

█ קראו את שתי הבדיקות שלפניכם.

אופטימייסט אומר: "הах, המצב מזהיר!"
פסימיסטי אומר: "אבי, המצב – מזהיר!"

במהלך המשפט הצבאי נשאל החילן מדוע הרביץ למפקדי.
لهגנתו טען שהוא רק מילא פקודה:
"המפקד אמר לי: 'גש הלום', אז ניגשתי והלמתי".

מה מיוחד מבחינה לשונית בבדיקות אלו? בתשובתכם היערו במונחים לשוניים.

"הומור בשיא הרצינות" / ענת בלזברג

א למה חשוב לצחוק, ואין אפשר להשתמש בהומור כדי להיות בראים יותר בגופנו ובנפשנו ולשמור על שמחת החיים שלנו? היום סיפרה לי גל, בתי בת החמש וחצי, בדיחה מצחיקה. טוב, לא ממש מצחיקה, אפילו קצת קרש, שלא לומר דיקט. אם לומר את האמת, לא ממש ידעתי איך להגיב - האם לצחוק בקהל רם או להסביר לה שככה אין מספרים בדיחה? לעומת שיבת הגדולה בת השמונה, פרצה מיד בצחוק מתגלגל. שתיהן הלכו לדרךן, מותירות אותי מחוץ למעגל הצחוקים. וההפסד, כמו שאומרים, היה כולם של...>.

מהו הומור?

ב הומור וצחוק הם חלק בלתי נפרד מחיינו ממש מרגע צאתנו לאויר העולם. אולם האם שאלתם את עצמכם למה בעצם אנחנו צוחקים? איך היו נראים חיינו ללא בדיחות, צחוקים וקצת הומור שchor? ומהו הילדים שלנו צוחקים? אם תחשבו על כך לעומק, בוודאי תגלו שקשה להגיד מהו הומור, וזאת מפני שם שמצחיק אדם אחד לאו דווקא מצחיק אדם אחר. אכן, חוקרים ופילוסופים שניסו להגיד מהו הומור, נתקלו בקשישים רבים. האם הומור הוא אוסף של סיטואציות הגורמות לנו לצחוק בפה מלא, או אולי מקבץ בדיחות הנאמורות מפיו של סטנדאפיסט מוכשר? האם הוא תופעה גנטית או נרכשת? ובכלל, מה גורם לבני האדם לצחוק?

ג "בתוקף הילדות, כמו בבגרות, אפשר לראות את השימוש בהומור כדרך להתמודד עם כל דבר שאתה רוצה לשלוט בו", אומרת ד"ר חיה אוסטרובר, חוקרת הומור ומרצה לפסיכולוגיה במכילא האקדמית "בית ברל". "בשושאלים אותה מהו הומור, אני אומרת שהומור הוא מושג שמספר הגדרתו משווה למספר המגדירים אותו", מחייבת ד"ר אוסטרובר. "אך על פי שיש לתופעת ההומור מרכיבים אוניברסליים המשותפים לכל בני האדם, הוא תלוי בעצם גם במרכיבים סביבתיים. אם, למשל, תספרו לאדם שבשבט נידח באפריקה בדיחה על האינטרנט, סביר להניח שהוא בכלל לא יבין מה אתם רוצים ממנו. לכן ההומור תלוי בעצם בחברה שאנו חיים בה, בתרבות, באישיות שלנו, בסיטואציה שאנו נמצאים בה ובעוד גורמים שונים. אולם ההגדירה הנכונה ביותר בעיני היא הגדרתו של החוקר סטיבן סולטנוף, שטען שהומור מורכב מחויה קוגניטיבית שהיא *השנינה והפנץ' לנ' (העוקץ)* שבבדיחה, מחויה אמויציונית שהיא העיליות וההנהה ולבסוף גם מחויה פיזיולוגית שהיא הצחוק עצמו. את כל המרכיבים הללו אפשר לחות בנפרד, אך כאשר אנו חווים אותם במשותף, אנו מתייחסים להוא כל הומור".

הצחוקיפה לבריאות

המורים קוראים לזה העתקה,
 אנחנו קוראים לזה עבודה צוות...

ד על אף שכל אותנו אנשי מקצוע מכובדים טרם גיבשו דעתה אחידה בנושא, ככל מרכיבים עם העובדה שזמן הצחוק משתחררים במוח שלנו חומרים כימיים בשם אנדורfineים. אותנו אנדורfineים פועלים על מערכת העצבים ממש כמו מורפינים - מונעים כאב, מרגיעים וגורמים לתחושים נעימות בכל הגוף. נוסף על כך, מחקרים הוכיחו כיצחוק מחזק את המערכת החיסונית שלנו, מסדר את לחץ הדם ואת מערכת השירים, עוזר לנו לנשום כמו שצריך ובכך מאפשר לנו להביט בחיינו מזויה ראייה שונה ואופטימית. ה "צחוק והומור הם ענייני המתנה המדיה ביותר שנותנו לו הטבע", אומר אלון שפריר, מורה למודעות ומפעיל סדנאות צחוק והשתתפות. "צחוק בעצם דומה לבולמי העזוזעים שבמכונית. אם הוא לא היה קיים, היינו מרגיעים כלaben בדרך, כל מהمرة וקושי בחיים. LOL נעזרנו בהומור, החיים של כולנו היו הרבה יותר מעטומים, עצובים וגם קשים. מבחינתי, סיטואציות שב עבר היו מעוררות אצלי באופן מיידי עצבים, מתח ולחץ, הפכו על ידי השימוש בהומור למצבים שאפשר

להתמודד עמו. בטור יلد נחשתתי לאחד שתמיד מסתווב עם פרצוף חמוש וכuous, ילד שאינו יודע לחיך, ומazel התחלתי להיעזר בצחוק ובהומר אני בהחלט יכול לומר שהשכל שיפור עצום באיכות החיים שלי. הצחוק בעיניי הוא המצאה גאוןית של הטבע, המצאה יעליה זוללה, ואפשר להשתמש בה בכל שעות היום ללא הגבלה. זהה המצאה שעוזרת לנו לשפר את ההרגשה ולהירגע ואז גם להפוך לסלנים וליצירתיים יותר. האנרגיה של הצחוק משחררת ומשפיעה על הגוף ועל הנפש אחד. הצחוק הוא המצאה שנייתה לנו בחינם, וכיון שאפשר להעניק אותה לאחרים ללא שום קושי, הרוח כפולה ומכופל".

מדוע כדאי לנו לצחוק?

- ו להומו ולצחוק יש פונקציות ותפקידים רבים, מסבירה ד"ר אוסטרובר. ראשית, ההומו הוא כלי חברתי התורם לתהילכים חברתיים כמו הגברת הלכידות בקבוצה, הורדת מתחים ויצירת אווירה חיובית בין חברי. בספרו "הומו או אישיות" כותבת פרופ' אבנر זיו, כי ההומו מאפשר לנו להשתחרר לרגע קצת מהcablis של החשיבה הרציונלית: ליהנות מעיוותי מילים ומשמעותיהם, וכן הוא נותן לנו אפשרות לעبور על חוקי הלוגיקה. ההומו מאפשר לנו חופש אינטלקטואלי, מאפשר לנו להפעיל את החשיבה, ליהנות ממצבים אבסורדיים ולפתור בעיות בדרך בלתי שגרתית.
- ז פונקציה נוספת של ההומו היא הפונקציה התקופנית. היא מאפשרת לנו לבטא עניונות, לתקן או להגביל למסcoleים רבים שנאנחו מותנסים בהם מבלתי היענה. ההומו הוא גם אחד ממנגוניו ההגנה של האדם, שבאורותם הוא יכול להשתחרר מתחושים של מתח ושל חרדה. כאשר אנחנו כוחקים על דברים מפחידים, אנחנו בעצם הופכים אותם למפחידים פחות. אם, למשל, נצחק עם ילדנו על המפלצת בארון, היא תיהפך בעינו להרבה פחות מפחידה. גם בתקופת השואה נעזרו האסירים בהומו שחור ומקابر, ההומו שבפרקious עוזר להם לעبور את התופת ולשרוד".

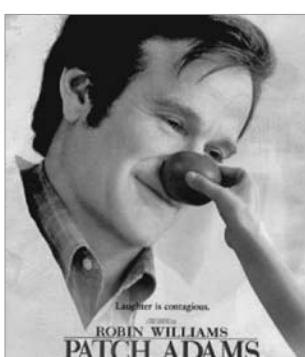
תרופה ושם צחוק

ח תמידנו או לא, אבל בשנים האחרונות הפרק הצחוק לעסק רציני מאד, ואם יצא לכם לבקר, חלילה, במסדרונות בתיכון בארץ, אל תופתעו אם מאחד החדרים יגיח לפטע ליצן בעל אף אדום, כובע מצחיק ונעליים ענקיות. כן, כן, הליצנות הרפואית כבשה לה בשנים האחרונות מקום של כבוד גם בקרב רופאים רציניים וחמורים סבר. מחקרים שהתפרסמו לאחרונה בתחום הוכיחו, כי ההומו והצחוק בהחלט עוזרים לחולה להתמודד ברמה הרגשית והנפשית עם המחלת ואף תורמים לקיצורה. אחד המחקרים אפילו תיאר קבוצה של החולים שהבריאו בעקבות צפייה אינטנסיבית בסרטים קומיים שגרמו לפראי צחוק בריאות. הכל התחליל, כך מספרים, בזכות רופא אמריקאי מיוחד בשם ד"ר פאץ' אדמס, יוזם הליצנות הרפואית כטיפול. אותו רופא הקים בוירג'יניה בית החולים בשם דגש על שימוש בהומו. ד"ר אדמס האמין כי הקשר בין החולים לרופא צריך להיות מבוסס על אמון ועל חברות, ולא על ניכור או מקצועיות בלבד. תפקידו של הרופא, לדבריו, הוא לא רק לטפל במחלת, אלא גם לעודד אצל המטופל גישה חיובית לחים.

ט מתברר שגם שבטים רפואיים החיים במקומות נידחים, כמו היג'נגלים של האמזונס, מכירים בחשיבותו המרפא של הצחוק.

חוקרים ואנתרופולוגים שחקרו שבטים אלה מספרים שכאשר מישו מבני השבט היה חולה, ארגנו במיוחד בשביilo פסטיבל צחוק כדי לעודד את מצבו ולשפר את בריאותו.

מעובד מתוך מאמר בכתב העת "להיות משפחה", 3 באפריל 2006

מומלץ לצפות הסרט הנחדר "פאץ' אדמס" (באנגלית: *Patch Adams*) המציג את הביווגרפיה של ד"ר הנטר פאץ' אדמס, מייסד הליצנות הרפואית, בכיכובו של רובין ויליאמס.

1. מהו היחס בין המאמר "ד"ר צחוק" של איין לבין המאמר "הומו" בשיא הרצינות" של בלזברג?
צינו את התשובה הנכונה.
 - א. שני המאמרים מציגים גישות שונות לנושא הצחוק והומו.
 - ב. שני המאמרים משלימים זה את זה ומוסיפים מידע בנושא.
 - ג. המאמרים עוסקים בנושא אחד, אך מציגים דרך פעולה שונה.
2. ענת בלזברג (מאמר ב) מציגה בפנייה נימוק מקורי ביחס ליתרונותיו של הצחוק שלא הוזכר במאמר א. מהו הנימוק?
3. לפניכם רשימה של אמצעים רטוריים: פניה אל הנמען, השתתפות של המוען, מטופרה, דימוי, האנשה, שאלה רטורית, חזורת, לשון דברה (סלנג), לשון נופל לשון, אירוניה.
 - א. בהרו שלושה אמצעים רטוריים מהרשימה שלעיל וסבירו מותו שני המאמרים דוגמה אחת לכל אמצעי שבוחרם.
צינו את מספר המאמר ואת מספר הפסקה מהם לקחו הדוגמאות.
 - ב. מהי תרומתם של האמצעים הרטוריים למאמרים?
4. בעבר היו סיטואציות שהיו מעוררות **אצלם / אצלם** כעס רב. כתבו את מילת היחס הנכונה (מילות יחס - עמוד 153).

* דו-שיח טקסטואלי - שאלות הקשורות בין טקסטים שונים ויוצרות מעין דו-שיח (דיאלוג, התיכבות, התיחסות) בין הטקסטים.

מטלת כתיבה ממצאת (ומשי טקסטים)

לקראת פורים תיערך בבית הספר סדנת צחוק. נתבקשתם על ידי יוועצת בית הספר לכתוב רקע תיאורטי בנושא הצחוק. לשם כך סכמו את שני המאמרים שקראותם עד כה. בכתיבתכם התיחסו **לעמדת החבורה** ביחס לצחוק, כתבו את **תרומתו** של הצחוק וצינו **הצעות** העולות מן המאמרים ואת **מטרתן**.
בכתביכם הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה התיאורטיבית ובסוף (ביבליוגרפיה).

טקסט ג - לפניכם פסקות אחדות מותו מאמרה של ד"ר ינקו-חדר.

הומו וצחוק / דבי ינקו-חדר

מה זה homo?

א. הומו הוא תופעה כלל אנושית הקיימת בכל התרבותות ובכל הגילים. ההומו הוא חלק מkeitות של רגשות חיוביים, כמו אהבה, חמלת, סלחנות וסובלנות. הוא גורם לשעשוע, להנאה ולצחוק, וכאשר אנו חווים אותו, גדלים סיקוניו לשוד. להומו יש שלושה רכיבים: שנינות, שהיא חוויה מחשבתייה; עליזות, שהיא חוויה רגשית; צחוק, שהוא תגובה פיזית התנהגתית. אמן אפשר לחווות כל אחד מהרכיבים האלה בנפרד, אך רק כאשר הם משלבים זה זהה, הם יוצרים את התופעה המוכרת לנו כהומו. homo הוא סובייקטיבי, תלוי קשר וऐשי מאוד. אנשים שונים צוחקים מדברים שונים במצבים שונים. homo הוא תלוי במי שמבצע אותו, בعتוי, במקום, בתרבויות, במצב ובנסיבות. לחוש homo שני היבטים - הראשון הוא יכולת להעיר homo ולהיות משועשע, השני הוא יכולת להשתמש בהומו ולהציג אחרים.

למי יש חוש הומור?

ב כל אחד מאננו יש חוש הומור. יש הטוענים כי חוש הומור הוא משהו שנולדים אליו. לדעתי, לכל אדם יש חוש הומור, שהרי כולנו נהנים וצוחקים לדברים רבים, אף רק אחו קטן מהאוכלוסייה אמץ דיו לנסות להשתמש בו כדי להצחיק אחרים. חוש ההומור שלנו הוא כמו שיר - אם לא השתמש בו ולא נאמין אליו, הוא לעולם לא יתחזק. מחקרים רבים עולה כי אפשר לפתח את היכולת להשתמש בהומור, וכל אחד יכול למצוא הרבה סיבות לצחוק בבית, בעבודה ובחיי היום-יום. צריך רק אומץ לנסות. בתחילת - כמו באימון גופני - זה קצת כאב, אבל אם לא מותרים - משתפרים.

מדוע חשוב לצחוק?

ג מחקרים מראים כי הומור בכלל וצחוק בפרט משפיעים לטובה על בריאותנו הגופנית והנפשית, והשימוש בהומור הוא כלייעיל להפגנת מתח. הומור מסייע גם בקשרים הבין-אישיים ויוצר אווירה נעימה במשפחה, במקום העבודה ובחברה. הומור במקומות העבודה מפחית את שחיקת העובדים, ומנהלים בעלי חוש הומור אהודים יותר ווכים לשיתוף פעולה רב יותר מצד העובדים.

ד עליינו לזכור שככלנו נהנים מאוד לצחוק, ושכדי להכניס הומור לחיננו. אם בין דברינו הרצינאים נשלב מדי פעם בפעם הערה מצחיקה, נשדר לחברינו ולumniינו שגם אנחנו אנושיים. לминון נכוון של הומור המשולב בעבודה רצינית וב[Unit] מידת ביעדים יש ערך מסוּן גם בעבודה, גם ביחסים עם בני המשפחה וגם ביחסים עם החברים. אם נחשוב על עשרות המספרים המועברים במהלך היום לבני המשפחה, לעמיטים בעבודה, בין החברים, בין שאם מדי פעם במקרה נשלב במסרים אלה מעט הומור, יהיה נעים וקל יותר לקבל אותם ולהיענות להם.

מעובד על פי נאמרה של המחברת "לימודים זה לא צחוק: שילוב הומור וצחוק בבית הספר", ב"קשר עין", ייחוץ ארגון המורים ב特意 הספר

- העל-יסודיים יוני 2007, וכן על פי מאמרה "האם צחקת היום?", באתר www.readers.co.il.
- המאמר בעיבוד אחר היה חלק מבחינת הבגרות בהבנה, הבהה ולשון, אוגוסט 2013.
- ד"ר דבי ניקו-חדר היא מדריכה בכירה של יווגה צחוק.

שאלות

1. מהן 3 הchoויות שחווה אדם בזמן צחוק? (כתבו את המספר במילים ונקדו ניקוד חלקים המעיד על ההגייה הנכונה)
2. מהי דעתה של הכותבת כלפי תופעת ההומור, ומה המלצה?
3. הכותבת מציגה טענת נגד. מהי הטענה, וכייזה הכותבת מפריכה טענה זו?
4. א. במאמר מוזכרים 4 חוגשות חיוביים: אהבה, חמלת, שלחות וסובלנות. (כתבו את המספר במילים)
ב. יש הטוענים כי חוש הומור הוא דבר שנולדים אליו. **בלעדיו / בלבדו** החיים משעממים.
כתבו את מילת היחס הנכונה.

מטלת כתיבה ממצאת / סקירה ספרותית (ומשלואה טקסטים)

עתה, לאחר שקרأتם את המאמר השלישי, כתבו סקירה ספרותית משלשת המאמרים המופיעים ביחיד זה על פי הenhia המופיע במטלת הכתיבה הקודמת.

במטלה זו אין عليיכם שוב את שני המאמרים הראשונים, אלא לשלב את המידע הנוסף המופיע במאמר השלישי, בכתיבה המזאגת שככבותם לשני המאמרים הקודמים.

בסקירתכם הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה הספרותית ובסופה (ביבליוגרפיה).

1

משמעותו של נער אלכוהוליסט המכנה עצמו אונונימיוס

זה זמן רב מזמן שニックתי את עצמי מקובצת התמייה שהקימה העובדת הסוציאלית שלי. אני מוצא את כל התירוצים למה אני לא רוצה להזוז. תירוצים שהשורש שלהם הוא הפחד. לפני כמנה מת אחד מחברי, תוצאה של השתייה האובססיבית שלו. זה מפחיד אותי כי אני לא רוצה למות משתייה. בחשיבה שלי אני לא באמות שתין ברמות אלה, אבל אני יודע שפשוט צריך להפסיק לשתו ולזרק כי המשפחה שלי רוצה. זה מה שאני אומר לעצמי בזמן אחרון זה מפחיד אותי...

ההמשך יבוא...

קראו את המאמר שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.

אלכוהול בסמך מודכא

א המילה "משקה" הצמודה לאלכוהול, יכולה להזכיר לו מעמד שווה לזה של מים או של מיץ תפוזים. האלכוהול עשוי להיחשב כמוון כי בתפקיד חמוץ הוא מספק קלוריות. הוא גם יכול להיחשב כתרופה לטיפול בחוליים שונים, אבל הולמתו אותו גם הטעות "סם". בעוד שהקונוטציה של המונח "סם" היא גלויה או זריקה, את האלכוהול צורכים כמשקה אלכוהולי. זו אולי אחת הסיבות שאין מתייחסים אליו כל סם.

ב יש הגורסים, שאילו היו המשקאות האלכוהוליים מוגלים רק באחרונה, הייתה החברה המודרנית מתנגדת להפצתם. אבל מאחר שהאלכוהול מוכר כבר אלפי שנים, הוא מקובל בחברה כמשקה, ובחברות רבות הוא מותר לשימוש על פי חוק. עוד נטען, כי ליחס זה תורמת הופעת המשקה האלכוהולי בקבוקים מוהודרים ובמכלים צבעוניים. צורת האריזה המושחת היא אחת השיטות להחדרת המשקאות האלכוהוליים לשוק. התעשייה האדידרה המשווקת את האלכוהול משתמשת בפרסומות רבת היקף ומתקננת לניסיון כלשהו להגביל את השימוש במשקאות אלכוהוליים באמצעות חקיקה.

ג הטעות "סם" הולמת את האלכוהול המכונה גם "השם הרטוב". אם יעשה באלכוהול שימוש לרעה, הוא מסוגל לשנות את המבנה ואת הפעולות של רכמוות הגוף או את מצבו הנפשי של האדם ואת התנהוגותנו. כשרצינו מגיעה לכמויות גדולות, האלכוהול נעשה חומר מDCALL המתא פועלות מערכת העצבים המרכזית, וכתוכאה מכך הוא מאט גם את פעולות אברי הגוף הנשלטים על ידי. צריכת המשקאות האלכוהוליים ככמויות גדולות ובתדירות גבוהה גורמת למשתמש בהם נזקים בריאותיים או חברתיים, והוא יכול לגרום לתלות גופנית ממכרת עד כדי מוות בgamila. لكن יש המשיכים את האלכוהול לקבוצת הסמים "קשיים".

ד האדם בחברה המודרנית לומד לפחות על התנהוגותו. קיימים אצלו מעוררים, והוא נמנע מפעולות דברים המקובלים כבלתי נכונים או כבלתי הולמים מצבים מסוימים. השכבה העליונה במוח (המרכז הגובה המפקח על ההתנהוגות, על תהליכי חשיבה ולמידה ועל שיפוט ועכבות) היא הראשונה המשפעת מן האלכוהול (כבר בריצויים נמנomics שלו בدم). השפעת האלכוהול מטעה, מאחר שהיא מעוררת את השותה לזמן קצר על ידי דיכוי הגורמים המרסנים את אישיותו. דיכוי החלקים במוח המפקחים על ההתנהוגות והמבקרים אותה, גורם לליקוי בחשיבה ובהתנהוגות. לדוגמה, אם במהלך דין אדם מכעס משיחו, יתכן שהוא יחש צורך להכוטו, אבל הוא יבליג, הוαι והוא למד שאין זו הדרך ליישב סכום. אולם תחת השפעת האלכוהול הוא עלול להתחיל בקטטה. הקטטה לא תהיה תוצאה השפעתו המעוורת של האלכוהול שבעקבותיה הפך לנזע, אלא משום שהאלכוהול דיכא במוחו גורם מרסן באישיותו והביא לאיבוד עכבה.

ה לעיתים השפעת האלכוהול על הגורמים המרסנים במוח באה לידי ביתיו בנסיבות ההתנהוגות אחרות. יש מי שנעים עליזים, משעשעים, פטפטניים, רעשניים וחופשיים מזאגות. כאשר מצויות בدم ומוחות נמנomics של אלכוהול, והשפעה המעוורת והאופוריה ("תחשות ה-high") עלולות להטעות. ברמות אלה אופיו המדכא של האלכוהול בא לידי ביתיו בהקנות הביקורת העצמית והאחת הפעולות השכלית. יכולת השיפוט הנכון לoked, והריכוז והמחשبة הבירה מתערערים. עם זאת אדם יכול לחוש עצמו רגוע ובעל ביטחון עצמי וכן בעל יכולת. ככל שעולה ריכוז האלכוהול בدم, ניכרת יותר ויותר השפעתו המדכאת הפרעות בחושים, ירידת בתיאום שרירים, כישלון באיזון הגוף ובכושר הדיבור (המתבטאים למשל בהילוך כושל ובדיבור עילג), נמנום, האטה בזמן התגובה לאירועים, אבדון הכרה ואפילו מות.

ו האלכוהול בדומה לסם הרואין יכול להביא לידי התמכרות ומתאן לתלות נפשית ולתלות גופנית על כל מאפייניהם. לפיכך אפשר לכנות אדם התלוי נפשית וגופנית במשקה האלכוהולי, "מתמכר לאלכוהול", כשם שמכנים אדם התלוי נפשית וגופנית בהרואין, "מתמכר להרואין". התלות הגופנית תזהה אצל המשתמשים בהרואין כבר לאחר כמה שבועות, ואילו אצל המשתמשים לרעה באלכוהול היא תורגש לפחות יותר, לעיתים לאחר חודשים ושנים. הגמילה מאלכוהול עלולה להיות מסוכנת יותר מזו הנובעת מהפסקת השימוש בהרואין ממשום שיש בה סכנות מוות. סימני ההיכר שלם הם דיכאון, מתייחות, חוסר יכולת לישון, הזעה, הקאות, שלשולים, רעד, עוויות, היזות ובמקרים חמורים פרוכוסים חזקים, אבדון הכרה ומות.

ז יש הסברים שדוקוא התהיליך האטי שבו מתבצעת ההתמכרות לאלכוהול והתלות הגופנית בו (בניגוד לסטטוס אחרים שבהם התהיליך מהיר יותר), הוא הגורם לתפוצתו האגדולה בקרב הציבור. כל מי שמכיר בסכנה הטמונה בהרואין "שם המות הלבן", חייב להיות מודע לעובדה שגם האלכוהול הוא שם מסוכן אף יותר מסמים אחרים בשל השימוש החוקי בו.

מעובד על פי מאמר שפורסם בספר "אלכוהול וסחרות" חלק מתוכנית מניע חינוכית בין-תחומיות של משרד החינוך והתרבות,

של אוניברסיטת חיפה ושל האגודה למניעת אלכוהוליזם בישראל, 1997

2

אני בקונפליקט עם האלכוהולים שלי מהיום שבו קמתי והודיעתי לעולם שיש לי בעיה. מאז הקטנתי
באופן ממשוני את השתיה שלי, אבל בשום אופן לא עצרתי אותה - 100%.

אני יודע שאני צריך להפסיק, אני יודע שאני "אמור" להפסיק. אני יודע שאני עלול לאכזב הרבה אנשים
בחמי, ובכל זאת אני ממשיך לשותה, רק ברמה מופחתת ומשקיע המון אנרגיה כדי להסתיר את זה...
האהבה שלי לאלכוהול מפחידה אותי. הנכונות שלי לקחת על עצמי כל כך הרבה סיוכנים ורק כדי שאוכל
להמשיך ולשתות, מפחידה אותי. אז עכשו אני שותה בלבד "שלא יראו". זה די מבאס לשותה בלבד.
תחשות האשם, הפרנויה והבושה מונעים את ההנהה מהאלכוהול..."

שאלות

1. א. בפסקה ד בטקסט נאמר: "השפעת האלכוהול מטעה..." מדוע היא מטעה? לו את תשובתכם בדוגמה מן הטקסט.
ב. לקטו ארבע דוגמאות מפסקה לביוטי הtentagot בהתאם לרכיבו שונה שונה של אלכוהול בدم.
תנו כותרות לרכיבים השונים.
 2. ציינו למי/למה הכוונה באזכורים המודגשים בקווים.
 - א. "עוד נתען כי ליקס זה..." (פסקה ב)
 - ב. "ויהיא יכולה לגרום למשתמש ..." (פסקה ג)
 - ג. "... יתכן שהלה יחווש צורך להכחותיו". (פסקה ד)
 3. האלכוהול מקובל בחברה כמשקה, אבל הולמת אותו גם התווית "סם". (על פי פסקה א) הסבירו משפט זה על פי המאמר. בנו את תשובתכם מבנה של השוואת.
 4. א. מהי מטרת הטקסט? העתיקו למחברתכם את התשובה הנכונה.
 - (1) להציג את ההבדלים בין סמים לבין אלכוהול.
 - (2) לתאר את השפעותיו של האלכוהול על תפקודי המוח.
 - (3) לבקר את החבורה שמתנגדת להגביל את השימוש בمشקאות אלכוהוליים בחקיקה.
 - (4) למסור מידע על הסכנות הגלומות בשימוש לרעה באלכוהול כחלק מקבוצת סמים.
- ב. בססו את תשובתכם על הכתוב במאמר.

אני מכור?!

התמכרות היא מצב של תלות פסיכולוגית, ובחalker מהמקורים גם גופנית בחומר או בפעולות כלשהם.

התמכרות מתאפיינת בהתנגדות כלפייתית שנועדה להשיג אותו גירוי שוב ושוב.

להתמכרות השכלות שליליות, והיא באה על חשבונות של צרכנים חשובים אחרים.

בהתמלצת אנשים רבים אני מנסה עכšíו לחפש חברים חדשים ללא הפיסבוק!
או יצאתי החוצה, צעקתי לכלום מה אכלתי היום, איך אני מרגיש, הראיתי למלא אנשים את התמונה של האחיזנית
המתוקה שלי, וכשראייתי אנשים שעשו מעניין, צעקתי להם "אהבתי" וטפחתי על שכם. צעקתי "מההמתת!"
לכמה נשים ברחוב, שבינינו אני לא סובל את המראה שלהן, אבל כדי שירגישו טוב אפשר קצת לשקר... הרהורתי
בקול על משמעות החיים ושיתפתי את כל העורבים והשבים במצב הרוח שלי, ומה אני מתכוון לעשות היום...
מפה לשם, רק התחלה ויש לי כבר חמשה עוקבים:
שני שוטרים, פסיקיאטור אחד, עובדת רוחה אחת, ועוד אישת עצבנית, לא יודע למה...

טקסט זה הווער בדואר אלקטרוני במרשתת, 2015

דונו בכיתה

- האם אתם מכירים אנשים המכורים למשהו שאינו שם או אלכוהול?
- האם במקרה שהעליתם, חשוב שהאדם יגמל מההתמכרות?

מטלה מדויקת לכתיבה ממצאת

לפניכם מטלה כתיבה מדויקת:

א. רק המאמר, **ב. המאמר והמסמן,** **ג. המאמר, המסמן והתרשימים.**

A. סיכום המאמר

בעקבות מקרי האלים הוהולים וגוברים בקרבת בני נוער עקב שתיטת אלכוהול, משרד החינוך מעודד את בתי הספר לעסוק בנושא זה. מנהל בית הספר החליט לעורוך יום עיון בנושא ולהזמין פסיכולוג כדי שירצה בפניכם על הסכנות שבשתיית אלכוהול. הפסיכולוג מביא עמו נער אשר יספר על הסיבות להתמכרותו ועל תהליך הגמילה. הכנה ליום העיון נתבקשתם להכין כתבה בנושא, שהיא סיכום המאמר "אלכוהול כسم מדכא".
בסיכוםכם הגדרו את המילה "אלכוהול", כפי שהיא מופיעה במאמר וציינו את הסכנות הטמונה בהתמכרות לאלכוהול ואת השפעותיו.

ב. (1) לפניכם חלק מסמן שהוגש לוועדה בכנסת. קראו אותו וענו על שתי השאלות שאחריו.

צריכת אלכוהול בקרבת ילדים ובני נוער ויישום התכנית הלאומית לצמצום הצריכה המופרזת של אלכוהול

אלכוהול הוא חומר חוקי שנוצר בטקסים דתיים וחברתיים. עם זאת הוא גם סם שלווה לగרום להתמכרות. שתיה מופרזת של אלכוהול בילדים ובגיל ההתבגרות עלולה לשמש את ההתקפות הקוגניטיבית והרגשית התקינה. במקרים התגלה כי השתיינים הצעירים מ Abedים שליטה על פעולותיהם: האלכוהול עלול לגרום למעורבות של נаг שיכור בתאונת קטלנית (עד פי 17 משל נаг אחר), להגבר בראונות של קטינים כלפי קטינים אחרים, לפגוע בקשר השיפוט, ובמקרים קיצוניים להביא לאלים קשה. עוד נמצא כי קיים קשר בין שתיטת אלכוהול לבין אובדן של קטינים.

כתב על ידי מריה רביבוביץ'. מתוך מסמך של מרכז המחקר והמידע של הכנסת שהוגש לוועדה לזכויות הילד, 23 ביולי 2012

- I. **לאיזו פסקה / פסקות במאמר הראשי קשור המידע המופיע במסגרת?**
- II. **במה תורם המידע שבמסמך למאמר שקראותם?**
- III. **בטקסט נכתב: "עד פי 17 משל נаг אחר". כתבו את המספר במילים ונמקו את תשובהכם.**

(2) כתיבה ממוגנת / סקירה תיאורטיבית של המאמר והמידע מתוך המסמן

כתבו סקירה של המאמר ושל מסמן הכנסת (על פי המטלה שבסעיף א).

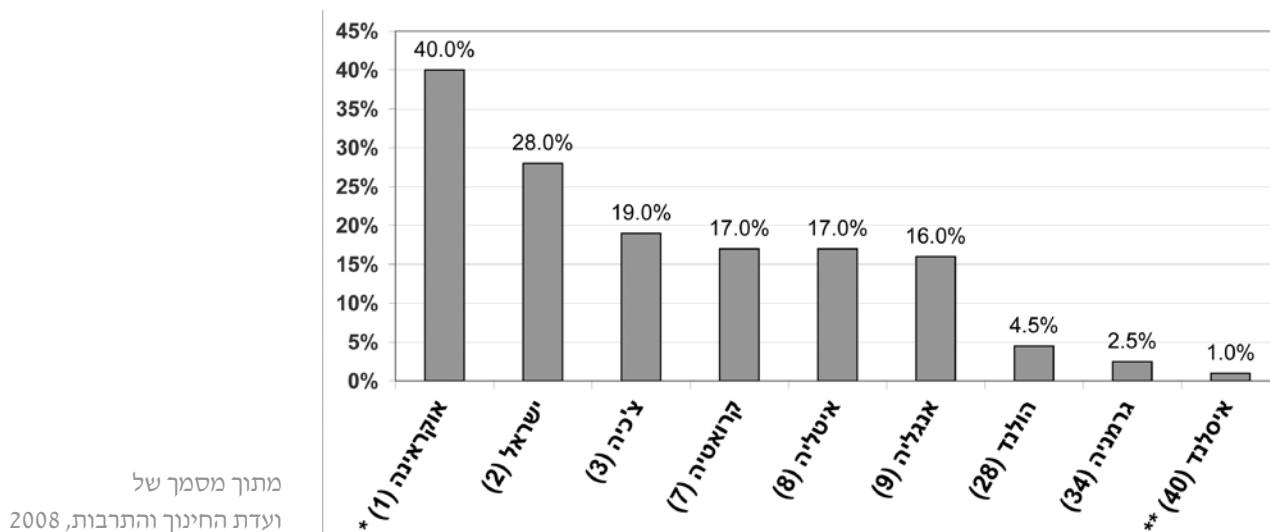
בסקירתכם התייחסו גם למידע הנוסף העולה מן המסמן.

במשימה זו אין عليיכם לכתב סקירה חדשה, אלא לשלב בסקירה שכתבתם בסעיף א את המידע מהמסמך.
בסקירתכם הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגין הסקירה ובסוף (ביבליוגרפיה).

ג. (1) **תרשים**

עינו בתרשימים המופיעים במסמך "צריכת אלכוהול בקרב בני נוער" שפרסם ידון פישמן, וענו על השאלות שאחורי.

שיעור תלמידי כיתה ו (בנים) במדיניות שונות השותים אלכוהול פעמי בחודש

מתוך מסמך של
ועדת החינוך והתרבות, 2008

* המספר בסוגרים ליד המדינה מצין את מיקומה ביחס לשאר המדינות.

** המדינה הנמצאת במקום האחרון בתרשימים על פי תוצאות המחקה.

I. מה אפשר ללמוד מן התרשימים ביחס לתרבות השתיה בקרב בני נוער בישראל?

נסחו את דבריכם במשפטים שלמים ומקוירים על סמרק הכותרת והתרשימים.

הביעו דעתכם על הנתונים העולים מן התרשימים בתבנית של הסקנת מסקנה.

II. הנהו לכנות תרשימים מסווג זה "תרשי שליל".

מדוע לדעתכם התרשימים המוצג כאן מתאים להגדלה זו?

(היעזרו בתוצאות של תחרויות בתחוםים שונים: ספורט, מכוניות ועוד)

(2) כתיבה ממוגנת / סקירה תיאורטיבית של המאמר, המסמן והתרשימים

כתבו סקירה תיאורטיבית של המאמר, של מסמך הכנסת ושל התרשימים (על פי המטלה שבסעיף א).

בסקירותכם שלבו גם את המסקנות העולות מהתרשימים.

במשימה זו אין عليכם לכתוב סקירה חדשה, אלא לשלב בסקירה שכתבתם בסעיף ב (2) את המסקנות מהתרשימים.

בסקירותכם הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסיופה (ביבליוגרפיה).

חסיבה לוגית תוביל אותך מ-A ל-B. הדמיון יוביל אותך לכל מקום. אלברט איינשטיין

הו אתם הרעיזניים (COPYRIGHTS)

ליצירתיים שביניכם (שאינם רוצים להגיע רק מ-A ל-B, כדורי איינשטיין)

ביחידה זו מופיעות דבקיות (סטיקרים) העוסקות בהתמכרות לאלכוהול.

• לכבוד יום העיון הכינו גם אתם דבקית (סטיקר) נגד שתית אלכוהול. (שמרו את הדבקיות בתיק העבודות)

3

אני כבר מבין שאני חולה, וזה לא כיף. לפעמים אני מפנטז על בריחה למקום שבו אף אחד לא מכיר אותי ואת ההיסטוריה שלי עם האלכוהול, מקום שבו אוכל לשთות שוב עם חברים...

בחודשים האחרונים אני קורא ספרים על אלכוהוליזם, מחפש באינטרנט כל שביב מידע, אולי אם אלמד יותר על מחלתי, אוכל גם למצוא את התרופה לה מבלי שאצטרך להיעזר באיש, למראות שכבר קיבלתי לכaura את העבודה שאני אלכוהוליסט, ואני אפילו לא מתבונש להגיד את זה לרוב האנשים. אבל אני עדיין מתנגד לריפוי עצמי... חלק ממני נמצא במערכת יחסים הדוקה ואוחבת עם האלכוהול, החלק שזוקק לבריחה, להפוגה מלוחצי החיים האלה. החלק الآخر ממש שונה את האלכוהול, את הכוח שיש לו עלי ואת ההשפעה הרסנית של השתייה על חיי ועל חיי המשפחה שלי...

הדבר היחיד שמכבה את המוח ומונטרל את כוחות המשיכה והדחיה, הוא גלולות נגד חרדה, וכמובן אלה שמאפשרות לי שינוי אולטימטיבית נטולת חלומות.

עדין מנסה לעכל את המחשבה שיש לי דרך ארוכה ללכת במסע הזה. אצטרך להפסיק לשותות ב-100% ולהשתתף באופן קבוע בקבוצת התמייה. זה באמות בלתי נמנע, אבל כרגע אני ממש לא רוצה ללכת...

יש בי התנגדות לחשبة הקבוצתיות. נדמה לי, שאבד שם את הייחודיות שלי, את האישיות שלי. לא רוצה להיות "כמו כולם", לא רוצה להיות "קבוצתי". החיבוקים האלה גורמים לי לאי נוחות, ואני פשוט ניסיתי לחמוך מהדלת האחורייה. רוצה לשאול שאלות ולקבל תשובה מיד, כאן ועכשיו...

אני די בטוח לגבי כמה דברים: אני אלכוהוליסט. אני זוקק ליותר תמייה ועזרה אחרים כדי להשתפר. אני באמות חולה בראש שלי, ואני לא יודעת איך לעשות את זה בעצמי. אני יודעת בתוך מעמקי הcnoot של לי כי לשם אני שיר, זו קבוצת השתייכות שלי, אלה החלשים שנדרשו על ידי אותה המשאית שדרשה אותי...

יש בי חשש, שלא אוכל יותר לפתח קשרים עם מי שאינו שיר לעולם המכוונים, ואולי לעולם לא אוכל להשתלבשוב בעולם הנורמלי. לפעמים אני לא באמות מאמין שmagiu לי שיקרו לדברים טובים. אולי זו הסיבה שאני מתנגד לחיים, אבל אני יודע שאני צריך להכין לי תכנית חיים שונה כדי להשתפר ולהיות טוב יותר מאשר היום.

משימה

לאחר ששימתם לקרוא את יום הרשות (הבלוג) של הנער, השיבו לנער בתגובה עם קולכם האישי.
את תגובתכם צרפו לדבקות שתכתבם ושמרו בתיק העבודה.

ח'יגור או ריטוק - כתיחה אנכatta גם פי אמיהה קסמים

יחידה זו נפתחת בסיפור משפחתי. קראו את הטקסט תוך הקפדה על קריאה נכונה של המספרים המופיעים בו.

נמאס לי! לא יכול יותר!

פעם היו אנשים משוחחים זה עם זה. ישבים סביב המדורה. מקשיבים לסיפורים מפיו של ז肯 השבט המכובד. היום המדורה הוחלפה בטלוייזיה, והמשפחה מתכנסת סביב המקלט. במקום הסיפורים מפיו של ז肯 השבט, יש לנו תכניות טלוויזיה. יום אחד הגעתה הביתה אחורי יום עבודה, וכל המשפחה יושבת בסלון. כולם מרכזים במקלט, אחד לא מדבר עם השני. אני עומד לרגע ומדמיין...

מה היה קורה אם כל החבורה הייתה יושבת סביב המדורה, ואיש אינו פוצהפה.

ואם חס וחיללה מישחו היה רוצה לספר משהו, מיד היו צועקים עליו, "שקט, אנו מסתכלים על האש עכשו".

אבל על מה אני מתлонן? הרי מצבוי טוב ביחס לחבריו.

אצלו... המצב לגמרי שונה.

אצלו יש מקלט בכל חדר, ובמשפחתו המונה חמיש נפשות זה המצב:

ילד מספר 1 - צופה בטלוייזיה שבחרדו.

ילד מספר 2 - צופה בטלוייזיה שבסלון.

ילדה מספר 3 - צופה בטלוייזיה שבעלית הגג.

האם - צופה בטלוייזיה שבחרדר עבודה.

האב - צופה בטלוייזיה שנמצאת בחדר הכביסה.

השלמתי עם העובדה שלאחר שילדי קופפו אותו ושכנעו אותו להכניס הביתה מחשבים, טלפונים חכמים, סוני פלייסטיישן ועוד ועוד, הילך ונעלם הבילוי המשפחת. במקום שייחה בין אחים יש משחק "טkon" (מכות) בין האחים על גבי מכשיר הטלוויזיה.

למה בעצם לדבר כשאפשר "לקרוע" זה לזה את הצורה בפליסטיישן?

עמדתי בסלון וצעקי - אאוריקה. מצאתי.

יצאים לדבר יהודה. רק מדבר וכוכבים. אין בררה חייבים לתקשר!

כל המשפחה נעלוה במכונית (כבר התחלה טובה, אין لأن לבוח), אפשר להתחיל לתקשר. אשתי מסתובבת לאחרור כדי לפתוח בשיחה עם ילדי המתבגרים, הנבונים.

"ילדים, מה למדתם השבוע בבית הספר?"

אין קול ואין עונה מהמושב האחורי. האם מסתובבת ורואה -

אמיר - משחק בטבלט.

ליאת - מדברת עם החבר בטלפון חכם אחד, ובשני שולחת הודעת ווטסאפ.

שרון - רואה את כל פרקי הסדרה "בטיפול" בדי-ווי-די החדש שהתקנתני ברכב.

וכך תקוותי לתקשר עם בני משפחתה באופן בלתי אמצעי ממש השיגה את מטרתה!

मבוסס על הטקסט "שקט אני צופה במדורה" של אלעד לייזן באתר "חווצה" - הכוח לשנות

- על פי איזה כלל של שם המספר בחרתם בהגיה של המספרים שבtekסט?

קוויים לדמותו של נוער המסכים / אליעזר בן-רפאל

א מאז ומתמיד מקובל בציור הישראלי - ולפני כן בתקופת היישוב - להגוזם בתיאור דמות הנער. שנים ובות הוצג ה"צבר" כדור של "יהודים חדשים", יהודים אשר לא ידעו את ההשפה של חיי הגלות, ואשר ניחנו בזכיפות קומה ובעצמאות. אוטם עיריים וצעיריים פיתחו סגנון דיבור והتبטאות שהציגו את היוטם "אחרים": דיבור ישיר, מוחספס, נמוך משלב, לكونי. ההיסטוריה הישראלית הקצרה, המאפיינת בתקופות לחמה אקטיביות, חזרות ונשנות, ומצב של עומס ביטחוני אדיר, רק חזקו את מעמדו של דור זה בחברה. באוטה תקופה זכתה העברית "הדוגרית" של אותם בניים ובנות ליווקה רבה ביותר. באוף פרודוקסלי למדי, אפשר לומר شبישראל, סוג של עברית נמוכה (קרי שפת היום-יום המדוברת בין קרוביים וחברים) הפכה להיות סימן סטטוס חזק יותר מהLEVEL הגובה והמכובד של אותה שפה.

ב אבל שנות השישים המוקדמות, שאופינו בהרפייה של המתח הביטחוני והפתחות החברה הישראלית מבחינה תעשייתית ותרבותית, יצרו אינדיבידואליזציה בקרב בני הנער והتضשטוט גישה יותר חומרנית-אגואיסטיית משנים עברו: זו התקופה שאוניברסיטאות בארץ מתרבות, ותנוונות הנער החליציות מאבדות מטהילתן כ"בונות האומה". אולם כשהפרצה מלחמת ששת הימים ב-1967 הייתה חזרה של הנער אל התקופה הקודמת, ודור זה שלחם וזכה להצלחות משמעותיות בשדה הקרב, חזר וכונה על ידי המנהיגים "דור המכבים".

ג אך הפתחות החברה הישראלית לאחר המלחמה ברוב תחומי החיים קירבה את הנער לסטודנטים מערביים. קרבה זו גרמה להשפעה תרבותית עמוקה: החברה נעשתה יותר קוסמופוליטית, פתוחה לעולם ובסופה של דבר רב-תרבותית. שינויים אלה זימנו תיוגים חדשים, ואחד המעניינים שבהם הוא התיאוג של "נוער מסכנים".

ד המושג "נוער מסכנים" אינו מושג ישראלי, אלא מדובר בתיאור כללית המאפיינת חברות עם טכנולוגיות גבוהות. תופעה זו הייתה לסימן היכר של התרבות הגלובלית המתפשטת מחלוקת המפותחת של העולם אל שאר חלקי כדור הארץ. התופעה הזאת מתבטאת בכך שחלק גדול של הנער בעולם קשור יותר ויותר למכשירים אלקטרוניים, מבלה במחיצתם יותר ויותר זמן. מדובר בעיקר במחשב, על כל מגוון הפעולות שהואאפשר (כמו דואר אלקטרוני, צאים, בלוגים) וכן בטלויזיה על כל הערכיהם שהיא מציעה. ילדים ובני נוער יכולים להישאר מרוחקים ל"אלקטרוניקה" הזאת שעות על גבי שעות, ולרבים מהם זה עשוי להיות דפוס דומיננטי באורח החיים.

ה השפעת המסר על צער וצעריה היא רק השפעה אחת מרבות המעצבות את דמותם ואת תרבויותם. תרבויות המסר שהיא

ישיבה מול המסר, היא התנהגות אקטיבית במהותה: בין שמדובר ב.uf. בטליזיה, בגלישה באינטרנט, בניהול משחק אינטרנט או במשחק עם אביעור אלקטרוני. בכל השימושים הללו אין הצופים או השחקנים נשאים ללא מעש. בתרבות המסר הפרט ניצב תמיד לפני אפשרות בחירה: להישאר צמודים לתכנית או לערו, לבחור באתר אינטרנט אחד בין רבים, לבחור בין אלטרנטיבות במהלך משחק. ההתמודדות הזאת עם ריבוי אפשרויות עם הכרח להחליט היא ללא ספק סיטואציה מהנכת לאוטונומיה אינדיבידואלית ולהתמצאות, שהם ערכיהם חינוכיים הנחשבים חיוביים לפי כל תורה חינוכית דמוקרטית וליברלית. זאת ועוד,

לאור המהירות המSchedulerת של השינויים המתרחשים בתחוםים הקשורים למסך האלקטרוני, יש בביותי מול המסר כדי לפתח שאיפה להיות תמיד "מעודכן". המסך הוא גוף ידע שהצערירים והצעריות הקשורים בו זוכים להתמצאות, למומחיות ולהישגים בפני עצם. אגב משחקים או צפיה בסרט הצערים הללו נפתחים לאפיי ידע שלא היו מוכרים להם קודם לכן. ואמנם כפי שנאמר קודם לכן, ריבוי האפשרויות מחניך לאוטונומיה אינדיבידואלית, אך חשוב לציין, שגם היום לא העימה ולא ביטלה האלקטרונית את ההוראות ואת תפקידיה ההורם בהכונת הילד או הילדה המתבגרים. כמו בעבר גם הימים החשובים לצער ולצער היהו הווית התא המשפחתי ונדעתם של הוריהם.

ז אין ספק שהפעולות האלקטרונית פירושה גם פתיחות לשונית. ישראל, ישLOCOR, היא מדינה קטנה ובulant אוכלוסייה מצומצמת, שפה ייחודית לה, שפה שאינה נמצאת בשימוש בתקשורת עם מדינות או גורמים בחו"ל - להוציא שימוש חלקי בעולם היהודי. אבל ישראל, יותר מדינות רבות אחרות, נתונה לתהיליכי גלובליזציה חזקים מטעמים שונים. מבחינה פוליטית מקיימת ישראל מערכת יחסים מיוחדת עם ארה"ב, ונסיבות איקאולוגיות וגשיות היא מקיימת מערכת יחסים מסווגת עם יהדות הגולה, בראש וראשונה עם היהודי העולם האנגלו-סקסי, שהם רוב היהודים בעולם.

ח ואכן הפעולות האלקטרונית החושפת את בני הנוער לשפות עולם שונות, אך בראש וראשונה לשפה האנגלית. האנגלית מופצת היום כשפה זורה ראשונה בכל מקום שבו היא אינה השפה המקומית הדומיננטית. בישראל התפתחות זו מקבלת גוון מיוחד בשל הנוכחות חזקה ממילא של השפה האנגלית. די בעטים אלה להסביר מדוע מוצאת עצמה ישראל מעורבת עמוקות בזירה הגלובלית ונזקקת מאוד לשפה האנגלית, מעודדת את לימוד האנגלית בת הספר ובאוניברסיטה ומיחסת לשפה זו חשיבות רבה בשוק העבודה ובנוף הלשוני. תכניות טלויזיה, כמו הסדרות הספרדיות והדרומי-אמריקאיות, הזוכות בישראל להצלחה רבה בקרב בני העשרה, מעניקות גם הן פופולריות חדשה לשפה זורה, בספרידית. אנו יודיעים כי בשנים האחרונות גדל מאוד מספר תלמידי התיכון בארץ המבוקשים למדוד את השפה לקראת בחינות הבגרות בעקבות החשיפה לאוthon סדרות. מוצאות זו משפיעה כמובן על תרבויות הנוער, ובמיוחד על שפת "ילדי המסכים".

ט בהקשר זה של פתיחות לשונית יש להתיחס למרכיב מרכזי של שפת ילדי המסר - אותו לקסיקון של קודים, שבני נוער אוהבים לייצר לעצם כסמן של תרבותם. כמו כן הם משתמשים שימושים מרבי בקיצור מילים וביטויים, ראשי תיבות, קודים שאלים ממוקורות לשוניים שונים (כמו משפטים שאולים מאיטלקית, מגרמנית). דוגמה אחת אופיינית בשכיחותה היא הביטוי "יאלה ביי". ביטוי זה הוא צירוף של ערבית ואנגלית, והתרומה של העברית מצמצמת את התפשותו מוחוץ לגבולות דוברי העברית. לעומת זאת דוגמה אוניברסלית הנמצאת בשימוש רחב בכל העולם היא המילה האנגלית "כול", המתקבל במקומותינו - ולא רק בהם - ריבוי משמעות על פי נסיבות השימוש: "פה", "SKU", "טוב", "יצא מן הכלל" וכו'.

י נציין עוד תפוקה סימפית של הפעולות המסונית האינטנסיבית של צעירים בימיינו: ההתקשרויות הגלובליות וסוגי יחסי הגומלין הגלובליים שהוא אפשרה. היום יכולים ערים מכל העולם להתקשר זה עם זה, לשוחח, להתווכח, לשחק ולשתף פעולה בנושאים ובהקשרים רבים. אפשרויות אלו משמשות להעברת מידע על חידושים, לדין בנושאים בעלי ערך כללי, באופנות ועוד. מימוש כל אלה הוא בוודאי בעל ערך חינוכי.

יא לכל ה"טובות" הללו יש מחירים לא קלים בשביל "נווער המסכים" וכיוני התפתחותן. היבט הראשון הבולט ביותר הוא שהחויה המסונית היא לרוב אינדיבידואלית ללא שותפים העומדים ביחס פנים אל פנים. גם אם מדובר בדו-שיח עם יחידים השוהים במקום אחר, יחסי גומלין אלה שונים מלה שורקים בין אנשים המצויים ברגע ישר. הדיבור בעלפה, המלאוה בהבעות פנים וגוף, הרגשות העורבים בין בני שיח, הדינמיקה החברתית - שהם עיקר יחסי הגומלין בעמידה פנים אל פנים - נעדרים בתקשורת אלקטרונית מכל סוג שהוא, ואפילו כאשר יש דיבור בעלפה, כמו בסקיפ.

יב התקשות האלקטרונית היא הרבה פעות פרטונית. הפרט שמשקיע את עצמו באוטה פעילות מסך ויציר קבוצת בני שיח אלקטרוניים, עלול להישאר לא מעגל חברתי ממשי במקום שבו הוא חי. במילאים אחרות, מחד ה"חברתיות" האלקטרונית עלול להיות חסר חברות בחיים הרגילים. עם היישה מול המסך פירושה "ישיבה בבית" והחלשת הדחף "לחפש חברים". נטייה זו אינה קריטית למי שמקורם כולם מקרה וננה מופופולריות בבית הספר או במסגרות אחרות. אבל למי שמתנסה להתחבר לחבר'ה, עלולה הפעולות האלקטרונית לגרום לו לוווטר על מאמצים למצוא חברים וסבירה אזהרת. הדבר עלול ליצור אצלם קשיים בהשתלבות חברותית בבוא הזמן.

יג אין ספק שפעולות מול המסך גם מכוכצת את הזמן המוקדש לקריאת ספרים. לתופעה הזאת יש כמה הסברים, והראשון שבהם הוא שיש היום, תודות למחשב ולאיינטראנט, גישה לחומרים שבמעבר היו נגישים רק באמצעות ספרים. קיום ברשות של אנציקלופדיות, אין ספור מאמרים וספרים שלמים, מאפשר להציג מידע בלי לנוטש את עמדת המחשב. הדבר בוודאי חיובי ומקל. עם זאת קשה להתחש לכך שספר מקנה ערכיים וחסיבה יותר עמוק ממדים אחרים. הרוגל לפתח ספר, לקרוא בשעת פנאי, הוא חוויה שבני אדם מכל הגילים ספגו באמצעותה ערכיהם, הפנים סמלים, וזכו להתרחשויות מוחנכות. אין ספק שילדים המנסים יוציאים מכך שזיקתם בספר פוחתת.

יד אפשר, אם כן, להצביע על היבטים "סימפתיים" יותר ו"סימפתיים" פחות בהתפתחותה של תרבות המסך בקרב הנוער. אך אין להתעלם מכך שהוא מרכיבים העיקריים של תרבות הנוער. תרבות הצומחת על וקע התפתחויות אידיות שהתרחשו בעשורים האחרונים, שהבול רואים בהן "קדמה". אין כל סיכוי כਮובן להיאבק בהתפתחויות, שהשתלבו עמוק בארוח החיים שלנו ומעצבות אותו במידה רבה. כל טיעון בזכותו הכרח ב"מלחמת קודש" נגד אותן התפתחויות חסר כל משמעות מעשית. אין פירוש הדבר שההוראה והמחנך צריכים לקבל את ההשלכות הבלתי רצויות של אותן התפתחויות, אך עליהם לדעת, שמאציהם צריכים להביא בחשבון את העובדה שהטכנולוגיה והישגיה אינם ניתנים להסגה אחרת. יש רק לנצלם בצורה מועילה יותר.

מעובד מתוך "פנים - תרבות חברה וחינוך", גלילון 37, נובמבר 2006

מאמר זה בעיבוד שונה בחלקו הופיע בבחינת הבגרות חורף תשס"ה.

פרופסור אליעזר בן-רפאל הוא פרופסור בחוג לסוציולוגיה באוניברסיטת תל אביב.

שאלות

1. בתחילת המאמר הכותב מציג את המושג "נווער המ██ים". כיצד הוא מגדיר מושג זה?

 2. א. הסבירו את המילה "קוסטומופוליטי" (פסקה א). (היעזרו במידע אישי או במילון)
 - ב. מצאו בפסקה א ביטויים מקבילים למילה זו.

3. א. רבים טוענים כי "תרבות המסך" היא פעולה פסיבית. האם כותב המאמר מסכים עם אמרה זו? הוכיחו את דבריכם.
- ב. האם אתם מסכימים עם דעתו של כותב המאמר? נמקו את תשובהכם.

4. הכותב מוצא יתרונות בתרבות המסך. מהם ארבעת יתרונות של תרבות זו, לדברי הכותב?

5. הכותב מציג חיסרון בולט של תרבות המסך. נסהו את עיקרו של חיסרון זה.

לצפייה בכתבה המלאה ובסרטון המדגים את השימוש במכשיר הקליידו בגוגל:
מزل"ט ינחת ממכשיר החיהה בכל מקום.

גוגל

קראו את הטקסט "מزل"ט ינחת ממכשיר החיהה בכל מקום".

מزل"ט ינחת ממכשיר החיהה בכל מקום

פטנט גאוני שיאפשר הצלת חיים מנדית בכל מקום.

אלק מורמות, סטודנט לעיצוב מהולנד, פיתח מטוס זעיר לא טיס (מزل"ט), שעליו נישא ממכשיר החיהה חשמלי - דיברילטור (מכשיר המעביר זרם חשמלי רב-עוצמה לב). המזל"ט יכול להגיע לכל נקודה בשעת חירום הרבה לפני האmbולנס והצוותים הרפואיים. באמצעות מצלמה ומיקרופון יוכל פראמדייק להנחות מרוחק את האנשים שבמקום האירוע, כיצד לבצע את ההchiaהה.

כתב על ידי ד"ר איתי גל, 10 בנובמבר 2014, באתר ynet

- מצאו בפסקה ח במאמר "קיים לדמותו של נוער המסכנים" משפט שטקסט זה יכול לשמש לו הדגמה והעתיקו אותו למחברתכם.
- חפשו במאגרי מידע התפתחויות טכנולוגיות שהתרחשו בשנים האחרונות והשפיעו או עשויו להשפיע על חיינו. הציgo בפני חברייכם לכיתה את התפתחויות הטכנולוגיות שסקרנו אתכם ביותר. אם מצאתם סרטון מעניין ביוטיוב, הפנו את חברייכם אל הסרטון.

טקסט ב

משועבדים לנידים / עוז אלמוג

א דפוס התחנוגות הקשור למכשירים הנידים המקוריים היום, ואשר צובר כל הזמן תאוצה הוא הפיכתו לאבזר צמוד גוף שאין הולכים בלאדיו. זה נעשה באמצעות עמידתו על הצוואר כמו תליין או בתוך נרתיק הצמוד לחגורת המכנסיים. תורמים לכך השימושים הרבים שנעשים בו בכל תחומי החיים, ואשר הופכים אותו יותר ויותר למכשיר שאינו אפשר בלאדיו.
ב בעולם התקשורת של ימינו אנו ערים לחידושים טכנולוגיים המוטמעים בטלפון - המקלדת ומצלמת הטלויזיה - היוצרים כל עבודה חדש. למכשיר העיר יתרונות גדולים: הוא מנגיש מידע, מייעל עבודה, מעודד יצירתיות ופתרונות רגשית, מחבר בין אנשים, מוחיב את השיח, מחייב רגעים מותים, מבדר ומגונן את החיים. הידע הזמין הקיימים במכשיר הניד, כמו העברות מסרים וקליטת מידע מהאינטרנט ללא צורך במחשב, עוזר לאנשי מקצוע רבים, שידע בזמן אמיתי עיתונאים או עיתונאי הנקלע במקרה לאירוע בעל ערך חדשתי או שmagע לאירוע בעל משמעות תקשורתית כמו מסיבת עיתונאים או להבדיל לפיגוע חבלני, יכול לשדר תצלומים בזמן אמת, וכל מה שנשאר לעורך במערכת הוא לשלב אותם במקומות המתאים. אנשי מקצוע נוספים שיכולים לעשות שימוש דומה בכל זה הם אנשי שטח כמו אנשי מכירות, עובדי חברות החישמל היכולים עם סיום העבודה להכין דיווח מיד ולשדר אותו למשרד. כך קל יותר לתכנן את תכנית העבודה. מנהלים הנמצאים לא פעם בפעולות מחוץ למשרד, יכולים להתקשר מכל מקום, בכל זמן ולהמשיך לעבוד באמצעות המכשיר הניד ולא לפגוע בתפקידם שלהם, ואילו סוכני בורסה יכולים להடעכן באופן מיד בכל מה שקרה בשוק המניות.

ד קבוצה אחרת של אנשים, שעוברים המכשיר הוא בעל חשיבות רבה, הם מי שסובלים מבעיות רפואיות כרוניות, ואשר צריכים להיות במעקב מתמיד. אין שום סיבה שלא ניתן לאנשים אלו לבצע בעזרת הטלפונים החכמים בדיקות רפואיות כמו בדיקות דופק, לחץ דם, סוכר, בכל זמן שהוא ובכל מקום שהם נמצאים, כדי לאפשר להם את הטיפול המתאים. טכנולוגיות נוספות תאפשרה בעתיד להפוך טלפון זה גם למכשיר רפואי בעיר אנפי.

ה המכשיר הנידי אמנים הופך את האנשים לחלק בלתי נפרד מנוון החיים, אך יש לדעת איך להשתמש בו. יש להתייחס אליו כליל עבודה או כל שימוש-חיוני, ולא יותר מזה, כי לעיתים השימוש במכשיר הנידי יכול להפוך לסמל סטטוס שיגורם לאובייסיביות ולהשפעות הרסניות עד כדי התמכרות.

ו מפקדים בבסיסי הטירונים בצה"ל במספרים על הרגע שבו נאשר על המתגיים החדשים להשתמש במכשיר הנידי. הם נקלעים למצוקה נפשית שמצוירה את זו של הנركומן בתהיליך הגמילה. עד כדי כך קשה להם, שצה"ל התיר פרקי זמן קצרים של התקשרות והתקין שקע הטענה מאולתרים באוהלי הסירות.

ז ההתקשרות לסלולי המולטימדיל מעניינת מבחינה ביולוגית, פסיכולוגית וסוציאולוגית, כי על אף שלא ניתן להבין את הקסם, עדין מפותיע לגלות את עצמת הפנטזיה והשבעוד. כשם שהסיגירה התלבשה על מוקדי עונג וצריכים אנושיים עמוקים, גם הסمارטפון מתלבש על משהו קפאי (ראשוני) ומעצים אותו, למשל, הצורך בריגוש. המשך הקטן מתחילה בקהלות עם גירויי הסביבה המקיפה את האדם, כי הוא שולח זרם מתמיד של מסרים חזותיים משוכללים. כאשר אפשר לשוחח עם קבוצה רחבה של שותפי רשות, השיחה פנים אל פנים הופכת לשעום. כאשר ניתן לצפות בחינם באלפי תമונות מריהבות ובסרטים מרתקיים, הנוגע לשביבך נעשה מונוטוני ואטי. כאשר אפשר לקבל אין ספור עדכוני חדשות דרמטיים, טקסטים מצחיקים ופישוט רכילות עסקיות - החיים מחוץ למסך נראים דלים.

ח הסмарטפון ממכר אותנו גם כי הוא מספק ומעצים את הצורך בשליטה, במשחק, בחיבה, בעשיית רושם, במשמעות ובתמייה. בעבר קיבלנו ושלחנו זה לזה בעיקר מסרים מוגבלים בעל פה, ואילו היום אנחנו שולחים ומקבלים מיילים ותמונות בשצח-רצף. הסмарטפון מтворך רגשות וモתח חוויות. כשבחוורה שלוחת לחבריה דיווח על המנה במסעדת, היא לא רק מתעדת את הרוגע המאושר, אלא למעשה מגדרה אותו באמצעות שיטוף הטקסט והמשמעות. אם זה לא משותף, זה לא קיים.

ט השאייה המתמדת פנימה מייצרת אנשים אוטומים, אונוכיים וחסרי נימוס ורגשות סביבתיות. נוצרת גם היפר-אקטיביות, המקשה על קשב וריכוז ומעודדת שטויות וחוסר סבלנות. הנגישות והזמין מולידות עצילות ופסיביות ומחילשות את החISON הנפשי ואת כושר ההתמדדה. הצורך בהדhood תמידי של מחשבות ושל רגשות מייצר אנשים תלויים וילדים והורס את גבולות האינטימיות. אנשים מגורים תמידית ממיתים את נשמהם. הם נעשים אדיים ונטולי שמחת חיים, תלויים במינונים הולכים וגדלים של ריגושים מלאכותיים ושובים לתוך פטפטת בלתי נגמרה. באופן פרדוקסלי, המכשיר hei דמוקרטי בתולדות המין האנושי שלו למתנו حرות בסיסית - החרות לשקט ולשלווה.

י העולם הוירטואלי אינו עוצר לרוגע, אנחנו מותשים נפשית ומרוקנים מאנרגיה. כיוון שכרגע הזמן חשוב במוניינים אחרים: לסין ולמן את ההשפעה הדיגיטלית, לשכלל את מנגןון ההסבירה והחינוך, לחוקק חוקים מגניים ולייצור מרחבים סטריליים. התהיליך הזה כבר החל טיפין-טיפין, וסביר שבעתיד הוא יתעצם.

1. עיינו בគורתה המאמר. איזו קונוטציה עולה עם קריית הכותרת? מצאו בפסקאות א ו-ב לפחות שלוש מילים נוספות או בייטויים המחזקים את תשובתכם.

קונוטציה היא המשמעות הנלוות למילה מסוימת בצד משמעותה הבסיסית.
בדרכן כל משמעות כזאת היא בעלת ערך ריגושי שיכל להיות חיובי או שלילי.

2. מהם החסרונות, לדעת הכותב, של הטלפון הנייד? כתבו את תשובתכם בנקודות.
(השתמשו בשמות פעולה ובשמות עצם מופשטים)
3. א. במה שונה הטקסט "מושעבדים לנידים" מן "הסיפור המשפחתי"? מלאו את הטבלה שלפניכם.

סיפור משפחתי	מושעבדים לנידים	תבוחנים
סיפורי-תיאורי		הסוגה
לשון ביןונית-גבואה		
		תחביר (סוגי משפטי)

- ב. מהי הסיבה להבדלים אלה?
4. א. בסיפור המשפחתי מופיעים שני ביטויי סLANG. העתיקו למחברתכם את שני הביטויים והסבירו אותם. כיצד ביטויים אלה משרותם טקסט זה? הסבירו את דבריכם.
- ב. ב"סיפור משפחתי" מופיע המשפט "עמדתי בסלון וצעקי - אוריקה. מצאתי".
- (1) למי מייחסת הקריאה "אוריקה", ובאיזה קשר?
 - (2) מה הקשר של ביטוי זה לסיפור המשפחתי?

פעולות יצירתיות

ליצירתיים שביניכם - כתבו טקסט סיפורי-הומוריסטי המתאר את התמונה המצטירת מהtekst "סיפור משפחתי" ומן התמונה המתולוה אליו מנקודת המבט של ההורה או מנקודת המבט של הילד/ים.

- קראו את טקסט ג ואת **משמעות הכתיבה הממאגת** (המופיעים בעמוד הבא).
לפניכם נקודות למחשבה (לפני ביצוע מטלת הכתיבה).
- מה עמדתו של פروف' בן-רפאל בטקסט "געור המסכים" בעניין השפעת התקשורות האלקטרונית על בני הנוער?
 - אילו נקודות מבט נוספות מציג פروف' אלמוג בטקסט "מושעבדים לנידים" ביחס למאמרו של פروف' בן-רפאל?
 - באיזה נושא חלק פروف' אלמוג על דעתו של פروف' בן-רפאל?
 - איזו דעה מציג ד"ר הירשפלד בנושא? האם הוא מסכים עם דבריו קודמי או מתנגד להם?

חוטפי המבטים / אריאל הירשפלד

א בנות ובנים, בני עשרים וקצת או פחות, ובעיקר בגל התיכון, חילוניים בעיקר אבל לא רק, יושבים מולר ואינם רואים אותו. ולא רק אותן; הם אינם רואים דבר. זה כמו שניהם אני רואה את העיניים האלה ברוחוב, בבית, באולם הרצאות, בכיתות בית הספר: עיני נערות ונערים רבים מאוד, והן כבויות. ממש כבה בהן כל מארה, כמו ניטל מהן מוקד המבט, או בעצם - שקע עמוק אל ארובת העין. המבט כמו נסוג מאוד ונפל פנימה ואבד בחושך. העיניים מבחינות בודאי באור ובצל ובפרטים טכניים כמו ידיית הדלת או מקשי הטלפון, אבל הן אין רואות עוד. אפילו המילה "ביהיה" אינה מתאימה לדמה ולהיעדר הניבטים מן העיניים הללו, הנראות כמעט כמעט פסלים עתיקים, המשובצות בפנים רעננים. העיניים הכוויות אינן מבטאות שיממון של שובע, אלא הן פניו הגלויים של יגון. יגון אמתתי. יגון שבא טרם עtau. משחו מסקרן ומעורר כמייה מושך אל המסר בבחבלי קסם. מן המעל הזה נפתח ה"עולם" החוצה ונפינה. המסר הקטן אינו מшиб מבט. הוא אינו מתייחס, אלא שואב בלבד.

ב כל החבעות, המאיות וצבעות בזיגיל את פני האנשים בזיזותם, נעצרות בפניהם, כאלו הרידמו את עצבי פניהם, ועיפות כבדה נחתה על כל מה שקשרו בראשם. אין אלה צערירים מוגבלים, חלילה, או אנשים דוחויים או יוצאי דופן, אלא מדובר ברוב המכريع ובאנשים מוכשרים וботחים, שימושו שף ונתק איזה עצב חוני במערכת ההכרה שלהם והותיר את פניהם זנוחות ואבודות.

ג ואני, כמורה, יצא מן הנסיבות המלאות בעניין האבן האלה עצוב, בודד ולא מבין. המבט שבו תלוי הלימוד שלו, ניתק או נחמס בפניי. אין עם מי לדבר. מה קרה? לאט, במשך כמה שנים, תוך צירוף קו לקו, הערות, שברי שיחות, החל להתרהר מששו, וצמחה תחילתה של הבנה מהו מקור התסומנות הזאת של המבט שאבד: הצעריות והצעירות כבויי המבט הם הרכנים הנלהבים ביותר של סדרות הנערומים בטלוויזיה ושל הגלישה באינטרנט. הם הבקאים ביותר ברזי הגלישה, הגולשים במורדות התלולים ביותר של הרשת ועד עמוקה האפלים והנסתרים ביותר, הם העוקבים חזאיימים ולילותם כמעט שלמים אחר פרקי סדרות. מסכי הטלוויזיה והמחשב חטפו להם את העיניים.

ד גיל ההתבגרות המוקדם הוא הרקמה הרכה המגיבה באורך אנוש למכות המראה הוירוטואלי. כי הנערות והנערים הללו אינם אטומים ואין גסירוח דזוקא. ההפר הגמור. משחו רך ועדין נפצע בהם בתמכרות אל המכניםים הללו.

ה מסכי הטלוויזיה והמחשב, העומדים במרכז הבית או בחמיימות החדר הפרטי, הם הדבר הפחות מגונן עלי אדמות. בביטחון, תחת אפים של הוריהם, מצאו הילדים הללו את עצם מול סדרות הנערומים הרגילים, ובעיקר הטלונובלות שספיקו להן עושים הכל כדי ללכוד את ענייני הילדים ואת עוצמת השליטה התרבותית והכלכלית הנבנית בדרך זאת. אבל רבים מאטנו המבוגרים ורואים כבר היטב את ממדיהם החורבן התרבותי שזרעים המסכנים, ואינו יכולם לעשות דבר.

מעובד מתוך אתר האינטרנט "haaretz", 11 בינואר 2008

© כל הזכויות שמורות לעיתון "הארץ" בעמ.

ד"ר אריאל הירשפלד הוא דוקטור לספרות עברית ומרצה באוניברסיטה העברית.

מטלת כתיבה ממצאת / סקירה תיאורית (משלואה טקסטים)

כתבו כתבה לעיתון בית הספר העוסקת בנושא "השפעת התקשורות האלקטרונית על בני הנוער". בכתבה ציינו את היתרונות ואת החסרונות של תקשורת זו, והציגו את הדרכים המוצעות לשיפור המצב.

בכתיבתכם היישנו על שלושת המאמרים שקרأتם. (היעזרו בשאלות המכוניות המופיעות בעמוד הקודם) הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הכתיבה ובסוף (ביבליוגרפיה). כתבו בהיקף של כ-300 מילים.

הopiaן רהילַה אָקָזֶרֶךְ - כִּתְיָגָה אַנְצָלָט אַגְּמָנִים אַקָּזִים

מאמר א - קראו את המאמר שלפניכם.

נהגים צעירים – על פרדוקסים והופתח לפיצוחם / אורית טובמן בן-ארצי

א נהיגת מסוכנת היא אחת התופעות החברתיות הקשות המאפיינת ביחס עצירים בארץ ובעולם, ומהוות אחד מהగורמים הראשונים לתמותה ולהיפוגעות באוכלוסייה זו, בעיקר בקרב גברים. נהגים צעירים נוטים ליטול סיכוןים במהלך נהיגה ולהתעלם מחוקי התנועה יותר מאשר נהגים מבוגרים, וסוגנו הנהיגה שלהם מהיר יותר וסובלני פחות.

ב כדי להבין מדוע צעירים מסוכנים במהלך נהיגה, ניתן לסרטט כמה מעגלי השפעה. הראשון הוא מעגל הפרט, הכלל את מאפייניו האישיות של הנהוג הצעיר, את עמדותיו כלפי נהיגה, את תפיסת הסיכון שלו, את הרוחות והעלויות שהוא רואה בהינהגה, וכן את ניסיונו, מיומנותו וכישוריו כנהג.

ג מעגל השני נמצא בני המשפחה והחברים. בני המשפחה מלווים את הנהג כ-17 שנה לפחות, וה נהוג או הנהגת הצעירים צפו בהוריהם נהגים בדרך כלל מאז נולדו. הם גם שמעו אותם לדברים על נהיגה או מתייחסים למשתמשי דרך שונים, והם הפנימו את חלוקת התפקידים הנוגעת לנהיגה והתרגלו לסוגנו נהיגה מסוים המקובל במשפחהם. החברים, לעומת זאת, על אף שהיכרותם אתם קצרה יותר, הם קבוצת ההשפעה המשמעותית בגיל התבגרותם בכלל, ובנושא של נטילת סיכוןים בפרט. לעומת בני המשפחה, הנמצאים עם הצעיר ברכב לזמן מוגבל, החברים הם אלו שיילו את נהיגתו זמן רב, ופעמים רבות הם גם אלה שקובעים את הנורמות של מה נחשבת נהיגה טובה. המעגל השלישי מורכב מ לחברה, מגישה לנושא זה ומהדרך שהיא נוקטת.

ד הנושא של נטילת סיכוןים באופן כללי, ונטילת סיכוןים במהלך נהיגה ובנהיגת צעירים בפרט, רצוף פרדוקסים. פרדוקסים אופייניים אלו מהווים חלק מהתשובה לשאלת למה כל כך קשה למתן, אם לא למוגר, נהיגה מסוכנת. כאשר בחונים נהיגה מסוכנת של צעירים, מגלים כי היא כוללת כמה מרכיבים. מרכיב ראשון הוא המרכיב הקוגניטיבי (הפסיכולוגי) המדגיש את ההיבטים החשובים של הנהיגה – תחרותיות, תשומת כוח ושליטה, הנהגה, השגת תשומת לב, תשומת עצמאות, יוקרה, השתיכות, ריגוש והנהגה, פורקן רגשות, שליטה ויצירת מצב רוח טוב. המרכיב השני הוא המרכיב המוטיבציוני – הריגוש והכיף שבנהיגה. המרכיב השלישי הוא הרתיעה מפני הנהיגה – חוסר ביטחון, ערך עצמי נמוך כנהג, חרדה ופחד מאבדן שליטה, תשומת חוסר אונים, מתח ועצבנות. המרכיב הרביעי עוסק בעמדות של אחריות ושמירת חיים בהקשר של הנהיגה. מרכיב זה כולל את המודעות לסכנות ולסיכוןים בניהוג הדורשת נקיטת שיקול דעת, רוגע, תבונה ואחריות הנהוג כלפי עצמוו וככלפי אחרים.

הمعالג הראשי – מעגל הפרט

ה מחקרים גילו כי צעירים נוטים להאמין כי הם חסינים מפני פגעה, וכי יכולים להעיר סיכוןים באופן מדויק נמוכה יותר מזו של מבוגרים. צעירים נוטים להעריך את עצם כיוון מיום נס, ואת סיכוייהם להיות מעורבים בתאונות דרכים נמנומות יותר. יתרה מזו, הצעירים, בעיקר הגברים, אינם מתייחסים להתנהגויות מסוכנות ברצינות מלאה, ונוטים להעיר כי התנהגויות אלו לא יסתימעו בתאונה. מובהר, כי גם כאשר הצעירים מודעים לסיכון השונים ולסיכויים שלהם להיות מעורבים בתאונות דרכים, הם אינם בהכרח מתחשבים זהה כאשר הם מחליטים נהוג באופן מסוכן. יתרה מזו, נמצא כי גברים צעירים רבים נזירים במכונית כדי לחזק את דימויים העצמי באמצעות נהיגה במגוון מצבים מסוכנים. על פי מחקר זה, ככל שהאדם נמשך יותר נהיגה או נרתע ממנו, כך נהיגתו מסוכנת יותר, והוא מעורב בתאונות דרכים ועשרות תנועה, וכך הוא חש צורך לקחת אחריות נהיגה, כך נהיגתו מסוכנת פחות.

ו' ממצא מעניין נוסף שהוא שבעוד שהמערך של המשיכה לניהוג מאפיין יותר גברים, המערך של אחריות בניהוג מענין יותר נשים. בקרב גברים ישנה משיכה חזקה יותר לניהוג; הם קוראים אותה להנאות, לרוחם, לרוגשות חיוביים ולHIPOTHESES. הנשים לעומת זאת מרגישות אחריות כלפי עצמן וככלפי הסביבה בזמן הנהיגה. הן קוראות אותה למודעות, לאחוריות חברתיות, לשימוש בשיקולים לוגיים ולא רגשיים, ולביקורת עצמית שיש להפעיל במהלך הנהיגה.

ז' המטלות הפתוחות שעומדות בפני הצעירים בתקופה זו של חיים הם לגבות לעצם זהות עצמית, להתנסות במגוון פעילויות, להתגבר על מכשולים בדרך ולחזור לעצם אורח חיים המתאים לערכיהם. התנהוגיות מסוכנות בכלל, וניהוג בפרט, משרות צרכים הפתוחותים אלו, והפרדוקס הוא שהכל הזמן ביותר עבורם להשיג חלק גדול ממטלות הפתוחות אלו הוא הנהיגה. אנו כמבוגרים רוצים למנוע מהם לעשות שימוש בכלים זהה להשתגут המטרות הללו, וכתוכאה מכך אנו מעוררים בהם לעיתים קרובות התנדויות ניכרות ואף מרידנות. מתוך הבנה של צרכים אלו علينا המבוגרים לעשות שימוש באותו מערכן מניעים מורכב לא כדי "לבטל" את ההנהה מן הנהיגה, אלא כדי לשכנע עיראים ליטול אחריות על חיים ועל שמירת חיים של אחרים - חברים קרובים ומשתמשי דרך אחרים בקהילה שלהם או בחברה הרחבה יותר. علينا להגיד להם מהו "נהג טוב" - נהג שcool, אוחראי, שחווש כמו צעדים קדימה ואני נוהג באימפרטיביות.

הمعالג השני - משפחה וחברים

ח'معالג הקרוב של בני משפחה וחברים השפעה מכרעת על נטילת סיכונים של צעירים, בסיכון מודלים לחיקוי, בקביעת נורמות התנהוגות, ביצירת הזדמנויות לנטילת סיכון ובחיוך חיובי או שלילי של התנהוגיות מעין אלו. במחקר שערכנו הتبירר, כי מודלים שליליים בסביבה הקרובה לאדם, הטעמניים בניהוג מסוכנת והمفוגנים נהוגו אז, תורמים לתפיסת הנהיגה כאתגר, להתעלמות מהתוצאות הקשות האפשריות של נהוג מסוכנת ולביצוע של התנהוגיות מסוכנות בניהוג בתדריות גבוהה. מחקרים מגלימים כי התנהוגות של ההורים השפעה מכרעת על נטילת הסיכונים של ילדיהם. הורים מעבירים לידיים את הסטנדרטים שלהם להtnahot נכונה הן בצהורה ישירה - באמצעות התפקיד ההורי שלהם, והן בעקיפין - באמצעות התנהוגות האישית שלהם, המהווה מודל לחיקוי. חוסר יכולת להשיג עצמאות ואוטונומיה מההורים עלולים גם הם להביא צעירים להtnahot באופן מסוכן, ככל הנראה כדי לפרוק מתחים ולהציג, ואילו תקשורת טובה וgiloh עם הילדים תורמת לרמות נמוכות יותר של נטילת סיכונים. כמו כן נמצא, כי נוכחות של הורה ברכבת מקטינה שיעורים של נהוג מסוכנת. מחקרים מלמדים, כי ככל שהורים הבינו עדות שליליות יותר כלפי שתית אלכוהול של ילדים בגיל 13, כך ילדים אלו היו מעורבים פחות בתאונות דרכים ובביצוע עבירות תנואה בגיל 17. המסקנה העולה היא שככל שהורים מפיגינים יותר שליטה ובקרה על התנהוגות ילדיהם המתבגרים, כך ALSO מסתכנים פחות.

ט' למורות חשיבותם לא רק ההורים משפיעים על התנהוגות הצעירים. גיל ההתבגרות מסמן את המעבר מהסתמכות על ההורים להסתמכות על חברים, ולאלו יש השפעה ניכרת על נהוג הצעירים. קבוצת העמיטים מתגוררת את הנהוג הצעיר, את הדימיון שלו ואת ערכו העצמי, והוא בעלט כוח רב המשפיע על נהוגו. אחד ההסבירים המקובלים נהוג מסוכנת, כשהנמצאת חברה של צעירים במכונית, הוא התופעה של לחץ חברתי. פעמים רבות, הנוכחות להסתכן במהלך נהוג נועדה להשיג תשומת לב ויוקה מצד החברים.

معالג שלישי - החברה

י' אחת המטרות של קמפניינום היוצאים נגד התנהוגיות מסוכנות היא לגרום לאנשים לשנות הרגלים, שהם חשים בכך אתם ולקבל על עצם מגבלות שונות. כדי לעשות זאת הם נוקטים בדרך כלל גישות של איום והפחדה. דהיינו, הצגה של תוכאות קטלניות ומחרידות של תאונות דרכים, עדויות דרמטיות של נפגעים וכיוצא בזה כדי לעורר בצופה פחדים קיומיים ולהסביר לו כי להtnahot עלולות להיות השלכות שליליות, וכי הוא בעצם עלול לגרום למותו או מוותם של אחרים.

יא אולם כיום נשמעות קולות רבים ורמים כנגד גישות אלו, ומחקרים מתקשים למצוא תוקף לטענה כי הפלדה גורמת למיתון נהיגה מסוכנת. יתרה מכך, הסבירה בדרך כוחנית ומאיימת יוצרת פעים ובות אפקט במורגן בקרב הצעירים. לכן תכניות התערבות והסבירה צרכות לנקט גישות חיובית שישכנעו את הנהג מודיע כדי לו להיות נהג טוב, ולהציג בפניו את הרוחות הצפויים לו מנהיגת שколה. גישות מעין אלו עשויה לגורם לאנשים להיות בעלי מודעות חברתית ואחריות אישית להנהגותם. תכניות ההסבירה צרכות לכלול מודלים חיוביים לדוגמה אישית, לעידוד פעולות לשימרת חיים מותקן מודעות חברתית עמוקה ומתווך מקום של אכפתויות ושל דאגה לסביבה. יש להזכיר לצעירים מהו כדי לחיות, במקום שבו לשכנע אותם שלא כדאי למות. יש להמיר מוטיבציות לנטיית סיכונים ברצון לקחת אחריות על החיים שלהם ושל חבריהם. רק כך יש סיכוי להעלות את המודעות לסכנות ולסיכון נהיגה וללמוד את הנהגים הצעירים לקחת אחריות.

המאמר נכתב ל"כנס אור יורך 2004"

מtówך אתר האינטרנט: http://www.oryarok.co.il/word/kenes3_orit.doc

ד"ר אורית טאובמן - בן-ארי היא מרצה באוניברסיטת בר-אילן.

עבודה בקבוצות

עינו באירוע ודונו בשאלות:

- האם האיור משקף מצב המוכר לכם?
- מה מביעה החזרה על המילה "תאונת" באופן שבו היא מופיעה?
- חלקכם נהגים צעירים, השאר - בדרן.
- כיצד הייתם נוהגים לו חילתה נקלעתם לSTITואציה כזו?
- כתבו עצה לחבר/ה כיצד לדעתכם עליהם לנוכח במקרה זה.
- כתבו פסקה קצרה, ובה תסבירו את עיקרי הדברים שעלו בדיון.
- שמרו את התוצאות בתיק העבודה.

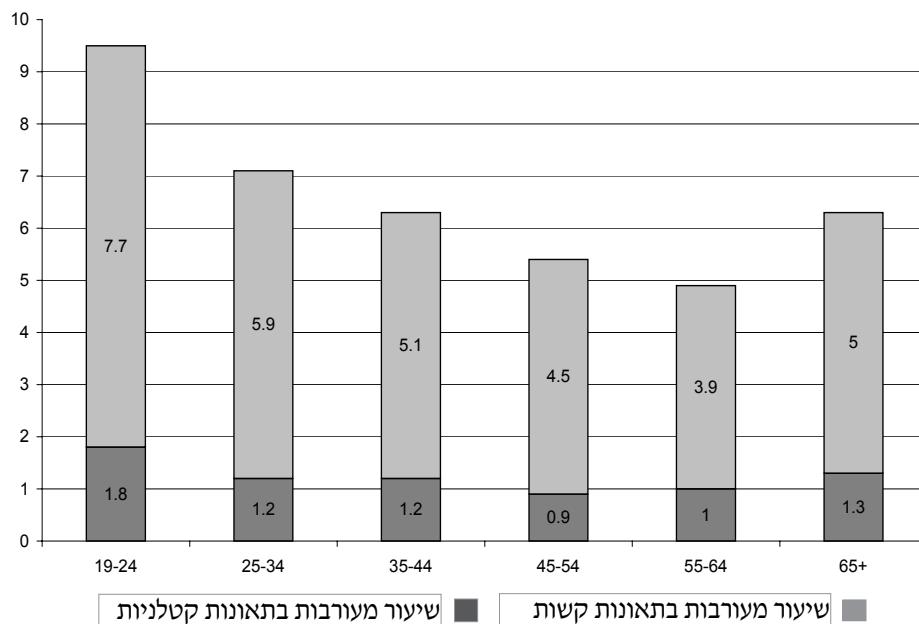
נער צער קיבל זה עתה רישיון נהיגה. הוא שאל את אביו, שהוא רב, אם הם יכולים לדון בסוגיית שימושו ברכב הפרט. האבלקח את בנו אל חדר הלימוד ואמר: "אני אעשה לך עסקה. אתה תעלה את הציונים שלך, תלמד קצת גמרא, תשתפר, וזה נמשיך לדון בבקשתך".
כחודש לאחר מכן הגיע הנער אל אביו, ושוב שאל אותו אם הם יכולים לדון בסוגיית שימושו ברכב הפרט. גם הפעם הם הלכו לחדר הלימוד של האב, והוא אמר לאב: "בני, אני מאד גאה בך. העלית את ציונית, למדת גמרא בהתמדה, אבל לא הסתפרת".
הנער חשב לרגע והוא אמר: "אתה יודע, אבא, חשבתי על זה. לנוח היה שער ארוך, משה רבענו היה שער ארוך, וגם לשימוש הגיבור היה שער ארוך".
ענה האב: "ולכל מקום שאליו הם הלכו, הם הגיעו ברgel".

מעורבות נהגים צעירים בתאונות דרכים

בישראל, בדומה לעולם כולו, צוירים מעורבים יותר בתאונות דרכים בהשוואה לUMBOTOT גיל מבוגר יותר. הם מהווים סיכון לעצמם, לנושאים עמם ולמשתמשי דרך אחרים. אף על פי שצעירים מהווים 15% בלבד מאוכלוסיית הנהגים, הם גורמים ל-20% מהתאונות ול-21% מהתאונות הקטלניות. בשליש מסך הרוגים בישראל בממוצע בשנים האחרונות נהגו בתאונות שהיו מעורבים בהן נהגים צעירים (על פי נתוני הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים, 2011). הנתונים המוצגים בהתרשים ממחישים את רמת הסיכון: נהגים עד גיל 18 מעורבים בתאונות קטלניות ותאונות קשות בשיעור הגבוה ביותר מכלל הקבוצות, אחריהם

באים נהגים בני 19-24.

שיעור המעורבים בתאונות דרכים בשנת 2010 ל-10,000 נהגים

לפי עמדת המדינה הראשי, מממצאים סטטיסטיים ומהקרים בכל הארץ המפוזחות מצביים על כך שהנהג הצעיר נמצא ברמת סיכון גבוה למעורבות בתאונה בהשוואה לנוהג מבוגר ומנוסה יותר. מעורבות היותר של הנהג הצעיר בתאונות דרכים היא פועל יוצא של גילו הביוולוגי, הרגלי חיים, חוסר ניסיון, הבנה בלתי מספקת של תהליכי הנהגה וכושר מופחת להערכת סיכון בדרכים. כך לדוגמה, בישראל בשנת 2011 היו 110 נהגים צעירים מעורבים בתאונות דרכים קטלניות, ומתוכם 48 נהגים הרוגים (כ-43%). כמו כן שיעור מעורבותם של נהגים צעירים בתאונות קטלניות עצמאיות היה בשנה זו בשיעור הגבוה פי 1.6 מזה של נהגים מבוגרים יותר בתאונות מסווג זה. נתון זה משקף את חוסר הניסיון ואת חוסר המוינות של הנהגים הצעירים. כיום האמצעי המרכזי לצמצום הסיכון של נהגים רישיון המדורג, המגביל את הנגישות לרכב, אך עדין מקנה אפשרות לציבור ניסיון בהנעה. מהקרים שבדקו את האפקטיביות של תכניות לרישיון מדורג מצאו, כי במדינות שבהן ישמו תכניות רישיון נחיה בנסיבות הלילה גורם להפחיתה של 36% במספר המעורבות של צעירים בתאונות דרכים באופן משמעותי. במקרים שנערכו במדינות מדורג (ובראשן אוסטרליה ואורה"ב) פחתה המעורבות של צעירים בתאונות דרכים באופן משמעותי. במקרה שנדרכו במדינות אלו נמצא, כי הנהגת רישיונות נהיגה מדורגים הפחיתה את מספר התאונות ב-7% ואת מספר התאונות עם נפגעים ב-9%. איסור נהיגה בשעות הלילה גורם להפחיתה של 27% במספר התאונות, נמצאה בשנת 2000 ירידת 32% במספר הנפגעים וירידה של 58% במספר הרוגים בני ה-16.

מעובד מתוך האתרים "עמותת אור יורך" ו"הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים", מרץ 2012

רישיון נהיגה מודורג / ניר בן-עוביים

בדרכם באחיזות גבויים בהרבה מהצעירים שעברו את המבחן. תכנית זו נובעת ממחקריהם, שהוכיחו כי צעירים שלא עברו תהליך של צבירת ניסיון בנהיגה, היו מעורבים בתאונות אלכוהול. תכנית זו כוללת סעיפים נוספים: הגבלת מספר הנוסעים הצעירים במכונית ואיסור מוחלט על נהיגה לאחר שתיתת ההתחייבויות. התכנית כוללת סעיפים נוספים: הגבלת מספר הנוסעים הצעירים במכונית ואיסור מוחלט על נהיגה לאחר שתיתת ההתחייבויות. התכנית כוללת סעיפים נוספים: הגבלת מספר הנוסעים הצעירים במכונית ואיסור מוחלט על נהיגה לאחר שתיתת ההתחייבויות. התכנית כוללת סעיפים נוספים: הגבלת מספר הנוסעים הצעירים במכונית ואיסור מוחלט על נהיגה לאחר שתיתת ההתחייבויות.

[מבחן אוטו ווילא. מדור רכב. 2013](http://cars.walla.co.il)

אזרחים ניסיו - מקבלי רישיון

"אבא, אימא, אפשר את אותו שלכם?"

חשוב שתישימו לב לנตอน הבא: **ערים שלא עברו את תהליך צבירת הניסיון** בניהוגה, היו מעורבים בתאונות דרכים באחוזים גבוהים בדירות מזעירים שUberו את התמליל.

- נוכחותכם ברכב היא אמם חובה על פי חוק, אך היא הרבה מעבר לכך.
- ככל שתהי מעורבים יותר בתחום הגיבוש של כישורי הנהיגה של הנהג החדש-צעיר בתקופת צבירת הניסיון, כך יクトנו הרגליים המסורניים ברכב. הוא יקבל מכם כלים להערכת סיכונים ויצBOR ניסיון מציל חיים.
- שימושו הנהג החדש-צעיר מודל לחיקי ונагו באופן בטוח - "נאה דורש, נאה מקיים".
- השתדלו לשחות במחיצת ידכם יותר מחמשים שעות הנהיגה הנדרשות על פי החוק.
- את הנסיעות הראשונות כדי שתתעשו בסביבה מוגנת - באזור המגורים שלכם ובסביבתו.
- בתקופת הניסיון ארו לכם יחד מסלול מתוכנו מראש.

תגובה מהמרשתת של נהג חדש-צעיר
מיילא הורים חילוניים שיש להם ילד אחד
ושנני כלבים, אבל מה יעשו הדתיים?
כל אבא ואמם דתיים יצטרכו לעבור
הכשרה למורי נהייה, כי זה מה שהם יעשו
במשך עשרים השנים הקרובות מהילד
הראשון ועד הילד העשורי.

- הפנו את תשומת לבו של הנהג למשתמשי הדרכ האחרים ואמנו אותו.
- לזהות את הסכנות שבדרך.
- הגבירו את תחושת האחירות כי החיים שלו ושל אחרים בידיהם שלו.
- עשו הכל כדי להפוך את תקופת הניסיון מחויה לחוויה.
- ראו את התקופה הזו כהזמנויות לזמן אינטדינט.

מצביע מטעם האתר "הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים". www.rsa.gov.il, 2013.

ואיפה אנו ההורים בrogramma?

חברי, ההורים לנער או לנערה שקיבלו זה עתה רישיון נהיגה, היו חזקים. אתם עומדים בפני תקופה לא קללה. נוסף על שאר המטלות המונחות על כתפינו כהורים, החלטה הממשלה לגיס אותנו למטרת נוספת, לא פשוטה כלל - ליווי ילדינו, הנהגים החדשם-צעירים במשך שישה חודשים. גיל קבלת רישיון נהיגה ירד ל-16 שנים ותשעה חדשים, ותקופת הליווי של מבוגר אחראי עלתה משלושה חודשים לשישה. ולא רק זאת, אלא שבשלושת החודשים שנוסףו מחיבים אותנו ההורים ללוות את פורפי הלילה שלנו גם בלילה. כל מי שחויב שההורים צרכים ואף מחויבים לתروم מניסיונים לילדים, צדק. אני אעשה זאת גם בלי שהממשלה תחייב אותי על פי חוק. זאת חובתי כמובן.

אבל, וזה אבל גדול. אני לא יודעת אם אני עומד במשימה לכל אורך התקופה. בעצם, אני לא עומד. לחפש בני משפחה שיעזרו? זה ממש לא פשוט. לי לא יהיה זמן להתפנות בכל פעם שבתי תרצה לצאת. ומה עם הלילות? לא מגע לי לישון אחרי יום עבודה עמוס? ולא רק זה, אני גם צריכה לחזור שכן ליוויתי את הפרפרית המתוקה שלי במשך חמישים שעות נהיגה עירונית וחמישים שעות נהיגה בכבישים בין-עירוניים במשך חצי שנה כדי שהיא תוכל לקבל רשות.

ומי יפקח עליי, עליו, על ההורים? מי יבודק שלא זייןנו את החתימה שלנו, שלא עיגלנו קצת את המספרים? מי יבדוק אם הטופס משקף את המציאות? כמובן, המדינה מכירה באחריות ההורים לילדים, אבל מישחו שם לא התנקת קצת מהמציאות? האם אנו ההורים מסוגלים תמיד לעמוד בלחץ של הילדים שלנו בדברים הרבה יותר פעוטים? האם המדינה מצפה שלאחר יום עבודה מתיש אני אCOME בשלוש בלילה כדי ללוות את בתיה חוזה מהמדובר? האם מישחו לא חשב קצת, רק קצת, לעילנו ההורים?

עופרה שגיא, אימא לנוגת ציירה

התפרסם באדיבותה של עופרה שגיא

מטלת כתיבה ממזאת על פי טקסטים אחדים

במסגרת לימודי התיאוריה לקרהת רישיון נהיגה נתבקשתם על ידי מורה הנהיגה שלכם לקרוא את הטקסטים המופיעים ביחידת זו, ולסקור את עיקרי הדברים בהתאם לנקודות המופיעות להלן:

- הסיבות או הגורמים לתאונות הדרכים בקרב בני הנוער
- שיעור מעורבותם של בני נוער בתאונות הדרכים תוך הסתמכות על הנתונים המופיעים בטקסטים ובתרשים
- עיקרי החוק "רישון הנהיגה המודורג" והרעיון העומד בבסיס החוק
- נקודת מבטם של בני הנוער ושל ההורים ביחס לחוק זה

את סקירתכם עליהם להציג בפני קבוצת תלמידיו כתנאי לקביעת מועד לטשט עבורהם.

חוק היורדים - כתיחה אנכית 8ג' פ' סעיפים 7&8

קראו את הטקסטים שלפניכם ובצעו את משימות הכתיבה המופיעות בסוף היחידה.
מומלץ לקרוא את המשימה לפני קריית הטקסטים. כך קרייתכם תהיה ממוקדת יותר ותכל עליהם את מלאכת הכתיבה הממצגת.
בין הטקסטים משלבות תשובות שונות מתוך המרשות העוסקות בנושא.

רקע

בשנת 2010 עלתה על סדר יומה של הכנסת הצעת חוק בשם "חוק היורדים", שמלטו לאפשר גם לאזרחים ישראליים השוהים בחו"ל להצביע בבחירה כמקובל במדינות אחרות. הרעיון העומד בסיסו של החוק הוא חיזוק הקשר בין האזרחים למדינת ישראל ותרומתם לעוצמתה של המדינה ולאלהותה. עד היום לא אושר חוק זה, אך תמיד, רגע לפני הבחירות, חוזר ועולה הדין בנושא מרכז וחשוב זה.

טקסט A

אזרח ישראלי בחו"ל? הקלפי לא בשביבליך! / שלמה פרלה ואmir אביטל

א הצבעת חוץ היא האפשרות הניתנת לאזרחים, החיים מחוץ למדינת האם שלהם, להצביע בבחירות גם אם אינם נמצאים במדינתם באופן פיזי. מדובר בגישה חדשה יחסית. בעבר דמוקרטיות רבות נמנעו מהעניק זכויות שכלה. אולם באמצעות שנות ה-70 של המאה העשרים, ובפרט שנות 80 ו-90, החלה תפנית ביחסן של המדינות לנושא זה. כיום הצבעות חוץ הולכות וקונוט להן אחיזה ביותר וייתר מדינות הן בדמוקרטיות מעורבות והן במדינות שמטרתן אינם דמוקרטיים כלל. כדי לסביר את האוזן עד שנת 2008 כמעט מדינות בעולם העניקו לאזרוחיהן שחוץ זכות להשתתף בבחירות. גם התעניינות המחקרית בנושא גברה בשנים האחרונות, בעיקר על רקע הקמתן של דמוקרטיות חדשות, התמונותoto של הגוש הקומוניסטי וגלי ההגירה העולמית.

ב במדינת ישראל, בוגדור למדינות רבות בעולם, אזרחים רבים השוהים בחו"ל אינם רשאים להצביע ביום הבחירות. אףוא ש"חוק היורדים" שיאפשר להרחב את מעגל הזכאים להצבעת חוץ, יצר דין ציבורי נרחב מתוך תחושת אחירות עמוקה. הצבעת חוץ היא עניין מורכב, ואין להקל בה ראש, במיוחד במדינת ישראל, שלסוגיות הפוליטיות שעל סדר יומה יש חשיבות אסטרטגי-קיומית. דוקא מסיבה זו יש לשקל בכוון ראש לאפשר לאזרוחיה לחתול בקבלת החלטות.

ג אולם שיקולים פוליטיים מונעים מ-750 אלף ישראלים להצביע בבחירות, מדיניות המרוחיקה אותן מהמדינה שבה הם גדלו. בכל Lil בחירות מכריזים קבל עם وعدה, כי גם אם תוכנות הבחירות נראות חד-משמעות, יש להמתין ל"קולות החילימ והימאים", ככל שקיים אنسם אלה הם שמחזקים בידם את המפתחות לשוטפות קואליציונית. אותם מקבלי ההחלטה צריכים לזכור כי יש אזרחים נספינים מקומיות ורחוקים שצורך לתת גם להם להצביע ולהשמע את קולם.

ד אם כן, מדוע מה שנគן לארצות הברית, לצרפת ולאוסטרליה, אינו מתאים לישראל?
יש צדק רב בטענה המוכרת, שלפיה אין לאפשר לאנשים שבחרו לעזוב את ארץם, את הזכות הדמוקרטיבית העליונה לקבוע את השליטה במדינה. בפרט נכון הדבר לגבי ישראל, שרק מי שחי את הימים שלה וטורם שעיה מכיספו, מזמנו ולעתים אף למקרה אחד, יכול להבין היטב את מגוון השיקולים לקביעת הדרך הפוליטית העדיפה בעינו והראיה לccoli שלו ביום הבוחר. עם האחריות של מימוש הציונות הלכה למעשה גם הזכות להצביע. עיני רבים גויס כספים של כמה מפלגות ערבי בחירות מיהודי ארץ הארץ מצטיר כהתערבות ברגל גסה של היהודי הטעון בפוליטיקה הפנים-ישראלית. בכירי מערכת הביטחון בדימוס הקימו את מטה המאבק שכותרתו "בוחרים ורק בישראל" ויצאו בהצהרה: "אנו החותמים מטה, אזרחי מדינת ישראל שהקדשו את מיטב שנottiינו להגנה על מדינת ישראל וביצור ביטחונה, מאמינים כי הזכות לקבוע את ההחלטה במדינה צריכה להיות בידי אלו החיים בה וקובעים בה את עתידם, ואנו מתנגדים לכל הצעה שמטורת להעניק זכות חשובה זו למי שבחר לעזוב את מדינת ישראל ולקבוע את עתידו במדינה אחרת".

ה אולם בניגוד לדעה זו יש החובבים, כי זכותם של אזרחי ישראל גם אם הם שוהים בחו"ל, להציגו ולהיות שותפים בעתיד המדינה. על פי הערכות משרד הקליטה, מספר הישראלים החיים בחו"ל עומד על כ-750 אלף, מותוכם 450 אלף בארץ הרשות ובקנדה. חלק מאלו שראש הממשלה, יצחק רבין המנוח, הגדיר בבו "נפולת של נמושות" הם כויס כוח אנושי, חברתי וככליל משמעותי בארץ מגוריהם, ובದ בבד הם שתורמים לפיתוחה של מדינת ישראל ולשגשוגה ואך משמשים שגרירים על במות ציבוריות בינלאומיות. لكن זכותם שלישראלים אלו לבחור ולקבוע את עתידה של מדינת ישראל.

ו ידוע שדיפלומטים ואנשי צללים אחרים העוסקים בנכ"ר ביום הבחירות בשילוחות רשמית, יכולים להציגו בנציגויות. האם דינו של איש עסקים, החיבב לעשות לבתו ולעסק שלו בחו"ל בעת הבחירות, שוניה? ומה לגבי סטודנטים ומטיילים צעירים אחרים צבא היה או בדרום אמריקה, שבودאי אינם יכולים להרשאות לעצם לשלם את העליות הגבות של חזרה לאرض כדי להציגו? מדענים, אנשי היי-טק ואנשי אקדמיה במוסדות זרים, העוסקים כבוד למדינה ותורמים לככללה בהיותם בנכ"ר, האם גם הם אינם יכולים לקבוע את עתיד ארצם כשישבו אליה?

ז מי שגר בחו"ל ומסתכל מרוחק בפרספקטיבה רחבה, ומתחרב לתקורת הישראלית ולמידע רב כיוני לגבי מה שקרה בארץ, יכול בהחלטה להביע דעתו מביבשת בклиפי. הוא יכול אולי אפילו לモון בכך את השפעת הצבאות "מצב-הרווח" או לחולפן הצבאה שבאה אחרי פיגועים, הצבאות המשופעות מכאן ועכשו, ומأופיניות בראייה קצרת טווח.

ח לפני הבחירות המפלגות השונות בוחנות להdagish את העניין הלאומי. האם אין מידה רבה של צדק מוסרי ששירתו בצבא ובAMILאים, ועתה חיים בחו"ל, לא יישאו באחריות על "הנכדים הלאומיים" המוצבים את עתיד העם והאומה? הרי הם חלק מהם ומשופעים ממצבם. מעבר לכך, אלה המתגוררים בחו"ל גם הם יכולים להיות משופעים מהחלטות הנוגעות לשירותם לגורלם. לכן יתכן, כי יעשה בתבונה אם גם הם ישפיעו על החלטות חשובות כמו שינויים בחוק השבות, שינויים בנושאים הנוגעים להוריהם או ילדיהם החיים בארץ - חינוך, בריאות, ביתוח לאומי ואולי קבורה.

ט התנדבות ממשלות ישראל במשך השנים לאפשר לאזרחה בחו"ל ליטול חלק בבחירות אינה משרתת את מדיניותה המוצהרת על חיזוק הקשר עם התפוצות. האין שיתופם של השוהים בחו"ל בתפקיד הפוליטי יכול לסייע בשימירה על היזקה לישראל ובעתיד גם לסלול את הדרך חוזה של ילדיהם ארזה לשירות בצה"ל? האם שירות זה לא יכול אולי להוביל אף לעלייתם של בניים אלו לארץ ולשבתם של ההורים עצם?

י ישראלים רבים החיים מחוץ לארץ, מוחפשים דרכם להגדיר עצם מחדש מול השאלה שלא נדרשה להם בישראל - "מה עווה אותו ישראלי?". הזכות לבחור יכולת ליצור חיבור משמעותי של הישראלים למדינת ישראל ולחבר אותם חוזה למלדתם. נכון שמדובר ברובך אחד בלבד מתוך מcientיות מורכבת של יחס ישראל עם "יורדייה", אבל אולי אותן מאות אלפיים המפוזרים בעולם, אף מחוברים לישראל היום יותר מתמיד בזכות הטכנולוגיה והאינטרנטי, יכולים היו לשנות את מפתח הפוליטיקה הישראלית ולקבוע מיצאות אחרות - מיצאות שאולי תגרום לכך לא מבוטל מהם לשוב הביתה.

יא עובדה אחת אל לנו לשוכה. אף צעירים הישראלים החיים בעולם, עוזבים הכל בעקבות מלחמה וחוזרים לארץ מתוך אחריות, מחויבות ונאמנות ליחידותם בחזיותות השונות. כך היה בזוק איתן, וכך היה בכל מלחמות ישראל. הם, הקשורים בנימוי נפשם למורשת ולמדינה, האם הם אינם יכולים להציגו?!

מעובד מתוך האתר של "המכון הישראלי לדמוקרטיה", "הצבעת חוות בעולם: הcola ומעשה", 2013
ומותוך האתר "dutchtown.nl/to-vote-or-not-to-vote", אמיר אביטל, 3 באוקטובר 2014

ד"ר שלמה פרלה - איש חינוך וקדמי במינרחת החינוך העל-יסודי ובמוסדות להשכלה גבוהה בישראל, בדרום אפריקה ובריטניה.
אמיר אביטל - מתגורר בארנהם שבהולנד משנת 1999, והוא בעל תואר במנהל עסקים בין-לאומי (IBMS).

1. סכמו את טענותם העיקריות של ד"ר שלמה פרלה ושל אמר אבטל ביחס לסוגיה העולה במאמר.
2. מצאו בטקסט ביוטי פתיחה המשמש כفتיחת הצעת טענתה הנגד שאוותה הכותבים מעלים במטרה להפריכה.
- ב. כתבו בלשונכם את טענתה הנגד המופיעה לאחר הביטוי שציינתם.

טקסט ב**חוק היורדים או חוק החוזרים? / מיכאל איתן**

א. הקשר בין אדם למינטו נקבע בראש ובראשונה על ידי אゾחותו. לאזרח במדינה יש חובות וזכויות, כאשר הזכות הדמוקרטית הבסיסית ביותר היא בחירת מוסדות השלטון. הדמוקרטיות המודרניות מתמודדות עם בעיה קשה של השתתפות הולכת ופוחתת של אゾחים בתהליכי הבחירה, והן עושות מאמצים כדי לאפשר לרוב האזרחים להשתתף בהליך זה. لكن מדינת ישראל מביאה קליפות לבתי חולים, לאזרחים מרוחקים שמשרתים בהם חיילים, לבתיהם סוגר שחלק מן היושבים בהם אף הורשע בעבירות נגד עצם ביטחונה וקיומה של המדינה, הכל בשם הדמוקרטיה ולמטרות לגיטימציה של השלטון.

ב. השאלה המרכזית העולה מהויכוח הלחת סביבה מה שמכונה "חוק היורדים" עוברת דרך שאלת האזרחות והזיקה. אם

חוק היורדים לא יהיה חוק החוזרים, אלא חוק היורדים שאין להם שום סיבה לחזור. גם הנשים מאיכות חיים, וגם יכולים להשפיע על חיינו. קראתי, ולא הבנתי. מה יגروم להם לחזור?

המדינה רואה באזרחה, שמרכז חייהם נמצא במקום אחר, כמו שוויתו על אゾחותם, היא אמורה לשלול מהם את הדרכונים ולמנוע מהם את זכות הבחירה. אבל אם המדינה ממשיכה לראות בהם אゾחים - מצפה מהם למלא את חוקי המדינה המתייחסים אליהם גם בחו"ל, מצפה מהם בשעות חירום או בעתות שלום לתרום לכלכלה, לערכי התרבות ולמדע - רואיו גם שהמדינה תבחר שלא להتنתק מהם, אלא לאפשר להם להיות אゾחים ישראלים גם בחו"ל. ומתוך היוצרים אゾחים המדינה מחויבת לאפשר להם להשתתף גם בבחירות.

ג. הצעת החוק שנידונה בסיעת הליכוד מדובר על ישראלים, שיצאו לחו"ל בשש השנים האחרונות בלבד, וזכות ה脑海中תנית להם בתנאי שביקרו בארץ במשך תקופה מצטברת של 40 ימים במהלך התקופה ששחו בחו"ל. בעיני גם תקופה של עשר שנים היא תקופה נאותה. כמה אנשים כאלה יש, איש אינו יודע במידוק, אך ההערכה היא שמדובר בכ-200 אלף איש. ומהם ינצלו את זכות הבחירה? ביום הבחירות שהוא יום שבתוון בארץ, כשהקלפי נמצא ליד הבית, כשעשרות אלפי פעילים משדלים את האゾחים להצביע ואיש מסיעים אותם לקלפי, רק כ-66% מצביעים. אז כמה יצבעו בחו"ל כאשר כל הצבעה תהיה כרוכה בנסיעה של עשרות ומאות קילומטרים, רק כדי לעמוד בתור בנציגות הישראלית ולהצביע? ההערכה הרווחת היא כי בין 20%-ל-50% יצלו את זכותם להצביע, כך שערך הכל יכול יתרוספו עוד כ-100 אלף מצביעים לבחירות מתווך כשלושה מיליון וחצי מצביעים. הם בוודאי לא יוכלו להטוט את הקפ.

ד. ואו ישאל השואל, אם כך, מודיע זה טוב? כי זה לא חוק היורדים, אלא חוק החוזרים. המדינה משדרת בחוק זה מסר עצמתי לאזרחה שיצאו את גבולותיה וمتגוררים בחו"ל - אתם חלק מאטנו. אתם זכאים להצביע כשם שכל אזרח זכאי לכך. באו להצביע. באו להצביע וקשרו את עצמכם שוב עם מדינת ישראל. המדינה מביטה בענייני בנייה ובנותיה ואומרת - לא שכחנו אתכם, לא שכחנו את תרומתכם. גם בחו"ל אתם אזרחי ישראל, ואני מוחכים לשובכם הביתה בקרוב.

מעובד מותוך "האתר של מיכאל איתן", 11 בפברואר 2010

מיכאל איתן הוא פוליטיקאי ואיש ציבור ישראלי.

משימה - נсхו בשניים-שלושה משפטים את טענתו העיקרית של מיכאל איתן.

אל תאפשרו לי להציגך / דורון בן עטר

בשנת 1979 עזבתי את הארץ, לא ידעת אני עוזב לצמימות. נסעה ללימוד. בשנה שקדמה היתני שחkon כדורסל בסוף הספסל של מכבי תל אביב והבנתי שכוכב גדול לא אהיה. החלטתי לנצל הצעה למלאה מאוניברסיטה בארץ הברית ולעשות שם את ה-A.B. תכננתי לסיים את התואר ולחזור. לא הכרתי איש באמריקה. המשפחה, החברים וכל מה שהכרתי ואהבת, נשארו מאחור. "האדם מתכנן ואלהים צוחק", אומר הפטגום. וכך היה. התהבותי, התהנתני, הצלחתי בלימודים וקיבלתி מלאה

בניגוד לבאים מחברי, אני רואה יתרון להציגך בחו"ל. לדעת, אנו כחברה צריכים לדאוג שהישראלים שירדו מהארץ ימשיכו לשמור על קשר וירגשו מוחיבים למדינה. אסור לנתק אותם. אולי דוקא הקשר הזה יגרום להם לחזור.

לדוקטורוט באחת מן האוניברסיטאות החשובות בארץ"ב. התכנית הייתה לחזור לארץ אחרי הלימודים. אך לא צובתי, אף לא אוניברסיטה אחת בארץ לא הציעה לי משרה. הייתה בקשרים עם אוניברסיטאות בארץ, פעםיים הייתה על המזוזות כדי לחזור, אך הדברים לא הסתדרו. בסוף שנות ה-90 ייתרנו. קל להתרגל לסיר הבשר. הוצאתי דרכון אמריקאי, אך לא הפסיקתי להיות ישראלי. אני קורא עיתונים ישראלים בඅדיוקות. מאז עזבתי את הארץ, לא הציגתי בבחירות הישראליות.

אם היומה החדש לאפשר לישראלים בחו"ל להציגו בבחירה כניסה לתפקידו בחוק, יוכל בפעם הראשונה מאז 1977 להציגו לכנסת. אף על פי שהרעיון קוסם לי, אני לא בטוח שmagua להזכות להשפייע על החוקה ועל השלטון בארץ. הישראלית שלי היא וירטואלית. אני משלם מס הכנסה בארה"ב, ולא בישראל. לא שירתי במיליאם. לא תרמתי לכלכלה הישראלית. לא התמודדתי עם מציאות חיי היום המורכבת בארץ. וכיון שתוצאות הבחירה בארץ לא ישפייעו על חיי באופן ישיר, אין לי זכות ליצוג פרלמנטרי.

הקשר הרגשי שלי לישראל אינו מכשור אותו ורבים כמוותי לקחת חלק בבחירה. להפ"ן: אנו ציבור שיכל להתעלם מהמציאות הישראלית. בבחירה מכריעים אזרחים מי יהיו נציגיהם לכנסת, ולאחריהם הם נאלצים להיות עם בחרתם. לעומתם אזרחים וירטואלים אינם נאלצים להתמודד עם התוצאות של בחרתם. חירות כזו נתנת מושך פוליטי לקבוצה שאינה מחויבת לאחריות. חוסר אחריות יש לנו כבר מספיק בארץ. מובן שאין רצוח לקחת חלק בבחירה בישראל. עשה זאת אם וכאשר אחזור. עד אז אני מעדיף להפסיק ולהגביל את זכות הבחירה אך ורק ללא שיישאו בתוצאות בחירותם - אזרחי ישראל המתגוררים בה.

מעובד על פי מאמר במדור "דעות". מועד פרסום אינו ידוע.

פרופ' דורון בן עטר הוא מחזאי ופרופסור להיסטוריה באוניברסיטת פורדham בניו יורק.

משימות

1. א. מהי טענתו המרכזית של כותב המאמר?
- ב. היכן מופיעה טענתו העיקרית של הכותב?
2. מהם הנימוקים שהכותב מביא להצדקת טענתו? נסחו אותם במשפט מقلיל (ללא דוגמאות).
3. מהי מטרתה של פסקת הסיום?

תנו לירדים לבחר / משה פיגלין

ישראלים רבים המוחזקים באזרחות אמריקאית, ישראלים שעינם גרים באורה"ב ואך לא נולדו שם, צבאו על שגרירות ארה"ב והציבעו בבחירות האחרונות לנשיה האמריקאי. ככה זה ברוב המדינות הדמוקרטיות. לאיש באוסטרליה לא אכפת אם אתה מתגורר בישראל או בתורכיה, אם התגנית לצבא או אפילו אם אי פעם ביקרת באוסטרליה. אם יש לך אזרחות, אתה יכול להציביע.

ישראל ייחודית בכך שהיא מחברת בין זכות הצבעה למקום מגורי אזרחיה. כאמור, מדובר ברגען נכון שאמור לחזק את הקשר בין

האזורים הישראלים לארצם. רוצה להיות ישראלי? אז תגור בישראל. עד כדי כך אנו מקפידים על העיקרון הזה, עד שאפילו אזרח מן השורה המתגורר בישראל וრק במקרה נמצא בטילול או בפגיעה עסקית ביום הבחירה, אינו יכול לגשת לנציגות הישראלית הקרובה ולהציביע. אבל האמת הפוכה.

"אין הציונות והיהדות דבר אחד, אלא שני דברים שונים זה מזה... שני דברים סותרים זה זה..."¹, כך כתב חיים הוז בספרו "הדרשה".

דורו של הא, דור המייסדים, ניסה להפוך את שער הארץ לשער הארץ החדש, لكن היהודי אינו יכול להיות ישראלי אם אינו מתגורר בישראל. הרעיון הציוני המקורי היה להקים כאן עם חדש, עם "ישראל" במקום עם היהודי הגלותי. ברור כי מתן אזרחות ישראלית לכל היהודי (החפץ בכך) מחבר בין היהדות לאום הישראלי. אבל האבות המייסדים של מדינת ישראל רצו

לנתך בין השניים, להשאיר את היהדות כדת בלבד, ולהקם כאן, בארץ ישראל, עם חדש.

בניגוד לדור המייסדים טוען אהרון ברק, מי ששימש כನשיא בית המשפט העליון, "אני רואה בישראל מדינה יהודית. אני רואה בה את מדינת כל אזרחיה". "מדינת כל אזרחיה" לא תتمמש אם מדינת ישראל תהיה מדינית ורק של אלו המתגוררים בה. הגיע הזמן לתקן את העיוות הזה.

מן זכות הצבעה לירדים ישב ויחבר בין שני ערכיהם חשובים - הארץ והלאום - ויחזק את שניהם.

מעובד מותוך 15 בנובמבר 2009, he.manhigut.org/politics

moshe.figlein@idc.ac.il הוא חבר הכנסת מטעם הליכוד, מייסד תנועת הימין "זו ארצנו" וראש חטיבת מהיגיון יהודית בליקוד.

טקסט ה

לא להצבעת חוץ – אריך קרמנון

מדינת ישראל היא הניסוי החשוב ביותר שעשה העם היהודי בעת החדשה לכון ריבונות פוליטית בארץ. ניסוי זה שראשו ומקורותיו הם החזון הציוני, תנועת השחרור של העם היהודי, רחוק מלהגיע אל סיום. יותר משישה עשרים מותמדים אזרחי המדינה עם ביסוסה של הדמוקרטיה הישראלית ועם סילילת הדרך לזהותם היהודי. התמודדות זו היא ממש מתמשך במעלה מדרון תלול, כשבמקביל על המדינה להתמודד גם עם האיים על קיומה הפיזי. סדר היום הציבורי בישראל עמוס אףוא ביותר

בהתשואה לסדר היום של דמוקרטיות אחרות. עובדות אלו מדגימות את המציאות שהציבור הישראלי חי בה, מציאות שימוש בחינה אין להשותה לדמוקרדיות מבוססות ו"נורמליות".

כאשר האזרח הישראלי הולך להציביע, הוא בוחר בקלפי לא רק מפלגה, לא רק מדיניות כלכלית, חברתיות, ביטחונית או מדינית, אלא בראש ובראשונה את הכיוון אליו תפנה הדמוקרטיה הישראלית. זכות ההכרעה בקלפי חייבת להיות להישאר אףוא זכותם הבלעדית של מי שחיה בארץ. יש לשלול את האפשרות להעניק הצביע חוץ למי שבחרו לחזור במקום אחר, גם אם הם

מחזיקים בדרכון ישראלי, משומם שהם אינם שותפים לנשיאה באחריות הנגורת מהחיכים במציאות הישראלית הכל כך קשה ומורכבת. במציאות הישראלית הענקת זכות הצבעה למי שאינם נשאים באחריות פעללה, היא בלתי מוסרית.

בדברים אלה אין כדי לשלול מתושבי החוץ את הזכות למעורבות ולהבעת דעה פעילה בשיח הישראלי, המעצב את זהותה של המדינה ואת אורחות חייה. הנפק הוא: علينا להכיר בעובדה, יהודים רבים בחוץ שלא ליטול חלק פעיל בדרמה המתחוללת בישראל, עם זאת ניתנת להם זכות להשתתף בשיח הישראלי, אך לא בהכרעה, לא בהשפעה, לא בעיצוב פני החברה, פניה של מדינת ישראל, המקום שבו העם היהודי מממש את זכותו להגדרה עצמאית.

השיטה כיום לפיה נושא דרכון ישראלי בעלי כהות בישראל מוצבים בклиפי בישראל, ושליחי המדינה בחו"ל מוצבים בכלפניות בשגרירויות, היא שיטה מספקת. אפשר לשקל להרחבתה באופן מוגבל, למשל לאפשר לסטודנטים שלומדים בחו"ל או למי שמצוות בשנת שבתו להציגו פעמי אחת, ואחת בלבד, במהלך השהייה בחו"ל, ישראלים הנמצאים בטוויל בזמן הבחירה ועוד מקרים יוצאים מן הכלל, אך בשום אופן לא מעבר לכך.

מעובד מתוך האתר של "המכון הישראלי לדמוקרטיה", 3 ביוני 2009

ד"ר אריק כרמון הוא הנשיא המייסד של המכון הישראלי לדמוקרטיה ועמית בכיר בו.

משימות (דו-שיח טקסטואלי)

1. נחו בקצרה את טענותיו של ד"ר כרמון ואת הצעתו לשינוי או להרחבתה של השיטה הקיימת בהצבעת חוץ.
2. א. את דעתו של מי מהכותבים מחזקים בדבריו של ד"ר כרמון?
ב. במה הוא מוסיף על דבריו של הכותב שציינתם?

מטלה מודרנית לכתיבה ממזאת

רגע לפני "חוק היורדים" עבר בהצבעה ראשונה בכנסת, התקיים חבר דיון (פְּנִיל) בנושא. בין המוזמנים לשאת דברים נכלו שני חברי כנסת ושלושה אנשי אקדמיה (שעמדתם מופיעה ביחידת לימוד זו). כתבים בעיתון בית הספר נשלחו על ידי מועצת התלמידים לסקור את הדיון.

מנחה הדיון הציג את השאלה - מדוע לדעתכם אדם היושב בנכרכו זה שנים רבות צריך לקבוע את עתיד המדינה?

- כתבו בצורה תמציתית את תשובתו של כל אחד מן המשתתפים (למעט בן עטר וכרמון) תוך הסתמכות על הטקסטים.
- כיצד בן עטר וכרמן מפריכים בדבריהם את הטענות שהעלו חברי לחבר הדיון? היישנו על מאמריהם שהוצעו ביחידה.
- את תוכן הדברים שכתבתם מזגו לסקירה אחת שאותה תפרסמו בעיתון בית הספר.
- הקפידו לשלב בין הדעות השונות תוך שימוש במילוט קישור מותאמות.
- בסקירתכם הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסוף (ביבליוגרפיה).
- כתבו בהיקף של כ-300 מילים.

הצהה: בכתיבתכם הייערו בשאלות המלוות את היחידה. כמו כן יכולים לסכם את עיקרי הדברים העולים מן הטקסטים באמצעות טבלה, באמצעות סימון התבוחנים ומספרות או בדרך המוצגת במשימה זו.

- ערכו דיון בכיתה לאור הכתיבה שהתפרסמה בעיתון, ובו השמיעו את כולכם האישי בנושא זה.
בדיונכם אתם יכולים להיעזר בדעתות הנוספות המופיעות בתוך המסגרות המשובצות בתוך היחידה.

текסטים נוספים לתרגול בכתבה ממזאת - באתר "שרי הוצאה לאור" בכתובת: www.sherypub.co.il.

שם המספר

בנושא זה יש לעסוק באופן רציף לכל אורך השנה. הנושא מוצג כאן, אך התרגול מתרפרש על פני כל התכנים שבספר.

מספר יסודי (מוני)

המספר היסודי (מוני) משמש למונייה (ספרה) של עצמים.

<p>1. שְׁמֹונָה בנים, שְׁמֹונָה בנות שְׁנַי ספרים, שְׁתֵּי חברות</p>	<p>מיינו של המספר נקבע על פי שם העצם. בזכר - המספר מסתיים ב- ה. המספרים שְׁנַי ו- שְׁתֵּי באים בצורת הנסמן.</p>
<p>2. שְׁבֻעָה ילדים וילדות</p>	<p>כאשר מונים זכר ונקבה יחד, המספר יבוא בצורת הזכר.</p>
<p>3. שְׁנַי אחים, חֲמִישָׁה שקלים אֶחָד עָשָׂר יום, אֶחָד עָשָׂר ימים</p>	<p>כשהמספרים הם 2-10 שם העצם יבוא תמיד ברבים. על 11 שם העצם יבוא ביחיד או ברבים.</p>
<p>4. שְׁנַיִם עָשָׂר, שְׁתֵּי עָשָׂר</p>	<p>כשהמספרים הם 11-19: הסימות לזכר - עָשָׂר, לנקבה - עָשָׂר.</p>
<p>5. שְׁבֻעָה הַילְדִים (הידוע באמצעות "ה") שְׁלֹשֶׁת יְלִדִינוּ (הידוע באמצעות כינוי שיקות) שְׁנַיִם נָעָרִים אֱלֹה (הידוע באמצעות כינוי רומי) שְׁלֹשׁ הַקְבּוֹצֹת שְׁתֵּי חֲבוּרֹתֵיכֶם</p>	<p>לפני שם עצם מיודע יבוא המספר בצורת הנסמן. צורת הנסמן בזכר מסתיימת ב- ת (למעט המספרים אחד ושניים). בחולק מצורות הנקבה משתנה הnikud.</p>
<p>6. שְׁלֹושׁ/חֲמִישׁ/תְּשִׁיעַ/שְׁבַע מאות שְׁלֹושׁ מאות ספרים</p>	<p>לפני המילה "מאות" יבוא המספר בנקבה בצורת הנסמן. אין חשיבות למיינו של שם העצם שבא אחרי המילה מאות.</p>
<p>7. מְאֹתִים ("א" נחה)</p>	<p>הגית המספר 200:</p>
<p>8. שְׁלֹשֶׁת אֱלֹפִים ארבעת אלף מחברות עָשָׂרים ושְׁלֹשֶׁה אֱלֹף</p>	<p>לפני המילה "אלפים" במספרים 3-10 יבוא המספר בזכר בצורת הנסמן. אין חשיבות למיינו של שם העצם שבא אחרי המילה אלפיים. על 11 יבוא המספר בזכר בצורת הנפרד.</p>
<p>9. שְׁבַע מיליון / מֵילִיון שְׁשָׁה עָשָׂר מיליון / מֵילִיונים</p>	<p>לפני מיליון יבוא המספר בזכר. המילה מיליון אינה מילה עברית, לכן במקרה זה אין חובה להנוג לפיקול.</p>
<p>10. אַנְיִין גִּיל (גם לזכר וגם לנקבה) משתמשים במספר מונה בנקבה. (ציוון הגיל מונה שנים. שנה = נקבה)</p>	
<p>11. תְּשִׁיעָה באב, אֶחָד במאי</p>	<p>תְּאַרְיכִים - יש לציין במספר מונה בזכר.</p>
<p>12. בַּהֲכִלָה - אַחֲרֵי "פי" יבוא המספר בזכר בצורת הנפרד.*</p>	
<p>13. שְׁמֹונָה פעמים שְׁתֵּי פעמים</p>	<p>בהכלה - כמשמעותם במילה "פעמים" יבוא המספר לפני המילה בנקבה בצורת הנפרד (רק המספר שתים יבוא בצורת הנסמן).</p>

* המילה "פי" היא צורת נסמן של המילה "פה". "פה" היא צורת זכר, لكن אחורי "פי" יבוא שם המספר בצורת זכר.

ניקוד אוטיות השימוש לפני שם המספר ולפני שמות העצם

כל"ב	ו היחס	הכללים
בחמש, ארבע, עשר בביתי, לעצמו	ושלוש וילד, איש	הניקוד הבסיסי - בשואה
בחמשה, עשרה באמת, לעובדה	ועשרה וأنשים, אמת	לפני חטף - בתנועת החטף
	ושנים, וסונה ושכונה, וקביצתנו	לפני שואה - בשורוק
בשניים, בשלשה, לשמונה ברצונו, לכבוד, בזוכתו		לפני שואה - בחיריק
	שבעים ושמש, עשרים ושבע שלושים ותשע, שלוש וחצי, ארבע ורביע	ה"ו" לפני המספרים: שש, שבע, תשע, חצי, רביע - בקמץ.
	כפטור ופרח,בשר ודם	לפני הברה מוטעת וביביטויים קבועים - בקמץ
	ובית, וילון, ומצל, ופרחים	לפני בומ"פ - בשורוק

מספר סודר

מספר המציין את מקומו של עצם כלשהו בשורת עצמים. זכר - האיש **השני**, נקבה - האישה **הרביעית**

במספרים מעל 11 משתמשים במספר מוני מיודיע לפי מינו של שם העצם.

זכר - האורח **השבעה עשר**, נקבה - האורחת **השבע עשרה**

טבלת המספר המונה (בנפרד ובנסマー) והמספר הסודר מופיעה באתר "שרי הוצאה לאור" www.sherypub.co.il

מספר חלק

מספר המציין חלק מן השלם, נקרא גם **"שבר"**.

דוגמאות:	במספר החלקי המונה מותאם למונח <u>במין</u> ובמספר.
שלושה רביעים, שני שלישים	1. חצי, שליש, רביע יבואו <u>זכר</u> .
ארבע חמישיות, שיש שבעיות	2. המספרים מחמשית עד עשירית יבואו <u>נקבה</u> .
שלוש עשרה חלקים עשרים ואחת	3. כשהמכנה <u>מעל 10</u> - המונה והמכנה יבואו <u>נקבה</u> .
שני שלישים של הספר שלושה רביעים מון העוגה	4. לפני המילים "של" ו"מן" תבוא הצורה המלאה ברבים (<u>צורת הנפרד</u>).
שני שלישים הספר שלושת רביעי העוגה	5. לפני ש"ע מיודיע (ללא המילים "של" או "מן") תבוא צורת <u>הנסマー</u> <u>ברבים</u> .

מספר מעורב

מספר מעורב הוא מספר המורכב ממספר שלם ומספר.

קיימות שתי דרכים להבעת מספר מעורב:

1. השימוש המקורי (על פי המקורות): המספר השלים מותאם במין (זכר או נקבה) לשם העצם הבא אחריו, ולאחר מכן יבוא�数 המספר החלקי (השבר), כגון שני חדרים וחצי.

2. האקדמיה ללשון העברית הכירה גם את המנהג הרווח בפי הדוברים לציין את שם העצם לאחר המספר המעורב כולם, כגון שנים וחצי חדרים, שלושה ורביע ארוגים, שתים וחצי מחברות, חמישה עשר וחצי שקל / שקלים הערכה: כאשר שבר מצטרף למספר 1, כגון $\frac{1}{2}$, יש לומר: חדר וחצי, שעה ורביע, שנה ושלושה רביעים.

דוגמה לדרך 1:

שבר	שם עצם	מספר שלם		
מחצית	מחברות נקבה - רבים	שתי נקבה	שתי מחברות ומחצית	$\frac{1}{2}$ מחברות
מחצית	שקל זכר (מעל 11 ביחיד או ברבים)	חמשה עשר זכר	חמשה עשר שקל ומחצית	$\frac{1}{2} 15$ ש"ח

דוגמה לדרך 2:

שם עצם	שבר	מספר שלם		
ארוגים זכר - רבים	רביע	שלושה זכר	שלושה ורביע ארוגים	$\frac{1}{4} 3$ ארוגים
שקלים זכר (מעל 11 ביחיד או ברבים)	מחצית	חמשה עשר זכר	חמשה עשר וחצי שקלים	$\frac{1}{2} 15$ ש"ח

מספר סתמי

מספר סתמי הוא מספר שאינו סופר עצמים. מספר סתמי - בנקבה.

משתמשים בו לציין מספרי טלפון, פסקה, בית, אוטובוס, עמוד, סעיף, פעולות כפל וחילוק וכו'.
(בד"כ ניתן להוסיף את המילה "מספר" לפני שם העצם)

דוגמאות: סעיף שלוש, שיר מספר שתיים

מספר עשרוני

המספרים העשרוניים הם שברים פשוטים או מספרים מעורבים כתובים לפי השיטה העשרונית. את המספר השלים יש להתאים למינו של שם העצם שאחריו. המספר אחרי הנקודה יבוא בנקבה - מספר סתמי.

דוגמה: 3.21% = שלושה אחוזים נקודה עשרים ואחת

שלושה אחוזים (שלושה = זכר, אחוזים = נקבה) עשרים ואחת (מספר סתמי = נקבה)

מבחן 1 (תרגילים מעורב)

לפניכם משפטים שבכל אחד מהם יש שם מספר המוצג בכמה אפשרויות. בכל משפט בחרו בצורה הנכונה (או בשתיים הנכונות) מ בין ההצלות הנתונות, כולל הקפדה על אותיות השימוש. במשפטים 1, 11, 6, 26 - נקדו את אותיות השימוש המודגשות

1. הוא גור **בבית מספר ארבע** / **ארבעה** ברחוב **השלישי** / **השלשה** מכאן.
2. נחנו בפגש **השלושים וחמש** / **השלושים וחמשה** / **השלושים וחמשה**.
3. **עשרים ושמונה** / **עשרים ושמונה** / **עשרים ושמני** באוגוסט יהל הרישום לחוגים.
4. **תשעת אלפים** / **תשע אלף** / **תשעת אלפים** חולצות הוכנסו לארזים.
5. ספרי הלימוד ניתנו **לשני שלישים** / **לשני שלישים** / **לשתי שלישים** מנ הילדים.
6. השיר **השלושים ושבע** / **השלושים ושבע** / **השלושים ושבעה** בתחרות זכה בפרס.
7. מחירו של המקרר הוא **חמשה אלף** ו**ארבעה שקל חדש** / **חמשת אלפיים** ו**ארבעה שקלים חדשים**.
8. קניתי **שלשה קילוגרמים וחצי** / **שלשה וחצי קילוגרמים** / **שלוש וחצי קילו** תפוחים.
9. **שמונה עשרה** / **שמונה עשר** / **שמונה עשרה** / **שמונה עשרה אלף** נשים השתתפו בצעדה.
10. תוך חמיש שנים גדל בית הספר **בחמשה וחמשה**.
11. הראייתי **לחברי את שלוש** / **שלוש** / **שלושה** החולצות החדשות.
12. התפקיד עלתה **בחמשה אחוז וחצי** / **בחמשה אחוזים וחצי** / **בחמשה אחוזים וחצי**.
13. **כשלושה עשר** / **כשלושה עשר** / **כשלושה עשרה** / **כשלושה עשרה** מורות ומורים השתתפו בהשתלמות.
14. **בשמונה עשרה** / **בשמונה עשר** / **בשמונה עשרה** / **בשמונה עשרה** בחודש נצא לטיול השנה.
15. רוחיו השנה היו **מאתים וחמשה** / **מאותים וחמש** / **מאתיים וחמשה** מאשר בשנה שעברה.
16. ריצפנו **שמונה חצרות וחצי** / **שמונה חצרות וחצי** / **שמונה וחצי חצרות** / **שמונה וחצי חצרות**.
17. **שנים עשר** / **שנים עשר** / **שתיים עשר** / **שתיים עשרה** ילדים רקדו על הבמה.
18. השנה גדל הייצור **בשנים ורבע אחוזים** / **בשני אחוזים ורבע** / **בשני אחוזים ורבע**.
19. הנסעה לחו"ל עלתה **שישה אלפיים** / **ששת אלפיים** / **שבע אלפיים** שאלף שקלים.
20. קראתי בספר **שלשה ורבע עמודים** / **שלשה עמודים** ו**רבע** / **שלוש ורבע עמודים**.
21. ההצגה תועלה **בחמשה עשר** / **בחמשה עשרה** / **בחמש עשרה** בחודש.
22. רצתי ארבעה **קילומטר וחצי** / **ארבעה קילומטר וחצי** / **ארבעה קילומטרים** / **ארבעה קילומטרים וחצי**.
23. הילדים שיחקו **באחת עשרה** / **באחד עשרה** / **באחד עשרה** / **באחד עשר** כדורים.
24. המרחק בין הבתים הוא שבעה מטר וחצי / **שבע מטר וחצי** / **שבעה מטרים** / **שבעה מטרים וחצי**.
25. **שבע עשרה** / **שבע עשרה** / **שבע עשר** / **שבעה עשר אלף** מחברות נשלחו לחנות.
26. **בשנים האחרונות** עלה מספר התושבים **בישובנו** פי **שבע** / **שבעה**.
27. הפעלים שתו במהלך היום שני ליטר ורבע / **שתי ליטר ורבע** / **שני ליטרים ורבע** של מים צוננים.
28. מספר העולים גדל **בעשרה וחצי אחוזים** / **בעשרה וחצי אחוז** / **בעשרה אחוזים וחצי** / **בעשר אחוז וחצי**.
29. הסופר הגרמני אריך קסטנר כתב את הספר "שלושים וחמשה **במא依**" / "שלושים וחמש **במא依**" / "שלושים וחמש **במא依**" בתשע מאות שלושים ואחת / **אלף תשע מאות שלושים ואחד**.

לפניכם 23 משפטים. כתבו במילים את המספרים המופיעים בהם.

הקפידו על התאמה בין מין המספר לבין מינו של שם העצם.

נקדו ניקוד חלקו כאשר המילה יכולה להיקרא באופןים שונים. הקפידו על ניקוד נכון של אותיות השימוש.

במשפטים 6, 16, 17, 21, 22, 23 - נקדו את אותיות השימוש המודגשת.

1. במרקול נמכרות גבינות בעלות 3% שומן.
 2. יש גם גבינות עתירות שומן, המכילות 28% של שומן.
 3. אוטובוס מספר 18 נוסע לשכונה החדשה.
 4. ב-21.8 יחול יום הולדתו ה-9. (כתבו את שם החודש במילה)
 5. הספקנו למדוד 3/4 מן החומר לבחינה.
 6. אנו עובדים 8 שעות ביום, הנהנים מאוד, ולכנן 7 ימי השבוע חולפים לנו כהרף עין.
 7. מספר הטלפון שלו המוקד הוא 1235679.
 8. אורך החדר הוא 3 מ'. על קירוטיו תלויות 4 תמונות ו-5 צילומי נוף. (כתבו את הסימן מ' במילה)
 9. מחיר הגבינה הוא 5.54 ₪, ומהירות החלב הוא 6.15 ₪. (כתבו את המطبع במילים)
 10. זהה התערוכה ה-3 בארץנו של הצייר הנודע. הוא חיים בן 89 שנים.
 11. צפיתי בסרט זה 13 פעמים. הפעם ישבתי בשורה ה-4.
 12. הנסיעה ברכבת נמשכה 3.5 שעות. המרחק בין שתי הערים הוא 359 ק"מ. (כתבו את הסימן ק"מ במילה)
 13. בספרייה העירונית יש 237,719 ספרים, ירחונים ו-36 עמדות מחשב.
 14. 37 נוסעות ונוסעים היו באוטובוס 405 לירושלים. הנסעה נמשכה 47 דקות.
 15. כ-28,000 عمומי תאוירה פזורים ברוחבי העיר. כ-1/3 מהם מוארים באמצעות נורות לד.
 16. ביום העצמאות ה-67 למדינת ישראל עמד טקס הדלקת המשואות בסימן פורצי דרך ישראלים. בין המdalיקים היו 7 נשים ו-7 גברים.
 17. הטמפרטורה הצפואה מחר היא °29, גובה הגלים מ-67 ס"מ ועד 128 ס"מ, ומהירות הרוח - 35 קמ"ש.
 18. בגיל 52 עדין נקרהת הLN-56 ימי מילואים בשנה. היא מפקדת על 135 חיילים. בשירותה הסדיר היא שירתה באוגדה 81. חיים היא נושאת עליה רובה אם-16 מקוצר.
 19. במתכון הזה יש להשתמש ב-16 עגבניות, 1/4 כוס שמן, 4 שניי שום, 2/3 כףמלח ו-1/1 כוס גבינה מגorda.
 20. בשנה ה-5 לחייו החל גיל ללמידה נגינה. מאז הוא מנגן ב-2 סוגים של חליל, ב-3 כלי הקשה שונים. הוא חבר ב-8 הרכבים מוזיקליים וכן מנגן ב-2 תזמורות ידועות.
 21. חברה זו חוגגת 68 שנים להקמתה, لكن היא מעניקה לקוחותניה 68% הנחה על מבחר פריטים.
 22. מספר החברים בקבוצה זו עלה פי 4 בשנה האחרונות. חיים יש בה 4,567 חברים וחברות.
 23. ההגדרה ה-12 בתשבע זה קשה מאד. אבל בטור ה-7 לאורך יש 2 הגדרות קלות.
- לפניכם משפט נוסף:** אנו עבדנו 8 שעות ביום, הנהנים מאוד, ולכנן 7 ימי בשבוע חלפו לנו כהרף עין.
- שאלה:** מה ההבדל מבחינת המשמעות הפרגמטית בין משפט זה למשפט 6?

מילות היחס ורטיתן □

בנושא זה יש לעסוק באופן רציף לכל אורך השנה. הנושא מוצג כאן, אך התרגול מתפרש על פני כל התכנים שבספר. מילת היחס היא מילה המציינת קשר וזיקה בין פעול לשם עצם או בין שני שמות עצם דוגמת המילים 'אל', 'על', 'בין', 'עם', 'מן' ועוד. רוב מילות היחס כתובות כמלילים נפרדות (בין, על), אך לעיתים כאשר הןאות בודדות, כגון ל, ב, מ, הן מתחברות למילה אחרתהן (בבית, לבית, כסמל).

מילות היחס נוטות בדרכים שונות:

א. רובן נוטות על פי כינויו הקניין (השייכות) של שם העצם ביחיד (כמו ספר - ספרי) **אֶצְלִי**, **בָּגָלְלוּ**, **לְעַמְתָּם**

ב. חלקן נוטות על פי כינויו הקניין של שם העצם ברבים (כמו ספרים - ספריך) **בְּלֹעֲדֵיהָ**, **אֶזְדּוֹתֶיכֶם**

ג. יש מילות היחס הנוטות בדרך אחרת: את - **אֶתְכֶם**, מן - **מִמְּפֻנֵּי**, כמו - **כִּמוֹכֶם**

לפניכם טבלה המכילה מילות היחס שחלק מהצירור נוטה לשגות בהגייתן.

נטיה על דרך היחיד

נכון	לא נכון	נכון	לא נכון	נכון	לא נכון	נכון	לא נכון
אתך	מִרְמָם	בְּשִׁבְיָלָךְ	בְּשִׁבְיָלָךְ	אתך	מִרְמָם	בְּשִׁבְיָלָם	בְּשִׁבְיָלָם
אותך	מִרְמָה	בְּשִׁבְיָלָם	בְּשִׁבְיָלָם	אותך	מִרְמָה	בְּשִׁבְיָלָם	בְּשִׁבְיָלָם
אתכם	כְּמוֹךְ	מִפְנָנוֹ	מִפְנָנוֹ	אתכם	כְּמוֹךְ-כָּנוּ	אַיִּינָנוֹ	אַיִּינָנוֹ
אצלך	כְּמוֹךְ-כָּנוּ	אַיִּינָנוֹ	אַיִּינָנוֹ	אצלך	כְּמוֹךְ-כָּנוּ	מִפְנָם	מִפְנָם
אצלם	עַמְּכָם-כָּנוּ	מִפְנָם	מִפְנָם	אצלם	עַמְּכָם-כָּנוּ	עַמְּקָם	עַמְּקָם
אצלכם	עַמְּכָם-כָּנוּ	עַמְּקָם	עַמְּקָם	אצלכם	עַמְּקָם	עַמְּקָם	עַמְּקָם

נטיה על דרך הרבים

נכון	לא נכון	נכון	לא נכון	נכון	לא נכון	נכון	לא נכון
בלעדי	לגביהם	אחריך	אחריך	בלעדי	לגביהם	בלעדי	לגביהם
בלעדיו	עליהם	אליהם	אליהם	בלעדיו	עליהם	בלעדיו	עליהם
בלעדייה	אליכם-כָּנוּ	בפניהם	בפניהם	בלעדייה	אליכם-כָּנוּ	בלעדייה	אליכם-כָּנוּ
בלעדייהם	אליהם-הָנוּ	לגביהם	לגביהם	בלעדיים	אליהם-הָנוּ	בלעדיים	אליהם-הָנוּ

הערות:

1. על ידיכם / על ידיך (המשמעות: במאצעות) על ידכם / על ידך (המשמעות: ליד)

2. מפננו (מן+הוא) איןנו (אין+הוא)

תרגיל 1

בחו-ro בצורה הנכונה מבין שתי הצורות הנtau�ות של מילוט היחס והעתיקו אותה למחברתכם כולל הניקוד.

9. התארחנו **אצלם / אצלם** לפני שבוע.
10. שאלתי **מפניו / מפניו** ספר.
11. נכנסנו למערה **בלעדו / בלבדיו**.
12. החבילה הזאת **בשבילם / בשביביהם**.
13. הוא **איןנו / איןנו** נמצא במקומו.
14. בדקנו את המקום **בלעדין / בלבדו**.
15. הזר נשזר על יدي רחל, ככלומר על זהה / על ידיה.
16. הטלפון נמצא **על יד** רחל, ככלומר **על זהה / על ידיה**.
1. אפגוש **אתכם / אותכם** מחר בשבוע.
2. נלמד **אצלך / אצלך** או אצלך?
3. סעו **אליהם / אליהם בלבד / בלבדו**.
4. ראיתי **אצלכם / אצלכם** ספר מעניין.
5. הוא יLER **אתך / אותך** לכל מקום.
6. המורה ייקח **מכם / מפיכם** את המחברת.
7. חברי מכבד **אותך / אותך** מאוד.
8. רקדתי **במוח / במוח**.

תרגיל 2

א. לפניכם משפטים המכילים מילוט יחס. לכל אחת מן המילים שתי אפשרויות הגיה.
בחו-ro בצורה המעידת על ההגיה הנכונה מבין שתי האפשרויות והעתיקו אותה למחברתכם כולל הניקוד.

1. הוא שאל **אתך / אותך** אם תרצי לצבוע את הבית.
2. אני רוצה לשכור את הבית **בשבילם / בשביביהם**.
3. היא הכחישה את העניין **בפניך / בפניה**.
4. המורה כיוון את דבריו **אליהם / אליהם**.
5. האב **איןנו / איןנו** רוצה להכחיש את הדברים.
6. כשבואה **אליך / אליה**, הראי לנו בבקשתה את ספר החדש.

ב. לפניכם משפטים. השלימו אותם במילוט היחס, כתבו אותה בנטיתה הנכונה על פי ההקשר.
כאשר יש צורך בהטיית מילת היחס, כתבו אותה בנטיתה הנכונה על פי ההקשר.

1. רונית, אספר לך על הפגישה כ**שפגש** _____ מחר.
2. כשהשתיתי _____ הם ביקשו ממי להתנהג _____ ביתי. (בשביל, מן, לגבי, אצל, (לגי, ליד, כמו, אל)
3. עודד - המכנסיים שלקחתי _____ כובסו במים חמים ונחרשו. (בשביל, מן, לגבי, אצל)
4. עודד, המכנסיים שלקחתי _____ כובסו במים חמים ונחרשו. (בשביל, מן, לגבי, אצל)
5. האם תארחו אורחים רבים _____ החגים?
6. מיכל, ראיתי _____ אוכפת את החוק.
7. יידי, אבקר _____ בשבוע הבא.

ג. מהו התפקיד התחבירי של המילה "עודד" בכל אחד מן המשפטים 3 ו-4?

שימוש במילוט יחס (מויצרכות) אחרי פעלים

אחרי פעלים יכולה לבוא מילת יחס קבועה (מויצרכת) או שתי מילוט יחס מויצרכות. הצריכה היא החיוב להשתמש במילוט יחס מסוימת אחרי פעולה נתון לשם הבעת משמעות אחת.

מילוט יחס מויצרכות

		אחרי... רודפים אחרי..., עוקבים אחרי...
	אל	פונים אל..., מדברים אל..., מתגעגים אל...
	את	לקחים את..., מוסרים את..., שואלים את..., מגישים את..., מונעים את..., שולחים את..., מקבלים את...
	ב	מסתכלים ב..., חושדים ב..., מתבוננים ב..., מזללים ב..., תומכים ב..., פוגעים ב..., בוחרים ב... מתעניינים ב..., צופים ב..., דנים ב..., ממשחקים ב..., זוכים ב..., משתתפים ב...
	בין	משלימים בין..., מפרידים בין...
	ל	אחראים ל..., דואגים ל..., נותנים ל..., מחכים ל..., מפיעעים ל..., מקשיבים ל..., מכוראים ל... מושתרים ל..., מעניקים ל..., מוסרים ל..., גורמים ל..., מגישים ל..., פונים ל..., מציעים ל..., שולחים ל...
	מ/מן	נהנים מ..., לוקחים מ..., נזהרים מ..., מתיאשים מ..., נפגעים מ..., דורשים מ..., מבקשים מ..., מקבלים מ...
	על	מרחמים על..., מדברים על..., מתגברים על..., מתلونים על..., משוחחים על..., חושבים על... מושתרים על..., סומכים על..., מדוחים על..., מודיעים על..., שומרים על...
	עם	רבים עם..., משוחחים עם..., משלימים עם..., מדברים עם...

פעלים עם שתי מילוט יחס

לעתים משתנה המשמעות של הפועל בעקבות שינוי מילוט היחס. (כל מילוט יחס מעניקה לפועל משמעות שונה)

מקנאים במשהו, רוצים להיות כמוותנו.	מקנאים ב...	
מכירים באשמתם.	מודים ב...	
מחזיקים מעמד, מתגברים על משהו.	עומדים ב...	
בוטחים במשהו, סומכים עליו. מאמינים במשהו, משוכנעים בקיומו.	מאמינים ב...	
מגיבים או כותבים מכתב תשובה. עונהים לטלפון, לצலול, לנקייה בדלת.	עונהים ל...	

פעריות אינטראקטיבית (הצעות לכתיבה לתלמיד)

לפניכם שתי אפשרויות לפעילויות הטומנות בחובן כתיבה יצירתיות.
בחרו פעילות אחת מבין השתיים או התחלקו לקבוצות, וכל קבוצה תבחר את הפעילויות המתאימה לה.

בואו ניצור "ממים" - עבודה כיתתית

"מם" הוא תמונה (תבנית) עם כתוב או בלי כתוב, שעליה "מלבושים" כתוב קצר.
"מם" הוא ייחdet מידע תרבותתי. החיבור בין התמונה (רकע בעל משמעות משלו) לבין הטקסט (שגם הוא בעל משמעות עצמית משלו) יוצר משמעות חדשה חזקה יותר או מדגיש את שילוב המשמעויות.
למי שזוקק להדרכה ליצירת "ממים" - הקלידו ביטויו "איך ליצור מם, איך יוצרים ממים".

- יש לבחור שניים-שלושה תלמידים, שיקימו קבוצת "ממים" כיתתית, והם יהיו מנהלי.
תפקידים: (1) לפתח קבוצת "ממים" סגורה עבור הכתיבה ולבחרו לה שם.
(2) לבחור נושא כלשהו, להגדיר את המטלה הלשונית (ראו למטה) ולהעלות את ה"ממ" הראשון.
- על שאר חברי הכתיבה להגיב ב"ממים" על פי הנושא שנבחר תוך יישום המטלה הלשונית שנקבעה על ידי מנהלי הקבוצה. אם תלמיד הולחן "ממ", שאינו עונה על דרישת המטלה, על מנהלי הקבוצה להסיר "ממ" זה.
התלמיד מוזמן להעלות "ממ" חדש במקומו.
- למנהל הקבוצה, הקפידו שה חברי הקבוצה מתנסחים בלשון נקייה ושאיתנה פוגענית. כל מי שייעלה "ממ" המנוסח בדרך שאינה הולמת, מתקיידם להסיר "ממ" זה. אתם מנהלי הקבוצה, אתם האחראים.

רעיונות לנושאים:

- (1) בכל "ממ" חייבים לשבץ במשפט מספר בצורתו התקנית.
- (2) בכל "ממ" חייבים לשבץ מילת יחס שגואה, ועל חברי הכתיבה לתקן אותה בדרך יצירתיות.
(העלו רעיונות יצירתיים)

(הצעות נוספות יופיעו בהמשך בהתאם לתכנים הלימודיים)

בואו רשם kahoot

- הקלידו בגוגל את השם "kahoot". באתר זה תוכלו למצוא משחקים שונים שהיברו תלמידים.
(אתר "כליים קטנים גדולים" ב"חיפוש" הקלידו את המילה "kahoot" וקראו את ההסבר על המשחק)
- מצאו משחקים בתחום "שם המספר".
• חברו גם אתם משחק בנושא ושחקו במסגרת הכתיתית.
• כתבו דף הוראות ליצירת משחק באמצעות תוכנה זו או דף הוראות - כיצד יש לשחק במסpiel שיצרתם.

המשפט הפשוט

משפט הוא צירוף של מילים המופיעות בסדר הגיוני ומשמעות רעיון מסוים. בכל משפט קיימים שני יסודות עיקריים: **הנושא והנושא**. במשפט בסיסי יש רק נושא ונושא, אך ברוב המשפטים יש הרחבה של יסודות אלו. קיימים שני סוגים של משפטיים המוגדרים על פי הנושא:
משפט פועל - משפט המכיל פועל נתוי.
משפט שמני - משפט שאין בו פועל נתוי.

המשפט הפועל

הנושא

במשפט הפועל הנושא הוא תמיד הפועל הנתוי (הפועל יכול לציין פעולה ממשית, מצב או שינוי מצב).

דוגמאות:

נושא הילד הלך לטייל.	נושא מתנה נאה קיבלה רותי.	פועל
--------------------------------	-------------------------------------	------

הנושא

שם עצם או תחליף המבצעים את פעולה הנושא.
הנושא מתאים לנושא בגוף, במין ובמספר, ואין לפניו מילת יחס. גם אם נוסיף לו את ה"א הידוע לא יוכל לשום לפניו מילת יחס.

כדי להזות את הנושא יש לשאול - **מי / מה + הנושא (הפועל)**.
יש להתחיל ב שאלה מי + הנושא, והתשובה היא הנושא.

אם אין תשובה לשאלה "מי?", יש לשאול את השאלה: מה + הנושא, וה答复 היא הנושא.

דוגמאות:

נושא אל הבית באה גברת עם ריחות מעיר אחרת. (מתוך "והילד הזה הוא אני" מאות יהודה אטליס)	נושא פועל מי באה?
--	-------------------------

נושא רعيית אדמה התחוללה אתמול באי סיציליה.	נושא מה התחוללה? פועל
--	-----------------------------

נושא ונושא במילה אחת

פעלים המופיעים בגוף ראשון או בגוף שני וכל פעולה בצווי, כוללים בתוכם גם את הנושא וגם את הנושא.

		נושא+Nושא			
גוף ראשון	אכלתי	תפוח.	←	אכלתי	תפוח.
		פועל		(אני)	נושא

	נושא+Nושא		נושא		
פועל בצווי	אכל	את התפוח.	←	אכל	את התפוח.
	פועל		(אתה)	(אתה)	נושא

מילות שאלת במשפט

לכל מילת שאלת המופיעה במשפט, יש תפקיד תחבירי זהה ל答复 עליה.

(את מילת השאלה "האם" אין מנתחים)

	נושא		נושא	
אם?	קרה	מה	את המכתב?	מי
	פועל	? מה קרה? (הדבר)	כתב	מי כתב? (יוסי)

שאלה:
תשובה:

מסקנה: מילות השאלה "מי" או "מה" המכוונות לנושא הן הנושא במשפט.

מילות היחס

לפני נושא לא תבוא מילת יחס.

המילים "השולחן" ו-"ספר" אינן יכולות להיות נושא המשפט כי לפניהם מופיעה מילת יחס.

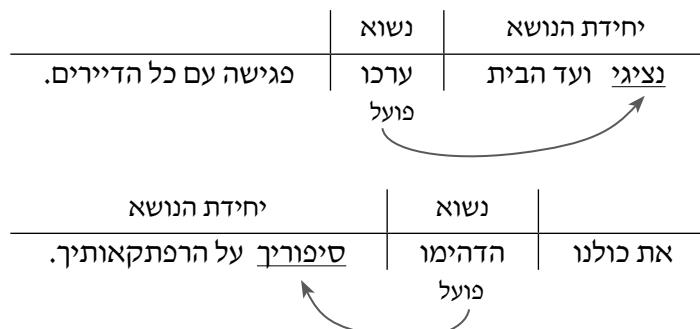
(על) השולחן	הnick	עדי	נושא	נושא	
	(את)	ספר.			

הערה: אין לנתח ניתוח תחבירי את מילות היחס (רצוי לתחום אותן בסוגרים).

בנושא "שם המספר" ו"מילות היחס" יש לעסוק באופן רציף לכל אורך השנה גם ביחידת התchapר, וכן התרגילים ביחידה זו ובמהמשך כוללים תרגול בנושאים אלו. (הכללים והתרגול בנושאים אלו נמצאים בעמודים 148-155)

יחידת הנושא

ברוב המשפטים הנושא אינו מילה בודדת, אלא מצטרפות אליו מילים נוספות המשלימות ומרחיבות אותו. בכל יחידת נושא המילה המוסרת את עיקר המידע נקראת גרעין הנושא, וכל שאר המילים משלימות את הגרעין. את גרעין הנושא נסמן בקוו.

תרגיל 1

- א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הנושא, את יחידת הנושא ומתחו קו תחת גרעין הנושא. (ראו דוגמה)
ב. את המספרים שבמשפטים כתבו במילים תוך הקפדה על כללי שם המספר ואוותיות השימוש.

1. חברי הוועד מסרו את מכתב הבקשה למנהל המפעל.
2. ראש הממשלה דחה את ביקורו בסין 4 פעמים עקב המצב הביטחוני.
3. בישיבת הנהלה הופנו 7 הנציגים אל ועדת המשנה.
4. האם השפיעו דבריו הנביא על בני ישראל?
5. בתום מלחמת העצמאות נחתמו הסכמי שביתת נשק.
6. האם שמעתם את דבריו של המרצה?
7. השתתפו בטילול השנתי לדרום הארץ.
8. ב-5 השנים האחרונות הוגשו לבתי המשפט תביעות ייצוגיות רבות.
9. מה קרה Ames?
10. מי סיפר לכם על החזקה?
11. בזכותו כלבם הנאמן שרדו 3 המטיילים.
12. היזהרו בעת חציית הכביש!
13. את השירות בגיליל המערבי כיבו כוחות גדולים של מכבי האש.
14. מה ענית לחברך על שאלתו?
15. את מרבדי הפרחים שבבעמ מבקרים מדי שנה רבבות מטיילים.

תפקידם הרטורי של המשפטים הפועליים

משפטים פועליים מרובי בטקסטים עלייתיים. המשפטים אלה נהוג לשמש בעיקר לצורך הבעת פעילות והתרחשות, והם עשויים להעניק למתחור בטקסט אופי דינמי, פעל, נמרץ.

הנושא המורחב ושימושו הרטוריים

נושא מורחב הוא נושא המכיל יותר ממליה אחת. בדרך כלל זהו נושא פועל. כנושא מורחב יכולים לשמש דגמים אחדים:

■ פועל עזר + שם הפועל

צירוף של פועל עזר + שם הפועל נחשב לנושא מורחב, כאשר תוכן הפעולה נמצא בשם הפועל.

- פועל העזר עשוי לציין תהליך, התהווות או אספקט אחר של הפעולה: תחילתה, סופה, אפשרות ביצועה או יכולת ביצועה ועוד: מתחילה (לרדת), הפסיקו (לדבר), יכולה (להצליח), עשוי (להתבלט), עומדת (ללכת), החל (לרדת), אמרה (להגיע).
- פועל העזר עשוי להביע את יחסו של הנושא (הכותב, הדובר) לפעולה המסומנת בשם הפועל: העזה (לדבר), נמנע (מללכת), סייר (להציג), הסכימו (לעזר), נדהם (לשמעו).
- פועל העזר עשוי להביע גם את אופן הפעולה: היטיבה (לנגן), הרבה (לשחק), מרבים (לטיל).

נושא מורחב
אני יכול לעשות זאת.

נושא מורחב
הילד מרבה לפטוף בשיעור.

נושא מורחב
החייבת חייבת להגיע לבסיס.

נושא מורחב
התלמיד פסיק לאחר לבית הספר.

נושא מורחב
החווב מייהר להושיט עזרה לפצוע.

נושא מורחב
הצלחנו להתגבר על הקשיים.

שני חלקי הנושא המורחב אינם חיברים להיות צמודים זה לזה.

נושא
השנה | **הרבו** | המורים | **לטפח** | מורחב
את נושא החינוך לערכיים.

■ שני פעלים הקשורים ב"ו" החיבור

שני הפעלים מצינים תהליך, התהווות, חזקה על הפעולה, התמשוות הפעולה או אספקט אחר של הפעולה. שני הפעלים יחד מצינים משמעות פועלית אחת. לרוב אפשר להמיר את שניהם בפועל אחד. צירופים כגון: הילך וגבר, שב ואמר, חזק והdagish, ממשם ובא, מיירר ואמר ועוד.

נושא מורחב
האיש חזק והdagish את דבריו. = הדגש פעם נוספת

נושא מורחב
הסערה הלכה וגברה. = התגברה

ניבים הם צירופי לשון קבועים (בדרכן כל ציוריים) המביעים רעיון מסוים. צירוף המילים יוצר משמעות מיוחדת, השונה מסך כל המשמעויות של המילים היוצרות את הניב. בתחריב ניבים המכילים פועל, נחשים לנשוא מורחב. אין מפרקים אותם למרכיביהם, והם נחשים כיחידה תחבירית אחת. השימוש בניבים מעשיר את הלשון.

נשוא מורחב
היאש לא טמן ידו בצלהת.

נשוא מורחב
הספר יצא לאור בהידור רב.

תרגיל 2

חלק א - העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו נשוא, נשוא מורחב, יחידת נשוא (+גראין נושא).

1. הילד שואף להגיע להישגים גבוהים.
2. החבורה הגדולה פשוטה את הרجل.
3. תלמידי הכייה החלו להתכונן למסיבת הסיום.
4. כל רוכשו ירד לטמיון עקב השירה.
5. בשנים האחרונות הצלicho העיתונאים לחושף מחדלים רבים.
6. ילדי מקפיד וקורא בכל יום לפני השינה.
7. מדי שבת נהוג הרב לדרש דרשה בפני ציבור המתפללים.
8. הקהל הצבע ברגליים למרות הביקורות הטובות על ההציג.
9. לקרהת שבת חתן החלו כל נשות המשפחה להכין מטעמים.
10. שער הדולר הולך ופוחת כל יום.
11. חזרתי ושיננתי את החומר לקרהת הבחינה.
12. המחשבות הטורדיות הדירו שינוי מעונייני.
13. מדיניות האזור הולכות ומתעצמות עקב התחמושת הגראונית.
14. המשכתי לקרוא את הסיפור עד סוף הפרק.
15. הבוחר ביחס את ידה של חברתו מידי אביה.

חלק ב - תרגול בתחום הrogrammatika

מתוך המשפטים שבחילק א מצאו שתי דוגמאות לכל אחד מהתקפидים הרטוריים של הנשוא המורחב.

לאורך כל פרקי הספר מופיעים **התקפידיים הrogrammatika** של החלקים התחביריים.
בעמוד 341 קיימים ויכוז כל התקפידיים הrogrammatika לשם ביצוע המשימות העוסקות בשאלות הrogrammatika.

עבודה בקבוצות

שיר ערבי

בערב
כשאמירה לי נערתי
לך
ירדתי לרחוב להתהלך
והייתי הולך ומסתבך
מסתבר והולך
והולך והולך ומסתבך

קראו את "שיר ערבי" של נתן זר.
הבית הראשון של השיר מתרגם סיטואציה שבו האהובה נפרדת מהדובר בשיר.
הבית השני המוצע כאן עוסק בהשלכותיה של הפרידה על הדובר.

מתוך הספר "שירים שונים", עמוד 9, הוצאה הקיבוץ המאוחד, תש"ג (1960)

נתן זר הוא משורר, מתרגם, מבקר שירה ופזמון ישראלי. חתן פרס ישראל לספרות 1995.

שאלות

- הבית השני מורכב רובו ממשתי מילים - הולך ומסתבך. ציינו את תפקידן התחבירי של מילים אלו.
- מהי התרומה הרטורית של צירוף מילים זה בשיר, בעיקר לאור העובדה שהמשורר מחליף בשיר את סדר המילים: הולך ומסתבך - מסתבר והולך?
הסבירו את מצבו הנפשי של הדובר לאור תשובתכם.
- מדוע לדעתכם אין סימני פיסוק בשיר?

חפשו ושבצו (הצעה לעובדה לתקיק)

- מצאו 5 ניבים מקורות שונים היכולים לשמש כנושא מורחב.
- כתבו את הפירוש של כל אחד מן הניבים. אם הניב הוא מן המקורות, ציינו את המקור ואת הסיפור העומד מאחוריו.
- כתבו פסקה קצרה, ובה שלבו לפחות 3 מן הניבים.
- שמרו את כל התוצאות בתיק העבודות.
- קראו את המספרים 5 ו-3 המופיעים במשימה זו בהגיה תקנית על פי התאמתם לשם העצם שהם מונים.
מהו הכלל הלשוני שלפיו הגיעتم את המספרים 5 ו-3 במשפט הקודם (קראו את המספרים...)?
- למעוניינים - אפשר ליצור "ממים", שהנושא שלהם הוא ניבים וביטויים. (בכל "ממ" יש להגיב ל"ממים" הקודמים תוך שיבוץ ניבים במשפטים). (ראו הדרכה בעמוד 156)

שחקו ולמדו kahoot

- הקלידו בגוגל את השם "kahoot". (ראו הדרכה בעמוד 156)
- מצאו משחקים בתחום השפה העברית שחייבו תלמידים.
- חברו גם אתם משחק בנושא "ניבים ומשמעותם" ומשחקו במסגרת הכיתה/תית.
- כתבו דף הוראות ליצירת משחק באמצעות תוכנה זו או דף הוראות - כיצד יש לשחק במשחק שיצרתם.

הנושא הסתמי (מבע סתמי)

קיים בברית משפטיים שהנושא שלהם אינו מפורש. במקרים בהם הנושא בהם אינו מפורש, הנושא מוגדר כנושא סתמי, והוא מסומן יחד עם הנושא - נושא סתמי + נושא.

מתי מצוי במשפט נושא סתמי?

■ פועל ברבים ללא ציון עשו הפעולה

במקומות הנושא אפשר לומר: מיisha, misho או colom.

בסוף השנה הציגו בבית הספר עבודות גמר.
(מיisha Hastings...)
(colom omrim...)
אומרים עליו דברים טובים.

■ פועל סביל ואחריו מילת יחס

אפשר להפוך את הפועל הסביר לפועל ולהוסיף מיisha, misho או colom.

החליט על מדיניות חדשה בשכונתנו.
(מיisha haclit ul...)
סוכם על דחינת הטויל.
(colom sicomo ul...)

דוגמאות לניטוח:

בבית ספרנו	נושא סתמי + נושא
פועל ברבים	לתלמידים העשרה בתחוםים שונים.

מי מציעים? אין תשובה מפורשת, והדבר אינו ממשוני.

אפשר לומר: colom meciyim... / מיisha meciu...

בתחזית	נושא סתמי + נושא
פועל סビル	דובר על תחילת עונת הגשםים.

מי דיבר? אין תשובה מפורשת, ובמצוע הפעולה אינו ממשוני.

אפשר לומר: colom diber... / מיisha dober...

■ הנושא הסתמי יכול להctrar גם לנושא מווחב.

בעירייה	נושא סתמי + נושא מווחב
החליטו לבחון	מחדר את הנהלים עקב הזרמת השפכים לים.

מי החליט לבחון? אין תשובה מפורשת, כי ניתן שיש כאן התחמקות מליקחת אחריות.

אפשר לומר: colom haclito lebhon... / מיisha haclit lebhon...

התפקידים הרטוריים של הנושא הסתמי והמבוקש הסתמי

קיימות סיבות אחדות לאי ציון מפורש של מבצע הפעולה:

1. מבצע הפעולה אינו ידוע.
 2. מבצע הפעולה אינו חשוב.
 3. יש כוונה להסתיר את מבצע הפעולה (לעתים מתוך מוגמה להימנע מלקיים אחריות).
 4. סתמיות נוטנת אשליה שמדובר באמת כללית.
 5. מטרת הכותב להציג את תוכנת הפעולה, ולא את עשויה הפעולה.
- מובים לשימוש בנושא סתמי בעיקר בהוראות שונות: הוראות לבישול, הוראות הפעלה למיכנירים שונים, הוראות להרכבת מכשירים ועוד. גם בפרסומות רבות לשימוש בנושא סתמי.

תרגיל 3

א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו נושא, ושא מורה, יחידת נושא (+גרעין נושא) נושא סתמי.

ב. את המספרים שבמשפטים כתבו במיללים תוך הקפדה על הגיה נכונה של שם המספר ושל אותיות השימוש.

1. במתנ"ס העירוני מציעים לבני הנוער 23 חוות העשרה בתחוםים שונים.
2. נודע לי על השינוי במועד הבחינה רק ברגע האחרון.
3. בישיבה الأخيرة סוכם על דחיית הטויל בשל מג האוויר.
4. לצערנו, רבים מעדיפים לצפות בטלוויזיה על פני קריאה.
5. בחנות זו מציעים את המרכיבים בהנחה של 3.5%. (כתבו % במיללים)
6. לראשונה החלו לשימוש בצדורים פורחים לצרכים צבאיים במלחמות המהפכה הצרפתית.
7. בכל רחבי הארץ אוספים בקבוקים למיחוזר.
8. לצורך איסוף בקבוקים למיחוזר נפגשו 18 התלמידים בשעות אחר הצהרים.
9. הגידול התרבותי של תות שדה החל רק במאה ה-13.
10. בעלי החניות בשכונה החלו להתבקש בבית הקפה החדש לקראת ערבות.
11. בשבוע הבא יתאספו באתר ההנצחה בני משפחותיהם של הנופלים.
12. לואיה-14 מלך על צרפת עד תחילת המאה ה-18.
13. בקיובן צמח לו מזיאון אמנויות לתפארת.
14. 9 שחקנים לא זומנו לסל נבחרת ישראל.
15. הושג הסכם בין הממשלה לבין הסטודנטים.
16. כך היא עשתה את זה.
17. מקדים את זמנה.
18. לא אפשרו לי לתרום דם.
19. החל מ-10.5.2015 לא יתוקנו תקלות במערכת הטלפונים. (הקפידו על הגיה נכונה של התאריך)
20. ראש הממשלה נודע על החלטה מפיה של הרשה.
21. בשיחה בין 2 שרות החוץ סוכם על שיתוף פעולה.

מבחן 4

לפניכם שני משפטים. קראו אותם וענו על השעיפים א-ג שאחריהם.

- (1) **כioms מנתחים במקומות שונים בעולם באמצעות קרני לייזר.**
- (2) **בבית החולים הרפואי הוחלט על מעבר לניתוחים בקרני לייזר.**

א. שני המשפטים (1) ו-(2) הם בעלי נושא סתמי. יש דרכי אחדות להביע סתמיות.
צינו כיצד מובעת הסתמיות בכל אחד משני המשפטים שלעיל.

ב. מהו היתרונות מבחינה רטורית של ניסוח משפטים אלו באמצעות סתמיות?

ג. לפניכם משפט: **משרד הבריאות חתם על הסכם בדבר מעבר לניתוחים בקרני לייזר עם שלושה בתים חולים.**
נסחו משפט זה מחדש כך שיביע סתמיות.

מבחן 5 (המרות)

המשפטים שלפניכם הם משפטיים בעלי נושא סתמי. העתיקו אותם למחברתכם, והוסיפו לכל אחד מהם נושא מפורש
שייהי הגיוני או נסחו כל אחד מהם למשפט בעל נושא מפורש.

1. **בתיארון "הבימה"** עובדים בתקופה האחורונה על מחזה נדר.

2. בהנהלת סינמטק תל אביב הוחלט על הקמת פסטיבל בינלאומי לסרטים תעודה.

3. **בבתי החולים מציעים** יום טיפול חדשני בנזקי השמיעה.

4. כל יום "הורגים" את הים בעוזרת שפכים כימיים.

5. מכל העולם הגיעו **לסקיר** את הענקת פרס נובל לשלו.

6. לאחרונה פיתחו **ביפן** סוללות חדשות וידידותיות לסביבה.

מבחן 6

בתרגיל זה מוצגות שתי כתורות מן העיתונות ומתחנן חלק מן הידיעה שבעקבותיהן.

כותרת א - בדיקת הסעות ילדים על ידי בוחני תנועה מתעכבות כבר שנתיים.

... כתעט, בעקבות אסון האוטובוס בגיליל, הוחלט על בחינה מחדש של הנושא... ובינתיים ממשיכים להסיע

שלושה תלמידים בכל מושב באוטובוס.

כותרת ב - תלמיד נכווה בטיפול.

... בעירייה אילץ סיירבו לאפשר לנוגעים בדבר להגיב...

1. נתחו את הנושא ואת הנושא של כתורת א' ושל הידיעה המופיעעה תחתיה.

2. נתחו את הנושא ואת הנושא של כתורת ב' ושל הידיעה המופיעעה תחתיה.

3. מדוע לדעתכם קיים הבדל בין הכתורת לבין הידיעה?

טקסט ג' כתובות הפלטאות

לפניכם שני טקסטים קצריים. קראו אותם, וענו על השאלות שאחריהם.
בטקסט ב - כתבו את המספרים במילים תוך הקפה על הגיהה נכונה של שם המספר ושל אותיות השימוש.

טקסט א - על הניר: סיור חוויתי במפעל

במרכז המבקרים החדש של בית החירות לניר יקרים ילדים והורים ללימוד בצורה חוויתית על אחד החומריים החשובים והשימושים ביותר בחיננו.

מוחוץ מרכזו עצמו פוגשים את הררי הניר שנאספים מכל רחבי הארץ - ניר עיתון, ניר משרד וקרטון. בשלב זה של הסיור מקבלים הסבר על תהליך האיסוף, המכון, הכבישה והמחוזר של הניר.

אחר כך מתנסים בחוויה אינטראקטיבית תוך כדי עמידה מול מסך ענק שבו מת丑פים מוצרים שונים, ומהשינה היא "لتפוס" את המוצרים שאתם אפשר למחוץ. בשלב הבא שומעים את הסיפור ההיסטורי על תולדות ייצור הניר מהמצרים הקדומים שמצאו את הפפירוש (ממילא זו נולדה המילה האנגלית פיפר) ועד למכוונות הניר המודרניות. באולם נוסף רואים סרט בן שמונה דקות על שלבי מחזור הניר, ומהמרפסת משקיפים על מערכ ייצור הניר הממוחזר. דבר אחד בטוח: אחרי הביקור לא תזורך עוד ניירות סתם לפח.

מעובד על פי ידיעה ב"מסלול", יהודית יהב, 5 בדצמבר 2011

טקסט ב - טiol: סתווניות הכרמל

על המדרונות המפוחים של הכרמל, תחת גזעי עצים עירומיים שstrandו מהאש המכלה, שבה והופעה פלומה ירוקה. מתוך עולם פרחי סתוונית היורה.

כדי להגיע למקום נסעים בכביש 4 ופונים מזרחה לכביש מס' 721 לכיוון הר הכרמל. עולים בכביש המפותל ומגיעים לאחר 5.5 ק"מ לפינת הנצחה שהוקמה לזכרם של חללי אסון הכרמל. מפינת הנצחה עולים בכביש עוד כ-500 מטר, פונים שמאללה לכיוון בית אורן ומיד חונים ברוחבת החניתה שמיomin. ממפרק החניתה יורדים בשביל הרחוב כ-200 מטר ומגיעים לרוחבה חשופה שמיימין לה מדרון ההר הסלעי. אם תעלו במעלה ההר ותתיישבו על אחד הסלעים, תוכלו להתרשם מסתווניות הרבות ומהרכומים שפורחים מסביב.

מעובד על פי ידיעה ב"מסלול", ערן ודוד גל-אור, 5 בדצמבר 2011

שאלות

1. בשני הטקסטים יש שימוש במשפטים בעלי נושא סתמי. העתיקו למחברתכם חלק משפטים שבהם יש שימוש בנושא הסתמי.
2. בכל אחד מן הטקסטים יש לשימוש בנושא הסתמי מטרה אחרת. ציינו מהי המטרה בכל אחד מן הטקסטים.
3. בכל אחד מן הטקסטים המשפט האחרון אינו בניו במבנה של סתמיות. תנו דוגמה מכל אחד מן הטקסטים.
4. נסחו את שני המשפטים שציינתם בשאלת 3 כך שייביעו סתמיות.
5. השוו את שני הנוסחים (המקורו ושלכם), והסבירו את ההבדל ביןיהם מבחינת המסר התקשורתי שלהם.

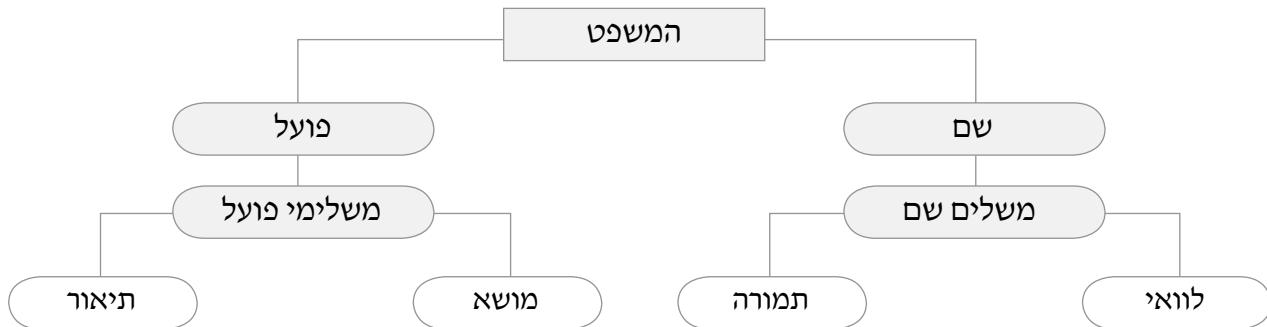
□ המשפטים במשפט

במשפט בסיסי יש רק נושא ונושא, אך ברוב המשפטים יש הרחבה של יסודות אלה, והחלקים המרחיבים נקראים משלימים.

המשלימים במשפט הם מילים המctrופות לגראין הנושא ולגראין הנושא, ותפקידן להרחיב את המידע על הנאמר בנושא ובנושא.

המילים המctrופות **לשם** נקראות **משלימי שם**.

המילים המctrופות **לפועל** נקראות **משלימי פועל**.

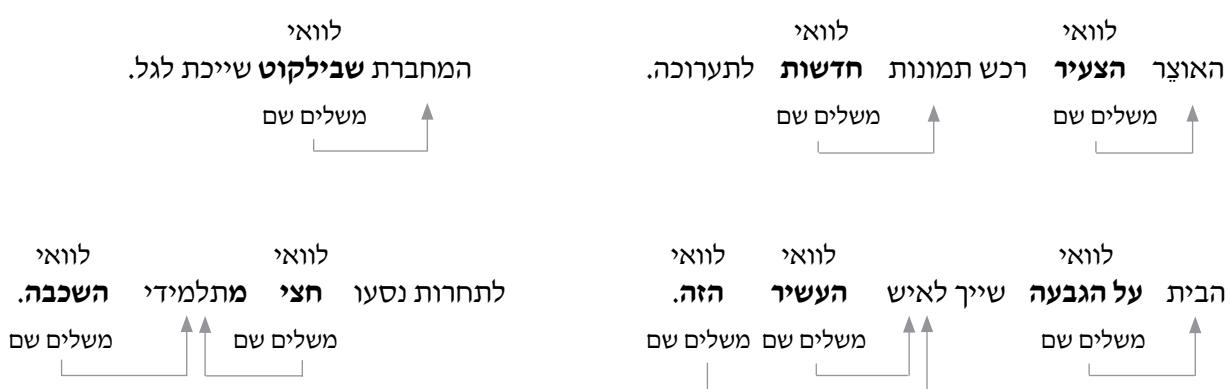
משלימי השם

משלימי השם הם חלקו משפט המctrופים **לשם עצם**.

הלוואי

חלק משפט המctrופף **לשם עצם** ומתאר אותו.

- כasher הלוואי הוא שם תואר הוא מתאים **לשם העצם** במין, במספר ובידוע.

- הלוואי צמוד לגראין, והפרדוו של הלוואי מן הגראין תנסה את משמעות המשפט או תיצור משפט לא קביל.

(דוגמאות בהמשך ביחידת התיאורים)

- א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הושא לסוגיו, את הנושא לסוגיו ואת כל הלואים שביחידת הנושא.
 ב. את המספרים במשפטים 2, 19, 17, 21 כתבו במילים תוך הקפדה על הגיהה נכונה של שם המספר.

	נושא	נושא
	לוואי	לוואי
1. <u>המורה</u> <u>לספרות</u> <u>הছיזר</u> <u>את</u> <u>עובדות</u> <u>התלמידים</u> .		

2. 3 דגמים של בניינים נבנו בשכונות המגורים الجديدة.
3. הספרייה העירונית שלנו מכילה ספרים רבים.
4. צירפת את התלמידים האלה לקבוצת המתעניינים.
5. הציור שבפינה נרכש על ידי אספן אלמוני.
6. ההכנות לקרה החג הורגשו בכל מקום.
7. בני הצער מעדיף לקרוא את הספר הזה.
8. הסתגלות קשה למציאות גרם לה הליקוי בהתפתחותה.
9. חברי הקבוצה התאימו לטפס על ההר הגבוה.
10. מי צפה בהצגה החדש שקבוצת התיאטרון הצעירה?
11. קיבלת עזרה ראשונה במקרה של פגיעה מטלפים למגן דוד אדום.
12. ממצאים ארכיאולוגיים יכולים לתרום להבנת תקופות היסטוריות.
13. חזרנו ואמרנו לו את הדברים.
14. הספר הוותיק החל לכתוב את ספרו החדש.
15. בשבוע שעבר הודיעה לנו מנהלת המותן"ס על קיום הטויל.
16. במדור "דרושים" בעיתונות היומית מופיעות הצאות עבודה מגוננות.
17. בעולם מוכרים 8 מינים של צביים בסכנת הכחדה.
18. הביטן הישראלי הרשמי בפסטיבל הקולנוע בכאן נחנך על ידי שרת התרבות והספרות של ישראל.
19. במהלך 4 ימי ניסויוأكلו משתתפי המחקר בתזונה נבונה ארוחת צהרים במעבדת המחקר.
20. בשנות ה-50 של המאה ה-20 התרחשו בארץ המערב מקרים רבים של היעלמות תינוקות מבתי חולים.
21. בשבוע הספר 2014 החלטה הספרייה המרכזית לעיוורים בארץ לפתח את עולם המידע בפני עצמו כבדי הראייה באמצעות פורמלטים נוחים עבורם.

התמורה

התמורה היא חלק משפט הבא אחרא שם עצם, אחרא תואר הפעול או אחרא צירוף יחס ויכול לקבל את תפקידם התחבירי במשפט. כדי לבדוק, אם מילה מסוימת (או קבוצת מילים) היא תמורה, ננסה להשミת את המילה שלפניה. אם הדבר אפשרי, והמילה המבווקשת יכולה לקבל את תפקידה התחבירי של המילה שהושמטה, משמשת המילה המבווקשת כתמורה במשפט.

1. **ירושלים, עיר הקודש,** היא בירת ישראל.
תמורה

המלחים "עיר הקודש" יכולות לקבל את התפקיד התחבירי של המילה "ירושלים", ולכן הן משמשות כתמורה. עיר הקודש היא בירת ישראל.

2. **כאן, בין כותלי הבית,** מצוי אוצר חבו.
תמורה

המלחים "בין כותלי הבית" יכולות להחליף את המילה "כאן", שתפקידה במשפט הוא משלים פועל. בין כותלי הבית מצוי אוצר חבו.

3. **דיברנו עליו, על אייר,** בפגישתנו الأخيرة. (עליו = משלים פועל)
תמורה

דיברנו על אייר בפגישתנו الأخيرة.

■ במקרים רבים אפשר להחליף את מקומם של הגרעין ושל התמורה שאחורי ללא שינוי במשמעות המשפט. השינוי עשוי להיות סגוני בלבד. **התמורה היא תמיד הצירוף השני ברצף.**
ירושלים, עיר הקודש, היא בירת ישראל. = עיר הקודש **ירושלים** היא בירת ישראל.

■ כתמורה יושמו גם שמות אישים, שמות יצירות, ספרים, עיתונים וכדומה הבאים אחריו מילה המגדירה אותם.

1. **ראשי, גدول פרשני התנ"ך והתלמוד,** חי בצרפת במהלך האחת עשרה.
תמורה

2. **תל אביב-יפו, העיר העברית הראשונה,** הוקמה בשנת 1909.
תמורה

3. **הספר "לאהוב עד מוות"** נכתב בידי דבורה עומר.
תמורה

4. **הנרייטה סאלד, מנהלת עליית הנוער,** הייתה אם לרבות ילדים (אף כי לה לא היו ילדים ממשה).
תמורה

פיסוק התמורה

1. תמורה בת מילה אחת אינה מופרדת בפסקים.
2. כאשר התמורה מכילה יותר ממילה אחת, היא מופרדת בפסקים מיתר חלקי המשפט.
3. כאשר התמורה היא שם של יצירה, של ספר, של סרט וכו', היא תבוא במירכאות ללא פסיקים.
(אין לשים מירכאות בשמות של אנשים ושל מקומות)

בieten פתיחה לתמורה

לעתים התמורה פותחת בieten פתיחה המהוות מילת הסבר. במקרה כזה הפסיק בא לפני מילת הפתיחה.
(ieten הפתיחה מהוות חלק מן התמורה)
ieten הפתיחה הרגילים: ככלומר, רוצה לומר, דהיינו, זאת אומרת, למשל, כגון, בעיקר, במיוחד, בפרט, ביחיד ווד.

דוגמאות:

1. במיילון זה, כלומר במיילון אבן שושן, אנו משתמשים כדי למצוא את משמעותן של המילים בשפה.

2. בעת ההצפות נרתמו כל תושבי השכונה, במיוחד דייריה הבניין החדש, לעזרת שכניהם.

3. את מרבית החומר לעובדה, בעיקר לשני הפרקים הראשונים, תוכל למצוא במקורות מידע מקוונים.

התמורה יכולה להיות זהה לשם העצם שלפניה (דוגמה 1) או לציין חלק ממנו (דוגמאות 2 ו-3).

התפקידים הרטוריים של התמורה ותרומתם לטקסט

התמורה מלמדת על רמת הידע ועל הבקיאות של הכותב בנושא הנידון.

תפקידיה של התמורה:

- להוסיף מידע על הנאמר בשם העצם שלפניה או לפרט אותו.
- להסביר או לתרגם את שם העצם שלפניה לצורך בהרתו (למשל, למי שאינו שולט בשפה).
- להעיר את הנאמר קודם לכן, במיוחד כאשר היא באה, למשל, בנאים פוליטיים או בנאים של אנשי ציבור.
- להוסיף מידע-רקע על הדברים הנאמרים.
- לציין את תפקידו של האדם (פרופ'..., עיתונאי בכיר, חוקר...), כדי להעניק משנה תוקף ומהימנות למידע הנמסר.
- לדיבוי של תמורות בטקסט עשוי להיות אפקט רטורי: להגבר ולheight את הרעיון או את העניין הטמון בגרועין.
- לעיתים התמורה משמשת כנדפות מידע מסוים (מידע המקובל מבחינה חברתית-תרבותית).

דוגמאות:

* בירתנו הנטית, העיר שאotta אנו מעלים על ראש שמחתנו, שונה מכל שאר ערי הארץ. (העשרה, חגייגות)

* חיים וייצמן, מדען ידוע שהצליח להפיק אצטון מצמח התירס לשם ייצור חומר נפץ לפגוזים, עוז לביריטים באמצעות פיתוח זה במהלך מלחמת העולם השנייה. (מידע-רקע, מהימנות)

* בישראל מצוין יום המשפה ביום ל' בשבט, תאריך הולדתת של הנרייטה סאלד, אותה הוקהה על היהות אם לבני נוער יתומים שניצלו מן הנאצים. (מידע-רקע)

* צפת, עיר המקובלים, שכונת בגליל. פריז, עיר האורות, מראהה את מבקרים. (מידע מסוים)

העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הנושא לסוגיו, את הנושא לסוגיו ואת כל התמורות.

1. ניל"י, רשות הריגול היהודית, פעה במושבה זיכרון יעקב.
2. בתל אביב, העיר ללא הפסקה, מצויים מוסדות תרבות רבים.
3. בניין זאב הרצל, חוות המדינה, כתב את הספר "אלטנוילנד".
4. תאטרון הבימה, התיאטרון הלאומי של ישראל, נוסד בשנת 1917 במוסקבה על ידי נחום צמאח.
5. יד יצחק בן צבי בירושלים מפרסם את "עת-מול", עיתון לתולדות ישראל ועם ישראל.
6. הסאקסופון, כלי נגינה משפחתם כליה הנשיפה, קריי על שם מציאו, אдолף סאקס.
7. אליעזר בן יהודה, מchioת הלשון העברית, רצה למצואו מילה מקבילה בעברית לכל מילה לוועיזה.
8. לכבוד טקס פתיחת תעלת סואץ חיבר המלחין האיטלקי הנודע, ג'וזפה ורדי, את האופרה "איאידה".

פעילות 1 - עבודה בזאות (פרגמטיות)

קראו את הטקסט תוך הקפדה על קריאה נכונה של המספרים המופיעים בו ועל אותיות השימוש המתלוות אליו.

בשנת 1936 הגיעו לארץ ישראל ועדת פיל, ועדת חקירה מטעם הבריטים למציאת פתרונות לשכסוך בין העربים ליהודים בארץ ישראל. ועדה זו הבירה ליישוב היהודי שבקרוב היא תכרייך בעניין גורל הארץ, וייתכן כי היא תחולק בין העربים ליהודים. היישוב היהודי יהיה מעוניין לשבש את תוכנית החלוקה ולהגדיל את שטח המדינה היהודית,فتح בתנופת ההתיישבות חדשה המכונה "חומה ומגדל", התיאשבות להקמת יישובים קטנים בארץ ישראל באזורי הרגליים מבחינה ביטחונית. במהלך מבצע זה הוקמו 52 יישובים. יישובים אלו הוקמו בחשיית ובמהירות בטרם יספיקו הבריטים או העربים להגיע למקום ולהתעורר. היישוב הראשון שהוקם בשיטה זו היה תל עמל (ניר דוד), קיבוץ עמוק בבית שאן, ב-10 בדצמבר 1936.

גם בהתיישבות הדתית הוקם במסגרת זו קיבוץ חדש, הקיבוץ הדתי טירת צבי, ב-30 ביוני 1937.

"מאה מושגים של - ציונות", כורן נشر שרעבי, 2005

1. כתבו במחברתכם את התמורות המופיעות בטקסט.
2. מה הייתה קורה לטקסט אילולי הופיעו בו התמורות? מהי תרומתך של התמורות לטקסט זה?
3. החליפו את מקומות של התמורות ושל הגרעין שלפניהם (כך שהגרעין יהפוך לדוגמה). הסבירו את ההבדל הרטורי בין שני הניסוחים.

קראו את הטקסט תוך הקפדה על קריאה נכונה של המספרים המופיעים בו ושל אותיות השימוש המתלוות אליהם.

היכרנו – והופתענו / נטלי גרויסמן

הסיפור התחיל כשדגנית, חברות טובה שלג, קיבלת טלפון מהבנק שbiased לה, שהיא עומדת לחרוג מסגרת האשראי שלה. הסיבה – המכאה (צ'ק) שכתבה לפוקודת עסק מוכך, עסק למכירת חומר דישון לחקלאות, הוגשה לפירעון. דגנית נשנכה קלות. דשן לחקלאות? עציץ אין לה בבית. לאחר בדיקה קצרה התבררה עובדה עוגמה. המכאה נגנה מארכנקה, וחתמו עלייה בחתימה השונה משללה. אחרי בירור קצר התבררה עובדה מפתיעה.

אמנם יש פיקוח בבנקים על המכאות שלנו, אך החתימה על המכאה נבדקה רק אם היא מעל סכום מסוים כמו 5,000 ₪.

אני עוד שמונה מחברי, כתבים, עורכים ומעצבים ב"ממון", החלפנו להמר על היקר לנו מכל: החברות, הכספי ומקום העבודה, ולעדוך ניסוי קטן. נתנו זה לאזה המכאות, כתבנו סכום של 400 ₪, ואדם נוסף, חבר לצוות ב"ממון", חתום על המכאות חתימת לוילא סטמית שאין לה שום דמיון לחתימות שלנו.

הפקדנו את המכאות אחד בחשבון של الآخر, כך שלכל אחד מatanנו חזר הכספי לחשבון. בחשש גדול שמא ניתפס, חיכינו 3 ימי עסקים.

וgilינו... כל הבנקים שלנו, המשמר, כספנו, מולדת, ובנק המושבים*, כיבדו את המכאות שלנו. אף לא אחד לא טרח להשווות בין החתימה שעל המכאה לבין דוגמאות החתימה שלנו המתועדות בבנק. ואסיים את סיפורינו בנתון קטן - 141 מיליון המכאות עברו במערכת הבנקאות בשנת 2014.

עו"ד גלעד נרקיס, מומחה לדיני בנקאות, אמר לנו, כי הבנק הוא שומר הספר שלנו, ומחובתו לבדוק בכל המכאה התאמת לדוגמאות החתימה ללא קשר לסכום המצוין על המכאה.

מיעובד מtower מוסף "ממון", ידיעות אחרונות, 20 בפברואר 2015

* בכתבה צוינו שמות הבנקים האמורים, אולם كانوا בחרנו לשימוש בשמות בנקים מצויים.

שאלות

1. בטקסט מופיעות שש תמורות.

חלוקת את התמורות לשתי קבוצות: תמורות של דעתכם תורמות בצורה משמעותית לטקסט ותמורות שתורמות מועטה. הסבירו את האפקט הרטורי (התרומה) של התמורות לטקסט.

2. הפכו את הסדר - קודם התמורה ולאחר כך שם העצם - האם חל שינוי בטקסט? מה אפשר להסיק משינוי זה?

3. את התמורות אפשר לנתח כמשפט עצמאי. בחרו שתי תמורות מן הטקסט ונסהו אותן כמשפט עצמאי. שלבו את המשפטים בתווך הטקסט. איך ניסוח עדין לדעתכם, ומהזע?

• ניתן שלחלק מהם יש חשבון בנק. למי שאין, יהיה חשבון עם הגיוס לצה"ל.

איזה לפקח למדתם מסיפור זה?

כיצד בעלי חשבון צריכים לפעול?

האם יש לכם רעיון כיצד לשמרו על כספכם ולדאוג שיגיע ליעדו?

• כתבו פסקה, ובה תארו בקצרה את העובדה העולה מן הטקסט והציגו דרכי פעולה.

משלמי הפעול

לפועל יכולים להצטרף משלימים מסוימים המרחיבים את המידע עליו. משלימים אלה יכולים למסור מידע על הגורם שהפעולה עוברת אליו, על הזמן שהפעולה התקיימה בו, על מקום הפעולה, על הסיבות לפעולה ומטרותיה, על האופן שבו התרבצעה הפעולה ועוד.

המושג

המושא מctrף אל הפעול בדרך כלל באמצעות מילת יחס, לדוגמה את, ל, ב, על, מ, ע. המושא מctrף אל הפעול אין הרחבה (השלמה). המושא במשפט הוא משתתף הכרחי ביצוע הפעולה.

דוגמאות לפועלים ולמיילות היחס המ策רפו אליהם:

חשב על... התלוננו על... הקשיב ל... האזינו ל... רכע צפ... התבוננו ב... הסתכל ב... השפיע על... הבהיר ל... ועוד.

1. קיבלתי אתמול את הספר. **2. חשבתי על התנוגות.** **3. מושא**

3. סקר חדש סטטיטי במחנות. 4. המורבה הבלתי כתלמייד המשתבר מושיא

5. המטיילים נזהרו ממחאליטים שבדרכם.

הערה: מושא ברacky את המחבר

אם שם בעצם אין מינץ לא תוגיעו לפונז מילת היחס "את" בראת' מאמה מושא

■ **יש פעילים שמצטרפים אליהם שני מושאים, המוצרכים באמצעות מילות יחס שונות.**

דוגמאות:

מושא מושא
2. חברי הודה לי על המתנה היפה.
הודה ל... הודה על...

מושא מושא
1. נתתי למייל את הספר.
נתתי ל... נתתי את...

לוואי המctrף למושא

המושא עשוי להכיל **גרעין** שהוא שם עצם, ואליו מצטרפים לוואים (כמו ביחידת הנושא).

מושא	מושא	מושא
לוואי את האלבום החדש של הזמר. שם	קנו	הילדים

מושא	מושא	מושא
לוואי בחצגה המרתתקת. שם	צפו	תלמידי הכיתה

מושא	מושא	מושא
לוואי על הרעם שבדירה שמעליהם. שם	התלוננו	השכנים

הבחנה בין מושא ללוואי

מלילים הנראות כמו מושאים משמשות בתפקיד של לוואי כאשר הן צמודות לשם עצם.

הבחינו בין תפקידה השוני של המילה "בשפה" במשפטים שלפניכם:

מושא	מושא	מושא
שלוט	בשפה האנגלית.	אני

משלים פועל

מושא	מושא	מושא
שליטתו בשפה האנגלית	הגירה	לוואי את ביטחונו העצמי. משמעותם

מ附錄

העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הנושא לסוגיו, את הנושא לנושא, את המושא, את הלוואי ואת התמורה.
את המשפטים שבמשפטים כתבו במילים תוך הקפה על הגיה נכונה של שם המספר.

1. דבריו המ意義ים של המרצה עייפו את קהל השומעים שבחרדר.
2. קיבלתי 18 הזמנות ליריד הספרים הבינלאומי בירושלים.
3. מחלת השפעת עלולה לסכן בריאותם של אנשים רבים.
4. במלחמות לבנון השנייה נגרמו לתושבי הצפון נזקים רבים.
5. סימני התפתחות מהירים מראה גור הפנדה הצעיר.
6. תרמיליאים רבים נוהגים להשתתף במסעות רגליים באזורי הרריים.
7. צ'רלי צ'פלין, שחкан ובמאי סרטים מפורסם, זכה בפרס אוסקר מיוחד על תרומתו לעולם הקולנוע.
8. בכל הזמנים נהגו יהודים להעניק את הכינוי "חסיד" לאנשים גדולים בתורה.
9. הקרבן בברזיל מושך בכל שנה תיירים רבים מכל רחבי תבל. הקרבן מתקיים מה-13 עד ה-18 בפברואר.
10. את שיעורי הבית בהיסטוריה הכינו כל התלמידים.
11. טבעת הכסף החדשה שלי נמצאה על ידי חבריי לכיתה.
12. שליטה התלמידים בשפה הערבית הגבירה את מודעותם למצב הביטחוני.
13. **הצילי מון הסכנה!**
14. רבע מנהטן בניו יורק, העיר הגדולה בערי ארצות הברית, מספק אלפי מקומות תעסוקה לתושבי האזור כולו.
15. הליכה נורדיית באמצעות מקלות הליכה מיוחדים החלה בשנת 1997 בפינלנד.
16. הליכה נורדיית באמצעות מקלות גורמת לשיפוט קלוריות גבוהה באופן שימושי מהליכה רגילה במהירות.
17. פעם בכמה שבועות מגייע מכתב שרשורת מרשתת לאלפי תיבות דואר אלקטרוניות בישראל.
18. באקדמיה ללשון העברית ניטש מאבק חמוץ בין המশלימים עם התערבותם שפות שונות בעברית לבין המתנגדים הנחרצים לכך.
19. 2 חוקרם בכירים מאוניברסיטת הרווארד בארצות הברית פרסמו נייר עמדה לבחינת תרומתו של חלב הפרה לתזונת האדם.

התיאורים

התיאורים הם חלקם משפט המctrופים אל הנושא בהשלמת רשות. המשפט יהיה שלם גם אם אין לנושא הרחבה. כל הרחבה (תיאורית) היא בבחינת רשות בלבד. לפניכם **חלוקת סמנטית של התיאורים** (לפי תוכנן).

תיאור מקום

מתאר את מקום התרחשות הפעולה.

- המיליות הפותחות תיאור מקום: ב, מ, מן, ל, על, ליד, מתחתת...
- תואר פועל המציין מקום: שם, כאן, פה, שם...
- עונה על השאלות: היכן, איפה, מאין, לאן + הנושא.

דוגמאות:
על נסעה **לחיפה**.
על ישבה **שם**.

לוואי המctrוף לתיאורים

התיאורים בנויים **מגרעין** שהוא שם עצם, ואליו מctrופים לוואים כמו ביחיד הנושא וביחיד המושא.

מושא	נושא	תיאור מקום
לוואי		
אורי	ביקר	בתערוכה החדש.
		שם
תיאור מקום	מושא+נושא	תיאור מקום
לוואי	לוואי	לוואי
בשוויז	נסענו	במנרה הארכאה ביותר בעולם.
		שם

- במשפט יכולים להופיע הנו מושאים והן תיאורים. כאשר למושא או לתיאור מctrופת מילת יחס, אין לה תפקיד תחבירי עצמאי, ולכן היא אינה מנומנתה. (את מילת היחס רצוי להקיף בסוגרים כדי לא לנתחה בטעות)

מושא	נושא	נושא	תיאור מקום
לוואי			
(ב) ספרייה העירונית	קיבלה	על	(את) הספר המבוקש.
		שם	שם
מושא	נושא	נושא	תיאור מקום
לוואי	לוואי	לוואי	
(על) המדרכה בתחנת הessesה	התגלו	משמעות	מפות חשובות.
		שם	שם

- כדי לבדוק אם צירוף יחס הוא מושלים פועל או לוואי נסה להוסיף לפניו "ש".
 - אם הדבר אפשרי, לפניו לוואי. אם הדבר אינו אפשרי, בדרך כלל לפניו מושלים פועל.
- לוואי
על המדרכה ש בתרחנת ההסעה התגלו מפות חשובות.

תיאור מקום לוואי
מפות חשובות התגלו ~~על~~ על המדרכה (ש) בתרחנת ההסעה.

מילות שאלת המשמשות כתיאורים

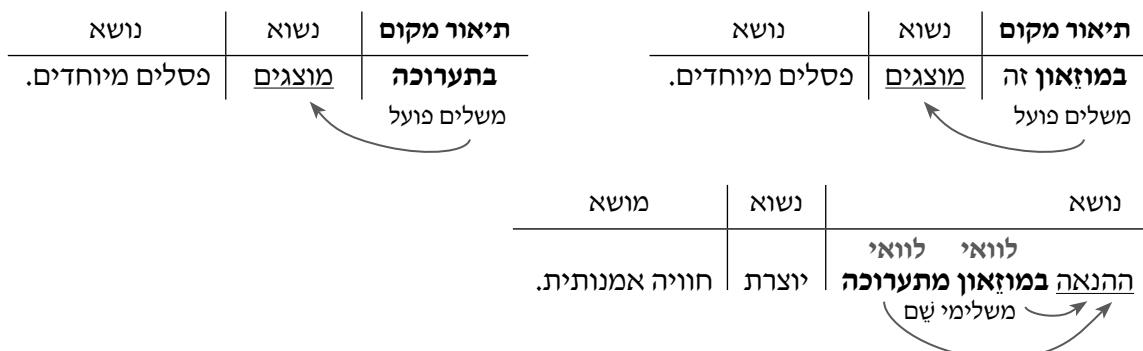
בכל אחד מן התיאורים גם מילות השאלה (שהתשובה עליהם היא תיאור) משמשות כתיאור עצמו.

השאלה:	לאן תלכו?	תיאור מקום
התשובה:	לשם	בספרייה

הבחנה בין תיאור לוואוי

מילים הנראות כמו תיאורים משמשות בתפקיד של לוואי כאשר הן צמודות לשם עצם.

הבחינו בין תפקידיהם השונים של המילים "מוֹזָאוּן" ו"תַּעֲרוֹכָה" במשפטים שלפניכם:

הערה: הבחנה זו נכונה לגבי כל התיאורים.

תרגיל 1

העתיקו את המשפטים מהחapters, ונתחו את הנושא, את הנושא ואת כל חלקים המשפט שלמדתם.
את המספרים שבמשפטים כתבו במיללים תוך הקפה על הגיהה נכונה של שם המספר ושל אותיות השימוש.

1. בשווייץ ניתנה לנשים זכות הצבעה רק בשנת 1971.
2. הכנסת, בית הנבחרים של מדינת ישראל, נוסדה בט'ו בשבט תש"ט (1949) בתל אביב.
3. בני ישראל קיבלו את 10 הדיברות למרגלות הר סיני.
4. מכוניותם של בני הזוג התקרבה אל הגשר ה-1.
5. עשינו את דרכנו על הכביש לאורך החוף אל בית החולים הממשלתי.
6. היכן נוכל לקנות כרטיסים להציג המוצלחות?
7. בחדר המורים נערכה הפגישה בין התלמיד לבין המורה.

תיאור זמן

מתאר את זמן התרחשות הפעולה.

- המיליות הפותחות תיאור זמן: לפני, בזמן, לאחר, אחרי, בסוף...
- תואר פועל המצינים זמן: עכשו, אתמול, أمس, מחר, היום, שלישי, אז...
- עונה על השאלות: متى, ממתי, עד متى + הנושא.

דוגמאות: הפגישה התקיימה **לפני שבוע**.

הפגישה מתקימת **היום**.

מילות שאלת המשמשות כתיאור זמן

תיאור זמן	תיאור זמן
עד מתי ייערך הדפוס?	מתי הומצא הדפוס?
עד הצהרים	במאה ה-15

הבחנה בין תיאור זמן ללוואי

הבחןו בין תפקידה השונים של המילה "הערב" במשפטים שלפניכם:

נושא	נושא	נושא
הקבוצה	ניצחה	מושא
הערב.	משלים פועל	
מושא	מושא	מושא
ニיצחון הקבוצה הערב	לוואי	לוואי
משלים שם	אותה	העליה
	לגמר.	

תרגיל 2

העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את **הנושא**, את **הנושא** ואת **כל חלקי המשפט שלמדותם**. את המספרים שבמשפטים כתבו **במילים** תוך הקפה על הגיה נכונה של שם המספר ושל אותיות השימוש.

1. ירושלים משמשת מאז ימי דוד המלך כבירת ישראל.
2. במלחמת העולם השנייה פגעו פגעה בוטה בזכויות האדם.
3. בשנות הארבעים התפרסמו אמונות בינלאומיות רבות בנושא זכויות האדם.
4. הדמוקרטיה העתיקה המפורסמת ביותר התקיימה באתונה במשך 500 לפנה"ס.
5. ביום שישי' באيار תש"ח (1948) הכריז דוד בן גוריון בתל אביב על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל.
6. בית המקדש ה-2 הוקם על ידי השבטים מbabel במאה ה-6 לפנה"ס, כ-70 שנה לאחר חורבן הבית הראשון.

תיאור סיבה

מתאר את הסיבה (הגורם) להתרחשויות הפעולה.

- המיליות הפותחות תיאור סיבה: בגלל, מפאת, מחמת, בגין, עקב, מפני, בשל, בזכות, הודות ל... .

דוגמה: החלון נשבר בגלל הרוח.

- מילה הפותחת באות "מ" ומשמעותה סיבה, תנותח כתיאור סיבה.
לבדיקה - אפשר להחליף את ה"מ" במילה "בגלל".

דוגמה: האיש רעד מকור. = האיש רעד בגלל הקור.

מילות שאלת כתיאור סיבה

תיאור סיבה
מדוע לא הקש בת לדברי?
בגלל הרוש

תרגיל 3

העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הנושא, את הנושא ואת כל חלקו המשפט שלמדותם.

1. בזכות הרחבת חוק השבות זכו לעלות למדינת ישראל מאות אלפי עלויים.
2. הודות לערנותה של הנגט נמנעה תאונת דרכים קשה.
3. תכנית האקטואליה הטרייה תרד מלוח השידורים עקב אחוזי צפייה נמוכים.
4. בשל מה נדחתה ישיבת הנהלה למועד מאוחר יותר?
5. מדוע לא עניתם על השאלה השלישית ב厰בחן?
6. בעשרת אלפיים איש בישראל לקו השנה בזיהומי מעיים חמורים כתוצאה מאכילת מזון נגוע בחידקים.
7. דבריו (אינם) מקובלים על מרבית הנוכחים בשל עמדותיו הקיצונית.
8. המהגרת מהודו לקנדה סבלה בשל המזון השונה בארץ החדש.
9. כותבי הערכים באנציקלופדיה נבחרים למטרה זו עקב מומחיותם בנושא.
10. הפרס ניתן לסטודנטים אלה על הצעינותם בעבודות המחקר.

"מבצע משה" ו"מבצע שלמה" - עליית יהודי אתיופיה

קראו את הטקסט תוקף הקפדה על קריאה נכונה של המספרים המופיעים בו ושל אותיות השימוש המתלויות אליהם.

בשנת 1984 הגיעו לארץ ידיעות על מצבם הקשה של היהודים באתיופיה. הם סבלו מטבחות, מרעב ומרדייפות קשות של המשטר. כמו כן אסרו השלטונות האתיופיים על היהודים את קיומם מצוות הדת היהודית, וממנהגי הקהילה הואשנו ברגול מען ישראל.

כבר באותה שנה נערכ "מבצע משה" שמטרתו הייתה חילוץ יהודי אתיופיה. בשל חוסר יחסם דיפלומטיים מלאים בין ישראל לבין אתיופיה, יצרו אנשי המוסד קשר עם בכירים בסודן, מדינה הסמוכה לאתיופיה. אף יהודים מאתיופיה הגיעו בהליכה רגלית עד לגבול סודן, והמתינו שם במחנות זמינים עד להטסתם לישראל. הצעידה הרגלית הייתה קשה וארכה לעיתים חודשים. עקב קשיי הדרכם וה坦אים נפטרו מאות יהודים אתיופיה בדרך למינותה בגבול סודן. במשך כמה חודשים עלו ארץ דרך סודן כ-8,000 יהודים אתיופיה. העלייה דרך סודן התאפשרה בעקבות הסכם שבשתיקה. פרטיה המבצע היו ידועים רק לבכירים מעתים בסודן, ועל יהודים אתיופיה נאסר לחושף את זהותם היהודית. הדלפה בדבר עלייתם החשאית של יהודי אתיופיה גרמה למבצע להסתיים טרם זמן. יהודים רבים נותרו בסודן. רבים מהם מתו ברעב ובמגפות, וחילקו ניסו לחזור לאבוות אתיופיה.

הפסקתו הפתאומית של "מבצע משה" השאירה אחריה משפחות קרוות. כתוצאה לכך רב מצד יהודים אתיופיה הוחלט לנסות להעלות את שאר היהודים. עם חידוש היחסים הדיפלומטיים עם אתיופיה חדשה הונחה פעילות העלייה במסגרת איחוד המשפחות. בשנת 1991 הסכימו שלטונות אתיופיה לאפשר את העלותם של שארית היהודים. ב"מבצע שלמה" הביאו מטוסים של חברת אל על ושל חיל האוויר כ-14,000ULER במשך 36 שעות.

בסך הכל הגיעו לארץ יותר מ-35,000 יהודים מאתיופיה. מבצע הצלחה זה נחשב לאחד האירועים המרגשים של מדינת ישראל ושל העם היהודי.

"מאה מושגים שלי - ציונות", 2005, קורן נשר שרעבי

שאלות

1. א. בטקסט שקראותם בולטם תיאורי זמן רבים. העתיקו מן הטקסט שלוש דוגמאות של תיאור זמן.

ב. מהי תרומותם של תיאורי הזמן לטקסט?

2. א. בטקסט מופיעים כמה תיאורי סיבה. העתיקו מן הטקסט שלוש דוגמאות של תיאורי סיבה.

ב. מהי תרומותם של תיאורי הסיבה לטקסט?

ג. בפסקה השנייה נאמר:

"הדלפה בדבר עלייתם החשאית של יהודי אתיופיה דרך סודן ליישרל גרמה למבצע להסתיים טרם זמן".

(1) לאייזו מילה במשפט זה יש משמעות של סיבה? מהו חלק הדיבור ומהו התפקיד התחבירי של מילה זו?

(2) נсхו משפט זה כך שיכיל תיאור סיבה.

תיאור תכלית

מתאר את התכלית (המטרה) להתרחשויות הפעולה.

- המיליות הפותחות תיאור תכלית: למען, כדי, לכבוד, לקראת, בשביל, למטרה, ל... (במשמעות של לשם)

דוגמאות: נסעתו לאוניברסיטה **לשם בירור מעמדיו האקדמי**.

ההורם עבדו שעות רבות **למען ידיהם**.

הנווער התנדב **לאבטחת היישוב**. = הנוער התנדב **לשם אבטחת היישוב**.

- כאשר תיאור התכלית הוא **שם פעולה**, יהיו אחורי **משלימי שם** (לוואים).

נושא+נושא	תיאור מקום	תיאור תכלית
נסענו	לחיפה	לשם פעולה ל ביקור ב <u>מוניון</u> . (= לשם ביקור במוניון)

הבחנה בין תיאור סיבה לתיאור תכלית

תיאור סיבה מתרחש לפני הפעולה.

תיאור תכלית מתרחש אחרי הפעולה.

תיאור סיבה
החולן נשבר בגל הרוח.

תיאור תכלית
הנווער לומד כדי להצליח.

תרחיג 4

העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את **הנושא**, את **הנושא** ואת כל **חלקי המשפט שלמדו**.

1. החקלאים הכינו את הקركע לזרעה.

2. הפלוגה יצאה לשטח הפתוח לשם אימוני שדה.

3. צבא ארצות הברית פיתח שריוןית בדיקה מיוחדת לבדיקת חומר לחימה בקטריאלים.

4. חוק לימוד חובה מעניק הזדמנויות שווה לכל ילדי המדינה.

5. כל אזרח יכול לעתור לבג"ץ לבקשת עזרה.

6. לשם מה הגעת לכאן בשעה כה מוקדמת?
7. למען הסדר הטוב השתדלנו לבצע את תפkidנו בזמן.
8. הנער החולה הבريا עקב טיפולה המסור של הרופאה הרכירה.
9. מאה ושמונים משרדי אדריכלים השתתפו בתחרות לתכנון בניין בית המשפט העליון בירושלים.
10. בזכות ערנותן של הלוחמות לא נפגעו חיליל הפלגה.
11. למניעת ריכוז שלטון בידי כוח אחד החליטו במשטר דמוקרטי על הפרדה בין שלוש הרשויות.
12. אזרחי המדינה הולכים אל הקלפי למילוי חובתם האזרחיות.
13. בשל הסופה הקרבה החליטו אנשי הצוות התפעולי על סגירתת אתר הסקי.
14. בתחלת הקיץ יצא לחו"ל להשתלמות בנושא יהדות.
15. הרפואה הסינית מאמינה בשינוי אורח החיים כדרך למניעת מחלות.
16. לפניה התפתחות רשת האינטרנט רוב המידע והעבר באמצעות ספרים מודפסים.
17. נציגי האגודה למען החיליל באו לבית ספרנו לגיוס מתנדבים.
18. בשנים האחרונות ניצלו מטיילים רבים בזכות מכשיר הטלפון הנייד שלהם.
19. השופט שחררה את החשוד מלחמת חסר הוכחות נגדו.
20. לכבוד מי נפתחה העוגה המיוחדת הזאת?
21. לצורך הכנת העוגות השתמש האופה בסוגים שונים של קמח מיוחד.
22. שינויים בשעון הביוולוגי של מתבגרים גורמים להם להירדמות בשעה מאוחרת מאוד בלילה.
23. השכלה רחבה פותחת בפני נשים שוינו ההזדמנויות תעסוקתי בחברה.
24. בעתיד הקרוב ייאלצו אנשים רבים לוותר על מוכניות פרטיות כאמצעי תחבורה כתוצאה מהנק כבישים הולך ומחמיר.
25. עבודה התכנון של בית הספר החדש התאפיינה בהיכרות עמוקה עם צורת העבודה הייחודית לו לשם השגת חוותה לימודית חדשה.

תיאור אופן

■ מתאר את אופן **ביצוע הפעולה**. איך / כיצד הتبוצעה הפעולה.
תואריו פועל המצויינים אופן: כה, מהר, ב מהירות, יפה, להפליא...
דוגמאות: המכונית נסעה **ב מהירות**.
הילד **אכל מהר**.

■ מציין באמצעותויזה **כלי** הتبוצעה הפעולה.
ב' הכלי = **באמצעות** / **בעזרת** מה הتبוצעה הפעולה.
דוגמאות: **עדרתי בمعدר**.
המורה כתבה על הלוח **בגיר צבעוני**.

■ מציין **בלוויית מי** נעשתה הפעולה. **עם מי** הتبוצעה הפעולה.
דוגמה: **טיילת עם יוסי**.

תיאור אופן
למדתי **עם יוסי**.
בלי
מושא
שוחחת **עם יוסי**.
בלי

- הבחנה בין תיאור אופן **למושא** (בהתיחסות למילת היחס "עם")
- אם אפשר להחליף את מילת היחס "עם" במילה "בלי", לפניו **תיאור אופן**.
 - אם אי אפשר להחליף את מילת היחס "עם" במילה "בלי", לפניו **מושא**.

■ מציין את **משך הפעולה** - במשך שבוע, שבועיים...
דוגמאות: **גרתי בירושלים שנתיים**. מחיר המוצר עלה **בשני ש"ח**.

■ מציין את **תדירות הפעולה** - כל יום, يوم-יום...
דוגמאות: **אני רוכב על אופניים כל יום. פעם בחודש** אני מבקר את דוד.

■ **שתי מילימ זחות וצופות** המצינו את אופן הפעולה - את אט, חרש חרש...
דוגמה: **נכנסנו לאולם אחד אחד**.

■ **מילימ המסתימות בסיום** **ית** לציון אופן הפעולה.
דוגמאות: **שוחחנו טלפוןנית**. סיכמנו את העניין **עקרונית**.

■ **דימוי הפעולה** לדבר אחר.
דוגמאות: **הוא אטי כבב**. היא רצה **כחז מקשת**. הנערים רעדו **עליה נידן**.

■ **שם הפעול** כתיאור אופן.
דוגמה: **בלי להתאמץ זכה עדי**, האزن הצער, במקום הראשון בתחרות.

מילת שאלת המשמשת כתיאור אופן

תיאור אופן
באמצעות מה נטפס?
באמצעות הרכבל

תיאור אופן
איך הגיעם לכאן?
באוטובוס

תרגיל 5

העתיקו את המשפטים ממחברתכם, ונתחו את הנושא, את הנושא ואת כל חלקים המשפט שלמדתם.

1. מארחינו קיבלו את פניו בסבר פנים יפות.
2. השופטת חייבת להעניק יחס שווה לכל אזרח ללא משואה פנים.
3. נשיא המדינה נבחר בהצבעה חשאית על ידי הכנסת.
4. באמצעות התקשרות הציבור יכול לגבות את דعواתו על המתרחש במדינה.
5. מפלס מי הכנרת עלה במהלך המאה הבאה יותר מהזוויה.
6. בעמל רב הצליחו הכבאים לחוץ את הלכודים במבנה.
7. כיצד הצליחם למצוא את הספר הנדייר?
8. מנהי הטקס הקראו את שמות הזוכים אחד אחד.
9. דברי חכמים בנחת נשמעים. (*קהלת ט, יז*)
10. משפחה זו גרה בשכונה כבר חמיש שנים.
11. לאחר השיחה עם המורה שקד התלמיד על לימודי מסירות רבה.
12. בכ"ט בנובמבר 1947 החליטה עצרת האומות המאוחذות (האו"ם) על סיום המנדט הבריטי בארץ ישראל.
13. כתב רשי נכתב בכתב מיוחד לשם הבדלתו מן הטקסט המקורי.
14. בני הנוער מתנדבים בבית החולים לצורך הקללה על הצוות הרפואי.
15. התנדבותם בקרב אוכלוסיית הנכים ורמה לנערים סיוף רב.

תיאור מצב

מתאר את מצבו של שם העצם שבמשפט בשעת הפעולה.

דוגמאות: הילדה נכנסה שמחה לחדר. מצאתי את התמונה קרוועה.

- תיאור המצב מתאים במין ובמספר לשם העצם שאותו הוא מתואר.

הבחנה בין תיאור מצב לתיאור אופן

יש לשנות את המין או את המספר של שם העצם.

- אם התיאור משתנה בהתאם לשם העצם (הנושא או המושא), **לפנינו תיאור מצב**.
- אם התיאור איינו משתנה בהתאם לשם העצם (הנושא או המושא), **לפנינו תיאור אופן**.

	תיאור אופן	תיאור מצב
התיאור	הילד נוכנס <u>בשמחה</u> .	הילד נוכנס <u>שמח</u> .
איינו משתנה	הילדה נוכנשה <u>בשמחה</u> .	הילדה נוכנשה <u>שמחה</u> .
	הילדים נוכנסו <u>בשמחה</u> .	הילדים נוכנסו <u>שמחים</u> .
	הילדות נוכנסו <u>בשמחה</u> .	הילדות נוכנסו <u>שמחות</u> .

משתנה = מצב (מ"מ)
איינו משתנה = אופן (א"א)

טיפ

הבחנה בין תיאור מצב ללוואי

גם תיאור מצב וגם לוואי מתארים את שם העצם שבמשפט.

- הלוואי מתאים לשם העצם במין, במספר ו**ביידוע**.

לוואי	לוואי
פגשתי <u>ילדות</u> <u>בוכות</u> .	פגשתי את <u>הילד</u> <u>בוכה</u> .
התאמאה בחוסר יידוע	התאמאה <u>בידוע</u>

- תיאור המצב מתאים לשם העצם במין ובמספר, **אך לא ביידוע**.

תיאור מצב
הילדות נוכנסו <u>לחדר</u> <u>בוכות</u> .
מיודיע

חוסר התאמאה בידוע

תיאור מצב
הילד <u>בוכה</u> .
מיודיע איינו מיודיע

חוסר התאמאה בידוע

פרק 6

העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הנושא, את הנושא ואת כל חלקו המשפט שלמדתם.

1. הפעלים חוזרו עייפים מעובודתם.
2. הסופרת יושבת מותחה ליד שולחן הכתיבה.
3. הקהל יצא מן האולם מחיק בעקבות המופע המשעשע.
4. מצאתי את התמונה שלמה בארגז.
5. הנהלת המפעל האזינה נדרמת לטענות העובדים.
6. החוקרות סיימו בהתלהבות על התגליות החדשות.
7. החוקרות דיווחו לנ汇报 על ממצאי המחקר האחרון.
8. החולה התישב על מיטתו בדממה.
9. החולה התישב על מיטתו זומם.
10. הלויינים צעדו מתחום החבל בקרקס.
11. הלויינים צעדו על החבלים המתוחים בקרקס.
12. מומחי תזונה ממליצים לאכול את הפירות השטופים לפני הארוחה.
13. לשם שמירה על הבריאות ממליצים לאכול את הפירות שטופים היטב.
14. התושבים השלווים התעוררו בשל קול האזקה.
15. התושבים ישנים שלווים בזכות פעילותם של המתנדבים במשמר האזרחי.
16. התושבים ישנים בשלווה בזכות פעילותם של המתנדבים במשמר האזרחי.
17. שניהם השלווה של התושבים הופרה בגל רعش פתאומי.
18. כל המאכלים יוגשו במסעדת החדשנית בשיטת השירות העצמי.

תיאור תנאי

מתאר באיזה תנאי תתקיים הפעולה.

- המיליות הפותחות תיאור תנאי: בתנאי, בלי, לפחות.

דוגמאות: **בלי תקציב מותאים לא** נוכל להפעיל את התכנית.

ללא ידע רחב בתחום לא יכול הסטודנט לכתוב את העבודה.

- שם הפעול משמש כתיאור תנאי כאשר הוא בא אחרי המילה "בלי".
בלי להתאמץ לא תוכל להצלחת.
אם לא תתאמץ, לא תוכל להצלחת.
אפשר להפוך את שם הפעול לפועל נתוי בתוספת המילים "אם לא".

מרך 7

העתקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הנושא, את הנושא ואת כל חלקים המשפט שלמדתם.

1. במקרה של שביתה בبنקים ישמש הציבור במכשורי הבנק האוטומטיים.
2. בלי עבודה מתקשים אנשים לפרנס את בני משפחותם.
3. ללא אמצעים לא תגיעו לתוצאות.
4. המפעל לא יוכל לפקד בצורה יעילה ללא אנשי מקצוע מעולים.
5. בלי כוח פוליטי מתקשים המתנדבים לפעול למען איכות הסביבה.
6. הנערים שקדו על הכנת המיצג בהתלהבות רבה.
7. הקשיבו מהופנטים לדבריו של המרצה.
8. בשמחה ובה הודיעו זברות המשרד על תחילת מבצע ההקמה של רשות התקשורות החדשה.
9. מהוירר האזין השחקן לדבריו של הבימאי.
10. נציגי החברות נתבקשו להגיע לכינוס בתלבושת הולמת.
11. ללא מתנה לאישורים פורמליים סיפח הארגון את ישראל לפרסומי נושא הchner.
12. מפאת הצמצומים במפעל פיטה הנהלה מאות עובדים.

תיאור יותר

מתאר פעולה המתבצעת בניגוד לצפיו.

- **הAMILIOT הפותחות תיאור יותר:** למורות, חurf, על אף, עם כל (+ שם עצם)
- דוגמאות:** נסענו לנגב **למרות השיטפונות**.
עם כל רצוני לא אוכל לעזר לך.

מרך 8

העתקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הנושא, את הנושא ואת כל חלקים המשפט שלמדתם.

1. על אף האיסור המפורש חדרו הנערים לשטח פרטיו.
2. הפקיד לא סיים את עבודתו בזמן למורות מאמציו הרבים.
3. למורות החומר הקשה הצלicho כל תלמידי הכתה בבחינה בלשון.
4. עם כל רצונה לא הצליחה הווטרינרית לטפל בחיה הפגועה.
5. חurf המצב הכלכלי הקשה וכשנו מכוניות חדשה.
6. על אף הלחץ הנורא התגבר משה על הקשיים.
7. עם כל רצונו של יאיר הוא לא הגיע עזרה לחברו.

8. עקב התהומות כדור הארץ תחול עלייה באירועי מזג האוויר הקיצוניים.
9. בתקופת תור הזהב בספרד עסקו היהודים בתורת הקבלה, תורת הסוד היהודית.
10. הרופאים ממליצים להיגמל מעישון באמצעות סדנה.
11. בעזרת השימוש בשאלת הכותב מבקש להרשים את הקורה.
12. למרות הפרטומים השליליים בעיתונות נפגשו המקומיים המקומיים עם המקומי מוחר"ל.
13. היכן מצאתם את החומר החשוב זה?
14. חרב הקשיים הצפויים נבעע את העבודה כהלה.
15. בשילך הקמו בחברה שלנו מרכז תמייה ייעודי לאינטרנט המהיר.

חלוקת נספחים במשפט

הסגר

ההסגר הוא מילה או ביטוי, המביעים את יחסו של הכותב או את הרגשותו ביחס לדברים הנאמרים במשפט.

הסגר כפי הנראה , מזג האוויר ישתפרழ.	הסגר לצער לי , לא הגעתו אתמול לפגישה.
הסגר דוד ז"ל היה אדם טוב. (ההסגר בא ללא פסיקים)	הסגר לפי דבריו , אנו נשתתק בתרחות השנה הבאה.

פיסוק ההסגר:

ההסגר מופרד מיתר חלקו המשפט בפסקים.
לעתים בא ההסגר בראשי תיבות, ובמקרה זה אין מופרד בפסקים. (אי"ה, ז"ל)
ראו הרחבה בנושא בichida "דרכים למסירת דיבור" בעמוד 323.

ההסגר ותפקידו הרטוריים

■ ביטויים שמטרתם לצין מסירת דברי אחרים

לציין שהדברים הנאמרים הם מסירת דברי אחרים (לטענת..., לדברי..., לפי דברי..., לגרסת..., לפי הودעת... ועוד) ברקע של ביטויים אלה עומד פועל אמרה: טען, אמר, גרס, הודיע וכך'.

■ ביטויים עממיים

להבעת כבוד באמצעות ביטויים עממיים (זכרו לברכה, אם ירצה השם, ברוך השם) או בקשה לפעולה (במחילה, בשם השם).

■ **בietenim mabuyim at datu, at tachoshuto ao at hragshuto shel hatorah bichas ledbrim haanamrim.**

- עשוי להוסיף מידע למשפט ולחזק את עמדתו של המוען (כמובן, כידוע).
- לשכנע את הקורא באמונות הדברים (בלי ספק).
- לציין את מקור הדברים (איש אקדמיה, אישיות בעלת שם, תוצאות מחקר וכו') ולהעניק להם משנה תוקף ומהימנות.
- להביע רגשות של שמחה, צער וכו' (לשמחה, לדאובני, לצעריו ועוד).
- לציין אזכור לדברים ידועים או שהדבר משער או מאמין שהם ידועים (כידוע, כאמור, בקיצור, למשל, לדוגמה ועוד).
- להסרת אחירות מצד הכותב, להבעת ספק, הסתייגות מן הדברים הנאמרים או לריכוך טענה (כנראה, כפי הנראה).
- לציין כי בהמשך תובא דעתו או עמדתו של הדובר (לפי מיטב ידיעתי/הבנייה, לעניות דעתך, לדעתך ועוד) או להעיר הערה (מן הסתם, לכאה). ברקע של בietenim אלה עומד פועל המעיד על ידיעה, חשיבה, הבהנה)

מתקדים 1

העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הנושא לסוגיו, את הנושא לסוגיו ואת ההסגר.

1. לשם חתנו, הציר החולה החלים ממחלתו.
2. הציגות עיכבה את התבוללות היהודים באירופה, לטענת מרבית החוקרים.
3. נשיא המדינה לשעבר, שמיעון פרס, מילא את תפקידו, לדעת רבים מן העם, בצורה מכובדת ביותר.
4. לטענת אלבר קמי (עיתונאי, סופר ופילוסוף צרפתי), העולם המודרני משופע באין צדק.
5. על פי מחוקרים מדיעים, קרני השמש עלולות להזיק לעור באותה מידת כמו החום של שלחבת אש.
6. לפי דוח מבקר המדינה, נמצאו ליקויים רבים בכל משרדי הממשלה.
7. החברה הסכימה, כמובן, להיענות לדרישת השופט.
8. לפי המלצתו של פרופ' מירלמן, התומילאים צריכים לקחת עמם לטיולים במזורה שום טרי למטרות רפואי טבעי.
9. לפי הערכת דוברת העירייה, כלי רכב רבים בחניות בעיר (איןן) שייכים לתושבי העיר.
10. זיכויים יינתנו ללקוחות על מוצר פגום, על פי דבריה של אחראית השירות בחברה.
11. בלי ספק, כל אדם צריך לאכול כל יום לפחות ארוחה אחת עיקרית מזינה.
12. לדעת הלשוני, בתקופת הגלות הראשונה קלטה העברית השפעות לשינויים רבים משפות שכנות.

פניה

הפניה היא ציון שמו או כינויו של הגורם, שאליו מפנה הדבר את דבריו.
הפניה יכולה להיות שם פרטי, כינוי, שם עצם מופשט.
הפניה יכולה לבוא בראש המשפט, בamuצע או בסופו.

פיסוק הפניה:

הפניה מופרדת בפסיקים מיתר חלקי המשפט; כאשר היא בראש המשפט, הפסיק אחריה.
כאשר היא באמצע - פסיקים משני צדיה, וכשהיא בסוף - פסיק לפניה.
על נושא זה, חברים, חשוב לדון בהקדם.
דנה, בחרת נושא מעניין לעבודתך?
לאן את מעוניינת לлечת, רותם?
undi, האם סיימת את כל מטלותך?

קריאה

הקריאה היא מילה או צירוף מילים, הבאים להביע רגש, שמחה, צער.
הקריאה בא בדרך כלל בראש המשפט ומופרדת בפסיק מיתר המשפט.
מילות קרייה אופייניות: הו, אוי, אבי, אוי ואבי, הידד, האח, הי עוד.

האח, הגעתи למקום הראשון בתחרות.
הי, לאן אתה הולך?
הוי, מהיפה עיר זו.
אבי, מה גודל האסון.

תרגיל 2

- העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את הנושא לסוגיו, את ההסגר, את הפניה ואת הקריאה.
1. חברים יקרים, ההרצאה הזאת מיועדת לכם.
 2. המכתב הגיע, לצלענו, לאחר סיום מועד הרשמה.
 3. בלי ספק, תוכלו לבצע את המשימה.
 4. ד"ר חיים ויצמן ז"ל, מדען ומנהיג ציוני, כיהן כנשיא הראשון של מדינת ישראל.
 5. ילדים, צאו לחצר מיד לאחר הצלול.
 6. דבריך, למשל, מעידים על מחשבה מקורית.
 7. אוי, שכחתי את מפתח המועדון בבית.
 8. קהל יקר, ההצעה הזו מועילית בთאטרון גם בשבוע הבא.
 9. על פי המסורת היהודית, מגן דוד שימוש כסמל יהודי במשך דורות רבים.
 10. הידד, נבחרת הcadorsel של בית ספרנו זכתה באליפות הארץ.

א. לפניים קבוצות של משפטים המכילים מילים דומות בתפקידים שונים. נתחו במחברתכם את המילה המודגשת בכל משפט.

1. א. מחר ניסע **לירושלים**.
ב. עיר הקודש **ירושלים** חשובה לכל המאמינים.
ג. הנסעה **לירושלים** מהנה מאוד.
ד. חשבתי **על ירושלים**.

 2. א. **לדעתי**, אתה צריך להשתדל יותר.
ב. החברים הקשייבו **לדעתי**.
ג. **בגלל דעתך** בנושא נתקשת לכתוב עבודה.
ד. **למרות דעתך** בנושא ביצעת את כל המשימות.

 3. א. הנערים **העיפויים** חזרו לביתם.
ב. הנערים חזרו **לביתם עיפויים**.
ג. הנערים צעדו **בעיפויות** לעבר ביתם.

 4. א. לא יצאו לטיול **בגלל הגשם**.
ב. כל הפעילות המתוכננת התקיימו **חרף הגשם**.
ג. טיפות **הגשם** נוצרו מהצטברות מים סביב גרגרי אבק.
ד. **פולין** נמצאת במזרח אירופה.
ה. נסעו למזרח אירופה, **בעיקר לפולין**.

 5. א. חברותי הטובה ביותר רותי נסעה לח'ל.
ב. רותי נשאהה בבית לשמור על אחיה.
ג. ספרה של רותי נשאר בבית.
ד. הצעתி **רותי** להציג אלאי.
ה. נשארתי לישון אצל רותי.

 6. א. משלחות תלמידים נסעו בכל שנה **לפולין**.
ב. מחנות השמדה **בפולין** מושכים יהודים רבים.
ג. בשיחה המקדימה שמעו התלמידים **על פולין**.
ד. **פולין** נמצאת במזרח אירופה.
ה. נסעו למזרח אירופה, **בעיקר לפולין**.

 7. א. הדיון **בפתרון הסכוס** נמשך שעوت רבות.
ב. המשתתפים דנו **בפתרון הסכוס**.
ג. עקב **פתרון הסכוס** לא התבטל הדיון.
ד. על אף **פתרון הסכוס** הם לא יצאו להפסקה.
ה. **לא פתרון הסכוס** העובדים ישבתו.

 8. א. הילדים שחו **בכינרת**.
ב. נושא **הכינרת** מצוי במחלוקת בין ישראל לסוריה.
ג. **הכינרת** מושכת אליה רבבות נופשים.
ד. אני נסעה אל המקום האהוב **עליי הכינרת**.
ה. כמות המים **בכינרת** פחתה בשנים האחרונות.
ו. על **הכינרת** מפליגות ספינות נופשים.
ז. **על הכינרת** נכתבו שירים רבים.

 - ב. כתבו את הנטיות הנכונות של מילוט היחס או את מילת היחס הנכונה בהתאם למשפט.
1. רותי ודוד, נבוא _____ כדי לצפות במשחק הcadorsel. (אל)
 2. השחקנים הצינו במשחק. הקהל הפגין _____ יחס של כבוד. (כלפי)
 3. האוהדים במאגרש הכנו שלטי עידוד _____ האליפות. (למן, אצל, לקראת)

תרילוג גטאות הפלאנטיק

פעילות 1 - המדריך לתיאר בחלל / נירה דישי

רוצים לראות את כדור הארץ נשקי מחלון החדר, לשוחות כמה דקotas בחלל החיצון או לצלאת לטיסה בספינה לחלל שמקיפה את כדור הארץ? אל תמהרו לארزو את המזוזות. יעברו עוד שנים רבות עד שטיול לחללית יהיה זמין כמו נסעה ברכבת. בדרך כלל כשמדוברים על תיירות, מתקונים, מן הסתם, לביקור בנחל שוקק בצפון הארץ, למסע הרפתקני במדבר או לטיסה אל מדינה זורה. המשותף לכל אתרי התיירות האלה הוא העובדה שהם נמצאים בכדור הארץ, במקומות שאפשר להגיע אליו במכונית, ברכבת, בספינה, במטוס או באופניים. אבל מה דעתכם על טiol לחללית, בטיסה שתקיף את כדור הארץ או את הירח או אפילו תנחת במאדים? נשמע מלהיב ומרגש? זה אכן כך.

בלי ספק, העתיד הזה כמעט כאן. מקצתו לפחות. כידוע, כבר אפשר להזמין מקום בטיסה פרטית לסיוור בחלל כדי להתבונן במשמעותם של חברות "ספייס אדוונצ'ר", מזו החלו לתור את החלל תיור פרטי, כבר יצאו לדרכ שבעה תיירים חלל עשרים מיליון דולר כדי לשוחות עשרה ימים בסיפונה של תחנת החלל הבין-לאומית. הוא שילם כחמש שנים לאחר מכן, בספטמבר 2006, יצא תיירת החלל הראשונה אנושה אנסרי, אמריקאית ממוצא איראני, שבילה בחלל 11 ימים.

מהנדסי האוירונאוטיקה והטעופה עובדים על פיתוח כלי טיס מתקדמים ומיעודיים, שיותאמו להטסת "תיירי חלל". את הטיסה יבצע כלי טיס מיוחד, שהיה בו מקום עד לשישה אנשים (ובכללו זה צוות הטיסה). לטעתן חוקריناس"א*, כמה מהטיסות לחלל נמצאות בשלבי ניסוי מתקדמים, ובתור כמה שנים יכולו אנשים נוספים לטוס לחלל, אם יהיה להם, כמובן, די כסף לכרטיס. מחירן של טיסות אלו יקר מאוד, למורות זאת יש רשימת המתנה של כמה מאות אנשים שעשירים שמוכנים לשלם הרבה הרצה בסוף כדי לטוס לחללית ולהתבונן מרחוק ממשך כמה דקotas בכדור הארץ.

כמה חברות מציעות טיסות לחלל. אחת מהן היא חברת וירג'ין גלקטיק. אולם, למרבה הצער, בסוף אוקטובר 2014 התרסק מטוס החלל של וירג'ין גלקטיק. אחד הטיסים נהרג, והאחר נפצע וזכה בדבר מווהאבי שבדרךם מערב ארצות הברית. סיבת ההתרסקות נחקרה עדיין, אך ברור יכולים של מטרות האסון, התכניות לפיתוח תיירות החלל נמשכות. לדברי ד"ר דגנית פיקובסקי, יוועצת למועצה הלאומית למחקר ולפיתוח במשרד המדע, הטכנולוגיה והחלל, אנחנו נמצאים בתקופה מרגשת ומרתקת. אנחנו נמצאים ביום בעיצומו של גילוי מסעיר, גילוי מקורב של החלל החיצון בעידן של פְּרִיצַת גְּבוֹלֹת וְשָׁלֶגֶלְוֹת עֲולֹמוֹת חֲדִישִׁים. תיירות החלל מנגישה את החלל לכולם ועושה אותו מוחשי וקרוב, ומועדדת צעירים לעסוק בתחוםי המדע והטכנולוגיה. כאמור, תיירות החלל מתפתחת, ובמדינות שונות כבר נבנים נמלי חלל, ומהם יוכל הטיסות הללו להמריא.

מעובד מתוך האתר young-galileo.com

2015 במרץ 19

* נאס"א - סוכנות החלל של ארצות הברית על תכנית החלל האמריקאית ועל חקר האוירונאוטיקה והחלל מטעם ממשלת ארצות הברית

שאליה

מצאו את כל ההסגרים המופיעים בטקסט, העתיקו אותם למחברתכם.

ציינו את האפקט הרטורי של כל אחד מהם בהקשר לטקסט זה.

• לו הצביעו לכם להצטרף לטיסה לחלל, האם הייתם מצטרפים?

העלו בכתב את התשובות השונות של חברי הקבוצה. נסו לשבץ בכתיבתכם הטעמים השונים שונים.

לפניכם טקסט קצר, שבו שגיאות בתחום התחביר. קראו אותו, וענו על הסעיפים שאחוריו.

לקראת חגיגת שחרי, הבאים עליינו לטובה, הגיעו למדיינם של רשותות השיווק כליא אוכל חד-פעמיים העשויים קנה סוכר טבעי. ככלים אלה מותכלים במלואם, ובכך חוזרים אל הטבע, לטענת החברה המשווקת את הכלים. הכלים אינם מכילים כלור, דיו ותוספי צבע, והם מתאימים לשימוש גם במיקרוגל. בחנותם המתמחים בכלים חד-פעמיים יש כבר זמן רב כליא אוכל מותכלים, אך זו הפעם הראשונה שהם יימכרו גם במרקולים. על פי הנתונים, בישראל צורכים מעל שני מיליארד כלים חד-פעמיים בשנה, כמויות ענקיות המזהמות את הסביבה ונוספת להזרוי האשפה הקיימית. הכלים המותכלים יכולים, אולי, להפחית מעט את העומס.

1. בטקסט קיימים שני משפטים שאינם תקינים מבחינה תחבירית.
אתרו אותם, תקנו אותם והסבירו מדוע משפטים אלו אינם תקינים. השתמשו במושגים תחביריים.
2. מהו הפקיד התחבירי המושתען לחלקים המודגשתים בקוו?
3. כתבו את תרומותו הרטוטית של כל אחד מארבעת החלקים המודגשתים בקוו.
4. לפניכם שני משפטיים (1) ו- (2).izia מהם מכיל אותו חלק תחבירי שציינתם בשאלת 2?
 - (1) נטרול הגוף מכל מגע עם חידקים פוגע, למעשה, בבריאותנו.
 - (2) מומלץ להכנס לילקוטם של התלמידים פרי בכל ימות השנה, במיוחד ביוםים ארוכים של לימודים.

המרות

בפועלות המרה אנו נדרשים לשנות את מבנהו של משפט נתון או להמיר את תפקידו התחבירי של מיללים במשפט.

המרת שני משפטיים למשפט אחד המכיל תמורה

בדרך כלל אחד המשפטים הוא משפט שמני המכיל אוגד (הוא, היה). יש להשמיט מילה זו, והנושא של המשפט השmani הופך לתמורה במשפט השני (אין להוסיף "ש" לפני התמורה).
יש להפריד את התמורה בפסקים אם היא מכילה יותר ממילה אחת.
("המשפט השmani" יילמד בהרחבה בהמשך)

משפט א: יצחק נבון כתב את "bosstan spadi".

משפט ב: יצחק נבון היה נשיא מדינת ישראל.

המרה: יצחק נבון, נשיא מדינת ישראל (לשעבר), כתב את "bosstan spadi".

משפט א: דוד בן גוריון היה ראש הממשלה הראשון בישראל.

משפט ב: דוד בן גוריון התגורר בשנות חייו האחרונות בקיבוץ שדה בוקר שבנגב.

המרה: דוד בן גוריון, ראש הממשלה הראשון בישראל, התגורר בשנות חייו האחרונות בקיבוץ שדה בוקר שבנגב.

מבחן 1

המירו במחברתכם כל שני משפטים למשפט אחד המכיל תמורה.

תמורה (המכילה יותר ממליה אחת) תופרד בפסיקים.

תמורה שהיא שם של ספר, של סרט, של הצגה וכו' תופרד במירכאות, ולא יבואו פסיקים.

לא יבואו מירכאות בשם פרטי של אדם.

1. א. "פושע" הוא עיתון לילדים של החברה להגנת הטבע.
ב. אבותינו היו אברהם, יצחק ויעקב.
2. א. אני קורא כל יום עיתון יומי.
ב. הר מירון צופה על הגליל התיכון והעלון.
3. א. מבחן זה הצליחו כל תלמידי הכיתה.
ב. המבחן הוא מבחן בלשון ובהבנה.

■ המרת שני משפטי המשפט פשוט בעל הסגר ■

משפט א: הבחירה באלה "ב" לא ישלו את היחס לישראל.

משפט ב: כך טוען הפרשן.

ההמרה: **לטענת הפרשן, הבחירה באלה "ב" לא ישלו את היחס לישראל.**

משפט א: התלמידים יסבירו את החומר לבחינה.

משפט ב: כך מעריך המורה.

ההמרה: **להערכת המורה, התלמידים יסבירו את החומר לבחינה.**

מבחן 2

צרפו כל צמד משפטי משפט אחד המכיל הסגר

1. א. ממצאים אלה שייכים לתקופה הורדוס.
ב. כך מעריך הפרשן.
2. א. בחופשת הקיץ תוכל לבקר בביתנו.
ב. כך נראה לנו.
3. א. המסיבה תתקיים על פי כל התכניםים.
ב. אנו שמחים על כך.

■ המרת שני משפטים למשפט אחד המכיל תיאור

יש להפוך את הפועל המופיע באחד המשפטים לשם פעולה או להשם אותו.
יש להוסיף מילית המתאימה לתיאור המבוקש.

לפניכם דוגמאות להוראות:

דוגמה א: משפט א: ירדו ממטרים עזים.

משפט ב: הנחרות עלו על גדottiיהם.

ההוראה: המירו את שני המשפטים הנתונים למשפט אחד המכיל תיאור זמן:

ההמרה: **לאחר ירידת ממטרים עזים על הנחרות על גדottiיהם.** (ירדו = פועל, ירידת = שם פעולה)

לאחר הממטרים העזים על הנחרות על גדottiיהם. (השנתת הפועל)

ההוראה: המירו את שני המשפטים הנתונים לעיל למשפט אחד המכיל תיאור סיבה:

ההמרה: **עקב / בשל / בגלל / בעקבות ירידת ממטרים עזים על הנחרות על גדottiיהם.**

בעקבות הממטרים העזים על הנחרות על גדottiיהם.

דוגמה ב: משפט א: ירדו ממטרים עזים.

משפט ב: הכבושים לא הוצפו.

ההוראה: המירו את שני המשפטים הנתונים למשפט אחד המכיל תיאור ויתור:

ההמרה: **למרות / על אף ירידת ממטרים עזים הכבושים לא הוצפו.**

למרות הממטרים העזים הכבושים לא הוצפו.

דוגמה ג: משפט א: התלמידים נפגשו.

משפט ב: הם יתכננו את מסיבת הסיום.

ההוראה: המירו את שני המשפטים הנתונים למשפט אחד המכיל תיאור תכליית:

ההמרה: התלמידים נפגשו לתכנון מסיבת הסיום. (תכננו = פועל, תכנון = שם פעולה)

פרק 3

לפניכם זוגות של משפטים. המירו כל שני משפטיים למשפט פשוט אחד על תיאור המצוי בסוגרים. זכרו! במשפט פשוט יש רק אחד.

8. א. הנער נפגש עם חברתו.
ב. הוא היה מסוחר מואשר. (מצב)
 9. א. השלט אסר על כניסה לאזרוח.
ב. המטיילים חדרו לשטח פרטי. (ויתור)
 10. א. התלמידה קיבלה אותן הצעינות.
ב. היא הייתה זקופה כומרה. (מצב)
 11. א. יהיו הפגנות רבות.
ב. המשטרת תיעזר באלפי שוטרים. (תנאי)
 12. א. זהו ביתו של ראש הממשלה.
ב. כאן התקיימה הפגנה בנושא אי-ኮות הסביבה. (מקום)
 13. א. למוזמנים אין תליבות מתאימה.
ב. הם לא יוכנסו לארוע. (תנאי)
 14. א. החיללים סיירו ליד גדר הגבול.
ב. החיללים היו דרוכים. (1. אופן, 2. מצב)
1. א. קיימים מחסורים בלבבות להשתלה.
ב. חולץ לב רבים עלולים למות. (סיבה)
2. א. הדברים משקיעות באמצעותם באיסוף מים.
ב. המטריה היא צינון הכוורת. (תכלית)
3. א. שרר חום כבד.
ב. הבדואים המשיכו ללבוש בגדים כהים. (ויתור)
4. א. קיבלתי את ההודעה.
ב. מיד יצאתי לדרך. (זמן)
5. א. העובדים התיזו מים קרירים על עשרות החיים בגין.
ב. הם צינו את גופן מהחומר הלוהט. (תכלית)
6. א. חיפשתי בלבבי תשובה לשאלת.
ב. הדבר היה לשווה. (אופן)
7. א. המכונית נעה על הכביש.
ב. היא נראה כשיוכן מתרנדנד. (אופן)

■ המרת שם פעלת לפועל נתוי (מפורש)

המשפט: לאחרונה חל **שינוי** במערכת החינוך.

המרה: לאחרונה **השתנתה** מערכת החינוך.

המשפט: ההורים מביעים **דאגה** מהתנהגות ילדיהם.

המרה: ההורים **מודאגים** מהתנהגות ילדיהם.

■ המרת פועל נתוי (מפורש) לשם פעולה

כאשר הפעול הופך לשם פעולה, בדרך כלל הופך המשפט הפעולי למשפט שמני. במקרה זה יש להוציא **אוגד** (הוא, היא, היה, הייתה).

המשפט: **המנהל** **צייג** את תוכניותיו לשיפור מבנה הciteות.

המרה: **ցցת** **תוכניות** של המנהל **הייתה** בנושא שיפור מבנה הciteות.

■ פירוק משפט פשוט לשני משפטי פשוטים

כדי לפרק משפט פשוט לשני משפטי פשוטים אפשר לנகוט את אחד מן הדריכים שלפניכם:

- הפיכת שם פעולה לפועל והוספת נושא מתאים

המשפט: חברי הקבוצה נפגשו **לקישוט האולם**. (שם פעולה)
ההמרה: משפט א: חברי הקבוצה נפגשו.

משפט ב: **הם יקשו את האולם**. (פועל + הוספה נושא)

המשפט: בעקבות **השינוי** בהרגלי הלימוד שלו התקדם הנער בלימודיו. (שם פעולה)

ההמרה: משפט א: הנער **שינה** את הרגלי הלימוד שלו. (פועל)

משפט ב: **הוא התקדם בלימודיו**. (הוספה נושא)

- הוספת פועל ונושא המתאים לו

המשפט: לאחר צלצול הפעמון נכנסו התלמידים לאולם הספרורט.

ההמרה: משפט א: **צלצול הפעמון נשמע**. (הוספה פועל ונושא)

משפט ב: התלמידים נכנסו לאולם הספרורט.

- הפיכת שם תואר שהוא לנושא שמני (בדרכן כלל על ידי השמטת ה"א הידיעה) והוספת נושא

המשפט: **השחקן הידע** משתתף בהצגה החדש. (שם תואר = לושא)

ההמרה: משפט א: **השחקן ידע**. (נושא)

משפט ב: **הוא משתתף בהצגה החדש**. (הוספה נושא)

- הפיכת שם תואר שהוא לפועל (בדרכן כלל על ידי השמטת ה"א הידיעה) והוספת נושא

המשפט: **הקו המשובש הפריע** לשםוע את השיחה. (שם תואר = לושא)

ההמרה: משפט א: **הקו היה משובש**. (נושא)

משפט ב: **הוא הפריע לשםוע את השיחה**. (הוספה נושא)

תרגיל 4

חלק א

במחברתכם **פרקן** כל אחד מן המשפטים שלפניכם **לשני משפטי פשוטים**. הקפידו על סדר הגיוני של הצגת הדברים.

1. במשכן לאמנות בעין חרוד מציגים את יצירותיו של הצייר ליוא רוט, חבר קיבוץ אפיקים.
2. על אף חשיבותו הרבה של הנפט הפחים משמש עדין מקור האנרגיה הנפוץ ביותר בעולם.
3. בגלל קיומם דיוונים רשמיים על גורל המפעל התעוורנו חילוקי דעתות קשים בין הנהלה לבין העובדים.
4. בעוד חדש יתחלו הבנקים להציג לציבור תוכניות חיסכון חדשות בזכות תקנות חדשות של ועדת הכספי של הכנסת.
5. חוקרים פיתחו שיטה לא פולשנית לאבחן שניינים במוח כתוצאה ממחלת האלצהיימר.
6. חידקי היוגורט מסווגלים לעודד את המערכת החיסונית של הגוף באמצעות הפרשה מוגברת של חומרה בקרה.

חלק ב

פרקן במחברתכם כל אחד מן המשפטים שלפניכם לשולשה משפטים פשוטים. הקפידו על סדר הגיוני של הצגת הדברים.

1. מחקר יפני על נפגעי התקפת הגז ברכבת התתית של טוקיו לפני שנים אחדות העלה ממצאים מדהימים בדבר רגישותם של אנשים לחומרី לחימה כימיים.
2. ביוםנה תיירה أنها פרנק בצורה נוגעת לב את האוירה המדכאת במחבואה אמسطורדים בזמן מלחמת העולם השנייה.
3. שמורת החולה שבצפון נסגרה למבקרים עקב נפילת ענפים גדולים מעצי האיקליפטוס בשמרותה.

חלק ג

בצעו במחברתכם את המשימות שלפניכם לפי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

1. לפניכם משפט: בחופשת הקיץ התקיימה במוזיאון ארץ ישראל בתל אביב תערוכת פסלים מוחל של אגדות הילדיים הקלסיות מכל הזמנים.
 - א. מהו התקfibird של המילה המודגשת בק?
 - ב. העתיקו את המשפט למחברתכם, ותחמו בו כל אחד מן התיאורים.
 - ג. כתבו את המשפט מחדש כך שכל התיאורים יהיו בסוף המשפט. הקפידו על סדר מילים תקין.
 - ד. פרקו את המשפט הנתון לשולשה משפטים פשוטים.
2. לפניכם משפט: כעשרה אלפיים איש אושפזו השנה בבתי חולים בארץ עקב זיהומי מעיים חמוריים כתוצאה מאכילת מזון נגוע בחידקים.
 - א. ציינו את תפקידן התקfibird של המילים המודגשתות בק.
 - ב. העתיקו את המשפט למחברתכם, ותחמו בו כל אחד מן התיאורים.
 - ג. פרקו את המשפט הנתון לשולשה משפטים פשוטים.

תרגומים 5

המירו במחברתכם את קבוצות המשפטים שלפניכם לפי ההוראות.

שימוש לב: אין להשミט מייד (אפשר להשמייט מילים שאינן חיוניות).

1. **ר' השם העיר הטריד את הסופר.**
 2. **הוא עבר לגור בכפר.**
 3. **שם הוא יכולת ברגיעה.**
- א. המירו את משפטי 1 + 2 למשפט פשוט בעל תיאור סיבה.
 - ב. המירו את משפטי 2 + 3 למשפט פשוט בעל תיאור תכלית.
 - ג. המירו את משפטי 2 + 3 למשפט פשוט בעל תיאור תכלית ובעל תיאור מצב.
 - ד. המירו את משפטי 1 + 2 + 3 למשפט פשוט בעל תיאור סיבה ובעל תיאור תכלית.

.2. 1. מתחילה החודש הבא יעברו כל העובדים במשק לשבוע עבודה מקוצר.

2. הדבר יגדיל את מספר שעות הפנאי של הישראלים.

3. כך החלטה הממשלה.

א. המירו את משפטים 1 + 2 למשפט פשוט בעל תיאור סיבת.

ב. המירו את משפטים 1 + 2 למשפט פשוט בעל תיאור זמן.

ג. המירו את משפטים 1 + 3 למשפט פשוט בעל הסגר.

ד. המירו את המשפט שקיבלתם בסעיף "א" או בסעיף "ב" למשפט סביר.

.3. 1. במהלך ייצור גבינות צהובות התגלו חידקים בריכוז גבוה מהמקובל.

2. לפני חודשיים נמכרו הגבינות לבתי מאפה.

3. לא יידעו את הציבור בנושא זה.

4. הגבינות עברו תהליך להשמדת חידקים.

5. כך טעונה החברה.

א. המירו את משפטים 1 + 2 למשפט פשוט בעל תיאור ויתור.

ב. המירו את משפטים 2 + 3 למשפט פשוט בעל תיאור אופן או תיאור תנאי.

ג. הוסיפו נושא מפורש למשפט 3.

ד. המירו את משפטים 4 + 5 למשפט פשוט בעל הסגר.

ה. המירו את משפט 2 למשפט בעל מבנה פעל.

.4.

1. תושב יפן שלח וירוס.

2. הוירוס נשלח לאלפי טלפונים סלולריים.

3. הטלפונים הסלולריים הם של חברת התקשרות "דוקומו".

4. מרכזיות הטלפון ביפן קרסו.

5. דבר זהה קרה לראשונה.

א. המירו את משפטים 1 + 2 למשפט פשוט בעל תיאור מקום.

ב. המירו את משפטים 2 + 4 למשפט פשוט בעל תיאור סיבת.

ג. המירו את משפטים 2 + 3 למשפט פשוט בעל לוווי.

ד. המירו את משפטים 4 + 5 למשפט פשוט בעל תיאור זמן או תיאור אופן.

□ המשפט השmani

משפט שmani הוא משפט הנושא שלו אינו פועל נטוי.

- במשפט שmani הנושא יכול להיות כל אחד מסוגי השמות: שם עצם, שם תואר, שם מספר, פועל ביבוני, תואר הפועל, שם הפועל, צירוף יחס, כינוי שייכות בנטיה והמילים "יש/אין".

נושא	נושא	נושא	נושא	נושא
שלו.	המחברות	משמעות	הספר	תלמיד.
כינוי שייכות בנטיה		שם תואר	שם עצם	אני

האוגד

במשפט שmani יכול להופיע אוגד (אוגד = מהשורש אג"ד, שמשמעותו לחבר, קשר).
אוגד הוא מילה המקשרת בין הנושא לבין הנושא במשפט שmani.
האוגד מתאים בmeno ובמספר לנושא המשפט.

קימאים ארבעה סוגים אוגדים עיקריים:

כל אחת מהמילים שלפניהם המשמשות כאוגדים, יכולה לשמש בתפקיד תחבירי נוסף.

■ **כינוי אוף שלישי** (הוא, היא, הם, הן) - יכול לתפקד הן כנושא והן כאוגד.

נושא	נושא	נושא	נושא
הם	היא	אוכלת.	מי + הנושא.
נחמדים.			

נושא	אוגד	נושא	נושא
חברתי.	הוא	הבחורה	השאלה: מי + הנושא.

■ **הפועל "היה"** (בעצמו ובנטיותיו) - יכול לתפקד הן כנושא והן כאוגד.

נושא	נושא	נושא	נושא
ב חדר.	היה	הילד	היא קיום או הימצאות.
נמצא, יש			הוא יכול לתפקד כנושא אם אפשר להחליף את הפועל "היה" במילים: יש, קיים, נמצא או התקיים. (המשפט הוא משפט פועל)

נושא	נושא	נושא	נושא
אתמול.	היתה	המסיבה	היא קיום או הימצאות.
	התקימה		

נושא	אוגד	נושא	נושא
מושחת.	היתה	המסיבה	הוא יכול לתפקד כאוגד כאשר אי אפשר להחליף במילים: יש, קיים, נמצא או התקיים. (המשפט הוא משפט שmani)
	התקימה, יש		

■ הפעלים "הפר ול" "עשה ול" (בעצם ובנטוותיהם) - יכולם לתקוף זה כנשוא והן כאוגד.

נשוא את הדף בספר.	נשוא הפר	נושא הילד	נשוא - כאשר פעלים אלה מציננים פעולה ממשית.
	פועל		
אוגד (ל) בחור.	אוגד הפר	נושא הנער	אוגד - כאשר פעלים אלה מציננים תהליך או שינוי מצבו של הנושא.
	שינויי מצב		

■ המילה "אין" (בעצמה ובנטוותיה) - יכולה לתקוף זה כנשוא והן כאוגד.

נשוא חברים. מה אין לו?	נשוא לו	נשוא אין	נשוא - כאשר אפשר להחליף את המילה "אין" במילה "יש".
	יש		
אוגד יעיף. לא*	אוגד הבחור	נושא אינו	אוגד - כאשר אי אפשר להחליף את "אין" ב"יש", אבל אפשר להחליף במילה "לא".*
	לא*		(המשפט הוא משפט שמנוי)

* ההמרה למילה "לא" יוצרת משפט שגוי בעברית, אך לצורך הבדיקה אפשר להשתמש בה.

השימוש במילوت השילילה

המילה "אין" ונטיותיה שלולות נשוא שהוא שם, שם תואר או פועל במשמעותו.

המילה "לא" שלולת נשוא פועל בעבר ובעתיד.

המילה "אל" מצטרפת לפועל בעתיד כדי ליצור שלילה במתן פקודה.

לא/אל	אין
הוא לא <u>דיבר</u> . (פועל בעבר)	הוא אינו <u>טיס</u> . (שם)
הוא לא <u>דיבר</u> . (פועל בעתיד)	הדבר אינו <u>מעניין</u> . (שם תואר)
אל <u>תדברו</u> ! (מתן פקודה)	הוא אינו <u>הולך</u> לביומו. (פועל במשמעותו)

תקינות לשונית

כאמור, המילה "אין" שלולת פועל בהווה/במשמעותו, ואין להשתמש בכתיבתה במילה "לא" לשילילת פועל בהווה.

משפט שגוי: אני לא יכול לעשות זאת. אני לא מסוגל ללכט.

משפט תקין: **אני/ איןני** יכול לעשות זאת. **אני/ איןני** מסוגל ללכט.

משמעותה של המילה "אין"

למילה "אין" יש שלוש משמעויות, ובקבות זאת משתנות דרכי הניתנות:

אוֹגֵד
הוּא אִינּוּ נָחַםְדָ. | אוֹגֵד
הוּא אִינּוּ יַלְדָ. | נשׂוֹא
אִין כִּאן לְחַםְסָ (≠ ישׁ כִּאן לְחַםְסָ) אִין לִי כּוֹתָ (≠ ישׁ לִי כּוֹתָ) | נשׂוֹא
אִין לְפַחַדָ. | נשׂוֹא
אִין לְלַכְתָּ. | נשׂוֹא
לִילְדֵי יִשׁ שְׁפָה עֲשִׂירָה. | נשׂוֹא
יִשׁ לְאָפָּשָׁר לְנָעָרָה לְפָעוֹל עַל פִּי אִמּוֹנָתָהָ (רָאוּי לְאָפָּשָׁר) | מְצִינִית שְׁלִילָה (שֶׁל הַנְּשׂוֹא). | מְצִינִית שְׁלִילַת קִיּוֹם = אִינּוּ קִיּוֹם, אִינּוּ נָמֹצָא. | מְשֻׁשֶׁת תְּחִילַת לְמִילָה "אָסּוֹר". |
|----------------------------------|--------------------------------|---|--------------------------|---------------------------|---|--|--|---|---|

משמעותה של המילה "יש"

המילה "יש" היא תמיד הנושא במשפט. למילה "יש" שתי משמעויות:

נשׂוֹא
לִילְדֵי יִשׁ שְׁפָה עֲשִׂירָה.	דָּבָר קִיּוֹם, נָכוֹן בְּמִצְיאָתָה, מֵצָוִי בְּעוֹולָם
נשׂוֹא
יִשׁ לְאָפָּשָׁר לְנָעָרָה לְפָעוֹל עַל פִּי אִמּוֹנָתָהָ (רָאוּי לְאָפָּשָׁר)	רָאוּי, צָרִיךְ (צָרִיכִים לְעָשָׂוֹת, חִיּוּבִים לְעָשָׂוֹת)

השימוש במבנה של משפט שלילה

השימוש במשפט שלילה עשוי ליצור בטקסט טיעון מבנה של ניגוד בין טענת הנגד לבין ההפרכה באופן סטוי.

דוגמה:

амצעי התקשורות האלקטרוניים איןם עיתונות במובנה הרגיל, אללא כי בידור שאמור להתחשב גם ברצון הצופים.
(מתוך המאמר "הדברים מזעעים וקשים לצפייה", עמוד 31 פסקה ד)

הסביר לשימוש במבנה זה:

משפט זה מציג את טענתם של אמצעי התקשורות. המשפט בניו במבנה של שלילה כדי **להציג את חלקו השני של המשפט:**
אמצעי התקשורות האלקטרוניים הם כליזידורי (ולא עיתונות במובנה הרגיל). שימוש במבנה של משפט שלילה בטקסט טיעון
יוצר מבנה של ניגוד בין טענת הנגד (במקרה שלפנינו - טענת אמצעי התקשורות) להפרכה (דעת כותב המאמר) באופן סטוי.

כיצד מרתחים משפט שמאני? (נושא, נשוא ואוגד)

1. ראשית علينا לבדוק אם אין במשפט פועל טבעי. אם אכן כך, לפניו משפט שמאני.

2. מחפשים את ייחדות הנושא ומשמעותו. מותחים קו תחת גרעין הנושא.

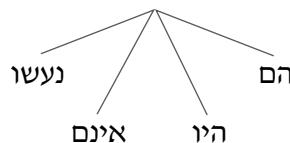
3. מחפשים את אחת המילים היכולות לשמש כאוגד, ובודקים אותה:

• אם המילה היא אוֹגֵד, יש לחפש את הנושא שבמשפט.

• אם המילה היא נשׂוֹא, יש לסייע לה.

הערה: כדי לוודא שמילה מסוימת היא אוֹגֵד, מנסים להחליפה באוגד אחר.

דוגמה: **השמות הפכו** (ל)מעוננים.

נושא + אוגד במילה אחת

רוב סוגים האוגדים יכולים להctrף לנושא המשפט, כשהם מופיעים בגוף ראשון או שני.

גוף ראשון ■

נושא היהתי רubb.	אוגד אני	נושא היהתי רubb.	נושא הפכנו בוגרים.	אוגד אנחנו	נושא לאחרונה לאחרוניים.	נושא+אוגד הפכנו בוגרים.	נושא+אוגד לאחרונה
=	=	=	=				

גוף שני ■

נושא (אתה) מבין עצמי.	אוגד איןך	נושא (אתם) הנכם	נושא אורחינו.	נושא+אוגד מbyn עצמי.	נושא+אוגד הנכם
=	=				

תרגיל 1

במשפטים שלפניכם הבחינו בין אוגד לבין נושא.

א. נתחו את הוגד (אם קיים במשפט) ואת הנושא.

ב. סמןו את יחידת הנושא ומתחו קו תחת גרעין הנושא.

דוגמה:	נושא טביות אצבעות היד	אוגד היא	יחידת הנושא	נושא אמצעי בדוק לאיהי בעלייה.
--------	--------------------------	-------------	-------------	----------------------------------

ג. ציינו את המשמעות של "אין" במשפטים 3, 4, 9, 15.

10. איני יכול לשוכח את דבריו.
11. מדוע אין עוזר לחברך?
12. הספר הזה הפך לרב מכיר.
13. חברי הפך את דפי הספר.
14. ההכנות למסיבה נעשו על ידי חברי הכיתה.
15. הספרים אינם במקומם.
16. העבודה נעשתה לפי כל הכללים.
17. היו זרים בעת חציית הכביש!
18. נעשינו עצובים לאחר הפרידה.
1. הפגיעה בחוג לטבע הייתה מעניינת מאוד.
2. שנות השישים במדינתנו היו דרמתיות במיוחד.
3. השעה אינה מתאימה לביצוע המשימה.
4. מעשייך אינם מקובלים עליינו.
5. תקופת הצבע היא מפנה בחיו של כל אדם.
6. הקנה הוא צמח נפוץ על גdots נחלים.
7. השמים הכהולים נעשו אפורים עם רדת השמש.
8. הלדה הצעירה הייתה לנערה מתבגרת.
9. אין לנו עניין בדבר.

דגמים שווים של משפט שמי

נושא הליות בכנען.	נושא יפים ש"ע מיודע	נושא מוסכרים. ש"ת איינו מיודע	נושא התלמידים ש"ע מיודע	נושא משפט שם העצם המידוע הוא הנושא.
----------------------	------------------------------	--	----------------------------------	---

נושא התלמידים ש"ע איינו מיודע	נושא תלמידים מוסכרים... ש"ת איינו מיודע	נושא משפט שם העצם מיודע הוא הנושא.
--	--	--

נושא שם גוף (שם הוא מיודע) + שם עצם שאינו מיודע = משפט. המילה המידעת היא הנושא.

נושא אנו. שם גוף מיודע	נושא חברים טובים ש"ע איינו מיודע	נושא חברים ש"ע מיודע	נושא אנו שם גוף מיודע	נושא מורה. ש"ע איינו מיודע	נושא האיש ש"ע מיודע
---------------------------------	---	-------------------------------	--------------------------------	-------------------------------------	------------------------------

• כאשר שני שמות העצם מיודיעים, הראשון מביניהם הוא הנושא.

נושא הילד הוא אחיו. ש"ע מיודע	נושא הילד ש"ע מיודע	נושא המורה. ש"ע מיודע
--	------------------------------	--------------------------------

• כינוי רומי יהיה נושא המשפט אם אחוריו בא שם עצם.

נושא הוא ספר.	נושא זה ספר.	נושא זה הלימוד שלנו. ש"ע מיודע
---------------------	--------------------	--

• לפני נושא אין מילת יחס. אך מילה המכילה צירוף יחס אינה נושא המשפט.

נושא על הגג עציצים רבים.	נושא על הגג - איןו הנושא	נושא לחברתי שייער ארון.	נושא לחברתי - איןו הנושא	נושא בעיר. בעיר - איןו הנושא
--------------------------------	-----------------------------	-------------------------------	-----------------------------	------------------------------------

2 מרכז

נתחו את ייחdet הנושא ואת הנושא במשפטים שלפניכם.

תזכורת: לפני נושא לא תבוא מילת יחס.

הקיפו במעגל את מילוט היחס. המילים הבאות אחרי מילוט היחס אינן נושא.

דוגמא: לרוטי תיק חדש. ← ל(**רוטי**) תיק חדש.

1. הילדים בחדר זה נחמדים.

2. בקבוצה זו אין ילדים עצלנים.

3. הבטים בשכונתנו נמנעים.

4. הבטים אינם נמנעים בשכונתנו.

5. לחברי הכנסת זכויות רבות.

6. זהו כתובתי החדש.

7. הספרים על מדף זה כבדים מאוד.

8. תלמיד מצטיין הוא תלמיד זה.

9. בית ספרנו שלוש מעבדות מחשבים.

10. תלמידים חרוצים אנחנו.

שם הפעול כנושא (מבנה מודלי)

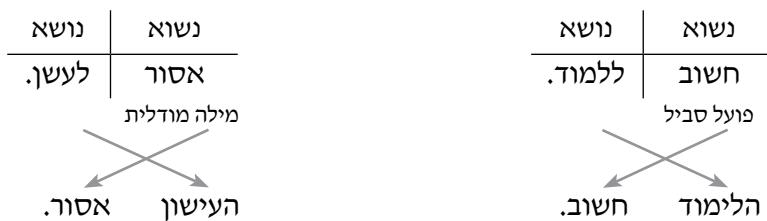
- באשר מופיע פועל סביל ברגעינו או מילב מודלית ואחריהם שם פועל שם הונאה המשפט.

דוגמאות לפעלים סבילים: ראי, חשוב, מותה, מומלץ

דוגמאות למיללים מודליות: כדי, געים, אסור, ראוי, אפשר

מיללים מודליות הן מיללים המביאות את יחס הדובר לנאמר.

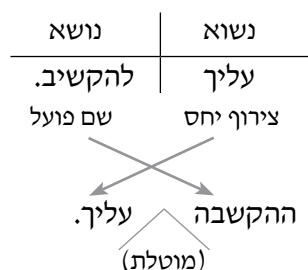
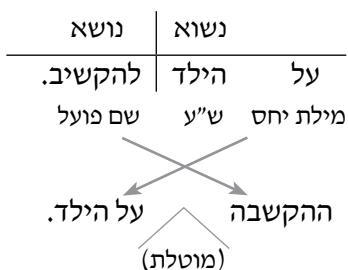
הבדיקה: הופכים את שם הפועל לשם פעולה ומחליפים בהצלבה את מקוםם של שם הפועל ושל המילה המודלית או של הפועל הסביל.

- כאשר לשם הפועל מתלוים משלימים, רואים במבנה זה משפט מורכב בעל פסוקיות מצומצמות. (ראו עמוד 306)
 - המשפטים בעלי המבנה המודליהם משפטים שיש בהם מבוע סתמי.

- **צירוף יחס בתפקיד הנושא** - משפט שמנוי שבו צירוף היחס הוא הנושא, ושם הפועל הוא הנושא.

- מילת היחס "על" + כינוי גוף + שם הפועל
 - מילת היחס "על" + שם עצם + שם הפועל

שם הפועל בİŞוא

- שם הפועל הוא נשוא במשפט כאשר הוא בא אחרי שם עצם ואוגד.

נושא	מטרתי	היא	אוגד	נושא
להצלחה. שם פועל גוף שלישי	ש"ע	היא	אוגד	נושא

- גם כאשר אין אוגד במשפט, שם הפועל הוא נשוא אם אין במשפט נשוא אחר.
(לצורך בדיקה אפשר להציב בין הנושא לבין הנושא)

נושא להצלחה. שם פועל מטרות היא להצלחה.	נושא מטרתי ש"ע
--	----------------------

כיצד מנהלים משפט שמוני (על כל חלקיו)?

1. ראשית علينا לבדוק אם אין במשפט פועל נטוי. אם אכן כך, לפניו משפט שמוני.
2. מחפשים את **יחידת הנושא** ומסמנים את הגሩין ואת הלוואים הצמודים אליו.
3. מחפשים את אחת המילims היכולה לשמש **אוגד**, ובודקים אותה:
 - אם המילה היא **אוגד**, יש לחפש את הנושא שבמשפט.
 - אם המילה היא **נושא**, יש לסמן אותה.
4. **מושלמי הנושא**
 - אם הנושא הוא **שם**, באים אחוריו רק **לוואים**.
 - אם הנושא הוא **פועל בבינוני** או שם תואר, באים אחוריו **מושלמי פועל** (מושאים ו/או תיאורים).

דוגמאות:

נושא	אוגד
לוואי היצואן החשוב ביותר (של) אשכולות באזור הימ התיכון. <u>שם ← אחוריו רק לוואים</u>	היא גוף 3

נושא	אוגד	מושא	נושא	מושא	תיאור מקום
לוואי הספרות הישראלית <u>פועל בבינוני ← אחוריו מושלמי פועל</u>	היא אינה	לוואי זכה	לוואי להכרה הרואה לה	לוואי זוכה	בעולם הרחב.

תרגיל 3

- העתיקו את המשפטים למחברתכם, ונתחו את כל חלקי המשפט שלמדתם.
1. "עת מול" הוא עיתון לנושאים בתחום ההיסטוריה.
 2. מפלגת הקונגרס האפריקאי היא המפלגה המנצחת בבחירות לפרלמנט בדרום אפריקה אטמול.
 3. "מרבד הקסמים" הוא כינוי לעלייה המוניות של יהודי תימן לארץ ישראל בשנת 1949.
 4. התקשרות הישראלית אינה משאית דבר ללא תגובה.
 5. אחת המגמות הבולטות בתערוכה מלמדת על הנטיה הגוברת לשילוב בין סגנונות שונים.
 6. הציבור אינו נמנע מלקטוף פרחים מוגנים.
 7. הדגם הראשוני של שוואב האבק משנת 1869 אינו דומה כלל למבחן המודרני של היום.
 8. הווארד ספר, מפכ"ל משטרת ניו יורק, אחראי להקטנה הדרמטית בэмדי הפשע בעירו.
 9. אישה זו אחראית לקבוצה גדולה של חוקרות בתחום מדעי המוח.
 10. עמק החולה הוא חלק מהשבר הסורי אפריקאי.
 11. תקופת הרנסנס הייתה תור הזהב של ההשכלה של היהודי איטליה.

המורת משפטים שמננים למשפטים פועליים

כדי להמיר משפט שמני למשפט פועלי אפשר לנகוט את אחד מן הדרכים שלפניכם:

- כאשר יש במשפט שם פעולה אפשר להפוך אותו לפועל נטוי ולהתאים לו את נושא המשפט.
(לעתים יש צורך להוסיף נושא למשפט)

דוגמאות:
המשפט השמוני: מטרת הספר זהה היא **הצגת** עדויות שני הצדדים. (שם פעולה)
המרה **למשפט פועל**: הספר זהה **מציג** את עדויות שני הצדדים. (פועל נטוי)
המשפט השמוני: **החלטת** מועצת המנהלים הייתה להעלות את שכר העובדים. (שם פעולה)
המרה **למשפט פועל**: **מועצה** המנהלים **החייבת** להעלות את שכר העובדים. (פועל נטוי)

- כאשר מופיעים במשפט תחלIFI הפועל "יש/אין" אפשר להפוך אותם לפועל נטוי.

המשפט השמוני: בספר זה אין חומר בנושא המבוקש.
המרה **למשפט פועל**: בספר זה **לא מצאנו** חומר בנושא המבוקש. (פועל נטוי)

- כאשר מופיע במשפט שם תואר (כNESSOA) אפשר להפוך אותו לפועל נטוי (בעבר או בעתיד).

המשפט השמוני: הספר הזה **משמעותי**. (שם תואר)
המרה **למשפט פועל**: הספר הזה **ענין** אותו. (פועל נטוי)

תרגיל 4 (המורות)

א. לפניים משפטיים שמננים. נסחו את המשפטים כמשפטים פועליים. תוכלו להשתמש בנושא רגיל או בנושא מורחב.

הערה: **יתכן** שהניסוח החדש יגרור השמטה של חלקים מן המשפט המקורי או הוספה מילים הגיוניות.

ב. מהי המשמעות המשותפת למילה "אין" במשפטים 3 ו-8.

ג. כתבו את המספרים המופיעים במשפטים במילים, ונקדו אותם בnikud חלקי המעיד על ההגייה הנכונה.

1. תחילת פריחתו של בן החץ הסתווי בחודש ספטמבר.

2. הנשך הביוLOGI היה בשימוש כבר במאה ה-14 על ידי היטרים.

3. במצב הנוכחי אין ציבור דאגה מפני הבאות.

4. השמות הנוספים של חג השבועות הוא חג הביכורים על שם מנח הבאת הביכורים לבית המקדש.

5. תנועת כדורי הארץ סביב המשמש היא במעגלים.

6. במשטרת ישראל קיימ לאחרונה תגבור משמעותי של 38 סוכנים חשאיים במטרה להילחם באלימות הסמים.

7. המיומניות הנדרשות בהטסת דאון גבוהות לאין ערוך מהמיומניות הנדרשות בהטסת מטוס רגיל.

8. בישראל אין כמעט מזדיות לצורך בטול נשתי בעקבות מבצע עובדה, המבצע לשחרור אילת.

9. דרישת תלמידי י"ב הייתה לצאת לטויל שניתי בעקבות מבצע עובדה, המבצע לשחרור אילת.

פרק משפטים פשוטים

■ כאשר יש במשפט תמורה, אפשר להפוך את התמורה למשפט שמני.

המשפט: פروف' דן שכתמן, חוקר בטכניון בתחום הכימיה, זכה בפרס נובל לכימיה על מחקרו בתחום הגבישים.

פירוק המשפט: (1) פروف' דן שכתמן הוא חוקר בטכניון בתחום הכימיה.

(2) הוא זכה בפרס נובל לכימיה על מחקרו בתחום הגבישים.

■ כאשר יש במשפט פרטיים רבים, אפשר לפצל אותם על ידי בנית משפטיים שמנויים.

המשפט: בין שדה התעופה הקטן של ראש פינה לאתר הנצחה "יד לשותנה" פורחות מאות סתווניות מסווג

"סתוונית ירושלים".

פירוק המשפט: (1) ליד שדה התעופה הקטן של ראש פינה יש אתר הנצחה "יד לשותנה".

(2) בין שדה התעופה לאתר הנצחה פורחות מאות סתווניות.

(3) הסתווניות הן מסווג "סתוונית ירושלים".

תרגיל 5 (המשך)

פרק כל אחד מן המשפטים שלפניכם לששושם משפטיים פשוטים. הקפידו על סדר הגיוני של הצגת הדברים.

1. ביקור בעיר רملה, אחת מהערים העתיקות ביותר בארץ, מאפשר מגוון רחב של אפשרויות סיול לכל בני המשפחה.
2. בבית שאן העתיקה נחשף מרכז מפואר של בתים מרוחז מתקופה הרומית מהגדולים במזרח התיכון.
3. מפתח מידבא, מפתח פסיפס של ארץ ישראל ואזור הים התיכון מן המאה הששית, נתגלתה בין חורבותיה של כניסה עתיקה בעיירה מידבא שבמעבר הירדן המזרחי.
4. נארה ציגלר, בוגרת החוג לעיצוב תעשייתי במכון הדסה בירושלים, החליטה להתגייס לטובת אוכלוסיית העיורים ולעצב עבורם סדרת כלי מטבח שימושיים.
5. כמאה ועשרים אלף יהודים מעיראק הוטסו לארץ בשנת 1950 על ידי הסוכנות היהודית במבצע "עזרה ונחמה".
6. באמצעות שורה ארוכה של מדיניות במקומות שונים בעולם הוכר כט ייחודי למרחק של כ-400 שנות או מכדור הארץ.
7. חיפוש מסגרת לחיזיתו הוביל את אנשי הعليיה השלישית להקמת צורת ההתיישבות חקלאית חדשה, מושב העובדים.

פרק 6 (משפטים "אין" / "יש")

קראו בעמ' 38 תרגיל 1 "טיול לקטים" - "נקודות להרחבת הנושא".

1. העתיקו למחברתכם:

- א. 3 משפטיים שבהם המילים "אין" או "יש" הן נשוא.
- ב. 2 משפטיים שבהם המילה "אין" היא אוגד. (קראו בצורה תקנית את המספרים 3 ו-2 בהקשרם במשפטים שבסעיף זה)
2. נ scho כלל - מתי המילה "אין" (או "יש") יכולה להיות נשוא, ומתי היא אוגד.
3. במשפטים שבהם המילים "אין/יש" הן נשוא, כתבו את המשמעות שלהן. (לפחות 2 משמעויות)

התפקידים הרטוריים של המשפט השmani

בטקסטים תיאוריים ובtekסטים מוסרי מודיע (למשל בערך אנציקלופדי) יש ריבוי של משפטיים שמנויים.

- משפטיים שמנויים מעניקים לטעט אופי קבוע, יציב, סטטי ותחושה של חוסר שינוי.
- משפטיים שמנויים יוצרים לעתים הדגשה והעចמת המסר.
- שימוש במשפטים פשוטים וקצרים יוצר ריתמוס קבוע בפסקה, מחדד את הנאמר ומדגיש את המסר.

פרק 7

לפניכם שלושה טקסטים קצרים ומשפט.

העתיקו למחברתכם את מספרם, וציינו מה תרומותם של המשפטים השמנויים לטעט.

1. "... אין זה שם ספרותי. איני רואה עצמי כסופר הכותב דברי ספרות. זו כרוניקה מתוך הפליטה אושוויז. הייתי שם במשך שניםים. אין הזמן שם כפי שהוא כאן על כדור הארץ... לתושבי פליטה זו לא היו שמות, לא היו להם הורים, ולא היו להם ילדים. ... הם לא חיו לפי החוקים של העולם כאן ולא מתו. השם שלהם היה המספר קטנייק (המספר שקבעו באושוויז על זורעו של כל עציר במחנה)..."

מתוך עדותו של הסופר יהיאל דינור (הידוע בכינוי ק' צטניק), "אני מאישים", מאגר עדויות ממשפט אייכמן.

2. דגל לאומי הוא אחד הסמלים המובהקים של כל מדינה. דגלת של מדינת ישראל הוא בד מלכני בצבע לבן, ועליו שני פסי תכלת כהים, ובמרכזו מגן דוד. מגן דוד היה סמל יהודי במשך דורות רבים. על פי המסורת היהודית, סמל זה היה מצויר על מגני לוחמים של דוד המלך... עם תחיית התנועה הציונית הפר המגן דוד לסמל העם היהודי.

"מאה מושגים שלי – דמוקרטיה", 2005, קורן נشر שרכי

3. המורה הזה הוא מורה טוב.
4. בונה – מכدرس גדול שכון מים ממפחחת הבוניים שתפוצתו אירופה, אסיה וצפון אפריקה. יש שני מינים: הבונה האירופי והבונה הקנדי. פרוטו-סמכה ואינה חדרה למים, זנבו רחב ומשמש לשיטות, ושינויו החותכות גדולות ומיועדות לכursos גזעי עצים. חי במושבות הבוניות על איים דמויי כיפת.

מתוך: "רב ערך – לקסיקון סטימצקי"

תפקידו הרטורי (פרגמטי) של המבנה המודלי

מבנה זה מעניק לטקסט פונקציית נחרצות ושל הדגשה. דוגמאות: חובה ללמידה, עליו לשבת, מומלץ לקרוא

תפקידו הרטורי (פרגמטי) של משפטים "יש / אין" + שם הפעול

במשפטים "יש / אין" מבצע הפעולה (הנושא הלוגי של המשפט) אינו מוזכר. קיימות סיבות אחדותiae לאן מפורש של מבצע הפעולה:

1. מבצע הפעולה אינו ידוע.
2. מבצע הפעולה אינו חשוב.
3. מבצע הפעולה יכול להיות כל אחד.
4. יש כוונה להסתיר את מבצע הפעולה (לעתים מתוך מגמה להימנע מלקיים אחריות).

מרבים להשתמש במבנה זה בעיקר בהוראות שונות: הוראות לבישול, הוראות הפעלה למכשירים שונים, הוראות להרכבת מכשירים וכן בפרסומות כדי לתרת לקורא תחושה שהפרסומת עוסקת בעבודות.

פעילות כתיבה לתלקייט דף הוראות - טקסט שימוני

א. בחרו פעילות אחת מבין השתיים:

(1) בן משפחה מבוגר רכש לאחרונה טלפון חכם.

כתבו עבورو דף הוראות כיצד להשתמש בטלפון (לחиг, להשתמש ברשות חברותית או לפתחה בה קבוצה).

(2) אתם מעוניינים לשחק במשחק אינטראקטיבי מול חבר, שאינו מכיר את כללי המשחק.

כתבו עבورو את כללי המשחק, ושלחו לו אותם במיל כדי שתוכלו להתחיל לשחק.

ב. לאחר כתיבת דף ההוראות:

1. בדקו באילו רכיבים לשוניים השתמשתם, וכייז רכיבים אלו תרמו למטרתו של הטקסט.

2. המירו חלק מן הטקסט ללשון ציוי או לבנייה מודלי, כיצד השפיעה המרה זו על אופי הטקסט מבחינה רטורית?

3. את התהילה כולו תעדו בתיק עבודות (בתלקייט).

בטקסט הסבירה רוחים מבנים מודלים ומשפטי "יש / אין".

קראו את הטקסט שלפניכם ובצעו את המשימות שאחריו.

"סוגרים את הברז"

הכינרת השוקעת ומפלס המים היורד, המראה של שף הירקון שהפר לשוללית, וכל מומחי המים לминיהם, עוררו אותי לתגובה מיידית. יש רגעים שבהם כאזרחות ממושמעת אני מבינה שאין צורך להמתין לגזרות שתפקיד עליינו המדינה. מוטב לאזרר את הגזרות בתנדבות.

כיוון שאני נקיינית כפייתית, אחת שרווחצת במeo ידיה כמה פעמים בשבוע את מכוניתה - החלטתי שמעתהacial בבית יש להකפיד על כמה חוקים: מהשבוע יש לחסוך. אין למלא את הדלי עד גודתו ואחר כך לשפוך לפחות את מחציתו, מהשבוע יש למלא רק שלישquam זמני של הדלי. זה מספיק לי. גינת הוג של מושקית פעמיים ביום על ידי טפטפות. מעכשו יש להשകות פעם בשבוע את עצי הזית ואת הפרחים בציגור השקיה. מעכשו צריך להתחייב להשകות אותם רק פעם בעשרה ימים, ביעילות ובלי זרנוקים מיותרים.

ילדים קטנים כבר אין לי, אבל לנכדי, כшибואו לבקר, אודיע כי חובה עליהם להתרחץ באמבטיה משותפת. גם אני עצמי, שאmbטיה מלאה של קצף היא הפסיכיאטר שלי פעמיים ביום, מודעה: אני מתרחצת היום באמבטיה של שליש המכסה.

אני מאמינה גדולה באלה הדברים הקטנים. כל אחד מאתנו צריך לחסוך היום במטבח שלו, בגינה שלו, באמבטיה שלו - לחסוך והרבה. וחוץ מזה, אני מרחמת על ראש הממשלה. אין אומרת אימא שלוי? צרות באות בצרורויות. לא די לו בענייני קוואליציות, סחיתות פוליטיות ואלימות - גם אליו הטבע בוגדים בו. החברים שלו לקואליציה משגעים אותו, ועכשו בא גם הטבע ומאותת לו שאו-טו גם הברזים בבית עומדים להתייבש.

אם כן, חברים, עליינו להתגיים, אולי המלחמה המשותפת בזכות המים תוריד את רף האלימות והשנהה במדינה.

מיעובד מתוך "לאישה", ברוריה אבידן-בריר, 17 ביולי 2000

שאלות

1. זה בטקסט את המבנים המודלים, והעתיקו אותם למחברתכם.
2. א. במה מבנים אלה עוזרים לכותבת להשיג את מטרתה?
ב. מהו האפקט הרטורי של החזרה על מבנים אלה?
ג. נסחו במילים שלכם את מטרתה של הכותבת בכתיבת טקסט זה.
3. בטקסט מופיעות המילים "יש" ו"אין" במשמעותות שונות.
ציינו כל אחת מן המשמעות ותנו דוגמה אחת לכל משמעות. (סה"כ 4 משמעות).
4. זה בטקסט מילת פניה וציינו את תרומתה הרטورية לטקסט.

עבודת חקר לתלkit

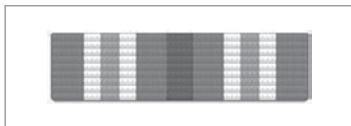
לפניכם מוצגים 6 רמזים שונים הקשורים למלחמות ישראל. כל רמז מייצג מלחמה אחרת.

1. **היעזרו** במקורות מיידע שונים וגו' לאיזו מלחמה קשור כל רמז.
2. כתבו את הסיפור המסתתר מאחוריו כל רמז. על כל אחת מן המלחמות כתבו פסקה קצרה.
3. דנו בכיתה - איזה סוג משפט שולט בטקסטים שכתבתם - פועל או שמני, והאם סוג זה אכן תורם לטקסט? הצעה: ערכו תחרות בין תלמידי הכיתה מי הוא הראשון שיצילח לזהות את כל שש המלחמות ולהסביר את הרמז.

סיפור

בוקר אחד התעוררה אמו של צבי לאחר שחלמה חלום רע. "חלמתי שכמה אנשים מגיעים לשכונה שלנו. הם שואלים את השכנים איפה גרה משפחחת פלדמן. הם דופקים על דלתנו. אני קמה מהמיטה ופותחת את הדלת. אני שואלת אם צבי נהרג. לא, הוא נעדר". כמה ימים אחר כך התעוררנו בני משפחחת פלדמן מדפיקות בדלת. פנינה פתחה את הדלת וראתה כמה אנשים עומדים בכניסה - צבי פלדמן נעדר.

אות מלחמה

חפץ

תמונה

סמל עיר

סדין לבן

צנחנים

שיר

chorf 73

מילים : שמואל הספרי

אנחנו ילדים של חורף שנת שבעים ושלוש
חלמתם אותנו לראשונה עם שחר, בתום הקרבנות
הייתם גברים עייפים שהוזו למולם הטוב
הייתן נשים צעריות מודאגות ורציתן כל כך לאחוב
וכשהריהם אוחנו באהבה בחורף שבעים ושלוש
רציתם למלא בגופכם את מה שהיסירה המלחמה...

מִשְׁפַּט יְיחָד

משפט יחוד הוא משפט, שאחד מחלקיו התחביריים הוצאה מtower המשפט והועבר לראש המשפט לצורך הדגשה. החלק שהועבר לראש המשפט, נקרא **חלק יחוד**. תפקידו התחבירי של חלק היעוד זהה לתפקיד המקורי של המילה במשפט המקורי. tower המשפט עצמו מופיע כינוי מוסב המתיחס לחלק היעוד.

סדר הפעולות ביצירת משפט יחוד:

1. הסדר הרגיל (משפט פשוט)
 2. העברת משלים לרأس המשפט
 3. כינוי מוסב במקום המשלימים
- התוצאה = משפט יחוד

דוגמאות:

- א. 1. המשפט פשוט - **שערה של להיות ארון.**
2. העברת משלים לרأس המשפט - **לייה**
3. כינוי מוסב - **שערה**

נושא ארון.	נושא (+לווי) שערה כינוי מוסב	חלק יחוד - לווי לייה	משפט יחוד -
---------------	------------------------------------	---------------------------------------	-------------

ב. המשפט פשוט - **קיבلتني את המנתנות לפני שבוע.**

תיוך זמן לפני שבוע.	מושא אותן כינוי מוסב	נושא + נושא קיבلتני הנתנות	חלקIchoud - מושא הנתנות	משפט Ichoud -
------------------------	----------------------------	----------------------------------	--	---------------

- כמעט כל משפט אפשר להפוך למשפט יחוד על ידי העברת אחת המילים מtower המשפט אל ראשו והוספת כינוי מוסב בתוך המשפט עצמו.
- רצוי לא ליעיד את נושא המשפט.
- כל משפט יחוד אפשר להפוך למשפט פשוט על ידי החזרת חלק היעוד למקוםו המקורי במשפט.

דוגמאות:

- ירושלים** - הרים סביב לה. (משפט יחוד)
הרims סביב **ליירושלים**. (משפט פשוט)
תמונה זו, התבוננתי בה זמן רב. (משפט יחוד)
התבוננתי **בתמונה זו** זמן רב. (משפט פשוט)

פיסוק משפט יחוד

אחרי חלק היעוד לא חייב לבוא סימן פיסוק, אבל אפשר לסמן אותו קו מפheid או פסיק.

תרגיל 1

העתיקו למחברתכם את המשפטים שלפניכם, ונתחו את הושא לסוגיו ואת הנושא לסוגיו.
במשפטים שיש בהם חלק ייחוד, סמןו את חלק היחוד וציינו את תפקידו התחבירי.

1. ספר זה יש בו עניין רב לכל הציבור.
2. בג'ז, בית הדין הגובה לצדק, החלטותיו ניתנות לאחר שיקולים מעמיקים.
3. מגילת Aiכה איתה קוראים בתשעה באב בניגון נוגה.
4. ישראל אין בה כמעט מודעות לצורך לשמור על שונות האלומגים.
5. חלוקת תעוזות הכספיות לעובדי משרד הממשלה נערכה בהשתתפות השרים השונים.
6. ההילולה במירון, מנהג העלייה לקבר רבי שמעון בר יוחאי, החלו לחוגג אותה, כמובן, רק באמצע המאה ה-16.
7. טקס חלוקת פרס ישראל נערך מדי שנה במושאי יום העצמאות.
8. הסערה האחרונה התחוללה בעקבות דבריו של חבר הכנסת.
9. נתן אלתרמן, מחשובי המשוררים העבריים בדורנו, שירתו מצטיינת בחידושי לשון רבים.
10. מבצע לכידת הזאבים מטרתו היא גילוי פרטים על אורח החיים של הזאבים בגולן.

תרגיל 2

לפניכם משפטיים המכילים מילים דומות בתפקידים שונים. נתחו את תפקידה התחבירי של המילה המודגשת.

1. א. בליל קיז חלמתי על נסיעה לחו"ל.
ב. ההצעה "חלום לייל קיז" נכתבה על ידי שקספיר.
ג. מחשבותי בליל קיז נסבו סביב המזגן.
ד. לייל קיז חם - בו רציתי לשחות בברכה.
2. א. כספי נמצא בبنק.
ב. שכני, מר כספי, בירך אותי לשлом.
ג. נתתי למוכר את כספי.
ד. כספי עליו אני שומר בנק.
ה. השמים קיבלו צבע כספי.
3. א. התערכוה מתקיימת בחיפה.
ב. חיפה נמצאת על חוף הים.
ג. חיפה ביקרנו בה בשבוע שעבר.
ד. המנהלת סיפרה לנו על חיפה.
ה. עיר הכרמל חיפה היא עיר יפה מאוד.
4. א. בחינת המיוון لتלמידים החדשים תתקיים בעולם.
ב. אנו תלמידים חדשים בבית הספר.
ג. הבחינה הזו מועדת רק لتלמידים חדשים.
ד. תלמידים חדשים אותם קיבלו התלמידים הוותיקים.
ה. לאורם הכנושים הוזמנו רק התלמידים החדשים.

המראות ודיווקי האגיה

בהמטרה ממשפט פשוט למשפט יחוד יש לעבוד לפי ההוראות שבעמ' 214.

מכתב 3

חלק א - המירו את המשפטים שלפניכם למשפט יחוד.

1. התושבים במדינת ישראל משלמים מסוימים מהగבויים בעולם.

2. עקיצת העקב מוסכנת מאוד לילדים.

3. תוכלו לבצע באינטרנט פעולות שונות החוסכות זמן.

4. קרן "יונייצ'" דואגת לשולם של ילדים במדינות נחלשות.

5. ההליכה בנهر החצבni ביום הקיץ החמים מהנה ביותר.

6. עיתונות בטתי מרשונת עלולה לגרום נזק לציבור.

7. התופעה של התרחבות התקשרות יצרה אדם קוסמופוליטי.

8. צפיה מרובה בטלוויזיה גורמת לניעון רוחני ו גופני.

9. תושבי הכפר הציורי ויגנלה חיים בחשכה תמידית בשל אלו של אחד ההרים הסמוך לכפר.

10. ספרו של חאלד חוסייני "רודף העפיפונים" הפך בן לילה לרָב-מכר.

חלק ב - המירו את המשפטים שלפניכם ממשפט יחוד למשפט פשוט.

1. התכנית החדשנית משרד האוצר החליט לדחותה.

2. תרגילים אלה מטרתם היא טיפול קורא טוב.

3. כרטיס חבר שני לרשף החדשנית קיברתי אותו.

4. הטלוויזיה צפיה מרובה בה גורמת לניעון רוחני ו גופני.

5. החנות החדשנית בה קניתי חליפה מיוחדת לכבוד האירוע.

6. קדחתים תינוכנית הילד הקטן סובל ממנה זמן רב.

חלק ג - בחרו את הכנוי המוסף הנכון לחלק היחוד שבמשפט.

1. הסכמה נ רחבת בעניין - **בלעדיה / בלעדיה** לא נצליח להתקדם.

2. נער זה - **מןנו / ממנו** ביקשתי עזרה.

3. דודי ודודותני - **אצלם / אצלן / אצלם / אצלן** אני מוצא אוזן קשבת.

תפקידו הרטורי של חלק היחוד ותורומו לטקסט

- להציג את אחד מחלקי המשפט.
- למשוך את תשומת לבו של הקורא למיליה או לביטוי המופיעים בראש המשפט (אל חלק היחוד).
- משפטים ייחוד רוחניים בלשון הדיבור. לדוגמה, יرون (הפסקה בדיון) אני ממש כועס עליו.

תרגול כתוב הפלנוגרפיה

עבודה בקבוצות

פעילויות 1

לאחר ההמורות שבייצעתם בתרגיל 3 (שבעמוד הקודם) בחלק א ובחלק ב - דונו בכיתה בהבדל הרטורי בין שני המבנים התחביריים. הציגו שתי דוגמאות לביסוס דבריכם.

פעילויות 2

קראו את שיר הילדים **"לא סובלת את השעון"** של מירה מאיר מתוך ספרה "אני אוהב לצייר" (ספרית פועלם).

מה זה פה? אני אדם והוא סתום שעון. או מדוע כולם שומעים בקולו? אולי לא? הסתכלו בבוקר, כשהוא מצווה, כולם יוצאים מהבית - החלבן, הרופא, השומר, התלמיד, מנקה הרחובות - השעון אמר! חשיבות מאד! ולי מתחשך יום אחד - אותו לפרק, ואולי הוא ינוח לו בשלום וגם לי יהיה מותר בשקט לחלום?! 	<p>להגיד את האמת - השעון הזה נדמה לו שהוא מלך ובعد זה אני אותו לא כל כך סובלת. מןני ש תמיד הוא אומר לי מה לעשות זה נמאס. מתי מקום מתי לאכול מתי לשחק מתי לא לעשות כלום. מתי לישון מתי לחזור מתי לשאול. מי יכול דבר כזה לסביר.</p>
--	--

שאלות

1. א. השיר פותח בשורה - "להגיד את האמת". המשך הבית הראשון הוא משפט ייחוד.
מהו חלק הייחוד המופיע בבית הראשון, ומהם הכוינויים המוסבים לו?
ב. המירו את הבית הראשון למשפט חיוי (לא חלק ייחוד).
ג. האם לדעתכם שני הניסוחים מעניקים אפקט רטורי זהה? איך מבנה תחבירי עדיף בעיניכם? נמקו את עמדתכם.
2. בהמשך השיר הדוברת מדגישה שוב את השעון, אך בדרך אחרת.
באיזו דרך היא עשוה זאת?
האם נוצר אפקט רטורי זהה לחלק הייחוד?
3. "אני אדם והוא סתום שעון". מהו תפקידו הרטורי של המילה "סתם" בשיר?
4. א. בשיר מופיעים פעלים רבים בצורה שם הפועל. העתיקו ארבעה מהם למחברתכם.
ב. מדוע לדעתכם יש שימוש בצורה פועל זו בשיר? בתשובתכם שלבו פועל אחד או שניים לצורך הדגמה.
5. איזו תקופה לדעתכם מוטארת בשיר? איזו מילה "מסגירה" את התקופה?

פעילות קבוצתית לכתיבת תלקיט

- א. השיר הוא שיר ילדים. האם הוא מתאים רק לילדים? האם אהבתם לקרוא אותו? האם השעון מנהל את חייכם?
done בيتרונות ובחסרוןות שיש לשעון בחיי היום-יום, והעלו על הכתב פסקה שנושאה "יתרונותיו וחרונונו של השעון בחיי היום-יום שלו". נסו להציג את הנושא בפני תלמידי הכיתה בצורה יצירתיות.
ב. בכתיבהכם שלבו משפטים ייחודיים כך שייתרמו לטקסט מבחינה רטورية.

פעילות 3 - תקינות תחבירית

- קראו את הטקסט שכותב תלמיד.
- בדקו את הטקסט מבחינת תקינות תחבירית.
- כתבו את הטקסט מחדש ותקנו את הדרוש תיקון. (היערו במעבד תמלילים)

וינט' היא מילה אופנתית, שמשמעותה פריט עתיק יחסית שנitin לקנות בחניות יד שנייה. כמו כן מדובר בפריט עשוי להיות בעל מראה וינט'. – מראה ישן נושן. המילה שאליה מעולם היין, והוא מצין בצד ישן ומשובח. אחת החלופות שהאקדמיה שקלה הוא המילה "נושנות". מילה זו, הסבירו באקדמיה, יש בו מעין רמז לביטוי שנאמר על יין משובח. בשנים האחרונות הולך וגובר פתיחותו של האקדמיה לשון העברית. האקדמיה מנסה להכניס לשפה יותר ויוטר מילים שהוגם "ישראלים פשוטים", ולא אנשי השפה הגבוהה: אנשים שלא נולדו עם תואר בלשון עברית ועם ידע יוצאי דופן בנבכי השפה, אך הם אהבים את העברית, ויש להם ראש יצירתי ופתוח. האקדמיה רואה בשיתוף פעולה עם הציבור הרחב משאב של ממש בחיזוקו ובטיפוחו של השפה העברית.

- הסבירו בכתב את הטעויות התחביריות שמצאתם בטקסט, וכי怎 תיקנתם אותן.
(בהסבירים השתמשו במונחים תחביריים)
- שמרו בתליקיט את כל שלבי המשימה כולל ההסבירים.
- דנו בינם - מדוע לדעתכם חשוב לשומר על שפה תקנית?
בailo מזכירים חשוב להקפיד במיוחד על שפה תקנית? נמקו את עמדתם.

משפט פשוט בעל חלקים כולים

משפט פשוט כוללים הוא משפט שביסודותיו היה רצף של משפטי פשוטים. עקב צורך במצומם התגלגול המשפטי פשוטים למשפט אחד על פני השטח, ומשפט זה נקרא משפט בעל חלקים כוללים.

לפניכם דוגמה לשלווה משפטים הכלולים את כל המידע:

- בשיעור מוזיקה הקשבנו קשר רב לבטהובן.
 - בשיעור מוזיקה הקשבנו קשר רב למוצרט.
 - בשיעור מוזיקה הקשבנו קשר רב לשטריאוס.

הgalgo (הקייזר) של משפטים אלה יוצר משפט אחד - משפט פשוט בעל חלקים כוללים:

- בשיעור מוזיקה הקשחנו קשר רב לבטהובן, לmozרט ולשטרמוס.

- במשפט פשוט בעל חלקים כוללים אחד מחלוקת התהבראים של המשפט (או יותר מאחד) מופיע יותר מפעם אחת.
 - החלקים החוזרים מתיחסים כולם לאוთה מילה במשפט, והם מקבילים זה זהה.
 - בין החלקים החוזרים אפשר להוציא את "ז" החיבור או כל מילת חיבור אחרת.
 - בין החלקים החוזרים בא פסיק כאשר יש קשר של ניגוד או שאין מילת חיבור, אך לפני "ז" החיבור ולפני המילה "או" לא בא פסיק.

דוגמאות למשפטים פשוטים בעלי חלקים כוללים:

- כאשר אחד החלקים החמורים פותח במליל יתר, חזרת מילת היחס לפני כל החלקים החמורים.

נושא	נושא	תיאור אופן כולל
הפעילים	עבדו	ביטחונות ובעילות.
7.		חלק כולל (תיאור אופן)

תיאור זמן	נושא + נשוא	מכהן	את המכחולים ואת הבדיקות לצירום.	מושא כולל	耄ך כולל (מושא)
מחר	נקה			את המכחולים ואת הבדיקות לצירום.	耄ך כולל (מושא)
תיאור מקום כולל	נושא + נשוא	נסענו	לחיפה, לעכו ולנהריה.	תיקון מוקם כולל	תיקון מקום כולל (耄ך כולל)
אתמול וגם שלושם					תיקון מקום כולל (耄ך כולל)

- החלקים החזורים אינם חייבים להיות רצופים (במיוחד כאשר הנושא הוא חלק הכלול).

נושאות הראות **בגינה,** **נחנו** מהשקט **והשגיחו** על ילדיהם. **חלק כולל (נושא)**

הבחנה בין נשוא מורה לנשוא כולל

- כאשר שני הפעלים מורים על פעולה אחת - לפנינו **נושא מורחב**.
האישה **מיירה וירדה**. = ירצה במחירות. (פעולה אחת)

- כאשר שני הפעלים מורים על שתי פעולות - לפנינו **נושא כולל**.
האישה **ישבה וקראה** = האישה ישבה, והיא קראה. (שתי פעולות)

מילוט הקישור במשפט כולל

לריוני ולהוספה: "ו" החיבור וזה אף איגילן מלרד (לאיזו חוספה)

ליניאזון: אָרְבָּאָלָה לֹא...אַלָּה לֹא...כִּי אָם. "וּ" הַנִּיאָזָד (ולא)

למיינוט ולהפחיתה (הוצאה מהכלל): חוץ מ, פרט ל, כמעט, להוציא

לבררה: או, או...או

מִתְחַדָּה

העתיקו את המשפטים ש滥פניכם למחברתכם, ונתחו את הנושא לסוגיו ואת הנושא לסוגיו.
במשפטים שיש בהם חלק תחבירי חזק, סמנו אותו ואציינו את תשקדו התחריבי.

1. המלך הורודוס בנה מחדש את בית המקדש השני והפך אותו לבניין גדול ומפואר.
 2. הנזירים החדשניים הובילו לפיתורי עובדים ולמציאות בהוצאות.
 3. המנון "התקווה" מבטא את געגועי העם היהודי לארץ ישראל ואת חמייה לעצמאות מדינית.
 4. התקשרות היא תנאי הכרחי לקיום העקרונות של חופש הביטוי והדעה.
 5. כל חברי הממשלה, פרט לשר החקלאות תמכו בהצעת החוק החדשה.
 6. צמחי הגינה מגיבים לפחות בפעם בקמילה על שינויים קלים בטמפרטורה וב��פקת המים.
 7. חברי המשלחת יתארחו בבתי התלמידים בשעות היום, אך לא בשעות הלילה.
 8. אקוופונקטורה, הדיקור הסיני, מקלה על כאבים לטוח ארון.
 9. באמצעות הנדסה גנטית הצלicho חוקרים להשbieח חייטה, לkür את זמן ההבשלה ולהעשיר אותה בחלבונים.
 10. עקרון השוויון בחברה דמוקרטי מחייב את המדינה ואת החברה להתייחס באופן שווה לכל בני האדם.

הבחנה בין משפט פשוט למשפט פשוט בעל חלקים כוללים

■ **חלקים בעלי אותו תפקיד תחבירי**

כאשר יש במשפט שני חלקים בעלי אותו תפקיד תחבירי, אך הם אינם מופיעים בהקבלה זה לזה מבחינת חלקי הדיבור או מבחינת התוכן, הם אינם חלקים כוללים.

לוואי לוואי
פגשתי את הילד הקטן הזה.
שם תואר כינוי רומי

שני הלוואים איןם מקבילים זה לזה, ואי אפשר להוסיף את "ו" החיבור ביניהם.

לוואי כולל
פגשתי את הילד הקטן והנחמד.
שמות תואר
שני הלוואים מקבילים ומתייחסים לאותה מילה. ביניהם מופיעה "ו".

תיאור זמן תיאור זמן
אתמול בשעה שבע התקיימה אספת הורים. משפט פשוט
שתי יחידות זמן שונות, אין אפשרות ל"ו" החיבור ביניהן.

תיאור זמן כולל
אתמול ושלשות התקיימו אסיפות הורים. משפט בעל חלקים כוללים
או:
אתמול וכן שלשות התקיימו אסיפות הורים. משפט בעל חלקים כוללים
שתי יחידות מקבילות, ויש ביניהן "ו" החיבור או מילת חיבור אחרת.

■ **משפטים בקשר של ניגוד**

כאשר מופיע במשפט צירוף הניגוד "לא...כי אם", יש לבדוק אם המשפט כולל או פשוט.
במשפט כולל - יש שתי יחידות תחביריות, ולפני המילה "אלא" בא פסיק.
במשפט פשוט - יש יחידה תחבירית אחת ומילית הקישור בהא לציין הדגשה (במשמעות "רק").
במקרה זה לא בא פסיק לפני המילה "אלא".

מושא כולל
משפט בעל חלקים כוללים בקשר של הוספה (שתי יחידות תחביריות)
שוחחת עם יוסי עם אסף.

מושא כולל
משפט בעל חלקים כוללים בקשר של ניגוד (שתי יחידות תחביריות).
לא שוחחת עם יוסי, אלא עם אסף.

מושא
משפט פשוט (יחידה תחבירית אחת שמטורמת הדגשה)
פירוש המשפט: שוחחת רק עם אסף.
לא שוחחת אלא עם אסף.

מבחן 2

העתיקו את המשפטים שלפניכם למחברתכם, ונתחו את הנושא לסוגיו ואת הנושא לסוגיו.
במשפטים שיש בהם חלק תחבירי חזיר, סמןו אותו וציינו את תפוקידו התחבירי.

1. התקשות לא רק מיידעת את הציבור, אלא גם מפקחת על נבחריו ומבקרת אותם.
2. בקרוב עשויה הסוויה לכבות לא רק את מדפי המזון, אלא גם את ארון התרופות.
3. מנהל המחלקה אינו מקבל את החולים אלא לפि תיאום מראש.
4. בואנוס איירס, בירת ארגנטינה, היא לא רק עיר עסקים ומסחר, אלא גם מרכז של חינוך ותרבות.
5. המבקר הספרותי לא ביקר אלא את היצירה האחורונה של המשורר.
6. בזכותו המבצעי קיבלנו לא רק עיתון שבועי, אלא גם ספר קריאה.
7. תערוכת הרהיטים לא התקיים מחר, אלא בשבוע הבא.
8. לא רק התכונות הפיזיות של ההורים, אלא גם התכונות האישיות נרכשות על ידי הילדים.
9. המחקר החדש חשף לא רק נתונים על רמת התלמידים, אלא גם נתונים קשים על האלים במערכת החינוך.
10. נוטנים לאנשים הזדמנויות שנייה, אבל לא שלישית.
11. ייחדות הדיוור לצעירים לא נבנו אלא מבוץ.

ביטוי מقلיל

לעתים מופיע במשפט כולל ביטוי המהווה סיכון של החלק הכלול. ביטוי זה עשוי לפני החלק הכלול או אחריו.
• כאשר הביטוי המقلיל בא לפני הפירוט, הפירוט משמש תמורה (מפרטת) לביטוי המقلיל (תפקידם התחבירי זהה).
 כאשר הביטוי המقلיל בא לפני הפירוט, באות נקודתיים ביןו לבין הפירוט.

מושא	דוגמה:
(ביטוי מقلיל) תמורה (מפרטת)	אני אוהב לצלול ממתקים: שוקולד, גלידה וסוכריות.

- כאשר הביטוי המכליל בא **אחרי הפירות**, הוא עצמו מהו **תמורה לפירות**.
כאשר הביטוי המכליל בא אחרי הפירות, בא **קו מפ прид** בין הביטויים המכלילים.

נושא כולל

תמורה אהובים עלי.	דוגמה:
שוקולד, גלידה וסוכריות - ممתקים אלה	

כאשר הביטוי המכליל בא אחרי הפירות הוא משמש כאמור לחלק הכלול.
דבר זה משמעותי במיוחד כאשר החלקים החמורים רבים, ויש צורך למקד אותם לפני המשפט המשפט.

- **הפירות חייב להיות בעל תפקיד תחבירי זהה** לזה של הביטוי המכליל.
אם לא - אין במשפט ביטוי מכליל ולא יבואו נקודתיים או קו מפ прид.

שימושם לב להבנה בין שני המשפטים שלפניכם:

נושא (מפורט)	מושא (ביטוי מכליל)	נושא נשוא	תיאור זמן	נושא נשוא
תפוז, קלמנטינה ואשכולית.	פרות הדר:	אני	אוכל	בחורף

במשפט זה **יש** ביטוי מכליל, ולכן יש נקודתיים.

נושא נשוא	אוגד	נושא הם
התפוז, הקלמנטינה וה אשכולית.	פרות ההדר הנפוצים בארץ	הם

במשפט זה **אין** ביטוי מכליל, ולכן אין נקודתיים.

תרגיל 3

- א. העתיקו את המשפטים שלפניכם למחברתכם, ונתחו את **הנושא** לסוגיו ואת **הנושא** לסוגיו.
במשפטים שיש בהם חלק תחבירי חזר, סמןו אותו וציינו את תפקידו התחבירי.
- ב. את המספרים שבמשפטים כתבו במילים תוך הקפה על הגיה נכונה של שם המספר ושל אותיות השימוש.
1. "חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו" עוסק ב-3 זכויות עיקריות: הזכות לח חיים, הזכות לכבוד והזכות לחרות.
 2. היהודים נהגו לעלות לרוגל לירושלים לבית המקדש ב-3 הרגלים: בפסח, בשבועות ובסוכות.
 3. הספרות, הפיסול והציור, המוזיקה והתיאטרון - כל 5 ענפי האמנות האלה שaboו את מקורותיהם מן התנ"ך.
 4. ארבעים מרכזים בתחום גיבוש העם היהודי הם יציאת מצרים ומעמד הר סיני.
 5. החברה הישראלית צריכה להתמודד עם 3 חזיות לפחות לפחות: ביטחון, כלכלה, חינוך.
 6. המשלחת היגאנוגרפית התפצלה ל-2 מסלולי טיפוס: הרכסים המזרחיים והרכסים הדרומיים.
 7. בארץ קיימים 2 סוגים אבן נפוצים: גרניט ואבן גיר.
 8. בתקופת האבן נעשו כל הנקש וכלי העבודה מ-4 חומרים שונים: מאבן, מעץ, מעצם ומרקן.
 9. באתרים שונים גילו החוקרים שרידים של אנשים מתוקופת האבן: במערות, על שפת הנהרות ובתל קברים.

המרות

■ המרת שני משפטיים פשוטים פשוטים למשפט כולל

(המשפטים מכילים פעילים המציגים מילוט יחס שונות)

כادر לפנינו שני פעילים המציגים מילוט יחס שונות, חובה להפריד בין הפעילים ולהציגם לכל פועל את מילוט היחס המוצרכת לו.

דוגמה 1 משפט א: **ראיתי את הצגה.**
משפט ב: **נהניתי מן הצגה.**

המרה: **ראיתי את ההצגה וננהניתי ממנה.** (ולא: **ראיתי וננהניתי מן ההצגה**)

דוגמה 2 משפט א: **רופא בדק את החולים.**
משפט ב: **רופא רשם לחולה תרופה חדשה.**

המרה: **רופא בדק את החולים ורשם לו תרופה חדשה.** (ולא: **בדק ורשם לחולה...**)

תרגיל 1

המירו במחברתכם כל זוג משפטיים למשפט אחד כולל. הקפידו על מילוט היחס.

- ב. הבימאי מסר להם את תוכאות הבדיקה.
 - א. הבימאי בוחן את המועמדים להצגה.
- ב. הטירונים סיידרו את אוהלייהם.
 - א. הטירונים התוכנו למסדר.
- ב. חברותי נהנתה משוהותה בעיר.
 - א. חברותי נסעה בקייז לאלית.
- ב. הממשלה דנה בדוח הרמטכ"ל.
 - א. הממשלה האזינה לדוח הרמטכ"ל.
- ב. הוא צייר עליהם ציורים מרהיבים.
 - א. הצייר קנה בדי ציור.

■ הוספת ביטויי מכליל למשפט כולל

הוספת הביטויי המכיל צריכה להיות מדוקית ככל האפשר. אל תשתמשו במילה "דברים" כביטויי מכליל.

דוגמה 1 המשפט הכלול: **בשנה שעברה נסענו להודו, לסין וליפן.**
ביטויי מכליל
המרה: **בשנה שעברה נסענו לשוש מדינות באסיה:** להודו, לסין וליפן.

או: **בשנה שעברה נסענו להודו, לסין וליפן - שלוש מדינות באסיה.**

דוגמה 2 המשפט הכלול: **מחברת, עיפרון וסרגל נקבעו על ידי מיכל.**
ביטויי מכליל
המרה: **שלושה מכשירי כתיבה:** מחברת, עיפרון וסרגל נקבעו על ידי מיכל.

או: **מחברת, עיפרון וסרגל - שלושה מכשירי כתיבה אלה נקבעו על ידי מיכל.**

מ附錄 2

הוסיפו ביטויי מقلיל לפירוט המצוין במשפט.

1. בבחינה בספרות נבחנו התלמידים על "תહילה", על "בדמי ימיה" ועל "הعبد".
2. עוגות גבינה, בורקס וכופתאות גבינה נהוג לאכול בחג השבעות.
3. קניתי בחנות מרשת שניינים, משחת שניינים וסבון.
4. בית הספר לתירות מציע קורס סוכני נסיעות וקורס מורי דרך.
5. במדיניות רבות מוטלים תפקידים של הזרוע המחוקקת, של הזרוע המבצעת ועל הרשות השופטת.

■ **הוספת פירוט (תמורה מפרטת) לביטויי מقلיל המצוין במשפט**

דוגמה 1 המשפט הפשט: חברי מבית הספר היסודי נפגשו במסיבת.

ביטויי מقلיל
תמורה מפרטת
ההמרה: חברי מבית הספר היסודי: אורי, גدعון וענת נפגשו במסיבת.

דוגמה 2 המשפט הפשט: בכלי התקשרות הודיעו על עלייה בטמפרטורות.

ביטויי מقلיל
תמורה מפרטת
ההמרה: בכלי התקשרות: ברדיו, בטלוייזיה ובעיתונים הודיעו על עלייה בטמפרטורות.

מ附錄 3

הוסיפו פירוט לביטויי המقلיל המצוין במשפט.

1. ראש הממשלה החיזיר לאץ שלושה שגרירים.
2. מנהלי בתיה הספר התכנסו לישיבת חרום.
3. בחופשת הקיץ עובדים הנערים בעבודות שונות.
4. שני ספורטאים ישראליים זכו בעבר במדליה אולימפית בתחום הג'ודו.
5. עומס השיעורים אינו מאפשר לתלמיד להתפנות לעיסוקים חשובים אחרים.

■ **פירוק משפט בעל חלקים כוללים למשפטים פשוטים**

כאשר לפניו משפט בעל חלקים כוללים אפשר לפרק אותו למשפטים פשוטים.

דוגמה 1 מטיילים רבים הגיעו עם شكית שינה ועם צידניות כדי לבנות את הלילה בצפיה במטאוררים.

פירוק המשפט: (1) מטיילים רבים הגיעו עם شكית שינה כדי לבנות את הלילה בצפיה במטאוררים.
(2) הם הביאו עםם גם צידניות.

דוגמה 2 במדינה התקיימו עיצומים ושביתות של מגזרים רבים, כגון רופאים ועובדיו רכבת.

פירוק המשפט: (1) במדינה התקיימו עיצומים ושביתות של הרופאים.
(2) גם עובדים רכבת קיימו עיצומים ושביתות.

תרגיל 4

פרקן כל אחד מן המשפטים שלפניכם למשפטים פשוטים. (מספר המשפטים שעלייכם ליצור מופיע בסוגרים לאחר המשפט) הקפידו על סדר הגיוני של הצגת הדברים.

1. לפי שיטת ביטוח הבריאות הממלכתי כל אזרח משלם לממשלה כמי יכולתו ומקבל את כל שירותיה הבריאותיים לפי צרכיו. (2)
2. באמצעות שנות השלושים של המאה העשרים היה דוד בן גוריון לא רק אחד ממנהיגי תנועת העבודה בארץ, אלא גם ממנהיגי ההסתדרות הציונית. (3)
3. האטלטיקה אינה רק מחסנת את הגוף, אלא גם מלמדת את האדם לשאוף להישגים ולהשלים עם הפסדים. (3)
4. מאז ומתמיד לא היו כיסויי הרأس מוגבלים להגנה מפני השימוש, אלא שימשו גם סימן היכר למעמדו או לתפקידו של החובש אותם. (3)
5. טכניקות של הנדסה גנטית יישמשו בעתיד לא רק לפיתוח תרופות בעזרת צמחים וחיות, אלא גם בשינויים גנטיים בגוף האדם עצמו. (2)
6. החוויות בגיל הרך מלמדות את התינוק על יחסים בין אנשים ועל הדרך להתמודד עם מסכנים. (2)
7. מוסדות רבים מציעים כיום קורסי הכנה לצבא כדי לעבוד על החלק הפיזי של האימונים, על שיפור הגוף והגוף ועל ההתמודדות הנפשית של המתגייס. (4)

תרגיל 5

1. לפניכם שני משפטיים (1)-(2), ובכל אחד מהם יש חלקים כולם.
העתיקו אותם למחברתכם, וענו על הסעיפים א-ג שאחריהם.
 - (1) **תקופת ההתבגרות אינה רק תקופה מעבר, אלא גם תקופה של ניתוק קשרים ויחסים עם ההורים.**
 - (2) **החברים קובעים למתבגר את מעמדו החברתי ומשפטים על דימו העצמי, על ביטחונו העצמי ועל תפיסתו כלפי עצמו וככלפי העולם.**
- א. בכל משפט תחמו את החלקים הכלולים, וקבעו את תפקידם התחבירי.
- ב. באיזה קשר לוגי מתקשרים החלקים הכלולים זה לזה בכל אחד מהמשפטים?
- ג. כתבו את משפט (1) מבנה תחבירי אחר שיישמר על תוכנו של המשפט המקורי.

2. לפניכם ארבעה משפטים (1)-(4), ובכל אחד מהם מודגש בקו חלק תחבירי. קראו אותם, וענו על הסעיפים א-ג שאחריהם.

- (1) **המנהל שב והסביר לעובדיו את חשיבות השמירה על הבתיות.**
- (2) **ספרו החדש של הספר הידוע יצא לאור בקרוב.**
- (3) **בקשו של השחקן הזר נבדקה ואושרה על ידי משרד הפנים.**
- (4) **פתיחה מרכז הקניות החדש מתקרבת ובהא.**

- א. מבין ארבעת הצירופים המודגשים העתיקו למחברתכם את הצירוף יוצאת הדופן מבחינה תחבירית.
- ב. ציינו את התפקיד התחבירי **המשותף** לחלקים האחרים.
- ג. ציינו את התפקיד הרטורי-פרגמטי של כל אחד מהצירופים שציינתם בסעיף ב.
- ד. לפניכם משפט: **על אף השימוש בתפיסה החברתית גברים יארישו את התפקידים הבכירים במגזר הציבורי.** כתבו משפט זה כך שיכלול חלק בעל תפקיד תחבירי זהה לתפקיד המשותף שציינתם בסעיף ב.

3. לפניכם משפט, שבו מודגשים בקו חלקים תחביריים. קראו את המשפט, וענו על הסעיפים א-ג שאחריו. **שיעור הבית נתנים לטובת התלמידים, ולא לטובת המורים.**

- א. ציינו את סוג התחבירי של המשפט.
- ב. ציינו את תפקידם התחבירי של החלקים המודגשים בקו.
- ג. כתבו מחדש את המשפט באמצעות המבנה "לא... אלא".
4. **1. תוגברו אמצעי האבטחה סביב ראש הממשלה.**
- 2. ועדת הכספיים קיבלה אתמול את דרישת השב"כ.**
- 3. הוועדה אישרה את הגדלת התקציב להגברת אמצעי האבטחה סביב ראש הממשלה.**

- א. המירו את משפטים 1 + 2 למשפט פשוט.
- ב. המירו את משפטים 2 + 3 למשפט פשוט בעל חלקים כוללים.
- ג. המירו את משפטים 1 + 3 למשפט פשוט.
- ד. המירו את משפט 1 למשפט בעל נושא סתמי במבנה פועל.

5. **1. בצד הגוף שני שרירים.**
- 2. השרירים האלה מסיעים לנו לייצב את הגב.**

- א. המירו את ארבעת המשפטים למשפט אחד בעל חלקים כוללים.
- ב. המירו את משפט 2 למשפט יחוד.
- ג. המירו את משפט 1 למשפט בעל נושא פועל.

תפקידו הרטורי של משפט פשוט בעל חלקים כוללים

- לחזק ולהדגיש את המסר של הכותב ולהעצים אותו.
- ליצור מקצב וריטמוס מהירים ונמרצים.
- ליצור מעין "שטיפת מוח" לצורך שכנו.
- המבנה "לא... אלא..." בא להדגיש את החלק החיובי של החלק השני במשפט בנגדו של חלקו הראשון.

תרגול כתוב הפלאנטיקה

עבודה בקבוצות

פעילות 1

קראו את הטקסט שלכם, וענו במחברתכם על השאלות המופיעות אחריו.

"כasher hihi nei koton" / אריך קסטנר

לאחר שילד למד לקרוא ואהב לקרוא, הוא מגלה עולם שני: את ממלכת האותיות. ארץ הקריאה היא יבשת מלאת רזם ומשתרעת למרחבי אין-קץ. הדיו השחורה של המדפיס הופכת לעצמים, לאנשים, לרוחות, לשדים ולאלים, שאוטם אין למצוא בכל מקום אחר. זה שלא למד עדין לקרוא, רואה אך ורק את העצמים הניצבים או המונחים תחת חוטמו, בקרבתו: את האב, את ידית הדלת, את מדליק הפנסים, את האופניים,

את זר הפרחים, ובعد החלון אولي גם את המגדל של בניין התפילה. הידוע לקרוא יושב לפני ספרו ורואה בתacht את הקילימנג'רו, הר בדרום אפריקה, או את קרל הגadol, המלך שלט במלכת פרנקייה, או את

הקלברוי-פין בין השיחים או את האל זיאוס, האל שלבש צורת שור, כשל גבו רוכבה אירופה היפה.

קראי וקראי וקראי. אף אותן לא הייתה בטוחה מפני. קראי ספרים, חוות, מודעות, שלטי חברות תעשייה, שלטים עם שמות פרטיים, תכניות, הוראות לשימוש במצרכים שונים,لوح "חברת צער בעלי חיים",

תפריטי מסעדות, את ספר הבישול של אימה, פריסות שלום על גבי גלויות, את "אלבום התמונות הצבעוניות" של סקסוניה, מדינה בגרמניה, ואת קרעי העיתון הרטוביים, שבהם נשאתי שלושה ראשי חסה הביתה.

קראי כמו הייתה הקריאה צורך נשינה. כאילו בלעדיה הייתה נחנק. קראי את שהבינות ואת שלא הבינותי. "אין זה בשביב", אמרה אמי, "לא תבין זאת!", בכל זאת קראי. חשבתי בלב: האם מבינים המבוגרים כל

שם קוראים? היום אני מבוגר בעצמי ויכלני לענות על השאלה תוך ידיעה ברורה: גם המבוגרים אינם מבינים הכל. ولو קראו רק מה שהם מבינים, כי אז לא הרבה הייתה המלאכה למדפי הספרים ולסדרים

בבית-הדף.

מתוך "כasher hihi nei koton", 1957, הוצאה "אחים".

אריך קסטנר היה סופר ומשורר גרמני, מגדולי הסופרים לילדים בעולם.

שאלות

1. א. העתיקו למחברתכם את כל החלקים החזורים בטקסט.
ב. ציינו לגבי כל חלק חזר את תפקידו התחבירי.
ג. מהו האפקט הרטורי של החלקים החזורים שבtekסט?
2. מצאו בטקסט שתיים עד שלוש תמורהות. העתיקו אותן למחברתכם.
מהו תפקידן הרטורי של התמורהות?

משמעות כתיבה וצעה לכתיבה לתלקי

- ערכו השוואה בין עולמו של אריך קסטנר הילד לבין עולמכם. בחרו שלושה עד ארבעה תבוחנים להשוואה.
- כתבו טקסט קצר (שתיים עד שלוש פסקות), ובו תארו במילים של השוואת השוואת ההבדל בין שני העולמות.
- הבינו דעתכם על דבריו של קסטנר בכל דרך שתבחרו - מכתב, שיר, מצגת, קריקטורה, "ممים" ועוד.
- שמרו את כל שלבי התהליך בתיק עבודות.

מומלץ לגלוש באתר "כלים קטנים גדולים", הבלוג של אפרת מעטוֹף, שיעזר לכם לבניית כלים דיגיטליים.

פעילות 2

קראו את הטקסט שלפניכם, וענו במחברתכם על השאלות המופיעות אחריו.

במייל כתתי שהופץ במהלך סוף השבוע נקראו הורי התלמידים להתגיים לטיפול בעיה דחופה, שלא לומר קיומית: המלחמה במכונות הממתיקים שניצבת במסדרון בית הספר. ובכן, על אם הדרך קורצת מכונת הממתיקים מדי הפסקה, מנפנפת בריבוע המשקאות והחטייפים ולא נוטנת מנוח. ילדי האינסיטנט מוצפי הריגושים ומאותగרי הפלימיות של המאה ה-21 לא עומדים בריקוד המכונה, משלשלים אל קרוביה את הסכום הנקוב וממיירים את הכריך הבריא מהבית בחלייפים עתירי שומן טראנס. ההורים, קר דווה, דורשים מהנהלת בית הספר לסלך לאלאר את המכונה משטח בית הספר, ובכך למנועו מילדיהם פיתויים מיותרים. עוד הוכחה לכך שההורם בדיון שלנו מועלם בשליחותם הבסיסית והמקורית כמוריד דרך ומתמסרים לתפקידם המודרני-עדכני כשוליו מוקשים. עליינו ללמוד את יידי חברות השפע והפשע איך להתעלם, לסנן, להתמודד ולהתפרק נוכח היעצ' בלתי סביר של תכניות תלוייזיה מרעליות מות, של אתרי אינטרנט חוסמי תום, של מדפי סופרמרקט מתפרקעים עד כדי גועל וגם של מכונות ממתקים, שכמו אויב מר כבשה את השטח הימי טרילי. ואנחנו - ההורים - פשוט מתנדבים לכלת פניהם ולהסיר מכשוליהם בדרך. הממתיקים מפתחים mdi? נסלק את המכונה מבית הספר ונפתחו את הבעיה. המורה קשוחmdi ודורש למידה מאומצת? נשלח לו מייל זעם ונותلون על קר שיש יותר mdi שיעורים, ושלילדים המסכנים אין זמן פניו אחר הצהרים.

כבר שנים רבות לפני כן, כשהם רק מגמגים את ה"מצ'עטム לי" הראשון, אנחנו קופצים אל תפקיד הבידורית הנידית, מספקים להם תעסוקה וריגושים, וזאת במקום להניח להם להתמודד עם השעmons ולהיות יצירתיים במטרה להפיג אותו. וכماן באמת קצהה הדרך להרים טלפון למפקד בטירונות ולהתلون שלא ייתכן שהילד חזר עם שפטת אחורי המשע.

נכון שכאשר הפניו לא נמצא בטעות יד, קל יותר להיות חזקים, וכן ששיעור מספר אחד בסדנאות אי-אכילה מלמדים ש"אויבים לא מכנים היביטה", אבל מה לעשות שהחכים לא פשוטים וברורים כמו תפריט דיאטה? ומה לעשות שהתקין החשוב שלנו כהורים הוא להעניק לנו כלים להתמודד עם הפניו דווקא כאשר הוא ניצב מולם בגודל מלא, ומאים להתנפל ללא רחמים? הרי לא לעולם יוכל לפסוע בעקבותיהם ולהסיר מהמורות מהדרך, ותלמידי כיתה ז בחטיבה, אלה שהשנה עולמים לتورה, הם כבר ילדים מספיק בוגרים - נערי מצווה - שאמורים ויכולים להבדיל בין טוב לרע, בין מותר אסור, ואם לא, עליינו למהר וללמד אותם את השיעור לפני שיגיע המבחן האמתי של החיים.

אם תשאלו אותי, מכונת הממתקים שבקצתה המסדרון היא לא האויב שלנו, הפעם. היא אפילו יכולה להיות האמצעי להשגת המטרה. מעין שדה אימונים נטול סכנות ממשיות. لكن אני במקומות ההורים המבוילים, היתי מגייסת אותה למשימה ומשתמשת בה כדי ללמד את הילדים שיעור באחריות, בקבלת החלטות, בבחירה ובאיזה נוכחות פיטויים לא רצויים. וכאליה יהיו עוד רבים רבים במהלך החיים. והאמינו לי, הם יהיו מסוכנים הרבה יותר מפחית בת 330 מ"ל.

"ריקוד המכונה", ענת לב אדלר, "ידיעות אחרונות", 11 בנובמבר 2011

שאלות

1. מהי טענתה המרכזי של כותבת המאמר? לפני מי מופנים דבריה?
2. "ילדים השפע והפשע" - באיזה אמצעי לשוני הכותבת משתמשת בביטוי זה, ומה המסר שאותו היא רוצה להבהיר באמצעותו?
3. מצאו במאמר מיללים ממושלב לשון גבוהה, וכתבו אותן במחברתכם. (שאלת העשרה)
מצאו במיילן את משמעויות המיללים, והעתיקו אותן לצד המיללים שהעתיקתם מהמאמר.
4. א. מצאו במאמר את כל החלקים הכוללים, והעתיקו אותם למחברתכם כולל הנושא המתקשר אליהם. כתבו אילו מטאפקידי רטוריים של המשפט הכלול בהם ידי ביטוי במאמר זה.
ב. הכותבת משתמשת באמצעותים רטוריים רבים בלבד החזרות.
ציינו במחברתכם באילו אמצעים רטוריים נוספים הכותבת משתמשת במאמרה. תנו דוגמה לכל אמצעי.
ג. כיצד תורמים האמצעים הרטוריים להצגת עמדתה של כותבת המאמר?
5. לפניכם משפט מהמאמר: "אם תשאלו אותי, מכונת הממתקים שבקצתה המסדרון היא לא האויב שלנו, הפעם".
הכותבת בוחרת לשים פסיק לפני המילה "הפעם" כאמצעי רטורי, אך בניגוד לכללי הפסיק המקובלים. כתבו את הכלל, וציינו במה תורם הפסיק כאמצעי רטורי למשפט זה.

"איך יכולתי להפסיק, הרי אני מורה!" / חנוך מקארטי

בתחילת שנות ה-60 עבדתי בניו יורק בחטיבת הביניים עם קבוצת תלמידים מכיתות ח ו-ט. רמת הקריאה שלהם הייתה ברמה של בית ספר יסודי. הילדים היו מילואים וכבר ויתרו על בית הספר. הם הרבו להחסיר, לא השקיעו בלימודים והגיעו לבית הספר רק כי רוב חבריהם הטובים היו שם.

ניסיתי ללמד אותם לקרוא בקבוצות קטנות, אחד על אחד. לימדתי אותם באטיות, בסבלנות, בצורה יצירתיות, אך התוצאות לא היו מעודדות כלל. הם מצדמם הגיעו בחשדנות, בכעס, בציגיות, במודנות.

באوها העת הייתה לי בעיה נוספת. לא היו לי חומרה למידה וקריאה מתאימים. הטקסטים בהם יכולו לקרוא היו ברמה של בית ספר יסודי, אך הם רצו לקרוא על יחסם של בינו ו biome, על ספרות ועל מכוניות. את הטקסטים הקלים שהבאתי להם, הם קראו בתסכול, בחוסר התלהבות, בעצלנות. הם התלוננו, ותלונתם הייתה מוצדקת שחומרה הקריאהילדותיים ואני לדמותם.

לאחר זמן מה צץ במוחי רעיון, וביקשתי מראש המחלקה שלי עזרה במימון פרויקט הוראה קטן. ליד חטיבת הביניים הייתה בית ספר יסודי, שבו תלמידים שהתקשו בקריאה. חומרה הקריאה שנטתי לתלמידי התאים להם. החלטתי שאני "שוכר" את תלמידי כמורה קריאה עבור תלמידי היסודי. לכל אחד מתלמידי אתן לעובוד עם 2-3 ילדים. הם יקראו להם את הטקסט ויתנו לקטנים לקרוא אותו טקסט. המטרה שלי הייתה להפוך את קריאת הטקסטים הילודתיים לשנתהפר קריאותם, והם לא יחושו תסכול מרמתם של הטקסטים, שהרי אלה מיועדים לילדים צעירים מהם.

הסבירתי לתלמידי שהם יקבלו תשלום נאה עבור עבודתם, והיא תבצע במקום השיעורים שלנו. מי שלא יופיע, לא יוכל לקבל תשלום. עליהם להבין שהتلמידים הקטנים יתאכזבו, אם הם לא יגיעו לשיעור כדי למד אוטם. מוטלת עליהם אחריות גדולה מאוד.

כולם הגיעו על הזדמנות הנדרה להיות חלק מפרויקט מיוחד זה, ותלמידי היסודי היו מאושרים ואסירי תודה. הם התייחסו בכבוד ובהערכתה אל תלמידי וראו בהם אחים גדולים, ותלמידי מצדם ביצעו את העבודה בצורה אחרתית, רצינית, בתלהבות ובסמחה.

בוקר אחד נכנסתי לבית הספר וראיתי את ג'וס הולך לכיוון הכיתה. הוא נראה חולה. "מה קרה?" שאלתי, "אתה נראה כאילו יש לך חום." ג'וס שהיה ידוע בנווכותו הדלה בבית הספר ענה לי: "נראה לי שאני חולה, מר מקארטי". "אז למה אתה? מה לא נשארת בבית?" "הה, בן אדם, אך אני יכול לא להגיד, היום אני מורה. הילדים הקטנים יתגעגו אליו, לא?" והוא נכנס לכיתה.

בסוף השנה ראיתי המבחנים המסכמים שכולם השתפרו בין שלוש לארבע רמות בקריאה, אך השינוי המדמים ביותר היה בגישה שלהם ובהתנהגותם. לא ציפיתי שהם יתחלו להתלבשיפה יותר. לא ציפיתי שמספר המריבות ביניהם יקטן בצורה משמעותית, וזאת שלא ציפיתי בתחילת הפרויקט, שהnochחות שלהם בכיתה תשפר במידה ניכרת.

מעובד מתוך הספר "Chicken Soup for the Soul" ("מרק עוף לנפש") (ספר המורכב מסיפורים מעוררי השראה)

מאת ג'ק קנפילד ומארק ויקטור הנسن, הוצאה לאור - הוצאה לאור, 1995

שאלות

1. מה היו הגורמים לחוסר המוטיבציה אצל התלמידים?
2. מה גרם לפROYekt של המורה להצלח כל כך?
3. לתיאורי הזמן בטקסט יש תפקיד רטורי בקידום העלילה על ציר הזמן. מצאו בסיפור תיאורי זמן ממשמעותיים, ציינו אותם והסבירו את תפקידם הרטורי בקידום העלילה.
4. תיאורי אופן בסיפור עלילתי תורמים להתקדמות העלילה, לעיצוב דמותו של הגיבור ולתיאור פעולותיו שהן חלק בלתי נפרד מן העלילה. מצאו את תיאורי האופן בסיפור וממיינו אותם לקבוצות בהתאם לדמיות ולפערונות המופיעות בעלילה. הסבירו כיצד תיאורי האופן מקדימים את העלילה.
5. מצאו בטקסט שתי דוגמאות של מילوت פנינה ומלת קריאה אחת. האם משלב הלשון של שתי הפניות זהה? נמקו את תשובהכם.

פעילות 4

לפניכם טקסט קצר. קראו אותו וענו על השאלות שאחריו.
כתבו את המספרים ואת אותיות השימוש המופיעים בו במילים, ונקדו אותם בניקוד חלקי המעיד על ההגייה הנכונה.

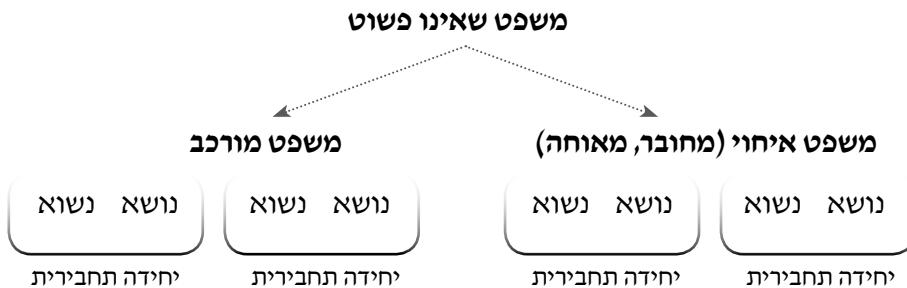
כידוע, ארץ ישראל ממוקמת בפגש גיאוגרפי המגשר בין 3 ישות: אירופה, אסיה ואפריקה. ישראל מהווה "צואר בקבוק" שאליו מתנקזות בעונות הנדידה - באביב ובסתיו - כמילייארד ציפורים נודדות (כ-500 מיליון ציפורים בכלל עונה!), בהם כ-280 מינים שונים. במהלך נדידת הסתיו והחורף אזור הערבה הוא נקודת "תדלוק" חשובה במסע הציפורים מאירופה המתקררת אל המדבריות החמותביבשת אפריקה. בכל פינה ירואה נפגוש את ציפוריו השיר. מקווי המים בערבה ישמשו את עופות המים: הברווזים, החסידות, החופנים והפלמינגו, ובשםם יכולים לצפות בעופות דורסים ובעופות דואים אחרים.

שאלות

1. מהו ה_fkיד התחריבי המשותף של החלקים המודגשתים בקו?
2. מצאו בטקסט מקום נוסף שאפשר לצרך אליו את החלק התחריבי שציינתם בסעיף 1. הוסיפו לו חלק זה. ציינו את הנושא ואת הנושא במשפט שציינתם בסעיף 2.
3. א. מהו _fkida התחריבי של המילה "כידוע" המופיעת בתחילת הטקסט?
ב. לשם נוהגים להשתמש חלק תחריבי זה? העתיקו למחברתכם את התשובה הנכונה.
 - (1) כדי לפרט את דברי הכותב.
 - (2) כדי להציג את חגייגות הדיבור.
 - (3) כדי להביע דעתו או הערכה של הכותב על הנאמר.
 - (4) כדי לאזכיר דברים ידועים או שהדובר משער או מאמין שהם ידועים.

מִשְׁפָטִים שָׁאַרְעָם פְּשֹׁוטִים

במשפט פשוט יש רק נושא אחד ומשותח אחד. במשפטים שאינם פשוטים יש יותר מיחידה תחבירית אחת, ולכל יחידה כזו יש נושא ומשותח משלה.

מִשְׁפָט אִיחָוי

משפט איחוי (מאוחה) הוא משפט המכיל לפחות שתי יחידות תחביריות עצמאיות.
(המילה "לאחות" פירושה " לחבר", והמשפטים מאוחים [מחוברים] זה לזה)
בדרכם מופיעה מילת חיבור (קישור) בין היחידות, אך יתכן איחוי ללא מילת חיבור.
밀ת החיבור מציינת את הקשר הלוגי (הגיגוני) שבין האיברים.

דוגמה לנition משפט איחוי:

הסרט "הארי פוטר" מיועד לכל המשפחה, ואילו הסרט "שר הטבעות" מכון למבוגרים.

ב		א	
יחידה הנושא	משותח	יחידה הנושא	נושא
הסרט "הארי פוטר"	מיועד	לכל המשפחה,	נושא
וילו הסרט "שר טבעות" ניגוד / עימות			
למבוגרים.		מכoon	

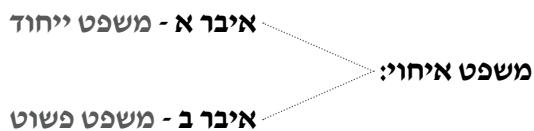

פיסוק: בין האיברים בא פסיק (גם לפנֵי "ו" החיבור). אם האיברים קצרים, לא תמיד יבוא פסיק ביניהם.

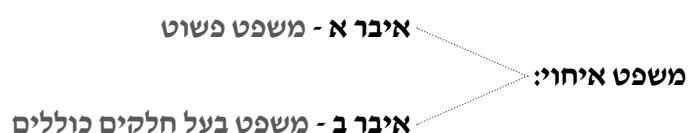
תיכון: כל יחידה נקראת בשם "איבר". בנition התחבירי יש לתחום את האיברים.
מקובל לסמן את האיברים באותיות א, ב, ג...

- כל אחד מן האיברים יכול להיות משפט פשוט, משפט ייחוד, משפט פשוט בעל נושא סתמי או משפט בעל חלקים כוללים.

ב.
אדם זה כל חבריו או הבים אותו בשל אופיו הנוח, ולכן הוא מוזמן תמיד לכל המפגשים.

ב.
מהמאה ה-9 עד תחילת המאה ה-12 שלט בספרד שלטון מוסלמי, והיהודים זכו לחופש דתי, לתרבות,MSG, וכלכלה פורחת.

קשרי איחוי ומשמעותם הלוגית

דוגמה	קשרי איחוי	סוג הקשר
השר מסר הודעה, והעיתונאי דיווח עליה.	ו' החיבור, גם, אף, מלבד זאת	ריבוי והוספה
שלחת את המכתב, אבל עדין לא קיבלתי מענה. שער הדולר ירד, ואילו שער האירו עלה. לא אני שברתי את הכליל, אללא אתה שברת אותו.	אר, אבל, אולם, ואילו, לעומת זאת, לא/אין... אלא..., לא... כי אם	ניגוד* עימות**
החיל מילא חובותיו, לכן הוא יצא לחופשה.	לכן, לפיכך, על כן, אכן משמעותן מכך, כתוצאה מכך, בעקבות זאת	סיבה*** ותוצאה (באיבר א מצויה הסיבה, ובאיבר ב - התוצאה)
ה빔אי קבע פגישה, למרות זאת הוא לא הגיע.	למרות זאת, אף על פי כן, ובכל זאת, חרף זאת	ויתור***
האם אסע לחיפה או אסע לנהריה?	או	ברורה
דמותה שרצה באולם, כלומר הכול ישבו שקטים.	זאת אומרת, ככלומר, רוצה לומר	הבהרה והסבירה
סיימתי לעבוד, ולאחר מכן יצאתי לטויל.	ולאחר מכן, ולאחר זאת	זמן***

* קשר של ניגוד קיים כאשר הנאמר באיבר ב עומד בניגוד לנאמר באיבר א (או בניגוד למה שמצופים).

** קשר של עימות קיים כאשר בשני האיברים מדובר על מצבים מנוגדים שאפשר לערכם בינם השווה או עימות.

(קשר של עימות אפשר לשימוש במילת הקישור " לעומת זאת". הדבר אינו אפשרי בקשר של ניגוד)

*** למילים אלה יש תפkid תחבירי בניתו הפנימי של המשפט.

תרגיל 1

העתיקו כל אחד מן המשפטים ש לפניכם למחברתכם, ובצעו את ההוראות בכל אחד מחלקי התרגיל.

חלק א

א. בכל אחד מן המשפטים, נתחו את הנושא לסוגיו ואת הנושא לסוגיו.

ב. תחמו את האיברים וציינו את סוג הקשר הלוגי שביניהם.

1. עבדתו של יאיר זctaה בתחרות הארץית, ועתה הוא משתתף בתחרות בין-לאומית.

2. הסרט התקבל באחדה על ידי המבקרים בפסטיבל קאן, אבל הוא ערד מחהה מצד הכנסתיה הקתולית.

3. מפקד בצריפין החליט להוסיף לחיליו שעת שינה בוקר, لكن חיליו שומרים על ערנות במהלך היום.

4. סקרים אינם מחושנים מטיעיות, והציבור נדרש לנוקוט משנה זהירות בפירושם.

5. "העגלה הגדולה" היא קבוצה של שבעה כוכבים זוהרים, ואין קושי לזהותם בשםים.

6. תקשורת אינה טכנולוגיה, היא משחו טבעי לחלווטין.

7. מספר המובטלים בעיירות הפיתוח גדול לאחרונה, למורות זאת הגיעו לארץ 250 אלף פועלים זרים.

8. הטויל יירך בירושלים בשעות הדמדומים, ומשתתפיו יתחכו אחר צעדיהם של עולי הרಗל אל עיר הקודש.

9. למעשה לא חשיבה היא עבודה לחינם, ואילו מתחשבה שלא במידה היא דבר מסוכן. (פתחם סייני עתיק)

10. האדמה היא מולדתני, והאנושות היא משפחתי. (חליל ג'ובראן)

11. השמים אינם הגבול, הם רק התחלה. (מקור בלתי ידוע)

12. הכניסת היא הרשות המחוקקת במדינת ישראל, ותפקידה הוא חקיקת חוקים למען סדרי השלטון במדינה.

13. שיפוט טוב רוכשים מניסיון, וניסיון רוכשים משיפוט גרווע. (מקור בלתי ידוע)

14. בחודש Mai 1948 פרץ השריון הסורי את גדרות קיבוץ דגניה א, אך הלחימה העקשנית של אנשי הקיבוץ הצליפה לבולם את ההסתערות.

חלק ב

א. בכל אחד מן המשפטים ש לפניכם נתחו את הנושא לסוגיו, את הנושא לסוגיו וכן את כל המילים מודגשתות בקוו.

ב. תחמו את האיברים וציינו את סוג הקשר הלוגי שביניהם.

ג. אם אחד האיברים הוא משפט ייחוד או משפט בעל חלקים כוללים, ציינו זאת.

1. כשבעים יצרנים ישראל משוקרים מים המלח, אולם לא כולם קיבלו תו איקות של התאחדות התעשיינים.

2. החיים המודרניים מלאים מתח, لكن רבים סובלים מבעיות שונות: מכabi ריאש, מכabi בטן ומפעימות לב מואצות.

3. תמונה זו ערכה רב בעיני המבקרים, ולכן יש לה בייקוש רב במכירות הפומביות.

4. ים המלח - אוצרות המלאי שלמלחיו הם עצומים, והם יספקו למלא את צורכי העולם ככל לדורות הבאים.

5. אדם זה חיפשתי אותו זמן רב, ורק לאחר מאמצים רבים איתרתי את כתובתו.

6. המשבר הכלכלי העולמי השפיע על מדינות רבות, אך חלקן מן המדינות ניצלו ממנה.
7. אמצעי האבטחה סביבה ראש הממשלה תוגברו, לפיקד הרחוב לצד מעון ראש הממשלה יסגר לתנועה.
8. בארץ פועלים אולפני הנפשה (אנימציה) רבים, אך בעקבות מיזוגה הופכים סרטים וגלמים לסרטים בתלת-ממד.
9. בקייז קיימות באזור עין גדי סכנת התיבשות גבוהה מאוד, ואילו בחורף פוקדים את האזור שיטפונות מתאימים.
10. בתל אביב מציעים בסוף שבוע מסלולי הליכה מודרכים, למורות זאת לא התרבות המטיילים ברחבי העיר.
11. העיר רמלה היא אחת מהערים העתיקות ביותר בארץ, וביקור בה טומן בחובו מגוון רחב של אפשרויות טויל.
12. האופרה הישראלית החדשה רוצה לקרב את כולם: בני נוער וילדים, תושבי העיר ותושבי הערים, שכן היא משדרת בכל רחבי הארץ תכניות באמצעות לווין.
13. לטעת חקרים רבים, משחקים הרחוב המסורתיים: קלאס, תפסקת וקפייה בחבל יכולים להפחית את האלים, אף על פי כן אין כולם אותם ביום בשיעור החינוך הגוף.

14. הקיטק הופיע בעשורים האחרונים האחרונות LAG, אולם בעקבות המשבר הכלכלי העולמי פוטרו מאות עובדים ממפעלי הקיטק השונים.
15. במעמקי הרים הסלעי הקשה של הארץ מצויים חללים עם סלע מותך, מקומות אלה מותלים, והסלע נדחף ומטפרק על פני האדמה.

סעיף ג'

- א. צינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, ייחודי, בעל חלקים כולים או משפט איחודי.
- ב. במשפט איחודי תחמו את האיברים וצינו את סוג הקשר הלוגי שביניהם. אם אחד האיברים הוא משפט ייחודי או משפט בעל חלקים כולים, צינו זאת.
- ג. נתחו את תפקידן התחבירי של כל המילים המודגשתות בקונן.
1. יוזמי המבצע לא פרסמו אותו בתקשורת, למורות זאת הוא זכה להצלחה רבה.

2. לבבוד החג הקרבן, ראש השנה, נערך בשכונה מבצע ניקיון ביוזמת רכו השכונה, יוסי כהן.

3. כישلون הוא רק ההזדמנות להתחלה מחדש בדרך נבונה יותר. (להלן קלר)

4. פרחים הם הדרכ ששל האדמה לחיכון. (מקור בלתי ידוע)

5. רופאים ואחיות טיפולו בנפגעים ובאלפי משפחות לאחר רעידת האדמה באיטליה.

6. באחד הקיבוצים נבנה מסלול מיוחד למרוצי מכוניות בעלות שלט רחוק, והarter זוכה למבקרים רבים.

7. בפגיעה ממש דנו במצב הכלכלי של המפעל.

8. הצלחה בחיים חשובה, אבל הזנחה דברים שונים, כגון תחביבים, bilious ושמירה על aicots החיים, אינה מומלצת.

9. מדוע השתמש מחבר הטקסט בគורת פיקנטית?

10. לצערנו, אין התלמידים לומדים לשם השכלה רחבה, אלא לצורך קבלת התעודה בלבד.

11. בכנס ידונו בתהילך ההפרטה של מפעלי תשתיות גדוליםenberg, לפיכך נדרשו המשתתפים להכין הצעות בנושא.
12. ביוודפת שבגillum התנהלה אחת ממערכות הגבורה המפורסמות של מרד היהודים ברומאים.
13. mdi שנה מציגים במויאן לצילום בתל Chi מבחר מעבודותיהם של בוגרי בתיה הספר הגבויים לצלום.
14. בשנת הלימודים הקרובה יעסקו כל בתיה הספר בתל Aviv בנושא החינוך לשלים.
15. הלימודים במחלקה מיועדים להקנות לתלמידים יכולת של חקר ושל ניתוח תופעות חברתיות חשובות.

תרגיל 2

קראו את הטקסט ש לפניכם, וענו על השאלות שאחורי.

(1) אליס מילר נולדה בדרום אפריקה. (2) מאז נעוריה גילתה עניין רב בטיס, ואך קיבלה רישיון טיסה הפקה במדינות רבות. (3) לאחר שנים היא עלתה ארץ, אולם היא לא מילאה את הדרישות לקבלת רישיון טיסה אזרחי בישראל. (4) ב-1990 גישה מילר לצה"ל במסגרת העתודה האקדמית, ולמהה הנדסת אוירונאוטיקה. (5) היא סיימה את לימודי בטכניון חיפה, ולאחר מכן היא התיצבה לשירות פעיל. (6) אליס מילר ביקשה לזמן מה לבדוק התאמת לקורס טיס, אך בקשה נדחתה. (7) קצינת העתודה שלה פנתה ציינה שעל פי הוראות הפיקוד העליון, אין לשבץ נשים במקצועות לחימה. (8) מילר לא אמרה נואש. (9) היא כתבה אל רשות הצבא, ערערה על חוקיות הדחיה ופירטה את נימוקיה, בעקבות זאת היא זומנה לפגישה עם מפקד חיל האויר, אך גם פגישה זו לא קידמה את עניינה. (10) הצבא שב והודיע לה כי המדיניות המוכתבת היא שאין לשבץ בנות בתפקידים לחימה. (11) על רקע זה הגישה אליס מילר באוגוסט 1994 עתירה לבג"ץ וביקשה לחייב את חיל האויר לקבלת ל מבחני טיס. (12) בג"ץ החליט ברוב דעתו לחייב את חיל האויר לקבל את אליס מילר ל מבחני טיס. (13) פסיקת בג"ץ הייתה תקדים חשוב. (14) בעקבות העתירה נפתחו בפני נשים השרותים שונים שהיו פניהם, ביניהם קורס טיס, קורס טיס, חובלים, משמר הגבול ועוד. (15) בשנת 2015 הייתה מילר אחת מمدליקות המשווה בערב יום העצמאות כאחת מהנשים פורצות הדרכ במדינה.

1. כתבו במחברתכם את הקשר הלוגי בכל אחד מן המשפטים (2), (3), (5) ו-(6).
2. א. משפט (9) הוא משפט איחוי. תחמו את איברו, וציינו את סוגו התחבירי של כל איבר.
 - ב. ציינו מהם הקשרים הלוגיים בין איברו של משפט (9).
3. לפניים משפטי: בעקבות העתירה של אליס מילר לבג"ץ נפתחו בצבא קורסים שונים לנשים.
 - א. המירו משפטי זה למשפט איחוי. ציינו את הקשר הלוגי של המשפט שהיבורם.
 - ב. הוסיפו למשפט המקורי תמורה מפרטת לביטוי המכיל הקיים בו.
4. לפניים משפטי: הצבא שב והודיע על אי-שימוש בנות בתפקידים לחימה.
 - א. מהו תפקידו התחבירי של החלק המודגם בקורס?
 - ב. מהו תפקידו הרטורי-פרגמטי של החלק המודגם בקורס? העתיקו למחברתכם את התשובה הנכונה.
 - (1) התמורות פעולה (2) תחילתה של פעולה (3) הבעת יחס הכותב (4) חוזרת על פעולה

פעילות בקבוצות והצעה לכתיבת תחקיקות

- א. ערכו מחקר בנושא - תפקידה של האישה בצה"ל פעם והיום.
ב. כתבו כתבה לעיתון הצבאי "במחנה", שבו תארו את ההתקפות שחלו במעמדה של האישה בצבא
והוכחו את דבריכם באמצעות דוגמאות.
ג. מהי הסוגה (טיעוני, תיאורי...) שבה השתמשתם בכתיבתכם, והאם אכן סוגה זו תרמה להצגת הדברים?

תרגיל 3

- א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט או איחוי (מאוחה).
ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים וציינו את סוגו התכברי של כל איבר (פשוט, ייחוד, כולל).
ג. בכל משפט או איבר נתחו את המילים המודגשתות בקן.
1. חלק מושטרי התנועה התפרסו לאורך הכבישים הראשיים, ועמידותיהם התפרסו באזורי הבילוי של הצעירים.
 2. הצבע הלבן של דגל ישראל מסמל את הקדשה ואת הטהרה, ואילו התכלת מסמל את פסי הטלית.
 3. היין הלבן מותסס במקלים מצוונים, ואילו האדום תוסס בטופרטורה רגילה.
 4. אחד מתפקידיו בית המשפט העלון הוא עיסוק בעניינים שבין האזרח לרשויות השלטון.
 5. כל מדינה סמלים משללה, והם מעניקים לה זהות וייחודה.
 6. על פי עקרון שלטונו החוק, הכול כפופים לחוק ושווים בפני החוק.
 7. גופו הארוך והצר של הנחש מכוסה קשקנים ומגנים, ומגןיהם מסייעים לנחש לנوع על פני הקרקע.
 8. באוניברסיטאות בארץ מתקיימות תכניות עתידיים במסגרת העתודת האקדמית, ולסטודנטים במהshireim עצם להוראת מדעים ואנגלית בבתי הספר באזרץ.
 9. צה"ל היה בתחילתו צבא מאולתר וחסר איחידות, אולם עם השנים הוא התעצם, השתכלל והפך לאחד הצבאות הטובים בעולם.
 10. מנורת שבעת הנקנים, סמלת של מדינת ישראל, מופיעה לראשונה בזמן מסעיה בני ישראל במדבר כאחד מכלי המקדש.

המרות למשפט איחוי

■ חיבור שני משפטיים פשוטים למשפט איחוי

יש לשים לב מהו הקשר הלוגי בין שני המשפטים ולהתאים את מילת החיבור.
כאשר מביצעים המרה, יש להזכיר שהמשפט יהיה הגיוני, כלומר יהיה קשר הגיוני בין האיברים.
לעתים מילה מסוימת חוזרת בשני המשפטים. באיבר השני רצוי להשתמש באותה במאוצר.
הפסיק: בין האיברים בדרך כלל בא פסק. אם המשפטים קצריים, אין צורך לשים פסק.

דוגמה 1 **משפט א:** החוקר ניסה לדובב את הילד המבוהל.

משפט ב: החוקר לא הצליח במשימתו. **קשר של ניגוד**

המרה: החוקר ניסה לדובב את הילד המבוהל, אך / אולם / אבל הוא לא הצליח במשימתו.

■ הפיכת משפט פשוט למשפט איחוי

כדי להפוך משפט פשוט למשפט איחוי יש להפוך תחילת המשפט הפשט לשני משפטיים פשוטים (כפי שנלמד בפרק המשפט הפשט) ולהחבר ביניהם באמצעות מילת חיבור מתאימה. יש להקפיד שלAYERו השני יהיה נושא משלו. לעיתים יחול שינוי בתוכן המשפט בעקבות ההמרה. אפשר לעשות זאת באחת מן הדרכים שלפניכם:

• הפיכת שם פועל והוספת נושא

המשפט הפשט: שמורת הטבע נסגרה **עקב הצפת האזור** ליד הנחל.
שם פועל

ההמרה: האזור ליד הנחל **וואוף**, **לכן** שמורת הטבע נסגרה. (משפט איחוי)
נוושא פועל

• הוספת פועל ונוושא

המשפט הפשט: הספרדים הכניעו את האינדיאנים הודות לתותחיהם.

ההמרה: הספרדים **השתמשו** בתותחים, **לפיכך** הם הכניעו את האינדיאנים. (משפט איחוי)
הוספת פועל נושא

• הפיכת שם תואר שהוא לוואי לנושא שמנி והוספת נושא

המשפט הפשט: **העובד הדיקון** זוכה להערכת מההנהלה.
שם תואר = לוואי

ההמרה: **העובד דיקון, ממשום כך** הוא זוכה להערכת מההנהלה. (משפט איחוי)
נוושא שמנி הוספת נושא

• הפיכת שם תואר שהוא לוואי לפועל והוספת נושא

המשפט הפשט: המפעל **המצילich** זכה להוקרה בינלאומי.
שם תואר = לוואי

ההמרה: המפעל **הצילich, על כן** הוא זוכה להוקרה בינלאומי. (משפט איחוי)
פועל הוספת נושא

תרגיל 2

המירו את המשפטים שלפניכם ממשפט פשוט למשפט איחוי. הקפידו על קשר לוגי מותאים. פסקו כהלה.

1. הילדים נכנסו לאולם בית הספר ונרגשים לאחר ביקורו של המפקח.

2. עקב החום הכבד קיים חשש לשיטופות בכל רחבי הארץ.

3. השבוע יתכנסו חברי הכנסת לישיבה דחויפה עקב המצב הביטחוני המתוו.

4. תלמידי הכיתה נשארו בבית הספר לKİSHOT האולם לקרהת המסיבת.

5. בזכות ערנותם של אנשי המשמר האזרחי נתגלתה חבילת הנפץ בעוד מועד.

■ הפיקת משפט איחוי למשפט פשוט

כדי להפוך משפט איחוי למשפט פשוט יש לנוקוט אחת מן הדרכים שלפניכם:

• הפיקת פועל לשם פעולה

(משפט פשוט)	(שם פעולה)	משפט איחוי: החוקרים יצאו לשטח, והם יאספו ראיות.
המרה:		המרה: החוקרים יצאו לשטח לאיסוף ראיות.
(משפט פשוט)	(שם פעולה)	משפט איחוי: המפעל פשט את הרgel, ולכן הוא נסגר.
המרה:		המעבן נסגר עקב פשיטת הרgel.

• השמטת פועל

(משפט פשוט)	(שם פעולה)	משפט איחוי: ירדו גשםים, כתוצאה מכך הוצפו הכבאים.
המרה:		המרה: בשל הגשםים הוצפו הכבאים.

• הפיקת פועל לשם תואר ששימש לוואי

(משפט פשוט)	(שם תואר = לוואי)	משפט איחוי: הכתה המצטינית בקישוט זכתה בפרס.
המרה:		המרה: שם תואר = לוואי (משפט פשוט).

תרגיל 3

המירו את משפטי האיחוי שלפניכם למשפטים פשוטים. פסקו כהלה.

- הייתי חולה, לפיך לא יכולתי להגיע לפגישה.
- הבעלים יצאו לחופשה שנתית, لكن החנות סגורה.
- המורה חשב עמוקות, ולאחר מכן הוא נתן את הציון הסופי.
- התלמידים הצטיינו בפעולות חברתיות, על כן הם זכו באות הוקרה.
- התאמנו הרבה לפתור את השאלה, אך לא הצליחו בכך.
- מצבו הבריאותי של החולה קשה, למורות זאת הוא לא אוושפז בבית החולים.

תרגיל 4 (המרות)

- לפניכם שתי אמרות של אישים ידועים. (אם איןכם יודעים מהם, חפשו מידע על אודותיהם)
 - "**פסימיסט** רואה קשי**בזהדנות**, ואילו **אופטימייסט** רואה את **הזהדנות שבקובשי**". (וינסטון צ'רצ'יל)
 - "**את פחדיך שמור לעצמך, אבל את האומץ שלך חלוק עם אחרים**". (רוברט לואיס סטיבנסון)
- ציינו את המבנה התחרيري של כל אחד מן המשפטים.
 - מהו הקשר הלוגי הקיים בכל אחד מן המשפטים?
 - האם אפשר להחליף את מילوت הקישור של המשפטים זו בזו? נמקו את תשובהיכם.

2. לפניכם שני משפטים (1)-(2). קראו אותם, וענו על הטעיפים א-ב שאחריהם.
- (1) אחרי מלחמת העולם השנייה עשוות אלפי יהודים במחנות העקורים ודרשו להגעה לארץ ישראל, אך הבריטים קבעו מכוסות של רישיונות עלייה ומונעו את כניסה של יהודים רבים לארץ.
 - (2) העם היהודי היה מפוזר בין עמי העולם, אבל הוא המשיך לשמר על ייחודה לאורך כל תקופות הגלות.
- א. מהו הקשר הלוגי בין שני האיברים של משפט (1)?
 - ב. I. מהו הקשר הלוגי בין שני האיברים של משפט (2)?
 - II. המירו את מילת קישור במשפט (2) במלת קישור שתביע קשר לוגי אחר.
 - III. איזו מילת קישור, לדעתכם, מחזקת את הרעיון המובע במשפט?
 - IV. המירו את משפט (2) לשפט פשוט שיביע את הקשר הלוגי שציינתם בסעיף ב.I.
3. לפניכם משפט מאוחה. קראו אותו, וענו על הטעיפים א-ה שאחורי.
- גידול תות שדה הוא ענף וגיש במיוחד למזיקים ולמלחמות, ולכן מרבים בגידול זה להשתמש בחומריו הדברה לחיסול המזיקים, למרות זאת אנשים ובאים אווהבים תות שדה ומרבים לאכול אותו.**
- א. תחמו את האיברים, וציינו את סוגו התחבירי של כל איבר.
 - ב. ציינו את הנושא ואת הנושא בכל אחד מן האיברים.
 - ג. ציינו מהם הקשרים הלוגיים בין איבריו של המשפט.
 - ד. כתבו את שני האיברים הראשונים של המשפט הנתון כמשפט פשוט.
 - ה. פרקו את המשפט הנתון לשלושה משפטים פשוטים. הקפידו על רצף הגיוני של המשפטים.
4. קראו את הטקסט הקצר שלפניכם, וענו על הטעיפים א-ג שאחורי.

חימנס נחמן ביאליק, מגדולי המשוררים העבריים בעת החדשה, נולד בעשרה בטבת תרכ"ג (1873) בכפר רадי שבאוקראינה, כפר שליו ורגוע. הוא החל לכתוב שירה בהיותו תלמיד בישיבת ולויזין שבبيلורוס.
שירו הראשון "אל הציפור" התפרסם בדפוס בהיותו בן 19, והוא מבטא את געגועיו לארץ ישראל.

- א. מהו ההפקיד התחבירי המשותף לחלקם המודגשת בko במשפטים שלעיל?
- ב. מה תפקידו הרטורי-פרגמטי של כל אחד מן החלקים המודגשתים בko?
- ג. לפניכם משפט נוסף שבו חלק תחבירי מודגם בko: שירו הראשון של ביאליק היה "אל הציפור". האם החלק התחבירי המודגם במשפט זה הוא בעל תפקיד תחבירי זהה להפקיד התחבירי המשותף שציינתם בסעיף א? נמקו את תשובהיכם.

מבנה תחבירי בעל תפקיד רטורי

משפטים פשוטים קצרים הבאים ברצף יוצרים דרמתיזציה, נחרצות, והם קלים לקליטה. במשפטים מאוחים ארוכים המסר הדramטי והנחרצות מתרככים ומאבדים את האפקט הרטורי.

תרילוגם כתקסט 6 – קומדיית אפל

משימה 1

קראו את שתי הפסוקות שלפניכם (מתוך הטקסט "יצירות טקסיים" שבעמוד 24).

ג לא תמיד קל ליזום טקס, אבל לקיים אותו קל יחסית. ספורטאי צמרת מקפידים על טקסיים: הם יודעים שבשבועות מסוימות מדי יום ביוומו הם נמצאים על המגרש, אחר כך במכון כושר, אחר כך תרגילי מתייחדות. בשביל רובנו査צחוח שינויים פערניים ביום הוא טקס, וכך אין דרוש ממשמעת עצמית מיוחדת. עליינו לנ��וט גישה דומה כדי לישם כל שינוי שאנו חווים מעוניינים בו.

ד בשביל ספורטאים, להשיג הישגי שייא בתחום הוא ערך מושרש, וכך הם יוצרים טקסיים הסובבים סביב האימונים. אצל רוב בני האדם נקיון הוא ערך מושרש, וכך הם יוצרים את טקס査צחוח השינויים. אם האושר האישי שלנו הוא ערך בעינינו, ואנו רוצחים להיות מאושרים יותר, עליינו ליצור טקסיים גם סביב האושר.

1. מצאו בפסוקות אלה שלושה משפטיים מאוחדים. העתיקו אותם למחברתכם, וציינו בכל איבר את הנושא ואת הנושא.
2. ציינו את הקשר הלוגי שבין חלקיהם המשפטיים (שמצאתם בסעיף 1).
3. בכל אחד מהם פירטו את מילת החיבור במילה קישור אחרת ללא שינוי בקשר הלוגי.

משימה 2

קראו את הקטע שלפניכם מתוך הטקסט "גבירותיי ורבותיי, מהפרק?" (הופיע בעמוד 68).

איך תזומרת הקאמרטה הקטנה הפכה לגדולה? הנה ההסברים.

פתאום זה בא. בימים אלה ממש תזומות ישראליות יוצאות בדרך עם סדרות המנוויים של העונה החדשה ומתחילות לחזור אחרינו, הקהל. נצין תחילת תזומות הקאמרטה הישראלית. גבירותיי ורבותיי: מהפרק. כמו בחים הפוליטיים בארץ ובעולם, כך בחני התזומות. המפה התהפה. מה שהיה כבר לא יהיה יותר. הקאמרטה, התזומורת של המנצח אבנر בירון, צוחקת על כולן. [...] כאן לא שומעים אוסף נגנים שבמקרה יושבים ביחד. פה התזומורת מנוגנת כגור בעל צליל עם סגנון נחדר. כאן יש אחדות. [...] הנגנים אינם מפהקים על הבמה. הם גם אינם מסתכלים בשעון. פשוט מנגנים מתוך כי.

שאלות

1. מצאו את הקשר הלוגי בין כל אחד מצמדיהם המשפטיים המודגשים בקוו. (סה"כ שני צמדים)
2. המירו כל אחד מצמדם המשפטיים למשפט מאוחה בהתאם לחברת קשר הלוגי שצייתם בסעיף א.
(במהירה השתמשו במילوت קישור שונות)
3. מה ההבדל לדעתכם בין שני הניסוחים (בין הניסוח המקורי לבין המשפטים שהמרתם) מבחינה רטורית?

▢ משפט מורכב

משפט מורכב הוא למעשה הרחבה של משפט פשוט, שבו חלק תחבירי כלשהו במשפט פשוט הופך למשפט העומד בפני עצמו. החלק שהתרחב והפך למשפט נקרא **"פסוקית"**. כל אחד מחלקי המשפט פשוט יכול להופיע כפסוקית.

משפט מורכב מכיל לפחות שני משפטיים. אחד המשפטים הוא משפט עצמאי שיכל לעמוד בפני עצמו, ואילו משנהו הוא משפט התלו依 במשפט העצמאי, ככלומר משועבד לו.

המשפט העצמאי נקרא **משפט עיקרי**, והמשפט המשועבד נקרא **פסוקית**.

כיוון שהפסוקית היא הרחבה של חלק פשוט במשפט, היא עונה על אותן השאלות שעונה אותו חלק במשפט פשוט.

השאלה נשאלת ביחס למשפט העיקרי, ככלומר **המשפט העיקרי הוא "השואל"**, וה**פסוקית** משמשת **תשובה**.

משפט פשוט

רבים	נוסעים	לאחר שחזרו מהשירות הצבאי.	תיאור מקום	מושא	מושא	משפט פשוט (משפט משועבד)
		מתי הם נוסעים?				

משפט מורכב

רבים	נוסעים	משירותם הצבאי.	אתרי ש הם	משתחררים	מושא	מושא	משפט עיקרי (משפט עצמאי)
		מתי הם נוסעים?					

• בדוך כלל הפסוקית פותחת במילת שעבוד.

קיימות שלוש קבוצות של מילות קישור של **"עובד"**:

1. קשר באמצעות מילים שיש בהן **"ש"** הזיקה או **"אשר"** או שילובים שלהן:
ש... אשר... בשעה ש... כאשר... במקום ש... משום ש... אף על פי ש... ועוד.
2. מילות קישור אחרות (שאין מכילות **"ש"** או **"אשר"**):
כי, אם, אילו, לו, בל, שמא, **"ה"** הזיקה לפני פועל בבינוני ועוד.
3. קשר באמצעות מילות שאלה - מילת שאלה באמצעות משפט פותחת פסוקית, ובמקרה זה אין מילת שעבוד.

• הפסוקית יכולה לבוא בראש המשפט, באמצעות או בסופה. לרוב אפשר להחלין את מקומם של הפסוקיות ושל המשפט העיקרי.

לא הגעתו לבית הספר **משמעותו של חלิตני**. או: **משמעותו של חליטני**, לא הגעתו לבית הספר.

פיסוק: אחרי פסוקית בא בדרך כלל פסיק. לפני פסוקית בא פסיק אם היא ארוכה.
תיכון: במשפט מורכב מוקובל لتיכון את המשפט העיקרי ואת הפסוקית באמצעות מספרים לפי סדר הופעתם במשפט: היחידה הראשונה - מספר 1, היחידה הבאה - מספר 2, וכן הלאה.

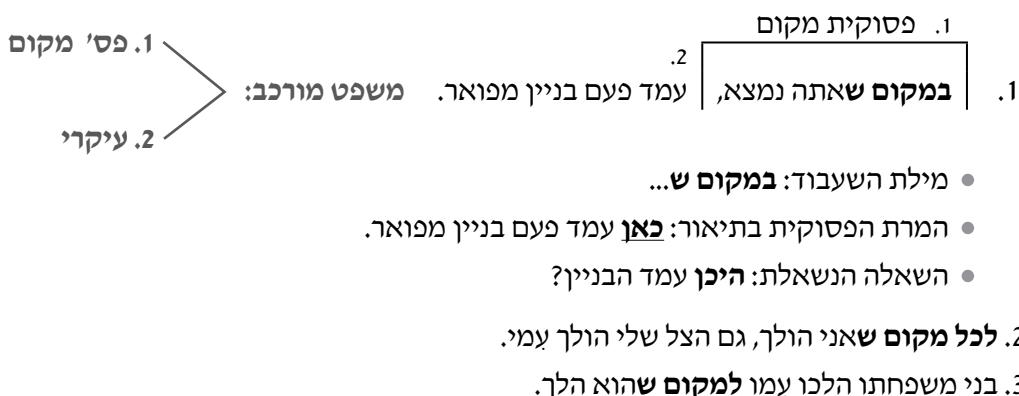
פסוקיות התיאורים

פסוקיות התיאורים הן הרחבה של תיאורים במשפט פשוט, שכן אפשר להמיר פסוקית לתיאור בתיאור המקביל ולקבל משפט פשוט. את רוב פסוקיות התיאורים אפשר להזות באמצעות מילת השबוד האופיינית להם (ראו להלן).
 לפניכם חלוקה סמנטית של התיאורים (לפי תוכנם).

פסוקיות מקום

פסוקית מקום פותחת באחת ממלות השबוד האלה:
 במקום ש/אשר..., מקום ש/אשר..., בכל אשר..., אשר..., מאשר..., לכל מקום ש/אשר...

דוגמאות:

מלות שאלת הפותחות פסוקיות

밀ת שאלה באמצע משפט פותחת פסוקית, אך מילת השאלה אינה מעידה על סוג הפסוקית.
 מילת השאלה היא חלק מן הפסוקית, ותפקידו התחבירי זהה ל_fkיד התחבירי של התשובה עליה.
 שימוש לבן פסוקיות התיאורים אין יכולות לפתח ב밀ת שאלה.

פסוקית (מושא)			
שאלתי	אותו	לאן	הוא
מושא+Nושא	מושא	מושא	מושא+Nושא
לאן = <u>לטאטרון</u> = תיאור מקום			

- שאלתי אותו לאן הוא הולך = שאלתי אותו את השאלה.
- כאשר מופיעעה מילת שאלה באמצע משפט, הפסוקית אינה פסוקית תיאור.

חלק א

לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

1. המרכז הדתי של העם היהודי נמצא במקום שבו עומד בית המקדש.
2. בכל אשר תפנה, תראה מולך תצורות טבע מיוחדות.
3. לכל מקום שתלכי, אctrף **אליך / אליך** ללא היסוס. (העתיקו את מילת היחס הנכונה)
4. 33 חברי הקבוצה נפגשו במקומות שהוחלט עליהם בפגישה הקודמת. (כתבו את המספר במילים ונקדו ניקוד חלק)

חלק ב

- א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.
- ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים. במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.
- ג. בכל משפט, איבר או פסוקית נתחו את המילים המסומנות בקוו.
- ד. במשפטים 3, 5 ו-8 ציינו את משמעותה של המילה "יש".

1. במרכזיים רפואיים באלה"ב מסיעים רובוטים בנитוח של החלפת מפרק הירך.
2. סתוונית היורה היא בת למשפחה השושניים, והיא נפוצה בחבל הים התיכון.
3. בארצות הברית יש מודעות רבה לנזקקים העישון.
4. במקום שבו משתרעים הרי אורל ברוסיה, עובה הגבול בין אירופה לבין אסיה.
5. במושגון ירושלים יש אוסף של עבודות קרמיקה של פאבלו פיקאסו, גדולי האמנים במאה העשרים.
6. הרעש מלאוה את חינויו בכל מקום שהוא פונים אליו.
7. אם לאربעה מצאה במסעדה תיק עם שטרות כסף רבים ומסרה אותו למשטרה.
8. המדינה צריכה להתערב בחיי האזרח, רק במקום שיש לה אינטרס ישיר.
9. טiol בבקעת הירדן בעונה זו של השנה הוא חויה אמתית של צבע ושל טבע.
10. בכל מקום שבו אפקץ, اشתדל לשמר על קשר עם הבית.

פסוקית זמן

פסוקית זמן פותחת באחת ממלות השबוד האלה:
בזמן ש..., כל זמן ש..., כאשר..., כש..., כל אימת ש..., מרגע ש..., מש..., עד ש..., לכש..., לפני ש...,
לאחר/אחרי ש..., בטרם/מאז + פועל.

דוגמאות:

• מילת השबוד: **בשעה ש...**

• המרת הפסוקית בתיאור: **אתמול** פגשתי את חברי הטוב.

• השאלה הנשאלת: **מתי** פגשתי את חברי הטוב?

2. הגענו אל יעדנו הסופי **לאחר** **שש��עה** השימוש.

3. **בטרם** יAIR היום, נצא לדרכ.

מילת שאלה הפותחת פסוקית

זכור! מילת השאלה הפותחת פסוקית אינה מעידה על סוג הפסוקית.
תפקידו התחבירי של מילת השאלה זהה לתפקיד התחבירי של התשובה עליה.

פסוקית (מושא)			
בירורתי	מתי	מוקרנת	הציגת הבכורה.
נושא+Nושא			
	תיאור זמן	נושא	מתי = מחר = תיאור זמן

• בירורתי מתי מוקרנת הציגת הבכורה = בירורתי את הדבר.

תרגיל 2

חלק א - לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

1. כשהעמד לפקווע תוקפו של המנדט הבריטי על ארץ ישראל, הכריז בן גוריון על הקמתה של מדינת ישראל.

2. כאשר הדפיסו לראשונה את פירוש רשי', השתמשו בכתב מיוחד.

3. במקום שאין אנשים, השתדל להיות איש. (פרק אבות ב')

4. דבר קיומה של רשות הריגול היהודית ניל"י נודע לאחר שיונת דואר נתפסה על ידי הטורקים.

5. לאחר שהיהודים מרדו ברומאים, חרב בית המקדש השני.

6. כאשר החתן שובר את הכווס בסיום החופה, הוא מזכיר את ירושלים.

7. אני אשתח/**ישתח** **אותך**/**אתך** בהחלטה, לאחר שנדון בהצעה. (העתיקו את הפעול ואת מילת היחס הנכונים)

חלק ב - לפניכם שלושה משפטים המבאים תוכן זהה.

(1) עם תום הקונצרט הגיעו המאזיניםزر פרחים ענק למנצח.

(2) כאשר הסТИים הקונצרט, הגיעו המאזיניםזר פרחים ענק למנצח.

(3) הקונצרט הסТИים, ולאחריו הגיעו המאזיניםזר פרחים ענק למנצח.

א. העתיקו אותם למחברתכם, וציינו מהו הקשר הלוגי המשותף לשלוות המשפטים.

ב. מהו הביטוי בכל משפט המבतא קשר זה?

ג. ציינו את סוגו התחבירי של כל משפט - פשוט, איחוי או מורכב.

ד. במשפט איחוי תחמו את האיברים. במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את תפוקידה התחבירי.

חלק ג

א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.

ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים וציינו את סוגו התחבירי של כל איבר.

במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

ג. בכל משפט, איבר או פסוקית נתחו את המילים המסומנות בקוו.

1. "חומה ומגדל הייתה שיטת ההתיישבות בארץ ישראל לפני קום המדינה.

2. כשהם למטה סוער, תוכלו לשמוע היטב את רעם הגלים המתנפצים.

3. מאז הקמת המדינה גדלوا אצלנו סולנים נודעים בתחום המוזיקה הקלסית, וכמה מהם, דוגמת יצחק פרלמן,

בנו לעצם מעמד בכורה עולמי.

4. בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל הנהיג דוד בן גוריון מערכת חינוך ממלכתית.

5. עם התפתחות הטכנולוגיה התפתחו אמצעי תקשורת שונים בין בני האדם.

6. מאז כניסה האינטרנט לחיננו, אנשים אינם יכולים לחיות בלבדיו.

7. טיול בנגב בתקופת השיטפונות הוא חוויה אמיתית לעין.

8. נשים רבות נהגות לטיל במקומות שרഗל אדם לא דרכה בהם.

9. הנער למד ריקוד במספר שנות נעריו, ולאחר שנים אחדות הוא החל ללמד בעצמו את חבריו.

10. במקום שבו שופעים מעיניות עתיריהם במדבר, נוצר נווה מדבר גדול.

המרות

■ המרת משפט מורכב למשפט פשוט

כדי להפוך משפט מורכב למשפט פשוט יש לנוקוט אחת מן הדרכים שלפניכם:

• המרת פועל לשם פעולה

משפט מורכב: לאחר שהמבצע **פשט את الرجل**, הוא נסגר.
פועל

ההמרה: המבצע נסגר לאחר **פשיטת الرجل**. (משפט פשוט)
שם פעולה

משפט מורכב: המפקד שלח את החוקרם למקום שבו הם **יאספו** ראיות לאירוע.
פועל

ההמרה: המפקד שלח את החוקרם למקום **שם איסוף** ראיות לאירוע. (משפט פשוט)
שם פעולה

• השמתת פועל

משפט מורכב: כאשר **השתוללה** סופת שלגים, לא המריאו מטוסים רבים.

ההמרה: **בזמן סופת השלגים** לא המריאו מטוסים רבים. (משפט פשוט)
השנתת פועל

• המרת פועל לשם תואר שישמש לוואי

משפט מורכב: לאחר שהכיתה **הצטיניה** בקישוט, היא זכתה בפרס.

הכיתה **המצטינית** בקישוט זכתה בפרס. (משפט פשוט)
שם תואר = לוואי

■ פירוק משפט מורכב למשפטים פשוטים

כאשר לפניו משפט מורכב, אפשר לפרק אותו למשפטים פשוטים.

יש להקפיד על הסדר הגיגוני של התרחשויות הדברים.

המשפט המורכב: המבצע נסגר לאחר שהוא פשט את الرجل.

שני משפטיים פשוטים: I. המבצע **פשט את الرجل**.

II. המבצע נסגר. או: הוא נסגר.

תרגיל 3

לפניכם משפט מורכב: **כאשר ביקר ראש העירייה בשכונה, התכנסו התושבים במתנ"ס לשיחנה בענייני השכונה**.

A. נחוו את המידע שבמשפט באמצעות משפט פשוט.

יתכן שהניסיוח החדש יגרור השנתת של חלקים מן המשפט המקורי או הוספת מילים נחוצות.

B. פרקו את המשפט המקורי לשני משפטיים פשוטים.

פסוקית סיבה

פסוקית סיבה פותחת באחת ממילوت השעבוד האלה:

מפני ש..., משום ש..., מאחר ש..., היה ש..., על שום ש..., מכיוון ש..., ש..., לפיכך..., הוואיל וכו..., כי...

דוגמאות:

- מילת השעבוד: **משום ש...**
- המרת הפסוקית בתיאור: עקב מחלתך לא הגיעתי לבית הספר.

2. הטויל לצפון נדחה, כי מזג האוויר באזור סוער.

3. התלמידים לא הגיעו לבקר לבית הספר, מאחר שיום קודם חזרו מאוחר מהטיול.

מילת שאלה הפותחת פסוקית

פסוקית (מושא)						
תיאור סיבה	מושא	מושא	מושא	מושא	מושא+מושא	מושא
מדוע	(את) הocus	שובר	החתן	שובה	את הרוב	שאלת

- שאלתי את הרוב מדוע החתן שובר את הocus = שאלתי את הרוב את השאלה.
- מילת שאלה המופיעה באמצע משפט, פותחת פסוקית. מילת השאלה אינה מעידה על סוג הפסוקית.

תרגיל 4

חולק א - לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

- האדם צריך לנוהג כבוד בהוריו משום שהם נתנו לו חיים.
- התורה שבעלפה ניתנה לעם היהודי, משום שיש בה סמכות לבני האדם לתקן את מצוות התורה לפי שיקול דעתם.
- שמור על שマー הטוב כי זהו הנכס החשוב ביותר שלך.
- חברותת הצעירים הלכה למקום שאפשר לרדת בו ממצוקים גבוהים.
- אל תאמין לאנשים, כשהם מבקשים ממך לדבר אתם בשיא הכנות.
- אופנה יימור מכונה בשם "אבי הפצת האוטומית" מכיוון שניהל את המעבדה לייצור הפצת האוטומית הראשונה.
- כאשר תסתים בנית הדירות, תתחיל החברה באקלוסון.
- אומדן מספר הבדואים בעולם בלתי אפשרי, כי מעולם לא ערכו להם מפקד אוכלוסין כהלה.

חלק ב - לפניים שלושה משפטים המבאים תוכן זהה.

(1) רצועת חוף רחבה הزادה מושם שדליך דלפ' ממcola בים.

(2) דליך דלפ' ממcola בים, لكن הزادה מושם רצועת חוף רחבה.

(3) רצועת חוף רחבה הزادה עקב דלייפת דליך ממcola בים.

א. ציינו מהו הקשר הלוגי המשותף לשלוות המשפטים.

ב. מהו הביטוי בכל משפט המבטא קשר זה?

ג. ציינו את סוג התחרيري של כל משפט - פשוט, איחוי או מרכיב.

ד. במשפט איחוי תחמו את האיברים. במשפט מרכיב תחמו את הפסוקית וציינו את תפקידה התחרيري.

ה. נסחו את משפט (3) כמשפט פשוט והחליפו את הביטוי המביא את היחס הלוגי שבו בפועל מתאים.

(ההמרה גוררת שינוי בנושא המשפט ובסדר המילים שבו)

חלק ג

א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מרכיב.

ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים וציינו את סוג התחרيري של כל איבר.

במשפט מרכיב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

ג. בכל משפט, איבר או פסוקית נתחו את המילים המסומנות בקן.

ד. ציינו את משמעותה של המילה "אין" במשפט 5 ושל המילה "יש" במשפט 6.

1. בשנות השלוויים של המאה העשרים נთעורר עניין בצדורים פורחים, מאחר שהמדענים החלו להשתמש בהם

לחקור התנאים האטמוספריים בגובה רב.

2. عقب שידורי הרדיו הפיקטי השביתו פקחי הטיסה בנתב"ג את שדה התעופה.

3. את המשמעות העמוקה קיבל המושג "חסידי אומות העולם" אחרי מלחמת העולם השנייה.

4. בעיר ונכובר במערב קנדה אהובים מאוד בעלי חיים, במיוחד כלבים, لكن פותחים שם מוסדות לשירותים

מיוחדים להולכים על ארבע.

5. אין השלטון רשאי לשלול מהאדם את הזכויות הבסיסיות שלו.

6. הודו היא ארץ מרשימה ביותר, משום שיש בה נופים ייחודיים.

7. שלטונו החוק הוא מנכסי צאן הברזל של הדמוקרטיה, על כן נחקקו חוקים רבים כדי לשמור עליה.

8. כאשר עוסקים בספרות, חשוב הקפדה על תזונה נאותה.

תקינות לשונית:

המילית "בגלאי" מצטרפת רק לשם עצם. הצירוף "בגלאי ש..." - שגוי.
רוב מילות השעבוד לפסוקיות סיבה מכילות "ש", למעט "הואיל ו...".
מילות השעבוד היות ו..., מאחר ו... - שגויות.
יש לומר היהות ש..., מאחר ש...

תרגיל 5 (המרות)

1. לפניכם שני משפטים המבאים תוכן זהה:
 - (1) **אנשי המשמר האזרחי היו ערנויים, لكن נתגלתה חבילת הנפץ בעוד מועד.**
 - (2) **משמעותו של המשפט הוא כי אנשי המשמר האזרחי היו ערנויים, נתגלתה חבילת הנפץ בעוד מועד.**

א. העתיקו אותם למחברתכם, וציינו את סוגו התחבירי של כל משפט - פשוט, איחוי או מורכב.
ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים. במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את תפקידה התחבירי.
ג. נסו את המידע המופיע באחד המשפטים במבנה תחבירי שלא הופיע בדוגמאות.
ד. פרקו אחד מהמשפטים המקוריים לשני משפטיים פשוטים.
2. לפניכם שני משפטיים מורכבים (1)-(2). קראו אותם, וענו על השיעיפים א-ד שאחריהם.
 - (1) **משמעותו של המשפט הוא כי מושום שהרופאים המתמחים לא היו מושומים מההסכם, הם פתחו בשבייה חדשה.**
 - (2) **המשמעותו של המשפט הוא כי מושום שהרופאים המתמחים לא היו מושומים מההסכם, הם פתחו בשבייה חדשה.**

א. כתבו את משפט (1) כמשפט איחוי (מחובר). שמרו על הקשר הלוגי של המשפט הנתון.
ב. כתבו את משפט (2) כמשפט פשוט. שמרו על הקשר הלוגי של המשפט הנתון.
ג. מהו הקשר הלוגי בין משפט (1) למשפט (2)?
ד. כתבו את המשפטים שקיבתם בסעיפים א-ב כמשפט איחוי חדש. השתמשו בקשר הלוגי שציינתם בסעיף ג.
3. לפניכם שני משפטיים פשוטים (1)-(2). קראו אותם, וענו על השיעיפים א-ג שאחריהם.
 - (1) **המשמעותו של המשפט הוא כי מושום היה מפה לפה.**
 - (2) **המשמעותו של המשפט הוא כי מושום היה מפה לפה.**

א. מהו הקשר הלוגי בין משפט (1) למשפט (2)?
ב. כתבו את שני המשפטים כמשפט איחוי. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.
ג. כתבו את שני המשפטים כמשפט מורכב. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.

4. לפניכם שני משפטים פשוטים (1)-(2). קראו אותם, וענו על הטעיפים א-ג שאחריהם.

(1) מפעילי אתר החומרון התקשו להשתלט על השlag.

(2) הצדוד הכבד הוחזר למחסנים.

א. מהו הקשר הלוגי בין משפט (1) למשפט (2)?

ב. כתבו את שני המשפטים כמשפט אייחוי. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.

ג. כתבו את שני המשפטים כמשפט מורכב. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.

ד. כתבו את שני המשפטים כמשפט מורכב, שהיה בו קשר לוגי שונה. ציינו את הקשר הלוגי.

5. לפניכם משפט. קראו אותו, וענו על הטעיפים א-ג שאחריו.

סוכן ביוון אמריקאי פוטר בעקבות הफצת שגרירות סין בבלגרד בידי כוחות אורה"ב.

א. מהו הקשר הלוגי המ מצוי במשפט?

ב. כתבו את המשפט כמשפט אייחוי. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.

ג. כתבו את המשפט כמשפט מורכב. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.

ד. כתבו את שני המשפטים כמשפט מורכב, שהיה בו קשר לוגי שונה. ציינו את הקשר הלוגי.

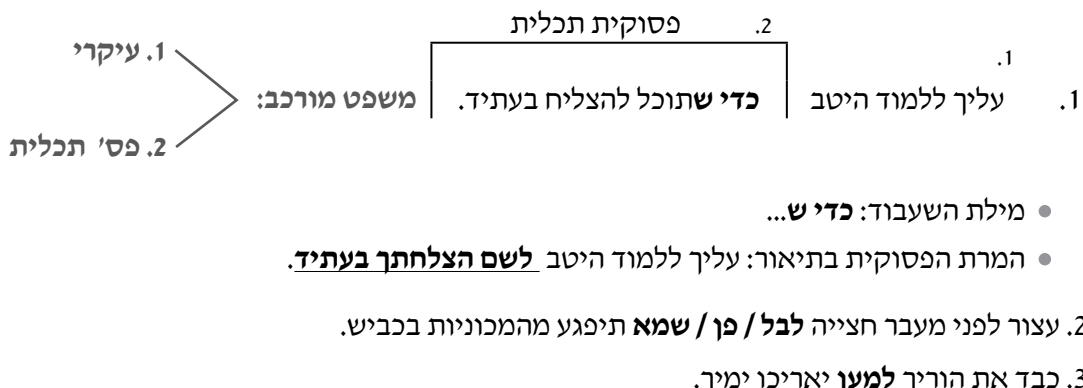
פסוקיות תכליות

פסוקיות תכליות פותחת באחת ממילوت השעבוד האלה:

כדי ש..., בשביל ש..., שמא..., פן..., שלא..., כדי שלא..., למען + פועל.

(מילת השעבוד "למען" שכיחה בעיקר בלשון המקרא)

דוגמאות:

פרק 9

חלק א

לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

1. בג"ץ מבקר את פעולתן של הרשותות כדי שתפענה על פי חוק.
2. לכל דת בארץ יש בית משפט משלה כדי שהוא יושב על פי חוק ההלכה הרלוונטיים.
3. היזהרו בעת חציית;cabbish; לבב תיפגעו מן המכניות הדוחרות.
4. כשאדם רצה לכתוב על נושא מסוים, ארגון העבודה בשלבים חשוב ומשתלם.
5. הוואיל ומעשר אין עולמים בקנה אחד עם מדיניותנו, אתה מתבקש לשנות את דרכיך.
6. אכילה של אגוזי מלך חשובה לגוף, משום שהם מסייעים לשיפור הזיכרון.
7. אנשים רבים נהגים לתת מתן בסתר כדי שהאדם הנזקק לא יתבישי במצבו.
8. בגרמניה לא ניתן היתר לבנייה לפני שבתכנותיות מוכח חיסכון של 20% בצריכת האנרגיה.
9. לא נרצה להגיע למקום שאין בו מסלול הליכה מסודר.

חלק ב

א. ציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.

ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים וציינו את סוגו התחרيري של כל איבר.

במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

ג. בכל משפט, איבר או פסוקית נתחו את כל חלקים המשפט שלמדו.

1. ראש השנה לאלנות קשור בתופעות טבע מיוחדות לארץ ישראל, אך נהגים לאכול בו מפירות ארצנו.
2. האדם מסוגל לשנות את סביבתו כדי שהיא תתאים לצרכי השוטפים.
3. האכילה מוסיפה לאדם קלוריות, אבל עצם פעולה האכילה שורפת חלק מהן.
4. הטלסקופ הראשון הומצא בהולנד בשנת 1608 במקרה.
5. לאחר שהסתירה מלחמת ששת הימים, החלו חילופי אש בקוו הפסיקת האש, בעיקר בחזיות המצרית לאורך תעלת סואץ.
6. אליעזר זמנהוף המציא את שפת האספרנטו, כדי שההתקשרות עם אנשים מכל העולם תהיה קלה.

מבחן 7 (המרות)

1. לפניכם שני משפטים מורכבים.
- (1) כדי שתוכלו להנות מחופשתכם, תכננו אותה מראש.
- (2) המנהיגים האפריקאים נשלחו לארצות הברית כדי שינסו להשיג סיווע כלכלי.
- א. בכל משפט תחמו את הפסוקית וציינו את תפקידה התחבירי.
- ב. נсхו את המידע המופיע בכל אחד מן המשפטים במבנה תחבירי שלא הופיע בדוגמה.
- ג. פרקו את משפט (2) לשני משפטיים פשוטים.
2. לפניכם משפט. קראו אותו, וענו על הסעיפים א-ד שאחריו.
- אנשי הייעור עושים מאמצים לשיקום הנזק לאחר השיפה בכרמל.**
- א. ציינו את סוגו התחבירי של המשפט.
- ב. ציינו את תפקידן התחבירי של המילים המודגשות בכו.
- ג. פרקו את המשפט לשלה משפטיים פשוטים עצמאיים. הקפידו על רצף הגיוני של המשפטים.
- ד. כתבו את המשפט כמשפט מורכב בעל פסוקית תיאור התואמת את התפקיד התחבירי שציינתם בסעיף ב. פסוקית התיאור תהיה במבנה סביל.
3. לפניכם משפט. קראו אותו, וענו על הסעיפים א-ד שאחריו.
- אני משקיע זמן רב בלימודים לקרואת המבחן הפסיכומטרי כדי שאוכל להצליח לימודי הרפואה.**
- א. ציינו את סוגו התחבירי של המשפט.
- אם המשפט מורכב – תחמו את הפסוקית, וציינו את תפוקידה התחבירי.
- אם המשפט הוא איחוי – תחמו את האיברים וציינו את סוגם התחבירי.
- אם יש במשפט חלקים כוללים – ציינו זאת.
- ב. ציינו את תפקידן התחבירי של המילים המודגשות בכו.
- ג. פרקו את המשפט לשלה משפטיים פשוטים עצמאיים. הקפידו על רצף הגיוני של המשפטים.
- ד. כתבו את המשפט כמשפט פשוט בעל תיאור התואם את הקשר הלוגי המופיע במשפט המקורי.
4. לפניכם משפט מורכב. קראו אותו, וענו על הסעיפים א-ג שאחריו.
- הנוהג במכונית צריך לעזר לפni מעבר חייה פn יגע בהולכי הרגל.**
- א. תחמו את הפסוקית, וציינו את תפוקידה התחבירי.
- ב. ציינו את תפקידן התחבירי של המילים המודגשות בכו.
- ג. כתבו את המשפט כמשפט פשוט בעל תיאור התואם את התפקיד התחבירי של הפסוקית שציינתם בסעיף א.

5. לפניכם שני משפטים פשוטים (1)-(2). קראו אותם, וענו על השיעיפים א-ג שאחריהם.

(1) **עלינו לקומה הגבוהה של הבניין.**

(2) **מהבנייה נוכל לצפות בנוו' מורהיב.**

א. מהו הקשר הלוגי בין המשפט (1) למשפט (2)?

ב. כתבו את שני המשפטים כמשפט **פשוט**. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.

ג. כתבו את שני המשפטים כמשפט **מורכב**. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.

6. לפניכם שלושה משפטים המבאים תוכן זהה.

(1) **תלמיד בית הספר אספו בקבוקים למחוזר כדי שיוכלו לממן את הטיול השנתי.**

(2) **תלמיד בית הספר אספו בקבוקים למחוזר לשם מימון הטיול השנתי.**

(3) **תלמיד בית הספר רצוא לממן את הטיול השנתי, לשם כך הם אספו בקבוקים למחוזר.**

א. ציינו מהו הקשר הלוגי המשותף לשולשת המשפטים.

ב. מהו הביטוי בכל משפט המבतא קשר זה?

ג. ציינו את סוג התחבירי של כל משפט - פשוט, איחוי או מורכב.

במשפט איחוי תחמו את האיברים. במשפט מורכב תחמו את הפסוקיות וציינו את תפקידה התחבירי.

פסקיות אופן

מקובל לחלק את פסקיות האופן לשוגים משנה: פסקית אופן השוואת פסקית אופן תוצאה.

■ פסקית אופן השוואת

פסקית אופן השוואת פותחת באחת ממילוט השबובד האלה:

כפי ש..., כמו ש..., ככל ש..., שם ש..., כאילו..., בדומה ש..., במידה ש..., באותה מידה ש...,

יותר ממה ש...

דוגמאות:

• מילת השבובד: **כפי ש...**

• המרת הפסקית בתיאור: אתה מתנהג **כziepiot horin / lifi ziepiot horin**.

2. שם שאתה רוצה בהצלחתך, גם אני רוצה בכך.

3. **באותה מידת שעולמים** המחירדים, כך עולה מכך המחירדים לצרכן.

פסקוקית אופן תוצאה

פסקוקית אופן תוצאה פותחת באחת ממילוט השubbud האלה: עד ש..., עד כי...

דוגמאות:

- מילת השubbud: עד ש...
- המרת הפסוקית בתיאור: עבדנו בגינה עד תשישות.
- 2. צחקתי למראה הליצן עד כי על דמעות בענייני.

מילת שאלה הפותחת פסקוקית

פסקוקית (מושא)			
תיאור אופן	מושא	נושא סטמי+נושא	נושא+Nושא
אין	" <u>מספכים</u> "	הודעה.	לא ידועי

- לא ידועי אין מספכים הودעה = לא ידועי את הדבר.
- כאשר מופיעעה מילת שאלה באמצע משפט, הפסוקית אינה פסקוקית תיאור.

תרגיל 8

חלק א - לפניים משפטיים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

1. ככל שוגר השימוש במכשירים אלקטרוניים אלקטронניים, פוחת השימוש בשעון היד.
2. הטלוויזיה מעבירה תമונות מהחיכים כפי שהן מתרכחות במציאות.
3. המנחה התנהג על הבמה בדרך שעורה התנגדות בקרוב קהל הצפים.
4. כדי שתלמידי בתיכון הספר ירבו בקריה, יוזם משרד החינוך מכירת ספרי ילדים מזולים.
5. כשהיו צריכים בעבר להعبر למשהו רצוי, היו נזירים בשליחים-רצים.
6. אנו קוראים הרבה ממשום שאיננו יכולים להכיר אנשים מרוביים די הצורך. (ת"ס אליות, משורר ומחזאי אמריקאי)
7. שחקנים רבים אינם שורקים לבניין התיאטרון שמא ישרכו להם שriskות בו בהצגה. (אמונה טפלה)

- א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.
- ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים וציינו את סוג התחבירי של כל איבר.
- במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.
- ג. בכל משפט, איבר או פסוקית נתנו את המילים המסומנות בקווים.

1. כל עיתון שואף לפרסם את החדשות האחרונות ביותר, ולכן הוא ניגש להדפסה בשעה האחרונה האפשרית.

2. העיתונות האלקטרונית זכתה לכינוי "כלב השמירה של הדמוקרטיה", משום שהיא מהוות מכשיר ביקורת על פעילות נציגי השלטון.

3. במקומות מסוימים בית המשפט דין בעניין מסויים בנסיבות סגורות.

4. ככל שהאדם גrown בבית גדול יותר, כך קשה לו יותר לחממו.

5. הזכות לחופש הביטוי הועניקה לכל אדם כדי שיוכל לבטא את עצמו ללא הגבלה.

6. כוכבי שבית אחדים מתקרבים לכוכב הלכת הגדול צדק, עד כי הם סוטים מדרך המקורית.

פסוקית מצב

פסוקית מצב פותחת באחת ממילوت השעבוד האלה: כ...,, מבלי ש...

- מילת השעבוד: כ...
 - המרת הפסוקית בתיאור: הילד נכנס לחדר תשוש.
2. הילד נכנס הביתה, מבלי שאמו הרגישה בך.
3. שני המבוקשים נtapסו כשהם מסתתרים בדירה שכורה.

חלק א - לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

1. לוחמים נהגו בעבר להשקייף על שדה הקרב כשהם רוכבים על פילים.

2. אני יושב מולו שכולי מרכז במשיו.

3. האיש הקשיב להודעה כשופטי רוטטות מהתרגשות.

4. האיש הקשיב להודעה כששמע את צלצול הפעמון.

5. אל תדרשו מעצמכם יותר מכפי שתם דורשים מאחרים.

חלק ב - המרות

1. לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, והמירו כל אחד מהם למשפט פשוט שיביע תוכן דומה.

(1) הנאם הקשיב לגזר הדין כSEMBUTO קפוא.

(2) השותפים חתמו על החוזה כדי שכל העניינים ביניהם יהיו ברורים.

(3) התקווה להצלחה במשימה גועה עוד לפני שעלה השחר.

(4) כאשר אנו ווצים למצוא את כוכב הצפון, אנו נערבים בדובה הגדולה.

2. לפניכם שלושה ציטוטים מתחום החינוך:

(1) "אנשים מבוגרים אינם אלא ילדים מחופשים". (פייר דאנינו*)

(2) "למידה אינה תוצאה של הוראה, אלא של סקרנותו ופעילותו של הלומד". (ג'ון הולט)

(3) "כשאנו מלמדים את הילד דבר מה, אנו מונעים מןנו את האפשרות למציאו אותו". (ז'אן פיז'ה)

א. I. ציינו את סוגו התחביבי של משפט (1).

II. נתחו במשפט (1) את המילה המודגשת בקוו.

III. מהו המבנה הרטורי של משפט (1), ומדוע בחר הכותב להשתמש דווקא במבנה זה?

ב. I. ציינו את סוגו התחביבי של משפט (2) ואת הקשר הלוגי שבו.

II. נתחו במשפט (2) את המילים המודגשתות בקוו.

III. פרקו את משפט (2) לשולש משפטיים עצמאיים.

ג. I. ציינו את סוגו התחביבי של משפט (3) ואת רכיביו.

II. נתחו במשפט (3) את המילים המודגשתות בקוו.

III. המירו את משפט (3) במשפט איחוי בקשר של סיבה ותוצאה.

* פייר דאנינו - סופר צרפתאי, ג'ון הולט - מחנך, אבי החינוך הביתי, ז'אן פיז'ה - פסיכולוג שוודי.

פסוקית תנאי

פסוקית תנאי מצینת את התנאי לקיום הפעולה במשפט.
קיימים שני סוגי של פסוקיות תנאי: תנאי קיים (ممשי) ותנאי בטל (מדומה).

תנאי קיים (ممשי)

תנאי קיים הוא תנאי שיש סיכוי לקיומו. הוא מתייחס בדרך כלל לעתיד.
פסוקית תנאי יוצאת מtower הנחה שהדברים עדין לא קרו.
פסוקית תנאי קיים פותחת באחת ממלות השबוד האלה: אם..., בתנאי ש..., לא... אלא אם כן...

דוגמאות:

2. הטויל לצפון יתקיים **בהתנאי** שmag האויר ישתפר.
3. לא אוכל לעזור לך אלא אם כן תתמקד במטרה.

תנאי בטל (מדומה)

תנאי בטל הוא תנאי שאין סיכוי לקיומו. הוא מתייחס בעבר.
לעתים התנאי הבטל התרחש כבר בעבר, בעיקר בתנאי בטל הפותח במילת שעבוד לשיליה (ראו דוגמאות 2 ו-3).
פסוקית תנאי בטל פותחת באחת ממלות השבוד האלה:

לחיבוב - לו..., אילו... לשיליה - אילולי, אילולא, אלמוני, אלמלא, לולי, לולא

דוגמאות:

2. אלמלא השתפר מג האויר, לא היינו יוצאים לטויל.
3. לא הייתה אפשרות לעמוד במשימה **אילולא** עזרת לי.

• בפסוקית **תנאי קיים** באים **שני הפעלים** (בעיקרי ובפסוקית) **בעתיד**.

אם תגיע, אראה לך את הספר החדש.
עתיד עתיד

• בפסוקית **תנאי בטל** בא בפסוקית פועל בעבר, ואילו **במשפט העיקרי** בא הפועל "היה" בנטיחה המתאימה ואחריו פועל בבינוני.

לו הגעת בזמן, הייתי ראאה לך את הספר החדש.
עבר אוגד בעבר פועל בבינוני

תקינות לשונית:

מילת השבעוד "במידה ש..." איינה מילת תנאי. אין להשתמש בה כאשר רוצים להביע תנאי.
מילת השבעוד "במידה ו..." - שוגה, ואין להשתמש בה כלל.

תרגיל 10

חלק א - לפניים משפטיים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

1. אם לא תיערך פעילות הסברתית בקרבת בני הנוער, מרבדי הפריחה הצבעוניים עלולים להיעלם בקרוב.
2. אם תעשו פעילות גופנית, תספרו את מצבכם הבריאותי.
3. בעוד כ-30 שנה יתגש אסטרואיד אימתני בצדור הארץ, אם נאס"א לא ימצא פתרון לבעה.
4. הקראיה בימי הילדות משפיעה גם על עיצובה השקפת העולם, היות שהקורא הצעיר מייחס חשיבות רבה לאות המודפסת.

5. נשים בהריון עלולות Lagerom נזק תמידי לעובר, אם הן שותות אלכוהול אפילו בכמות קטנות.

6. כאשר מקראיים לילדים ספרים בקול רם, יכולת הביטוי שלהם מפותחת בצורה טובה יותר.
7. ללא סיפרו לי בילדותי את סיפורי המיתולוגיה, לא הייתי נחשף בספרות היוונית העשירה.

חלק ב

א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.

- ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים וציינו את סוג התחבירי של כל איבר.
במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.
- ג. בכל משפט, איבר או פסוקית נתחו את המילים המודגשתות בקן.

1. רשות שמורות הטבע מתיירה לגלוש רק מצוקים מורשיים כדי שהגולשים לא יפגעו בעופות של הצוקים.

2. מדי שבוע מופיעים באתר החברה להגנת הטבע פרטים על "פרח השבוע".

3. אם אחת מרשויות המדינה פועלת שלא על פי צדק, ראשי בית המשפט העליון לעזר את פעולתה.

4. תלמידי בתים ספר ברחבי הארץ אספו בקבוקים למחזור לצורך עזרה במיון ציזד מחשוב לבית ספרם.

5. חוקרים מקוימים להיעזר בקיפודים למטרת מחקר של מחלות אנושיות, מפני יש דמיון בין מערכת החיסון של קיפודים למערכת החיסון של בני האדם.

6. רבים עורכים ביום קניות דרך האינטרנט, ואולם הם צרכיהם להקפיד על כללי זהירות בעת מסירת מספר כרטיס האשראי שליהם.

- .1. לפניכם שני משפטים פשוטים (1)-(2). קראו אותם, וענו על הסעיפים א-ג שאחריו.

(1) **תרמו 10 נ' לאחת העמותות.** (כתבו את המספר במילים כולל שם המطبع.)

(2) **תוכלו לעזר לנזקקים.**

א. כתבו את שני המשפטים כמשפט בעל חלקים כוללים או כמשפטஇיחוי.

ב. כתבו את שני המשפטים כמשפט פשוט.

ג. כתבו את שני המשפטים כמשפט מורכב בעל פסוקית תנאי.

.2. לפניכם משפט. קראו אותו, וענו על הסעיפים א-ד שאחריו.

אם מטפסים אל פסגת האורוסט, עלוליםLKפוא למוות בעת הטיפוס.

א. ציינו את סוג התחבירי של המשפט.

אם המשפט מורכב – תחמו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התחבירי.

אם המשפט הוא משפטஇיחוי – תחמו את האיברים וציינו את סוגם התחבירי.

ב. ציינו את הנושא ואת הנושא בכל חלק המשפט.

ג. מדוע יש שימוש בנושא מהסוג שציינתם בסעיף ב?

ד. כתבו את המשפט כמשפט פשוט בועל תיאור. שמרו על התוכן המקורי של המשפט.

.3. לפניכם משפט מורכב שהוא ציטוט מדבריו של ג'ון הולט:
"ילדים רבים יותר היו לומדים חשבון טוב יותר, לו הוצאה לימוד החשבון אל מחוץ לחוק"

א. תחמו את הפסוקית ואת העיקרי וציינו את סוג הפסוקית.

ב. מהי מילת השיעבוד שבה השתמש הכותב, ומדוע הוא השתמש דוקא במילת זו?

ג. כתבו את שני המשפטים כמשפט מורכב בעל פסוקית סיבה.

.4. לפניכם שלושה משפטיים (1)-(3), קראו אותם וענו על סעיפים א-ד שאחריהם.

(1) **המציא תומס אלוה אדייסון** הוא אחד הממצאים המבריקים בעולם.

(2) **הוא המציא את נורת החשמל**, שהייתה בשימוש למשך מאות שנים.

(3) **כיום נורה זו נאסורה לשימוש**, וכיילפו אותה נורות חסכניות יותר.

א. ציינו את סוג התחבירי של כל אחד מן המשפטים: פשוט,இיחוי, מורכב.

ב. ציינו את תפקידה של המילה "הוא" במשפטים (1) ו-(2).

ג. המירו את משפטיים (1) ו-(2) למשפט אחד מורכב המכיל תמורה.

ד. המירו את משפט (3) למשפט במבנה תחבירי אחר. שמרו על התוכן המקורי.

תרילזם מתחום הפלטאניק

פעילויות 1

בצל קרבות מבצע "צוק איתן" כתב אביגדור קהלני את השיר "אתה המפקד שלי".

אם אומץ לך ורוחך איתנה ואם בשעת האמת עשית בחוכמה.	אם חי תשמור כמו את חייך ואם שכל הישר בחייבותך.	אם דרך לך וידעת את סופה ואם יודע אתה מדוע ולשם מה.
אם לנו תיתן תמיד ניצחון ואם סמל תהיה ולכל תהיה ראשון.	אם תדע להבדיל בין עיקר וטפל ואם תיתן לי חיוך גם ברגע אפל.	אם באופן אישי תיגע באנשיך ואם גש בר במנון פקודותיך.
אתה המפקד שלי	אתה המפקד שלי	אתה המפקד שלי
באשר תלך אלך בר אטריך	באשר תלך אלך בר אטריך	באשר תלך אלך בר אטריך
אתה המפקד שלי	אתה המפקד שלי	אתה המפקד שלי

שאלות

1. חפשו במרשתת מי הוא אביגדור קהלני. כתבו פסקה קצרה על האיש ועל תרומתו לחברה.
2. בשיר יש פסוקיות תנאי רבות. זה בית הראשונ את כל פסוקיות התנאי ואת המשפט העיקרי.
מה מיוחד במבנה של הבית הראשון מבחינה תחבירית?
3. מה רוצה הכותב להביע בכל אחת מפסוקיות התנאי?
4. א. כל אחד מן הבתים מנוסח כארבעה משפטי תנאי.
בבית השני - נסחו כל אחד ממשפטי התנאי כמשפט חיווי פשוט בזמן הווה.
ב. איזו מילת קישור היitem מוסיף לפני השורה האחורי שביבית?
5. נתחו את המשפט העיקרי שבשיר וציינו את סוגו.
6. א. במשפט שמנוי בין הנושא לנושא יש מעין יחס של שוויון. אפשר להוסיף את הסימן החשבוני שווה (=).
קראו בקול את המשפט העיקרי. איזו מילה מבין שלוש המילים הדגשתם בקריאה?
ב. מה לדעתכם המשמעות של הדגשת מילה זו בהקשר של טקסט זה?
ג. איזו משמעות יש בשיר זה לשווון בין הנושא לנושא במשפט העיקרי?
7. א. באיזה זמן מופיעים בדרך כלל הפעלים במשפט מורכב בעל פסוקית תנאי?
האם בשיר נשמר המבנה המקובל לאורך כל הבית הראשון?
ב. הכותב בחר להשתמש בפסוקיות תנאי לאורך השיר.
במה תורמות פסוקיות התנאי למסר שהוא הכותב רוצה להעביר בשיר?
האם פסוקיות התנאי מתאימות לדעתכם למטרה זו?

- לו הייתם צריים לכתוב שיר דומה, באיזה ניסוח הייתם בוחרים, בדרך שבחר כותב השיר או במשפטים חיווי? נמקו את תשובהכם.
- שערו מודיעו הכותב בחר להשתמש לאורך כל השיר במשפטים תנאי, ובמה החזירה על מבנה זה תורמת לשיר.

היכנסו ל**יוטיוב** והקשייבו לשיר שהלחין אפי נצר.

יוטיוב

פעילות 2

קראו את חלקו הראשון של השיר **"כשتبוא"** שכותב אהוד מנור והלחין בוועז שרודי. רון ארד נפל בשבי ב-16 באוקטובר 1986. שיר זה נכתב כתפילה לשחרורו של רון ארד ושל שאר החילילים השבויים והחטופים.

כשتبוא	פרחים שנפתחים ונחכה, ונلتָר לא מילה. עד שתצטרכָ
	ואם תהיה עייף ואז נשיר ברוֹן שיר ברוֹן ואם בעצב התגעטָן
כשتبוא	שיר לְרִקְבָּט עד שתצטרכָ
	ואז נשיר ברוֹן שיר לְרִקְבָּט שיר ברוֹן ...

אהוד מנור (1941-2005) היה פזמון, מתרגם, עורך ומגיש תוכניות ברדיו ובטלוויזיה וכן חתן פרס ישראל בתחום הזמר העברי לשנת 1998.

שאלות

1. בשיר נכתב:

כשتبוא ביום מן הימים...
כשتبוא נגיש לך פרחים...

ואם בעצב התגעטָן...
ואם תהיה עייף...

ציינו את סוגן של הפסוקיות.

2. החליפו את מילת השעבוד "כש..." במילת השעבוד "אם". האם חל שינוי במשמעות?
הביעו את דעתכם על הנאמר בשיר לאור התשובה שכתבתם.

3. מודיע לדעתכם השתמש אהוד מנור במילים "ואם" בשני המשפטים: "ואם תהיה עייף", "ואם בעצב התגעטָן"?

הקשיבו **ביוטיוב** לקליפ של השיר שבמהלכו רואים את משפחתו של רון ארד בתמונות מרגשות.

יוטיוב

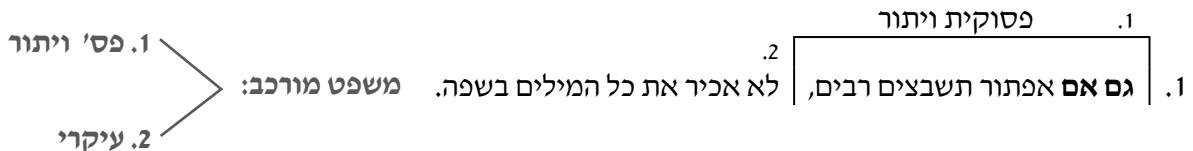
פסקוקית ויתור

פסקוקית ויתור מציינת למקרה איזה תנאי תתקיים או לא תתקיים הפעולה שבמשפט העיקרי.

פסקוקית ויתור פותחת באחת מミלות השעבוד האלה:

אף על פי..., אף כי..., גם כי..., גם אם..., אפילו

דוגמאות:

- המרה למשפט פשוט: **על אף** פתירת תשbezים רבים לא אכיר את כל המילים בשפה.
- 2. אף על פי** שהמטילים נזהרו, הם טעו בדרכם.
3. הטיול השנתי יתקיים **גם אם** לא ישתפר מזג האויר הסוער.

תקינות לשונית:

מילת השעבוד "אפילו" פירושה אף + אילו (אילו = אם). לכן אין לומר "אפילו אם" (יש בכך עודפות).

תרגיל 12

- חלק א - לפניים משפטיים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסקוקית וציין את סוגה.
- הахיות בבית החולים "ברזילי" מחייבת לחבוע את כובע האחיה אף על פי שהוא נעלם משימוש כבר למעלה מ-20 שנה.
 - אף על פי שהלב אם תורם רבות להנפוחות התקינה של התינוק, נשים רבות מעדיפות להשתמש בתחלפי הלב.
 - אף כי מדענים רבים התלהבו מדולי, הכבשה המשובטת הראשונה בעולם, עדין אין פריצת דרך רפואית בנושא זה.
 - אם מניחים גבינה זמן רב באוויר, היא מתיבשת במהירות.
 - מומחי ביטוח ממלייצים לנעל את המכונית, גם אם מחנים אותה מול הבית.
 - כאשר הירח מכסה את השמש כולה, נוצר ליקוי חמה מלא.
 - בתוכנו מפתחים רובוטים-נחותים כדי שיוכלו לzechol בין הריסות במטרה למצוא ניצולים.
 - אף כי הכינור הוא כלי קטן, דרישים להרכיבתו לא פחות מ-84 חלקים שונים. (כתבו את המספר במלילים)

חלק ב

- א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.
- ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים. במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.
- ג. בכל משפט, אiber או פסוקית נתחו את המילים המסומנות בקן.
- ד. במשפט 1 הסבירו את השימוש הרטורי בסוג המשפט שציינתם (היעזרו במידע המופיע בסוגרים).

1. אין נכensis לרשות היחיד של האדם ללא הסכמתו. (мотוך חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו)

2. למרות החשיבות של זכות הציבור לדעת קיימת לא פעם התנגדות עם זכות היחיד לפרטיות.

3. כדי שהתפתחו של התינוק תיה תקינה, האם צריכה להקפיד על תזונה נכונה של כל אבות המזון.

4. ברית המילה היא סמל לברית בין העם היהודי לבין אלוהיו, והיא הפכה לסמל לזהות היהודית.

5. דרישת העיקרית של הסובלנות היא קבלת האחר למרות השוני שבו.

6. תנועת ההשכלה שילבה בין החיים היהודיים לבין ההשכלה הכללית, ומטרתה הייתה שיפור מצבם של היהודים באירופה.

פרק 13 (המרות)

חלק א - לפניכם שני זוגות של משפטיים המביעים תוכן זהה.

(1) א. אף על פי שהعيشון מזיק לבריאות, רבים אינם מפסיקים לעשן.

ב. העישון מזיק לבריאות, אף על פי כן רבים אינם מפסיקים לעשן.

(2) א. מזג האוויר השתפער, למרות זאת לא התקיימה תחרות הריצה.

ב. תחרות הריצה לא התקיימה, אף על פי שמזג האוויר השתפער.

א. כתבו במחברתכם מהו הקשר הלוגי המשותף לארבעת המשפטים.

ב. מהו הביטוי בכל משפט המבטא קשר זה?

ג. ציינו את סוגו התחבירי של כל משפט - פשוט, איחוי או מורכב.

ד. במשפט איחוי תחמו את האיברים. במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את תפקידה התחבירי.

ה. המירו משפט אחד מכל זוג משפטיים תחבירי שלא הוזג בדוגמאות.

ו. פרקו אחד מהמשפטים מסעיפים (1) ו-(2) לשני משפטיים פשוטים.

חלק ב

לפניכם משפט: המצב החברתי בכיתה קשה, למרות זאת התלמידים אינם פעילים לשיפורו.

א. המירו את המשפט למשפט פשוט שיביע תוכן זהה.

ב. המירו את המשפט המקורי למשפט מורכב שיביע תוכן זהה.

חלק ג

לפניכם משפטים פשוטים. המירו כל אחד מן המשפטים למשפט איחוי ולמשפט מורכב, באופן שיישמר הקשר הלוגי הקיים במשפט המקורי. היעזרו בדוגמה.

הערה: יתכן שהניסוח החדש יגרור השמטה של חלקים מן המשפט המקורי או הוספה מילים נחוצות.
דוגמה: מחשש להצפה בדירות התושבים צריכים לפנות את ביתיהם.

משפט איחוי: יש חשש להצפה בדירות, **ולכן** התושבים צריכים לפנות את ביתיהם.

משפט מורכב: **משום** שיש חשש להצפה בדירות, התושבים צריכים לפנות את ביתיהם.

1. עיסוק המדענים בחקר החלל מרתק.
2. באוסטרליה החליטו להוציא אל מחוץ לחוק את השימוש בנורות לבון עקב פגיעהן באיכות הסביבה.
3. אנשים רבים שמחים בשל המצאתו של הרובוט החדני בעל יכולות לניקוי הבית.
4. המצאותם של אמצעי ראייה ליזויו אנשים תעזרו במלחמה נגד הטרור.
5. מימון מחקר למשך אחר מסלול נידיתם של העגורים יתבצע על ידי חברות תעופה ויבטיח את שלום העופות.
6. הפשות קרחונים באנטארקטיקה עקב ההתחממות הגלובלית עלולה לפגוע בספינות המשניות באזורה.
7. למרות הצלחתו של פרלמן בפיתוח אחת התעלומות האגדולות בعلوم המתמטיקה הוא סירב לקבל על כך פרס.

חלק ד

1. לפניכם שלושה משפטיים (1)-(3). קראו אותם, וענו על הסעיפים א-ה שאחריהם.

(1) **בהר האוורסט הקור עז, והאוור דليل.**

(2) **מטפסי הרים ובאים מנסים לטפס אל פסגתו.**

(3) **רבים קופאים למוות בעת הטיפוס.**

א. מהו הקשר הלוגי בין שלושת המשפטים?

ב. כתבו את משפטיים (1) ו-(2) כמשפט איחוי בקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.

ג. כתבו את משפטיים (1) ו-(2) כמשפט פשוט. שמרו על הקשר הלוגי המתאים.

ד. כתבו את שני המשפטיים (1) ו-(2) כמשפט מורכב בעל פסוקיות בקשר הלוגי המתאים.

ה. כתבו את משפטיים (2) ו-(3) כמשפט מורכב בקשר לוגי אחר.

.2

לפניכם משפט. קראו אותו, וענו על הטעיפים א-ד שאחריו.

לקראת החופש הגדול הקרב החליטו במתן"סים להציג סדרניות בנושא טבע ומדע לשם קירוב הילדים לתחום זה.

א. ציינו את סוגו התחריברי של המשפט.

אם המשפט מורכב – תחמו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התחריברי.

אם המשפט הוא משפט איחוי – תחמו את האיברים, וציינו את סוגם התחריברי.

ב. ציינו את תפkidן התחריברי של המילים המסומנות בקוו.

ג. מהו הנושא המשפט? מדוע יש שימוש בנושא מסווג זה?

ד. פרקו את המשפט לשלוּשָׁה משפטיים פשוטים ועצמאים.

.3 לפניכם משפט. קראו אותו, וענו על הטעיפים א-ה שאחריו.

למרות קיומו של יכולות על-חוויות מעולם לא הצליחו החוקרים להוכיח כוחות אלה באמצעות ניסויים.

א. ציינו את סוגו התחריברי של המשפט.

אם המשפט מורכב – תחמו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התחריברי.

אם המשפט הוא משפט איחוי – תחמו את האיברים וציינו את סוגם התחריברי.

ב. ציינו את תפkidן התחריברי של המילים המסומנות בקוו.

ג. פרקו את המשפט לשלוּשָׁה משפטיים פשוטים פשוטים ועצמאים.

ד. I. כתבו את המשפט כמשפט איחוי בקשר של ניגוד.

II. כתבו את המשפט כמשפט איחוי בקשר של ויתור.

III. למשפט שכתבתם בסעיף ד I. הוסיפו הסגר.

ה. כתבו את המשפט הנתון כמשפט מורכב בעל פסוקית בקשר הלוגי המתאים.

תרגיל 14 (תקינות לשונית והמרות)

1. לפניכם טקסט שאינו תקין מבחינה תחריברית.

דף מידע בשם "פולה ירока" היא פרויקט העוסק באיכות הסביבה. דף מידע זה פורסם בbijtalon (בעיתון) "ירוק-כחול-לבן". דף מידע זה מיועד להגברת מודעות הציבור לצורכי שימירה על איכות הסביבה ושימור הטבע. בಗל שנוסה זה חשוב, החליטו לגייס את ילדי תבל למלחמה נגד מפגעים אקולוגיים.

א. בטקסט קיימים שלושה שימושים. העתיקו אותם והסבירו את השימוש באמצעות מושגים תחריבריים.

ב. בטקסט מופיעות שתי מילים מקבילות: אחת לועזית והשנייה חלופתה העברית שנקבעה על ידי האקדמיה ללשון העברית. מהן שתיהן המילים?

ג. העתיקו את המשפט שנושאו סתמי. מדוע יש שימוש במבנה זה בטקסט?

2. לפניכם חמישה משפטים.

- לאחר קום המדינה הייתה עלייה המונית של יהודים למדינת ישראל.
- עלייה זו נקראה "העלייה הגדולה".
- העולים החדשניים לא ידעו את השפה העברית.
- העולים החדשניים לא הכירו את התרבות הישראלית.
- העלייה העמidea בפניהם העולים החדשניים קשיים רבים.

א. כתבו את המשפטים בטקסט לכיד. (הוסיפו מילوت קישור מתאימות. היעזרו במבנה של המשפט הכלול והמורכב)

ב. מה היתרונות מבחן רטורית של ניסוח משפטיים בטקסט לכיד?

3. לפניכם טקסט שאינו תקין מבחינה תחבירית.

שנים רבים ממשיכים יוצרו סרטים ישראלים ליצור סרטים מיוחדים בכוחות עצםם אפילו אם התקציב שלהם מוגבל. רק באחרונה הם החלו לקבל תמייה משמעותית מגוף ממשלתי שהחליטו לתמוך בו.

א. לפניכם שלושה שיבושים נפוצים בשפה:

- אין התאמה בין המאזכור לשם העצם המואזכור.
- אין הקפדה על מילوت שעבוד תקניות.
- אין התאמה בין הנושא לנושא.

I. מצאו בטקסט דוגמה לכל אחד מן השיבושים.

II. כתבו את הטקסט מחדש בצורה תקנית.

ב. פרקו את הטקסט התקין לארבעה משפטיים עצמאיים. הקפידו על סדר הגיוני של התרחשויות הדברים.

המשך

קראו בעמ' 43 את הטקסט "لتלמידים יש זכויות, אבל גם אחריות".

1. א. מצאו בטקסט דוגמאות לפסוקיות ויתור והעתיקו אותן למחברתכם.

ב. סמנו את הנושא ואת הנושא בכל אחת מן הפסוקיות.

2. א. מה המייחד בפסוקיות אלה מבחינה תחבירית, ומה לדעתכם הסיבה לבניינים אלה?

ב. מה המייחד בפסוקיות אלה מבחינה רטורית, ומה לדעתכם הסיבה לכך?

3. המירו את המשפטים למבנה תחבירי מקובל המכיל פסוקית ויתור. מה היה השינוי שערךתם?

4. א. העתיקו למחברתכם שלושה משפטיים המכילים את המילה "אין".

ב. מהו תפקידו התחבירי של המילה "אין" במקרים אלה?

ג. מהי משמעותה של המילה בהקשר של המשפטים?

הצעה לעובדה לתלקיט

- כתבו פסקה בנושא שתבחרו ונשחו אותה באמצעות משפטיים קצרים.
- המירו לפחות שלושה משפטיים למשפטים איחודיים.
- דנו בינויכם - האם גם בפסקות שכבתתם יש שינוי מבחינת הניסוח? איזה ניסוח עדין בעינויכם, ומדוע?
- שמרו את כל שלבי המשימה בתיק העבודה.

פסקיות שאין תיאוריות

פסקית לואי

פסקית לואי היא משפט (מושעב) המשמש כלואו לשם עצם המצויה במשפט המקורי. את פסקית הלואי בשלמותה אפשר להמיר במילים: זה, הזו, האלה, הלו, ההם, ההן.

- **פסקית לואי מצטרפת לשם בלבד.**

1. עיקרי	2. פסקית לואי
נושא+נושא פגשתי את הילד שם עצם	נושא+נושא שזכה בתחרות הפיסול. (זה)

משפט מורכב: 1. עיקרי
2. פס' לואי

- **לעתים פסקית הלואי חוצה את המשפט המקורי.**

1.	2. פסקית לואי
נושא הילדים שם עצם	נושא+נושא ש שיכקו בחצר, (האה)

משפט מורכב: 1. עיקרי
2. פס' לואי

- **פסקית לואי הפותחת ב"ה" הזיקה**

כאשר פסקית הלואי פותחת בפועל בצורת בינוי, יכולה לבוא לפניה מילת הזיקה "ה" ("ה" + פועל).

1.	2. פסקית לואי
נושא השחקנים ש... אשר...	נושא+נושא ה машחקים בהציג זו, אשר...

משפט מורכב: 1. עיקרי
2. פס' לואי

פסקית לואי הפותחת במילת שאלת
מילת שאלת באמצע משפט פותחת תמיד פסקית. מילת השאלה איןנה מעידה על סוג הפסקית.

1.	2. פסקית לואי
נושא השאלה	נושא נושא מיicit את המלוון, (זהו)

משפט מורכב: 1. עיקרי
2. פס' לואי

תרגיל 1

לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

1. דוד ולפסון עיצב את דגל המדינה על פי צבעי הטלית שכלי היהודי מטעטף בה בזמן התפילה.
2. ההודעה, שישראלים יכולים לנוהג במדיניות שונות באירופה עם רישיון נהיגה ישראלי, שימחה את ציבור המטילים.
3. תלמידים מצטיינים מהרצליה פיתחו אב טיפוס של לוויין זעיר המסוגל לבצע משימות בחיל.
4. בג"ץ הוא בית המשפט העליון המוסמך לדון בעניינים שבין האזרח לרשות השלטון.
5. שאלתו של י"ר הוועד מודיע לא השתתפו כל החברים בשיחה החשובה, לא עונתה עדין.
6. סמור לקיבוץ גשר שבעמק הירדן נתגלו כל חיתוך עתיקים, ששימשו את האדם הקדמון לפני שני מיליון שנים.

תרגיל 2

א. צינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.

ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים. במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

ג. בכל משפט, איבר או פסוקית נתחו את המילים המסומנות בקן.

1. המכבייה, מפגש של ספורטאים יהודים, מתקיימת אחת לארבע שנים.
2. מטרתה של ניל"י, רשות הריגול הפרו-בריטית, הייתה סיווע לבריטים נגד הטורקים ששלטו از בארץ ישראל.
3. "הגנה" הייתה ארגון צבאי שמטרתו הייתה הגנה על היישוב היהודי בארץ ישראל.
4. בתל חי, אתר זיכרון בגליל העליון, התחולל קרב היסטורי בתולדות ישראל.
5. בשנת תרמ"ב (1882) עלו יהודים רבים לארץ ישראל, ועליהם זו נקראת בשם "עליה בתמר".
6. נרדקטן יכול להאיר חשכה גדולה, אבל חשכה קטנה אינה יכולה לבב נר קטן. (פתחם סייני)
7. את " התקווה ", ההמנון של מדינת ישראל, כתב נפתלי הרץ אימבר, אלום קודם לכן נקרא השיר בשם "תקווותנו".
8. ספרה האחרון של הסופרת, ימיימה טשרנוביツ, ראה או בשנת חייה האחרונה.
9. יהודים רבים שהיו শ্ৰোমি במצוקה קשה বাবে মুল্দাতন, ביקשו לעלות לארץ לאחר হৱেতুল মদিনা.
10. ছুগ শুকুট, ছুগ মতন তোরা, শহল শবুয়া শবুয়া লাখ পুস্ত, נקרא גם ছুগ বিচুরি.
11. চুক্ষি, চুরো, চুল গবুজ মুরিকো, והן মুচ্যুলু শল গোণি পুরু.
12. পুরু শুরুন, הריאה הירוקה האמתית במרכז המדינה, הוא মন্তনা শতোশী ইস্রাইল কিভলু মহাত্ব.
13. হৃষিকেশ ইস্রাইল চুড়া, গুলো-মেলমা, তাপ্সু অভূন মদোক যুতৰ শল বৃষ্টি মুণ্ডি.
14. לשאלתה של נדיה, ashuto শেল এলি কেন, মদো আইন মুলিম את עצמות בעלה לארץ, আইন মুণ্ডি.
15. জুও শেল আজ বাবুব, হৃষি মহাস্ফুর "הנסיך הקטן", נראה כמו চৰিত উচৰ্মা, וענפיו מזקירים מהגוז בזווויות שונות কমো শুৰাশি.

המרות

הمرة של שני משפטים למשפט בעל פסוקית לוואי ■

בפעולות המرة מסווג זה יש להקפיד שבפסקוקית לא תחזורנה מיללים שהופיעו במשפט העיקרי. יש להשתמש במאזכרים.

דוגמה: **משפט א:** בכל בית היהודי נמצאת MOZOA על משקוף הדלת.

משפט ב: MOZOA מגנה על אנשי הבית.

המרה: MOZOA נמצאת על משקוף הדלת בכל בית היהודי, מגנה על אנשיו. (מש' מרכיב בעל פס' לוואי)
בכל בית היהודי נמצאת על משקוף הדלת MOZOA מגנה על אנשיו.

תרגיל 3

חלק א - לפניכם חמישה סעיפים. בכל סעיף שני משפטיים.

המירו את שני המשפטים שבכל סעיף למשפט אחד מורכב בעל פסוקית לוואי.

1. א. במקסיקו נמצא לוח אבן.

ב. על לוח האבן היו סימנים של כתוב יד קדום.

2. א. מגדל הפיקוח ממוקם בשדה התעופה.

ב. מגדל הפיקוח אחראי למתרחש בשדה עצמו ומעליו.

3. א. ההלכה היא חוקים.

ב. האדם היהודי מזכה לקיים חוקים אלו במהלך כל חייו.

4. א. הסלע האדום שימש במשך שנים יעד משייכת לצעירים רבים.

ב. צעירים רבים ראו אתגר בהגעה לפטרה שבידן.

5. א. העדלאידע הראשונה לאחר קום המדינה התקיימה בתל אביב בשנת 1955.

ב. בעדלאידע הראשונה צעדו כ-400 אלף בני נוער בתחום סטטוס סגוניות.

חלק ב - לפניכם טקסט קצר. קראו אותו, וענו על הסעיפים א-ד שאחריו. (המספרים מתייחסים לשאלות שבהמשך)

(1) הסינים, המכירים בתרומותו הבריאותית של התה הירוק כבר אלפי שנים, נהגים לסיים כל ארווה בספל תה יירוק. (2) ייתכן כי זהו הסוד שלהם למראה צעיר ולגוף חטוב. (3) העובדה, כי מחלות מעורבות כמו סוכרת והשמנה הן נדירות בסין, תומכת בכך. (4) בשנים האחרונות הגיעה ההכרה ביתרונותיו של התה הירוק גם למערב, ואלה נחקרים באוניברסיטאות המובילות בעולם.

- א. מה המשותף למשפטים (1) ו-(3) מבחינת המבנה התחרيري?
- ב. מהו הסוג התחרيري של משפט (4)? פרטו את תשובהכם.
- ג. כתבו את משפט (1) כמשפט פשוט בעל חלק כולל.
- ד. I. מהי העובדה שאליה יש התייחסות במשפט (3)?
II. פרקו את משפט (3) לשני משפטיים עצמאיים. (הויספו מידע מtower תשובהכם לסעיף ד.I.)

לפניכם משפט. קראו אותו, וענו על הסעיפים א-ד שאחוריו.

נוסע שהורד ממוטס תבע את חברת התעופה.

א. ציינו את סוגו התחבيري של המשפט.

אם המשפט מורכב – תחמו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התחבيري.

אם המשפט הוא משפט איחוי – תחמו את האיברים וציינו את סוגם התחבירי.

ב. ציינו את תפקידן התחבيري של המילims המודגשות בקוו.

ג. פרקו את המשפט לשוני משפטים פשוטים ועצמאים.

ד. המירו את המשפט הנתון למשפט מורכב בעל פסוקית תיאור, וציינו את סוג הפסוקית.

לפניכם שני משפטיים (1)-(2). העתיקו אותם למחברתכם, וענו על הסעיפים א-ד שאחוריים.

(1) לאחרונה הושקה בישראל משאבת אינסולין מתקדמת, המאפשרת לחולי סוכרת שליטה מלאה ברמת האינסולין.

(2) חוק בריאות ממלכתי נחקק בכנסת בשנת 1994, והוא מבטיח טיפול רפואי הולם לכל אזרח במדינה.

א. ציינו את סוגו התחבيري של כל אחד מן המשפטים.

אם המשפט מורכב – תחמו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התחבيري.

אם המשפט הוא משפט איחוי – תחמו את האיברים וציינו את סוגם התחבירי.

ב. ציינו את התפקיד התחבيري של כל אחד מן המילims המודגשות בקוו במשפטים.

ג. המירו את משפט (1) למשפט בעל המבנה התחבيري של משפט (2). שמרו על התוכן המקורי של המשפט.

ד. המירו את משפט (2) למשפט בעל המבנה התחבيري של משפט (1). שמרו על התוכן המקורי של המשפט.

לפניכם משפט מורכב. קראו אותו, וענו על הסעיפים א-ב שאחוריו.

פרופ' בת-שבע כרום מהמחלקה לגנטיקה באוניברסיטה העברית, כלת פרס א.מ.ת בגנטיקה, הצלילה לפענה את אחד המנגנוןים המולקולריים החשובים המעורבים בהתפתחות הסרטן.

א. תחמו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התחבيري.

ב. פרקו את המשפט לחמשה משפטיים פשוטים פשוטים עצמאיים. הקפידו על רצף הגיוני של משפטיים.

לפניכם משפט: אברהם שטרן "ייר" הקים את הארגון המחברתי לח"י, לוחמי חירות ישראל, שפועל נגד המנדט הבריטי בארץ ישראל.

א. מהו סוג התחבيري של המשפט? פרטו את תשובתכם.

ב. ציינו את תפקידן התחבيري של המילims המודגשות בקוו.

ג. מה תפקידו הרטורי-פרגמטי של הצירוף "לוחמי חירות ישראל"?

ד. המירו את המשפט למשפט פשוט.

תרילוג גנוזות הפרלאטיקה (הגתה כתיגת מתקנית)

עבודה בקבוצות

באמצע פברואר 2015 התפרסמו באמצעות התקשורות וברשות החברתיות ידיעות על אודוטות המגילות הגנוזות. המידע שנאסף מהמקורות השונים, נכתב במשפטים קצרים.

המגילות הגנוזות נחובות לגליי הארכיאולוגי החשוב ביותר במאה ה-20. המגילות התגלו ב-1947 על ידי שני רועים בדואים. הרועים רדו אחורי עז סוררת לתוך מערה במדבר יהודה. במערה זו נמצאו כדי חרס.

בכדי החرس היו כ-900 טקסטים הכוללים את מרבית ספרי המקרא. בכדי החרס היו גם כמה ספרים חיצוניים מתkopפת בית שני. רובם לא היו מוכרים עד אז. אבל מאז התגלו המגילות, זכו רק מעטים להביט בתמונות של המגילות בנות אלפיים. לא עוד. במלך מבצע מיוחד צולמו המגילות בטכנולוגיה חדשה. המגילות יועלו לגוגל ויוצגו בפני הקהל הרחב בעולם כולו. פניה שור עבדת ברשות העתיקות. לדבריה, הטכנולוגיה החדשה הופכת את המגילות לבהירות. המגילות מובנות לקריאה כמעט בשלמותן.

המגילות הגנוזות - ים המלח

שאלות

1. חפשו במקרים מודיע וכתבו פסקה קצרה, ובה הסבירו מה הן המגילות הגנוזות.
2. שכתבו את הטקסט שקראותם והפכו אותו **לקטע לפיד**.
(רצוי להקליד את הטקסט במעבד תמלילים ולבצע את המשימה במחשב)

done בינייכם:

- אילו מילوت קישור או מאזכרים מתאימים לטקסט?
- היכן כדאי להוסיף אותן?
- האם יש כמה מילות קישור המתאימות לאותו חלק? אם כן - איזו מילת קישור עדיפה, ומדוע?
- כתבו את הטקסט מחדש תוך שימוש במילות הקישור ובמאזכרים שבחרתם.
- הציגו בכתב את השיקולים שהעליתם לשינויים שיצרתם. מה ההבדל לדעתכם בין שני הטקסטים? שמרו בתלקיט את כל שלבי המשימה.

פסקית משה

פסוקית מושא היא משפט שלם המשמש כמושא לפועל הנמצא בחילק העיקרי של משפט מורכב. מילוט השबועד השכיחות בפסקות מושא הן כי, ש..., את מה ש..., על מה ש... ועוד. את פסקית המושא בשלמותה אפשר להמיר במיללים: את הדבר, על הדבר, בדבר וכו'.

דוגמאות:

1.	2.	נושא	נושא
		הסטודנט	שם
משפט מורכב: 1. עיקרי 2. פס' מושא	פסקית מושא כ/שהבחינה נדחתה עקב השביטה. (את הדבר)		

1.	פָּסָקִית מֹשֶׁא	2.
נוֹשָׂא		נוֹשָׂא
דִּיוֹחַ		דִּיוֹחַ
הָעִתּוֹנָאי		הָעִתּוֹנָאי
נְשָׂוָה		נְשָׂוָה
דִּיוֹחַ		דִּיוֹחַ

פסקית משה הפותחת במיילית שאלת

כפי שנאמר, מילת שאלת באמצע משפט פותחת פסוקית, אך אינה מעידה על סוג הפסוקית.

פסוקית מושא					נושא	התלמידים
מושא	מושא+Nושא	תיאור סיבה	נושא	נושא		
בבchinna.	נכשלו	מדוע	הבינו	נושא		
	(את הדבר)					

1. מנגנון

חלק א - לבניים משלבים מורכבים. האת'יקו אונט למחרתכם, תקחנו את הפסוקית וגינו אותה.

1. מחקר חדש מגלה כי יכולת החשיבה מתפתחת לפני גיל שנה.

? חוקרי הטרצ'יוויז'ין כי לא הוכח כיomatic של אוניברסיטת פוי בדור הארץ רמה כל ההיסטוריה.

ג' פורבים שידרו ברכבי תקשורת מוסמך ללחכת האנויארבקיזה

4. הוצאות במחבר הראו, שאיתה עם מרריים יROLE להשוויע על אלילות החיים אל גשיישים

5. במדביג שאל אם פיניציו לאו בלגן בשוםopoulos הברונציאט

6. גישות בוגרמות תרבותי בכל מושבתקשו על בוגר

לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.
נתחו את תפקידן התחריבי של המילים המסומנות בקוו.

1. בתרחות צילומים שנערכה על ידי העיתון, צילמו קוראי העיתון תמונה מאפיינית של הישראלי המצוי.

2. רשות החניות הכריזה על מבצע שאותו כינה בשם "מבצע מהטבע".

3. גם אחורי שאיבד את רגלו במלחמה, לא יותר רץ המרתון על אהבתו הגדולה, על הריצה למרחקים ארוכים.

4. רץ המרתון ישתחן היום במרathon תל אביב באמצעות פרוטזה מיוחדת המיועדת לרצים מקצוענים.

5. בעיר מודיעין קיימת יחידת רוכבי אופניים המשרתים בחתנדבות במשטרת העיר.

6. אופני החתנדבות מצויים בכל מה שדרוש להצלת חי אדם.

7. פروف' סוזי נבות, מומחית ישראלית במשפט חוקתי, הרצתה בפני הרצפתים כיצד יכולים להדיח נשיא מכון
במקרה של התנהגות בלתי הולמת.

8. אם איבדנו את האמונה בצדקת דרכנו, אולי נסנה לשנות את דרכנו?

9. בסדנה הסביר המרצה, כי בני נוער צריכים לקחת על עצמן אחריות LAGBI UTIDIM.

10. במחקר בדקו כיצד בולמיםanganlia את טופעת האלים בקרב בני הנוער.

11. עתה נתחיל לשקל כיצד ኖכל לשכנע את בני הנוער להימנע מעישון.

12. ועדת חקירה אמריקאית קבעה, כי שיעור התמורה בארה"ב מסרטן הריאות אצל מעשנים גבוה פי עשרה
מאשר אצל אנשים לא מעשנים.

13. בעקבות פרסומו של צו סימון המחירים יכול הצורך לדעת כמה עלולים המושרים שבחניות.

14. האביב הוא העונה שהה מתחדשים החיים בטבע.

15. הסופר תיאר את הנעה כשהיא נשענת על עמוד הכניתה לבניין.

תרגומים 2

א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.

ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים. במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את תפקידה התחריבי.

ג. בכל משפט, איבר או פסוקית נתחו את המילים המסומנות בקוו.

1. בשנים האחרונות אירעו בכביש הערבה תאונות drochim רבות.

2. פרויקט זה הוא ראשוני מסוגו בארץ, ומטרתו היא יעול עובדות צווות המדריכים במועדון.

3. פול ניומן, כוכב הקולנוע ההוליוודי, שיחק בסרט "אקסודוס" mboset על ספרו רב-המכר של לייאן יוריס.

4. מדינות רבות מבקשות להចטרף לשוק האירופי המשמעותי, אך חברות השוק מציבות בפניהן קשהים רבים.

5. סימני התפתחות מהירים מראה גור הפנדת הצער.
6. האגדה מסבירה מדוע היה נוח איש צדיק.
7. שתי חברות מחשבים הודיעו על בנייה תכניות מיוחדות לmobots במסגרת המבצע שעורך משרד התעסוקה.
8. השופטים יכריעו אם הוכחה אשמתו של הנאשם.
9. בשנת 1997 חנכה דولة בן יהודה, בتو הצAIRה של מחיה השפה העברית, את המרכז לחקר תולדות הלשון, ומאז פוקדים אותו מאות אהובי השפה.

המרות

המרה של שני משפטים למשפט בעל פסוקית מושא

בפועלות המרה מסוג זה יש להקפיד שבמשפט העיקרי יהיה נון שוא ונושא. את המזכיר המופיע במשפט השני יש להשמיט. לעיתים יש להשמיט מילים נוספות.

דוגמאות: משפט א: זה היה נס רפואו.

משפט ב: כך אמרו הרופאים.

המרה: הרופאים אמרו שהזה היה נס רפואו. (משפט מורכב בעל פס' מושא)

משפט א: הוטלה עליי משימה.

משפט ב: ביצעתו אותה.

המרה: ביצעתו את מה שהוטל עליי. (משפט מורכב בעל פס' מושא)

תרגיל 1 (המרות)

המירו כל צמד משפטיים למשפט מורכב בעל פסוקית מושא.

1. א. הימים הבאים יהיו חמימים מאוד.
ב. שמענו זאת מפי החזאי.
2. א. קיימות תרבויות נוספות בכוכבים אחרים.
ב. יש חוקרים הטוענים זאת.
3. א. האם היה זה מקרה שלאמת?
ב. לעולם לא נדע זאת.
4. א. באולם הכנסת היו דיונים סוערים.
ב. העיתונאי דיווח על כך.
5. א. כיצד התנהחש האסון?
ב. השר הכריז על כך.
6. א. אפעל למען שחרור השבויים.
ב. כך הודיעו בחדשות.
7. א. הצבא האמריקאי עזב את עירק.
ב. כך הודיעו תחזות.

■ **המורת משפט פשוט בעל הסגר למשפט מורכב בעל פסוקית מושא**

בפועלות המורה מסווג זה יש להקפיד שבמשפט העיקרי יהיה נושא ונושא.

דוגמה: המשפט פשוט: לפי טענת כתב העיתון, המידע נמסר לו על ידי גורם אונוניימי. (הסגר)

ההמרה: כתב העיתון טען בי המידע נמסר לו על ידי גורם אונוניימי. (משפט מורכב בעל פס' מושא)

■ **המורת משפט מורכב בעל פסוקית מושא למשפט פשוט בעל הסגר**

בפועלות המורה מסווג זה יש להקפיד שבמשפט פשוט יהיו רק נושא אחד ונושא אחד.

דוגמה: המשפט המורכב: כל אחד יודע שכדור הארץ הוא עגול. (משפט מורכב בעל פס' מושא)

ההמרה: בידוע, כדור הארץ הוא עגול. (משפט פשוט בעל הסגר)

פרק 2 (המורות)

חלק א

המשפטים שלפניכם מכילים הסגר. זהו את ההסגר.

הפכו כל משפט למשפט מורכב בעל פסוקית מושא. שמרו על התוכן המקורי.

1. להערכת מכבי האש, אל השופוט אתמול ברחבי הארץ נגרם בשל תנאי מזג האוויר הקשים.

2. על פי הפרסום בכתב העת הרפואי, יפתח מאגר של רקומות מוח של בני אדם.

3. את המדרות צריך לדליק בשטח נקי מעשבים, לפי דברי המומחים.

4. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, חל בשנים האחרונות גידול משמעותי במספר הנוסעים ברכבת ישראל.

5. לדבריה של לי קורוזיץ, אלופת העולם בגלשנים פערמיים, הצלחתה בתחרויות הוכיחה לה שזו גאווה להיות ישראלית.

6. לצערנו, הפסדנו את המורה של ליקוי החכמה.

7. ככל הידוע לנו, חלק ממשות החודשים בלוח העברי מקורם בשפות שמיות-אחיות.

8. לדעת הטכני, מכונות הכביסה שלנו "סיימה את חייה".

9. הרופא אישר לי, לשמחתי, להשתתף בטילו השנתי לאחר מחלתי.

חלק ב

המשפטים שלפניכם מכילים פסוקית מושא. זהו את הפסוקית.

הפכו כל משפט למשפט פשוט המכיל הסגר. שמרו על התוכן המקורי.

1. הדיאטנית הראשית של קופת החולים אומרת: "החווג את חג הפסק עולה במשקלם שלושה ק"ג".

2. שני מחקרים חדשים מדענים ממיליצים שבני אדם ייחשפו לחידקים במידה מרובה.

3. השיקום של נחלי ישראל ייקח זמן רב ביותר, קבוע דוח מבקר המדינה.

4. פרופ' דן שכטמן, זוכה פרס נובל בכימיה לשנת 2011, אמר, כי ישmach ללמד את ילדי הגנים בחיפה.

5. האגרונום של הגן הבוטני בירושלים הציע, שככל אדם יוכל לאמצץ פרח נדי ולתרום לשימורו.

6. העיתון כתב, שבשיטה זה של חורש טבעי עומדים לבנות מגדלים למגורים.

7. הנהלת המפעל החליטה, שהמפעל ייסגר למשך יומיים לצורך בדיקות בטיחות.

תרגיל 3 (המרות)

1. לפנייכם משפט. קראו אותו, וענו על הסעיפים א-ד שאחריו.

לפי מיטב הבנתי, הנושא זה יהיה במרכז הדיונים בכנס הקروب.

א. מהו תפקיד התחבيري של הצירוף המודגש בק' במשפט?

ב. מהו תפקיד הרטורי של צירוף זה?

ג. מהו תפקיד התחבيري של הצירוף "במרכז הדיונים"?

ד. כתבו את המשפט הנתון כמשפט מורכב בעל פסוקית מושא.

לפנייכם שני משפטיים מורכבים. קראו אותם, וענו על הסעיפים א-ד שאחריהם.

(1) **אנו עדים חושבים שמצב הרפואה הציבורית בישראל על סך אסון.**

(2) **לכל אורך המשא ומתן הוכחנו שמעל לכל חשובה לנו מערכת הבריאות הציבורית.**

א. בכל משפט תחמו את הפסוקית, וציינו את תפקידיה התחבيري.

ב. ציינו את הנושא ואת הנושא של הפסוקית בכל אחד מן המשפטים.

ג. ציינו את תפקיד התחבيري המשותף של כל היצירופים שסומנו בק'.

ד. כתבו את משפט (1) כמשפט פשוט שיש בו הסג.

לפנייכם שלושה משפטיים (1)-(3). קראו אותם, וענו על הסעיפים א-ה שאחריהם.

(1) **אנו שמחים לבשר לכם, שזכהכם הראשון בתחום המדענים הצעירים.**

(2) **הפרס הוא השתתפות באולימפיאדת המדע ביפן.**

(3) **תיסעו ליפן להציג הממצאותם הייחודית.**

א. מהו סוג התחבيري של משפט (1)? פרטו את תשובתכם.

ב. כתבו את משפט (1) כמשפט פשוט בעל הסג.

ג. מהו הקשר הלוגי בין משפטיים (2) ו-(3)?

ד. כתבו את משפטיים (2) ו-(3) כמשפט איחוי (מחובר) בקשר הלוגי שציינתם בסעיף ב.

ה. פרקו את משפט (1) לשני משפטיים פשוטים.

לפנייכם שני משפטיים (1)-(2). קראו אותם, וענו על הסעיפים א-ג שאחריהם.

(1) **בשנת 1957 שוגר לראשונה על ידי הרוסים כלי רכב לחלל.** (כתבו במילים את השנה)

(2) **כלי זה כונה בשם "ספוטניק 1".** (כתבו במילים את המספר)

א. כתבו את שני המשפטיים כמשפט פשוט בעל תמורה.

ב. כתבו את שני המשפטיים כמשפט מורכב בעל פס' לוויאי.

ג. פרקו את משפט (1) לשני משפטיים פשוטים.

תרגיל גתאות הפה&ויקה (הצאה מכתיבה מתקיימת)

קראו את השיר "שפט אם" מתוך ספרה של עדי קיסר "שchor על גבי שchor" (ספטמבר 2014).

א	אל תגידו לעברית שלי איך לדבר
ב	אל תשימו ידים על גורני הוא יזע להכנס ולזהzia אויר בעצמו
ג	אל תקשרו את השתייקות שלי מן מתנגנות במקצתים משלחו
ד	בחל הפה אל תאטמו את האזנים כשאני מדברת אליכם בשפה היחידה שלמדו אותי שפתה שלי אמי
ה	כל הימים

שאלות

1. הדוברת בשיר פונה לנמענים בכמה בקשות.
מה המשותף לכל בקשותיה?
 2. מה הסיבה לדעתכם שאין בשיר סימני פיסוק?
התיחסו לתוכן השיר.
 3. א. מהו הגוף הדקדוקי השולט בשיר?
שלבו בתשובתכם דוגמאות מן השיר.
ב. מהי המטרה של השימוש בגוף דקדוקי זה?
 4. א. ארבעת הבטים הראשונים פותחים בצירופים:
אל תגידו... אל תשימו... אל תקשרו... אל תאטמו...
באיזה זמן מופיעים הפעלים?
אם המילה "אל" משנה את זmeno של הפועל? הסבירו את דבריכם.
ב. הדוברת פותחת את השיר במשפט: "אל תגידו לעברית שלי איך לדבר".
אם הדוברת בשיר מבקשת, דורשת, ממליצה או נוטנת הוראות?
 - ג. מהו האפקט הרטורי של הצירופים המופיעים בסעיף א? (התיחסו לזמן של הפעלים)
5. בכל אחד מן הבטים א-ד העתיקו את שתי השורות הראשונות למחברתכם, ציינו את סוג התחבירי של כל אחד מהמשפטים. תחמו את האיברים. אם חסרים אמצעי קישור, הוסיפו אותם.
 6. באילו בטים אין אמצעי קישור?
מדוע רק בהם אין אמצעי קישור? האם היעדר מילوت הקישור או השבודד תורם לשיר?
7. את המשפטים שניתחthem בבטים ב-ו-ג המירו למשפט איחוי.
- מי לדעתכם עושים להיות הנמענים של הדוברת?
 - האם לדעתכם בכל מצב יש לתת לאדם לבטא את עצמו בחופשיות ולא ביקורת?
- כתבו פסקה קצרה, ובה הביעו את עמדתכם בנושא. הציגו היבטים שונים של המושג "חופש הביטוי".
שמרו את כל תוכרי העבודה בתיק העבודות.

פסקות ראש

פסקית נושא היא משפט שלם המשמש כנושא למשפט העיקרי, כלומר המשפט העיקרי אין נושא. מילוט השबובד הנו בדרך כלל כי, ש..., מי ש..., מה ש... ועוד. את פסקית הנושא בשלמותה אפשר להמיר במילים "הדבר" או "האיש".

פסקות נושא קיימים שני דגמים:

דוגמא א: נושא = הדבר

	פסקית נושא	עיקרי	הדגם:
בדוגמה זו אפשר להמיר את פסקית הנושא בשלמותה במילה "הדבר".	כ/י / ש..... הדבר	פועל סביר +	

פסקית נושא	עיקרי	דוגמאות:
שהמצב הכלכלי משתפר.	נדמה	
כ/י הציגים לכדו את הארייה.	ידעו	
הדבר		

דוגמא ב: נושא = האיש / הדבר

	פסקית נושא	עיקרי	הדגם:
בדוגמה זו אפשר להמיר את פסקית הנושא בשלמותה במילים "האיש" או "הדבר".	מי ש..... מה ש..... האיש / הדבר	+ עיקרי + עיקרי	

עיקרי	פסקית נושא	דוגמאות:
יזכה בפרס.	מי שלמד את הזאב,	
נתפס על ידי השוטרים.	מי שהצית את המלוון,	
היה צפוי מראש.	מה שקרה,	
	האיש / הדבר	

פסקית נושא הפותחת במילת שאלת

דוגמאות:

פסקית נושא			
נושא	נושא	נושא	נושא
נודע	מתי	תאיור זמן	לעתונאי

(בעוד שעיה)
הדבר

פסקית נושא			
נושא	נושא	נושא	נושא
נמסר	מי	מתי	על ידי העד

(האיש)
הדבר

התפקיד הרטורי של פסוקית הנושא

- השימוש בפסוקית הנושא מן הדגם הראשון יכול להעיד על דיווח, על מידע או על הבעת דעתה ללא לקיחת אחריות על הדיווח.

דוגמאות: פורסם בעיתון, שמחيري הדירות יהיו מעתה בשקלים חדשים.

חשיבות שנהגים צעירים ינהגו תקופה ממושכת בלווית מבוגר.

- בפסוקית מהדגם הראשון, שבו העיקרי כולל מילים, כגון נראה ש..., נדמה ש..., המשפט יכול להעיד על הבעת ספק וחוchar ודוchar, ואילו השימוש במילים, כגון ידוע ש..., ברור ש..., מובן ש... יכול להעיד על החלטיות ונחרצות.
- פסוקית נושא, בעיקר מהדגם השני, עשוי לשמש כאשר מנעים מצין מבחן הפעולה (אולי משום שאינו ידוע, אינו מיוחס לדמות ספציפית ואולי מתיוך כוונה להסתירו, כלומר להביע סתריות).

פס' נושא	
מי שיפטור את החידה, יזכה בפרס הגדול.	
מי שה לא ידוע מי יפתחו	

תקינות לשונית

הבחינו בין "כמובן", "כנראתה" שהם הסגר לבין הצירופים "מובן ש...", "נראה ש..." . "מובן ש...", "נראה ש..." הם צירופים השייכים למשפט מורכב. "מובן", "נראתה" הם הנושא במשפט העיקרי, ו"ש" היא מילת השעבוד. צירופים אלה פותחים פסוקית נושא. אין לצרף את ההסגרים "כמובן", "כנראתה" למילת השעבוד "ש".

מובן ש... = פותח פסוקית נושא

נראתה = הסגר (כמובן ש... = ביטוי שגוי)

כמובן = הסגר (כמובן ש... = ביטוי שגוי)

תרחיז 1

חלק א

א. לפניכם משפטיים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

ב. מצאו בחלקים א ו-ב שני משפטיים בעלי פסוקית נושא המעידים על הבעת ספק, ושניהם המעידים על הבעת החלטיות.

1. נראה, כי הארס הקטלני של נחשים ארסיים יהפוך בקרוב למשכך כאבים לחולים קרוניים.

2. נתגלה, כי אנשים בוחרים באופן לא מודע כתבות מן העיתון לשיפור מצב הרוח שלהם.

3. במחקר התברר שהמוח נהוג לשוכח פרטים בלתי חיוניים.

4. מי שייסע סמוך לסטוננג', שבאנגליה, יגלה כפר מגוריים עתיק יוצא דופן.

5. מה שצrik לארגן לקרהת המסיבת, הוטל על חברי הוועד.

6. את מה שצrik לארגן לקרהת המסיבת, הטילו על חברי הוועד.

7. הובהר לציבור באמצעות התקשרות מדוע לא התקיימה ישיבת מועצת המנהלים.

8. אף על פי שצי הסוחר האיטלקי נזוק קשה במלחמות, הוא ביום השבעי בגודלו בעולם.
9. מתברר, שאצל חלק גדול מהישראלים החדשניים החשיבה במושגים יהודים היא עניין מרכזי.
10. השפעת היא מחלת קשה של דרכי הנשימה העוללה לגרום נזקים לאיברים נוספים.

חלק ב

- א. העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.
- ב. במשפט איחוי תחמו את האיברים וציינו את סוגה התħħebri של כל איבר.
- ג. במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.
- ד."ר מרטין לותר קינג, מנהיג השחורים בארה"ב, הקים את התנועה לזכויות האזרח בארץ.
- ה. יתכן, כי סיפור חיו של רובינזון קרויז מבוסס על קורותיו של אלכסנדר סלקירק, שודד ים מפוזרsm.
- ו. בית המשפט העליון עומד בראש מערכת השיפוט במדינה, והוא הערכאה השיפוטית הגבוהה ביותר.
- ז. מי שלא ראה שמחה בית השובה, לא ראה שמחה מימי. (מסכת סוכה, נא, ב)
- ח. הודגש, כי קיים צורן בסדרות שטרות כסף חדשים בישראל עקב התגברות הזופים.
- ט. הבחירה יוצרות מעורבות של האזרח במדינה, והן מעוררות אותו לגיבוש עמדת לגבי אופיה של המדינה.
- י. עד היום אין יודעים את מקור הלחן של המנון "התקווה".
- כ. דוח, כי קהילת החירשים בנגב פיתחה שפת סימנים ייחודית בתוך 70 שנה בלבד.

חלק ג

- לפניכם קבוצות של משפטיים מורכבים. העתיקו אותן למחברתכם.
בכל קבוצה תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה התħħebri.
- א. הוא שאל אם קיבלנו את ההוראה בעלפה.
 - ב. לא ידוע אם קיבלנו את ההוראה בעלפה.
 - ג. השאלה אם קיבלנו את ההוראה בעלפה, לא נענתה עדין.
 - ה. לא ברור למדענים מדוע כדור הארץ התחمم מאוד בשנים האחרונות.
 - ו. קהל רב הגיע להרצאה בנושא מדוע כדור הארץ התחمم מאוד בשנים האחרונות.
 - ג. המרצה ניסה להסביר לקהל השומעים מדוע כדור הארץ התחمم מאוד בשנים האחרונות.
 - ז. פורסם על ידי משרד הבריאות כי העישון מזיק לבリアות.
 - ט. יצרני הסיגריות מדפיסים על קופסאות הסיגריות כי העישון מזיק לבリアות.
 - ג. על כל קופסת סיגריות מופיעה הודעה כי העישון מזיק לבリアות.

המרות

המרות שני משפטים למשפט בעל פסוקית נושא ■

בפועלות המרה מסוג זה יש להקפיד שבמשפט העיקרי יהיה נושא בלבד ללא נושא.
בפסקוקית נושא יש שני דגמים:

בדגם הראשון (ידעו ש...) יש להשתמש בפועל הסביר שבאחד המשפטים כנושא של המשפט העיקרי:
ידעו, מובן, רצוי, חשוב וכו'. אחרי הפועל יש להוסיף מילת שעבוד.
אין צורך במילת שעבוד אם המשפט פותח במילת שאלה.

דוגמאות: **משפט א:** הכבישים בארץנו מושובשים מאוד.

משפט ב: הדבר ידוע בכל.

המרה: ידעו לכל כי / שהכבישים ארצנו מושובשים מאוד. (משפט מורכב בעל פס' נושא)

משפט א: מודיע התבטלה ההרצאה?

משפט ב: הדבר אינו ברור.

המרה: לא ברור mdiou התבטלה ההרצאה. (משפט מורכב בעל פס' נושא)

בדגם השני (מי ש...) את המילה המשותפת לשני המשפטים (שם גוף / שם עצם) יש להפוך למילת שעבוד.
לעתים יש להשמיט מילים מן המשפטים המקוריים. בעקבות המרה יתכן שינוי בנושא ובמשמעות המשפט.

דוגמאות: **משפט א:** קונים מכשירי כתיבה.

משפט ב: מקבלים במתנה יומן שנתי.

המרה: מי שקונה מכשירי כתיבה, מקבל במתנה יומן שנתי. (משפט מורכב בעל פס' נושא)

משפט א: בני הנעור התנדבו לעזרת הקשיים.

משפט ב: הם זכו בסיפוק רב.

המרה: מי שהתנדב לעזרת הקשיים, זכה בסיפוק רב. (משפט מורכב בעל פס' נושא)

תרגיל 2

המירו במחברתכם כל צמד משפטיים למשפט מורכב בעל פסוקית נושא.

1. א. המצב הכלכלי משתפר.
ב. כך נדמה לי.
2. א. נהגים צעירים ינהגו זמן ממושך ליד נהג מבוגר.
ב. עניין זה חשוב ביותר.
3. א. מודיע ישראל הפכה למרכז פרסום של עשרות ספרי טoil?
ב. הדבר לא הובן.
4. א. הוא בא מהכפר כמוני.
ב. הוא מכיר את הדמויות המופיעות במחזה.
5. א. החוקרים גילו מידע מרתק.
ב. הם לא הצליחו להסבירו.
6. א. הוא כותב כל שבוע על טoilם ברחבי הארץ.
ב. הוא צריך לטoil כל השבוע.
7. א. שטים במورد הזורם הקוריר של החצבנוי.
ב. מגלים פינות חמץ צוננות.

■ המרת משפט פשוט בעל הסגר למשפט מורכב בעל פסוקית נושא

בפעילות המרה מסוג זה יש להוכיח שבמשפט העיקרי יהיה נושא בלבד – פועל סביר.

דוגמה: לפי טענת כתב העיתון, המידע נמסר לו על ידי גורם אונוניימי. (הסגר)

המרה: נטען על ידי כתב העיתון, כי המידע נמסר לו על ידי גורם אונוניימי. (משפט מורכב בעל פס' נושא)

■ המרת משפט מורכב בעל פסוקית נושא למשפט פשוט בעל הסגר

בפעילות המרה מסוג זה יש להוכיח שבמשפט הפשוט יהיו רק נושא אחד.

דוגמה: ידעו לכול, שכדור הארץ הוא עגול. (משפט מורכב בעל פס' נושא)

המרה: כידוע, כדור הארץ הוא עגול. (הסגר)

תרגיל 3

חלק א

המשפטים שלפניכם מכילים הסגר. זהו את ההסגר.

במחברתכם הפכו כל משפט נתון למשפט מורכב בעל פסוקית נושא. שמרו על התוכן המקורי.

1. לפי הכתוב בירחון הרפואי, ישיבה ממושכת מול המחשב גורמת לביעות במפרקים.
2. בוודאי, נקיים את חגיוגת המימונה בפרק העירוני.
3. כמובן, נשתף אתכם במסיבת בר המזווהה.
4. לדברי הכתב, בשעות הלילה יש מאזינים רבים לתכניות בנושאי תרבות.
5. להפתעתם, הצלחתו לפטור את תשbez ההיגיון במהירות רבה.
6. לשמחת תלמידת התיכון, עבודות המחקר שלה בכימיה זיכתה אותה בהשתתפות במפגש עם כל זוכי פרס נובל.
7. כידוע, שעות צפיה מרובות במחשב גורמות להתמכרות קשה.

חלק ב

המשפטים שלפניכם מכילים פסוקית נושא. זהו את הפסוקית.

במחברתכם הפכו כל משפט נתון למשפט פשוט המכיל הסגר. שמרו על התוכן המקורי.

1. נקבע על ידי השופט, כי הנאשם יפצע את הנפגע בסכום של מאה אלף שקלים.
2. כבר ידוע לכם, שהחופשת הקיצית תתקצר החל ממשנה זו.
3. נודע לנו, שהמפלגה החלטה להקדים בחודשים את הבחירות המקדימות (הפריימריז).
4. בדוח המבקר נמסר, שהורדת הריבית הייתה מוגזמת.
5. בידיעה בעיתון נכתב, שהסרט החדש צולם כולל באמצעות טלפון נייד.
6. נראה, כי המרצה לא הגיע בשל מחלהתו.
7. במהדורות חדשות נמסר, שנבחרת הבנות בהתמלות אמנותית מעלה מופע תנואה מיוחד.

כחלים 4 (המרות - תרגיל מסכם)

- לפניכם שני משפטים (1)-(2). קראו אותם, וענו על הסעיפים שאחראיהם.

 - (1) **יש לכם בעיה בתחום הלימודי.**
 - (2) **פנו אל הייעצת לקבלת עזרה.**

א. ציינו את הנושא ואת הנושא בכל אחד מן המשפטים.

ב. מהו ההפkid התחבירי של כל אחת משתי המילים המודגשות בקוו?

ג. כתבו את שני המשפטים כמשפט מורכב בעל פס' נושא.

ד. כתבו את שני המשפטים כמשפט מורכב בעל פס' תנאי.

ה. כתבו את שני המשפטים כמשפט אייחוי (מחובר).

ו. כתבו משפט מורכב שבו ישובץ משפט (1) כפס' נושא. (הוסיפו עיקרי) ראו דוגמאות בעמוד 297.

ז. כתבו משפט מורכב שבו ישובץ משפט (1) כפס' מושא. (הוסיפו עיקרי) ראו דוגמאות בעמוד 297.

לפניכם שלושה משפטיים (1)-(3). קראו אותם, וענו על הסעיפים שאחראיהם.

 - (1) **תזונאים ממלייצים לאכול שוקולד במידה.**
 - (2) **שוקולד בכמות קטנה מרגיע.**
 - (3) **שוקולד בכמותות גדולות מעורר בגלל הקפאין שבו.**

א. מהו ההפkid התחבירי של כל אחת מהמילים המודגשות בקוו?

ב. כתבו את משפט (2) כמשפט מורכב בעל פס' נושא.

ג. כתבו את משפט (1) כמשפט פשוט בעל הסגר.

ד. מהו הקשר הלוגי בין משפטיים (2) ו-(3)?

ה. כתבו את המשפטיים (2) ו-(3) כמשפט אייחוי (מחובר) בקשר הלוגי שציינתם בסעיף ד.

לפניכם שלושה משפטיים פשוטים (1)-(3). קראו אותם, וענו על הסעיפים שאחראיהם.

 - (1) **חופי הים של ישראל נמצאים בסכנת הכחדה.**
 - (2) **לכל תושב נותרו בממוצע 2.5 ס"מ של קו חוף.** (כתבו את המספרים ואת הס"מ במלילים על)
 - (3) **כך קובע דוח חדש וದאי של החברה להגנת הטבע.**

א. מהו הקשר הלוגי בין משפט (1) למשפט (2)?

ב. כתבו את שני המשפטים כמשפט אייחוי (מחובר). שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.

ג. כתבו את המשפטיים (1) ו-(3) כמשפט מורכב בעל פסוקית נושא.

ד. כתבו את המשפטיים (1) ו-(3) כמשפט מורכב בעל פסוקית מושא.

ה. כתבו את המשפטיים (1) ו-(3) כמשפט פשוט בעל הסגר.

- לפניכם שלושה משפטים. קראו אותם, ובצעו את הנדרש בסעיפים שאחריהם.

 - (1) **בשנה האחרונה נבנה בחיפה פרויקט המציע מבט חדש על המושג "ספרייה".**
 - (2) **בתחנות אוטובוס בחיפה הוצבו מדפים, ועליהם הונחו ספרים מסוגים שונים.**
 - (3) **נוסעי האוטובוס יכולים לחת ספר ולהחזיר אותו לאחר שסימנו את הקראיה.**

א. ציינו את הסוג התחבירי של כל אחד מן המשפטים: פשוט, מורכב אוஇיחוי (מחובר).

אם המשפט מורכב – תחומו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התחבירי.

אם המשפט הוא משפטஇיחוי – תחומו את האיברים, וציינו את סוג התחבירי.

אם יש במשפט חלקים כוללים – ציינו זאת.

ב. ציינו את התפקיד התחבירי של המילים המודגשתות בקווים.

ג. נסוו את משפט (1) מחדש, כך שתהייה במשפט פסוקית לוואי שונה מהפסוקית המקורי.

ד. כתבו את משפט (2) כמשפט מורכב.

ה. כתבו את משפט (3) כמשפטஇיחוי או כמשפט בעל חלקים כוללים. (לא פסוקית)

ו. לפניכם משפט: **נוסעים האוטובוס יכולים לחת ספר.**

I. מהו תפקידו התחבירי של הצירוף המודגם בקווים?

II. מהו תפקידו הרטורי-פרגמטי של צירוף זה? העתיקו למחברתכם את התשובה הנכונה.

1. תחילת פעולה 2. סופה של פעולה 3. אפשרויות ביצוע הפעולה

5. קראו את המשפט שלפניכם, ובצעו את הנדרש בסעיפים שאחריו.

ככל הנראה, הפרטים שנמסרו על ידי המנכ"ל, היו מוטעים.

א. ציינו את סוג התחבירי של המשפט.

אם המשפט מורכב – תחומו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התחבירי.

אם המשפט הוא משפטஇיחוי – תחומו את האיברים וציינו את סוג התחבירי.

ב. I. מהו תפקידו התחבירי של הצירוף המודגם בקווים?

II. מהו תפקידו הרטורי של חלק זה?

ג. I. לפניכם משפט: **ככל הנראה, הפרטים היו מוטעים.** המירו את המשפט למשפט מורכב.

II. מה ההבדל הרטורי בין המשפט הנתון בסעיף ג.I. לבין המשפט המופיע בראש השאלה?

ד. פרקו את המשפט המופיע בראש השאלה לשולחה שלשלושה משפטים פשוטים. הקפידו על רצף הגיוני של המשפטים.

6. לפניכם ציטוט: "חשוב לא להפסיק לשאול". (אלברט איינשטיין)

א. המירו את בלמיידע שבראש השאלה למשפט מורכב המכיל פסוקית מושוא.

ב. המירו את הציטוט בלבד למשפט מורכב המכיל פסוקית נושא.

ג. כתבו משפט מורכב שבו ישובץ הציטוט כפסוקית נושא (הוסיפו עיקרי).

לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם.
בכל משפט תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה התħħbi.

- (1) מה שמופיע ברשימת הספרים, הוא ספר חשוב לשנה הקרובה.
- (2) לא היה ברור אם הספר מופיע ברשימת הספרים.
- (3) התלמידים קראו את כל מה שהופיע ברשימת הספרים.
- (4) לא קיבלנו תשובה אם הספר מופיע ברשימת הספרים.

פסוקית רשוֹא

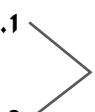
פסוקית נשוא היא משפט שלם המשמש כנושא למשפט העיקרי. במשפט העיקרי יש רק נושא ואוגד.

- בין הנושא לפוסוקית הנושא בא בדרך כלל אוגד + מילת שעבוד "שׁ" או "אשר".
- נהוג לא לשים פסיק בין פסוקית הנושא למשפט העיקרי.

פסוקית נשוא	עיקרי	הדגם:
אוגד* + מילת שעבוד		

פסוקית נשוא	עיקרי	דוגמיה:
היא ש התלמידים יצאו לטיפול השנתי בשבוע הבא.	ההחלטה	

דוגמיה לניטוח:

1. עיקרי 2. פס' נשוא	משפט מורכב: 2. פסוקית נשוא <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">2. פסוקית נשוא</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">נושא</td> <td style="text-align: center;">תיאור (אופן)</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">נושא</td> <td style="text-align: center;">נושא</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">ההורה</td> <td style="text-align: center;">היתה</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">שהמכتب</td> <td style="text-align: center;">ישלח</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">בדואר ראשום.</td> <td></td> </tr> </table>	2. פסוקית נשוא		נושא	תיאור (אופן)	נושא	נושא	ההורה	היתה	שהמכتب	ישלח	בדואר ראשום.		1. <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td style="text-align: center;">נושא</td> <td style="text-align: center;">אוגד</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">ההורה</td> <td style="text-align: center;">היתה</td> </tr> </table>	נושא	אוגד	ההורה	היתה
2. פסוקית נשוא																		
נושא	תיאור (אופן)																	
נושא	נושא																	
ההורה	היתה																	
שהמכتب	ישלח																	
בדואר ראשום.																		
נושא	אוגד																	
ההורה	היתה																	

* יש הרואים באוגד חלק מן הפסוקית, ולא חלק מן העיקרי.

פסוקית נשוא הפותחת במילת שאלה

פסוקית נשוא			
נושא	נושא	אוגד	נושא
תיאור זמן	נושא	ההורה	ההזהה
מתי	יסתיימו	ההכנות למסיבה.	בעוד שעה

מ附錄 1

לפניכם משפטים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.

1. הצעתו של אריה כהן, מומחה לצמחים, לפתרון בעיית החركים בקי' היא שאנשים יגדלו בבית צמחים טורפים.
2. האמת היא שכבר מזמן לא נתקלנו בתופעה זו.
3. השאלה הגדולה לגבי הקיבוץ היא אם רעיון הקולקטיב מתאים לאופיו הבסיסי של כל אדם.
4. התעלומה הגדולה של יצרני הכינורות היא כיצד הצליח איטלקי אחד להוציא מחתיכת עץ צליל מדויק כל קר.
5. מי שאינו יכול לממן לעצמו עורך דין, יכול לקבל עורך דין מטעם המדינה.
6. גם אם אתם מרגישים לחוצים, אל תסגירו את הרגשות אלה בפומבי.
7. הפרדה גזעית באוטובוסים היא שסימלה את הגזענות כלפי השחורים בארצות הברית.
8. מי שיצא למסעות אמתיים בעקבות סיוריו של זול ורן, יגלה מציאות מרתתקת יותר מן התיאורים שבספר.
9. אם נרצה למצוא את כוכב הצפון בשמי הלילה, נוכל להיעזר בקבוצת הכוכבים "הדובה הגדולה".
10. מי שיטיל בדורמה של הארץ, יכול להיתקל בגולנית, פרח חדש בעל עלים בצבעי דגל ישראל.
11. פורסם בעיתון מדעי, כי לחתה-המודע שלנו במהלך השינה יש השפעה טובה על קבלת החלטות סבוכות.
12. תורתו של א"ד גורדון, אחד ממנהיגי העלייה השנייה, הייתה שזכותו המוסרית של העם היהודי תירכש בעבודת כפיים.

מ附錄 2 (המרות)

חלק א'

לפניכם ציטוט: **"צריך ללמידה לציתת כדי לדעת לפקד"**. (סולון, משורר יווני)

- א. המירו את הцитוט בלבד למשפט מורכב המכיל פסוקית נושא.
- ב. המירו את כל המידע שבראש השאלה (מ"צריך" עד "יווני") למשפט פשוט המכיל הסגר ותמורה.
- ג. המירו את כל המידע שבראש השאלה (מ"צריך" עד "יווני") למשפט מורכב המכיל פסוקית מושא.
- ד. המירו את כל המידע שבראש השאלה (מ"צריך" עד "יווני") למשפט מורכב המכיל פסוקית נושא.
- ה. המירו את כל המידע שבראש השאלה (מ"צריך" עד "יווני") למשפט מורכב המכיל פסוקית נושא.
- ו. מהו תפקידו הרטורי של הצירוף "צריך ללמידה"? متى משתמשים במבנה מסוג זה?

לפניכם ציטוט: "ההבדל בין גאונות לטיפשות הוא שלגאונות יש גבולות". (אלברט איינשטיין)

- א. תחמו את הפסוקית שבцитוט וציינו את סוגה.
- ב. המירו את בל המידע שבראש השאלה (מ"ההבדל" עד "איינשטיין") למשפט מרכיב המכיל הסגר.
- ג. המירו את בל המידע שבראש השאלה (מ"ההבדל" עד "איינשטיין") למשפט מרכיב המכיל פסוקית מושא.
- ד. מה תפקידה התחבירי של המילה "יש", ומהי משמעותה במשפט זה?

תרגומם בהקשרו המקורי.

פתרונות 1

קראו את "שיר הראשונים" שכתב עמוס אטינגר.
"שיר הראשונים" הולן על ידי אפי נצר. את השיר שרה להקת חיל האוויר.

ב	עם פרימוס מישן על מסלול מאולתר. הם חלפו בגליל ובנגב ובהר. עם בוכנות רועשות לשמיים המרייאו, חלמו על סיילוניים אשר יגיעו.	ג	זה שיר על חבורת אנשים חולמניים שלקחו גראוטאות ומטוסים ישנים. הם חלמו לטפס, למורום להגבה, חלמו לצאת לכبوש את הרקיע. פזמון: מי שחלם חלום...
			היום במוזיאון נח לו פרימוס ישן ברקיע סיילוניים מותיריים שובל עשן ואוותם ראשונים איז רואים בשם כיצד לחולמות צמחו כנפיים. פזמון: מי שחלם חלום...

שסיילוניו מעלה קורעים את השחקים.

על מה החלום?

1. קראו במרשתת וכתבו בקצרה מי הוא עמוס אטינגר.
2. על איזו תקופה מדובר בשיר? הוכיחו זאת תוך הסתמכות על שם השיר ועל מל縫ותיו.
3. "ואוותם ראשונים איז רואים בשם, כיצד לחולמות צמחו כנפיים". הסבירו משפט זה בהקשרו לשיר.

4. העתיקו את כל הנושאים (הפעלים) מהפזמון וחלקו אותם לשתי קבוצות על פי זמנים.
מה מתארת כל קבוצה פעלים?
5. א. סמןו בפזמון את כל הפסוקיות, ציינו את סוג וסמןו את המשפטים העיקריים העיקריים.
באיזה סוג טקסט היינו מצפים למבנה כזה מבחינה תחבירית?
ב. מהו התפקיד הרטורי של שלושת המשפטים הפותחים את הפזמון?
ג. למבנה המיעוד של הפזמון יש תפקדים רטוריים נוספים. מהם? נמקו את תשובתכם.
- השיר פותח במשפט "זה שיר על חברות אנשים חולמניים..."
הפיירוש המילוני של "חולמני" הוא אדם הנוטה לחתום, השקוע בהזיות, המנותק מהמציאות.
עמוס אטינגר המשורר ידוע באהבתו לשפה העברית. אם כן - מדוע לדעתכם בחר המשורר דזוקא במילה זו?
 - שמרו את כל התוצאות בתיק העבודות (בתלkit).

פתרונות 2

קראו את הפסקה שלפניכם הלקוכה מהמאמר "ניצחון האנשים הרוגלים" (הופיע בעמוד 48).

[....] איש לא העז לחולם בסתיו 1989 שהקומוניזם יקרוס בלי רהייה אחת. שהחברות הרוסות של מזרא
אירופה יאמכו את הדמוקרטיה הליברלית כפשוטה, ולא יישלטו על ידי קنאות קיצונית אחרת, כפי שהזהירו
מומחים רבים. שהסכמי יאלטה הנצחים כביכול – לחלוקת אירופה בין סטאלין, צ'רצ'יל ורוזולט – ייעלמו
ביום בהיר אחד כלל היו. שכלכלה שוק דינמית תחליף בהצלחה כה הרבה את הכלכלת הביוווקרטית הכושלת,
המטומטמת, שאמללה עשרות שנים שעשרות מיליון נפשות. צריך לזכור ולהזכיר: מסך הברזל לא הפריד בין
קבוצות של מדינות בעלות משטרים שונים. החומה הוקמה למניע מאזרחים שוואפי חרות את זכויות היסוד
האזוריות ולא לנתן להם להשמיע את קולם. זו לא הייתה חומרת הפרדה, זו הייתה חומרת כלל.

1. איזה סוג של פסוקית חוזרת בפסקה זו?

העתיקו למחברתכם 3 דוגמאות, וציינו את סוג הפסוקית.

(קראו את המספר 3 בהגיה תקנית על פי הקשוו במשפט)

2. מה המיעוד בפסוקיות אלה מבחינה תחבירית?

3. מהי לדעתכם הסיבה למבנה זה?

קראו את البيت הראשון בשיר "חthonה מרוקאית" שכתב ארז ביטון. השיר מתוך הספר "מנחה מרוקאית" שיצא לאור ב-1976 בהוצאת עקד. שיר זה הוא שיר פולקלורייסטי-אותנטי המתאר חתונה בעדיה המרוקאית.

מספריו השורות אינם מופיעים בשיר המקורי. השורות סומנו לצורך התמצאות בשאלות הנלוות לשיר.

מֵשֶׁלֶא רָאָה חַתְנָה מִרְוקָאיָת מִימִיו.	1
שְׁמַעַנוּ שְׁמַעַנוּ,	2
בָּרוֹכּוֹת קְמוֹרוֹת יָדֵיך בְּתִפְיִ הַתְּמֻמָּת	3
שָׁרָה בַּת דָׂדוֹ,	4
מִקְצָה הַכְּפָר וְעַד קִצְחָה הַכְּפָר	5
עֲרָבִים וַיְהִוְדִים נָבוֹא.	6
רְאִינוּ רְאִינוּ	7
אֶת חַבְיוֹנִיות* הַעֲרָק, אֶת שְׁרַשְׁרוֹת הַיּוֹנִים הַצְלִיוֹת	8
אֶת מְרַבְצֵי הַתְּמִרִים בְּשַׁבָּעָה מִינִים	9
בְּפִתְחַת הַבַּיִת	10
אֶת כְּדֵי הַזִּיתִים הַגְּאִים,	11
בָּרוֹכּוֹת קְמוֹרוֹת יָדֵיך בְּתִפְיִ הַתְּמֻמָּת	12
שָׁרָה בַּת דָׂדוֹ	13
עֲרָבִים וַיְהִוְדִים נָבוֹא.	14
לְבָנו מַתְּרַחְבֵ לְאַט וְנַפְשָׁנוּ שְׁמָה.	15

* חַבְיוֹנִיות - חיויות קטנות

שאלות

1. קראו את המשפט הראשון שבשיר. מה מיוחד בו מבחינה תחבירית?
2. מדוע לדעתכם ניסח המשורר משפט זה בדרך שצייניתם?
(למעוניינים ברמז, הקלידו בגוגל את המילים הראשונות של השיר)
3. מהו סוג המשפט המופיע בשורות 7-9?
בשורות 7-9 קיימת חזרה תחבירית.
מה לדעתכם מנשה המשורר לתאר באמצעות חזרה זו?
4. כתבו פסקה קצרה על ארז ביטון כדי להרחיב את הידע על המשורר.

קראו את הטקסט שלפניכם וענו על השאלות המופיעות לאחר הטקסט. (בשאלות תהיה התייחסות למספר שלפני כל משפט)

המילה האחרונה / אשר שפיר

- (1) היעלמות שפה מן העולם אינה עניין נדיר, והיא מתרחשת כנראה בכל שבועיים. (2) מומחים סבורים שבכל שנה מותות כ-25 שפות. (3) בקצב זהה תאבד האנושות עד סוף המאה הזאת כמחצית ממלאי השפות שברשותה.
- (4) נראה כי הקצב אף יגבר עקב השתלטותן של שפות מסוימות על התקורת בעולם.
- (5) בדוח משנת 2002 של אונסק"ו, ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם, נקבע כי עד סוף המאה ייכחדו 5,500 מ-6,400 השפות המדוברות כיום. (6) אונסק"ו מכנה את התופעה "טבח".
- (7) השפות המאיימות ביוטר נמצאות באזוריים של העולם השלישי: (8) יותר ממחצית מ-600 הלשונות של אינדונזיה ויומן מחצית מ-860 לשונותיה של פפואה ניו-גיני עומדות להיכחד, ו-200 מהלשונות באפריקה כבר מזדובחותUPI בפי פחות מ-500 דוברים. (9) אף כי שפות רבות באפריקה ובהוודו שרדו לאחר הכיבוש הקולונילי, הן לא יכולו לכיבוש התקורתית של האנגלית. (10) גם במדינות שהיו בעבר מעבר למסר הברזל, למשל בברית המועצות לשעבר ובסין, לשונות הולכות ונעלמות, ואפילו באזוריים המפותחים של העולם יש שפות בסכנה. (11) באירופה, למשל, מtower 123 שפות שנבדקו 9 גוססות, 26 קרובות לחיסול ו-38 בסכונה מידית, ככלمر במצב סופני.
- (12) שפות נעלמו לכל אורך ההיסטוריה אם כי בקצב איטי יותר מאשר בימינו. (13) חוקרים מעריצים שב-5,000 שנות ציביליזציה נכחדו כ-30,000 לשונות, ואת רובן הגדול כלל אייננו מכירים. (14) להיעלמותן של שפות יש סיבות רבות ומגוונות, והן כרוכות זו בזו. (15) מות שפות הוא תוצאה בלתי נמנעת של שליטת שפות חזקות.
- (16) שפה מצויה בסכנה כאשר דובריה מפסיקים לפקד בה; היא מאבדת את תפוקודיה התקורתיתים והחברתיים, אינה נדרשת בניהול חיי היום-יום ואיינה יכולה במישור הכלכלי. (17) המומחים טוענים, כי היעלמות השפות תגיע לשיעור של כ-90 אחוזים מכלל השפות.

מעובד מתוך חלק ממאמר ב"מסע אחר", נובמבר 2005

שאלות

1. קראו את המשפטים 5, 8, 11, 13, 17 בהגייתם התקנית תוך הקפדה על שם המספר ועל אותיות השימוש. כתבו את המספרים במילים ונקיו ניקוד חלקו לצורך הגיה נכונה. הקפידו גם על ניקוד נכון של אותיות השימוש.
2. ציינו את סוגו התחבירי של משפט 4. תחמו את חלקיו ופרטו את מבנהו.
3. ציינו את סוגו התחבירי של משפט 17. תחמו את חלקיו ופרטו את מבנהו.
4. במה שונה המבנה התחבירי של משפט 4 מזה של משפט 17, וכי怎 זה משפיע על סוגו התחבירי?

- .5. לאיזה מבין שני המשפטים 4 ו-17 דומה משפט 5 מבחינת סוגו התחבירי?
ב. מה המשפט למשפט 5 ולמשפט שציינתם בסעיף א' מבחינת המבנה?
ג. I. מה תפקידן התחבירי של המילים "ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם" במשפט 5
II. מהי מטרת השימוש בחלק תחבירי זה במשפט?
ד. נחו את משפט 5 מחדש כך שהפסקית תשמש כפסקית מושая.

.6. מהו הקשר הלוגי הקיים במשפט 9? לאיזה צירוף מילים מבטא קשר זה?
א. המירו את משפט 9 למשפט איחוי בעל אותו קשר לוגי.
ב.

.7. מה סוג התחבירי של משפט 12?
א. המירו את משפט 12 למשפט איחוי (מחובר) בקשר לוגי מתאים, וציינו את הקשר הalogical.
ב. המירו את משפט 12 למשפט מורכב בקשר לוגי מתאים, וציינו את הקשר הalogical.
ג.

.8. לפניכם משפטים אחדים שנלקחו מן הטקסט. (לצד מספר המשפט שבמאמר)
(1) היעלמות שפה מן העולם אינה עניין נדיר, והוא **מתורחת** לנראה בכל שבועיים.
(2) מומחים **סבורים** שככל שנה מותות כ-25 שפות.
(3) השפות המאוימות ביותר **מצאות** באזוריים של העולם השלישי.
(4) חוותים **מעריכים** שב-5,000 שנות ציביליזציה נכחדו כ-30,000 לשונות, ואת רובן הגדול כלל איננו מכירים. (13)
(5) שפה **מציה** בסכנה כאשר דובריה **מפסיקים** לתפקיד בה; היא **מאבדת** את תפוקודיה התקשורתיים והחברתיים, אינה **נדרשת** בניהול חי היום-יום ואינה **כדאית** במישור הכלכלי. (16)
כל חמישה המשפטים מנוסחים בזמן זהה. על מה מעידה עובדה זו מבחינת הטקסט?

.9. לפניכם שלושה משפטים מן הטקסט שמודגשים בהם צירופים. (לצד מספר המשפט שבמאמר)
(1) יותר מחציית מ-600 הלשונות של אינדונזיה ויוטר מחציית מ-860 לשונותיה של פפואה ניו-גיני **עומדות להיכחד**... (8)
(2) גם במדינות שהיו בעבר מעבר למסך הברזל, למשל בברית המועצות לשעבר ובסין, לשונות הולכות ונעלמות... (10)
(3) שפה מציה בסכנה כאשר דובריה **מפסיקים לתפקיד** בה... (16)
א. מה התפקיד התחבירי **המשותף** לשלוות הצירופים המודגשים?
ב. הצירופים המודגשים מצויינים שתימשמעות עיקריות: 1. תחיליך, 2. אופן הפעולה. מיינו את הצירופים לפי משמעותו אלה.

פרק חמ"ה 5 (המשך פעילות 4 - דו-שיח טקסטואלי*)

קראו את הטקסט שלפניכם וענו על השאלות שאחורי.

מולפלנד הקפואה ללימודים בירושלים / איתמר אייכנר**

משלחת של בני המיעוט הלאפי המתגוררים בצפון נורבגיה הקפואה הגיע בחודש הבא לביקור ראשון מסוגו בישראל במטרה ללמידה מהניסיון היהודי בהחיהת השפה העברית ובהעברתה לדור הצעיר. בשנים האחרונות יש בקרב בני המיעוט הלאפי בנורבגיה מודעות הולכת וגוברת לציוויתיהם, בין השאר לשימור השפה הלאפית הנקראת גם "סאמוי". הנעור הלאפי גדול ולומד נורבגית ואנגלית ושווכח את השפה העתיקה. ממשלה נורבגיה מסייעת למיעוט הלאפי בשיעורים להחיהת השפה, אך הלאפים מתקשים בכך. ב策 لهم החלו להסתובב בעולם וחיפשו ממי ללמידה. בכל מקום סיפרו להם שלמדו מהישראלים. בני המיעוט הלאפי פנו לאחרונה לשגרירות ישראל בנורבגיה וביקשו את עזרתה של ישראל. מאוחריהם עומדת התכנית המשלטתית הנורבגית לשימור השפה והחיהתה, אשר תסייע במימון. חברי המשלחת יבואו לארץ בגדיהם המסורתיים. הם ילוUb בעובדת שגרירות נורבגיה, נורבגית לא-יהודיה שהתחבה בעברית ולמدة אותה על בוריה. נציגי הלאפים יבקרו גם באולפן לעברית ויראו מקרוב איך עולים חדשים לומדים את השפה.

מעובד מתוך ידיעה ב"ידיעות אחרונות", 16 בינואר 2012

שאלות

1. האם הידועה שקראותם מחזקת את הנאמר בטקסט "המילה האחרון" (שבפעילות 4) או עומדת בסתריה לנאמר בו? נמקו את תשובהיכם.
2. קראו את ההגדלה המצוייה בתחתית העמוד (עם שתי הכוכבות).
 - א. בתחילת ההגדלה מצוי קו מפריד. הציבו אוגד במקומו של הקו המפריד.
מה יהיה מינו הדקוקי של האוגד? נמקו את תשובהיכם (היעזרו בcotext המאמר).
 - ב. I. מהו הסוג התחבירי של המשפט שיצרתם בסעיף 2. א? פרטו את חלקו.
II. ציינו את תפקידן התחבירי של המילים המודגשות בקו.
3. המירו אתcotext הטקסט למשפט פועל.
4. מצאו בטקסט שתי דוגמאות של משפט בעל חלקים כוללים. העתיקו אותן למחברתכם וציינו מהו חלק התחבירי הכלול בכל אחד מהם.
5. העתיקו למחברתכם מן הטקסט משפט מורכב שבו חלקו העיקרי ישבו הנושא קודם לנושא.
תחמו את הפסוקית וציינו את תפקידה התחבירי.

* דו-שיח טקסטואלי - שאלות הקשורות בין טקסטים שונים ויוצרות מעין דו-שיח (דיאלוג, התכתבות, התייחסות) בין הטקסטים.

** לפלנד - חבל ארץ בצפון אירופה המשתרע בשטחיהן של ארבע מדינות: פינלנד, רוסיה, נורבגיה ושבדייה.

משפט מורכב המכיל חלק ייחוד

במשפט מורכב יכול להופיע חלק הייחוד בעיקרי או בפסוקית.

דוגמאות:

פס' מושא	.2	.1
את כל מה שנדרש לצורך כתיבת העבודה.	תיקוור מקום	חלק ייחוד (תיקוור מקום)

משפט מורכב: 1. עיקרי - **משפט ייחוד** (תיקוור מקום)
2. פסוקית מושא

.1	פס' לוואי	.2
מושא	תיקוור מקום	חלק ייחוד (מושא)

משפט מורכב: 1. עיקרי - **משפט ייחוד** (מושא)
2. פסוקית לוואי

תרחיף

לפניכם משפטיים מורכבים. העתיקו אותם למחברתכם, תחמו את הפסוקיות וציינו את סוגה.

1. מבצע זה יש לו תהודה רבה בקרב ציבור הזרים, אף על פי שיוזמי לא הרבו לפרסמו באמצעות התקשורות.
2. הדברים האלה שמעתי אותם בהרצאה שהרשימה מאוד את קהל המאזינים.
3. מי שנכח במקום בשעת האירוע, אנו מבקשים ממנה לשתף אותנו אליו.
4. המרחים על הבריות, מרוחמים עליו מן השמים. (שבת קנא, ע"ב)
5. אניות המפעלים אקסודוס שעלו סיפונה היו כ-4,500 איש, נסעה לא הורשו לרדת לחופי הארץ.
6. הכלבים ספרים רבים שנכתבו עליהם מתארים את נאמנותו של הכלב לבניו.
7. המשוררת רחל משלתה האחורה הייתה שיקברו אותה מול הכינרת האהובה עליה.

המרות - המשפט המורכב - דגמים

לפניכם טבלה מקוצרת המציגה דגמים בנושא "המרות במשפט המורכב".
הסביר מורחב לדגמים אלו מופיע באתר "שרי הוצאה לאור" www.sherypub.co.il

הmareה למשפט בעל פסוקית	המשפט הנתון משמש כפסוקית (יש להוסיף עיקרי)
מי ש / מה ש + פועל + המשך המשפט הנתון במקום הנושא	ידעע ש + המשפט הנתון פועל בסביבה
נושא + אוגד + ש + הנושא נתון נתון	הידיעה היא ש + המשפט הנתון
הנושא + ש + חלק מהמשפט + המשך המשפט נתון נתון	הידיעה ש + המשפט הנתון + התפרסמה בעיתון.
נושא ונושא (+ מילת יחס) + מי/מה ש + פועל נתונים נתונים	ידעתי ש + המשפט הנתון
נושא ונושא + מילת שעבוד מתאימה + המשפט נתונים נתונים	משפט + מילת שעבוד מתאימה + המשפט הנתון

השורש יד"ע (ידע, הידיעה...) מותאים למשפטים רבים.

תרגיל 1 (מסכם - כל החומר שנלמד עד עתה)

- העתיקו את המשפטים למחברתכם, וציינו בסוף כל משפט את סוגו: פשוט, איחוי, מורכב.
- במשפט איחוי תחמו את האיברים וציינו את סוגו התחבירי של כל איבר.
במשפט מורכב תחמו את הפסוקית וציינו את סוגה.
- בכל משפט, איבר או פסוקית נתחו את המילים המסומנות בקן.

- יהודים נהגים להתפלל לכיוון הר הבית שבירושלים.
- ד"ר חיים ויצמן, נשיאו הראשון של מדינת ישראל, יסד את המכון המדעי ברחובות, שנקרא ביום "מכון ויצמן למדע".
- ישראל היא אחת המדינות הצפופות ביותר, וכמות האשפה שהבה היא מהגדלות בעולם.
- האצל היה ארגון צבאי מחרתאי בארץ ישראל ששאף لسיים את השלטון המנדטורי בארץ.
- כל האומר דבר בשם אומרו, מביא גאולה לעולם. (מסכת אבות ו, ו)
- ארגון "בני ברית", שמטרתו היא חיזוק האופי הרוחני-מוסרי של היהודים, מונה כיום יותר מHalfion חברי ברחבי העולם.
- מה שנתגלה במהלך החפירות בירושלים, הוא רובע יוקרתי מיימי בית שני.

8. חוק ביטוח בריאות ממלכתי הוא שmbטich טיפול רפואי הולם לכל אזרח במדינת ישראל.
9. עובדה ידועה היא שמחסור בשעות שינה משפיע על הבריאות.
10. תלמידים בקורס لتעופה בנו טיל ממחומרים ממוחזרים, ולאחר מכן הם שיגרו אותו לגובה של 100 מטר.
11. קיבוץ שדה אליהו, המיצא צרעות למערב אירופה לצורך הדברת מזיקים בחממות, חתום הסכמים הראשונים גם עם מדינות באסיה.
12. מלחמת סיני הייתה מלחמה שהתנהלה בין מצרים לישראל בחצי האיסיני ב-1956.
13. "מה ששנוא עליך, אל תעשה לחברך". (הלל, תלמוד בבלי)
14. מאבן קדום בן ארבעה מיליון שנים ישפוך אור על אחת מן התקופות המסתוריות ביותר של המין האנושי.
15. חציבת בורות מים באזור שחון זה היא שאפשרה את קיומם של יישובים קבועים במקום.
16. מי שכופר בזכותם של אחרים לחרות, איןו ראוי לחרות. (אברהם לינקולן, הנשיא ה-16 של ארה"ב)
17. זכות הציבור לדעת היא אחד מהעקרונות החיווניים לקיומה של הדמוקרטיה.
18. יתכן מאוד שהציבור מסוגל לשנות את דעתו במהירות האור.
19. לשם הצלחה בהפעלתם של מפעלי מחזור צריכים להנקן את הנוער כבר מגיל צער לחשיבותו של הנושא.
20. בשנים האחרונות פלש لتהום הטיוולים רכב שטח, המאפשר לחדר בקלות למרחבי הטבע.
21. שוללי חינוך תיקון חינם טוענים כי המצב הכלכלי בישראל אינו מאפשר לספק לציבור שירות כה יקר חינוך.
22. חודש יולי-אוגוסט הם חודשים של גשמי בלתי פוסקים בהודו, ולפי לוח השנה ההינדי, הלוח הנהוג בהודו, זהה גם תקופה המתאימה ביותר להתחlöות חדשונות.
23. דמות הנודד שהמציא השחקן צ'רלי צ'פלין, התחרבה על צופי הקולנוע בעולם ככל מיימי ראשית הקולנוע עד ימינו.
24. שאלתו הייתה מתי תתקיים הפגיעה בין הנהלה לבין נציגי מוסצת התלמידים.
25. מה שמניע את הארקאולוגים, הוא מתן הסביר להתפתחותה של התרבויות האנושית.
26. חז"ל, חכמיינו זכרם לברכה, היו דמיות מופת שידעו להניב את העם בזמנים קשים.
27. בישראל חיו בעבר תנינים בנחל התנינים בשרון, אולם ביום אין תנינים בנחל.
28. מי שמעוניין בפתרונות מאכל רפואיות, מוזמן לבקר אוניברסיטת חיפה.

תרגיל 2 - לפניכם שמונה טקסטים קצרים. קראו אותם וענו על הטעיפים שאחריהם.

טקסט 1

(1) אירנה סנדLER הייתה אישה פולנית נוצרייה, שהצילה אלפיים וחמש מאות ילדים יהודים בזמן מלחמת העולם השנייה. (2) בשנת 1965 העניק לה יד ושם את התואר חסידת אומות העולם. (3) מאוחר יותר ניטע גם עץ לכבודה בשדרת חסידי אומות העולם. (4) בשנתיים האחרונים נשמרו דיבורים לא מעטים על הענקת פרס נובל לשלום לאירנה. (5) עד מותה של אירנה בשנת 2008 הפרש זהה לא הענק לה.

- א. כתבו את משפט (1) כמשפט פשוט המכיל תמורה.
- ב. I. כתבו את משפט (2) כמשפט פשוט במבנה סביל.
- II. כתבו את משפט (3) כמשפט פשוט במבנה פעיל בעל נושא סתמי.
- III. את שני המשפטים שיצרתם בסעיפים I ו-II כתבו כמשפט אחוי.
- ג. כתבו את משפטי (4) ו-(5) כמשפט אחוי בקשר לוגי מותאים.
- ד. העתיקו למחברתכם משפט פשוט שבו הנושא קודם לנושא. ציינו את הנושא ואת הנושא והסבירו את הסיבה לשינוי סדר המילים במשפט. (היעזרו במקרה "תקינות תחבירית" בעמוד 329)

טקסט 2

(1) פרופ' שלומית לבנברג חלמה ללימוד פילוסופיה וההיסטוריה. (2) היא למדה ביולוגיה. (3) כיום היא חוקרת בכירה וראש המעבדה בפקולטה להנדסה ביו-רפואית בטכניון.

- א. מהו הקשר הלוגי בין משפט (1) למשפט (2)?
- ב. כתבו את משפטי (1) ו-(2) כמשפט פשוט בעל חלקים מסוימים. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.
- ג. כתבו את משפטי (1) ו-(2) כמשפט מורכב. שמרו על הקשר הלוגי שציינתם בסעיף א.
- ד. כתבו את משפטי (1) ו-(3) כמשפט אחוי בקשר לוגי מותאים. ציינו מהו הקשר.

טקסט 3

(1) עד שנות ה-40 של המאה ה-20 דגירה הדוכיפת בעיקור באזור מישור החוף. (2) עם רביום של שטחי השדות וכרי הDSA התרבות גם האוכלוסייה של הדוכיפת. (3) בשנת 2008 נבחרה הדוכיפת להיות הציפור הלאומית של מדינת ישראל לאחר שזכתה ב-35 אחוזים מתוך קולותיהם של 150 אלף בוחרים.

- א. כתבו את משפטי (1) ו-(2) כמשפט אחוי בקשר לוגי מותאים, וציינו מהו הקשר.
- ב. נסו את משפט (1) כך שכל התיאורים יהיו בסוף המשפט.
- ג. נסו את משפט (2) כמשפט מורכב בעל פסוקית תיאור, וציינו את סוג הפסוקית.
- ד. פרקו את משפט (3) לארבעה משפטיים פשוטים ועצמאיים.
- ה. כתבו את המספרים בטקסט במילים בהגיה תקנית תוך הקפדה על הגיהה נכונה של אותיות השימוש.

טקסט 4

(1) עד לפני כ-500 שנה לא ידעו תושבי אירופה על קיומם תפוחי אדמה. (2) תפוחי האדמה גדלו עד אז רק באמריקה הדרומית. (3) הספרדים כבשו את פרו שבאמריקה הדרומית. (4) הם לא רצו לטעום מהפקעות המזירות. (5) רק הפרח של צמח תפוח האדמה מצא חן בעיניהם. (6) הספרדים הביאו זרעים למולדתם לשם טיפול צמח נוי חדש.

- א. כתבו את המשפטים (1) ו-(2) כמשפט מורכב, וציינו את סוג הפסוקית.
- ב. כתבו את המשפטים (3) - (5) כמשפט איחוי בעל שני איברים (באיבר הראשון תהיה תמורה).
- ג. כתבו את המשפטים (3) ו-(6) כמשפט מורכב בעל פסוקית לוואי.
- ד. כתבו את משפט (2) כמשפט במבנה פעיל בעל נושא סתמי.
- ה. כתבו את משפט (6) כמשפט מורכב בעל פסוקית נשוא.

טקסט 5

(1) חשיבות שעון הקיץ נועצה לא רק בחיסכון באנרגיה עקב ניצול טוב יותר של אור השמש. (2) גם התפוקה עולה כאשר עובדים באור יום. (3) لكن המשמעות של קיצור שעון הקיץ היא הפסד של כמה שעות מיליון שקלים לשקיין.

- א. העתיקו למחברתכם כל אחד מן המשפטים שבтекסט, וציינו את הסוג התחבירי של כל משפט.
- ב. ציינו את התפקיד התחבירי של المילים המודגשת בקו בכל משפט.
- ג. מהו הקשרalog בין משפט (1) למשפט (2), ובין משפט (2) למשפט (3)?
- ד. כתבו מחדש את המשפטים (1) ו-(2) באמצעות המבנה "לא... אלא".
- ה. המירו את משפט (3) למשפט מורכב בעל פסוקית תיאור.
- ו. המירו את משפט (3) למשפט מורכב בעל פסוקית נשוא המכילה נושא סתמי.

טקסט 6

1) לפני 40 שנה היו ישראלים רבים נוהרים בקייז לצפת. (2) הם רצו לבסוף מהচום של תל-אביב ושל המרכז. (3) היום גם בצתת חמ מאד בקייז. (4) היום מוחפשים גם תושבי צפת פינה קרירה.

- א. מהו הקשרalog בין המשפטים (1) ו-(3)?
- ב. כתבו את המשפטים (1) ו-(3) כמשפט איחוי. שמרו על הקשרalog שצינותם בסעיף א.
- ג. המירו את משפט (3) למשפט מורכב כך שהמשפט הנתון ישובץ בו כפסוקית לוואי.
- ד. כתבו את המשפטים (3) ו-(4) כמשפט איחוי בקשר לוגי מתאים. ציינו את סוג הקשר.

(1) פעילות גופנית של ילדים אינה משחק בלבד. (2) יש לה חשיבות רבה לא רק בהתפתחות הגוף, אלא גם בהתפתחות הנפשית, הኮונטיבית והחברתית. (3) לכן רפואת ספורט לילדים נוגעת לכל הילדים.

- א. כתבו את משפט (1) ואת משפט (3) כמשפט מורכב בעל פסוקיות תיאור בקשר לוגי מותאים.
- ב. I. כתבו את משפט (1) ואת חלקו הראשון של משפט (2) ("הגוף") כמשפט חדש מבנה של "לא... לא".
- II. מהו סוג המשפט שקיבלתם בסעיף ב I? פרטו את מבנהו.
- ג. מהו הפקיד התחבירי של המילים "חשיבות רבה" במשפט (2)?
- ד. כתבו את משפט (3) כמשפט מורכב כך שהמשפט הנתון יהיה פסוקית נושא. השמיטו את מילת הקישור שבראש המשפט.

(1) הסקי הוא בעצם המצאה סקנדינבית, ורוב התפתחותו נעשתה בצפון אירופה. (2) כמו רבים מענפי הספורט גם הוא התחיל כאמצעי קיום בחיי היום-יום והתפתח רק בשלב מאוחר לספורט ולספורט תחרותי.

- א. מה ההבדל בסוג המשפט בין משפט (1) ומשפט (2)?
 - ב. המירו את משפט (1) למשפט מורכב בעל פסוקיות לוואי.
 - ג. I. לפניים המשפט: לפני הבדיקה היא נעשתה עצמאית.
- תפקיד המילה "נעשתה" זהה לתפקיד אותה מילה במשפט (1)? נכון / לא נכון. נמקו את תשובה.
- II. לפניים המשפט: הסופר התחיל לכתוב את ספרו החדש.
- תפקיד המילה "התחיל" זהה לתפקיד אותה מילה במשפט (2)? נכון / לא נכון. נמקו את תשובה.

- מדוע לדעתכםבחר המאייר בשם אריקה לגולשת הסקי?

cejirim rovim nsharim urim ud shua maohora. zot laor heverbah shbenigod lmbogrim shgofim matchil lehferish at hormon melotzyn cabr shua 10 biliha, acel cejirim haomer hkimiy shgorom letchoshet hauiyot, ainu miyozr ud shua 1 lfnut boker.

1. לפניכם שני שיעיפים (1) ו-(2), ובכל אחד מהם שני רכיבים (היגדים).
 - (1) מחסור שינה ← מחלות / תשישות
 - (2) שמירה על המערכת החיסונית ← גדילה נאותה
 - א. הגדרו מהו היחס הלוגי בין שני הרכיבים בכל אחד מן השיעיפים (1)-(2).
 - ב. איזו מילה או צירוף יכולם להחליף את הסימן ← (המופיע בין שני הרכיבים?)
 - ג. נסחו את סעיף (1) כמשפט פשוט.
 - ד. נסחו את סעיף (2) כמשפט מורכב בעל פסוקית נוסאה.
 - ה. נסחו את סעיף (2) כמשפט מורכב בעל פסוקית סיבה.
 - ו. נסחו את סעיף (2) כמשפט מורכב בעל פסוקית תנאי.
 2. א. נסחו על פי הקטע שני היגדים (רכיבים) שהיחס הלוגי ביניהם הוא כמו היחס בין שני הרכיבים שבסעיף (1).
 - ב. נסחו את תשובתכם לסעיף א. כמשפט איחוי בקשר הלוגי המתאים. הוסיפו מידע מtower הקטע שקראותם כדי ליצור משפט תקין.
 3. קראו את המספרים שבtekst בנסיבות התקינה.

תרגיל 3 - פסוקיות דומות בתפקידים שונים

בכל קבוצה של משפטים יש פסוקיות דומות. בכל משפט ציינו במחברתכם את תפקידה של הפסוקית המודגשת.

- א. הצלהת בבדיקה כי חוזרת על החומר פעמים רבות.
- ב. אם תחזור על החומר פעמים רבות, תדע אותו.
- ג. הסביר כי חוזרת על החומר פעמים רבות, לא שכנע את המורה.
- ד. הבחרת לנו היטב כי חוזרת על החומר פעמים רבות.
- ה. סיבת הצלחתך היא ש חוזרת על החומר פעמים רבות.

.2. א. אני לומד משפטים כדי שאיה עורך דין.

ב. אם אהיה עורך דין, אעסוק במשפט הפלילי.

ג. כאיה עורך דין, אעזר לאנשים קשי יום.

ד. פגשתי את מי шибהיה עורך דין שלי.

ה. אף על פי שאני עורך דין, איןני עוסק בתחום.

.3. א. לו התהמקת מחובתך זו, לא הייתה ראוי למחמות.

ב. משום שההתהמקת מחובתך זו, אין ראי למחמות.

ג. לאחר שההתהמקת מחובתך זו, לא תהיה ראוי למחמות.

ד. מי שמתחמק מחובתו, אינו ראוי למחמות.

ה. אתה הוא שההתהמקת מחובתך זו.

ו. השמואה שההתהמקת מחובתך זו, עוררה בלבנו זעם רב.

.4. א. הוא שאל אם קיבלנו את המסמכים לדין.

ב. לא ידוע אם קיבלנו את המסמכים לדין.

ג. אם נקבל את המסמכים לדין, נוכל לעיין בהם.

.5. א. אני יודע שהعيشון מזיק לבריאות.

ב. על גבי קופסת הסיגריות פורסם כי העישון מזיק לבריאות.

ג. הקוצה שנתלה בחצר בית ספרנו היא בי העישון מזיק לבריאות.

ד. הקוצה בי העישון מזיק לבריאות, נתלה בכל פינה בבית ספרנו.

ה. אף על פי שהعيشון מזיק לבריאות, איןני יכול להפסיק לעשן.

.6. א. בכל שתתקדם מהר יותר, תגיע לעדר מוקדם יותר.

ב. לו התקדמה מהר יותר, היית מגיע לעדר מוקדם יותר.

ג. אף על פי שהתקדמה מהר יותר, לא הגיע לעדר בזמן.

ד. מי שתתקדם מהר יותר, יגיע למטרה ראשונה.

- .7. א. הפעם הראשונה ישראל השתתפה בתרומות ה"אירויזיון", הייתה בשנת 1973.
- ב. קראנו בעיתון ישראל השתתפה בתרומות ה"אירויזיון".
- ג. לאחר ישראל השתתפה בתרומות ה"אירויזיון", זכו הזמירים לביקורת קשה.
- ד. אם ישראל תשתתף בתרומות ה"אירויזיון", תשודר התחרות בטלזיה.
- ה. גם אם ישראל תשתתף בתרומות ה"אירויזיון", לא אצפה בשידור.
- .8. א. לו הסטיימה שabitat המורים, התלמידים היו חוזרים ללימודים.
- ב. בנו של השכן חזר ללמידה משום שהסטיימה שabitat המורים.
- ג. לאחר שהסטיימה שabitat המורים, הועבר קשר בין תלמידי הcliffe.
- ד. אף על פי שהסטיימה שabitat המורים, מורותנו לא לימדה אתמול.
- .9. א. התירירים השקיפו על האזור שלו כשהם ניצבים על מגדל התצפית.
- ב. כאשר היו התירירים על מגדל התצפית, הם השקיפו על הנוף שלו.
- ג. שוחחתי עם התירירים אשר ניצבו על מגדל התצפית.
- ד. אפילו ילו התירירים על מגדל התצפית, הם לא יוכלו להשקיף על הנוף.
- ה. התברר לי שהתירירים על מגדל התצפית.
- ו. כדי שתוכלו לעלות על מגדל התצפית, עליהם לשלם דמי כניסה.
- .10. א. במקום שבו הוקם הבניין, היה נתוע פעם עז רחוב ענפים.
- ב. נאלצו לכנות את העץ לפני שהקימו את הבניין.
- ג. העובדה המצערת היא שהקימו את הבניין.
- ד. מודעת הפרסומת בישרה שהקימו את הבניין.
- ה. השמועה שיקימו את הבניין, החלה להtapshet.
- .11. א. הספר הופיע ברשימה הספרים, התלמידים מתבקשים לקרוא אותו במהלך החופשה.
- ב. מה שופיע ברשימה הספרים, הוא ספר קריאה לקרה המבחן.
- ג. מאחר שהספר ופיע ברשימה הספרים, עליהם לקרוא אותו.
- ד. לא כל התלמידים קראו את הספר, אך על פי שהוא מופיע ברשימה הספרים.
- ה. לא ידנו אם הספר ופיע ברשימה הספרים.
- ו. עיננו בכל מה שהוא מופיע ברשימה הספרים.
- ז. מה שופיע ברשימה הספרים, אותו צריכים לקרוא לקרה הבחינה.

מבחן 4 (תקינות לשונית והמורות. ראו ריכוז התקינות התחבירית בעמוד 329)

1. לפניכם טקסט שאינו תקין (מבחינת התקינות התחבירית).
נער בן 16 הלומד בבית ספר לחינוך מיוחד, השתתף בתחרות ארצית לצילום וזכה במקום הראשון. השופטים התרגשו מהתמונה שהוא צילם. הנער הצליח לצלם את הציפור הלאומית דוכיפת מתי שהיא מזילה דמעה.
- א. בטקסט קיימות שגיאות באחת ממילوت השעבוד. כתבו מחדש את המשפט השגוי בצורה תקנית.
ב. המשפט הראשון של הטקסט הוא משפט מורכב. מהו סוג הפסוקית?
ג. כתבו את המשפט הראשון של הטקסט מחדש בלי הפסוקית, והסבירו את תרומתה של הפסוקית לתוכן המשפט.
2. לפניכם טקסט שאינו תקין (מבחינת התקינות התחבירית).
שמחתי מאד כשהורי קנו לי מחשב חדש. עכשו יש לי את המחשב המשוכל ביותר. במידה ואצטרכ לכתוב עבודה, אוכל להשתמש באינטרנט המאפשר גישה למידע. בכלל שעכשו יש לי מחשב בחדר, אני יכול באמצעותו לצפות ולהנות מסרטים. לצעיר, סרטן של השחקניות האהובות עלי הורדו מהמסך, וייתכן ואצטרכ לחכות זמן רב עד שהן יוקרנו שוב.
- א. החליפו שלוש ממילوت השעבוד השגויות בטקסט במילوت שעבוד תקינות המתאימות להקשר.
ב. בחרו באחת ממילות השעבוד השגויות, והסבירו במונחים תחביריים מדוע היא אינה תקינה או אינה מתאימה להקשר.
ג. עכשו יש לי את המחשב המשוכל ביותר. הסבירו מדוע זה אינו תקין. השתמשו במושגים תחביריים.
ד. ... אני יכול באמצעותו לצפות ולהנות מסרטים. לצעיר, סרטן של השחקניות האהובות עלי הורדו מהמסך, וייתכן ואצטרכ לחכות זמן רב עד שהן יוקרנו שוב.
במשפט זה יש שלואה ביטויים שגויים.
תקנו את הביטויים, והסבירו מדוע הם בלתי תקינים. השתמשו במושגים תחביריים.
3. לפניכם טקסט שאינו תקין (מבחינת התקינות התחבירית).
כנראה שצד שנבים נרחב גרמו לצמצום אוכלוסיית הפילים באפריקה. כתוצאה לכך הוטל בשנת 1989 איסור על סחר בשנהב. צידי שנhab נתפסו לאחרונה בשמורת הטבע צאבו בקניה. אם היו הרשות אוכפotta את החוק, לא הייתה כיום אוכלוסיית הפילים הולכים ומתמעטים.
- א. בטקסט קיימים שלואה שיבושים.
העתיקו אותם למחברתכם והסבירו את השימושם באמצעות מושגים תחביריים.
ב. כתבו את הטקסט מחדש בצורה תקינה.
ג. פרקו את הטקסט התקין לחמשה משפטים עצמאיים. הקפידו על סדר הגיוני של התרחשות הדברים.

פסוקית מצומצמת

במשפטים שבהם מופיע שם הפועל, יש לראות בשם הפועל פתיחה של פסוקית, אם לשם הפועל יש משלימים.
פסוקית זו נקראת פסוקית מצומצמת, משום שאין לה נשוא בזמן מוגדר, והנושא אינו מפורש.

- ניתוח שם הפועל יהיה כניתוח פועל הכלול הנושא + נשוא (יש המנתחים זאת ללא ציון הנושא).
- משלימיו של שם הפועל משמשים כמשלימי פועל.
- סיוג המשפט - משפט מורכב.

שם הפועל הפותח פסוקית נושא מצומצמת

משפט מורכב בעל פס' נושא מצומצמת

פסוקית נושא מצומצמת		
(נושא) + נשוא	תיאור מקום	נושא
לעשות	באוטובוס.	אסור

משפט מורכב בעל פס' נושא מצומצמת

פסוקית נושא מצומצמת		
(נושא) + נשוא	מושא	נושא
לכבד	את ההורים.	מצווה

* מצווה לכבד את ההורים = כיבוד ההורים הוא מצווה.

שם העצם "מצווה" אינו מיודיע, لكن הוא הנושא במשפט.

יש / אין + שם הפועל

כאמור, "יש" הוא תמיד הנושא במשפט.

אם מילה זו באה לפני שם פועל, היא הנושא, ושם הפועל הוא פתיחה של פסוקית נושא מצומצמת.
(ראו "תפקידם הרטורי של משפטי "יש" / "אין" + שם הפועל" בעמוד 211)

משפט מורכב בעל פס' נושא מצומצמת

פסוקית נושא מצומצמת		
(נושא) + נשוא	מושא	נושא
לחגור	חברות בטיחות.	יש

משפט מורכב בעל פס' נושא מצומצמת

פסוקית נושא מצומצמת		
(נושא) + נשוא	מושא	נושא
להדביק	מודעה זו.	אין

שם הפועל הפתוח פסוקית נשוא מצומצמת

שם הפועל הפתוח פסוקית נשוא מצומצמת, כאשר הוא בא אחרי שם עצם ואוגד.

פסוקית נשוא מצומצמת			
מושא	מושא	(מושא) + נשוא	תיאור זמן
החליטם	את המשימה	לבע	במועד.
החליטם	היתה	מושא	אוֹגֵד

משפט מורכב בעל פס' נשוא מצומצמת

- גם כאשר אין אוֹגֵד במשפט, שם הפועל הפתוח פסוקית נשוא מצומצמת, אם אין במשפט נשוא אחר.
(לצורך בדיקה אפשר להציב אוֹגֵד בין הנושא לבין פסוקית הנושא המצומצמת)

פסוקית נשוא מצומצמת			
מושא	מושא	(מושא) + נשוא	תיאור זמן
כוונתו	להגיע	בזמן.	
כוונתו היא / הייתה להגיע בזמן.			

משפט מורכב בעל פס' נשוא מצומצמת

שם הפועל הפתוח פסוקית לוואי מצומצמת

מושא	מושא	פסוקית לוואי מצומצמת		
מושא	מושא	(מושא) + נשוא	תיאור מקום	מושא
תלויה	רק בו.	המשימה	בפרויקט	המשימה

משפט מורכב בעל פס' לוואי מצומצמת
פסוקית הלוואי המצומצמת חוצה את העיקרי

מושא	מושא	פסוקית לוואי מצומצמת		
מושא	מושא	(מושא) + נשוא	תיאור מקום	מושא
הגעה	למצירויות.	לבית הספר	להתקבל	פניית התלמיד

משפט מורכב בעל פס' לוואי מצומצמת
פסוקית הלוואי המצומצמת חוצה את העיקרי

מושא	מושא	פסוקית לוואי מצומצמת		
מושא	מושא	(מושא) + נשוא	תיאור מקום	מושא
הסטודנט	בקשה	לאוניברסיטה.	להתקבל	הגיש

משפט מורכב בעל פס' לוואי מצומצמת

שם הפועל הפותח פסוקית מושא מצומצמת

שם הפועל פותח פסוקית מושא מצומצמת, כאשר הוא בא אחרי פעלים המביעים דרישת, אישור, ציווי, פקודה, אמירה וכן אחרי פעלים המביעים רצון ובקשה.

פסוקית מושא מצומצמת					
		מושא	מושא	מושא	מושא
(מושא) + נושא	תיאור מקום				
לצאת	על החולה				
לטיול.					

משפט מורכב בעל פס' מושא מצומצמת

פסוקית מושא מצומצמת					
		מושא	מושא	מושא	מושא
(מושא) + נושא	מושא				
בהתמקד	להשחקן				
בהתמקד.	מהשחקן				

משפט מורכב בעל פס' מושא מצומצמת

הערה א: שם הפועל הפותח פסוקית מושא מצומצמת, כאשר הפעולה הגלומה בשם הפועל נעשית על ידי מבצע פועלה שונה מהמושא של המשפט העיקרי, כמו למשל במקרה שבו יש שני מבצעי פועל:

משפט 1. הרופא אסר, החולה (לא) יצא לטיול.

משפט 2. הבימאי דרש, והשחקן יתמקד.

הערה ב: כאשר שם הפועל הוא חלק ממושא מוגחב אין לנתח זאת כפסוקית מצומצמת. שתי הפעולות שבמשפט מובאות על ידי אותו מבצע פועל.

מושא		תיאור מקום		מושא מוגחב	
		מושא	מושא	מושא	מושא
(מושא) + נושא	מושא				
חניונים לב的日子里 מוגבלים.	בעירות רבים	מושא מוגחב	מושא	מושא	מושא
משפט פשוט	עומדת להקים	מושא מוגחב	מושא	מושא	מושא

שם הפועל הפותח פסוקית תכליית מצומצמת

פסוקית תכליית מצומצמת					
		מושא	מושא	מושא	מושא
(מושא) + נושא	מושא				
כדי להכין	כדי להכין	מושא	מושא	מושא	מושא
שיעוריהם.	את השולחן	מושא	מושא	מושא	מושא

משפט מורכב בעל פס' תכליית מצומצמת

שם הפועל הפותח פסוקית תנאי מצומצמת

פסוקית תנאי מצומצמת					
		מושא	מושא	מושא	מושא
(מושא) + נושא	מושא				
בליל להבין	בליל להבין	מושא	מושא	מושא	מושא
לambil להתכוון	לא תוכל להתכוון	מושא	מושא	מושא	מושא

משפט מורכב בעל פס' תנאי מצומצמת

- כדיゾחות את הפסוקית אפשר להפוך את שם הפועל לפועל נתוי בתוספת המילים "אם לא".
אם לא תבין את החומר, לא תוכל להתכוון.

- הפסוקית המצוומצמת עשויה לפתח גם בשם הפועל בנטיה, לדוגמה "בבואם", "עם היכנסו", "בלכתי" וכדומה.

פס' זמן מצומצמת
בלכתי הביתה, פגשתי את הווי חברי.
כאשר הלכתי הביתה

תרגיל 1

חלק א

- א. העתיקו את המשפטים שלפניכם, תחמו את הפסוקית המצוומצמת, וציינו את סוגה התחבירי.
 ב. ציינו את המשמעות של "אין" במשפט 3, ואת המשמעות של "יש" במשפטים 11,12.
 (ראו "תפקידם הרטורי של משפטי "יש"/"אין" + שם הפועל" בעמוד 211)

1. מומלץ לצפות באופרה הזאת.

2. חובה לטפל בכל המפגעים.

3. אין לשוטף מכוניות באמצעות צינור.

4. את הספר אפשר להשיג בכל חניות הספרים.

5. עלייך להתקדם לעבר המטרה.

6. עליינו להיערך בנסיבות לביצוע המשימה.

7. תענו לנו לארכך אתכם.

8. מחובתנו לשמור על איכות הסביבה.

9. מצווה לכבד את הוינו.

10. בדרך לאילת אסור להחמיר ביקור בחיבר יטבתה.

11. יש להתכוון לראות את הבאות.

12. יש להשכים קום ביום הייציאה לטiol.

חלק ב

- העתיקו את המשפטים שלפניכם, תחמו את הפסוקית המצוומצמת, וציינו את סוגה התחבירי.

1. מטרתו של ספר זה היא להדריך את הנוסעים ברחבי היבשת.

2. כוונתו ללמידה אוניברסיטה בפקולטה הטובה ביותר.

3. ההגנה היחידה נגד שפעת היא לחסן את האוכלוסיות הרגינשות.

4. רצון הקבוצה הוא לסייע לחלשים.

5. מטרת טיולים אלה לטפח את אהבת הארץ.
6. לעיתים מטרת העיתונות היא ליצור דעת קהל בעניין ציבורי.
7. תפקידו של המנהל הוא לארגן את העבודה באופן יעיל.
8. הדבר החשוב ביותר הוא לא להפסיק אף פעם לשאול. (אלברט איינשטיין)
9. כוונת צוות החיפוש הייתה למצוא את הצללת "זכר" על אף הקשיים.
10. רצוי להפחית את זמן הצפיה של הילדים בטלזיה ואת חטיבתם לפרסומות.
11. מטרתו של ארגון "בני ברית" היא לחזק את האופי הרוחני-מוסרי של העם היהודי.

תרגיל 2

העתיקו את המשפטים שלפניכם, וציינו בסוף כל משפט את סוג התchapiri. אם המשפט מורכב, תחמו את הפסוקית המצוומצת, וציינו את סוגה התchapiri. ציינו את תפקידן התchapiri של המילים המודגשות בקוו.

1. בלי להשקיע כספים רבים לא תוכל למשם את רعيונותך המעלולים.
2. לכל אדם יש זכות לערער על החלטה של בית המשפט.
3. תפקידה של המדינה הוא להגן על זכויות כל אזרחיה.
4. לרבים מותר לתקן את המצוות כדי להתאים לתנאי החיים המשתנים.
5. באמנה החברתית באה לידי ביטוי השאיפה ליצור מערכת של שוויון בין בני האדם.
6. על אף מאמצו של הנאשם הוא לא הצליח להוכיח את טענותיו.
7. המרצה דרש מן הסטודנטים להגיש את העבודות עד סיום תקופה הלימודים.
8. את מוצרי החלב יש לשמר במרקם בכלים מוכסים עד השימוש בהם.
9. עד המדינה סייר להיעד בבית המשפט למרות חתימתו על ההסכם.
10. כדי לשמר על קיום החגים היהודיים בעונות הקבועות שלהם, מעבירים את לוח השנה העברי על ידי הוספת חודש כל כמה שנים.

תרילג' 3

העתיקו את המשפטים שלפניכם, וציינו בסוף כל משפט את סוג התחבירי.
אם המשפט מורכב, תחמו את הפסוקית המצוומת, וציינו את סוג התחבירי.
ציינו את תפקידן התחבירי של המילים המודגשות בקוו.

1. במקרה זה אפשר לאחסן מוצרים זמן ממושך.
2. הרפורמות הכלכליות החלו הניב תוצאות בתקופה الأخيرة.
3. המיזם מאפשר למשפחות להעישר את ידיעותיהם בנושא פרחי הארץ.
4. בשמורות הטבע אסור לבנות מפעלי תעשייה.
5. במודעת הפרסומת מציע לנו לקנות את מוצר היום.
6. בישוב מזכיר בתיה אפשר לראות עד היום את בית הכנסת הראשון של המושבה.
7. אדם בריא כדי לאכול לפחות שלוש מנוט פרי ביום.
8. מטרת מבצע הקריאה היא להעшир את עולמם של הילדים.
9. עצתו של הרופא הייתה לצאת לחופשה קצרה.
10. לאירוע זה גמלאים יכולים להכנס ללא תשלום.
11. בתקופת השלטון הבריטי על ארץ ישראל נאסר על היהודים לעלות אליה.

יצרים ומתרסחים

- למעוניינים - אפשר לייצור "ממים", שהנושא שלהם הוא כתיבת משפטיים מבנים תחביריים שונים והמרוות לבנים אחרים. (הדרך ביצירת "ממים" בעמוד 156)
- רעיון למשימה ב"ממים":
מנהל הקבוצה יכתוב "ממ" ראשון בנושא כלשהו (במבנה תחבירי של משפט או של צירוף שמני) ויקבעו את הכלל:
- כל "ממ" תגובה חייב להיות מנוסח באמצעות משפט מואווה.
- כל "ממ" תגובה חייב להיות מנוסח באמצעות משפט מורכב. (יש לציין את סוג הפסוקית)
- כל "ממ" תגובה חייב להיות מנוסח באמצעות מבנה תחבירי אחר. (יש לציין את המבנה התחבירי החדש)

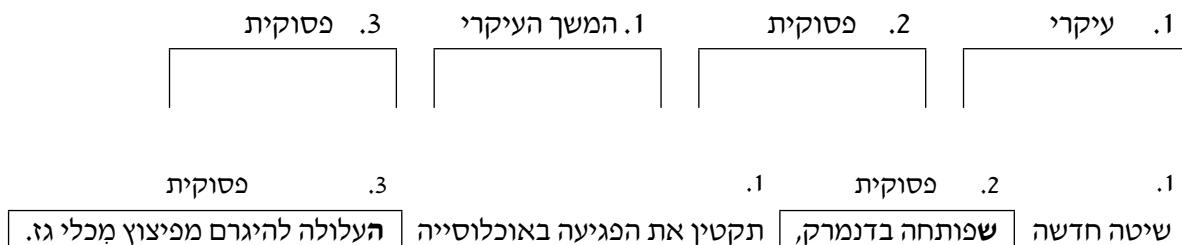
משפט מורכב בעל פסוקיות אחדות

במשפט מורכב הפסוקית עצמה להיות משפט מורכב או שלמשפט העיקרי משועבדות פסוקיות אחדות.

קיימים דגמים רבים. לפניכם מוצגים הדוגמים השכיחים ודוגמאות לצדדים:

(הבנת דגמים אלה תעוזר לכם להתמודד עם שאר הדגמים)

k प्र०

משפט מורכב: 1. חלק עיקרי

2. פסוקית לוואי

3. פסוקית לווי

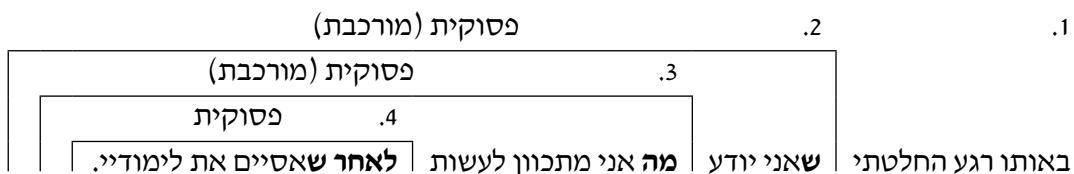
۲۰۸۷

卷之三

מבחן 2

- משפט מורכב:**
1. חלק עיקרי
 2. פסוקית מושא מורכבת: 2. חלק עיקרי (בפס' המורכבות הראשית)
 3. פסוקית מושא מורכבת: 3. חלק עיקרי (בפס' המורכבות המשנית)
 4. פסוקית זמן

מבחן 3

- משפט מורכב:**
1. חלק עיקרי
 2. פסוקית לוואי
 3. פסוקית מושא מורכבת בעלת (4) פסוקית לוואי

מבחן 4

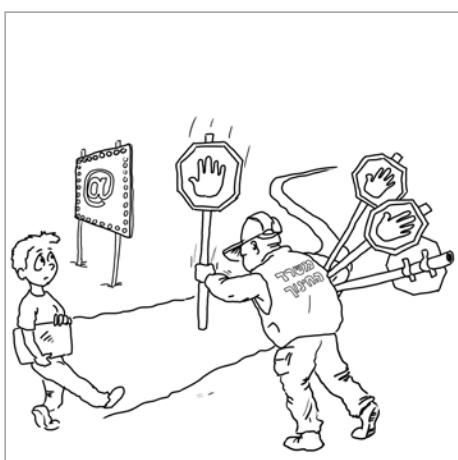
- משפט מורכב:**
1. חלק עיקרי
 2. פסוקית מושא מורכבת בעלת (2) פסוקית זמן
 - (3) חלק עיקרי בפסוקית המורכבת

מבחן 1

ציינו את סוגו התחבירי של כל משפט, תחמו את חלקיו ופרטו כל אחד מן המשפטים המרכיבים אותו. משפט 15 ואילך ציינו גם את תפקידו התחביריים של המילים המסומנות בקוו.

1. צילומים שהעבירה חללית נאס"א, מעלים השערה שקיימות כמות גדולה של מים במאדים.
2. העולים הרבים שהגיבו לפני קום המדינה, שכנו במקומות זמניים שהוקמו במהירות ונקרוו " מעברות".
3. כשותפלת עליך משימה חשובה, פגעה זמן מהתחייבויות אחרות כדי שתוכל להתרכז בה.
4. מה שנחוץ לנו, הוא פתרונות לטוווח ארוך יותר הכוללים שינויים בסדרי הקדימות.
5. תלמידות הצילו את חברן ממותם כי הן פועלו כפי שלמדו בקורס החיהה.
6. איש אינו יודע מה מקור המגילה המסתורית שנתרמה לאקדמיה המדעית של הונגריה על ידי איש אצולה.
7. הנציג הוסיף, כי הסיכויים להשבחת המשק גדולים, מאחר שלא נראה כי העובדים יקבלו את שכרם בקרוב.
8. ההיסטוריה הקצרה של אמצעי התקשורות האלקטרוניים מלאה דוגמאות של פוליטיקאים שנכשלו, כיוון שלא ידעו כיצד לנהוג בעיתונות, ברדיו וב岌ק בטליזיה.
9. פילוסופיית החיים העמוקה שעל פיה הסינים חיים, גורסת כי האדם אינו פאר היוצר מפני שהוא רק חלק קטן ביקום הגדל.
10. במחקר שהזמן ממכון מחקר, נמצא, שהשימוש במחשב האישי גרם לשיפור בהישגים הלימודים מפני שהוא עולה אצל ילדים רבים את הדימוי העצמי.
11. יש סיכוי שאם יימשכו אמצעי האימון של משפחות העולים, קליטת העליה תצליח.

12. המשרד לaicות הסבירה שיגר התראה למנהלי תע"ש, שם לא יינקטו מיד צדים להפסקת הזיהום, יופלו נגד המפעל צדים משפטיים.
13. לפני שאתם מניעים את רכבים, חשוב שתזכרו שיש לנסוע רק בכבישים מסומנים.
14. אם העישון מפריע לך, זכותך לבקש שלא ינשפו עשן על פרצוף כדי שלא תסבול.
15. פאר ויסנר, שיסד את עמותת "האדם עצ השדה", מציע לקרוא לט"ז בשבט "יום הגנת האילן", משומש שלדעתנו, לאילנות יש צורך במשהו שיגן עליהם.
16. העלייה הגדולה, העלייה ההמוני של היהודים למדינת ישראל לאחר קום המדינה, העמידה קשהים רבים בפני העולים שלא הכירו את השפה העברית ואת התרבות הישראלית.
17. כבוד האדם וחרותו הם אחד מן הזכויות הטבעיות המוקנות לאדם כיוון שנוצר בצלם אלוהים.
18. אנהג כלפי אחרים כפי שהייתי רוצה שנางו כלפי. (אפלטון)
19. מי שנאשם בעבירה פלילית, זכה עד שלא הוכיחו את اشמו בבית המשפט.
20. ד"ר מרטין לותר קינג אמר בנאומו למען חירות, צדק ושוויון: "יש לי חלום שיום אחד יוכל בינם של עבדים לשעבר ובינם של בעלי עבדים לשעבר להתיישב יחדיו לשולחן האחווה".
21. העלייה הראשונה, עליית "חובבי ציון", היא גל ההגירה הראשון לארץ ישראל, שהגיעה מאירופה מן נאים ציוניים ומותימן מן נאים דתיים.
22. משרד החינוך מפעיל בשנים האחרונות תכנית לأتיקה ברשות כדי ללמד את התלמידים כיצד להיזהר מהסכנות שבאיינטראנטי.

עינו באירור שלפניכם.
לאיזה משפט בתרגיל יכול להתייחס אירור זה?
כתבו פסקה קצרה המביעה את תוכנו של המשפט שציינתם,
את תוכנו של האירור ואת דעתכם על תכנים אלה.

תרגיל 2

לפניכם משפטים, ולכל אחד מהם שתי הצעות (I)-(II) לתחימת החלקים של המשפטים.
לכל משפט בצעו את המשימות שלפניכם:

א. העתיקו מהחברתכם את המשפט התוחום בצורה נcona (כולל התחימה).

ב. כתבו מהו הסוג התחריבי של המשפט שהעתקתם: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

ג. צינו את התפקיד התחריבי של החלקים התוחומים במשפט שהעתקתם.

1. בעקבות גזירות נירנברג בספטמבר 1935 נשללו רישיונות העבודה מעובדים לא יהודים בגרמניה, שבני זוגם היו יהודים.

I. בעקבות גזירות נירנברג בספטמבר 1935 נשללו רישיונות העבודה מעובדים לא יהודים בגרמניה, שבני זוגם היו יהודים.

II. בעקבות גזירות נירנברג בספטמבר 1935 נשללו רישיונות העבודה מעובדים לא יהודים בגרמניה, שבני זוגם היו יהודים.

2. הספרים שהשאיירו אחריהם נסעים נוצרים שבאו לארץ ישראל במאה ה-19, היו מלאוים בציורים מרתקבים.

I. הספרים שהשאיירו אחריהם נסעים נוצרים שבאו לארץ ישראל במאה ה-19, היו מלאוים בציורים מרתקבים.

II. הספרים שהשאיירו אחריהם נסעים נוצרים שבאו לארץ ישראל במאה ה-19, היו מלאוים בציורים מרתקבים.

3. כתוצאה מחקרים רבים אימצו בארץ הברית מרבית מקומות העבודה את המדיניות נגד העישון.

I. כתוצאה מחקרים רבים אימצו בארץ הברית מרבית מקומות העבודה את המדיניות נגד העישון.

II. כתוצאה מחקרים רבים אימצו בארץ הברית מרבית מקומות העבודה את המדיניות נגד העישון.

מ^הר^ב 3 (פירוק משפטיים)

פרקן את המשפטים שלפניכם למשפטים עצמאיים. שמרו על סדר הגינוי.
(מספר המשפטים שעליים ליצור מופיע בסוף כל משפט)

1. גורת טפירים, בעל חיים דרום אמריקאי הנמצא בסכנת הכחדה, שנולדת לפני כשבועיים בספררי ברמת גן, יצאתה לראשונה לחצר הטפירים וזכתה לשם פפהיה. (3)
2. מיליון התיעירים שבקרים בפורום הרומי מדי שנה, החלפו מעתה על פני עץ זית בן 150 שנה, שהובא למקום במיוחד בישראל וניטע מטרים ספורים מהקולוסאום ומשער טיטוס בלב ברית איטליה. (4)
3. אירופי "ליל העטלף", הנערכים מדי סוף חודש אוגוסט ברחבי אירופה, מציניםليلו שכלו מוקדש להעלאת המודעות לחסיבותם של העטלפים לסביבה ולאדם ולהדגשת הסכנה להיעלמותם בעולם בגל הפעולות האנושית. (3)
4. בכל רחבי הארץ, בדיק באותו הזמן, השתתפוAMS 4,000 שוחרי מדע בשיעור הanimale הגודל בעולם, כשהם משוחרים את הניסוי שערך האסטרונואוט הישראלי אילון רימון בחלל, ובכך הם שברו את שיא גינס לשיעור הanimale הגודל אי פעם. (4)
5. תכנית למידים חדשה, תכנית בנושא "מניעת אלימות", נשלחה לבית הספר על ידי משרד החינוך, لكن מנהלת בית הספר זינה לישיבה את צוות המורים לדון עמן בתכנית. (4)
6. תכנית "רביבים", תכנית להכשרת מורים להוראת מדעי היהדות, כמו בעקבות דוח ועדת שנהר, שהתריע על התרחקות בני נוער ישראלים מן התרבות של העם היהודי ומהגותנו. (4)
7. למורות הגדול באוכלוסייה הישראלית והעליה ברמת החיים כמעט לא נרשמה עליה בצריכת המים. (3)
8. אتونה היא כיום בירת יוון, אך ימי שיא גודלה היו במאה ה-5 לפני הספירה כאשר הייתה מרכזו של העולם היווני. (3)
9. נוסף על שימוש שעושים בשנים השונים במטבח הביתי והתעשייתי, יש להם גם סגולות רפואיים, והם עשויים להקל את הסימפטומים של מחלות הסטיו והחורף. (3)
10. מגדי הדברים נוטעים השנה בט"ז בשבט אחד עשר אלף איקליפטוסים כדי לספק לדבריהם מקורות צור, אשר הידלדו עקב התרחבות הבניה ועקרת פרדסים וצמצמו את מקורות הצור הטבעי. (4)
11. עליה חדה נרשמה בשנים האחרונות במספר בני נוער שנפגעו ביכולת השמיעה שלהם כתוצאה מחשיפה למוזיקה בעוצמה חזקה. (3)
12. צוות החוקרים מסר, כי לעליית המפלס הממוצע של פני הים בעולם תהיה השפעה על מיליון אנשים, משומם שהם חיים באזוריים שגובחים ממטר מעל פני הים. (3)
13. בהודו הצפופה החל תהליך רישום למאגר הביומטרי הגדל בעולם, שיאפשר למילוני עניים שאינם רשומים במערכות הארציות, לקבל לראשונה מספר זהות ובעקבות כך להتقدم בחברה. (4)
14. אמיר עשור מרוחבות זכה במקום הראשון בתחרות יזמים צעירים בעקבות פרויקט שיזם "תכניות מהנדסים צעירים", שעוסק בתכניות חינוכיות לילדים ולבני נוער שבאמצעותן אפשר להמחיש תוכנים למודדים באמצעות דגמי לגו, סיפורים וניסויים. (4)

טרכז גהקדן קומונקי (עבודה בזוגות)

קראו את הטקסטים שלפניכם, וענו במחברתכם על השאלות שאחריהם. הקפידו לקרוא את התאריך על פי הכללים.

טקסט א

(1) "כאשר ישבתי לבדי ב-8 באפריל 1982, גיליתי תגלית שהייתה ראשיתו של תחום הגבישים הקוואזי-מחזוריים*.
(2) להפתעתך, גיליתי וביש שבוני מסימטריה מחומשת. (3) באotta תקופה אחד העקרונות הבסיסיים היה האמונה שאין גביש מחומש. (4) כשפירתי את תגליתי לעמיתוי המדענים, נתקלתי בביבורת קשה, וראש המעבדה סילק אותי מקובצת המחקר בטענה ש'אני מטיל קלון' על צוות המחקר. (5) הциמائي המפורסם לינוס פאולינג, בעל פרס נובל בכימיה, טען כלפי כי אין 'קואזי גבישים', אבל יש 'קואזי מדענים'. (6) אבל היום אני עומד לפניכם כמשמעותי מאות מדענים נלהבים. (7) בלעדיו כל אותם מדענים רבים ונלהבים לא היה המדע הזה הופך למה שהוא. (8) מדע הוא הכלី הטוב ביותר לחישפת חוקי הטבע, והמילה היחידה שעל דגלו היאאמת. (9) חוקי הטבע אינם טובים ואיןם רעים. (10) מה שחשוב הוא האופן שבו אנחנו רותמים לצרכים שלנו. (11) לפיכך מוחבתנו כמדענים לקדם את החינוך, את המחשבה הרציונלית ואת הסובלנות. (12) עליינו לעודד את בני הנוער המשכילים להפוך ליזמים בתחום הטכנולוגיה. (13) מדיניות שיטפחו את הידע הטכנולוגי ישרדו במשברים פיננסיים וחברתיים. (14) הנה נקדם את המדע, וכן ניצור עולם טוב יותר בעברו כולנו".

* קואזי – כאילו, כמו (קואזי מחזורי – כאילו מחזורי)

מתוך נאום התודה של פרופ' שכטמן, זוכה פרס נובל לכימיה בשנת 2011, בטקס קבלת הפרס ומתוך קטיעות שבהם סיפר על חייו האקדמיים.

הבנה

רקע

פרס נובל מוענק בכל שנה לאנשים או社会组织ים עבור מחקר יוצא דופן, המצאה ראשונית של ציוד או של טכנולוגיה או תרומה יוצאת דופן לחברה. הפרסים מוענקים בעקבות צוואתו של אלפרד נובל, תעשיין שבדי. נובל המציא חומר נפץ שגרם לאסון רבים, ולכן הקדיש שנים רבות למצאת הדינמית שהוא חומר נפץ בטוח יותר. בצוותו הוא הוריש את רכישתו לקרן פרסים לאנשים שתרומות לטובתו ולרווחתו של המין האנושי.

1. א. על מה קיבל פרופ' דן שכטמן פרס נובל בכימיה?
ב. קראו את הטקסט על פרס נובל, והסבירו מדוע זכה פרופ' דן שכטמן לקבל פרס זה.
ג. "אין 'קואזי גבישים', אבל יש 'קואזי מדענים'", אמר לינוס פאולינג, בעל פרס נובל בכימיה. הסבירו את דבריו על פי הקטע.
2. לפניכם משפט מתוך הספר "הרצאה האחיפה", מאת פרופ' רendi Faouz*, הוצאה לאור, 2008:
"חומר **לבנים** נמצאות שם כדי לעזרו **אנשים** שלא וצימס מספיק לעברו **אותו**, (**אבל**) הה שם כדי לעזר **אחרים**, לא אוטר".
הסבירו את הקשר בין דבריו של פרופ' רendi Faouz לבין הדברים שקראתם על פרופ' דן שכטמן.

* פרופ' פאווז, פרופ' למדעי המחשב, נפטר ממחלה הסרטן בהיותו בן 47. הוא כתב את הספר כמורשת לילדיו.

3. נתחו את סוגם התחבيري של המשפטים (1), (3), (10), (11) המופיעים בטקסט א המביא את דברי פרופ' שכתמן.
- בכל אחד מן המשפטים פרטו את כל רכיביהם התחביריים.**
4. א. ציינו את סוגו התחבירי של משפט (2), ופרטו את כל רכיביו התחביריים.
- ב. נתחו את המילה המודגשת בקוו.
- ג. את משפט (2) המירו למשפט מורכב בהתאם להוראות שלפניכם:
- המילה המודגשת בקוו תשמש עיקרי המשפט המורכב.
 - שאר חלקיו המשפט יישמו כפסוקית (מורכבת). הקפידו על קשרalog מותאים.
5. שלושת המשפטים (8) - (10) הם משפטיים שמנויים. מודיעו השתמש פרופ' שכתמן בסוג זה של משפטיים?
6. מהו הקשרalog בין משפט (10) למשפט (11)?
7. א. ציינו את סוגו התחבירי של משפט (13), ופרטו את כל רכיביו התחביריים.
- ב. המירו את משפט (13) למשפט אייחוי.
8. א. מהו הקשרalog במשפט (14)?
- ב. המירו את משפט (14) למשפט מורכב בעל פסוקית תנאי.

טקסט ב

(1) בעבר חשו מומחים כי ילדים צעירים החשופים ליותר משפה אחת יסבלו מבלבול העולם לעקב אצלם את התפתחות הדיבור. (2) ביום מדרבנים את הורים לנצל את כישרונם של פעוטות לרבייה שפה, והחוקרים דוחקו מעודדים הורים להשמע באוזני ילדים ידיהם מספר גדול ככל האפשר של שפות. (3) בתיא ספר יוקרתיים משוווקים את עצם ה�טחה להטמעה عمוקה של אנגלית, של ספרדית ואפילו של סיינית החל בגין הילדים. (4) חוקרים שנערכו לאחרונה בנושא התפתחות דו-לשונית, הפריכו את טענות החוקרים כיILD דו-לשוני חשוף לבלבול ולעיכוב שפתו, והחוקרים ממשיכים לבדוק מהן הדרכים המיטיביות לגידולILD דו-לשוני. (5) מקצת החוקרים מגיעים עד לשלבים המוקדמים ביותר כמו הינקות ואף השהות ברחם. (6) המדע החדש ייחסית של דו-לשונות חזיר אל מקורות הדיבור והשפה, והמדענים בוחנים את ההבדלים בין מוחם של תינוקות שנחשפו לשפה אחת לבין מוחם של תינוקות שנחשפו לשתי שפות. (7) כך, למשל, מחקר שנערך באוניברסיטת וושינגטון בחרן את התוצאות של תינוקות של גיל 6 עד 12 חודשים לצלילי דיבור שונים. (8) החוקרים התמקדו בתוצאות הפיזיות והמוחיות של הזיאוטים, והחוקרים הוכחו שהמוח של הרב-לשוניים מחודד וקשוב בהרבה להבדלים בין שפות ובין צליילים.

הבנה והבעה

1. הטקסט עוסק בהקנית יוטר משפה אחת לילדים.
 - א. מה הייתה דעת המומחים בעבר?
 - ב. מהי מסקנת המדענים כיום?
2. בטקסט מוצגות שתי דעתות בנושאILD דו-לשוני. הבינו דעתכם בנושא ונקו אותה. אתם יכולים להיעזר בדוגמאות מהסבירה המוכרת לכם.

תחביר

3. פרקו את משפט (2) שלושה משפטים עצמאיים. הקפידו על רצף הגיוני של משפטיים.
4. א. ציינו את סוגו התחבירי של משפט (3).
ב. מהו תפקידו התחבירי של המילה המודגשת בקוו?
ג. מהו תפקידו הרטורי-פרגמטי של המילה "ואפילו"? נcko את תשובתכם.
5. פרקו את משפט (4) לאربעה משפטיים עצמאיים. הקפידו על רצף הגיוני של משפטיים.
6. א. נתחו את חלקו השני של משפט (6) (הodus... שפות), ופרטו את מבנהו.
ב. מהו תפקידו התחבירי של המילים המודגשתות בקוו?
7. א. נתחו את חלקו השני של משפט (8) (המחקרים... צליים), ופרטו את מבנהו.
ב. כתבו את המשפט שניתחטם בסעיף א' כמשפט מורכב בעל פסוקית נושא.

טקסט ג'

"(1) השירות הטוב ביותר שמכון יכול לתת לתלמידיו, הוא לעוזר להם לדעת יותר על עצמם. (2) כפי שלמדני ממאמן הפוטבול שלי בילדותי, הדרך היחידה שלהם להשתפר היא לפתח יכולת אמתית להעריך את עצמם. (3) אם לא נוכל לבצע הערכה מדיקת, איך נוכל לדעת אם מצבנו משתפר או נעשה גרווע יותר".

מעובד מתוך: "הרצאה האחרונה", פרופ' רendi Faosz, הוצאת מטר, 2008

ציינו את סוגו התחבירי של כל אחד משלשות המשפטים, ופרטו את כל רכיביהם התחביריים.

טקסט ד'

"(1) אנשים רבים מתלוננים לאורך כל חייהם על הבעיות שלהם. (2) תמיד האמנתי שאם הם יקדישו עשרית מהאנרגיה שהם משקיעים בתלונות להtagברות על הבעיה, הם יופתעו לגנות שכאן זה מצליח".

מעובד מתוך: "הרצאה האחרונה", פרופ' רendi Faosz, הוצאת מטר, 2008

1. ציינו את סוגו התחבירי של כל אחד משני המשפטים, ופרטו את כל רכיביהם התחביריים.
2. פרקו את משפט (2) לאربעה משפטיים עצמאיים.

□ דרכי למסורת דיבור

כאשר רוצחים לדוח על דברים שנאמרו, אפשר להשתמש בשתי דרכים שונות:

1. דיבור ישיר;
2. דיבור עקיף.

כל אחת משתי הדריכים בנויה מבנה של משפט מורכב, והפסקוקית שבו עשויה להיות פסוקית מושא, פסוקית נושא או פסוקית לוואי.

דיבור ישיר

דיבור ישיר הוא הבאת דברים בשם אומרים הנכתבם בין מירכאות.

דיבור ישיר אמר או מזכיר את הדברים בדיקוק כפי שנאמרו.

פסוקית מושא	1. המורה אמר לתלמידים: "מחר נשמע הרצאה מעניינת".
פסוקית מושא	2. "מחר ארצה בשיעור פיזיקה", אמרה רחל לדני.
פסוקית מושא	3. המורה הודיעה לכיתה: "מחר יעל תרצה בפניכם".
פסוקית נושא	4. בספר נכתב: "מי שמשקיע - מצליח".
פסוקית לוואי	5. האמרה "יש לי חלום" מייחסת למרטין לותר קינג.

דיבור עקיף

דיבור עקיף הוא הבאת דברים שנאמרו בצורה עקיפה (תעקייף) ולא בציטוט ישיר.

המשפטים שנאמרו לעיל בדיבור ישיר יכולים להגיד גם בדיבור עקיף.

במשפטים אלה אין מירכאות.

הפסקיות המביאות את הדברים הון אותן פסקיות כמו בדיבור ישיר.

פסוקית מושא	1. המורה אמר לתלמידים שלמה הם ישמעו הרצאה מעניינת.
פסוקית מושא	2. רחל אמרה לדני מחר היא תרצה בשיעור פיזיקה.
פסוקית מושא	3. המורה הודיעה לכיתה מחר אני ארצה בפניהם. (דבריה של יעל. ראו משפט 3 בדיבור ישיר)
פסוקית נושא	4. בספר נכתב, שמי شمשי - מצליח.
פסוקית לוואי	5. דבריו של לותר קינג יש לו חלום, מצוטטים חדשים לבקרים.

המבנה הסכמטי של דיבור ישיר ושל דיבור עקיף

דיבור ישיר: הדובר + פועל אמרה + נקודתיים + הצעות במירכאות

דיבור עקיף: הדובר + פועל אמרה + (פסיק) + ש/כי + הצעות או שכותב שלו

המשמעות לדיבור ישיר ולדיבור עקיף

הו בדיבור ישיר והו בדיבור עקיף המשפטים הם משפטים מורכבים. המשפט העיקרי מדווח על מוסר הדברים, והוא מכיל פועלם אמיירה (פעלים שימושיים בהם במסירת תוכן של דברים), כגון מסר, דיווח, ציון, טען, הודיע, הכרז, סיפר, הדגיש ועוד, והפסוקית מצינית את תוכן הדברים.

הבדל בין דיבור ישיר לדיבור עקיף

בדיבור ישיר - לאחר המשפט העיקרי יש נקודתיים, והפסוקית מוקפת במירכאות (הכיתוב בין המירכאות הוא הציטוט). כאשר הציטוט מקדים את המשפט העיקרי, יובא הציטוט במירכאות, ואחרי המירכאות יבוא פסיק.

בדיבור עקיף - לא תמיד יש סימן חיצוני לתחילה הדברים שנאמרו. הפסוקית מתחללה בדרך כלל במילת שעבוד "שׁ" או "כִּי".

פסוקית "מחר תצאו לטiol". (תוכן הדברים)	עיקרי המורה אמר לתלמידים: (דיווח על המוסר)	דיבור ישיר:
עיקרי אמרה רחל לדני. (דיווח על המוסר)	פסוקית "מחר אסע לחיפה", (תוכן הדברים)	דיבור ישיר:
פסוקית שלמחרת הם יצאו לטiol. (תוכן הדברים)	עיקרי המורה אמר לתלמידים: (דיווח על המוסר)	דיבור עקיף:

המרה מדיבור ישיר לדיבור עקיף

בהמרה מדיבור ישיר לדיבור עקיף חלים לעיתים שינויים בביטויים המציינים מקום וגוף וכן בשימוש בזמןי הפועל. בדוגמאות שהובאו לעיל חלו שינויים אחדים:

1. המורה אמר לתלמידים: "מחר (**אתם**) תצאו לטiol". **שינוי בגוף**
המורה אמר לתלמידים שלמחרת **הם** יצאו לטiol.
2. התלמידה שאלת המורה: "מתי **אוכל** להגish **לך** את העבודה?" **שינוי בגופים**
התלמידה שאלת המורה **מתי היא תוכל** להגish **לו** את העבודה.
3. הקובלן הודיע: "כאן **ייבנה** בנין חדש". **שינוי בביטוי המקום**
הקובלן הודיע **שם** **ייבנה** בנין חדש.

מבנה אחר לדיבור עקיף

דיבור עקיף הנקتب במבנה של שני משפטים: המשפט הראשון הוא ציטוט של הדברים שנאמרו. במשפט השני יש מזכיר למשפט הראשון (כך, זה, אלה), פועל אמרה או שם פעולה וציון הדבר או מקור האמרה.

1. התלמידים ישמעו הרצאה מעניינת. **כך** אמר המורה.

2. מחר ארצה בשיעור פיזיקה. **כך** אמרה רחל.

3. ספורטאיות ישראליות זכו במדליה. **זו** הייתה הודעת הקריינית.

4. מי שמשקיע - מצליח. **כך** כתוב / נכתב בספר.

5. יש לי חלום. **כך** אמר מרטין לותר קינג.

הסגר

הכותב עשוי להציג את דבריו של אדם אחר באמצעות הסגנון המכיל שם עצם או שם פעולה שמאחוריו מסתתר פועל הבעה: **לדברי..., לפידברי..., לטענת..., להערכת..., לפיהודעת...**
במקרה זה המשפט המוצג הוא משפט פשוט, אלא אם כן הדברים המקוריים נאמרו במבנה של משפט מורכב.

1. לדברי המורה, ביום שלמחרת התלמידים ישמעו הרצאה מעניינת.

2. לדבריה של רחל, מחר היא **פָרְצָה** בשיעור פיזיקה.

3. **לפי** הודעת הקריינית, ספורטאיות ישראליות זכו במדליה.

4. **לפי** הכתוב בספר, מי שמשקיע - מצליח. (משפט מורכב)

5. **לפי** דבריו של מרטין לותר קינג, היה לו חלום.

או: **לפי** הדברים המיוחסים למרטין לותר קינג, היה לו חלום.

תרכז (האחות)

חלק א

המירו את המשפטים שלפניכם למשפט מורכב **בדיבור ישיד** לפי הדרישה בכל משפט.

1. נשיא המדינה, שמעון פרס, וראש הממשלה, בנימין נתניהו: "לא ניתן הדרת נשים בישראל".
(פסקית נושא ופסקית מושא)

2. "מזניכים את נחלי ישראל". כך קבע מבקר המדינה.
(פסקית נושא)

3. מודעת פרסומת בנושא חברותי: "לأنשים עם מוגבלות מגיע להיכנס לכל מקום, כי ככלנו מגיע להיות שווים".
(פסקית מושא, פסקית לוויא – הוסיף חלק למשפט)

חלק ב

המירו את המשפטים שלפניכם למשפט מורכב ב**דיבור עקיף** לפי הדרישה בכל משפט.

1. "חשיבות לא להפסיק לשאול". (אלברט איינשטיין) (פסקוקית נושא ופסקוקית מושא)
2. הדוח המוחד המליץ: "אין להקים מתחם של מלונות בבקעת תמנע שבערבה". (פסקוקית נושא)
3. א. שר השיכון: "אשייע למשפחות חסروفות הבית". (פסקוקית מושא)
- ב. שר השיכון: "אשייע למשפחות חסروفות הבית". (פסקוקית לוואי – יש להוסיף עיקרי)

חלק ג

המירו את המשפטים שלפניכם למשפט מורכב ב**דיבור ישיר או בדיבור עקיף** או למשפט פשוט או מורכב בעל הסגר לפי הדרישה בכל משפט.

1. המלצה התזונאים: "אכלו כל יום ארוחה עיקרית מזינה ומגוונת".
(דיבור ישיר – פסקוקית נושא, דיבור עקיף – פסקוקית מושא, משפט פשוט בעל הסגר – יש לערווק שינוי במבנה המשפט)
2. בקטלוג המתנות החדש מוצע, שנשלח לקרוביינו נרות שיצקו ילדים בעלי צרכים מיוחדים.
(דיבור ישיר – פסקוקית מושא, דיבור עקיף – פסקוקית לוואי. יש להוסיף עיקרי)
3. מדבריו של ולט דיסני: "אנחנו לא עושים סרטים כדי לעשות בספר. אנחנו עושים ספר כדי לעשות עוד סרטים".
(דיבור ישיר – פסקוקית מושא, דיבור עקיף – פסקוקית נושא, משפט מאוחה בעל הסגר – יש לערווק שינוי במבנה המשפט)

חלק ד

במשפטים שלפניכם המירו את המשפטים הנתונים לפי הנדרש בכל משפט.

1. מבקר התיאטרון המליץ לראות את ההצגה "המלאר" מאות אפרים סיידון.
המירו את המשפט למשפט מורכב בעל פסקוקית מצומצמת המכיל הסגר.
2. לדברי אחראית השירות בחברה, זיכויים יינתנו ללקוחות שהחובוניותם נפלת טעונה.
המירו את המשפט למשפט מורכב בעל פסקוקית נושא.
3. ססמהה של תנועת בית"ר הייתה: "שתי גdots לירדן – זו שלנו זו גם כן".
המירו את המשפט למשפט מורכב בעל פסקוקית לוואי. יש להוסיף עיקרי.
4. יצחק שדה, מפקד הפלמ"ח, אמר לאחד מפקודיו: "אהוב את הנשק ושנא את המלחמה".
- א. המירו את המשפט למשפט מורכב בעל פסקוקית נושא, שבו הפסקוקית בראש המשפט.
ב. המירו את המשפט הנתון למשפט פשוט בעל הסגר. (יש לערווק שינוי במבנה המשפט)
5. בני משפחת המלוכה הבריטיתפתחו את ביתם למבקרים. כך כתוב בעיתון.
 - א. המירו את שני המשפטים למשפט אחד פשוט בעל הסגר.
 - ב. המירו את שני המשפטים למשפט אחד מורכב בעל פסקוקית נושא.
 - ג. המירו את שני המשפטים למשפט אחד מורכב בעל פסקוקית מושא.

6. לפי החלטת הממשלה, החל מהשבוע הבא יתקיימים במקביל שבוע עבודה מקוצר.

א. המירו את המשפט למשפט מורכב בעל פסוקיתמושאה בדיבור עקייף.

ב. המירו את המשפט למשפט מורכב בעל פסוקיתמושאה בדיבור ישיר.

ג. המירו את המשפט למשפט מורכב בעל פסוקית נושא.

חלק ה

קרוואו את נאומו של מנחים בגין בכנסת (בעמוד 70) או את הספדה של נעה בן ארצי (בעמוד 72).

המירו שלושה משפטים מן הנאום, כך שיציגו את שלוש דרכי המסירה שנלמדו ביחידה זו. (כל משפט בדרך מסירה אחרת ציינו את דרך המסירה. ערכו שינויים במידת הצורך).

התפקידים הרטוריים של הדרכים למסירת דיבור

דיבור ישיר

1. דיבור ישיר הוא הבאת דברים בשם אומרם, ואחת ממטרותיו היא ליצור אמיינות לדברים.

2. דיבור ישיר יוצר קרבה בין המוען לבין הנמען (בניגוד לדיבור עקייף).

3. הבאת דברים בשם אומרם - ציטוט דבריהם של אנשי מקצוע מסוימת לבקשת מהימנות גבוהה יותר, מעניק לדברים חיזוק ומשנה תוקף. באמצעות ציטוט הדברים יש אפשרות לחלוק את האחריות לנאמר עם גורם נוסף.

דיבור עקייף

במשפט מורכב בעל דיבור עקייף נוצר מרחק בין הדובר לבין דבריו (בניגוד לדיבור ישיר).

דוגמאות:

לפניכם משפט המנוסח במבנים תחביריים שונים ותפקידו הפרגמטי של כל אחד מהמבנים:

• פסוקיתמושאה (דיבור ישיר) יוצרת קרבה, אותנטיות.

יפתח הרדי: "סבירה ירואה מפחיתה כמעט לחלוטין את הטמפרטורה".

• פסוקיתמושאה (דיבור עקייף) יוצרת ריחוק.

יפתח הרדי אמר כי סבירה ירואה מפחיתה כמעט לחלוטין את הטמפרטורה.

• פסוקיתמושאה (פועל סביל) יוצרת ריחוק.

מסר על ידי יפתח הרדי כי סבירה ירואה מפחיתה כמעט לחלוטין את הטמפרטורה.

הסגר

על תפקידו הרטוריים של ההסגר, ראו בעמוד 188.

התמורה

על תפקידיה הרטוריים של התמורה, ראו בעמוד 170.

תרילזם מהקצר בסקופ

תרילזם 1

קראו את הטקסט שלפניכם וענו במחברתכם על השאלות שאחריו.

הכגונה הירוקה / ורד זינגר

- (1) גם מקום שלא צומח בו ولو עץ אחד בודד או איןץ של דשא, יכול להיקרא סביבה ירוקה שמתוחשבת בהיבטים הטבעיים. (2) בכניסה לבית הספר הממלכתי דתי ברובע י"ב באשדוד שתכנן האדריכל יפתח הררי, יהיה קיר מכוסה רשת, ועליה יטפס צמח שופע עלים, קיר ירוק וחיו. (3) לדברי הררי, ירוק מפחית במעט את הטמפרטורה, והוא גם יפה וגם משפר את איכות האוויר. (4) הצמחייה היא רק מרכיב אחד בתפיסה התכנונית-אדיריכלית העומדת מאחורי הבנייה הירוקה. (5) על פי תפיסה זו, במקום להיאבק בתנאים האקלימיים מנצלים אותם לטובתנו לשם חיסכון באמצעים ולשם בניית סביבת חיים נעימה ונוחה. (6) כשמדבר בבית ספר, מדובר בהרבה יותר מאות, מדובר בערך חינוכי. (7) "ארצות הברית", מספר הררי, "מנוהגות בbatis הספר משמרות אנרגיה של ילדים, שתפקידם לבדוק שבקבוקי הזכוכית נזרקים למכלים מיוחדים. (8) הייתה שמח אם גם בבית הספר באשדוד יהיו משמרות כאלה. (9) כך הילדים יטמיעו את הערכיהם האקולוגיים החשובים האלה וירגלו את בני ביתם ואת סביבתם במסורת החדשה".

מתוך "שיעור חופשי", גלילון 72, תשרי תשס"ז

שאלות

1. א. מה פירושה של המילה "איןץ" המופיע במשפט 1?
- ב. מצאו בטקסט מילה שפירושה מופיע בטקסט עצמו. באיזה אמצעי השתמשה הכותבת להציג הפירוש?
2. א. מה סוגו התחבירי של משפט 3? תחמו את חלקיו וציינו את תפקידיו החלקיים המרכיבים אותו.
ב. I. מה תפקידו התחבירי של המילים "לדברי הררי" במשפט 3?
II. העתיקו מתוך הטקסט משפט נוסף שיש בו תפקיד תחבירי זהה.
ג. המירו את משפט 3 למשפט בדיור ישיר.
3. א. מה סוגו התחבירי של משפט 5?
ב. המירו את משפט 5 למבנה של דיור ישיר.
ג. במה דומה ההמרה שערכתם במשפטים 3 ו-5? השתמשו לצורך ההסביר במונחים מתחום התחביר.
4. מה המירוץ במבנה ובסגנון של משפט 6? מה תרומתו לרעיון?

5. לפניכם משפטים שנאמרו בכנס קיסריה 2007, כנס שעסוק בקשר בין מדע וכלכלה, ובهم הסוגרים מודגשים.

(1) על פי תוצאות הממחקר, הירידה באיכות המדע בישראל תפגע בצמיחה.

(2) לדברי פרופ' אלחנן הלפרמן, חתן פרס ישראל לכלכלה, הממחקר קובע שכדי להתמודד עם הפערים החברתיים בחברה הישראלית, יש לנתקות מדיניות לקידום הקבוצות החלשות במדינה, כי הן מהוות מעמסה על פוטנציאל הצמיחה של הכללה הישראלית.

במה שונים הסוגרים אלו מההסגר המופיע בשאלת 2 סעיף ב.Ι?

6. משפט 4 הוא משפט מורכב שהעיקרי בו הוא משפט שמני.

א. נסחו את המשפט העיקרי כמשפט פועלי (יש להוסיף מילה או מילים משלכם).

ב. מה ההבדל הרטורי בין שני הניסוחים (המקוריו ושלכם)?

ג. מה תפקידן התחריבי של המילים "בתפיסה התכוננית-אדרכלית"?

7. א. מה סוג התחריבי של משפט 7? תחמו את חלקיו וציינו את תפקידי הפסוקיות.

ב. I. מה תפקידה התחריבי של המילה "לבדוק" במשפט 7?

II. איזה חלק תחריבי אפשר להוסיף בין המילה "שתפקידם" לבין המילה "לבדוק"?

III. הוסיפו חלק זה תוך שמייה על תקינות המשפט.

ג. המירו את משפט 7 למשפט המכיל הסגר.

ד. המירו את חלקו הראשון של משפט 7 (עד המילה "ילדים") למשפט בדיור עקי.

ה. פרקו את חלקו הראשון של משפט 7 (עד המילה "ילדים") לשני משפטי פשוטים.

ו. המירו את חלקו הראשון של משפט 7 (עד המילה "ילדים") למשפט מורכב שבחלק העיקרי שלו יהיה

פועל סביר. מהו תפקידה התחריבי של הפסוקית שקיבלתם?

ז. מה משותף לכל המרות שביבעתם בסעיפים ג-ו?

8. הגדרו בלשונכם מהי "סבירה יrokה". תוכלו להסתמך על הטקסט שקראותם או על מקורות מידע נוספים.

תרגיל 2

קראו את הדוגמה לכתיבה ממוגנת - "ניסויים בבעלי חיים" (הופיעה בעמוד 113).

1. צטוו מותוק המאמר דוגמה אחת או שתים לכל אחת מן הדרכים למסורת דברים:

הסגר, דיבור עקי (פסקית מושא), דיבור ישיר (פסקית מושא).

2. מה ההפקיד הרטורי של דרכם אלה בטקסט שקראותם?

תרגיל 3

קראו את הטקסט שלפניכם.

(1) "בית הספר הירוק" בהוד השרון הוא הראשון מסוגו בארץ. (2) בבית הספר יש תחנה מטאורולוגית, גגות ירוקים, צמחייה עשירה ומאמצז לחסוך מים (כמו ברזים אלקטرونינים בשירותים). (3) "בית הספר הירוק" הוא כזה לא רק בגל הצמחייה השופעת שנשתלה בו, אלא גם הودות לתוכנו המתחשב באקלים המקומי. (4) הוא כולל מערכות יקרות למדי שנועדו לחסוך אנרגיה ולחנן את התלמידים לשמר על הסביבה.

- הסבירו את הרעיון העומד מאחוריו האוויר.

שאלות

- ציינו את סוגו התחבيري של כל אחד מן המשפטים (1)-(4): פשוט, איחוי, מורכב.
אם המשפט מורכב, תחמו את הפסוקית וציינו את תפקידה התחבيري.
אם המשפט הוא משפט איחוי – תחמו את האיברים וציינו את סוגם התחבيري.
אם יש במשפט חלקים כוללים – ציינו זאת.
- ציינו את תפוקידה התחבيري של המילה "הוא" במשפטים (1), (3) ו-(4).
- I. מה המשמעות למשפטים (1), (2) ו-(3) מבחינת סוגם התחבيري של המשפטים?
II. מה התפקיד הרטורי-פרגמטי של השימוש במשפטים כאלה?
- I. ציינו את הזמן של משפט (4).
II. מודיע משפט (4) שונה משאר המשפטים? התייחסו לתפקיד הרטורי-פרגמטי של השימוש בזמן זה.
III. נסחו את משפט (3) כך שהמשפט העיקרי שבו יהיה משפט כולל בקשר של הוספה.
- I. מהו המבנה התחבيري של משפט (3)? באיזה ניסוח, לדעתכם, המסר בא לידי ביטוי בצורה טובה יותר – במשפט המקורי או במשפט שניסחتم בסעיף ה.I.?

תרגיל 4 (תקינות לשונית והמורთ)

לפניכם טקסט שאינו תקין מבחינה תחבירית.

כשנשאלו נציגי החסתדרות האם הם שוקלים להשיבת את כל המשק, הם ענו: "כמובן שנשכית את כל המשק, מאחר ולא נראה כי העובדים יקבלו את שכרם ביום הקרובים".

- במשפט קיימת פסוקית הפותחת במילה שגויה. העתיקו אותה למחברתכם.
תקןו את המשפט והסבירו את התיקון.
- בטקסט קיימות עוד שתי מילות שעבוד שגויות. תקנו אותן והסבירו את התקיקון באמצעות מושגים תחביריים.
- כתבו את הטקסט מחדש בצורה תקנית. נסחו אותו בדיבור עקיין.

תקינות תחבורה (סיכון)

1. התאמה בין הנושא לנושא

הנושא מתאים לגרעין הנושא במין ובמספר. לעיתים כאשר לגרעין הנושא מצטרפים לוואים רבים, נוטים אנשים "לשוכח" מה היה מינו של גרעין הנושא ולהציג פועל שאינו מותאים במין. יש להימנע מшибושים כאלה.

דוגמאות:

המידעת לבטיחות בתחום חיים הבית גדל בארץ בשנים האחרונות.

גראין הנושא = מודעות = נקבה
גראין הנושא = גדל = פועל בזכר

המשפט המתוקן: **המודעות לבטיחות בתחום חיים הבית גדרה** בארץ בשנים האחרוניות.

2. התאמה בין אוגד ונושא

במשפטים שמנויים המכילים אוגד קיימת התאמה בין ומספר בין הנושא לבין האוגד. מינו של הנושא הוא שקובע את מין האוגד.

דוגמאות: **הארים הוא חיית טרף.** **הגבינו זהה הוא יצירת פאר.** **התערוכה הזו היא מפעל חייו של האמן.**

במשפט שמני הנושא אין חיב להתאים לנושא במינו ובמספר.

נושא אוגד נשוא דבריו היי חידוש עברור כולם. בריט בריט ייחד	דוגמה ב	נושא אוגד נשוא הכלב הוא חייה נאמנה. זיך זיך ורבבה
--	----------------	--

3. סדר גושא ונושא

הסדר הטבעי של המילויים במשפטו הוא גושא ומשלימיו + הנושא ומשלימיין.

דוגמאות:

נושא	מושגים פועל	מושגים פועל	מושא	מושגים שם
הילד הקטן	לטיול בגן החיות.	עם הוריו	הלו	

נושא	נושא	משלים פועל
מזהו במים בישראל	מושפע	מכמיות הגשמיים.

במשפטים שלפניכם חל שינוי בסדר הטבעי.

<p>משלים פועל</p> <p>בשעות אחר הצהרים</p>	<p>נושא</p> <p>התפוץ'</p>	<p>נושא</p> <p>המשא ומתן בין הצדדים.</p>	<p>משלים פועל</p> <p>בפני כניסה מלאה.</p>
<p>משלים פועל</p> <p>את דבריו</p>	<p>נושא</p> <p>הслуша</p>	<p>נושא</p> <p>המושיע</p>	<p>משלים פועל</p> <p>בפני כניסה מלאה.</p>
<p>משלים פועל</p> <p>למרות רצונו</p>	<p>נושא</p> <p>או כי</p>	<p>נושא</p> <p>לא השלים</p>	<p>משלים פועל</p> <p>את המשימה.</p>

בדוגמאות אלה משלמי הפעול מופיעים בראש המשפט. כתוצאה לכך משתנה סדר התפקידים התחביריים = **הנושא קודם לנושא**. דבר זה חל בדרך כלל כאשר הפעול במשפט הוא פועל בעבר ובעתיד. הקפדה על סדר זה נהוגה על ידי מרבית הכותבים.

4. מילת יחס לפני נושא

밀ת היחס "את" לא תבוא לפני נושא.

משפט שגוי: יש לי בבית את המחשב הנידי.

משפט תקין: יש לי בבית המחשב הנידי.

5. חזורה על מילת יחס

כאשר אחד החלקים החוזרים במשפט בעל חלקים כוללים פותח במילת יחס, מילת היחס **חוורת** לפני כל החלקים החוזרים.

נסעתי לירושלים, לחדרה ולחיפה.

קראתי את "המלט" ואת "אדיפוס המלך".

6. שני פעלים המצריכים מילות יחס שונות

כאשר יש במשפט שני פעלים המצריכים מילות יחס שונות, חובה להפריד בין הפעלים ולהציגם לכל פועל את מילת היחס המוצרכת לו.

משפט שגוי: ראייתי ונחניתי מן ההצגה.

משפט תקין: **ראיתי את ההצגה ונחניתי ממנה.**

משפט שגוי: הרופא בדק ורשם לחולה תרופה חדשה.

משפט תקין: הרופא בדק את החולה ורשם לו תרופה חדשה.

7. הקפדה על הבחנה בין הסגר לבין מילת שעבוד

אין לצרף להסגר מילת שעבוד.

ארגוני השגויים: כМОבן ש..., נראה ש...

ארגוני התקינים: מובן ש... או כМОבן, נראה ש... או נראה

משפט שגוי: כМОבן שאזoor לך.

משפט תקין: **כМОבן, אזoor לך. או: מובן שאזoor לך.**

8. הקפדה על מילות שעבוד תקינות

פסקית סיבה

מילות שעבוד שגויות: **בגלל** ש..., היהת ו..., מאחר ו...
בגלל + שם עצם או משום ש..., מפני ש..., היהת ש..., מאחר ש..., הוואיל ו...
מיללים תקינות:

פסקית תנאי

מילות שעבוד שגויות: **במידה** ש..., במידה ו...

מילות שעבוד תקינה: **אם**

יש להבחין בין מילות השעבוד של תנאי קיימים ותנאי בטל:

תנאי קיימים - מילות השעבוד: אם

תנאי קיימים מתייחס לעתיד; הפעול אחריו בא בדרך כלל בעתיד, במצווי ולעתים בהווה.

משפט שגוי: **במידה** שתגיעו למקום, פנה אל המנהל.

משפט תקין: **אם** תגיעו למקום, פנה אל המנהל.

תנאי בטל - מילות השעבוד: לו, אילו, אלמוני, לולי

תנאי בטל מתייחס לעבר (אינו יכול להתקיים); הפעול בחלק העיקרי בא בעבר, ובפסקית בא אוגד בעבר ואחריו פועל ביבינווי.

משפט שגוי: **אם** הייתה מגיעת לשם, הייתה פונה אל המנהל.

משפט תקין: **לו / אילו** הגיעת לשם, הייתה פונה אל המנהל.

פסקית נושא

מילות שעבוד שגואה: **ייתכן** ו...

מילות שעבוד תקינה: **ייתכן** ש...

פסקית וייתור

מילות שעבוד שגואה: **אפילו** אם

מילות שעבוד תקינה: **אפילו, גם אם**

פסקיות תיאור

מילות שעבוד בפסקיות תיאור **אין** פותחות במילות שאלה. لكن אין להשתמש בצירופים שלפניהם כמילות שעבוד:
למה ש..., איפה ש..., מתי ש..., איך ש....

9. צירופי סמכיות

א. אין להפריד בין הנסמרק לבין הסומר (למעט "ה" הידע). لكن אין לצרף שני נסמכים לסומר אחד.

צירוף שגוי: **מורה ותלמידי הכתה**

צירוף תקין: **מורה הכתה ותלמידיה**

ב. "ה" הידע מצטרפת לסומר ולא לנסמרק.

צירוף שגוי: **הבית ספר**

צירופים תקינים: **בית הספר, חדר הילדים, שיעור המחול וכו'.**

10. "ה" המגמה

"ה" המגמה היא "ה" המctrופת לשם עצם לציוון הכוון.
בנֵי יִשְׂרָאֵל יַרְדוּ מִצְרַיִם. = לִמְצָרִים, נְסֻעַתִּי יְרוּשָׁלַיִם. = לִירוּשָׁלַיִם, פְּנֵינוּ צְפֹנוֹת. = לִצְפֹּנוֹ.

לתוואר הפועל אין מצטרופת "ה" המגמה, אם לפניה יש "ל" המצינית כיוון. لكن אין לומר לשם, אלא לשם.

תרגיל 1

לפניכם משפטים שנאספו באקראי מן העיתונות וממודעות פרסומת.

כל אחד מן המשפטים מכיל שגיאת לשון (לעתים יותר אחת).

א. אתרו את השגיאה ותקןו אותה.

ב. נמקו את תיקונכם.

1. עבודות שיקום של מערכת מעיינות עתיקה נערכה באחרונה.

2. עקב תקלת בלתי צפוייה במפעל החברה שבعقبותיה עיכובים בפסי הייצור, נוצר חוסר במלאי.

3. העכבייש הארצי ביוטר הקים בישראל היא האלמנה השחורה.

4. פרות אלה גדים בצפון ובמרכז הארץ.

5. במידה שירד גשם, תידחה התחרות העירונית.

6. הגענו לשם עם תחילת האירוע.

7. היום הולדת שלו חל ביום ההולדת של הכנסת.

8. איך שהסתאים הויכוח, יצאו הנוכחים מן האולם בהרגשת אכזה.

9. הסעת התלמידים אל ומן תחנות ה热血ה תתעכב בשבועו נוסף.

10. בכל מעשיך עלייך להתחשב גם עם חבריך.

11. חולצות לבנים ולבנות רקומות הן עכשו שיא האפנה.

12. בכיתת המחשבים אין עדין את כמות המחשבים הנחוצה.

13. מאחר ולא הגשת את עבודתך בזמן, ייתכן וציוויל יעוכב.

14. על הסטודנט להשקייע את זמנו ללימודים והרחבת אופקים.

15. מוטב לך להתייעץ ולהתמקד בנקודות החשובות לפני שתתגישי את העבודה.

1. לפניכם ארבעה משפטים. שלושה מהם משובשים ואחד תקין. קראו אותם, וענו על המשימה שאחריהם.

- (1) אם **היית עוזר לחבריך, היית נהנה יותר.**
- (2) **חנייני ומדריכי** תנועת הנעור השותפות במחנה הקיץ השנהו.
- (3) **ידען, שארץ ישראל** נמצאת בין שלוש יבשות.
- (4) **נסעתי לאוניברסיטה** כדי לחפש חומר בספרייה.

העתיקו למחברתכם את מספרי המשפטים המשובשים, ותקנו את השיבוש בכל אחד מהמשפטים.

2. לפניכם ארבעה משפטיים משובשים (1)-(4). קראו אותם, וענו על הטעיפים א-ב שאחריהם.

- (1) **כנראה, שכחתי את הספר** אצל חבר.
- (2) **החדר מדוגות** בבניין זה אינו נקי.
- (3) **ההחלטה בדבר תשלום** נוספת יוקר לשכירים התעכב זמן רב.
- (4) **בעוד כחודש בערך** **תשתיים** **שנת הלימודים.**

א. תקנו את השיבוש בכל אחד מארבעת המשפטים.

ב. בחרו בשיבוש אחד, והסבירו מדוע הוא שיבוש.

3. לפניכם ארבעה משפטיים. שלושה מהם משובשים ואחד תקין. קראו אותם, וענו על הטעיפים א-ב שאחריהם.

- (1) **בזמן ובמשך** **הבחינה** **לא** **הורשו** **התלמידים** **לצאת** **מছדר** **הבחינה.**
- (2) **בפתרון** **המוצע** **אינו** **הPTRON** **האמת** **לבעייה** **שכר** **הרופאים.**
- (3) **המרכזים** **והמרצות** **של** **המחלקה** **שוחחו** **ודנו** **בבעיה** **לקראת** **הכנס.**
- (4) **פרופ' דן שכטמן,** **שלווה** **על** **ידי** **בני** **משפחה,** **הגיעו** **לטקס** **חלוקת** **פרס** **nobel** **לכימיה.**

א. העתיקו למחברתכם את מספרי המשפטים המשובשים.

ב. תקנו את השיבוש בכל משפט, והסבירו מדוע הוא שיבוש.

4. לפניכם שלושה משפטיים משובשים (1)-(3). קראו אותם, וענו על הטעיפים א-ב שאחריות.

- (1) **מעולם לא** **היה** **לנו** **את** **ההסכם** **הכתוב** **בין** **הצדדים.**
- (2) **היעלמות** **שפויות** **מעולמנו** **הוא** **תוצאה** **בלתי** **מנעמת** **של** **שליטות** **שפויות** **חזקות.**
- (3) **נבחרת הספורט** **שנשלחה** **לתחרויות האולימפיות,** **זכו** **להצלחה** **מרובה.**

א. תקנו את השיבוש בכל אחד משלושת המשפטים.

ב. בחרו בשיבוש אחד, והסבירו מדוע הוא שיבוש.

5. לפניכם ארבעה משפטים משובשים (1)-(4). קראו אותם, וענו על ההצעיפים א-ב' שאחראיהם.
- (1) **כל הדרכים בגין נחסמו עקב השיטפונות העזים וזרמי הבוז.**
 - (2) **פעילי ותומכי חברה הנטה השתתפו במסיבת ציון זכייה בתפקיד יווש ראש המפלגה.**
 - (3) **אם TABOA להנה, יוכל להראות לך את התמונה בצורה ברורה יותר.**
 - (4) **מאחר ופנית אלינו, יוכל לעזור לך.**
- א. תקנו את השיבוש בכל אחד מארבעת המשפטים.
 ב. בחרו בשיבוש אחד, והסבירו מדוע הוא שיבוש.

תרגיל 3

קראו את הטקסט שלפניכם וענו במחברתכם על השאלות שאחראיו. (הטקסט מכיל משפט שאין תקין מבחינה תחבירית)

cohuzirim at hiruk / דודו בזק

(1) ט"ז בשבט 2007 נחוג בסימן שיקום נזקי המלחמה: (2) במהלך מלחמת לבנון השנייה נשרפו יותר מ-750 אלף עצים. (3) השיפות כילו כמעט כליל את יער רמות נפתלי ופגעו קשה בעיר ביריה. (4) על פי הערכות קק"ל, עלות הנזק שנגרם ליערות הוא כ-80 מיליון שקל, ותהליך שיקומם אמור להימשך שנים ורבות. (5) אטמול החלה קק"ל בפרויקט לשיקום יער ביריה בהשכעה של מאות אלפי שקלים.

"מעריב", 26 בינואר 2007

1. א. מהו המבנה התחבירי של הכוורת?
 ב. אילו חלקים תחביריים אפשר להוסיף לאחר קריית הטקסט? השלימו אותם.
 ג. ציינו את תפקידיהם של החלקים החסרים.
 ד. איזו כוורת עדיפה, לדעתכם? נמקו את תשובהכם.
2. משפט (4) המוצג בטקסט אינו תקין מבחינה תחבירית.
 א. אתרו את השגיאה ותקנו אותה.
 ב. נמקו את תיקונכם.
 ג. מה תפקידן התחבירי של המילים "על פי הערכות קק"ל"?
 ד. פרקו את משפט (4) למשפטים פשוטים, והציגו אותם בסדר כרונולוגי מן המוקדם אל המאוחר.
 ה. המירו את הנאמר במשפט (4) למשפט מורכב בעל פסוקית נושא.
3. מה תפקידן התחבירי של המילים "לשיקום יער ביריה" במשפט (5)?

- א. קראו את הטקסט תורף הקפדה על קריאה נכונה של המספרים המודגשים בו ועל אותיות השימוש המתלוות אליהם.
- ב. לאחר קריאת הטקסט כתבו את המספרים המודגשים במילים, ונקדו אותם בnikud חלקי המעיד על ההגייה הנכונה.
- ג. ענו במחברתכם על השאלות המופיעות לאחר הטקסט.

הcnr

אדם נעמד בתחנת הרכבת בוושינגטון, בירת ארה"ב, והחל לנגן בכינור; היה זה בוקר קר בחודש ינואר. הוא ניגן 6 יצירות של באך במשך 45 דקות. כיוון שהייתה זו שעת השיא, החלפו בתחנה במשך הזמן הזה מאות אנשים, רובם בדרכם לעבודה.

3 דקות החלפו, ואדם בגיל העמידה הבחן במוזיקאי המנגן. הוא האט את הילוכו ונעצר לכמה שניות, ואז מיהר לדרכו. כמה דקות אחר כך קיבל(cnر) את הדולר הראשון שלו: אישת השילכה את הכסף לקופה מבלי לעצור והמשיכה ללכט. כמה דקות אחר כך מישחו נשען על הקיר שמלול והאזין, אבל איש הציז בשעונו והחל לצעוז. ברור היה שהוא מאוחר לעבודה.

מי שהעניק(cnר) את תשומת הלב הרבה ביותר, היה ילד בן 3. אמו מיהרה ומשכה אותו משם, אבל הילד נעצר להביט בתחנה. לבסוף דחפה האם את הילד, וזה המשיך לצעוז כשראו פונה אל(cnر). כך קרה לכמה ילדים נוספים. כל ההורים לא יוצאו מן הכלל אילצו את ילדיהם להפסיק לנוע.

במשך 45 דקות שבהן ניגן המוזיקאי, רק 6 אנשים עצרו לזמן מה. כעשרה אנשים נתנו לו כסף, אבל המשיכו לצעוז בקצב הרגיל. הוא צבר 32 דולרים. כאשר סיים לנגן, והשתררה דממה, אף אחד לא שם לב לכך. אף אחד לא מחה לו כפפים, לא ניתנה לו כל הכרה. אף לא אדם אחד לא ידע, אבל(cnر) היה ג'ושוע בלבד, אחד מגודלי המוזיקאים בעולם. הוא ניגן כמה מהיצירות המפורסמות ביותר שנכתבו אי פעם, בכינור שעשו שוויו מעל 3 מיליון דולר. יומיים לפני שניגן בתחנת הרכבת, ג'ושוע בלבד ניגן בפני עצמו מלא עד אפס מקום בבריטניה. כרטיס להופעה עלה כמאה דולרים במעט.

זה סיפור אמיתי. ג'ושוע בלבד ניגן כאלמוני בתחנת הרכבת. ה"מוזע" אורגן על ידי העיתון "וושינגטון פוסט" כחלק מניסוי חברתי בתפיסה, בטעם ובהעדפות של בני האדם.

הניסי היה:

בסביבה רגילה בשעה לא הולמת - האם אנו שמים לב ליוופי? האם אנחנו עוצרים להעיר אותו? האם אנו מכירים בקשרו בהקשר בלתי צפוי?

1. המסקנות האפשריות מהניסי הזה יכולה להיות:

אם אין לנו זמן לעצור ולהאזין ל-1 המוזיקאים הטובים ביותר בעולם, המנגן את המוזיקה הטובה ביותר שנכתבה אי פעם, כמה דברים אחרים אנחנו "מפססים"?

текסט שהתרפרסם במורשתת

מה הייתה מטרתם של עורכי הניסוי? נסחו את תשובתכם בלשונכם במשפט אחד או בשניים.

תחבר

1. לפניכם המשפט: העיתון "וושינגטון פוסט" דיווח על ניסוי חברתי בתפיסתם של בני האדם.

א. המירו את המשפט הנתון במשפט בעל מבנה תחבירי mseog achor.

ב. I. נתחו את המילים המשומנות בקוו.

II. המירו את המילים מ"העיתון" עד "דיווח" לחלק תחבירי אחר וציין מהו תפקידו.
הקפידו לשמור על הסוג התחבירי של המשפט הנתון. (יש להסביר פועל מתאים)

2. לפניכם שלושה משפטים על פי המאמר:

(1) הילדים נעצרו והקשרו לניגינטו של הכנר.

(2) עם סיום נגינתו של הכנר השתרורה דממה.

(3) אנו מפספסים דברים טובים ויפים בשל חוסר זמן.

נסחו כל אחד מהמשפטים כך שבעל משפט תהיה פסקית תיאור שתתאים לתוכן המשפט.

3. הכנר היה ג'ושוע ביל, אחד מגודלי המוזיקאים בעולם.

א. מהו התפקיד התחבירי של החלק המודגם בקוו?

ב. מהי מטרת השימוש בחלק תחבירי זה?

4. לפניכם שלושה משפטיים, ובכל אחד מהם בתחום פסקית:

(1) אם המסר של הניסוי ייקלט, koleno neruiah.

(2) השאלה אם נצליח לשנות את הרגלו, nsharot pataha.

(3) הכותב תווה אם באמת אנו מודעים להפסד.

מהו התפקיד התחבירי של הפסקית בכל משפט?

5. לפניכם שני משפטיים משובשים (1)-(2).

(1) חודות היצרה ונחישות הרוח מוצאים ביתוי ברבים מן היצירות הקלסיות.

(2) רבים משתתפים באירועים מוזיקליים כי הם אוהבים ומתגugen ליצירות העבר.

כתבו כל משפט בצורתו המתוקנת, והסבירו את התיקון.

6. לפניכם ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת בקוו.
- (1) לרבים מבני הנעור אין עניין באמנות.
 - (2) החברה הישראלית נעשתה פתוחה יותר להשפעות חוץ בתחום המוזיקה.
 - (3) שיעורי האמנויות הפכו למרכיב חשוב בבתיה הספר.
 - (4) ילדים אלה יש כישرون מוזיקלי מולד.
- א. העתיקו למחברתכם את המשפטים שבהם המילה המודגשת בקוו היא נושא.
- ב. המירו את משפט (4) למשפט בעל חלק ייחוד.
7. לפניכם שלושה משפטיים מורכבים.
- (1) חוקרים קובעים, כי האזנה למוזיקה קלאסית מעלה את רמת האינטיליגנציה.
 - (2) מחקרים מתחבר, כי המוזיקה משפרת את יכולת הראייה המרחבית אצל ילדים ומבוגרים.
 - (3) המסקנה שהازנה למוזיקה קלאסית מעלה את רמת ההצלחה מבחנים במידה ניכרת, עולה מן המחבר הآخرון.
- א. העתיקו למחברתכם את שלושת המשפטים. בכל משפט תחמו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התħħbirri.
- ב. נסו את משפט (2) כך שהפסוקית שבו תהיה בעלת אותו הפקיד של הפסוקית במשפט (1).
- תוכלו להשתמש בפועל מתאים לפי בחרתכם.
- ג. המירו את משפט (1) למשפט פשוט בעל הסגר.
- ד. נסו את משפט (3) כך שהפסוקית שבו תהיה פסוקית נושא.
8. לפניכם משפט מורכב: **את החוקרים העסיקה השאלה מדוע התעניינו בני הנעור במוזיקה?**
- א. העתיקו את הפסוקית, וציינו מהו תפקידה התħħbirri.
- ב. כתבו את המשפט הנתון כולם כמשפט פשוט.
- ג. פרקו את המשפט הנתון לשני משפטיים פשוטים. הקפידו על רצף הגיוני של המשפטים.
9. השלימו כל משפט **במילת היחס המתאימה** ביותר מבין האפשרויות המוצעות, וכתבו אותה בנטייתה הנכונה על פי ההקשר.
- א. האםanno יודעים להעיר את הכישرون של האנשים היוצרים _____ יצירות מופת?
(בעבור, אצל, בפני)
- ב. הערב האמנים יציגו _____, קהל יקר, את כישרונם.
(בפני, לפני, על)

□ דו-משמעות תחבירית

יש משפטים שאפשר להבינם בשני אופנים. תפקידנו הוא לזהות את הביטוי היוצר את הדו-משמעות ולהיעזר במונחים תחביריים ובטכניות המראה כדי לנשח מחדש את המשפטים כך שיהיו חד-משמעותיים.

1. כאשר שם תואר מצטרף לבנייה של סמיכות, והוא מתאים במין ובמספר גם לנסמרק וגם לסומך.

הדו-משמעות: שמלה (נקבה) הילדה (נקבה) הקטנה (נקבה) נקרעה.

פתרון א: שמלה הקטנה של הילדה נקרעה. **פתרון ב:** שמלהת הילדה הקטנה נקרעה.

2. כאשר הנסמרק הוא שם פעולה.

הדו-משמעות: מינוי המנהל התפרנס אתמול.

פתרון א: המנהל מינה את סגנו, והמינוי התפרנס אתמול. **פתרון ב:** מינו את המנהל, והמינוי התפרנס אתמול.

3. יש משפטיים המכילים מושלים פועל שאפשר להבינו הן כתיאור והן כמושא.

הדו-משמעות: המרצים התוכחו על הר הצופים.

פתרון א: המרצים התוכחו על אודוט / בנושא הר הצופים. (מושא)

פתרון ב: המרצים עמדו על הר הצופים והתוכחו (על המצב הביטחוני). (תיאור מקום)

לעתים שם הפועל שאחריו באים מושלים, יוצר דו-משמעות.

הדו-משמעות: עדי ביקש מאמו לצאת לטיול.

פתרונות: א - עדי ביקש מאמו, שהיא יצא לטיול. ב - ... שהוא יצא לטיול. ג - ... ששניהם יצאו לטיול.

לעתים הדו-משמעות נובעת מחוסר הבחנה בין תיאור מקום לוואי.

הדו-משמעות: יair יבקר את משפחתו באלית.

פתרון א: יאיר יבקר באלית את משפחתו. **פתרון ב:** יair יבקר את משפחתו מאלית / שגרה באלית.

שני שמות עצם, המחוברים ב"ו" החיבור ואחריהם בא לוואי שם תואר, עשויים לגרום להיווצרות דו-משמעות.

הדו-משמעות: העובדות והעובדים החווצים הוזמנו לקבלת הפנים.

פתרון א: העובדות החווצות והעובדים החווצים הוזמנו לקבלת הפנים.

פתרון ב: כל העובדות כולן ורק העובדים החווצים הוזמנו לקבלת הפנים.

שני שמות עצם מ민 זהה הקודמים לפסוקית לוואי או לתמורה, גורמים לעתים להיווצרות פסוקית לוואי או

תמורה דו-משמעות, ככלומר לא ברור לאיזה שם מן השמות הן מתייחסות.

הדו-משמעות: העוזרת הפרלמנטרית של השרה, מרים ליבוביץ', השתתפה בכנס החשוב.

פתרון א: העוזרת הפרלמנטרית היא מרום ליבוביץ', והיא השתתפה בכנס.

או: מרום ליבוביץ', העוזרת הפרלמנטרית של השרה, השתתפה בכנס.

פתרון ב: השרה היא מרום ליבוביץ', והעוזרת הפרלמנטרית שלה השתתפה בכנס.

תרגיל 1

לפניכם משפטים דו-משמעותיים מבחינה תחבירית.

א. העתיקו למחברתכם את הצירוף הדו-משמעותי מכל אחד מן המשפטים.

ב. נסחו את המשפטים בשני אופנים, כך שכל אחד מהם יבע רק משמעות אחת.

16. הסופר יושב בביתו בתל אביב.
1. בן הקיבוץ הקטן השתעשע בארץ החול.
17. כוחות צה"ל נלחמו לבנון.
2. פקס החבר החדש הגיע אליו.
18. ראייתי ציור של ואן גוך.
3. היתי עד לבחירת הוועדה.
19. הכתבים ראיינו מפקדות וחילופי מצטיינות.
4. הדרכת הבוחנים לקרהת הבגרות נמשכה זמן רב.
20. ביקשתי מאמי להירוש ללימודיו מחשב.
5. הבימאי שוחח על הבמה.
21. הם דנו במצב על הר חרמון.
6. חברי הכנסת דיברו על הרי הגולן.
22. העובדות והעובדים הוותיקים התכנסו באולם.
7. דן בקש מהותו לדחת למיטה.
23. דובר השר, ג'ון מאיר, דיווח על התק竝ית.
8. ביקשתי מחברתי לבוא למסיבה.
24. הסטודנט לגיאוגרפיה התמחה בלונדון.
9. התלמיד ישב על הכסא בכיתה.
25. העיתונאות והעיתונאים הוותיקים נפגשו באירוע.
10. חברי סירה לי על המסיבה בביתו.
26. הפקחים תפסו שודדי עתיקות באזורי הנגב.
11. התלמידות והתלמידים הבוגרים משתתפים בניסוי.
27. התלמידים ביקשו מהנהלה לשפץ את האולם.
12. המשוררות והמשוררים הצעירים נפגשו בכנס.
28. עוזר הפסל הישראלי קיבל פרס הצטיינות.
13. בטה של הזמר שהופיע בחיפה, נהנתה מאוד.
29. ביקשתי מייל לשוט בירדן.
14. בנו של המלך שנסע ברחבי העולם, חזר לארצו.
30. אלמוג ביקשה מרותם את החיבור שלה.
15. הצייר צייר את הדוגמנית בישיבה.

- . א. לפניכם ארבעה צירופים. שניים מהם דו-משמעותיים.
- ספירת המורדים - שיחת המורדים - פגישת המורדים - הנחיתת המורדים
- (1) העתיקו את שני הצירופים הדו-משמעותיים.
(2) בחרו אחד מהם וכתבו אותו בשני אופנים, כך שכל אחד מהם יביע רק משמעות אחת.
- . ב. לפניכם משפט דו-משמעותי: **הכתב תיאר את עבודתו בעיתון.**
הסבירו את הדו-משמעות במשפט זה במונחים תחביריים.
- . 2. לפניכם משפט: **הסטודנט ביקש מהמרצה לחזור על דבריו.**
במשפט הנתון יש צירוף היוצר דו-משמעות.
העתיקו את הצירוף היוצר דו-משמעות, והסבירו במונחים תחביריים את הסיבה לדו-משמעות.
- . 3. א. לפניכם משפט דו-משמעותי: **סganית המנהלת שנבחרה לוועדה, הציעה הצעות חדשות.**
מה הן שתי המשמעות האפשריות להבנת המשפט?
ב. לפניכם שני צירופים I.-II., אחד מהם הוא דו-משמעות.
I. חברות הוועדים החדשניים II. חברות הוועדים החדשניים
- (1) העתיקו את הצירוף הדו-משמעותי, וכתבו אותו בשני אופנים כך שכל אחד מהם יבטא משמעות אחת.
(2) הסבירו מדוע הצירוף الآخر הוא חד-משמעות.
- . 4. לפניכם משפט: **בגלל השLAGIM הכבדים נחSMO כל הדRGIM בגולן.**
במשפט הנתון יש מילה היוצרת דו-משמעות.
העתיקו את המילה היוצרת הדו-משמעות, והסבירו במונחים תחביריים את הסיבה לדו-משמעות.
- . 5. א. לפניכם ארבעה צירופים. שניים מהם דו-משמעותיים.
- המצאת החוקר - חקירות השוטרים - פגישת השופטים - זיהוי הנאשם
- (1) העתיקו את שני הצירופים הדו-משמעותיים.
(2) בחרו אחד מהם וכתבו אותו בשני אופנים, כך שכל אחד מהם יביע רק משמעות אחת.
- . ב. לפניכם משפט דו-משמעותי: **הפרויקט משלב ילדים וורדים יצירתיים.**
הסבירו את הדו-משמעות במשפט זה במונחים תחביריים.
- . 6. א. לפניכם משפט דו-משמעותי: **קיבلتני היום את המכתב ממיכל.**
מה הן שתי המשמעות האפשריות להבנת המשפט?
ב. לפניכם שני צירופים I.-II., אחד מהם הוא דו-משמעות.
I. חלוקת המורדים לאוטובוסים II. פניות המורדים לתלמידים
- (1) העתיקו את הצירוף הדו-משמעותי, וכתבו אותו בשני אופנים כך שכל אחד מהם יבטא משמעות אחת.
(2) הסבירו מדוע הצירוף الآخر הוא חד-משמעות.

רכיב התפקידים הרטוריים בתחביר

כל התפקידים המוצגים חייבים להיבחן בהקשר המשפט ובקשר הטקסט הרחב כולם שבו הם מוצגים.

שימוש בגוף ראשון ושני רבים (בעבר ובהווה)

1. הפיכת הנמענים לשותפים של המוען.
2. יצירת קשר בין הכותב לדמויות שבtekst, בין הנושא לקוראים.
3. כאשר עוסקים בתופעה, לעיתים גופו מדברים (גוף ראשון רבים) מדגיש את המסר שכולנו - כל אחד ואחד מאתנו, הציבור כולם, אחראי לתופעה (למחדים, במצב) ואין אפשרות להעביר את האחריות לגורם אחר.

שימוש בצורת בינוני רבים, שם הפועל, שם פעולה

1. מבצע הפעולה אינו ידוע.
2. מבצע הפעולה אינו חשוב.
3. יש כוונה להסתיר את מבצע הפעולה לעיתים מ恐惧 מגמה להימנע מלקיים אחריות.
4. לשון מודלית מעניקה ממד של נחרצות ושל הדגשה, של המרצה לפעולה, מעין צו "אשיה", שיש לו ניסוח מעודן זהה.

שימוש בזמןים

1. פעלים בעבר - מאפיינים סיפור עלייתי. השתלשלות של אירועים, התרחשויות כלשהי.
2. פעלים בהווה - מצינים תופעה שאינה חולפת ועדיין נמצאת בתהליך של עשייה, מצינים המשכיות כדי לתאר תופעה או התפתחות כלשהי.
3. פעלים בעתיד - עשויים להעניק תקווה (כאשר התוכן שלהם מביע זאת).
4. פעלים בציורי - מעניקים החלטיות, דרישת פעולה, המרצה לפעולה, בקשה ועשית טוביה.

פעלים פעילים

1. משפטים המכילים פעלים פעילים מרובים בטקסטים עלייטיים.
2. בפעלים פעילים נהוג להשתמש בעיקר לצורך הבעת פעילות והתרחשויות. פעלים אלה מצינים עשייה, הדגשת הפעולות שנעשו, והם עשויים להעניק למושא בטקסט אופי דינמי, פעיל, נמרץ.
3. ריבוי פעלים פעילים מעטים, מוגדל ומוגביר את המתואר.
4. לעיתים כשהכותב מעוניין להעלות את המודעות לתופעה מסוימת או לעניין מסוים או כדי לזרע, הוא משתמש בפעלים פעילים.

פעלים סבילים

1. מבנה סביל מאפיין לשון רשמית מאוד, מרווחת ויבשה. לשון זו מופיעה בחוזים, בהסבירים, בתיאור של תהליך, תיאור של הפעלת מכשיר, בධוק על אירוע, בהמלצה לפעולה ועוד. בטקסטים שבהם יש ריבוי של פעלים סבילים עומדת במרכז הפעולה, ולא מבצע הפעולה. העיקר אינו מי או מה עושה את הפעולות הללו אלא הפעולות עצמן ותוצאותיהן.
2. הפעלים הסבילים יוצרים עמימות, חוסר ודאות ביחס למבצע הפעולה.
לעתים אין לכותב עניין לציין את עשו הפעולות.

3. פעלים סבילים מצינים לעתים חוסר מעש ואדיות.
4. העלמת הגורם הפעיל מושגת גם על ידי שימוש בשמות פעולה.

משלימי הפעיל (תיאורים)

1. תיאורי מקום - יש להם תפקיד בקיום העלילה על ציר המקום.
2. תיאורי זמן - יש להם תפקיד בקיום העלילה על ציר הזמן או במתן ההקשר והנסיבות שבהם מתרחשת הפעולה. כאשר... שוב... עתה... הפעם...
3. תיאורי אופן - בסיפורו עלייתי תיאורי האופן תורמים להתקדמות העלילה, לעיצוב דמותו של הגיבור ולתיאור פעולהתו שהן חלק בלתי נפרד מן העלילה.
4. תיאורי תנאי - במשפטי תנאי יש לעיתים נעימה של אזהרה ושל איום. יש בהם מסר הנוגע למזה שאינו לעשות. בתיאור זה אפשר גם לנתח לך הנלמד ממעשה בלבד.

נושא מורחב - פועל עזר + שם פועל / שני פעלים הקשורים ב"ו" החיבור

1. פועל העזר עשוי לציין תהליך, התהווות או אספект אחר של הפעולה: תחילתה, סופה, אפשרות ביצועה או יכולת ביצועה ועוד: מתחילה (לרדת), הפסיקו (לדבר), יכולה (להצליח), עשוי (להתבלט).
2. פועל העזר עשוי להביע את יחסו של הכותב (הדבר) לפעולה המסומנת בשם הפעיל: העזה (לדבר), נמנע (ללכט).
3. שני פעלים המוחברים ב"ו" החיבור (לכחה וגברה, חזר והdagish) מצינים תהליך, התהווות, חזרה על הפעולה, התמישות הפעולה או אספект אחר של הפעולה.
4. השימוש בניבים מעשיר את הלשון. (ניבים עשויים לשמש נושא מורחב במשפט פועל)

נושא סתמי (מבע סתמי)

1. מבצע הפעולה אינם ידוע.
2. מבצע הפעולה אינם חשוב.
3. יש כוונה להסתיר את מבצע הפעולה לעיתים מתוך מגמה להימנע מלקיים אחריות.
4. מטרת הכותב להציג את הפעולה, ולא את עשויה הפעולה.
5. יצירתיות סתמיות הנותנת אשלייה שמדובר באמות כללית.
6. רבים להשתמש בנושא סתמי (מבע סתמי) בעיקר בהוראות.

תמורה

1. לתמורה יחס יהודי עם הגראיין - יחס של שוויון ולא של תלות.
 2. התמורה תורמת לריאטמוס מאחר שהיא סוג של חזרה ושל הדגשה מבחינה מבנית ובבחינה תוכנית.
 3. התמורה מוסיפה מידע נחוץ.
 4. התמורה משמשת לעתים לדחיסת מידע.
- לכתוב יש עניין לתאר משחו ולמסור עליו מידע במסגרת תבנית מצומצמת היקף, ועל כן הוא משתמש בתמורה למסירת מידע זה, ובכך הוא חוסף ניסוח של משפט עצמאי נוסף. משפט עצמאי זה יכול ליצור סרבול מיותר ועצירה בשטף הקריאה.

מבנה מודלי ומשפטי "יש / אין + שם הפעול"

1. מבצע הפעולה אינו ידוע.
2. מבצע הפעולה אינו חשוב.
3. מבצע הפעולה יכול להיות כל אחד.
4. יש כוונה להסתיר את מבצע הפעולה לעתים מתוך מגמה להימנע מלKİחת אחריות.
5. מטרת הכותב להציג את תוצאת הפעולה, ולא את עוזה הפעולה.
6. מילים מודליות מביעות את יחס הדובר לנאמור. (רצוי, כדאי, חשוב)
7. מבנה מודלי מעניק ממד של נחרצות ושל הדגשה, של המרצה לפועלה מעין צו "עשה" שיש לו ניסוח מעודן זהה.

משפט שמני

1. בטקסטים מוסרי מידע כמו הגדרה, ערך אנטיקלופדי יש ריבוי במשפטים שמנויים.
2. המבנה השמני הוא מבנה המתאים להציג תוכנות, לאפיון של תופעות ולערכית השוואות.
3. משפטיים שמנויים מעניקים לטקסט אופי קבוע, יציב, סטטי ותחושה של חוסר שינוי.
4. משפטיים שמנויים יוצרים לעתים הדגשה והעצמת המסר.
5. לאוגד במשפט שמני יש תפקיד רטורי - הוא מדגיש את הנושא, ממקד את הקורא בעוזה הפעולה.
6. שימוש משפטיים פשוטים וקצרים יוצר ריתמוס קבוע בפסקה, מהכך את הנאמר ומדגיש את המסר.

הסגר

1. ביטויים שמטרתם לציין מסורת דברי אחרים. (לטענת..., לדברי..., לפי גרסה...)
2. ביטויים המביעים את דעתו, את תחחשתו או את הרגשותו של הכותב ביחס לדברים הנאמרים, עשויים להווסף מידע למשפט ולחזק את עמדתו של המוען. (כמובן, כמובן)
3. שכנו הקורא באטעןויות הדברים. (בלי ספק)
4. ציון מקור הדברים (איש אקדמיה, אישיות בעלת שם, תוצאות מחקר) מעניק להם משנה תוקף ומהימנות. (לדעת..., לדברי)
5. הבעת רגשות של שמחה, צעם. (לשמחה, לדבוני, לצער)
6. אזכור לדברים ידועים או שהדבר משער או מאמין שהם ידועים. (כידוע, כאמור)
7. הסרת אחריות מצד הכותב, הבעת ספק, הסתייגות מן הדברים הנאמרים או ריכוך טענה. (כנראה, כפי הנראה)
8. אמרה המUIDה כי בהמשך טובא דעתו או עמדתו של הדבר. (לפי מיטב ידיעתי/הבנייה, לעניינות דעתך, לדעתך)
9. הצגת הערה. (מן הסתם, לאורה)
10. ביטויים עממיים להבעת כבוד בדרך כלל מן המסורת היהודית. (זכרו לברכה)

פנינה

1. יצירת קשר ישיר בין הכותב לדמות שבтекסט או בין הכותב לקורא.
2. פנינה ישירה אל דמותו כלשהי פונה אל המצחון, אל הרגש, אל האחריות של הדמות.

משפט ייחוד

1. הדגשת אחד מחלקי המשפט.
2. משיכת תשומת לבו של הקורא למילה או לביטוי המופיעים בראש המשפט.
3. משפטי ייחוד רוחניים בלשון הדיבור.

משפט פשוט בעל חלקים כוללים

1. חיזוק והדגשת המסר של הכותב והעכמתו.
2. יצרת מקצב וריאטמוסס מהירים ונמרצים.
3. יצרת מעין "שטייפט מוח" לצורך שכנוו.
4. המבנה "לא... אלא..." בא להציג את החלק החיובי של סוף המשפט בניגוד לחלקו הראשון.

משפט איחוי - משפטים איחויים מרובים בטקסטים עלילתיים-תיאוריים.

פסוקית נושא - בדגם: פועל בסביבה + ש

1. יכולה להעיד על דיווח, על העברת מידע.
2. אמרה סתמית היכולה להעיד על הבעת דעתה ללא לקיחת אחריות על הדיווח. ידוע ש... (מי אמר?)
3. יוצרת ריחוק בין המידע הנמסר לבין מוסר הידיעה.
4. מביאה ספק וחוסר ודאות (נראה ש..., נדמה ש...) או החלטות ונמצאות (ברור ש..., מובן ש...).

פסוקית נושא - בדגם: מי ש...

1. עשויה לשמש כאשר נמנעים מצוין מבצע הפעולה. אולי משום שאינו ידוע, אינו מיוחס לדמות ספציפית ואולי מתוך כוונה להסתירו, ככלומר להבעת סתמיות.
2. ייודעת של פסקית נושא מסווג זה הוא בהיותה סתמית מצד אחד, ככלומר אין היא מתיחסת לדמות ספציפית, ומצד שני היא מאפשרת לסרטוט קווים מאפיינים לדמות המייצגת קבוצה, וכך היא מעמידה במרכזו את הקולקטיב או הקבוצה, ולא את הפרט.
3. עשויה להעמיד במרכזו המעשים, הפעולות, השאייפות, הערכיות ולא את האדם.
4. פסקית נושא מעניקה לעיתים תחושה של נחרצות.
5. בשירים - בדגם "מי ש..." הפסוקית יכולה ליצור משפט ייחודי, כשהנושא הוא המילה "הוא" הבאה בין הפסוקית (או הפסוקיות) ובין הנושא ומשלימיו.
בשיר - החזרה על הדגם "מי ש..." מעניקה לשיר מקצב (רhythmos).

פס' מושא - יצרת קרבה, אותנטיות בין הדבר לרבי הדברים הנאמרים.

דיבור ישיר

1. דיבור ישיר הוא הבאת דברים בשם אומרים, ואחת ממטרותיו היא ליצור אמינות לדברים.
2. דיבור ישיר יוצר קרבה בין המוען לבין הנמען (בניגוד לדיבור עקיף).
2. הבאת דברים בשם אומרים - ציטוט דבריהם של אנשי מקצוע מסוימת לטקסט מהימנות גבוהה יותר, מעניק לדברים חיזוק ומשנה תוקף. באמצעות ציטוט הדברים יש אפשרות לחלק את האחריות לנאמר עם גורם נוסף.

דיבור עקיף - במשפט מורכב בעל דיבור עקיף נוצר מרחק בין הדברו לבין דבריו (בניגוד לדיבור ישיר).

מערכת הצורות

יחידה זו היא בסיס למערכת הצורות, והנושאים המוצגים בה משרותים את מערכת הצורות ואת דרכי ההגיה הנכונות.

מושגי יסוד בთורת הrage - פונטיקה

הפונטיקה (תורת ההגאה) היא אחד מהענפים של מדע הלשון, שעניינו חקירת קולות הדיבור.

הגה כל קול היוצא מן הפה. ההגאים מתחלקים לעיצורים ולתנוועות.

עיצורים הם הגאים שהביטוי הגרפי שלהם הוא 22 האותיות.

תנוועות הן הגאים שהביטוי הגרפי שלהם הוא סימני הניקוד.

בעברית בת ימיינו קיימים חמישה צלילים של תנוועות A,E,I,O,U.

בעבר הייתה הבחנה באופן ההגיה של תנוועות שהוות באופן דומה לדוגמה, הפתוח והקמץ נהגו באופן שונה.

הבחנה זו התבססה על אורך התנוועות: תנוועות קטנות (קצורות) ותנוועות גדולות (ארוכות).

התנוועות חיריק מלא, חולם מלא ושורוק מכילות אם קריאה. (ראו הסבר ל"אם קריאה" בתחתית העמוד)

שמות התנוועות

הצליל	תנוועות קטנות	תנוועות גדולות	תנוועות חוטפות
A	א - פתח	א - קמץ	ף - חטף פתח
E	א - סגול	א - צירה	ף - חטף סגול
I	א - חיריק חסר	א - חיריק מלא	ף - חטף קמץ
O	א - קמץ קטן	ו - חולם מלא	ף - חולם חסר
U	א - קיבוץ (קובוץ)	ו - שורוק	ף - קיבוץ (קובוץ)

אותיות אהוי

עיצור - כאשר אותיות אהוי הgioiot ונשמעות.

אם קריאה - כאשר אותיות אהוי כתובות ואין נשמעות (אין נהגות).

שוואים □ :

קיימים שני סוגי של שוואים: שווה נח ושווא נע.

הדרך לזיהוי השווא:

נִגְשׁ > נִגְשִׁים (בפועל) מַסְפֵּר > מַסְפִּירִים (בשם)

הלו

שווה נח - שווה שמקורו באפס תנואה

1. שווה בסוף מילה

לבשָׂת

2. שני שוואים רצופים בסוף מילה שניהם נחים

כּוֹתֵב > כּוֹתֵבִים (בפועל) דָּבָר > דָּבָרִים (בשם)

תְּבִקְרוֹג

שווה נע - שווה שמקורו בתנואה (בצורת היסוד)*

שווא בראש מילה

* צורת יסוד: בפועל - גוף יחיד באותו זמן, ובשם - צורת היחיד בנפרד.

חטפים

באותיות א, ח, ע יבוא חטף במקום שווא.

כוֹתֵבִים > שׁוֹאָלִים, שְׁמִירָה > הַלִּיכָה, בְּקָרִים > חֲדָשִׁים (חודשים), שְׁמֹר > אַסְגָּר

dagshim □

קיימים שני סוגי דגשים: דגש קל ודגש חזק.

דגש קל מופיע רק באותיות בג"ד כפ"ת.**

בֵּית, אֶדְר, דֵּיר, פֵּד, פֵּר, תֵּן

1. בראש מילה

מְבָדֵק, אַסְפֵּר, מְלָבֵשׂ

2. אחרי שווה נח

3. מילים לווזיות המכילות בכ"פ, יש להגות לפי ההגייה בשפת המקור. פַּסְטִיבָּל, הַיְפּוֹנוֹזָה, כָּלוֹר, סְפֻטְמָבָּר

** מטרת הדגש הקל היא להבחין בין עיצורים פוצצים (בעל דגש קל) לבין עיצורים חוככים (לא דגש). ביום הבדיקה קיימת רק בהגיית בכ"פ.

דגש חזק מופיע בכל העיצורים (למעט העיצורים الآخر"ע).

הדרך לזיהוי הדגש החזק - אם יש דגש אחרי תנואה, הדגש הוא דגש חזק. סְבָה, סְפֵר, צְנוּר, מְצִיל

קיימים שני סוגי של דגש חזק: דגש חזק משלים ודגש חזק תבניתי.

המונחים "דגש חזק משלים" ו"דגש חזק תבניתי" יורחבו בהמשך היחידה.

תרגיל 1 - אימות קרייה

הקיפו במעגל את אימות הקריאה במילים שלפניכם.

צמאה, לקראת, נזא, אביה, הרוס, אמצע, אמצע, ידעה, אמרו, יקרה, אהבה, אפנה, מעתים, ישIRO, ישAIR, הרבה, היא, תקווה, הפוכה, הכנתי, טיס, סוס, ראשית, ארון, הקראה, מלאי, צנאה

תרגיל 2 - שמות התנועות

העתיקו את המילים וציינו ליד כל מילה את שמות התנועות שבها ואת סוג התנועה.

(תנועה גדולה - ג, תנועה קטנה - ק, תנועה חטופה - ח). לדוגמה: סָפֵר = ס - צירה (ג), פ - סגול (ק)

בייתי, גدول, זכר, שלשות, עומדים, רקדו, קרבון, חכמה, חלצה, שור, נס, ישראלי, גיל, שוב, בוא, שלחו, עדפי-, איזיים, עבדים, צהרים, אמת, בני, חיש, נער, נבהלו, האשים, חרפים

תרגיל 3 - שוואים

ציינו ליד כל שווה את צורת היסוד שלו, ולפיה החליטו אם השווה נכון או לא.

הסבירו, תלמידה, מגדים, שמרת, מבטיחות, מדברים, אוכלים, לאכלו, ילבשו, תלבשנה, אמרה, זכרו, רזקנות, נפתחה, הקבוצה, מברגים, התרגשה, הלה, לקטה, לשפה, מכונית, תכנית, בדקתו

תרגיל 4 - דגש קל

סמןו את הדגש הקל במקומות הדרושים (באותיות ב'כ'פ').

נשברו, בביטנו, כבירים, הפלתי, תשכחו, תלבשת, הקפדו, בבר-שבע, הלבישה, לבני-ברק, כבשתי, לשפה, התכובדי, כפרי בישל, ברבור, מסקנה, בפרדס-חינה, פורים, בפוניים, משפחה, כמשפחתי, בכחתוי, לכבודך

תרגיל 5 - דגשים

ציינו מעל כל דגש את סוגו: דגש קל - ק, דגש חזק - ח.

מקתש, פדור, גיבור, פפית, רפאים, מגבת, מלבת, מרפאה, מרפא, פוניה, גנב, דלקת, האגה, זכרון, מזגימה, רטבים, מתמחה, סבר, המאוב, בחול, הכתלים, מתחנה, הנאחזון, גפדים, המפתחה, להתקבב, גבינה, הגבינה, גדר, בגדר

הפועל

מאפייניו הפעול

השורש

השורש הוא המרכיב הבסיסי של המילים בעברית, והוא מכיל את המשמעות הבסיסית של המילה. השורש מורכב בדרך כלל משלושה עיצורים, הקוראים לפי סדר האותיות במילה - פֶעַל (פ' הפועל, ע' הפועל, ל' הפועל). בעברית יש גם שורשים בני ארבעה עיצורים. לדוגמה: פ-ר-ס-ם, ד-ר-ב-ן, ד-ג-מ-ן.

המוסיפות

המוסיפות הן אוטיות הנוספות לעיצורי השורש:
לפני השורש (תחילות) - **הלביש**, **אלמד**, **מעלם**, **נשבר**, **ספר**, **כתב** (אוטיות האמנית או: האמנת').
בין אוטיות השורש (תוכיות) - **הלביש**, **כותב** (התוכיות בפועל הן "ו" ו-"י").
לאחר אוטיות השורש (סופיות) - **אכלתי**, **למדת**, **עבדת**, **שמרת**, **דברנו**, **שברג**, **הלבשתם**.

המבנה

המבנה הוא תבנית קבועה של תוכה "יזקקים" שורשים שונים. כל הפעלים השبيחים לבניין מסוים הם בעלי תבנית אחידה. קיימים בעברית שבעה בניינים: קל, נפל, הפעיל, הופעל, פועל והתפעל.

קל -	פָּקָד	שְׁמַר	סִפְר	פִּיעֵל -	בְּנִי
נפל -	נְפָלָה	נְשִׁמֶר	סִפְר	פֻּועֵל -	בְּנִי
הפעיל -	הַבְּעִיר	הַפְּקִיד	הַתְּלִבְשָׁה	הַתְּפִעֵל -	הַתְּלִבְשָׁה
הופעל -	הַבְּעִיר	הַפְּקִיד			

הזמן

קיימים שלושה זמנים: עבר, הוות (בינוני), עתיד.
 כמו כן קיימות שתי דרכים נוספות: ציווי (דרך להבעת פקודה) ומקור נתוי (שם הפועל).
 ציוון הזמן של הפועל נעשה באמצעות המוסיפות.

האגף

קיימים בעברית שלושה גופים. כל אחד מהם מופיע בצורת יחיד ורבים בזכר ובנקבה.

גוף ראשון	גוף שני	גוף שלישי
יחיד	רבים	רבים
מדברים/ות	מדברים/ות	מדברים/ות
נוכחת	נוכחים	נוכחות
נסתרת	נסתרים	נסתרות
נסתור	נסתור	נסתור

אזרת השלמים

ברין הפעיל

בבנייה הפעיל נוספת מוסיפה לפני עיצורי השורש בכל הזמנים.
עה"פ מנוקדת בחיריק מלא בכל הזמנים, אך לא בכל הגופים.

הדגם של הבניין: **הַמְּפֻקִיד**

הפקיד	בעבר אותן התחלית היא "ה", והיא מנוקדת בחיריק. פה"פ מנוקדת בשווה נח.	1.
מפקיד	בשאר הזמנים אותן התחלית (ביבוני - מ, בעtid - אית"ן) מנוקדת בפתח.	2.
יפקיד	פה"פ מנוקדת בשווה נח.	

מקור נתוי - **למה פקיד**
הסבר למושג "שם פעולה" מופיע בפרק שם העצם.
שמות פעולה - הבדל, הפકדה, הבחנה

תרגיל 1

במשפטים שלפניכם נתחו את הפעלים לפי שורש ובניין.
בחרו חמשה פעלים וכתבו את שם הפועל ואת שם הפעולה שלהם.

9. האם **תדריכי** אותנו? .1. המילון **הגדיר** את המילה.
10. אל **תבחןשו** את השואה. .2. האם **הדקשת** את החומר?
11. אל **תרחקנה** לлечת. .3. **הפרדתי** בין החברים רבים.
12. **השלם** את המשפט. .4. המרצה **מסביר** את פירוש המילה.
13. **הכתבו** לי את המעו. .5. היא **מושלימה** את המשימה.
14. **הפסקנה** לחקירה. .6. אנו **מפגישות** ביניהם.
15. הוא בקש **להכתב** את המילה. .7. **אפקיד** את הכסף בבנק.
16. אני רוצה **להרקייד** אתכם. .8. הם **ישביתו** את המפעל.

ברין הופעל

בבנייה הופעל נוספת מוספית לפני אותיות השורש.

הגם של הבניין: **הַסְּבִּיל**

האות התחלית בכל הזמנים מנוקדת בקיבוץ. פה"פ מנוקדת בשווה נח. **הַפְּקָד**, **מַפְּקָד**, **אַפְּקָד**. שם פעולה - **מִרְכָּבּוֹת**

בבנייה הופעל הוא בניין **סְבִּיל** לבניין הפעיל. בניין סביל הוא בניין המצין קבלת פעולה. לבניין סビル אין צורת ציוי מסוים שאו אפשר לצות על קבלת הפעולה. כמו כן לבניין סビル אין מקור טבעי.

תרגיל 2

בשני החלקים שלפניכם יש משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

חלק א - נתחו את הפעלים לפי שורש ובניין.

1. הביטוי **הַסְּבִּר** בשיעור.
 2. שכרו **יִגְדַּל** בעתיד.
 3. הסרט **מִסְרָט** ביום אלוה.
 4. הנערה **תִּזְפֶּר** בספר החדש.
 5. המשימות **תְּחִלֵּפָה**.
6. חשוב **לְהַפְּסִיק** את הרעם.
 7. החבילה החשודה **מִשְׁמַדָּת**.
 8. האישה **הַפְּטִירָה** כמה משפטים.
 9. אנו **מִפְּרִידּוֹת** בין האריזה לתוכן.
 10. המנהלת **מִכְתִּיבָה** את המכתב.

חלק ב - נתחו את הפעלים המודגשים לפי שורש, בניין וזמן. לכל פועל בהפעיל הוסיף שם פעולה כרצונכם.

1. האירור **מִצְפָּד** לך.
 2. הוא **מִשְׁקִיף** על הנוף.
 3. האינסולין **יִזְרֹק** לגופו.
 4. יעל **מִתְרִימָה** למשך ניכים.
 5. ההוראות **הַסְּבִּרוּ לָנוּ**.
6. הפרה החלה **לְהַמְלִיט**.
 7. השירים **מִקְדְּשִׁים** לך.
 8. **תִּקְדִּישָׁו** לנושא זה מחשבה.
 9. הפרק **הַכְּתָבָה** על ידי המרצה.
 10. התמונות **מִשְׁלָמוֹת** בעיני.

ברין רפאל

הדוגמא של הבניין בעבר וবבנוני: נִזְמָן

נשמר * נשמר	<p>האות "נ" המציינת את הבניין, מופיעה לפני אותיות השורש בעבר וביבוני.</p> <p>היא מנוקדת בחיריק, ופה"פ בשוווא נח.</p>	1.
ישמר אשמר	<p>בעתיד, במצווי ובמקור נטו התחיליות ית"ן מנוקדות בחיריק, ופה"פ בקמץ ודגש (חד"ק).</p> <p>האות התחילתית "א" מנוקדת בסגול, ופה"פ - בדges ובקמץ (סד"ק).</p>	2.

מקור נתוי - להשمر

* בעבר נסתור עה "פ" מנוקדת בפתח (נשמר), ואילו במבנהו ייחיד עה "פ" מנוקדת בקמץ (נשמר).

הסיבה להופעת הדגש במבנה נפאל תיאור התהליך מוצג לצורך זיהוי הבניין.

בעתיד, בציורי ובמקור נטווי חלה הידמות מלאה (של "נ" הבניין) - הוגה אחד מידה להגה שני עד כדי היעלמותו. במקום ההגה שהידמה בא דגש חזק משלים (המציאו את העיצור החסר).

הידמות מלאה
הידמות מלאה הבלעת עיצור
* ינשמר * ינשמר * ינשמר (עתיד) ינשמר (עבר)

3 מילון

נתרחו את הפעלים לפי שורש ובגינו.

.1.	הכבד נשבָר לרסיסים.
.2.	הרשות נמְתַחָה בחצר.
.3.	הפריטים נבְדָלו זה מזה.
.4.	נכבלת לשוטר עקב מעשייך.
.5.	האם נרתמת למשימה?
.6.	הוא נשפט על מעשיו.
.7.	את נדרשת לשותך פוללה.
.8.	העלים נסְחָפִים בזרם.
.9.	אנו נזְפֹרֹת בימים עברו.

תרגומים 4

חלק א

לפניכם משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
קראו את המשפטים ובצעו במחברתכם את המשימות א-ה שאחריהם.

6. **לבשתי** את הילד.
 7. הדפים **פזרו** זה מזה.
 8. **בדלה** בין שני המקרים.
 9. המורה **מכתיב** את החומר.
 10. היא **נשמרת** לנפשה.
 1. הסרט **צמד** לבגד.
 2. הכסף **פקד** בבנק.
 3. האם **רוחיקה** את הכלב.
 4. متى **פסיק** הרעש?
 5. החנות **נסגרה** הבוקר.
- א. ציינו את השורש של כל אחד מן הפעלים.
ב. ציינו את הבנייה של כל אחד מן הפעלים.
ג. ציינו את הגוף של הפעלים **רוחיקה**, **פסיק**, **לבשתי**, **בדלה**.
ד. כתבו את שם הפועל של הפעלים **נסגרה**, **לבשתי**, **נשמרת**.
ה. כתבו את שם הפעולה של הפעלים **צמד**, **רוחיקה**, **בדלה**, **מכתיב**.

חלק ב

לפניכם משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.
קראו את המשפטים ובצעו במחברתכם את המשימות א-ה שאחריהם.

7. צעדיך **מגבילים** בשל הכאב.
8. היא **נבדקה** על ידי הרופא.
9. החיליל **נקד** מביסיסו.
10. **קדמתם** להגיע לישיבה.
11. **סידרו** את ענייניכם.
12. הנקודה **מצוירת** במסמן.
1. **משכנו** בדרכנו.
2. **נתקלנו** באבן ונפלנו.
3. **נזכרתם** בחוויות הנהדרות.
4. הרعش **הריגש** בכל מקום.
5. לא רציתי **להטריד** אתכם.
6. **נדגיש** את הצעד העיקרי.

- א. העתיקו למחברתכם את הפעלים המופיעים בגוף مدברים. (תוכלו לציין את מספר המשפט בלבד)
ב. העתיקו למחברתכם את הפעלים שהם בזמן ביןוני (הוא).
ג. מיינו את הפעלים לפי בנייניהם. תנו כותרת לכל קבוצה.
ד. כתבו את שם הפועל של הפעלים **משכנו**, **נתקלנו**, **נבדקה**, **סידרו**,
ה. כתבו את שם הפעולה של הפעלים **להמשיך**, **נקד**, **קדמתם**, **סידרו**.

בנין קל

הדגם של הבניין: □ □ □

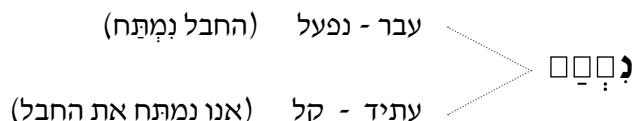
שְׁמַרְתִּי יכלתי	1. בנטית העבר אין תחיליות, אלא רק סופיות המציגות את הגוף. בעבר קיימת נטיה נוספת (משקל פועל).
שׁוֹמֵר יִשְׁן יכל שָׁמֹור	2. במבנה קיימים ארבעה משקלים: פועל, פועל, פועל ו-פועל. (מבנה פועל מציין מצב)
אֲשֶׁר אָלָמָד	3. בזמן עתיד קיימים לבניין קל שני משקלים: א-פועל וא-פועל. בשני המשקלים אותןיות "ית"ן" מנוקדת בחיריק (ה"א" בסגול), ופה"פ בשווה נח.
שְׁמֹר לִמְדָה	4. גם במצווי יש שני משקלים: פועל ו-פועל.

מקור נתוי - לשמר
מקור נתוי לבניין קל ניתה על דרך משקל א-פועל: לשמה, לרך, לרקב!!!
רק הפועל לשפֶב ניתה על דרך משקל א-פועל.

שמות פעולה - שמירה, אחזק, שרפה

- פעלים המופיעים ללא תחילית, ופה"פ מנוקדת בשווה, שייכים תמיד לבניין קל: פתוּבִים, בְּדַקְתִּים, ישנה.

ניתוח צורות דומות / זהות

הבלעת עיצור

הבלעת עיצור נלמדת לצורך זיהוי השורש והבנייה.
עיצור אחד "בולע" את העיצור הקודם הזהה לו שהיה מנוקד בשווה נח.
כasher לה"פ היא "נ" או "ת" ומנווקדת בשווה נח, ואחריה עיצור זהה (המצין את הגוף), לה"פ נבלעת בעיצור שאחריה
ובמקום העיצור שנבלע יבוא DAGASH CHOK MASHLIM.

לפי שְׁמַרְנוּ מצפים לו * יִשְׁגַּנוּ ← יִשְׁגַּנוּ

לפי שְׁמַרְתִּי מצפים לו * לִפְתַּתִּי ← לִפְתַּתִּי

הערה: התופעה "הבלעת עיצור" קיימת בכל הבניינים, ולא רק לבניין קל.

הפועל - הבחןו באיש הזר. הפתתי ממשקל עשרה קילוגרמים.

הפועל - הצמינו לאירוף. הנחתם בשדה פתוחה.

הפועל - השבוע נבחנו בלשון. מדוע נבעת מפני המראה?

מבחן 4

נתחו את הפעלים המודגשים לפי שורש ובנין.

<p>23. אל תסמכנה עליון.
24. פרשנה את העוגה.
25. האם שכחתם את תפקידכם?
26. נפקד על החיליל להסתער.
27. ברתי עמו ברית.
28. אל תטמנה ידיכן בכיסים.
29. האם קשרתם את הצורור?
30. תלשנה את הדף.
31. הינה תזקנה בשלווה.
32. שבתם יחד עם האחיות.
33. הינה תלמדנה בעל פה את הפסוקים.</p>	<p>12. אכלי את הכריך.
13. למדנה היטב.
14. אנו יכולות לעשות זאת.
15. היא גדלה בבית חמ.
16. אתם שקטים למדני.
17. הוא דבק במשימותו.
18. אַזְפֵּר את דבריך.
19. אל תשפט אותו לחומרה.
20. המפה ורקומה בחוט זהב.
21. המנות ספרות.
22. המנהל יקבע את סדר היום.
23. הינה תלבשנה בגד שחור.</p>
	<p>1. סגרנו את הדלת.
2. השומרים בדקו את הבניין.
3. שכבותי על מיטתתי.
4. שברותם את הכווס.
5. היא מוגברת פרחים.
6. הפעלים שובטים.
7. הן תופרות בגדים חדשים.
8. הcadור ישבר את החלון.
9. האם תספרי את הנוכחים?
10. האם תבדקו את דרכונו?
11. אל תלבשנה בגד שחור.</p>

מבחן 5

נתחו את השורש ואת הבניין של כל אחד מון הפעלים שלפניכם (קל, נפועל, הפעיל והופעל).

<p>14. אצבעותני נצבעו במלקחים.
15. האם תלשינו על מי שגרם את הנזק?
16. האם פקדתם על החיליל להתייצב לשמירה?
17. הנער הרשים את המרצים בידיעותיו.
18. חברת הכנסת מתקייפה את יריבותיה.
19. יש לרשם את הילדים לקיטינה עוד השבוע.
20. השמלות יפרמו בגל החות הדק.
21. תפסתם את הרעיון במהירות.
22. האב משקיט את בנו הקטן.
23. הגלריה תשגר כדי להכינה לפתיחת חודה.
24. הסטודנטים נסחפים אל תוך דיון סוער.
25. תוכאות הבדיקה השמדו בטעות.</p> | <p>1. הנער שפך בטיעות חומרה על מכנסיו.
2. התינוקות הקסימו את הנוכחים.
3. הפרטים גשלפים מתוך המאגר.
4. קבענו להפגש לפני היציאה לטויל.
5. הצדקה את היעדרותי.
6. המסמכים יצפנו בקוד מיווח.
7. האמניות ת謹רננה את צויריהן בתערוכה.
8. שכני התקין צלחת לוויין על הגג.
9. טמעו את כתבי הקודש הקרוועים באדמה.
10. התלמידים שלפו רעיונות מקוריים.
11. הסבתות תסרגנה כובע צמר לחיללים.
12. הצלילים מגבירים לדרישת הקהלה.
13. האם התרממתם היום לאקי"ם?</p> |
|---|---|

תרגיל 6

1. לפניכם טבלה המכילה משפטים, וביהם פעלים.

א. ציינו במחברתכם את **השורש** ואת **הבניין** של כל אחד מן הפעלים שבעמודה הימנית.

ב. מהעמודה "מילים נוספות" בחרו מילה מאותו **שורש**, אך **בבניין אחר**.

מילים נוספות	הפועל
שוכחים, נִשְׁחַח, נִשְׁכָּחַ, תִּשְׁכַּחַ	(1) הנער חושש כי ישכח את מה שלמד.
תשבר, נִשְׁבָּרָג, יִשְׁבָּרָג, לְהִשְׁבָּרָג	(2) לא נשבר למורות התנאים הקשים.
מִזְגָּתָם, מִזְגָּוֹג, נִמְזָגָג, מִזְגָּג	(3) אנו نمזג את התמיisha לתוך המבחן.
מִפְרַדָּת, יִפְרַדָּג, תִּפְרַדָּגָה, יִפְרַדָּגָה	(4) הפרדתם לשתי קבוצות.
מִטְרִידָה, תִּטְרִידָה, מִטְרִידָת, נִטְרִידָה	(5) שניים הטרידו את האדם תופעת אלו.

2. לפניכם ארבעה פעלים המשובצים בתוך משפטים:

(1) האם **תגלו** לארך המדרון?

(2) האם **כפת** את ידיו של העציר?

(3) עליינו **להפיגים** את המצב החדש.

(4) **קשרי** בעדינות את הלולב, את הערביה ואת הדס לקרהת תפילת החג.

א. איזה פועל **יוצא** דופן מבינת הבניין? ומהו הבניין שלו?

ב. מהו הבניין של שאר הפעלים?

בתרגילו השווהה בין פעלים מומלץ
להיעזר בדוגמה הטבלה של פניכם:

(1) נושא	(2) נושא
	השורש
	הבניין
	הגוף
	הזמן

3. לפניכם זוג של משפטיים, וביהם מודגשים פעלים מאותו שורש.

(1) בפגישה **נשאל** אתכם על ההכנות לטיול.

(2) התלמיד **נשאל** על ידי המורה על החומר שנלמד.

א. ציינו את **הבניין** של כל אחד מהפעלים המודגשים.

ב. ציינו את **הזמן** ואת **הגוף** של כל אחד מן הפעלים.

4. לפניכם משפטיים, וביהם פעלים. כתבו במחברתכם את **השורש** ואת **הבניין** שלהם.

ליד כל פועל כתבו פועל **מאותו שורש**, אך **בבניין אחר** וציינו את בניינו.

(3) אתה **ממשיך** את דרכנו? (1) האם **פרתם** את העץ שנרכב?

(4) הרוחות **פסיקנה** בשעות הערב. (2) המשימה הזו **מרחבת**.

5. לפניכם שני משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.

(1) הפעלים **taboo** לשפר את תנאי העבודה במפעל. (2) חז"ל **taboo** מטבעות לשון רבים.

כתבו במחברתכם את **השורש** של כל אחד מן הפעלים ואת **הבניין המשותף** שלהם.

הבנייהים הדגושים (הכבדים)

הבנייהים הדגושים הם הבניהים פועל, פועל והתפעל. בניינים אלה מופיעים דגש חזק תבניתי בעה"פ. דגש חזק תבניתי - דגש המציג תבנית קבועה. השורש המקורי של המילה נשמר בשלהוטו.

ברין פאל (פועל)

הדגם של הבניין: □ □ ▪ □

סִפְר	פה"פ בעבר מנוקדת בחיריק, ועה"פ - בדגש חזק תבניתי.	.1
מִסְפֵּר יִסְפֵּר אַסְפֵּר	בבינוי ובעתיד התחליות מנוקדות בשווא, פה"פ - בפתח, ועה"פ - בדגש חזק תבניתי.	.2
סִפְר	בצויו פה"פ מנוקדת בפתח, ועה"פ - בדגש חזק תבניתי.	.3

מקור נטוי - לספר

שמות פעולה - ספר בקשה

תרגיל 1

לפניכם משפטים, בהםם פעלים. נתחו את הפעלים לפי שורש ובניין.

13. היא רוצה **לאפֶר** את השחקנית.
14. המנהלים **ימזֹגו** את שתי החברות.
15. חשוב **למְבָרֵר** סיפור קצר.
16. אני **מַאשֵּׁר** את בקשתך.
17. הנתונים **יאזֹנו** את הביקורת.
18. **גַּבְשָׁנו** תוכנית פעולה.
7. האב **פִּינְק** את ילדיו.
8. הם **דְּבָרוּ** בנועם.
9. הנערה **שְׁלָמָה** עברו הבגד.
10. גַּדְלִי את הירקות בגינה.
11. קָרְנָה בדבריכן.
12. גַּדְרוּ את החצר.

תרגיל 2

חלק א - נתחו את הפעלים לפי שורש ובניין.

13. הנושאים **ידְגַּמוּ** באמצעות מצגת.
14. התאומות **תְּפִנְדִּנָה** לכיתות שונות.
15. הכלים **יִבְרִיקוּ** לאחר הניקיון.
16. גדרות השיחים **צָוֹמֹת** בצורה נאה.
17. המכסה **יִפְרֹד** ממך כתע.
18. החולקים **הַפְשְׁטוּ** והושכבו במיטות.
7. אני רוצה **לְבַקֵּשׁ** בקשה מיוחדת.
8. המצלמה **מִבְזִיקָה** אור בוהק.
9. נאיר את הסיפור.
10. אני יכול **לְפַטֵּר** אותך מן החובה.
11. אין רשות **לְפֹזֵר** את המסמכים.
12. השחקנים **בְּדֻרוּ** את הקהל.

חלק ב

לפניכם משפטים, ובהם פעלים מודגשים. קראו את המשפטים, ובצעו במחברתכם את המשימות א-ה שאחריהם.

1. היא **مبرיאה** לאחר המחללה.
2. מתי **טרבבי** על האופניים?
3. הם **פטריפים** אותנו.
4. בחרנו את הנערדים.
5. אתן **טפלנה** לעוז השמים.
6. המוכרים **יאפסו** את המשקל.

א. מיינו את הפעלים **לפי בניינים**. תנו כוורת לכל קבוצה.

ב. ציינו את **השורש** של **כל אחד** מן הפעלים.

ג. העתיקו למחברתכם את הפעלים המופיעים בזמן **בינוני**.

ד. העתיקו למחברתכם את הפעלים המופיעים בזמן **עתיד**.

ה. כתבו את צורת **שם הפועל** של **כל אחד** מן הפעלים.

חלק ג

לפניכם משפטים, ובהם פעלים מודגשים. קראו את המשפטים, ובצעו במחברתכם את המשימות א-ה שאחריהם.

1. את **תציגי** את צדי הריקוד.
2. **מכרתוי** את כל הצד שברשותי.
3. הם **יבדקיו** בין طفل לעיקר.
4. **הצפנו** את הסודות.
5. הילדים **מדלגים** בין השלוויות.
6. הוא **יתפש** אם יעשה רעש.
7. האם **גבשתם** דעה בעניין?
8. **סגורו** את התריסים, בבקשה.
9. מחר **אזרז** דשן סביב העצים.
10. היא **גדלה** בעולם שמנני.

א. ציינו את **השורש** ואת **הבניין** של **כל אחד** מן הפעלים.

ב. מיינו את הפעלים המודגשים **לפי הזמן**. תנו כוורת לכל קבוצה.

ג. כתבו את כל הפעלים המופיעים **בגוף נסתרים**.

ד. כתבו את כל הפעלים המופיעים **בגוף נוכחים**.

ה. כתבו את **שם הפעולה** של הפעלים **תציגי**, **יבדקיו**, **מדלגים**, **גבשתם**, **גדלה**.

ברין פעל (פועל)

הדגם של הבניין: □ □ □

סִפְר	פה"פ בעבר מנוקדת בקיבוץ, ועה"פ - בדגש חזק תבניתית.	1.
מִסְפֵּר יָסַפֵּר אָסַפֵּר	בבינוי ובעתיד התחליות מנוקדות בשווה, פה"פ - בקיבוץ, ועה"פ - בדגש חזק תבניתית.	2.

שמות פעולה - **מיון מציגות**

• **בנייה** פועל הוא **מבנה סביר לבניין פועל**, لكن אין לו צורת ציורי ואין מקור טבעי.

הבחנה בין פועל להופעל

בבנייה פועל הקיבוץ הוא בפה"פ, כלומר הקיבוץ תמיד באותו אוטו.

בבנייה הופעל הקיבוץ הוא בתקופת, כלומר אותן המנוחות בקבוץ משתנה בנטיה. **הגדל, מגדל, יגדל.**

תרגיל 3

חלק א - לפניכם משפטים, בהם פעלים מודגשים. ציינו במחברתכם את **השורש** ואת **הבניין** של כל אחד מהפעלים.

5. החולצות מִקְפָּלוֹת בארון.	1. הטילו בַּטֵּל בהתרעה קצחה.
6. כל הכתבות תְּקִבְצָנָה באוגדן.	2. אֲתָרֶנוּ באמצעות מכשיר האיתורן.
7. הכתבה תְּפִסְקָה הحلכה.	3. הילדה מִסְגָּרָת בתוך עצמה.
8. מדוע איינכם מַרְפִּזִים ?	4. הסרט מְצֻלָּם באוזור זה.

חלק ב - ציינו את **השורש** ואת **הבניין** של כל אחד מהפעלים. הבחינו בין פעלים בניין הופעל לבין פעלים בניין פועל.

7. המנהלות תְּזִמְנָה לישיבה.	1. המכונית מִתְהַקֵּנָת במוסך.
8. נשים אלו מִכְבָּדוֹת .	2. המסגרת מִתְהַקֵּנָת סביב התמונה.
9. הילדים מִחְבְּקִים על ידי הוריהם.	3. החדר יִסְדַּר מיד.
10. הכנס הכספי מִכְפָּל .	4. עניין יִסְדַּר בקרוב.
11. הסחרות יַבְטַחוּ לפני משלוחן לחו"ל.	5. כולכם תְּכַנְסָו באולם הספרות.
12. התנאים יַבְטַחוּ בחוזה.	6. התלמידה שְׁלַבָּה בכיתה חדשה.

חלק ג - לפניכם משפטים, בהם פעלים מודגשים. בצעו במחברתכם את המשימות א-ה שאחריהם.

הו תְּגִבְרִנָה את המאמצים.	1. הטענות בְּרוּכָות זו בזו.
בדקו את עבודותיכם.	2. הַזְקָנוּ מצער.
טבלנה את ידיכן במים.	3. כולם נִקְבְּצָו לאכאן.
הברית תִּפְרַת בזמן הקروب.	4. פְּדַקְיוּ את רצויות המושב.
כל החופשות מִבְטָלוֹת .	5. הדפים מִכְנָסִים לאוגדן.

א. מיינו את הפעלים **לפי בנייניהם**. תנו כתורת לכל קבוצה.

ב. ציינו את **השורש** של כל אחד מן הפעלים.

ג. העתיקו למחברתכם את הפעלים שהם על **דרך הציוני**.

ד. העתיקו למחברתכם את הפעלים המופיעים בגוף **nocחות**.

ה. כתבו את צורת **שם הפועל** ואת **שם הפעולה** של הפעלים **ברוכות**, **פְּדַקְיוּ**, **תְּגִבְרִנָה**, **בְּדַקְוּ**.

תרגיל 4

חלק א - לפניכם משפטים (1)-(5). כתבו ממחברתכם את השורש ואת המבנה שלהם. ליד כל פועל כתבו פועל מאותו שורש, אך במבנה אחר וציינו את בניינו.

- (1) מדוע את מתקייפה אוטי?
- (2) נערות אלו מגדלות וחסונות.
- (3) סלקנו את הפסולת מהחצר.
- (4) התכוונות החיויבות משרשות בקרבן.
- (5) הטעחים מטגנים את הקציצות.

חלק ב - לפניכם טבלה. העתיקו את הטבלה למחברתכם והשלימו אותה.
בכל שורה השלימו את המילים החסרות על פי אותו שורש ואותו מבניין של המילה הנtauונה.
(הוסיפו ניקוד חלקו במילה שיכולה להיקרא בכמה דרכים. היעזרו בדוגמה)

שם הפועל	הפועל	שם הפעולה
לְסַפּוּן	-----	-----
לְמִפְרִישׁ	-----	-----
-----	-----	כְּנִיסָה
-----	מִסְפֵּר	-----
-----	-----	הַסְכָם

שם הפועל	הפועל	שם הפעולה
לְהַפְקִיד	הַפְקִיד	הַפְקִידה
לְקַרְסֵס	-----	-----
-----	מִתְנָן	-----
-----	-----	הַמִּתְנָה
לְרַקְד	-----	רַקְד

בנין התפעל

הדגים של הבניין: **ה תְּפִלְבִּגְתִּים**

התלבבש מתלבבש יתלבבש אתלבבש	בבנייה התפעל קיימות <u>שתי</u> תחיליות בכל הזמנים: הת , מת , אית" + ת . פה"פ מנוקדת בפתח, ועה"פ - בדגש חזק תבניתי.
--	---

מקור טבעי - **להتلבבש**

שמות פעולה - **התלבשות**

תרגיל 5

חלק א - לפניכם משפטים, ובהם פעלים מודגשים. נתחו את הפעלים לפי שורש ובניין.

1	הילד התרגש מאוד.	5	בפורים אנו מתחפשים לאחרים.	9	ה תטפרו לערכיהם חיוביים!
2	בכיתתנו התגבשו קבוצות ללימוד.	6	החוגה מתאפסת בכל שעה.	10	ה התפקיד בדברי!
3	ה התרגلت לתנאים החדשניים.	7	לא א תפזר . אתה מקד עיקר.	11	הם הتعلמו מעצתי.
4	הן מתפקידות בעבודתנו.	8	הו תתקדמות בדרכן.	12	ונקשור הביתה שנגע לעידנו.

חלק ב

קראו את המשפטים וביצעו במחברתכם את המשימות שאחריהם.

1	הנופים הקסימו אותנו.	5	טמנו את האוצר במערה.	3	מזג האויר מרפץ על הבאות.
2	התקדמנו בחומר.	6	ההקלטה הפסיקה באמצע.	4	החותמת תסגר בקרוב.

א. צינו את **השורש** ואת **ال בניין** של כל פועל מודגם.

ב. העתיקו למחברתכם את הפעלים שזמינים עבר.

ג. העתיקו למחברתכם את הפעלים המופיעים בגוף מדברים.

ד. כתבו את צורת שם הפועל של הפעלים **הקסימו**, **התקדmeno**, **טמנו**, **תסגר**.

חלק ג

קראו את המשפטים וביצעו במחברתכם את המשימות שאחריהם.

1	כולנו מתקשטים לקראת האירע.	5	הקטעים מפסיקים כהלה.	6	הכינרת מתיבשת עקב הבצורת.
2	חפשו את הספר, בבקשתה.	7	הם תלושים מן המציאות.	8	הם התגברו על המכשולים.
3	הפקידו את החומר בכיספה.				
4	אנו נשלף הפתעות מהכווע.				

א. צינו את **השורש** ואת **البنيין** של כל אחד מן הפעלים.

ב. צינו את זמן של כל אחד מן הפעלים.

ג. כתבו את שם הפעולה של הפעלים **מתקשטים**, **חפשו**, **הפקידו**, **נשלף**, **מתיבשת**, **تلושים**.

שינויים בבניין התפעל

1. פעלים שפה"פ מפרידה בין שתי התחליות, מופיעים רק במבנה התפעל: **הסתפר** (ס-פ-ר), **משתלב** (ש-ל-ב).
2. כל פועל הפותח ב- **ב** **ז** = בניין התפעל. **ה**ז**דמן** - **ה**ז**ד** = בניין התפעל.
3. כל פועל הפותח ב- **ב** **צ** = בניין התפעל. **ה**צ**טלים** - **ה**צ**ט** = בניין התפעל.
4. כל פועל הפותח ב- **ב** **מ** **ד** **ז** (**מוספית**, **דגש**, **דגש**) = התפעל: **ה**טפם****, **י**זבָּר****, **מ**טגן****

חלק א

נתחו את הפעלים שלפניכם לפי שורש, בניין, זמן וגוף.
(זהו את השינוי שחל בפועל, והיעזרו בו לאייה השורש והבניין)

- 1 התפקיד **האטטמק** בשימוש.
- 2 בפח מתחאת לתיבה **האטטברו** תלונות רבות.
- 3 אחרי **שתסתקון**, שטוף את הגוף.
- 4 הם **נוזדמננו** למקום התאוננה.
- 5 עשן רב **מטפמר** מן המדרורה.
- 6 **הזכינו** בינייכם על תוקף החזואה!
- 7 הכתיתה (השניצל) **מטגנת** במחבתת.
- 8 עליינו **להזכיר** בעניין זה.
- 9 **האטדקתי** על מעשיי.
- 10 **האטדקתי** את מעשיי.

חלק ב - נתחו את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים שלפניכם (פיועל, פועל והתפעל).

- 10 אסור **להתנaze** מדברי כסילים.
- 11 לצערנו, **קצרו** ימי החופשה.
- 12 **תפלוי** את הסلطן!
- 13 המשפטים **מפסקים** כהלכה.
- 14 **האטטלמתי** ליד הקותל המערבי.
- 15 האם **תחדרשי** את הריהוט?
- 16 הם **האטדקעו** על מעשייהם.
- 17 **מטגע** את התנהגות הילדיים.
- 18 הנאים **התפם** בבית המשפט.
- 1 **התנדבנו** לשרת בעירית פיתוח.
- 2 מחקר זה **מרפeo** על חשיבות מקורית.
- 3 **אלמננו** בכניסה למוזאון.
- 4 אחיו **משתלם** בתחום המדעים.
- 5 החילلت **מיזדקפת** לשמע הפקרדה.
- 6 האחים **מטפליים** בהוריהם במסירות.
- 7 הן **מספנות** את הדרך על המפה.
- 8 התלמידים **מזגו** בין שני טקסטים.
- 9 החוסים **מטפליים** בצדקה מסורת.

□ אוצרת השלמים - טבלת סיכום

לפניכם צורות היסוד (נסתר) של הבניינים בגורת השלמים.

שם פעולה	מקור נטוי	ציווי	עתיד	בינוי	עבר	
שמירה אחזק שְׁרָפָה	לשמר	שְׁמֹר לִמְדָ'	אֲשָׁמֵר אַלְמָד	שׁוֹמֵר יִשְׁן יִכּוֹל שְׁמוֹר	שְׁמֹר יְכַל	כל
נכודות הفردות		להשמר	השמר	ישמר (אֲשָׁמֵר)	נשמר	נפעל
הבדל הפקדה	להפקיד	הפקד	יפקד	מפקיד	הפקיד	הפעיל
מרקיבות			אפקד	מפקד	הפקד	הופעל
ספר בקשה	לספר	ספר	ישפר (אָסְפֵר)	מספר	ספר	פיועל
מייפות מציננות			ישפר (אָסְפֵר)	מספר	ספר	פועל
התלבשות	להתלבש	התלבש	יתלבש (אַתְלָבֵשׂ)	מתלבש	התלבש	התפעל

סיכום הדגשים בפועל

dagsh kl ba batotiot bg'd cp't cshan brash milha vachri shooana.

dagsh chok tavniti ba bavniyim piuel, pouel vahatfoul baha'af.

dagsh chok moshlim ba litzion havela shel uizor ou hidmatot uizor:

(1) bavniin nafuel baha'af litzion hidmatot "n" havyin.

(2) bchol havyin, casher la'ahaf zoha lmosafit shaachria.

תקינות בשימוש בשם המספר, באותיות השימוש ובמלות היחס

בנושא זה יש לעסוק באופן רציף לכל אורך השנה, שכן התרגול בנושא מתפרש על פני כל התכנים בספר. ראו תרגיל 1 המופיע בעמוד הבא. הכללים והתרגול של נושאים אלו נמצאים בספר בעמודים 148-155.

תרגיל 1 (תרגיל מסכם - כל הבנינים) התייחסו להגיה הנכונה של המספרים שבתרגיל.

1. לפניכם 4 זוגות של משפטים, ובכל משפט פועל מודגם. (כתבו את המספר במיללים)
- (ב) הילדים **אצטdkו** על מעשיהם.
(ב) היבולים **ינזקוו** כתוצאה ממזג האויר.
(ב) הילד **מפּנָם** מאד.
(ב) **דשנו** את השטח לקראת הזירעה.
1. (א) המרץ **משתלמת** בחו"ל.
2. (א) אכבעות הנגר **נצבעו** במהלך העבודה.
3. (א) הרוחים **משתקפים** לכל חברי הקיבוץ.
4. (א) הוועדה **תאמנה** את עדויות החוקרים.
- א. מצאו את זוג המשפטים שהפעלים שבהם אין זהים במבנה, העתיקו אותם למחברתכם וככתבו את המבנה של כל אחד מהפעלים.
- ב. העתיקו את מספר המשפט, וציינו מהו המבנה המשותף לכל צמד פעלים.
2. לפניכם **שש** / **שישה** משפטים, בהם פעלים מודגשים. (בחרו בזרה הנכונה של שם המספר)
- (4) יש **להבריק** את כלי הנחשות לפני הפסח.
(5) התלמידים **נתבקשו** להפנס לאולם.
(6) בניסוי זה אנו **נזהקקים** לחומר מיוחד.
1. (1) הם רקדו בתנועות **קצובות וمتאומות**.
(2) כל התכניות של **השתבש**.
(3) הבדג **התגונף** לאחר שעבדתי בגינה.
- א. העתיקו למחברתכם שלושה פעלים מאותו מבנה, וציינו את הבניין.
ב. העתיקו למחברתכם שני שמות פועל (מקור נטוי), וציינו את בנייניהם.
ג. ציינו את השורש ואת המבנה של הפעלים הנוראים.
3. לפניכם 4 משפטים, בהם פעלים מודגשים. (כתבו את המספר במיללים)
- (1) הפרי **אייננו**/ **איןנו** **מבשיל** מחוץ לעונה.
(2) הנברחת **תשתחף** באלייפות הקרובה.
(3) העובדים **ייפטרו** אם לא **ימצא** משקיע.
(4) מדיניות רבות **הלאימו** רכוש פרטי.
- א. כתבו את שם הפועל (המקור הנטוי) ואת שם הפעולה של כל אחד מהפעלים.
ב. **לפועל אחד אין** צורת מקור נטוי ושם פעולה. העתיקו אותו למחברתכם והסבירו קביעה זו.
4. לפניכם 3 משפטים, בהם פעלים מודגשים. (כתבו את המספר במיללים)
- (1) אנשים אלו **הזדקנו** עד מאד.
(2) הסטודנטיות **התקבצו** סביב המרץ.
(3) **מיזדמַנְת** לנו עתה עסקה מוצלחת.
- א. ציינו את המבנה המשותף של כל הפעלים.
ב. ציינו את השורש של כל אחד מן הפעלים.

בתרגילי השוואה בין פעלים מומלץ
להיעזר בדוגמת הטבלה.

(1) גַּנְעָל	(2) גַּנְעָל
השורש	
הבנייה	
הגוף	
הזמן	

לפניכם שני/שתי משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
(בחורו בצורה הנכונה של שם המספר)

- (1) אנו גַּנְעָל את חדר המחשב.
(2) הילד גַּנְעָל בחדר המחשב.

במה דומים ובמה שוניים שני הפעלים המודגשים?
(shoresh, בניין, זמן, גוף)

לפניכם שני/שתי עמודות של משפטי: באחת הפעלים מודגשים, ובשנייה שמות פועל מודגשים.

<p>לא תצליחו <u>לשִׁבְרָר</u> את רוחנו. יש <u>להַפְּרִיד</u> בין הרגש למחשבה. עליך <u>לטַקֵּן</u> את הבגד שקרעת! הוא נוהג <u>למְקַלִּיט</u> את עצמו.</p>	<p>החברות <u>מְנֻפִיקֹת</u> חברות הסברה. החילילות <u>סּוּרְקֹות</u> את השיטה. נשים אלה <u>יַזְדְּקִנו</u> בכבוד בזכות ילדיהן. <u>מְתַנוּ</u> את דעותינו. הקשתטי את גוש החומר.</p>
--	--

א. התאימו בין הפעלים לשמות הפועל באותו בניין, והעתיקו למחברתכם את הזוגות.
(שים לב: בטור הפעלים יש פועל אחד מיותר, בלי בן-זוג)

ב. ציינו את בניינו של כל זוג.

- לפניכם 4 משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.
(הגו בצורה תקנית את שם המספר)
- (1) הטבעות מִזְחָבּוֹת בידיו הצורף.
(2) הילומים לְפִשּׁוֹ במכונה חדשה.
(3) הביצה קֶלֶפֶת לפני אכילתה.
(4) נדַקְנוּ לפינה על ידי ההמון.
- א. ציינו את השורש והבנייה של כל אחד מן הפעלים.
ב. כתבו את צורתו הפעילה של כל אחד מן הפעלים, וציינו את הבניין הפעיל.
(שים על הגוף ועל הזמן של הפועל הנוכחי)
ג. איזה פועל יוצא דופן מבחינת הזמן? ציינו את הזמן שלו.

לפניכם 6 משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.
(הגו בצורה תקנית את שם המספר בהוראה ואת מילת היחס במשפט 6)

- (1) האיש המְפִמָּס והכְּחִיש את מעשיו.
(2) טענו את טענותינו בבית המשפט.
(3) הַלְּחָנוּ מגנינה מיוחדת בשביביהם.
(4) רון וدني, פְּרִסּוּ את המפה לקרהת הקידוש.
(5) סְחַטְנוּ את התפוזים שְׁנַקְטָפוּ הבוקר.
(6) הַלְּבָנוּ הקטן הַזְּדָבָב אחר אחיו.
- א. ציינו את הבנייה של כל אחד מן הפעלים.
ב. איזה פועל יוצא דופן מבחינת הזמן / הדריך? ציינו את הזמן / הדרך שלו.
ג. מה הזמן / הדרך המשותפים לשאר הפעלים?

9. לפניכם **שש** / **שישה** משפטים, וביהם פעלים מודגשים. (בחרו بصورة הנכונה של שם המספר)
- (1) המתנדבים יקְצַרُו את החיטה.
 - (4) האסטרונאוטים יגִיחֵטו את החללית.
 - (2) לבי דזֹאָב בעקבות המקה.
 - (5) התלמידים חוּשְׁשִׁים מה מבחון הקרב.
 - (3) הנערה מצִדְקַת את מעשהה.
 - (6) הנערה תסְרִיטֶת את סיפור חייה.
- א. מיינו את הפעלים לשטי קבוצות על פי הבניין, וציינו את בנייתה של כל קבוצה.
- ב. מיינו את הפעלים לשטי קבוצות על פי הזמן, וציינו את הזמן של כל קבוצה.
10. לפניכם **שני** / **שתי** משפטיים, וביהם פעלים מודגשים. (בחירה بصورة הנכונה של שם המספר)
- (1) נְסָלָח לו למרות מעשין.
 - (2) מעשהו לא נְסָלָח.
- א. במה דומים ובמה שונים שני הפעלים המודגשים? (שורש, בניין, זמן, גוף)
- ב. מצאו פועל נוסף שיש לו ניתוח כפול, וחקרו לו שני משפטיים (אחד לכל אפשרות ניתוח).
11. לפניכם **שני** משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.
- (1) בתיק חסוי זה הדקינו באולם סגור.
 - (2) למרות מעשהה הנערה מתפממת.
- במה דומים ובמה שונים שני הפעלים המודגשים? (שורש, בניין, זמן, גוף)
- ## תרגיל 2
- פועל לפי ההוראות בכל סעיף וסעיף.
1. **הדקינו** את הארון בחדר. הפעלים תקנו את הצנרת בבית הספר.
ציינו במה זהים הפעלים זה לזה (שורש, בניין, זמן, גוף).
2. איזה פועל מבין הפעלים הבאים נגזר מהשורש **ג-ד-ל**, בבניין הופעל, זמן הוועה, גוף רבים?
א. מגדלים ב. מגדלים ג. גודלו ד. יגדלו
3. **נקרע** את המכתב לאחר קרייאתו. הדף שהמכתב היה כתוב עליו, נקרע.
ציינו במה זהים הפעלים זה לזה (שורש, בניין, זמן, גוף).
4. **התאמנו** הבודק בחדר הכוורת. **התאמנו** את צבע המכנסיים לחולצה.
ציינו במה זהים הפעלים זה לזה (שורש, בניין, זמן, גוף).
5. הקיצוניים **התמתקנו** בעקבות המצב. אל תמתקינו להם זמן רב.
ציינו במה זהים הפעלים זה לזה (שורש, בניין, זמן, גוף).
6. תלמידים, **פסקו** את המשפטים! השופטים **פסקו** את דיןן של הנאים.
ציינו במה זהים הפעלים זה לזה (שורש, בניין, זמן, גוף).

דיקוי האיה באוצרת השלמים

1. במבנה קל בעבר בנוניים ובנוচחות פה"פ בשווה - **שְׁמַרְתֶּם**, **שְׁמַרְתָּן**. (חוק החיטוף - הסבר בתחתית העמוד)
 2. במבנה קל משקל פועל - **יְכַלְתִּי**, **יְכַלְתֶּם**.
 3. במבנה קל בינווני משקל פועל (המצין מצבים) - **יִשְׁנָן**, **יִשְׁנָה**, **יִשְׁגַּם**, **יִשְׁנוֹת**. גָּדֵל, גָּדְלָה, גָּדְלִים, גָּדְלֹות, **וְכוּ דְבָקָק**, **עֲמֵלָה**, **חַפְּצָה**.
 4. במבנה קל מקור נטוי על דרך משקל אָפֻעל - **לְשִׁמְרָה**, **לְרִפְבָּה**.
 5. במבנה קל ציווי - **שְׁמַרְיִי**, **שְׁמַרְיוֹן**.
 6. במבנה נפאל בצוויו התחלילית היא "ה" בחיריק - **הַשְּׁמָרָה**, **הַפְּנִסָּה**.
 7. במבנה הפעיל בעבר "ה" בחיריק - **הַפְּקִיד**, **הַלְּבִישׁ** (ולא ***הַפְּקִיד**).
 8. במבנה הפעיל בצוויו - **הַפְּקִד** את הכסף. (ולא ***הַפְּקִיד** את הכסף)
 9. את הדגשים יש לבדוק במקרים שלפניכם:
 - א. יש להකפיד על הגיאת דגשים קלים ב-**בכ"פ**: בראש מילה - **פָּזְרוֹתִי**, **בָּבֶד**. ואחריו שווה נח: **אָשְׁבָּר**, **לְתִפְרָר**, **נְשָׁפָר**.
 - ב. במבנה נפאל דגש בפה"פ (חד"ק) - **יְפָנָס**, **תְּבָדְקָו**, **יְבָשָׁל**, **לְהַפְּגָשָׁה**.
 - ג. בשאר המקרים אין צורך בבדיקה:
 - (1) במבנה קל - **שְׁבָרְתִּי**, **אֲכָפָנוֹ**, **שׂוֹבְרִים** (כמו **סְפָרְתִּי**, **סְפָרְנוֹ**, **סְפָרְרִים**).
 - (2) במבנה נפאל - **גְּמַחְד**, **יְסָפָרְגִּי**, **לְהַשְּׁבָּרָה** (כמו **יְתָפְסָה**, **לְהַסְּפָרָה**).
 - (3) במבנה הפעיל - **הַפְּחִיד**, **מְכַחֵּיל**, **לְמַכְחִישׁ** (כמו **הַפְּקִיד**, **מְפַקִּיד**, **לְהַפְּקִיד**).
 - (4) במבנה הופאל - **הַכְּבָד**, **מְכַחְשָׁש** (כמו **הַפְּקָד**, **מְפַקָּד**).
10. הגיאת "א" בעמידה
- (1) גוף מדבר פותח ב"א" תחילית- אני **אָשְׁמָר** (ולא אני ***יִשְׁמָר**).
 - (2) כדי לבדוק הגיאת נכונה של "א" -
- כאשר פועל פותח באות "א", כדאי לשנותו ל"ת" (מאחר שאיננו טועים בהגיאת התחלילית "ת").
- אם התחלילית "ת" מנוקדת בחיריק (ת), התחלילית "א" תנוקד בסגול (א').
- תְּשִׁמְרָה ← **אָשְׁמָר**, **תְּשִׁמְרָה** ← **אָשְׁמָרָה** **תְּתִלְבָשָׁה** ← **אָתְלִבָּשָׁה**
- אם התחלילית "ת" מנוקדת בשווה (ת), התחלילית "א" תנוקד בחתך פתח (א').
- תְּסִפְרָה** ← **אָסְפָר**, **תְּסִפְרָה** ← **אָסְפָר**

חוק החיטוף - תהליך שבו תנוונות גדולות (קמץ, צירה, חולם חסר) הופכות לשווה או לחטף, בהברות פתוחות הנמצאות במרקח שלוש הברות מן הטעם. ***שְׁ-מְרַ-תָּם** ← **שְׁ-מְרַ-תָּם**, ***יִ-שְׁ-נָה** ← **יִ-שְׁ-נָה**

מ附錄

חלק א

לפניכם משפטים, וביהם זוגות של פעלים מנוקדים. בכל זוג בחרו את הפעול שניקודו מעיד על הגייה נכונה. נמקו את בחירתכם באמצעות השוואת הפעול לפועל אחר, שאין טועים בהגייתו. ראו דוגמה.

דוגמה: אסור **לרכב / לרכיב** בשטח זה. הפעול הנכון **לרכיב**. יש להגות פועל זה כמו **לנסמר, לכתיב, לגזר**.

6. הבד **הכחיל / הפחיל** בכביסה.
 7. **הפנסי / פנסי** פנימה כדי שלא תירטבי.
 8. הם **שוכחים / שוכחים** את סדר הפעולות.
 9. זו זה של **חיות הולך ונמחד / נכחן**.
 10. הרשות **אומפות / אומפות** את החוק.
1. אני **אפגש / יפגש** היום עם נציג הוועד.
 2. הפקחים **לצדו / לפניו** את הצידים.
 3. עלבוניה זו **גוזלת / גדלה** בחממה.
 4. המרצה **הקריאת / הקרייה** חומר מעניין.
 5. **אדבר / אדבר** עם המנהלת בשבחך.

חלק ב

א. בכל משפט בחרו את הפעול שניקודו מעיד על הגייה נכונה.

ב. לכל פעולה בחלק זה מצאו פועל בחלק א שיש לו נימוק דומה. (לאחד המשפטים אין משפט מקביל בחלק א)

5. הם **יושגים / ישיגים** בשטח.
 6. **הכתרתי / הכתתרתי** את הבד החדש.
 7. אני **יבקש / אבקש** ממנה שידריך אותי.
 8. לצערנו, לא **יכלנו / יכלנו** לעוזר לנו.
1. הוא **דובק / דבק** במטרה.
 2. הם **הכחישו / הפחישו** את המעשה.
 3. הערב **אספר / אספר** לך סיוף.
 4. הוא **חוֹךְ / חוכם** בדעתו.

חלק ג

לפניכם משפטים, וביהם פעלים שהגיותם שגויה. תקנו את הדרוש תיקון. כתבו את הפעלים במחברתכם בניקוד חלקי המעיד על הגייה נכונה. הסבירו את תיקוניכם על סמך כליל הדגש הקל והדגש החזק.

6. המקום **נשכט**.
 7. השרים שלי **מפוצאים** לאחר האימון.
 8. זוג זה מעוניין **לשכט** דירה.
 9. הוא חשש **להפשל** במישימה.
 10. עלייך **לספר** את כל המשתתפים.
1. הענפים המסוכנים **יכרתו**.
 2. הנער **מפנס** בתוך עצמו.
 3. **כוננתי** את התיריר אל יעדו.
 4. הילד נהנה **לצפר**.
 5. **התכבד** במאפה הביתה!

חלק ד

לפניכם שני משפטיים, וביהם זוגות פעלים ומילוט יחס. בכל משפט בחרו את המילים המעידות על הגייה נכונה.

1. **שכחתם / שכחתם** את התקיק. האם תרצו שנשלח אותו **אליכם / אליכם**?
2. האם **בדקתו / בדקתו** את יומני הנוכחות? **בלעדיהם / בלבדם** לא יהיה לנו מעקב אחר התלמידים.

עבודה בזוגות

השפה הפיסוקית

לא ברור מתי, אבל בערך לפני חמיש עשרה שנים מישוה החליט לצמצם את מילון אבן שושן. נראה החליתו שהמילון כבד מאוד, וצריך לצמצם את כמות הפעלים בעברית לשולשה - תעשה, תשים ותביה. מישוה החליט שהעברית עשירה מדי, מכילה יותר מדי פעלים, וזה מעיק על המוח בזמן שלוחחים SMS או מעליות תומונות לפיסבוק.

דוגמאות:

משפחה שמתה: שמתה נעלים, שמתה כובע, שמתה מעיל, שמתה גרבאים, שמתה משקפיים, שמתה לו מכנס קצר.
משפחה עשתית: עשתי חביתה, עשתי עוגה, הוא עשה לי.

mishpachat habati lo merpacha, hoah habia li at ha-mespar, habia li at ha-ketavot, habati lo mchah.
 vashilob: lma habati lo mchah? ci hoah usha li: stotom. tov, shim neliyim vboea habita.

אני מנסה להעניק לבתי דר עושר לשוני, להראות לה שבברית יש פעלים מיוחדים כמעט לכל פעולה. הودעה מוסרים ולא מבאים, וגם מכנה נתונים ולא מבאים. הבעיה היא שאני נתקל בסביבה שאומרת "לשימים נעלים", ויש אף גננות שעדרין אומורות "לשימים כובע".

בvidן שלנו כל מה שמעמיך טיפה נחשב מיד לחפרנות ולפלצנות. בvidן שלנו השפה שאימצנו היא השפה הפיסיולוגית, שמטאיפינית בעיקר ב羸ק ב"חחחחחחחח" ו"שולוטתתתתתתתתת". בvidן שלנו השפה רודודה ושתוכה.

או נכוֹן שבני נוער יודעים להעביר וgeshot זה לזה גם בשפה הרדודה, ושאנחנו המבוגרים לא מבינים את ההבדל בין החחחחחחחחח-פחהחחחחחחחח, אבל לפחות שיעדו שאפשר לדבר אחרת.

וזו אני כABA לא מתיישב, ומתקן את DR בכל פעם שהיא אומרת "לשים כובע", עד שהיא לבדוק תחילת להתאים לכל בגד את הפועל המתאים לו. נכון שזו לא טעות להגיד "שים את הצלחת על השולחן", אבל אפשר להעшир את העברית וללמוד שצלחת אפשר גם להניח, ולא רק לשים. גם אם בעתיד היא תדבר אחרת עם חברות שלה, היא עדיין תבין שעודשים בוררים, וזאת הקישור לסרטון לא שםים בפייסבוק אלא מעלים.

מעובד מtower הבלוג "אב במשרה מלאה" של דרור כהנוביץ'

ואחרי הקדמה הארוכה זו – כתבו אתם את המדריך לפועלים:

1. לפניכם שתי רשימות של פעילים.

רשימה א - פעלים המיוחדים לפריטי לבוש מסוימים, רשימה ב - פעלים המיוחדים לפועלות בישול מסוימות. ציינו ליד כל פועל ברשימה א פריט לבוש אחד או יותר, וברשימה ב - מאכל אחד או יותר.

בחרנו מכל אמת מברשת מנות שלושה פעלים שאינכם נוהגים בשימוש בהם. ושבאו איזוטם בתור משבצת.

רישימה א - (1) לובשים / פושטים, (2) נועלים / חולצים, (3) חובשים / מיסרים, (4) מתעטפים ב... / מיסרים,
(5) קושרים, (6) כורכים, (7) עוננים, (8) גורבים, (9) חוגרים, (10) מרכיבים, (11) עונדים
(12) עוטמים. (13) רוכסים

רשימה ב - (1) מטוגנים, (2) מאדים, (3) אופים, (4) מרתקים, (5) מרידדים, (6) צולמים, (7) קולמים, (8) חוליות, (9) לשית. (10) מלרבים

2. ליעוניינים - חברו שיר או סיפור קצר המכיל מיללים רבים ככל האפשר מן המיללים שהופיעו במשימה 1. אפשר לחבר טקסט המכיל פעלים משודות סמנטיים אחרים.

משמעות הבניינים

משמעות הבניינים מתחולקת לשתי קבוצות עיקריות: פועל וסביל.
פועל מציין פעולה פעליה.
סביל מציין פעולה סבילה, כלומר פעולה הנעשית על ידי גורם אחר.

פעיל	סביל
האב רוחץ את בנו.	הדلت סגורה ← מישחו סגר את הדלת.
נכנסנו לחדר.	המכتب נכתב . ← הילדה כתבה את המכתב.
הנער השלים עם המצב.	----- הנער הזהר . ← מישחו הזהר את הנער.
הנער חשב את הסכום.	----- הברז תקון על ידי אמי. ← אמי תיקנה את הברז.
פועל התפעל	הנער יתקבל להلاקה לאחר בחינה. ← הלהקה תקבל את הנער... הتعلפת בעקבות החום.

התרגול בנושא זה שוזר לאורך פרקי הספר השונים.

רכיב השימושים הרטוריים במערכת הצורות

לאורך ייחידת "מערכת הצורות" מופיעים טקסטים ולצדם שאלות בנושאי פרגמטיקה.
 לפניכם ריכוז השימושים הרטוריים של מערכת הצורות.

שימוש בגוף ראשוני ושני רבים (בעבר ובהווה)

1. יצירת הזדהות של הקורא עם הכותב.
2. יצירת דיאלוג בין הכותב לקוראים.
3. כאשר עוסקים בתופעה, לעיתים גופם מדברים את המסר שכולנו - כל אחד ואחד מאננו, הציבור כולם, אחראי לתופעה (למחודלים, לנצח) ואין אפשרות להעביר את האחריות לגורם אחר.

שימוש בצורת בינוני רבים, שם הפועל, שם פעולה

1. מבצע הפעולה אינו ידוע.
2. מבצע הפעולה אינו חשוב.
3. יש כוונה להסתיר את מבצע הפעולה לעתים מתוך מגמה להימנע מלקיים אחריות.
4. מטרת הכותב להציג את הפעולה, ולא את עשו הפעולה.
5. יצירת סתמיות הנוגנת אשלייה שמדובר באמות כללית.
6. רבים להשתמש בנושא סתמיי בעיקר בהוראות.
7. לשון מודלית מעnika ממך של נחרצות ושל הדגשתה, של המרצה לפעולה, מעין צו "עשָׂה", שיש לו ניסוח מעודן זהה.

שימוש בזמן

1. פעלים בעבר - מאפיינים סיפור עלייתי. השתלשות של אירועים, התרחשות כלשהי.
2. פעלים בהווה - מצינים תופעה שאינה חולפת, עדין בתהליך של עשייה, מצינים המשכיות כדי לתאר תופעה או התפתחות כלשהי.
3. פעלים בעתיד - עשויים להעניק תקווה (בהתאם לתוכנית שלהם).
4. פעלים בציוי - מעניקים החלטיות, דרישת פעולה, המרצה לפעולה, בקשה ועשיות טובה.

פעלים פעילים

1. משפטים המכילים פעלים פעילים מרובים בטקסטים עלייטיים.
2. בפעלים פעילים נהוג לשמש בעיקר לצורך הבעת פעילות והתרחשות. פעלים אלה מצינים עשייה, הדגשת הפעולות שנעשו, והם עשויים להעניק למושא בטקסט אופי דינמי, פעיל, נמרץ.
3. ריבוי פעילים פעילים מעטים, מגדיל, ומגביר את המושא.
4. לעיתים כשהכותב מעוניין להעלות את המודעות לתופעה מסוימת או לעניין מסוים או כדי לזעע, הוא משתמש בפעלים פעילים.

פעלים סבילים

1. מבנה סביל מאפיין לשון רשמית מאוד, מרוחקת ויבשה. לשון זו מופיעה בחוזים, בהסברים, בתיאור של תהליכי, תיאור של הפעלת מכשיר, בדיווח על אירוע, בהמלצה לפעולה ועוד. בטקסטים שבהם יש ריבוי של פעלים סבילים עומדת במרכז הפעולה, ולא מבצע הפעולה. העיקר אינו מי או מה עושה את הפעולות הללו אלא הפעולות עצמן ותוצאותיהן.
2. הפעלים הסבילים יוצרים עמיות, חוסר ודאות ביחס למבחן הפעולה. לעיתים אין לכותב עניין לציין את עשו הפעולה.
3. פעלים סבילים מצינים לעיתים חוסר מעש ואדישות, חוסר עניין, פסיביות ואף אדישות.
4. העלמת הגורם הפעיל מושגת גם על ידי שימוש בשמות פעולה.

שמות תואר

1. ריבוי שמות תואר בטקסט מעניק לטקסט עוםס ריגושי ומגביר את עצמות המסר.
2. שמות התואר מעשירים את הטקסט מבחינה לשונית ומשמעותית לקורא בהמחשת הנושא שהוא כותב ורוצה לתאר.

עבודה בקבוצות

קראו את השיר "את כמו הרוח" של אביגדור קהלני.

יום רוזך עוד יום	פזמון:	זוכר אוטר ילהה
גַּפְךָ הוּא עִינִים	את כמו הרום	חיווק של בישנית
וְמַשְׁמֵשׁ בָּאוֹרָה	הממלטפת את המים	זהה וצדינה
מִמְבְּקָת מִשְׁמִים.	ואני לך כמו נשר	תנוועות של רקדנית.
רַבּוֹ אָבְנִי דָּרָךְ	השומר מן השמיים.	בניתי לנו בית
בָּשְׂבִּיל שֶׁבּוֹ הַלְּכָנוּ	וְהִיִּתִי מִפְּרָשׁ	ונג של רעפים
וְעַד נִמְשִׁיק לְלַכְתָּה	לְנוּטוֹת אֶת סְפִינְתָּנוּ	ולי נתת כנפים
בְּצָרְכִים שֶׁלְאָזְעָנוּ.	וּבְשֻׁתִּי יָדֵיךְ	לגעת בשחקים.
וְהַזְּמָן מֵהֶר דָּוָרָה	נְגַעַת בְּכָל חַיָּינוּ	יחד כך בשנים
רַצְחָה שְׁנִים	אֲשֶׁר בְּחִוּט זָהָב	צמחנו ענפים
וְאַתְּ יָלְדָה נְשָׁארָת	רַקְמָנוּ חַלוּמָנוּ.	ואיך פרח הבית
זֶה מְגֻעוֹרִים.		כשבאו נצנים.

שאלות

- מיהי לדעתכם הנמענת שלילה המשורר פונה? בססו את תשובתכם על השיר.
- מצאו בשיר שלוש-ארבע דוגמאות לצירופים או למשפטים מטפוריים הכוללים פעלים מגורת החלמים. נתחו את הפעלים שבחרתם לשורש, לבניין ולזמן.
- בשיר יש פעלים רבים. איזו קונוטציה עולה משורט פעלים זו בשביר, ומה הם מטארים? (קונוטציה - ראו עמ' 49)
- מהם שני הזמנים השולטים בשיר?
 - מהו הפועל היוצא דופן מבחינת הזמן? העתיקו את המשפט שבו מופיע פועל זה. מדוע פועל זה מופיע בזמן זה לעומת שאר הפעלים?
- מהם שלושת הגופים הדקדוקיים העיקריים בשיר? מהי תרומתם של גופים אלו לנושא שבו מדובר בשיר?
- מהי המשמעות של הפעלים שבשיר? (היעזרו במבנהים של הפעלים שניתחthem) כיצד אופי הפעלים שציינתם בא לידי ביטוי במערכות היחסים המתווארת?
- השיר בניי משורות קצרות. קראו את השיר בקול. מודיע לדעתכם חבר הכותב בשורות קצרות דוווקא?
- "רַבּוֹ אָבְנִי דָּרָךְ בָּשְׂבִּיל שֶׁבּוֹ הַלְּכָנוּ..." הסבירו את הביטוי "אבן דרכך" ושבצו אותו בתור משפט.
 - מה במערכות היחסים שבין בני הזוג, כפי שהיא מתוארת בשיר, הרשים אתכם ביוטר, ומדוע?
 - נסו גם אתם לחבר שיר לאדם האהוב עליהם במיוחד (הורים, קרוב משפחה, חברים...)
 - בחרו שיר אהבה בעברית האהוב עליהם. מה בשיר הפק אותו לאהוב כל כך בעיניכם?
 - מומלץ להיכנס ליווטיב ולהקשיב לשיר שהלחין סגיב כהן.
 - אם לדעתכם הלחן מתאים למילוט השיר?

ווטיב

משפחה איכרים / אוורה רוזנצוויג לבית הוור

יושבת משפחת איכרים בשעות הערב ולאורה של מנורת נפט בוררת חיטה ומכינה אותה ללחינה. מוצאים רגבי עפר, אבניים קטנות, זרעים של עשב בר ותוך כדי עבודה מדברים, מספרים, שואלים וצחוקים. הרי כלי תקשורת לא היו, והישיבה הזאת ייחודה הייתה בילוי משפחתי. [...] במושבה לא הייתה תחנת קמה. כדי לטחון את החיטה נסעו בעלה עם השקים המלאים לשבע טחנות" שהיו ב"כבראה" או לחיפה.

בנסעה לחיפה חברו איכרים אחדים מטעמי חיסכון וביטחון, לאחר שבאותם ימים התפרנסו רבים מושוד עובי דר. הם לקחו באיזומי נשק כל מה שאפשר: את הסוסים ואת העגלה על תכולתה, ואפילו הפשטו את הבגדים מהנשדים.

לכן רתמו לעגלה סוסים ונסעו ישובים על השקים כארבע שעות לכל כיוון בדרך עפר. אם התmol מזלם וטחנו להם את החיטה מיד בהגיים, חזרו הביתה באותו ערב. בדרך כלל זה היה כרוך בלילה לילה בחיפה בבדיקות הקמח...

מעובד מתוך "נוּר יִלּוֹת – שנות העשרים בזיכרון יעקב", 1995

שאלה

בטקסט בולטים שני זמנים. מהם הזמן, ומה הקשר בין הזמן לתוכן הטקסט?

אייז אפקט רטוריאלי יוצרים לדעתכם הפעלים שבтекסט?

תקינות לשונית - כתבו את הצורות הנכונות של שם המספר ושל מילוט היחס בהתאם לנדרש.

1. היום הכנו **4.5 ק"ג** של עוגיות. (כתבו את ראש התיבות ק"ג כמילה)
2. השנה זרענו גרעיני חיטה **פי שלושה/שלוש** משנה שעברה.
3. "הרוי כי תקשורת לא היו, והישיבה הזאת ייחודה הייתה _____ בילוי משפחתי". (בשביל) השלימו את המשפט במילת היחס המוצעת. כתבו אותה בנטיטיה הנכונה על פי ההקשר ונקבעו ניקוד חלקך.
4. הם שאלו **מכם/ממכם** את הצד הנדרש. בחרו בצורה הנכונה של מילת היחס.

פעילות כתיבה לתלקיט (בקבוצות)

קראו את הטקסט.

לאמר **הכנית** הטלויזיה שעסקה במיותגים **החליטו** מקבלי המחלות בארוץ הפסחרי לעראָך בָּה שנײַיגים. עורך הטכנית גָּהָז, שיַׁן וְשָׁפֵץ את הטכנית לאחר שָׁגַעַס לְאַזְרָתָנוּ מְמַחִים שׁוֹגִים. זָכִינִית הָעָרֹץ מְתַגָּה, מְאַבָּה וְעַזְבָּה את המוֹצָר הַסּוֹפִּי בְּצֻוֹרָה קְפָּדִינִית. בְּכֶר הִיא סְפָּקָה מִקְדָּם הַגָּנָה לְפָשְׁקִיעִים בְּעָרֹויָץ. מָגִּישׁ הטכנית הִיא קָשׁוֹב וּכְנַעַן וּקְבַּל את דָּרִישָׁת הַזָּכִינִית.

1. בטקסט מופיעים פעילים רבים מבניין מסוימים. מצאו אותם, ציינו את הבניין המשותף וכתבו את השורש של כל פועל.
2. מהי התרומה הרטורית של השימוש בבניין שציגנים לתוכן הטקסט? היuzzו ב"ריכוז השימושים הרטוריים במערכות הצורות" בעמוד 369.
3. כתבו טקסט קצר, שבו שבצו פעילים רבים בעלי משמעותם משותפת. קראו את הטקסט בפני הכיתה ודונו באפקט הרטוריאלי שיוצרים הפעלים שבtekסט. שמרו את התוצאות בתיק העבודות.

□ אוצרת המרובעים

לגזרה זו ישיכים שורשים שיש להם ארבעה עיצורי שורש: אבח"נ, שכט"ב, גלג"ל. אפשר לשיך אותם לגזרת השלמיים. הפעלים המרובעים ניטים רק בשלוות הבניינים הדגושים: פועל, פועל והתפעל.
במקום ההכפלה הקיימת בגזרת השלמיים (הדגש התבנית) נוסך בפעלים אלה עיצור שורשי רביעי, המנוקד בשווה נח.
בגזרת המרובעים אין דגש חזק תבניתית.
לפניכם צורות הנستر בשלוות הבניינים.

שם פעולה	מקור נטוי	ציווי	עתיד	בינוי	עבר	
פרסום פרנסה	לפרסם	פרסם	יפרסם	מפרסם	פרסם	פעיל
			יפרסם	מפרסם	פרסם	פועל
התפעל	התפרסם	מתפרסם	יתפרסם	התארכנות	התפרסם	פרנסה

תרגיל 1

העתיקו למחברתכם את הפעלים ונתחו אותם לשורש ולבניין.

1	מתדלק	13	חישמל	10	תפקידתי	7	התארכנו	4	יתאורו
2	גלגלי	14	יאלאטר	11	מתקבנו	8	לתקרבה	5	אבטחו
3	ممושקפת	15	מכדררים	12	התאצבענו	9	טמחשבי	6	מאפיגת

שינויים במבנה התפעל

השינויים זרים לשינויים החלים בבניין התפעל בגזרת השלמיים.

1. פה"פ ש, ש, ס - **השתקלל, הסתקחר**
2. פה"פ צ, צ - **הזעוץ, האצלצל** (הד / הט = הת)
3. פה"פ ט, ד - **הטשטש, הדקדל** (מד"ד = מוספית + דגש + ד' [=4] עיצורי שורש)
4. פה"פ ת - **הטרגם** (מד"ד = מוספית + דגש + ד' [=4] עיצורי שורש)

הבלעת עיצור השורש האחרון בכל שלושת הבניינים

בשורשים שבהם העיצור האחרון הוא "נ" או "ת", חלה הבלעת עיצור (כמו בגזרת השלמיים).

לפי פְּרִסְמֵתִי מצפים לו - *תְּכִנְתַּתִּי ← **תְּכִנָּתִי**
 לפי הַתְּפִרְסֵמֵנוּ מצפים לו - *הַסְּתְּקָרְנֵנוּ ← **הַסְּתָקָרְנוּ**
 או: *הַתְּאַרְגֵּנוּ ← **הַתְּאַרְגָּנוּ**
 לפי תְּפִרְסֵמֶנה מצפים לו - *תְּאַרְגֵּנָה ← **תְּאַרְגָּנָה**

השורשים המרובעים רצרים בדרכים שונות:

1. ארבעה עיצורים שונים: פרנ"ס, תרג"מ, פרס"מ

2. הכפלת הברה (חוזה על שני עיצורים): גלג"ל, זמז"ם, טרט"ד

3. חוזה על לה"פ של שורש תלת עיצורי: ער"ב + ב > ער"ב, סרטט"ט, שקל"ל, כדרא"ד

4. הוספת "ש" לפני שורש תלת עיצורי: ש + כל"ל > שככל"ל, שכפ"ל, שחז"ר, שחב"ר, שכת"ב יש הרואים בפעלים אלה תה-בנייה בשם שפועל, שבו שלושה עיצורי שורש. חלק מפעלים אלה משמעות השורש היא עשייה חדש. שכתב = כתוב חדש.

5. הוספת אוטיות תחיליות (ראו "שורשים תנינאים" עמוד 501)

א. הוספת "א" לפני שורש תלת עיצורי: א + צז"ב > אכז"ב, אבט"ח, אבח"ג, אצת"ר

ב. הוספת "מ" לפני שורש תלת עיצורי: מ + ספ"ר > מספ"ר, מחש"ב, מלכ"ד, מחו"ד

ג. הוספת "ת" לפני שורש תלת עיצורי: ת + פק"ד > תפק"ד, תרג"ל, תדר"ב, תפע"ל

6. הוספת אוטיות סופיות (ראו "שורשים תנינאים" עמוד 501)

א. הוספת "ת" אחרי שורש תלת עיצורי: תכ"ג + ת > תכנ"ת, עבר"ת, חבר"ת

ב. הוספת "נ" אחרי שורש תלת עיצורי: סק"ר + נ > סקר"ג, דגם"ג, חשב"ג, אפי"ג, ראי"ג

7. יצרת פעלים משומות עצם (ראו גם שורשים גורי שם עמוד 501)

א. ממילאים לועיזות: ארג"ג, טרפ"ד, טלפ"ג, קטל"ג, סנד"ל

ב. ממילאים עבריות: חמם"ל (התחלמל), משכ"ג, אלמן"ג (התאלמן)

ג. מהלחמים (הרכיב של שתי מיללים) (ראו הסבר בעמוד 511)

עדכ"ג (עד + כאן), רמז"ר (רמזו [רמז + אור]), אלח"ש (אל + חזש)

תרגיל 2

לפניכם פעלים בעלי ארבעה עיצורי שורש.

1. מיינו אותם ל-11 קבוצות לפי הדרך שבה הם נוצרו. בכל קבוצה צריכים להיות לפחות שלושה פעלים.

2. תנו כוורת לכל אחת מן הקבוצות לפי הדרך שבה נוצרו הפעלים שבקבוצה.

ערבל, סרטט, עצבן, דקלם, ארגון, אבחן, פרנס, אחזקה, בלבול, שקלל, שכח, תזרה, אשדר, פדר, שחזור, שלחן,
גמגם, תכנית, מספר, סקרו, תפקד, חשבונ, טלפון, ערגב, שחבר, עברת (הפרק שם לעברי), אכזב, טרפז, אפיין, גלגל,
תרגם, מלפיד, טפטר, תחזק, שעבד, צפאי, חשמיל, בלגן, כפтар, שקלל, מסגר, חמוץ, תמחה, פדליך, אבטיח, קטליג
(ערך בסדר קטלוגי), משכן, מחזר, חברת, דרבון.

תרגיל 3

העתקו למחברתכם את הפעלים ונתחו אותם לשורש ולבניין.

1	מצדגב	13	מִתְלַגֵּל	10	הטֶבֶג	7	מִטְשָׁרֶשֶׁת	4	השְׁפֵלְשָׁלָנוּ
2	מיסקונת	14	זְדֻלָּלוּ	11	הצְטָמְרָתִי	8	שְׁעַבְדָּתָם	5	הַזְּדֹעֲעֵתִי
3	דרבעו	15	דְּרַבְנוּ	12	השְׁפְרַבָּה	9	הַסְּפְרָבָהּ	6	הַשְׁפְרָבָהּ

הבחנה בין שלמים למרובעים

יש להנות את הפעול בזמנים שונים.

אותיות שנשארות קבועות בכל הזמן הם אותיות השורש. אם נשארות ארבע אותיות, זהו שורש מרובע.

שים לב: בבניין התפעלים הונח ה-ת, מות, ית ... (אית"נ + ת)

שלמים - יתרגל התרגל אטרגאל לעומת מרובעים - יתרגל תרגל מטרגאל

הבחנה בין פועל להופעל

פועל - האות המנוקדת בקיבוץ קבועה - הרכבת **תdalك**. (מתdalק, יתdalק)

הופעל - האות המנוקדת בקיבוץ משתנה - נערה **תzmon** למסיבה. (זומן, יזמן)

הבחנה בין קל לפועל

בבנייה קל התחלית בעtid מנוקדת בחיריק. היא אינה מופיעה בזמנים אחרים.

אתם **תקאצרו** מחר את התבואה. (קצראם, קוצרים - בניין קל)

בבנייה פועל פה"פ בעבר מנוקדת בחיריק. האות נשארת בכל הנטייה וניקודה משתנה לפתח בזמנים אחרים.

הסטודנטים **תקאצרו** אתמול את החומר. (מתקאצרים, יתקאצרו - בניין פועל)

בתרגילי השוואה בין פעלים מומלץ
להיעזר בדוגמאות הטעבה.

תרגיל 4

ענו על השאלות לפי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

(1) תגבר	(2) תגבר
	השורש
	הבניין
	הגור
	הזמן

1. השמירה על הבסיס **תגבר**. קצב הלימוד **תגבר** לפני הבחינה.

ציינו במה בדלים הפעלים זה מזה (שורש, בניין, גוף).

2. הרכבת **יתdalك** בתחנה לאחר **שתdalק** בו התוארה.

ציינו במה זהים הפעלים זה זהה (שורש, בניין, זמן, גוף).

3. אני לא אזכור ברשימות התלמידים הביעיתניים. רון לא אזכיר במכtab שלוח המנהל.

ציינו במה בדלים הפעלים זה מזה (שורש, בניין, זמן, גוף).

4. כוחות הביטחון **תגִּבְרוּ** את כוחותיהם. אתם **תגִּבְרוּ** על הקבוצה היריבה.
 צינו במא בדלים הפעלים זה מזה (שורש, בניין, זמן, גוף).
5. בקרוב **תדרֹך** על ידי מנהל המחלקה. הסוכן הסמוני **תדרֹך** לפני צאתו למשימה.
 צינו במא בדלים הפעלים זה מזה (שורש, בניין, זמן, גוף).
6. לפניכם זוגות של משפטים. בכל אחד מן הזוגות צינו את השורש ואת הבניין של הפעלים המודגשים.
 הבחינו בין הפעלים הדומים.
- א. (1) במשרד החינוך **תקַצְבּוּ** שעות הורה לחינוך מיוחד.
 (2) אתם, השופטים, **תקַצְבּוּ** בישיבה הבאה את עונשם של הנאים במשפט.
- ב. (1) במסגרת לימוד הימאות אתם **תפְקִדוּ** גם את נמל אילת.
 (2) בני הנוער **תפְקִדוּ** במהלך הטיול לצורה מרשימה.
- ג. (1) לאחר הטיפול **תקָשְׁרוּ** הילדים בצורה טובה יותר עם הסביבה.
 (2) האם **תקָשְׁרוּ** את חbill הספינה אל המזח?

תרגומים 5

ענו על השאלות לפי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

1. אמי **תאָחַסֵּן** את בגדי החורף. העתיקו למחברתכם את צורת העָבֵר של הפועל **תאָחַסֵּן**.
 א. מְאָחַסְנָת ב. יְאָחַסֵּן ג. אָחַסָּה ד. אָחַסֵּן
2. המנהלים **יְמַחְשָׁבוּ** את המשרד. העתיקו למחברתכם את צורת הבִּינְנוּ של הפועל **יְמַחְשָׁבָה**.
 א. מְחַשְּׁבָוּ ב. מְחַשְּׁבִים ג. חוֹשְׁבָים ד. מְמַחְשְׁבִים
3. המתנה **תְּפַקֵּד** למשמרת.
 א. כתבו למחברתכם את זמנו של הפועל **תְּפַקֵּד**.
 ב. מבין ארבעת הפעלים ש לפניכם מצאו פועל זהה בשורש ובבניין לפועל **תְּפַקֵּד**, אך בזמן אחר.
 (א) מִפְקָדָת (ב) מִתְפָּקֵד (ג) מְתֻפָּקֵד (ד) יְפַקֵּד
4. **סְקִרְנוּ** את התהלהקה משום שְׁסִטְקָרְנוּ מאוד.
 א. צינו במא זהים הפעלים זה לזה (שורש, בניין, זמן, גוף).
 ב. צורת העתייד של הפועל השְׁנִי בגוף הנתון היא
 יסְטִיקָרְנוּ **נְסִטְקָרְנוּ** **יְסִטְקָרְנוּ**

5. האישה **מתפקדת** למפלגה, ואח"כ **מתפקדת** בה בנסיבות רבה. סמן את המשפט **הנכון**.

ג. זהים בשורש ובנייה, אך שונים בגוף.

ד. זהים בשורש, בניין, הגוף ובזמן.

6. **תפקיד** החיפה במצב, לפיקד **נתנו** שינוי בהיערכות. סמן את המשפט **שאינו נכון**.

א. שני הפעלים זהים בזמן ובגוף.

ד. ה "ת" בפועל הראשון מצוינה את זמן של הפועל.

7. הנערה **מסתבכת** בשקרים, אבל היא אינה **מסתבכת**.

א. ציינו במה **זהים** הפעלים זה זהה (שורש, בניין, זמן, גוף).

ב. העתיקו למחברתכם את צורת **העתק** של הפועל **מסתבכת**.

סבכה	מסתבכת	אסטבר	תסתבר
------	--------	-------	-------

8. הנער **מדגמן** את הבגדים **ומדגמים** לקהל כיצד לבוש אותם. סמן את המשפט **הנכון**.

א. שני הפעלים ה"מ" מצוינת זמן ביןוני.

ד. שני הפעלים שורש זהה וגופים שונים.

9. **התגברנו** על הבעיה לאחר **שתגברנו** את הכוחות. סמן את המשפט **שאינו נכון**.

א. שני הפעלים זהים בגוף, אך שונים בגיןה.

ד. שני הפעלים העיצור "ת" שורשי.

10. קרני השימוש **מרבזו** באמצעות העיטה. כתעת **הן מרbezot** בנקודה אחת.

ציינו את **השורש** ואת **הבניין** של שני הפעלים המודגשים.

11. לפניים שני משפטים. ציינו את **השורש** ואת **הבניין** של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

א. המפקדים **יתזמננו** את התרגול בשיטה.

ב. המפקדים **יזמנו** את החילילים כדי **לתרוץ** אותם.

12. לפניים שני משפטים. ציינו את **השורש** ואת **הבניין** של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

א. הבלתיים **יחקרו** את העדים.

ב. השוטרים **יתחקרו** את סיבות האירוע.

דיקוי האיה

1. יש להקפיד על דגשים קלים (בראש מילה ואחריו שווה נח) באותיות **כ"פ** - **פְּטַפֵּט**, **בְּלַבָּל**.

2. אחרי שווה נח אות השורש הראשונה תהייה רפואה - **מְכֹרֶר**, **לְפִטְפִּט**.

3. התחליות בניינים פועל, פועל והפעול בזרות המרובעים זהות לתחליות בשלמים.

בבנייה פועל ופועל: ה"א" - בתנועת A (חטף פתח) **אֲבָלְבָל**, **אוֹתְיוֹת יְתִ'ן** - בתנועת E (שווה) **תְּפִטְפִּט**.

בבנייה התפעל: ה"א" - בתנועת E (סגול) **אֲתְכַרְבֵּל**, **אוֹתְיוֹת יְתִ'ן** - בתנועת א (חריק) **יְתִפְרַסּם**.

תרגיל 6

לפניכם משפטים המכילים **פעלים**. לכל אחת מן המילims שתி אפשרויות הגיהה.
בחרו בזרה המעידה על ההגיהה הנכונה מבין שתי האפשרויות.

2. אל **טלפון** / **טלפון** אליו היום.
4. אסור **לבזבז** / **לבזבז** מים.
6. מטחת לבנה **מצבצת** / **מצבצת** מתוך כיסא.
8. הילד **מפשפש** / **מפשפש** בכיס כדי למצוא ממתק.
10. הילדים **מפתחטים** / **מפתחטים** ללא הרף.
12. נאומו היה **מפלפל** / **מפלפל**.
14. הנערים **מכרבלים** / **מכרבלים** בשקי השינה.
1. מתי תפיסקו **לפטפט** / **לפטפט**?
3. הכלב **מפרסם** / **מפרסם** את העצם.
5. השחקן **מקדרו** / **מקדרו** את הבדור.
7. אני **אדקלם** / **אדקלם** את הדרשה שלי.
9. ההרים **התערפלו** / **התערפלו**.
11. אל **תבלבלו** / **תבלבלו** בין הכלים השונים.
13. אל **תכחיש** / **תכחיש** את הדברים שאמרת.

פעילות לכתיבה לתלקיט (בקבוצות)

1. לפניכם משפטים נבחרים מתוך שני שירים של דתיה בן דור.

שם במטבח	בר נולד הצבע
ה מקום ה האדם מקשך לו כל היום . וה סיר הירק מתגליגל לו מצחוק . המزلג השוכב מדגדג את הפה , וה ספרון הגבר מתעמל בקיוו המزلג השוכב מדגדג את הפה ...	ב אמצע היום הצבע האדם פוגש ברחוב בצבע האהב . דברו מעט בנחתת , טילו מעט בינחס , פתאום נפלו לבור עמוק . התגלגלו , התבלבלו , התערבבו ובר נולד הצבע הפטם ...

- א. מצאו בשני השירים חמייה פעלים מגזרת המרובעים. ציינו את הבניין ואת השורש שלהם.
- ב. בשיר הראשון מדובר על 3 צבעים, ובשיר השני - על 5 כלים. כתבו את המספרים במילים בהתאם למשפט.
- ג. רותני ואורי, אני מזמין _____ לראות את המטבח הצבעוני שלי. (את) שבעו את מילת היחס המשפט.
- ד. מהו הזמן השligt בכל אחד מן השירים. מהי הסיבה לשימוש בזמןים אלו בשירים שקראותם?
2. כתבו שיר, חמישיר, או טקסט קצר (אפשר הומוריסטי).
שבטו בכתיבתכם פעלים רבים ככל האפשר מגזרת המרובעים.
doneo בקבוצה:
- מהי שימושות הבניינים של הפעלים שהשתמשתם בהם, וציינו כיצד הם משפיעים על אופי הטקסט שכתבתם.
שמרו את תוכרי הכתיבה בתיק העבודה.

תרילזם גטאות הפלגניות

פעילות 1

קראו את המקאמת "מְחוֹה לְאִישָׁה" שכתב יורם טהרלב לכבוד יום האישה.

ואז נכנסת למחלחת.

מתרכצת, מתמורה, מותבשת, מצחצת
ונכנסת למיטה. כך הולכת לשון משפחה מאושרת.
ואף עם אינני שואל איך היא מספיקה את הכל
אלא רק איך היא זוכרת.

ואלמלא הייתה ישן הייתי לוחש לה בשקט:
איך את כל כך עניינית וכל כך מדוקיקת?
ובכלל, איך העניק לך השוכן מעין
כישורים לגדל גם את הילדים וגם את הבעל?
ואיך, תגידי איך, למרות כל מה שעובר עליינו
את עדיין אופטימית, מלאת שמחה ונחosa,
ובעידן החומרני הזה,
את עדיין פתוחה לסלבים של אחרים, כנה ורגישה?
כל בוקר אני מודה לאלהים:
ברור שעשה אותך אישת!

"לילה טוב" - אני אומר לה אחרי החדשות,

"אני מת מעיפות, אני הולך לישון".

ונכנס אל המיטה וממש נופל אפיים

ומושך את השמייה ועוצם את העיניים.

"אני באה אחריך!" היא קוראת לי מאחור,

"אני רק מכבה בסלון את האור".

ובינתיים היא סוגרת את הטריס ונעה לתדלת,

ممלאה במים את הקערה של הכלב,

דוחפת למדיח עוד שלוש ארבע כסות,

בודקת אם נכנס איזה אימילי מאוחר,

מוגהצת לעצמה חולצת למחר,

cotubbat פתק למורה,

מוחzieah מהפריז עוז להפשרה,

משaira צ'ק לוועד הבית בארון החשמל

מכניסה למטען את הטלפון הנידי...

המקאמת מתווך אתר האינטרנט של יורם טהרלב. יורם טהרלב (נולד ב-1938) הוא פזמנאי, משורר וסטודנטיסט ישראלי.

המקאמת היא סוגה ספרותית המאפיינת בפזרה מחורזת ללא משקל. המקאמת מוכרת בעברית החל מהמאה ה-12 בהשעת הספרות העברית. בעברית המודרנית פרצה המקאמת בשנות ה-50 של המאה ה-20 בעקבות מקומות קצרות שכותב נתן אלתרמן.

שאלות

1. קראו את המקאמת בקורס רם.

במקאמת יש פעלים רבים. מהי המשמעות העיקרית של פעלים אלו? (היעזרו במשמעות הבניינים)
מהי התחששה שאתם הקוראים חשים כשאתם קוראים את המקאמת? הסבירו את תשובהכם.

2. א. במקאמת יש סדרת פעלים פעילים שאדם מבצע על עצמו.

העתיקו פעלים אלו, וציינו במה הם יוצאי דופן ביחס לשאר הפעלים שבמקאמת.

ב. מבין הפעלים שהעתיקתם איזה פועל יוצא, ומדוע?

3. במקאמת יש שבירת צירוף קבוע. מהו הצירוף קבוע? מהו מקורו? ואיזו סוגה עולה מכך?

מה יוצרת שבירת הצירוף במקאמת?

לפניכם טקסט בשם "וידי על איקות הסביבה" המופיע ב"הגדה לסדר ט"ז בשבט", שערך יואל רפל.

(הtekst נכתב על ידי מ' אורי - י' מזור)

קראו את הטקסט וענו על השאלות שאחרין.

וידי על איקות הסביבה

- אָפְּפָנוּ** - את עולמנו בערפל, עשן ופיח.
- בְּזַבְּזָנוּ** - אוצרות טבע **שִׁקְבְּלָנוּ** בפיקדונ.
- גְּזַלְנוּ** - נופם של מרחבי רקייע בבנייה מכוערת.
- דְּלַדְלָנוּ** - את עושר הבריאה.
- הַפְּרָנוּ** - את ברית האיזון בין האדם לטבע.
- וְתַּרְנוּ** - על איקות חיים ראויים לילדינו.
- זִיהְמָנוּ** - ימים, נהרות וגמים ברעל חמדנותנו.
- חֹורְרָנוּ** - את מעטפת האוזון החובקת את עולמנו.
- טִימָאָנוּ** - מקורות חיים במי **שְׁפָכֵינוּ**.
- יִצְרָנוּ** - הררי אשפה וזבל בחיל, במדבר ובחצרותינו.
- כְּרַתְנָנוּ** - יערות עד תמורת רוח קצר מועד.
- לְכַלְכָּנוּ** - אתרי טבע ונוף, חופים, נתיבות ופסגות.
- מְשַׁפְּנָנוּ** - את עתיד העולם מתוך אדישות וחוסר חזון.
- נְצַלָּנוּ** - ולא **מְחַזְרָנוּ** את מתנות הטבע באנווכיותנו.
- סְפָנוּ** - את קיום עולמנו בכורדים ובקרינה.
- עֲקָרָנוּ** - ציפורים ממחוזות קינון וממסלוליהם נידידתן.
- פְּצַעָנוּ** - מדרוני הרים במחצבות אבן.
- צְדָנוּ** - ברוע לב חיות ובעלי כנף שנעלמו מעולמנו.
- קְטַלָּנוּ** - פרחי בר, והם **אֶבְדָּו** ואינם.
- רְמַסְנוּ** - ברgel רמה שדה וניר ואחו.
- שְׂרַפָנוּ** - עצי יער על מזבח שנאתנו.
- תִּיעְשָׂנוּ** - במחיר איקות אוויר וים ויבשה.

1. מהו הנושא המרכזי של הטקסט?
2. איזה מסר עולה באמצעות טקסט זה?
3. לפניכם טקסט נוסף המכונה "יידי קטן".
קראו את הטקסט ואת הקדמה שלפניו, וענו על השאלות שאחריו.
VIDI HOA HODAHA BAFSHU AO BACHTA SHAUTAM BICHAZ ADAM. BIHADOT MAHOO HOVIDOI SHEL CHOSHOB BATHILIR HATSHOBA.
VIDOI HOA HODAHA "TCHANON". HATCHANON MCIL KETUYI TACHINA BEUKER MIN HATGAN, SHBHAM HAMTAPLU MATTODAH UL CHATAYO VEMBKASH
MACHILAH VORCHIMIM ULIYO ULEL CAL UM YISRAEL. HAMTAPLU MIZCHIR BATPELLOT ALLO CI AIINNO TZIKH VECHEL ZAT MBKASH RACHIMIM MAMKAB'HA.

נוסח התפילה

אָשְׁמָנוּ, בָּגָדָנוּ, גָּזְלָנוּ, דִּבְרָנוּ דַּוְפִּי, הָעֹזֶן, וְהַרְשָׁעָן, זָקָן, חֲמָסָן, טְפֵלָנוּ שְׂקָר, יָצָאָנוּ רָע, צָבָנוּ, לָצָן,
מְרָדָנוּ, נָאָצָנוּ, סְרָרָנוּ, עֲוֵינוּ, פְּשָׁעָנוּ, אָרְנוּ, קָשְׁיָנוּ עֲרָף, רְשָׁעָנוּ, שְׁחַתָּנוּ, תְּעַבָּנוּ, תְּעַיָּנוּ, תְּעַתָּעָנוּ.

(הnikud ul pi "Siddur Tefila haShlem" nosach ashkenazi)

- A. מצאו נקודות דמיון ושוני בין שני הטקסטים.
ערכו את תשובתכם בטבלה. אל תשכחו לציין את התבוחנים.
(בחרו שלושה עד ארבעה תבוחנים מבין התבוחנים האלה: המילים המופיעות בטקסט, סדר הצגת המילים, מטרת הטקסט, אורך המשפטים, סוג העברות המוצגות בטקסט, מי ביצע את העברות המוצגות בטקסט)
- B. איזה "VIDOI", לדעתכם, הוא המקורי? נמקו את תשובתכם.

חלק ב - השאלות בחלק זה מתייחסות לטקסט "VIDOI UL AICQOT HSIBBAH" בלבד.

4. A. מהו הגוף הדקדוקי העיקרי השולט בטקסט? מדוע לדעתכם השתמשו בו הכותבים?
B. פועל אחד בטקסט הוא הגוף דקדוקי שונה. מהו הפועל ומהו הגוף?
5. A. מיינו את כל הפעלים המנוקדים שבтекסט לפי בנייניהם. ציינו את שמות הבניינים.
B. מדוע לדעתכם השתמשו הכותבים דוקא בבניינים אלה, ובמה תורמים פעלים אלה לטקסט?
6. לפניכם טבלה ובה מילים שרובן מן הטקסט. העתיקו את הטבלה למחברתכם, השלימו אותה.

שם הפעולה	שם הפועל	פועל
-----	לְשֹׁרֶךְ	-----
-----	לְסִכּוֹן	-----
יצירה		-----
יצור	-----	-----

פועל	שם הפועל	שם הפעולה
ברתנו	-----	-----
לכלכנו	-----	-----
אוזן	-----	-----
נדידה	-----	-----

□ אוצרת החסרים - חסרי פ"ר (חפ"נ)

לגזרה חסרי פ"נ שייכים שורשיים שפה"פ שלהם היא "נ": נ-פ-ל, נ-ס-ע, נ-ג-ש, נ-כ-ר, נ-ש-ג ועוד.

	הופועל	הפעיל	נפעל	קל	
בבנייהים הדגושים הנטייה כמו בגורת השלים:	הפר	הפיר	נטק	נסע	נפל
פועל - נִדְבָּב	מִפְרָר	מִפְרָיר	נִטְקָק	נוֹסָע	נוֹפֵל
פועל - נִדְבָּב	יִפְרָר	יִפְרָיר	יִנְטָק	יִשְׁעָע	יִפְלָל
התפעל - התנדב		הַפְּתָק		סָע	נִפְלָל
		לְהַפְּרָיר	לְהַנְּטָק	לְנִסְעָע לְטֻעָת	לִפְלָל לְגִבְשָׁת
		הַפְּלָה אֲגָדָה הַבְּטָה			נִפְלִילָה גִּישָׁה
					שם פעולה

כיצד זהות שורש ובנייה?

■ כאשר יש דגש באות השניה, יש להטות את הפעול.

- אם האות שלפני הדגש **משתנה** - היא מוספית, והdagש משלים את פה"פ "נ" (חפ"נ).
- אם האות שלפני הדגש **איינה משתנה** - היא שורשית, והdagש הוא בעה"פ במבנהים הדגושים (שלמים).

הפרתי (מכיר, יכיר) - האות (שלפני הדגש) משתנה - * **הַכְּרָתִי** = **הַפְּקָדִתִי** = הפעיל נ-כ-ר (חפ"נ)
המרתי (יממר, טהמר) - האות (שלפני הדגש) איינה משתנה = ה-מ-ר פועל (שלמים).

■ כאשר הפעול פותח ב- **ג** - **בעבר / ביןוני** - יש להטוט לנסתה:

- אם Uh"p בנסתה בצרה = **פִּיעָל** נצלתי את המצב. הוא נאַל את המצב. (שלמים)
- אם Uh"p בנסתה בפתח = **נִפְעָל** נצלתי מהשיפה. הוא נאַל מהשיפה. (חפ"נ)

תרגיל 1

העתיקו למחברתכם את הפעלים שלפניכם, ונתחו אותם לשורש ולבניין.

1	הטְלָנו	2	מִצְלִים	3	אֶדֶר	4	יְבָלו	5	הַגְשָׁה
6	גִּיאָדו	7	גִּשְׁתִּי	8	גִּשְׁנָה	9	טָנו	10	גָּעִי
11	אָסָע	12	תְּבִיטֹו	13	תְּשִׁיגִי	14	תְּפִלְנָה	15	גַּנְתָּה
16	מִפְיק	17	תְּקִישֹׁו	18	נִכְש	19	יְסִיקָו	20	מִפְרָים

□ אוצרת החסרים - חסרי פ"צ (חפי"צ)

הופועל	הפעיל	נפעל	קל	
הָצָג	הַצָּג	נְצָב	?צָר	עֲבֹר
מִצָּג	מַצָּג	נְצָב	יְצָר	בִּינוֹנִי
יְצָג			יְצָר	עֲתִיד
	הָצָג		צָר	צִיוֹוִי
	לְהַצָּג		לֵיצָר לְצָקָת	מָקוֹר נָטוּי
	הַצָּגָה		צִירָה	שֵׁם פְּעוּלָה
הָצָג				

לגורות חסרי פ"צ שיככים שמוונה שורשים.
שישה שורשים שפה"פ שלם היא "י",
עה"פ היא "צ", ולה"פ היא אחת מאותיות:
בקעת גור. י-צ-ב, י-צ-ק, י-צ-ע, י-צ-ת, י-צ-ג, י-צ-ר
השורשים השבעי והשמיני הם י-צ-ע, י-צ-מ. הנטיה היא כמו בגורות חפ"ג.

כיצד ליזהות שורש ובניין?

■ כאשר יש דגש באות השניה, יש להטות את הפעול.

• אם האות שלפני הדגש משתנה - היא מוספית, והdagש משלים את פה"פ "י" (חפי"צ).

• אם האות שלפני הדגש אינה משתנה - היא שורשית, והdagש הוא בעה"פ בבניינים הדגושים (שלמים).

הציגנו (מצаг, תצג) - האות (שלפני הדגש) משתנה - * הציגנו = הפקדנו = הפעול י-צ-ג (חפי"צ)

קשטנו (מקשט, יקשט) - האות (שלפני הדגש) אינה משתנה = ק-ש-ט פועל (שלמים).

* הערכה: כאשר הדגש המשלים באות השניה הוא באות "צ", תמיד חסרה "י", חוץ מהשורש נ-צ-ל.

תרגיל 2

נתחו את הפעלים לשורש ולבניין.

1	יְצָגָו	צָקִי	10	מִצְבָּת	7	תְּצִיאֵתִו	4	יְצָגָו	1
2	אֲצָר	מִצְבָּתִי	11	מִזְיעִים	8	נְצָבָתִי	5	אֲצָר	2
3	הַצָּעֹו	תְּצִקִי	12	תְּצָג	9	נְצָתָו	6	הַצָּעֹו	3

תרגיל 3

נתחו את השורש ואת הבניין.

- געבתם את דמעות הילד.
- האנדרטה מוצבת במרכז העיר.
- יש לטעת עצים באזור שנשרף.
- לא תקים ולא תטֶר. (ויקרא יט יח)
- אתן מציבות לנו רף גבוה.
- אFTER לי, בקשה, את המקום במפה.
- הPRTI בין שני חברי.
- הגענו אל המושבה.
- ריחות אלו מפירים לי מבית אימה.
- המסעדה הצָתָה בטועת.

תרגיל 4

בתרגולי השוואה בין פעלים מומלץ
להיעזר בדוגמת הטבלה.

פועל (ב)	פועל (א)
	השורש
	הבנייה
	הגון
	הזמן

לפניכם פעלים דומים. העתיקו אותם למחברתכם ונתחו אותם לשורש, לבניין, זמן ולגוף. (היעזרו בטבלה שלפניכם)

1. א. הנייר **מחזר** בפעול.
ב. הספר **מחזר** לספרייה.
2. א. האוכל **יגש** ב Maherah.
ב. הפסל **יצב** בכניסה לאולם.
3. א. שלגים עזים **נטכו** ארצה.
ב. הם **נטבו** את התנירים.
4. א. הם **נגפו** במערכה.
ב. הבנות **נגנו** לכבוד השירה.
5. א. **הדקנו** את האדמה.
ב. **הבטנו** אל עבר החוף.
6. א. **יעל נקבת** חוררים בארון.
ב. הילדה **נטשה** בשדה.
7. א. **נטקתי** עצמי מהחבורה.
ב. **נדבקתי** את יתד האוהל.
8. א. **נסרמתי** את הארון.
ב. **נדבקתי** מידע חשוב לדן.
9. א. החמןנו **גען** באירוע.
ב. החית **גען** על ידי בעליין.
10. א. החומר **מין** לפי מודדים.
ב. הדורם **מגש** השבוע.
11. א. המכתב **תיק** בקלסר.
ב. דרישתו **תבע** במשפט.
12. א. **הגרתי** לדרום אפריקה.
ב. **נ恪תי** בסוף השורה.
13. א. **נכשתי** את העשבים.
ב. **נצלתי** את הנכונה.

תרגיל 5 תרגיל מסכם: שלמים, מרובעים וחסרים

העתיקו למחברתכם את התשובה הנכונה.

II. הסנה לא **אפל** באש.

1. I. אני **אפל** מן הכסא.

א. שני הפעלים שייכים לאותו הבניין.

ג. שני הפעלים באותו גוף.

ב. שני הפעלים שייכים לגורות שונות.

ד. שני הפעלים באותו זמן.

II. אתם **תפלו** ללא מים.

2. I. הם **תפלו** את האוכל.

א. שני הפעלים ה "ת" שורשית.

ג. פועל אחד בלבד שייך לגזרת חפ"ג.

ב. שני הפעלים בזמן עבר.

ד. שני הפעלים שייכים לגזרת השלמים.

II. **נצלנו** בנס מן האסון.

3. I. **נצלנו** את יכולתנו.

א. שני הפעלים ה "נ" הראשונה מצינית את הזמן.

ג. שני הפעלים שייכים לאותו בניין.

ב. שני הפעלים ה "נ" שורשית.

ד. לשוני הפעלים שורש זהה.

4. I. אַתָּמוֹל **יָצַבְוּ** עמודי הבניין על ידי המהנדס. II. הַכְּדִים **יָצַבְוּ** מחר בתערוכה.
- א. שני הפעלים השורש הוא י-צ-ב.
ב. שני הפעלים זהים בבניין.
ד. שני הפעלים זהים בוגר.
5. I. **עֲצַבְנוּ** את הבית.
ג. צורת הבניוני של הפועל השני היא **מעצְבֶּנִים**.
ד. השורש בשני הפעלים זהה.
6. אל **תְּגַעֵּוּ** בחוץ הזה!
- א. צינו את השורש ואת הבניין של הפועל המודגם.
ב. העתיקו למחברתכם את צורת הverb של הפועל מבין ארבע האפשרויות:
יָצַבְוּ	הַגְּיֻעַ	נוֹגָעִים	גַּעֲקָם
7. אישہ זו **מִפְרַת** לכולנו.
- א. צינו את השורש ואת הבניין של הפועל המודגם.
ב. העתיקו למחברתכם את צורת העתיד של הפועל מבין ארבע האפשרויות:
תְּמַפֵּר	תְּתַנְכֵר	תְּפִיר
8. **נִצְלָנוּ** את המצלב לטובתנו, וכך **נִצְלָנוּ** מן הצרות.
א. אותו שורש בבניינים שונים.
ב. שורשים שונים בבניינים שונים.
ג. גוף וזמן זרים, אך בניינים שונים.
9. **נִגְשְׁתִּי** אל התלמיד ואני לו **שִׂיגְשָׁל** למצוירה.
א. שני הפעלים שורשים זרים.
ב. צורת העתיד של הפועל הראשון היא **אָגֵש**.
10. לפיכם משפט, שבו שני פעילים שיש להם שורש **מִשְׁוֹתָף**, הנוטה בשתי דרכם שונות. המורה **יַגִּיד** לנו כיצד **לְהַגִּיד** את הפסוקים. צינו מהי דרך הנטייה של כל אחד מן הפעלים.
11. העבודות **יָגַעַו** אותנו. הם **יָגַעַו** בתמונה. צורות הבניוני של הפעלים הנ"ל לפי הסדר הן:
א. **מִינְגָּעָ, מַגְעָ**
ב. **נוֹגָעַ, מַגְעָ**
ג. **מִינְגָּעָ, נֹגָעַ**
ד. **מַגְעָ, מִינְגָּעָ**
12. איזה פועל **אַיְנוּ** שיר לבניין פועל?
א. מִפְרָט	ב. מִגְרָח	ג. יִשְׁבַּ	ד. נִצְחָ
13. הפסלים **יָצַבְוּ** בתערוכה. הנאים **יָצַבְוּ** על ידי עוז. סמן את המשפט הנכון.
א. ה **"י"** בשני הפעלים שורשית.
ב. שני הפעלים שייכים לבניינים שונים.

דיקוי האיה

1. במקור נטוי במבנה קל פה"פ נשארת ואינה נבלעת.
יש לומר **לנסע, לנטע** (אפשר גם **לגש, לטעת**). (יוצא דופן: לפל)
2. במבנה בניין נפעלה עה"פ מוקדת בקמץ - **נגשים, נאבים** כמו **נשקרים**.
3. בעבר במבנה ה"ה" הבניין בתנועת א (חיריק) ואחריה דגש - **הבע, האיג** כמו **הפקיד**.
4. במבנה בניין הפעיל ה"מ" התחלתית בתנועת A (פתח) ואחריה דגש - **מביע, מאייג** (**מפקיד**).
(סימן לזכירת הסעיפים 3 + 4 = תחיליות הפעיל הhn **המ** - דומה לצליל אמא)

תרגיל 6

- חלק א - לפניכם משפטים, בהם צורות פועל מודגשת.
- א. בכל משפט בחרו בזורה המUIDה על הגיה נכונה של הפועל.
1. הוריי **הסייעו** / **הסיעו** את אחיו לשדה התעופה.
 2. חברותי **מתיזה** / **מתיצה** עלי מיים.
 3. התלמידים **נגשים** / **נגשים** ל מבחון המסכים.
- ב. השלימו את המשפטים שלפניכם והדגימו מתוך המשפטים שבסעיף א.
- I. במבנה _____ בעבר בגזרות חפ"נ וחופי"צ האות **התחלתית** מוקדת ב _____ כמו בגזרת _____.
- דוגמאות*: _____, _____, _____
- II. במבנה _____ בהווה בגזרות חפ"נ וחופי"צ האות **התחלתית** מוקדת ב _____ כמו בגזרת _____.
- דוגמאות*: _____, _____, _____
- III. במבנה _____ בהווה בגזרות חפ"נ וחופי"צ **עה"פ** מוקדת ב _____ כמו בגזרת _____.
- דוגמאות*: _____, _____, _____
- (*העתיקו את הפעלים המתאימים כולל ניקוד האות המבוקשת)

חלק ב

א. לפניים משפטיים, וביהם זוגות של פעלים מנוקדים. בכל זוג בחרו את הפעול שניקודו מעיד על הגייה נכונה. נמקן את בחירתכם באמצעות השוואת הפעול לפועל אחר, שאין טועים בהגייתו. ראו דוגמה.

דוגמה: החברים **הגיעו/ הגיעו** למסיבה.

הפעול הנכון **הגיעו**. יש להגות פועל זה כמו פעלים בבניין הפעיל בשלמים: **הפקידו, הלבשו, השמיימו**.

ב. את המספרים המופיעים במשפטים כתבו במילים על פי כללי שם המספר.

ג. בחרו את מילות היחס הנכונות.

1. 3 הסטודנטיות **נגישות/ נגישות** לבקשת הדרכה מהמורה, כי **בלעדיו/ בלבדו** לא יוכל לסיים את הפרויקט.

2. בארץ יש כ-41 מיליון של נחשים ארסיים. הנחשים **מפיקשים/ מפיעשים** בקץ.

3. **הצבתי/ האצבתי** בכניסה 5 פסלים מיוחדים. אל **תגע/ תגעה** בפסלים.

4. היכן אתם **מציבים/ מציבים** את 7 עמודי התאוריה?

5. האם **הביתה/ הביתה** ב-2 תמנונתיהן של בנותיה והתגעה **אליהן/ אליהן**.

6. **השיגנו/ השיגנו** את התוצאות הטובות ביותר.

7. היא **מגיטה/ מגיטה** ב-4 הציורים החדשניים, ובדמותם המופיעות בהן.

8. בתכנית הטויל **מציעים/ מציעים** לנו **לנסע/ לסע** ביום ה-5 למועדון הלובר שבפריז.

9. החברים **הסיעו/ הסיעו** את החתן ואת הכללה לאולם. **בשבילים/ בשביבם** זהו יום מאושר במיוחד.

10. **אייננו/ אייננו** **מפיררים/ מפיררים** סיפוריים אלו.

חלק ג - לפניים משפטיים, וביהם פעלים שניקודם מעיד על הגייה שגויה. תקנו את הפעול השגוי. העתיקו אותו למחברתכם בניקוד חלקי המעיד על הגייה נכונה. נמקו את תיקונכם.

1. האמן **הציג** את יצירתו.

2. הכלב **מפשפש** בזנבו.

3. למדו היטב ולא **תקשלו**.

4. פניו **הכחלו** מבלהלה.

5. אני **אנצל** את המכב.

□ אוצרות הנחים

גורה נחה היא קבוצה של שורשים שאחד מרכיבי השורש שלהם או יותר מאחד הוא מאותיות אהוי. השורש שיר לאות מגזרות הנחים כאשר אות אהוי משמשת כאות קריאה, אך היא יכולה לשמש גם כעיצור.

דוגמאות:

- שורשים שפה"פ שלהם היא "א", שייכים לגזרת **נחי פ"א**: א-ב-ד, א-כ-ל, א-ב-י/ה, א-פ-י/ה (2 רכיבי שורש נחים)
- שורשים שפה"פ שלהם היא "י" או "ו", שייכים לגזרת **נחי פ"י/ו**: י-ו-ר-ד, י-ו-ס-פ, י-ו-ל-ד, י-ר-י/ה, י-ר-א (2 רכיבי שורש נחים)
- שורשים שלה"פ שלהם היא "י" או "ה", שייכים לגזרת **נחי ל"י/ה**: ק-נ-י/ה, ב-נ-י/ה, ר-א-י/ה.
- שורשים שלה"פ שלהם היא "א", שייכים לגזרת **נחי ל"א**: ק-ר-א, ב-ר-א, מ-צ-א.
- שורשים שעה"פ שלהם היא "י" או "ו", שייכים לגזרת **נחי ע"ו/י**: ש-י-ה, ר-ו-צ, ט-ו-ס, ב-ו-א, נ-ו-א, ק-י-א (2 רכיבי שורש נחים)

□ אוצרת נחי פ"א (רפ"א)

גורה זו קיימת רק **בבנייה קל בעtid**.

LAGORAH ZO SHIICHEM SHVAFAH PEULIM SHAFEH"P SHLEM HAYA "A":

א-כ-ל, א-ב-ד, א-מ-ר,

א-ח-ז, א-ה-ב, א-פ-י/ה, א-ב-י/ה.

סימני הזיהוי:

- האותיות ית"ן מנוקדות בחולם חסר + פה"פ "א" נחה: **יאכל, תאמרי, נאַהְבּ**.
- רק בגוף ראשון יחיד (מדובר) נשמטה ה"א" השורשית ונשארת ה"א" של הגוף: **אַכְלָה, אַמְרָה, אַחֲזָה**.
- בכל שאר הזמנים של בניין קל ובכל שאר הבניינים אין שינויים בנטיה, כולל הפעלים ניטים כמו בגזרת השלמים:
אַכְלָתִי, אַמְרָתִי, אַבְדָּתִי.

מבחן

העתיקו למחברתכם את הפעלים, ונתחו אותם לשורש ולבניין. הקיפו את סימן הזיהוי של הגורה בכל אחד מן הפעלים.

1	יאמְרוֹ	תְּאַכְלָנָה	7	אַהְבּ	10
2	תְּאַהְבּ	נָאֵמֶר	8	אַכְלָה	11
3	תְּאַכְלָוּ	תְּאַבְדָּו	9	תְּאַמְרָיִ	12

□ אוצרת רוח פ"י (רפ"ו)

לגורה או שיעים רוב הפעלים שפה"פ שליהם היא "י" או "ו".
כאשר בגורת השלמים פה"פ מנקודת בשואה נח, בגורת נפי"ו ה"י נחה או מופיעה כ"ו נחה.

הדגם: *	התהlixir	גורות השלמים	בנייה קל
█ י	* תירש ← תירש אות אית"ן בחיריק והה"פ י" נחה	تلמד פה"פ בשואה נח (בעתיד)	

* חיריק מלא מופיע במבנה קל בעתיד בלבד. שאר הנטיה כמו בגורת השלמים.

תרגיל 1

העתיקו את הפעלים למחברתכם, ונתחו אותם לשורש ולבניין. הקיפו את סימן הזיהוי של הבניין בכל אחד מן הפעלים.

1. תירש 2. ניבש 3. אישן 4. ייטב 5. תיסדו 6. יישרו 7. תינק

הדגם:	התהlixir	גורות השלמים	מבנה הפעיל
█ י	* הייטיב ← הייטיב הפועל פותח בצירה מלא	הפקיד פה"פ בשואה נח	

תרגיל 2

העתיקו את הפעלים למחברתכם, ונתחו אותם לשורש ולבניין. הקיפו את סימן הזיהוי של הבניין בכל אחד מן הפעלים.

1. תישיר 2. מיניקה 3. הייטיבו 4. הימינו 5. היניקו 6. אישיר 7. מישירות

הדגם:	התהlixir	גורות השלמים	מבנה הפעעל
█ י	* הורד ← הורד הפועל פותח בשורוק	הפקד פה"פ בשואה נח	

תרגיל 3

העתיקו את הפעלים למחברתכם, ונתחו אותם לשורש ולבניין. הקיפו את סימן הזיהוי של הבניין בכל אחד מן הפעלים.

1. הוּבָלְנוּ 2. יוטב 3. הונקה 4. מושפכים 5. הוכח 6. יונטרו 7. אוֹשֵׁב
(התינוקת)

תרגיל 4 (קל, הפעיל, הופעל)

העתיקו את הפעלים למחברתכם, ונתחו אותם לשורש ולבניין. הקיפו את סימן הזיהוי של הבניין בכל אחד מן הפעלים.

1	התינוק ירש את תוכנות הוריו.
2	הן מייטיבות עם הזולט.
3	שישה סעיפים הוסףו לרשימה.
4	אל תיגעו לבב תאבדו את כוחכם.
5	הענין מוכח באמצעות עדויות.
6	ידי הושטה לעבר הספר המעניין.
7	האימהות היינקו את ילדיהם.
8	האם ティישיר מבטך אל הקהלה?
9	החפצים הוֹרְדוֹ מבطن המטוס.
10	הלילה איישן מוחוץ לביתי.
11	אנו מייצעים לסקנה שבדבר.
12	לאחר הפניה הם הימינו בדרכם.
13	האם אוֹשֵׁב במקום של כבוד?
14	הכbsים יִבְשׁוּ ברוח החזקה.

בנייה נפועל

הדגם:	התהlixir	גזרת השלמיים
□ ו	* נוֹטֶר ← נוֹטֶר הפועל פותח בחולם מלא	נוֹשָׁמֶר פה"פ בשווה נח

תרגיל 5

העתיקו את הפעלים למחברתכם, ונתחו אותם לשורש ולבניין. הקיפו את סימן הזיהוי של הבניין בכל אחד מן הפעלים.

- 1. נוֹלְדַתִי 2. נוֹתְרוֹת 3. נוֹטֶר 4. להֲנָעֵד 5. נוֹשְׁבוּ 6. נוֹכַחַת 7. יְנוֹשָׁעָו 8. נוֹסֶד

- בעבר ובהווה הפעלים פותחים בעבר-נו.
- בעtid, בציורי ובמקור נטו סימן הזיהוי כמו בשלמיים - חד"ק.

בנייה הפעיל

הדגם:	התהlixir	גזרת השלמיים
□ ו	* הַוֹּרִיד ← הַוֹּרִיד * מַוֹּרִיד ← מַוֹּרִיד הפועל פותח בחולם מלא	הַפְּקִיד מַפְּקִיד פה"פ בשווה נח

תרגיל 6

העתיקו את הפעלים למחברתכם, ונתחו אותם לשורש ולבניין. הקיפו את סימן הזיהוי של הבניין בכל אחד מן הפעלים.

- 1. הַוְתִּקְרָה 2. מוֹשִׁיבִים 3. תְּזַרְיךִי 4. מַזְכִּיחַ 5. אֲזַבֵּל 6. הַזְּפִיעַ 7. הַוְלְכָנוּ 8. להֲזֹסֵעַ

כיצד מבחינים בין רפאל להפעיל?

נו = נפועל
הו = הפעיל

אם הפועל פותח בדגם □ ו יש להטוט לעבר:

תרגיל 7

העתיקו את הטבלה שלפניכם למחברת ונתחו על פיה את הפעלים 1 - 15 לשורש, לבניין,azoן ולגוף.
הדגישו בצלב את סימן הזיהוי של הבניין בכל אחד מן הפעלים (בצורת העבר).

הגוף	הזמן	הבניין	השורש	צורת העבר	הפועל
נסתרת	עבר	נפועל	י-ס-ז	נוֹסֶד	נוֹסֶדָה
נווכחים	עתיד	הפעיל	י-ס-פ	הוֹסִיף	תוֹסִיפּו

1	מוֹקִירִים	נוֹכְחִים	13	נוֹקִיעַו	יְזִיאָה	7	מוֹרִיךִים	נוֹקִיעַו
2	נוֹלְךָנוּ	נוֹאֲשָׁתָם	14	נוֹעַצְתָּה	נוֹצָרָה	8	נוֹעַצְתִּי	נוֹעַצְתָּה
3	נוֹבֵיל	נוֹשִׁיעַו	15	נוֹעַלְתִּי	מוֹעִילָה	9	נוֹתְרָתִי	נוֹעַלְתִּי

תרגיל 8 – תרגיל מסכם

העתיקו את הפעלים למחברתכם, ונתחו אותם לשורש ולבניין. (היעזרו בשלבים שלפניכם)

נו = נפועל
הו = הפעיל

■ כאשר הפועל פותח ב-□ ו יש להטוט את הפועל לנסתור:

■ כאשר הפועל פותח ב: □ י = קל, □ יי = הפעיל, □ ג = הופעל.

■ כאשר הפועל פותח באות אית"ן + "א" נחה = בניין קל (נפ"א)

■ פועל ללא הסימנים המזהים יש להטוט לעבר.

1	היא נוֹתְרָה לבדה בחצר.	7	האם תוֹשִׁיטוּ לנו את ידכם לעזרה?
2	האם מוֹתִיבָה לילדיה הוראות מדוקיקות.	8	תמונהות הופיעו על המרקע.
3	האם אתה מוֹקָע לתוצאות מעשיך?	9	נוֹרִישׁ לכם את הספרים האלה.
4	כל הידיים הוֹשְׁטוּ לעבר השולחן העמוס.	10	איןכם פִּינְשִׁירִים מבט אליו.
5	הוֹבִלְנוּ את הקבוצה אל היעד.	11	הם יאמרו לנו מה לעשותות.
6	아버יהם הוֹלִיד את יצחק.	12	האם נוֹכְחָתָנוּ בטועותיכן?

22	כאן נולְצָתִי, כאן נולְדוּ לי ילדים.	13	נוֹעַצְתִּי בָּרֶךְ, ועַל כָּרֶךָ תָּוֹדְתִּי.
23	האם מִינִיקָה את בנה הקטן.	14	אל תֹּוֹתִירֵנוּ את כל העבודה.
24	לרשימה יְוָסְפּוּ פריטים אחדים.	15	הם מְזֻגִּיעִים מוחם למצוא את הפתרון.
25	השדות הַוְרִיקוּ לאחר הגשם.	16	שקריםם מְזֻקִּים באמצעות עדויות.
26	מְגַלְּ צָעִיר אֲנִי חָשַׁךְ לִיצָּר.	17	האוכל מוֹתֵר עַל השולחן.
27	המאכלים הַיְטִיבִוּ את בריאותו.	18	הן מְזֻשִׁיעִות אָוֹתֵינוּ ממצב ביש.
28	תַּאֲכִילֵי את אֲרוֹחוֹתִיךְ בְּחֶדְרֶךָ.	19	עוֹף הַשְׁמִים יוֹלִיךְ את הקול.
29	הם מְזֻרְקִים את הספרים מהמדף הגבוהה.	20	הפעוטה תִּינְקֶק עד שתשבע.
30	אתה תַּאֲכִיל אֶל החופה על ידי הוֹרִי.	21	בַּיּוֹם נִשְׂוָאִי אָוְבֵל אֶל החופה על ידי הוֹרִי.

הבחנה בין אוצרת רפי"ו (הברנ"עים רפאל והפעיל) לאוצרת השלמים (ברין קל)

אם הפעועל פותח בחולום מלא ($\square\circlearrowright$), יש להטוט אותו לזמן עבר נסתר לצורך הבדיקה:

נוֹ - נְפָעֵל (כמו: **נוֹתֵר** = נפ"י/ו)

הָוּ - הַפְּעִיל (כמו: **הָוָסִיף** = נפ"י/ו)

קָלְ - קְלָל (כמו: **שָׁמֵר** = שלמים)

דוגמאות:

ניתוח הפעועל	נטיטה לעבר	הפעועל
נוֹ = נְפָעֵל. י-ל-ד, נפ"י/ו.	הוא אַתְמּוֹל נוֹלֵד ...	אני נוֹלְצָתִי בחוּלָם.
נוֹ = נְפָעֵל. י-ת-ר, נפ"י/ו.	הוא אַתְמּוֹל נוֹתֵר	אנו נוֹתְרָנוּ בלבד בבית.
הָוּ = הַפְּעִיל. י-ס-פ, נפ"י/ו.	הוא אַתְמּוֹל הָוָסִיף ...	אנו נוֹסִיף זרדים למדורה.
קָלְ (שָׁמֵר) = קְלָל. נ-פ-ל, שלמים.	הוא אַתְמּוֹל קָפֵל ...	הסרטים נוֹפְלִים על הארץ.
הָוּ = הַפְּעִיל. י-ב-ל, נפ"י/ו.	הוא אַתְמּוֹל הָזְבִּיל ...	הרועים מוֹבִילִים את העדר למרעה.
קָלְ (שָׁמֵר) = קְלָל. מ-ר-ד, שלמים.	הוא אַתְמּוֹל מְרַד	הנערה מוֹרְדָת במוסכמות.

תרגיל 9

הבחינו בין בניין נفعل (נפ"י/o), הפעיל (נפ"י/o) וקל (שלמים).

- A. לפניכם שישה משפטים, וביהם פעילים מודגשים. העתיקו את הטבלה למחברתכם, ומיהנו בה את הפעלים.
II. ציינו מה משותף לכל אחת מן הקבוצות שיצרתם בסעיף הקודם.

4. הורים אלו **תומכים** בبنם הסטודנט.
5. הנהלה **תוקיר** את פעילותו.
6. אל **תוטרו** את המצב על כנו, עליים לעורך שניי.
1. היא **תופרת** לעצמה בגדי חדש.
2. אל **תוסיףו** לדבר על כך.
3. המשקנה **תואמת** את הנחתת המחקר.

הפעלים שבם הת"יו היא שורשית	הפעלים שבם הת"ו היא שורשית

- B. לפניכם שמונה משפטים, וביהם פעילים מודגשים. העתיקו את הטבלה למחברתכם, ומיהנו בה את הפעלים.
II. ציינו מה משותף לכל אחתמן הקבוצות שיצרתם בסעיף הקודם.

5. הצלחת **נוֹפְלָת** מיידי.
6. היא **נוֹעַדָת** לפגישה חשובה.
7. מילה חדשה **נוֹצֶה** בקרוב קבוצת החילאים.
8. **נוֹתֵר** זמן קצר ביותר לתחילה התחרות.
1. האם **נוֹשֶׁקֶת** לילדיה ביצאתם מהבית.
2. השושנה **נוֹבָלָת** מוחסր מים.
3. אני מחפש עבודה **נוֹסְפָת** לשעות הערב.
4. היא **נוֹצֶה** את סודותיה זמן רב.

הפעלים שבם הנ"ו היא שורשית	הפעלים שבם הנ"ז היא שורשית

- C. לפניכם רשימה של שמונה פעילים: מועצת, מועידה, מורה, מורה, מורה, מושכות, מוחיל, מושיט.
העתיקו את הטבלה למחברתכם, ומיהנו בה את הפעלים.
II. ציינו מה משותף לכל אחתמן הקבוצות שיצרתם בסעיף הקודם.

הפעלים שבם המ"מ היא שורשית	הפעלים שבם המ"ם היא שורשית

- D. לפניכם רשימה של שמונה פעילים: יולדות, יולדת, נוגעת, נוגעת, געה, הושיבה, נזע, נזעים.
מיינו במחברתכם את הפעלים לשתי קבוצות על פי הגזרה, וציינו את הגזרה.

1. הכלים **נוֹתְרִים** על השולחן בזמן הארוחה.
העתיקו למחברתכם את המשפט הנכון.
2. המסויקים **נוֹסְקִים** משדה התעופה.
שני הפעלים - א. זהים במבנה ובגוף.
ב. זהים בגוף, בזמן ובמבנה.
- ג. שונים בשורש ובבנייה.
ד. שונים בגוף ובזמן.

- ו. לפניכם ארבע קבוצות של משפטיים. בכל קבוצה ארבעה משפטיים, וביהם פעילים מודגשים.
- I. העתיקו למחברתכם את הפועל **היוֹצָא** **דוּפָן** מבחינת **הגזרה** בכל אחת מן הקבוצות, וציינו את הגזרה שלו.
- II. לאיזו גזרה שייכים שאר הפעילים שבקבוצה?
<p>יעל הַסִּפְהָה את שמי לרשימה.
אם הוֹדֵעַתָּם לנציגים על השינוי?</p> <p>הוא רזה לאחרונה. הבגדים "נוֹפְלִים" ממנו.
אתרי מידע רבים נוֹסְפִים מדי יום ברשות האינטרנט.</p> <p>הנערים מוֹרִיךִים את הסchorה מון המשאית.
המפקדות מוֹסְרוֹת לחיללים את פקודת הקרב.</p> <p>הן מוֹשְׁכֹות בעול.
המנכ"לית מוֹקִירָה את פעילות עובדיה.</p> | <p>(1) השער מוֹרֵד לאחר מעבר המכונית.
הוא צָרֵר צבע חדש מעורבב של כמה צבעים.</p> <p>(2) כבר נוֹאֲשָׁנוּ מליחות לכם.
נוֹתְרָנוּ בודדים במערכה.</p> <p>(3) הם מוֹלְכִים בכבוד על הארץ.
התינוק מוֹעֵד בניסיונות ההליכה שלו.</p> <p>(4) השדות מוֹרִיקִים לאחר הגשם.
הוצאת הספרים מוֹצִיאֹת לאור ספרים רבים.</p> |
|---|---|
- ז. לפניכם שלושה משפטיים, וביהם פעילים מודגשים.
- מתי **נוֹעַדְתָּם** עם עמיiticם? זו ארצנו. כאן **נוֹלְדָנוּ**.
בין הפעילים האלה העתיקו למחברתכם שני פעילים מאותו **מבנה** של הפועל **חוֹשִׁיט**.

פעלים חריגים בבניין קל

- השורש **י-כ-** הוא בעל נטייה מיוחדת לבניין קל. שימנו לב! אף על פי שבזמן עתיד הפועל פותח בסימן הזיהוי □ ג, הוא שיך לבניין **קל**: **אוכֶל**, **תוֹכֶל**, **יָוכֶל**
- בפעלים **י-ל-ד**, **י-ר-ד**, **י-ד-ע**, **י-ש-ב**, **י-צ-א**, **ה/י-ל-כ** בעתיד נשמטה ה"י" השורשית, התחלילת מנוקדת בצרירה ועה"פ בצרירה, בפתח או בשווא:

 - בצוויי נשמטה ה"י" השורשית, ועה"פ מנוקדת בצרירה, בפתח או בשווא: **רָד**, **רָדִי**, **דָע**, **דָעוֹ**.
 - מקור נטוי - **לְרָדָת**, **לְדָעָת**

הערה: כדי ליזהות את השורש יש להטות את הפועל לעבר נסתר. **אָרָד / רָד** ← הוא אטמול יְרָד.

תרגיל 10

בכל פועל ציינו את השורש ואת הבניין. (צרו את צורת העבר לצורך זיהוי השורש והבנייה)

1. תוֹכֶל	2. שָׁבֵי	3. צָאוֹ	4. יָלַךְ	5. יָאַחַז	6. לְכִי	7. תִּירְשַׁ	8. לְרָדָת
9. תְּאַמְּרוֹ	10. תְּרַדֵּד	11. גִּבְשָׁ	12. קָעֵי	13. שָׁבֵ	14. רָדוֹן	15. נְאָמָר	16. אִישָׁן
17. תְּאַבְּדוֹ	18. לְרָשֶׁת	19. תִּיסְדֵּ	20. תְּלַדֵּ	21. תְּדַעֵּ	22. יָוְלֵל	23. לְדָעָת	24. לְרָדָת

הבחנה בין פעלים דומים (בבנייה קל ונפעל)

לפניכם דוגמאות לפעלים דומים.

הפעלים בעלי פ"ג נ"ג במבנה קל דומים בחלק מן הנטיה לפועל נפ"י/ו במבנה נפעל.

נָעַן = נפעל נפ"י/ו (כמו נולדים)			
הפועל			
משמעות			
יב-ח	הבנה הם נוכחים לדעת.	נָעַן נפעל	נוֹכְחִים
יב-ר	עשיה נוצרים כאן פסלים.	נָעַן נפעל	נוֹצְרִים
יב-ב	אכלוס, ישיבה האזורים נושבים.	נָעַן נפעל	נוֹשְׁבִּים
יב-ע	התיעצות התלמידים נועצים בו.	נָעַן נפעל	נוֹעֲצִים

נָעַן = קל שלמים (כמו שומרים)			
הפועל			
משמעות			
יב-ח	הימצאות הילדים נוכחים כאן.	קל	נוֹכְחִים
יב-ר	שמירה החיילים נוצרים את נשקם.	קל	נוֹצְרִים
יב-ב	ನשיבות רוח הרוחות נושבות. (רוח = זכר/נקבה)	קל	נוֹשְׁבִּים
יב-ע	לחיצה, נעיצה הם נועצים נعزيز.	קל	נוֹעֲצִים*

נָעַנְתָּן = יחידה - נפעל נפ"י/ו (כמו נונתרת)			
הפועל			
משמעות			
יב-ע	התיעצת היא נועצת באמה.	נָעַנְתָּן נפעל	נוֹעֲצָת
יב-ר	עשיה נוצרת כאן חברה חדשה.	נָעַנְתָּן נפעל	נוֹצְרָת
יב-ב	אכלוס, ישיבה קובצת האנשים נושבת כאן.	נָעַנְתָּן נפעל	נוֹשְׁבָת
יב-ח	הבנה היא נוכחת בצדקת מעשה.	נָעַנְתָּן נפעל	נוֹכְחָת *

נָעַנְתָּן = יחידה - קל שלמים (כמו שומרת)			
הפועל			
משמעות			
יב-ע	לנעוץ הילד נועצת נعزيز בלהות.	קל	נוֹעֲצָת
יב-ר	שמירה היא נצרת את הסוד בלבה.	קל	נוֹצְרָת
יב-ב	נשיבות רוח הרוח נושבת בחזקה.	קל	נוֹשְׁבָת
יב-ח	הימצאות במקום הטייסת נוכחת בתדרוך.	קל	נוֹכְחָת *

* בغالל העייצור הגורוני יש שינויים בניקוד עה"פ וללה"פ (ראו בפרק "העצורים הגורוניים").

- הבחנה בין הפעלים הדומים נעשית על ידי הפיכת הפועל ל עבר נסטור או לגוף יחיד בהוותה.

הם **נוֹכְחִים** במקום. ← הוא **נוֹכֵחַ** / **נוֹכֶחַ** במקום. נ-כ-ח קל. (כמו: שָׁמֵר / שׁוֹמֵר)

הם **נוֹכְחִים** לדעת. ← הוא **נוֹכֵחַ** / **נוֹכֶחַ** לדעת. י-כ-ח נפעל (כמו: נוֹלֵד / נוֹלַד)

- כאשר הפועל בגוף יחידה בהוותה - הניתוח הוא רק על פי ממשמעות המשפט. כאשר הפועל לא משפט, הניתוח כפול.

תרגיל 11

העתיקו למחברתכם את הפעלים, וציינו את השורש ואת הבניין של כל אחד מהם. הבחינו בין פעילים דומים.

1. הנער **נוֹצֵר** את זיכרונותו. 2. לפטע **נוֹצֵר** מצב חדש.

3. המשחקים **נוֹצְרִים** במשחק. 4. הם **נוֹצְרִים** את רגשותיהם.

5. היא **נוֹצְרָת** את סודה. 6. **נוֹצְרָת** נורמה חדשה.

7. הרוח **נוֹשֶׁבֶת** קרירה. 8. העיר **נוֹשֶׁבֶת** בערים.

9. הילדה **נוֹעֲצָת** בהורה. 10. רחל **נוֹעֲצָת** מבט בלב.

11. הם **נוֹעֲצִים** את המסמך. 12. טל ויעל **נוֹעֲצּוֹת** במורנתן.

13. **נוֹפְנִי** בטענותנו. 14. **נוֹכְחָנוּ** בטקס הפרידה.

15. היא **נוֹכְחָת** לדעת שצדקה. 16. רחל **נוֹכְחָת** במשחק.

17. דני **מוֹעֵד** לפורענות. 18. דני **מוֹעֵד** במדרגות.

19. אל **תִּגְעֻעוּ** בתמונה יקרה זו! 20. אל **תִּגְעֻעוּ** ואל **תִּתְעִיףּוּ**.

21. הם **יַגְעֻוּ** את העובדים. 22. הם **יַגְעֻוּ** בלות.

מקור נתוי ושמות הפעולה

הפעיל	נפעל	קל	
מקור נתוי	להונטר	ליישן (ליישו)	שם פעולה
שם פעולה	הונטרות	ירקיה	

סימני זהויות לגזרות שנלמדו עד כה:

- **שלמים** - נפ"ל - נפועל (חד"ק), נפ"ט - הטעטל (מד"ד)

- **נפ"א** בינוי קל - כאשר הפעול פותח באות אית"ן + א"נ"חה

צלייל נפ"ל - פיעול - שלמים

צלייל נפ"ל - חפ"ג / חפי"ץ

העיצור שלפני הדגש אינם משתנה - שלמים

העיצור שלפני הדגש משתנה - חפ"ג / חפי"ץ

- **נפי"ו** - כאשר הפעול פותח ב: נפ"ט י = קל, נפ"ט י = הפעיל,

נו - **נפעל** (כמו: **נוֹתָר** = נפ"י/ו)

הוא - **הפעיל** (כמו: **הוֹסִיף** = נפ"י/ו)

נפ"ט י = **קל** (כמו: **שְׁמַר** = שלמים)

dagsh be-itzor ha-sheni

להטוט לנסתור

להטוט

- פועל ללא הסימנים המזוהים יש להטוט לעבר.

תרגיל 12 – תרגיל מסכם (כל הגזרות שנלמדו עד כה)

ענו על השאלות על פי הנדרש בכל סעיף וסעיף. העתיקו למחברתכם את התשובות. (היעזרו בסימני זהותי)

1. לפניכם משפטים, בהם מודגשות שש צורות פועל בהווה (צורות ביןוני).
 - I. ילדים **מפתחים** מבחינה שכילת הצלטרפו לקבוצת מחקר.
 - II. האם **מייניקה** את בתה.
 - III. הרופא **מתתקצר** את ההרצאה לקהל הנוכחים.
 - IV. היום (ה) **מתתקצר** השרה דכדוך בלביו.
 - V. הנהלה **מודיעה** לנו על השינויים בלוח הזמנים.
 - VI. **מכרעסם** נכנס למזווה ואכל את המזון שלו.
 - A. מיינו את המילים לפי גזרות. תנו כוורתת לכל קבוצה.
 - B. כתבו את **הבנייה** של כל אחד מן הפעלים המודגשים.
 - C. ציינו את **חלק הדיבור** של כל אחת מן המילים המודגשות: שם עצם, שם תואר, פועל.
 - D. מהי צורת **העתייד** של הפעול **מתתקצר**? העתיקו למחברתכם את התשובה הנכונה.
- ?קוצר, ?יתקצר, ?מקוצר, ?קצורי

- .2. לפניכם ארבעה משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
- I. **הוֹשִׁיטִי לֵי את הדפים!**
III. אתם **תְּשַׁבּו** בשורה השלישית.
- II. **אל תָּמְרוּ לֵי מה לעשות.**
IV. השר החדש **יַעֲרֵשׂ** משרד המapkד ללא דופי.
- A. איזו פועל יוצא דופן מבחינת **הבנייה**? ציינו את הבניין.
B. מהו הבניין **המשותף** לשולש הצורות האחרות?
C. איזה מבין הפעלים שלפניכם הוא מאותו הבניין שצויינטם בסעיף (ב)?
D. מהי צורת **ה עבר** של הפעול **הוֹשִׁיטִי**? העתיקו למחברתכם את התשובה **הנכונה**.
- .3. לפניכם חמישה פעלים שיש להם שורש **מושותף**, הנוטה בשתי דרכים שונות.
יבשבי, תושיבי, נושא, ישבי, מושבים
מיינו את הפעלים **לשטי** קבוצות לפי שתי דרכי הנטייה של כל קבוצה.
- .4. לפניכם ארבעה משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
- I. **תרומתן תִּקְרֶר** ענייני מקבילה.
III. היא רוצה **לְלִדְתָּה** בלילה טבעית.
- II. **הפרות מעובדים** כדי להקל על התינוק את בילעתם.
IV. לאיזה תאריך **יַעֲדִזּו** את הפגisha?
- A. איזו צורת פועל יוצא דופן מבחינת **הבנייה**? ציינו את הבניין.
B. מהו הבניין **המשותף** לשולש הצורות האחרות?
C. איזו צורת פועל יוצא דופן מבחינת **הגזרה**? ציינו את הגזרה.
D. מהי הגזרה **המשותפת** לשולש הצורות האחרות?
- .5. לפניכם שישה משפטיים, וביהם **שבע** מילים מודגשות:
I. **ההערות המזיקות** פוגעות ואין **מוֹעֵילות**.
II. אני **מציאעה** לך הצעה בלבתי חזרה.
III. היא **מוריאשה** את כל רכושה למדינת ישראל.
IV. הם **מיישירים** מבטם אל הצלם.
V. הנערה **מייטיבת** לתאר את קורוותיה.
VI. שורת החילילים **מת'ישרת** לפי החיליל הימני בשורה.
- A. מה **מושותף** לכל המילים מבחינת **הזמן**?
B. ארבעה פעלים שייכים לאותה גזרה. מהם הפעלים, ומהי הגזרה?
C. מהו הפעול השונה **בבנייה** מיתר הפעלים? ציינו את הבניין.
D. ציינו שני פעלים שנוצרו **מאותו שורש**, אך נוטים בשתי דרכים שונות.
E. ציינו את דרך הנטייה של כל אחד מהם.
F. במה שונה חלק הדיבור של המילה **מזיקות** בסעיף I. מיתר הצורות בשאר הסעיפים?

דיקי הגיה

1. במבנה קל בעתיד אותיות איתן נגנות בדרך כלל בתנועת א (חריק מלא), וה"י" השורשית נחה.

□ י - יִסְדָּ, אִישָׁן, יִירְשָׁ. (יש להקפיד על כתיבת ה"י" השורשית נוספת איתן) בוגר מדבר יש להקפיד על "א" תחילה: אִירְשָׁ, אִישָׁן, אִיבְּשָׁ.

2. במבנה קל בעתיד אותיות איתן נגנות של הפעלים י-ל-ד, י-ד-ע, י-ר-ד, י-ש-ב, י-צ-א, י-ל-כ בתנועת E (צירה), וה"י" השורשית נעלמת.

י-ר-ד ← אַרְדָּ, יַרְדָּ, יִשְׁ-ב ← גַּנְשָׁב, תַּשְׁבָּ

3. בשורש י-כ-ל במבנה קל בעתיד התחלתית הגואה בתנועת U (שורוק) - יוֹכֵל, תַּוְכֵל, נוֹכֶל.

4. במבנה הפעיל המוספיות של הפעלים י-ג-ק, יַמְ-ג, יִשְׁ-ר, יִטְ-ב, יַלְ-ל הגאות בתנועת E (צירה מלא).

□ י - הילד הַיְיטִיב לילכת. הנערה מִישִׁירָה מבטה. (ציווי י-ש-ר: הַיְשֵׁר מַבְטֵר!)

5. יש להבחין בהגואה בין שורשי פ"/י/o במבנה נפאל לבין שורשי חפ"ג במבנה כל. חפ"ג - עה"פ בתנועת E - שואה או חטף. נוֹפְּחִים: נ-כ-ח כל (נמצאים), נוֹעֲצִים: נ-ע-צ כל (לנעוץ) פ"/י/o - עה"פ בתנועת A - קמצ. נוֹפְּחִים: י-כ-ח נפאל (מבינים), נוֹעֲצִים י-ע-צ נפאל (להתיעץ)

תרגיל 13

חלק א - לפניכם משפטים, וביהם זוגות של פעלים מנוקדים. בכל זוג בחרו את הפועל שניקודו מעיד על הגיה נכונה. נמקו את בחירתכם באמצעות משמעותו של הפועל ונטיתו במבנה הנתון.

1. הוא נוֹכֵחַ / גַּבְּחַ בנסיבות.

2. המוציאים נוֹצְרִים / נוֹצְרִים בנסיבות.

חלק ב

1. לפניכם שני משפטיים: (1) הרוחות נוֹשְׁבּוֹת / נוֹשְׁבּוֹת בחזקה. (2) השומרים נוֹצְרִים / נוֹצְרִים את נשקם.

א. בחרו בכל אחד מן המשפטים את הצורה שניקודה מעיד על הגיה נכונה.

ב. מה מאפיין את שתי הזרות שבחרתם? נמקו את תשובהכם בעזרת מונחים מהתורת הזרות.

2. לפניכם משפט: הוֹשֵׁב / הוֹשֵׁב את הפעוט על הכיסא!

בחרו את הפועל שניקודה מעיד על הגיה נכונה וنمכו את בחירתכם.

היערו בשני הסעיפים שלפניכם: - סימן הפיסוק שבסוף המשפט

3. לפניכם שני משפטים:

(1) אני _____ מהחדר מיד.

א. שבעו את הפעלים **יצא** ו-**אצא** במשפטים (1) ו-(2) על פי ההגיה הנכונה.

ב. הסבירו את בחירתכם בעזרת מונחים מתחום הצורות.

חלק ג - לפניכם משפטיים, וביהם זוגות של פעלים מנוקדים ושל מילוט יחס.

בכל זוג בחרו את הפעיל או את מילת היחס המעידים על הגייה נכונה. בפועל נמקו את בחירתכם.

כתבו את המספרים המודגשים במילים על פי כללי שם המספר.

6. אתה **תשב**/**תשב** באולם בשורה ה-5 בכיסא **23**.

1. **טבל**/**טבל** את אצבע בעמיכם!

7. **הוסף**/**הוסיף** 2/1 כוס פטרוזיליה לסלט!

2. מתי **אוכל**/**אוכל** לבקר אותכם/**אתכם**?

8. האם **היניקה**/**הניקה** את תינוקה.

3. היא **הישירה**/**הישירה** מבטה לעברי.

9. **10** הספרים **הנותרים**/**הנותרים** נמצאים על המדף.

4. אלך **אתרייה**/**אתרייה** בשביili הארץ.

10. הנערים **נכחו**/**נכחו** לדעת שחברם צדק בעניין.

5. העבודה הקשה **הוגיע**/**הוגיע** אותנו.

חלק ד - לפניכם המשפטיים המכילים פעלים רבים טוענים בהגייתם. תקנו את הדרוש תיקון.

כתבו את הפעלים במחברתכם בניקוד חלק המעיד על הגייה נכונה.

6. אני רוצה שהוא **ישב** לידי.

1. מחר **אשן** בבית.

7. **נופחת**י במקום בזמן פגישתם.

2. אל **תפלבל** את היוצרות.

8. לא **נשבז** את כל כספנו.

3. הוא אינו **מפיר** אותי.

9. האם **מניקה** את בנה.

4. לא **יכלתי** להגעה לפגישה.

10. מוצרים אלה **נוצרים** בשיטות חדשות.

5. הם **נובחים** בטעותם.

חלק ה (חזרה על הגזרות שנלמדו עד כה)

לפניכם שמונה משפטיים. **ארבעה** מן המשפטים יש פעלים שניקודם מעיד על הגייה שגויה.

תקנו את הדרוש תיקון, והסבירו מהי הסיבה לתיקון שביצעתם.

5. **אָפֶה** לך עוגה טעימה ליום הולדתן.

1. הספורטאי **הכנייע** את כל יריביו.

6. הצמחים **קמלים** ללא השקיה.

2. מתי **גיד** לשחק בחצר?

7. האם **נובל** לפגוש אתכם הערב?

3. אנו **מויקרים** לכם תודה.

8. בעוד רגע **נצא** להפסקה.

4. היבואן החליט **לייבא** סחרורה מסין.

עבודה בקבוצות - אתה המפקד שלי

בצל קרבות מבצע "צוק איתן" כתוב אביגדור קהלני את השיר "אתה המפקד שלי".

אם אומץ לך ורוחך איתנה ואם בשעת האמת עשית בחוכמה.	אם חי תשמור כמו את חייך ואם שכל הישר בהחלטותיך.	אם דרך לך יידעת את סופה ואם יודע אתה מדוע ולשם מה.
אם לנו תיתן תמיד ניצחון ואם סמל תהיה ולכל תהיה ראשון.	אם תדע להבדיל בין עיקר וטפל ואם תיתן לי חיוך גם ברגע אפל.	אם באופן אישי תיגע באנשיך ואם רגש בר במנון פקודותיך.
אתה המפקד שלי	אתה המפקד שלי	אתה המפקד שלי
באשר תלך אלך בר אתרברך אתה המפקד שלי	באשר תלך אלך בר אתרברך אתה המפקד שלי	באשר תלך אלך בר אתרברך אתה המפקד שלי

שאלות

1. חפשו במרשתתת מי הוא אביגדור קהלני. כתבו פסקה קצרה על האיש ועל תרומתו לחברת.
2. השיר פותח בארבעה משפטים תנאי. מה רוצה הכותב להביע בכל אחד ממשפטים אלה?
 3. א. "באשר **תלך אלך**" נתחו את הפועל **תלך** לשורש, לבניין ולגוף.
הפועל "אלך" שונה מהפועל "תלך" בגוף. מהו הגוף של הפעול? מי אומר למי משפט זה?
ב. ביטוי המופיע בסעיף א' הכותב משתמש ב**הרמז**.
(הרמז = רמזיה באמצעות מילה או ביטוי המופיעים בתוך יצירה כלשהי אל מקורות אחרים).
לאיזה סיפור מקראי כותב השיר רמז?
מדוע בחר הכותב דזוקא בהרמז זה? (למעוניינים בرمז - הקליידו מילים אלו בוגול)
 4. א. בבית הראשון נאמר: "אם באופן אישי **תגע** באנשיך ..."
בבית השלישי נאמר: "אם חי **תשמר**... אם **פצע** להבדיל... ואם **תנו לי חיוך**..."
נתחו את ארבעת הפעלים המודגשתים לשורש, לבניין ולזמן.
ב. מהו הגוף המשותף לארבעת הפעלים, ובמה הוא תורם לשיר?
 5. כל אחד מן הבטים מנוסח כארבעה משפטי תנאי. בבית השני נסחו כל אחד ממשפט התנאי כמשפט חיובי בזמן הווה.
 - לו נתקשתם לכתוב שיר דומה, באיזה ניסוח היitem בוחרים, בדרך שבחר כותב השיר או במקרים חיומי?
 - נקמו את תשובהיכם.שערו מדוע הכותב בחר להשתמש לאורך כל השיר במקרים, ובמה החזרה על מבנה זה תורמת לשיר.
 - מהי המשמעות בעיניכם למשפט המסיים כל בית - אתה המפקד שלי?

היכנסו ל**יוטיוב** והקשייבו לשיר המרגש שהלחין אפי נצר.

יוטיוב

□ אוצרת רחי ל"י/ה (רל"י/ה)

לגורה זו שייכים כל הפעלים שלה "פ" שלהם היא "י" או "ה". בamuן מילה מופיעה "י" ובסיום מילה מופיעה "ה".

			קל	נ�行	הפעיל	הופועל	המאפיינים של צורות הנסתור והיחיד
עבר	בכל הבניינים הפועל מסטיים בצליל A (אָה)	הגָּלה	גָּבְּנָה	בְּנָה	הגָּלוֹתָה	גָּבְּנָתָה	בעבר נסתרת הפועל מסטיים ב- תֵּה
	בכל הבניינים הפועל מסטיים בצליל E (אֵה).	מְגַלָּה	גָּבְּנָה	בְּנָה			
עתידי	בכל הבניינים הפועל מסטיים בצליל E (אֵה). לפני הסיוםות -נה עה"פ מנוקדת בסגול, ולה"פ נחה -הָיָה.	יִגְלָה	יִבְנָה	יִבְנָה	תִּגְלִילִנָה	תִּבְנִילִנָה	בפני הסיוםות -נה עה"פ מנוקדת בסגול, ולה"פ נחה -הָיָה.
	בכל הבניינים הפועל בנוכח מסטיים בצליל E (אֵה).	הַגְלִילָה	הַבְנִינה	בְּנָה	הַגְלִילִנָה	הַבְנִילִנָה	בפני הסיוםות -נה עה"פ מנוקדת בסגול, ולה"פ נחה -הָיָה.
ציווי	בכל הבניינים מסטיים ב- זות.	לְהַגְלֹות	לְבָנוֹת	לְבָנוֹת			מקור נתוי
שמות פעולה		הַגְלִילָה	הַבְנִינה	בְּנִיה			

זיהוי שורש וברין

כדי להזות את השורש יש להטות את הפועל לנסתור ולבזוק אם מופיעה אחת מן הסיוםות המאפיינות את גורת נל"י/ה. כדי להזות את הבניין יש להקביל את תחילת הפועל לאזרת השלמים או להטות לזמן עבר.

דוגמאות: הפועל "יבנו"

זיהוי השורש: **הם יבּוּנִי** ← הוא **יבּוּנָה** (סיומת העתידי)

זיהוי הבניין: **הם יבּוּנוּ** ← הוא **יבּוּנָה** = **ישמר בניין קל** (הקבלה לשלים)

הם יבּוּנִי ← הוא **יבּוּנָה** ← הוא **בּוּנָה** = **שמר בניין קל** (התיה בעבר)

הפועל "מרבים"

זיהוי השורש: **הם מְרֻבִּים** ← הוא **מְרֻבָּה** (סיומת הבניוני)

זיהוי הבניין: **הם מְרֻבִּים** ← הוא **מְרֻבָּה** = **מפקיד בניין הפעיל** (הקבלה לשלים)

הם מְרֻבִּים ← הוא **מְרֻבָּה** ← הוא **הַרְבָּה** = **הפקיד בניין הפעיל** (התיה בעבר)

הערה לבניין קל

בבנייה פועל של בניין קל מסוימים הפועל ביחיד ב"י" שורשית עיצורית - **בּוּנִי, בּוּנִיה, בּוּנִים, בּוּנִיות**.

פעלים נוספים: **קָנוּי, רָצּוּי, פָּנוּי** ועוד.

מחריים 1

העתקו למחברתכם את הפעלים המודגשים, ונתחו אותם לשורש ולבניין.

1	החפץ נמשה מן המים.	12	החוקרים ישוו את התוצאות.
2	זו מחשבה מטעית .	13	התלמידים משיעים עקב מעשייהם.
3	אנו מרבים לטיליל ברחבי הארץ.	14	השודדים עטו על פניהם כובעים.
4	בשכונתנו נבנים בניינים גבוהים.	15	אני יודע לשחות מגיל צעיר!
5	רצו למנות את המשתתפים.	16	החולה ישקה בקשית.
6	חרנו (ו) שינו את החומר.	17	החוקרות גוזות עדות מהחשוד.
7	כאן אמרו להבנות בית ספר.	18	אני רוצה להטעת אתכם.
8	נמשה את הרשות מן הנהר.	19	היא נשבטה בקסמו.
9	הالمוג נמשה מקרקעית הים.	20	התוצאה חשיתה לקודמתה.
10	נשפית על ידי אויבך.	21	אני מנניה על עיתון יומי.
11	הנשר Ճאה עם זרמי האויר.	22	התיק שנפל ימשָׁה מן המים.

הבנייהים הכבדים

	המבנהים של צורות הנستر והיחיד	התفعل	פועל	פועל	
עבר	בכל הבניינים הפועל מסטיים בצליל A (אָה) בעבר נסתרת הפועל מסטיים ב - □ תָה	התגללה התגללה	זְכָה זְפָתָה	זְכָה זְפָתָה	
בינוי	בכל הבניינים הפועל מסטיים בצליל E (אֵה).	מִתְגָּלָה	מִזְבָּה	מִזְבָּה	
עתיד	בכל הבניינים הפועל מסטיים בצליל E (אֵה). לפני הסימות - נֶה עֲהָה פ' מנוקדת בסגול, ולה"פ נחה - פַּנְהָה.	יִתְגָּלָה תִּתְגָּלִילָה	יִזְכָּה תִּזְפִּינָה	יִזְכָּה תִּזְפִּינָה	
ציווי	בכל הבניינים הפועל בnoch מסטיים בצליל E (אֵה). לפני הסימות - נֶה עֲהָה פ' מנוקדת בסגול, ולה"פ נחה - פַּנְהָה.	הַתְּגָלָה הַתְּגָלִילָה		זְכָה זְכִינָה	
מ庫ור נתוי	בכל הבניינים מסטיים ב - □ ות .	לְהַתְּגָלוֹת		לְזַפּוֹת	
שמות פעולה		התגלות הדמיות		זְכוּי פְנוּי	

תרגיל 2

העתיקו למחברתכם את הפעלים המודגשים, ונתחו אותם לשורש ולבניין.

- 11 אני אמר **לחפות** לחברי במקום זה.
- 12 מי הברכה **מתאדים** ב מהירות.
- 13 **מציתם** את העניין.
- 14 **נצטווינו** לשמור על השקט.
- 15 הוא **יגבו** את הנזונים בכוון חיצוני.
- 16 התשתיות הלקויות **יגבו** מחיר כבד.
- 17 אם לא תפעלו על פי מנהיגינו, **תנדז**.
- 18 הבנאים **צפו** את השטח בחומר אורגני.
- 19 מודיע אתם **מתבזים** בפנוי?
- 20 **אזה** את הירקות בסיר מיוחד!
- 1 **דפינו** לעצמנו את עתידנו.
- 2 המדענים הצעירים **יגלו** את סודות הפיזיקה.
- 3 התושבים **מפגינים** לאזרע בטוח.
- 4 שטחי הנגב **התפשו** במרבי פרחים.
- 5 יש (ה) **מדמים** את החיים למשך ארוך.
- 6 יש **לגנות** כל פעילות עונית.
- 7 זה מצב **משגה** ומוזר.
- 8 האם **תמננו** לתפקיד החדש?
- 9 בשנה שעברה **התרבו** תאונות הדרכים בארץ.
- 10 **גליליאו גלה** שכדור הארץ עגול.

תרגיל 3

ענו על השאלות על פי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

- I. לפניכם משפטים, בהם מילים מודגשתות.
 - V. האם אתה חש **מפליה**?
 - I. מטלות רבות **נכפות** علينا.
 - II. אתם **מרקשים** להיכנס לאתר.
 - III. לדעתי, נקטת דרך **מטרית**.
 - IV. אני אוהב לאכול **מצפים** (ופלים מצופים).
 - A. מה משותף לכל המילים המודגשות מבחןת המשמעות?
 - B. מיינו את המילים לפי בנין. תנוטות לכל קבוצה.
 - G. ציינו את חלק הדיבור של המילים: **נכפות**, **מטרית**, **מצפים** (שם עצם, שם תואר, פועל).
 - D. מהי צורת הווה של הפועל **יאללה**? נצללה, נצלחה, אלינינו, צולמים
2. לפניכם שני משפטים, בהם פעלים מודגשים.
 - I. ליקוי חמה **נצהה** אמש.
 - II. אנו **נצהה** הערב בליקוי חמה.
 - בחרו את המשפט שהנאמר בו נכון.
 - B. שני הפעלים בעלי אותו שורש.
 - A. שני הפעלים שייכים באותו בניין.
 - D. שני הפעלים זהים בגוף.
 - G. שני הפעלים מופיעים באותו זמן.

- לפניכם ארבעה משפטים, וביהם פעילים מודגשים.

I. השמיים **עטו** צבע אדמדם.
II. בגד זה **בליוי** מרוב שימוש.
III. הם מבקשים **לגלות** הבנה.
IV. **תכללה** שנה וקללותיה.

א. איךו צורת פועל יוצאת דופן מבחןת **הבנייהין**? ציינו את הבניין.
ב. מהו הבניין **המושותען** **לשלאש** הצורות האחרות? קראו נכון ונΚדו ניקוד חלקי את המספר המודגש.
ג. איךו מבין הפעלים שלפניכם הוא מאותו הבניין שציינתם בסעיף (ב)?
מִהָּנָה, רְצִינָה, תְּנִינְרָה, מַזְבָּה
ד. מהי צורת **ה עבר** של הפועל **תכללה**? **כלתה**, **יכלה**, **כללה**, **כלתה**

לפניכם שישה משפטיים, וביהם פעילים מודגשים.

I. הרוח **הקשטה** על החילוץ.
II. **מציתם** את כל האפשרויות.
III. מדוע **פניטם** אליו?
IV. המנכ"ל **ליות מתות** דרך.

א. מבין הפעלים המודגשים העתיקו למחברתכם פועל מאותו בניין של הפועל **מתלוים**.
ב. ציינו **שני זוגות** של פעלים. בכל זוג הפעלים יהיו באותו בניין. (כל זוג מבניין אחר)
ג. איךו מבין הפעלים שלפניכם הוא צורת **עתיד** **בגוֹ נוכחים** של הפועל **הקשטה**?
תתקשה, תקשו, תתקשתו, תקשיתו
ד. כתבו את צורת שם הפועל ושם הפעלה של הפועל **מציתם**.

הבחנה בין פעלים זהים או דומים

כדי להבהיר בין שני פעלים בעלי צורה זהה או דומה יש להפוך את המשפט לצבר.

הhorim מרים לנו לצאת. ← ה = ר-י/ה הפעיל נלי/ה
הנער מרים את חבריו. ← ה הוא הרשים את חבריו. ר-ש-מ הפעיל שלמים (כמו הפיקיד)
וכן: מעלים, משלים, מטעים, מלאים, מפגים, מתרים, מധים.
היא ברת בור (או מנורה, פחים, יהלומים). ה הוא ברה בור. כ-ר-י/ה קל נלי/ה
היא ברת ברית (או חווה או עז). ה הוא ברת ברית. כ-ר-ת קל שלמים
וכן: ברת, שבטה, בפתחה, בפתח.

בנפעל - נפתחה, נברטה. בהופעל - הקשתה, הנחתה.

הו ניסה **לכפות** את ידי. חולם חסר = שלמים כ-פ-ת (כמו לשמר)
 הוא ניסה **לכפות** את דעתו. □ות = נלייה כ-פ-יה
 וכן: **לכורת/לכורות, לשבות/לשבות.**

פעלים מורכבים

פעלים מורכבים הם פעלים שיש להם שני עיצורי שורש "בעייתיים", ככלומר הם שייכים לשתי גזירות. נתיות השורשים תהיה בהתאם לכללים של שתי הגזירות שהשורשים שייכים אליהן.

חפ"ג + נל"י/ה:

השורשים נ-ט-י/ה, נ-כ-י/ה, נ-ד-י/ה, נ-ק-י/ה, נ-ז-י/ה (נ-ז-י/ה - פירושו הפתעה של מים)
נְטָה, יְנַטָּה (קל) הֲכָה, אֲכָה (הפעיל) מְכָה (הופעל)

נפ"י/ו + נל"י/ה:

השורשים י-ד-י/ה, י-ר-י/ה, י-נ-י/ה
יְדָה, יְרָה, אִירָה (קל) נְזָה, נְזָה (הפעיל)
הַתְּנוֹדָה, אַתְּנוֹדָה (התפעל) יְדָה, מְדָה (פועל) יְדָה, מְנִידָה (פיעל)

נפ"א + נל"י/ה

השורשים א-פ-י/ה, א-ב-י/ה
בבנייה קל בעთיד בלבד: אֲפָה, תְּאֲפָה, תְּאֵפִיה, יְאָבוֹ, תְּאֵבִיה
שם הפועל: לְאֻפּוֹת
שם פעולה: אֲפִיה (הסביר לחטפים ראו בפרק "עיצורים גראניים")

הבחנה בין פעלים בעלי צורה זהה השייכים למורכבים

בפעלים בעלי צורה זהה יש להפוך את המשפט לעבר.

	ניתוח הפועל	הטייה לעבר	הפועל
שורש זהה, בניינים שונים	החיל יְוָה ברובה. החיל יְוָה לנו מה לעשות.	יְרִיָּה קל החיל יְוָה לנו מה לעשות. החיל הוָה לנו מה לעשות. יְרִיָּה הפעיל	

מבחן 4

חלק א - ציינו את השורש ואת הבניין של כל הפעלים המודגשים שלפניכם. הבחינו בין פעלים דומים.

<p>.3. א. הם משלים את הבוחרים.
ב. הוא משלים את לימודיו.</p> <p>.6. א. הנער מרשים את חבריו.
ב. מרשים לילבולות עד חצות.</p> <p>.9. א. הנער מתוים היום לבג".
ב. ההורם מתוים בילדיהם.</p> | <p>.2. א. היא חרתה את שמה.
ב. התנהגו חרתה לי.</p> <p>.5. א. התלמיד יוזה תשובה מהר.
ב. השלט יוזה לנו את הדרכך.</p> <p>.8. א. אל תטעו בדרך הפולוה.
ב. את העצים תטעו בשדרה.</p> <p>.11. א. הפרות יגעו ברפת.
ב. הם יגעו בחפציכם אלה.
ג. הם ייגעו מרוב עבודה.</p> |
|---|---|

חלק ב

א. לפניכם שמונה משפטים, ובهم פעלים מודגשים, ואחריהם טבלה.
העתיקו את הטבלה למחברתכם, ומינו בה את הפעלים. ליד כל פועל ציינו את מספרו של המשפט.

<p>.5. הנערה שבטה את לבו.
6. בערב שבת שבטה המלacula.
7. עליך לכחות אוזן לדברי.
8. לא רצוי לכorth את העץ הזה.</p> | <p>1. החברת ברטה זהב.
2. המדינה ברטה ברית.
3. העצירה נכפתה באזיקים.
4. העובודה נכפתה על התלמידים.</p> |
|--|---|

הפעלים שבהם הת"ו היא סימן הנקבה	הפעלים שבהם הת"ו היא שורשית

ב. לפניכם שמונה משפטים, ובهم פעלים מודגשים, ואחריהם טבלה.
העתיקו את הטבלה למחברתכם, ומינו בה את הפעלים. ליד כל פועל ציינו את מספרו של המשפט.

<p>.5. הנער מדחים ביכולת נגינתו.
6. חומרים אלו מדחים את הבגד.
7. בני מפיקים את רגשותיו.
8. הם מפיקים את מבטים למרצה.</p> | <p>1. הם מעלים על נס את פעלנו.
2. הנער מעלים את כישרונותיו.
3. רן מטיעים את קריאתנו.
4. החילילים מטיעים את האויב.</p> |
|--|---|

הפעלים שבהם המ"מ האחורה היא סימן הגוף	הפעלים שבהם המ"מ האחורה היא שורשית

תרגומים 5

ענו במחברתכם על השאלות שלפניכם.

1. בחרו את הפעול היוצא דופן מבחן הגורה בכל אחת מן השורות.

ד. מרדדים	ג. מכךיים	ב. מתקאים	I. מפרקמים
ד. מענים	ג. הוציאים	ב. תסבחים	II. מפוגמים
ד. הזתה	ג. ריזטה	ב. קנטה	III. לפטה

- במה בדלים שני הפעלים המודגשים זה מה זה?
במה שוניים שני הפעלים זה מזה?
מה משותף לשני הפעלים המודגשים?
במה בדלים שני הפעלים זה מזה?
מה משותף לשני הפעלים המודגשים?
במה בדלים שני הפעלים זה מזה?
מה משותף לשני הפעלים המודגשים?
היא תרתה את דמותו זיכרונה. היא התחרתה נגד יריבתה.
הילדים המרו את פי הוריהם. אנשים אלה המרו בקזינו.
הוא מפני את גשותינו. השוטרים מפנים את האיש לחנייה.
אל תטעו בפתרון השאלה. מתי תטעו את העצים?
אנו נרצה את הדבש. הדבש נרצה בידי הדבורה.
הרצואה התרה. הנער התרה לא לחזר מאוחר.
הארוכה הותה על השולחן. הכניסה למקום התרה לנו.

דיקוי האיה

1. באמצעות המילה ה"י" השורשית נחה, ויש להקפיד על כתיבתה - נָבִיגִית, מַתְגֵּלִית, תָּזֶכִּינָה.
2. פה"פ במבנה קל בגוף נוכחים ונוכחות בעבר הגوية בתנועת E (שווא). בְּנִיתָם, קְנִיתָן.
3. משקל פעל שכיח במבנה קל - נכה, נכה, נכים, נכות.
צורות נוספות: רזה, קשה, כבה.
4. צורות הבינוני והעתיד מסטיימות ב- □ h - קֹנֶה, יָקֶנֶה.
5. בעברעה"פ הגوية בתנועת A (קמץ), ואילו בבינויעה"פ הגوية בתנועת E (סגול).
הוא נָרָא אتمול. הוא נָרָא עכשווי. יש לומר: נָרָא ל.י. נְדָמָה ל.
הבית נָבָנָה לפני שנה. הבית נָבָנָה ביום אלוה.
6. צורות המקור הנטוי בגורת נחי ל"י/ה מסטיימות ב- □ ות - לְגָלוֹת, לְהַתְגִּלוֹת.
יש לומר לְכָבוֹת ולא * לְכָבָה, לְקָרוֹת ולא * לְקָרָה.
7. במבנהים קל ופועל בגוף ראשון ושני בעברעה"פ הגوية בתנועת א (חריק מלא) - גָלִיתִי, כָּבִיתִי.
בכל שאר הבנייהיםעה"פ הגوية בעבר בתנועת E (צירה) - נָבִיגִיתִי, הָגָלִיתִי או בתנוועת א (חריק מלא) - נָבִיגִיתִי, הָגָלִיתִי.

1. א. לפניכם משפטים, ובהם צורות פועל מודגשת. בכל משפט בחרו בצורה המUIDה על הגיה נכונה של הפועל.
1. השוער **פנה** / **פנה** אותן לבניין המתאים.
 2. הבד **התבלה** / **התבלה** מרוב שימוש.
 3. מג האויר **חשגה** / **חשגה** לפתע.
- ב. בפעלים המUIDים על הגיה נכונה יש מאפיין משותף לגזה. מהו המאפיין?
2. א. לפניכם משפטים, ובהם צורות פועל מודגשת. בכל משפט בחרו בצורה המUIDה על הגיה נכונה של הפועל.
1. אם לא תקшиб להוראות, עלול **לקרה** / **לקרות** אסון.
 2. **שכחתם** **לכבות** / **לכבה** את האור.
- ב. בפעלים המUIDים על הגיה נכונה יש מאפיין משותף לגזה. מהו המאפיין?
- ג. תנו דוגמה נוספת לפועל בעל מאפיין דומה.
3. לפניכם משפטים, ובהם צורות פועל מודגשת.
1. כשהגענו לעיר מגדל השעון **נראה** למרחוקים.
 2. אל **תקרה** כאן בור.
 3. המעשה שעשית אינו **נראה** לי.
- א. בשלושה מן הפעלים המודגשתים הגיה שגויה. העתיקו את הפועל שהגיתו נcona. (ציינו את מספר המשפט)
- ב. בפעלים שהגיתם שגויה הסבירו מהי השגיאה בהגיותם.

חלק ב' - לפניכם משפטים, ובהם זוגות של פעלים מנוקדים ושל מילות יחס.

בכל זוג בחרו את הפועל ואת מילת היחס המUIDים על הגיה נכונה. בפועל נקו את בחירתכם. הקפידו על קרייה תקנית של המספרים המודגשתים ושל אותיות השימוש המותלות אליהם.

7. השופטה **זכתה** / **זכתה** את הנasm.
8. הילד **הנכה** / **נכחה** השתלב בכל פעילות חבריו.
9. אני **מופיע** / **ופיע** **אתך** / **אתך** כבר זמן רב.
10. אנו מבקשים מכם **להתפנה** / **להתפנה** מעיסוקיכם.
11. האם **קניתם** / **קניתם** את 4 המוצרים החסרים?
12. אני **יבקש** / **בקש** **ממוני** / **ממוני** 8 ספרים מהספרייה.
1. הדבר עשוי **לקרות** / **לקרה** בכל רגע.
2. **נראה** / **נראה** לי שהערב אבל יפה.
3. **כשיתי** / **כשיתי** את התינוק ב-2 שמיוכות.
4. הוא **יירה** / **יירה** ברובה 25 כדורים.
5. נבוא **לגבות** / **לגבות** את החוב הערב.
6. **אכשה** / **אכשה** אותו כאשר יהיה קרייר.

תרגומים בהקשרם ובקומם

- קראו את הטקסט "איך יכולתי להפסיד, הרי אני מורה!" המופיע בעמוד 231 וענו על השאלות שלפניכם.

1. בטקסט יש ריבוי של פעלים.

במה ריבוי הפעלים תורם לטקסט זה? התיחסו לסוגה של הטקסט.

2. א. מהו הזמן שליט בפסקות א' ו-ב' ומהו הזמן שליט בפסקה ג'?

ב. מדוע לדעתכם השתמש הכותב בזמןים אלו?

3. א. מצאו בפסקה א' ו-ב' שניים-שלושה פעלים בעלי קונוטציה שלילית.

ב. מצאו בפסקה ו-שניים-שלושה פעלים בעלי קונוטציה חיובית.

ג. מה הקשר בין הפסקות שצינו בסעיפים א' ו-ב' לבין הקונוטציה של הפעלים שציינתם?

קונוטציה היא המשמעות הנלווה למילה מסוימת בצד משמעותה הבסיסית.

בדרכם כלמשמעות צאתה היא בעלת ערך ריגושי שיכל להיות חיובי או שלילי.

4. מצאו בפסקות א', ב', ו-ו פעלים מוגדרת נחי ל"י/ה. העתיקו אותם למחברתכם וציינו את שורשיהם, את בנייניהם ואת הגוֹן.

5. א. מצאו בפסקה ג' את כל הפעלים בגוף נסתרים.

ב. פעלים אלה מצינים שני עשי פעולה שונים. ציינו את עשי הפעולה, והתאמו לכל אחד מהם את הפעלים שציינתם.

6. בפסקה הנאמר: בוקר אחד ג'וס ... נראית חולה. "מה קרה?", שאלתי, "אתה נראה כאילו יש לך חום." ... הוא ענה לי: "נראית לי שאתה חולה, מור מקארתני".

נקדו את הפעלים המודגשים בnikoud חלקי שייעיד על הגייה נכונה של הפעלים. נמקו את בחירתכם באמצעות הסברים מתחום מערכת הצורות.

7. א. "לכל אחד מתלמידי אתן לעובוד עם 2-3ILDIM".

כתבו את המספרים במילims תוך הקפדה על כללי שם המספר.

ב. הטקסטים שנכתבו _____ לא היו מתאימים. (שביל)

השלימו את המשפט באמצעות מילת היחס המוצעת. כתבו אותה בנטיטיה הנכונה על פי ההקשר.

шибתם - תיקנתם (הצעה לתקagit)

- חקרו טקסט ושבצו בו פעלים שהציבור נוטה לשוגות בהם. עליכם לשבץ בטקסט את הצורה השגויה.
- הקרויבו בפני חברייכם לכיתה את הטקסט. עליהם לזהות כמה שיותר שיבושי לשון.
- רצוי שהtekst יהיה קליט ומהנה או אף הומוריסטי.
- לאחר זההו כל שיבושי הלשון על החברים בכתבאותם בצורמת התקנית ולהסביר את השיבוש.
- שמרו את הטקסט המקורי, את הטקסט המתוקן ואת ההסבירים בתיק העבודה.

□ אוצרת רוח ל"א (על"א)

לגורה זו שייכים כל הפעלים שלה"פ שלהם היא "א".

- לה"פ "א" כתובה בכל הנטייה.
- כאשר ה"א" אמורה להיות מנוקדת בשווה נח, היא נחה.
- בוגר נסתר נטיית הפעלים דומה בצליל לנטיית הנסתר בגזרת השלמיים.
- סימני הבניינים כמו בגזרת השלמיים.

הערות לכל הבניינים שבגזרה	נפעיל	קל	
בסוף מילה בא קמץ - שמר ← מצא, נשמר ← נמצא באמצע מילה בא צירה - נשמרתי ← נמצאתי	מצא מצאתי	מצא צמא	עבר
	מצא מצאת	מצא, צמא מצאת	
צורות ביןוני ייחוד המסתiyaות בשלמיים ב- פֹּת, מסתיימות בגורה זו ב- פֹּת את .	מצא מצאת	מצא, צמא מצאת	ביןוני
	מצא מצאנה	מצא מצאנה	
עתיד וב ציווי - לפני הסיום -נה Uh"p מנוקדת בסגול, ולה"פ נחה - פֹּת ה .	מצא מצאנה	מצא מצאנה	עתיד ציווי
	המציא המציאנה	מציא מציאנה	
	להמציא	למציא	מקור נטוי
	המציאות	מציאה	שמות פעולה

הערות לבניין קל:

1. בעבר ובביןוני יבואו השורשים האלה במשקל פועל: מלא, טמא, ירא, צמא, שנא (ביןוני שוויא).
2. ביןוני פועל של בניין קל בשורשים מ-צ-א, ח-ב-א, ס-מ-א, ג-ש-א, ק-ר-א (ראשי תיבות של פה"פ: "מחסן ק")
מופיעה "י" במקומות ה"א" השורשיות:
ס-מ-א ← סוכן סמי. מ-צ-א ← פרח מצוי. ח-ב-א ← הוא חבוי.
ג-ש-א ← האיש נשוי. ק-ר-א ← דן קרייז על שם דודו.

התفعل	פועל	פעיל	הופעל	הפעיל	
הת מלא	מְלָא	מַלֵּא	המְצָא	המְצִיא	עבר
מִתְמָלָא	מִמְלָא	מִמְלָא	מִמְצָא	מִמְצִיא	ביןוני
יִתְמָלָא	יְמָלָא	יַמְלָא	יִמְצָא	יִמְצִיא	עתיד
הת מלא		מלא		מציא	ציווי
להת מלא		למלא		להמציא	מקור נתוי
התמציאות		滿וי		המצאה	שמות פעולה

תרגיל 1

ציינו את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים שלפניכם.

11	הונערות נמצאו קִפּוֹאות לאחר לילה מחוץ לביתן.
12	נִמְצָאת במצב עדין.
13	נוֹרְפָּאנוּ מן המחלה.
14	האסירים יִכְלָאוּ בתנאים משופרים.
15	בִּטְאָתִי את דעתך בקול רם.
16	הונערה המְצִיאָה שיטה המונעת מצביעים לדחות.
17	הסיפור הַקְרָא במסגרת "שיעור סיפור".
18	לאחרונה מִבְאָס לאرض דגמים חדשים.
19	עופות אלה טְמִיאִים ואסורים באכילה.
20	המאכלים האלה מְצִמְיאִים אותנו.

תרגיל 2 – תרגיל חוזה (כל הגוזרות שנלמדו עד כה)

- לפניכם שישה משפטים, ובهم פעילים מודגשתים.
1. היוגבים **מְכֻלָּאים** בין זנים שונים.
2. **דְּמִינוֹ** בנפשנו אзор שקט ורגוע.
3. המורדים **מְטִיפִים** לנו מוסר.
- א. ציינו את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.
- מהי צורת העבר של הפועל **יִטְמַנוּ**? העתיקו למחברתכם את התשובה הנכונה.

טְמִינָה, נִטְמָנָה, הַטְמָנוֹ, הַטְמָנוֹן

- .2. לפניכם משפטים, בהם מודגשות שבע צורות פועל בהוּא (צורות ביןוני).
- I. הם **מושיטים** ידם לשולם. VII. אכלנו את (**הממלאים** בתיאבון רב).
- II. אני **מתירה** לך על התנהגותך. VI. המכabbים (**המלךדים** נשלחו בידי טורויסטים).
- III. פניתי אל **רופא** סייני לטיפול בעיה. VII. אנשים **מדפאים** משרים אויריה קשה סבבים.
- IV. האZN **מרפאה** את שריריו לפני הריצה.
- A. ציינו את **השורש** ואת **הגורה** של כל אחת מן המילים.
- B. מיינו את המילים **לפי בניינים**. תנו כוורת לכל קבוצה.
- C. ציינו את **חלק הדיבור** של כל אחת מן המילים המודגשות: שם עצם, שם תואר, פועל.
- D. בחרו שני פעלים סבירים, וכתבו את הצורה הפעילה שלהם.
- E. כתבו את **צורות שם הפועל ושם הפעולה** של הפעלים הפעילים שבתרגיל.
- .3. A. בטבלה שלפניכם שלוש עמודות, ובן פעלים, שמות פועל ושמות פעולה.
צרו שלוש שלישיות: התאימו לכל פועל שם פועל ושם פעולה הגוזרים מאותו שורש של הפועל.
העטיקו למחברתכם את השלישיות. (שים לב: בטור הפעלים יש פועל אחד מיותר, בלי בני-זוג)

פעלים	שמות פעולה	שמות פועל	הערות
מוניות	להתvrir	התראה	
מקרות	להתירות	הזרה	
הפרנו	להחותvir	התראה	
יתרו			

.B. ציינו מהו הפועל שנותר, והסבירו מדוע לפועל זה אין צורת שם פועל ושם פעולה.

- .4. לפניכם שני משפטיים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגם.
- הפקידה **תוועיד** עם המנהלת בשעות הבוקר. - המנהלת **תועיד** לה תפקיד חדש.
- A. כתבו כל אחד משני המשפטים בזמן **עבר** (הטו את הפעלים).
- B. בחרו את המשפט שהנאמר בו **אינו נכון**.
- (1) שני הפעלים בעלי אותו שורש.
(2) שני הפעלים שייכים לאותו בניין.
(3) שני הפעלים מופיעים באותו זמן.
(4) שני הפעלים זהים בגוף.

5. לפניכם ארבעה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.
3. האם **הדרת** את הספר?
 4. מדוע **הדרת** שונה מעונייני?
 - א. לפניכם טבלה. העתיקו את הטבלה למחברתכם, ומימנו בה את הפעלים.
הפעלים שבهم ה"א היא שורשית	הפעלים שבם ה"א היא סימן הבניין
- ב. כתבו את צורת **העתק** בגוף נכחים של הפועל **הדרת**.
 - ג. כתבו את צורת שם הפועל של הפועל **הדרת** במשפט 3.
 - ד. כתבו את שם הפעולה של הפועל **הדרת** במשפט 4.
6. לפניכם שישה משפטיים, ובהם פעלים מודגשים.
1. אני **משפיכם** כל בוקר לעבודתי.
 2. הם **משקיכים** את הצמחים.
 3. המושל **מלאים** את המפעלים.
 4. הבגד הזה אינו **מתאים** לי.
 5. הם **מראים** לי את היצירה.
 6. אינני **משלים** עם המצב.
 - א. לפניכם טבלה. העתיקו את הטבלה למחברתכם, ומימנו בה את הפעלים.
הפעלים שבם המ"מ האחורה היא שורשית	הפעלים שבם המ"מ האחורה היא סימן הגוף
- ב. כתבו את שם הפועל ואת שם הפעולה של הפועל **משקיכים**.
 - ג. כתבו את שם הפועל ואת שם הפעולה של הפועל **מתאים**.
7. לפניכם שני משפטיים, ובכל אחד מהם פועל מודגש.
- (1) **הן תملאננה** את מבוקשי.
 - (2) הוא **נשיי** באושר רב.
 - א. ציינו את הבניין של כל אחד מן הפעלים.
 - ב. ציינו את הגורה המשותפת לשני הפעלים.
 - ג. איזו מבין המילים שלפניכם שייכת לגורה שציינתם בסעיף ב?
גלי, חבריה, צפויים, ראייה
8. לפניכם ארבעה משפטיים, ובכל אחד מהם פועל מודגש.
1. המים החמים **מרפכים** את רגלי.
 2. הם אינם **מרפכים** ממני.
 3. נסה **לרפואת** את אחיזתך הנוקשה בהגה.
 4. לפני הריצה **רפיה** האצן את שריריו.
 - א. כתבו את השורש המשותף של ארבעת הפעלים המודגשים.
 - ב. איזה פועל יוצא דופן מבחינת הבניין? כתבו את בניינו.
 - ג. מהו הבניין המשותף של שאר הפעלים?

פעלים מורכבים

חפ"נ + נל"א: השורשים נ-ב-א, נ-ש-א.

נִשְׁאָ, נִשְׁתַּתִּי, יִשְׂאָ, שָׂא (קל) הָשֵׁא, אֲשֵׁא (הפעיל)

נִפְיָו + נל"א: השורשים י-ר-א, י-צ-א

יְצָא, יֹצָאת, אֶצְאָ, לְצָאת (קל) הָזֵיא, הָזֵא (הפעיל) נֹזְרָא, יְנוּזָא, (נفعיל)

תרגיל 3

בסעיפים 1 ו-2 - ציינו במחברתכם נכון/לא נכון לגבי כל משפט.

1. א. הפועל **סְמוּיו** והפועל **בְּנוּי** שייכים לאותה גורה, והם באותו בניין.

ב. הפועל **קְרוּיו** והפועל **תְּקַרְאָו** שייכים לאותו בניין.

ג. לפועל **יְסֻתְּפָמָאוּ** ולפועל **סְמוּיו** יש אותו שורש, והם שייכים לאותה גורה.

ד. הפועל **יְקַרְאָו** והפועל **פְּקַרְאָו** שייכים לאותו בניין.

2. א. הפועל **שְׁרוּיו** והמיליה **שְׁנוֹא** שייכים לאותה גורה.

ב. לפועל **מְצֹיו** ולפועל **מְמַצְיאָ** שורש זהה.

ג. הפועל **מְצֹיו** והפועל **מוֹצָא** (מהכיתה) שייכים לאותו הבניין.

ד. הפועל **מְצֹיו** והפועל **מוֹצָא** הם בעלי אותו שורש ושוייכים לאותו הבניין.

בסעיפים 3 עד 12 ענו על השאלה:

במה דומים שני הפעלים זה לזה או בדלים זה מזה (שורש, בניין, זמן, גוף)? (בההתאם לכתוב ליד כל משפט)

3. הם **מוֹחָאים** כפיהם כדי להראות שהם **מוֹחִים** נגד התקנות.

(דומים) הנער **מְשֻׁלִּים** את עבודתו. השלטונות **מְשֻׁלִּים** את הציבור.

(בדלים) בית חדש **נָבָנָה** בשכונה. אנו **נָבָנָה** את ביתנו במושגינו.

(דומים) האנשים **נָצְלוּ** מן הרפאה, אולם בעלי החיים **נָצְלוּ** בה.

(בדלים) בחדר זה **נִמְצָא** מסמך חשוב. אנחנו **נִמְצָא** אותו לאחר חיפושים רבים.

(בדלים) **מְלָאו** את הcad בימים! החדרים **מְלָאו** במבקרים.

(דומים) הם **מְרַפְּפִים** את שריריהם. ההורים **מְרַפְּפִים** את ילדיהם.

(בדלים) היא **מוֹעִידָה** את הפגישה לשעה אחת. היא **מוֹעִידָת** על אבני המדרכה.

(בדלים) היא **הוֹזֶה** בהקייז. הוא **הוֹרֶה** לי את הדרכן.

(דומים) **סִקְרָנוּ** אותם לקראת התعروכה. **סִקְרָנוּ** את האירוע.

דיקי הגיהה

1. במבנה פועל ומבנה התפעל עה"פ הגיהה בתנועת E (צירה) כמו בגורת השלים.

יש להקפיד במיוחד בזמן עבר ובמקור נטווי.

פועל - **ספר ← מלא, בטא ← לספר ← למלא, לדבא**
 התפעל - **התלבש ← התמלא ← להתמלא**

2. במבנה פועל עה"פ הגיהה בצליל A (בקמץ) כמו בגורת השלים.

ספר ← מלא ← מ מלא, מחתא, מבטא ← י מלא, ידבא

3. בגוף ראשון ושני בעבר ה"א" נחה, והתנועה שלפניה הגיהה בצליל E (צירה).
 יש להקפיד על כתיבת ה"א" אף על פי שהיא נחה - **דפאנו, בטאת**
 יש להקפיד על כל זה במשקל פועל במבנה קל - **מלאת, שנאת, צמאנו**
 וכן בצורות הבינווני - **שונאת, קופאת**.

4. בגוף נסתרת בעבר ה"א" כתובה והגיהה בצליל A (קמץ).
שמרה ← שנאה, ספרה ← קגאה, מלאה. (ולא *קנתה, *מלטה)

5. יש להבחין בין השורש מ-ח-א לשורש מ-ח-ה.
מחא כף - מחתאי, מחה, מוחאים. **מחה נגד העולה - מחתמי, מחיננו, מחי.**
מחה את הזעה ממצחו.

תרגומים 4 (דיקי הגיהה)

תיק א

1. לפניכם משפטים, בהם צורות פועל מודגשתות.
- א. מצאו לכל אחד מן הפעלים צורת פועל מקבילה בגורת השלים.
- ב. הייעזרו בפועל מגורת השלים כדי לאחות את הצורה המעידת על הגיהה נכונה של הפעול.
- ג. נמקו את בחירתכם.

הנימוק	פועל מקביל בגורת השלים	הפועל
-----	-----	(1) א. הפקיד מלא / מלא את הדות. ב. הרופא רפא / רפא את האיש. ג. החדר התמלא / התמלא באנשים.
-----	-----	(2) א. המזرك מחטא / מחתא . ב. הנער מידבא / מידבא בגלל הבדיקה.
-----	-----	(3) יש להתבטא / להתבטות יפה.

2. לפניכם שני משפטיים: (1) אסור לשנות / לשנה אותו. (2) יש לملות / למלא את הcad.

א. בחרו בצורה המUIDה על הגיה נכונה של הפועל בכל אחד מן המשפטים.

ב. מה הסיבה שרבים טועים בהגיית מילים אלו?

3. לפניכם המשפט: העציר יפלא / יכלא.

א. בחרו בצורה המUIDה על הגיה נכונה של הפועל.

ב. הטו את הפועל בזמנים השונים, ונסה לשער מהי הסיבה שרבים טועים בהגיית מילה זו.

4. לפניכם שני משפטיים: (1) הם _____ כפיים. (2) הם _____ נגד מדיניות הממשלה.

א. ציינו את השורש של כל אחד מן הפעלים מחו ו-מחאו ואתמשמעותם.

ב. שבעו כל אחד מן הפעלים במספטים (1) ו-(2). היעזרו בשורש של הפעלים ובמשמעותם.

5. לפניכם טקסט קצר. ניקודם של ארבעה מן הפעלים מעיד על הגיה שגואה.

לייאונרדו דה וינצ'י, אחד מהאמנים החשובים בתולדות האמנות, נהג לملות מוחברות במאות תרשימים שונים וציורים. כשהערכנו סיור במוזיאון המכיל חלק מיצירותיו, כל הנוכחים באולם התפעלו מצירורו ה"מוונה ליזה" שהתגלה לעינינו מיד בכניסה. תחושה מיוחדת מלטה אותנו שהבטנו בפניה ובחיווכה המיעוד של ה"מוונה ליזה".

א. העתיקו רק את הפועל שהגייתו נכונה.

ב. בפעלים שהגייתם שגואה תקנו את הפועל.

הסבירו מהי השגיאה בהגייתם ונקדו ניקוד חלקו המעיד על ההגיה הנכונה.

חלק ב - לפניכם משפטיים, ובهم צורות פועל מודגשתות.

בכל צמד בחרו את הפועל שניקודו מעיד על הגיה נכונה. נמקו את בחירתכם.

1. הספר שעסוק בשואה דפא / דפא את הנערה.

2. מלאנו / מלינו את בקשתרן.

3. הכרוב המ מלא / המ מלא טעים לחci, ורציתי להתבטא / להתבטות בקשר לכך.

4. הקהל מיהר למחות / למחא כפיים כשמראשו של האיש השתנה / השתנה על הבמה.

5. הנוכחים / הנוכחים רצו למחות / למחא נגד השלטון.

6. לפניכם משפט. השלימו אותו במלות היחס המתאימות ביותר מבין האפשרויות המוצעות. כתבו כל מילת יחס בנטיתה הנכונה על פי ההקשר.

- כאשר חבירינו רבים _____, אנו מושוחחים _____ ומשלים _____.

(על, אל, מפני, בין) (על, מ..., עם, ל...) (אל, בין, אחרי, עם)

עבודה בקבוצות

אפיית הלחם / אורנה רוזנצויג לבית הוור

בחנויות המכולת לא היה לחם למכירה. בבתי האיכרים אפו לחם. כל משפחה לפי צרכיה. האפייה החלה מבועוד יום. בערב ניפו קמח בכמות רצואה לתוך גיגית נחושת עמוקה שהעמידו על דרגש. הסובין שנוטרו לאחר הניפוי נחשבו לפסולת. אותם בללו במים, מאלל תאווה לבורורים שהסתובבו בחצר. לכן שבגיigkeit הוסיפו חתיכת מחמצת. הייתה זו חתיכת בזק בגודל אגרוף שהשאירו למטרה זו מהאפייה הקודמת, והיא שהטפיחה את הבזק. הרסיפו מים ומלח לפני הטעם. בגמר הלילה כיסו את הגיגית המכילה בזק לשך הלילה כדי שיתפח, ובבוקר כשגוש הבזק הכיל את ממדיו, קרצוי ממנה חתיכות והניחו בתבניות פח עגולות ומשומנות ששולihan מסולסלים. מילאו בזק עד מחצית הגובה וחיכו לתפיחה שנייה, כשה התבניות נראהו כמעט מלאות בזק שטופח, העבירו אותן לאפייה ב"טפון" שבחר או לתנור המוסך לשך שעה בערך. ריחו הטוב של הלחם הנאפה מילא את חלל האויר.

מעובד מתוך "נוּרִילְדוֹת – שנות העשרים בזיכרון יעקב", 1995

שאלות

1. כל הפעלים בטקסט הם באותו זמן. מהו הזמן? מדוע יש שימוש בזמן שציינתם בטקסט מסוג זה?
2. א. בטקסט יש מילה שאינה רווחת ביום בשפה, והכוותבת מוסיפה לה הסבר. העתיקו את המילה ואת ההסבר שלה.
ב. מצאו בטקסט מילים נוספות שלדעתכם אין בשימוש יומיומי בימינו.
כתבו אתמשמעותן. (אם איןכם יודעים, חפשו במילון)
3. בטקסט עשוה הפעולה איננו מוזכר.
מהי הדרך שאיתה כוותבת הטקסט נוקთת כדי "להעלים" את עשויה הפעולה, ומדוע?
אם לדעתכם יש חשיבות לעשויה הפעולה?
4. מהי לדעתכם מטרת ריבוי הפעלים בטקסט והופעתם בראף? איזה אפקט רטורני נוצר כאן?
5. כתבו את הטקסט מחדש (רצוי להקלידו במעבד תמלילים). שאלה זו מומלץ לבצע בבית.
 - א. הפכו אותו לטקסט שהפעלים הרוחחים בו יהיו פעלים סבילים.
 - ב. אילו שינויים נדרשו מכם כדי לבצע את המשימה?
 - ג. הבינו דעתכם: האם השינוי תרם לטקסט או פגם בו? האם השתנה האפקט הרטורני של הטקסט?

□ העיצורים הארכויים

העיצורים הגורוניים הם א, ה, ח, ע + ר (הא"ח ר"ע).

- כל העיצורים הגורוניים אינם מקבלים דגש.
 - לא יבוא בהם שווה נס.
 - קשה להגות אותם בשואה נס.
 - קשה להגות לפניהם חיריק.
- העיצורים הגורוניים: א, ה, ח, ע (למעט העיצור ר).

הדגש

העיצורים הגורוניים אינם מקבלים דגש. במקרים מסוימים הם מקבלים **תשולם דגש** (ת"ד).

אי תשולם דגש	תשולם דגש
ח	סְפִר = * בָּרֶךְ ← בָּרֶךְ א ← א (חיריק הופך לצירה)
ח	סְפִר = * בָּרֶךְ ← בָּרֶךְ א ← א (קיבוץ הופך לחולם חסר)
ח התנועה הקטנה שלפניהם העיצור הגורוני נשמרות (ואין דגש).	הַתְּלִבְשׁ = * הַתְּבִרְךָ ← הַתְּבִרְךָ א ← א (פתח הופך לקמץ) התנועה הקטנה שלפניהם העיצור הגורוני משתנה לתנועה גדולה.

מתי יבוא תשולם דגש ומתי לא?

לא כל העיצורים הגורוניים מקבלים תשולם דגש במידה שווה. חלקם מקבלים תשולם דגש, ואילו אחרים נשמט הדגש, אך התנועה הקטנה נשמרת.

כללי תשולם הדגש

א. בניית נפועל

כל העיצורים הגורוניים מקבלים תשולם דגש.

לדוגמה: יִשְׁמַר ← יֹאמֶר, תִּהְרַס, נִחְשַׁב, יִעְזֵר, הַרְשָׁם, לִהְרַשְׁם.

סימן ההיכר הוא צ'ק (צירה קמץ) ☐ ג (ג=עיצור גורוני).

ב. במבנה הדגושים

העיצורים א ו ר מקבלים תמיד תשולם דגש. (בָּאָר, אֲרָש, הַתְּפִפָּאָר)

העיצורים ה ו ע מקבלים תשולם דגש רק במבנה פועל. (טָהָר, מְשֻׁעָר, אֲבָל טָהָר, מְשֻׁעָר, הַסְּתָעָר)

העיצור ח אינו מקבל תשולם דגש. (נְחָם, גְּחָם, הַתְּנָחָם)

טרכזים

העטיקו למחברתכם את הפעלים, וציינו את השורש ואת המבנה של כל פועל.
ליד כל פועל כתבו פועל מקביל ללא עיצור גורוני. לדוגמה: מתייעלת – תע"ל, פועל = מיספרת

יאש	1	מילאשות	5	גראשו!	4	ברעה	3	מקירבת	2	
מפרקנו	6	הצטראקטיבי	10	התארסו	9	טרז!	8	הסתפרק	7	
מפאר	11	תקחנה	15	מטעצת	14	השיטה	13	בEAR	12	
תעלנו	16	מיתאשים	20	החווץ!	19	ירשםו	18	יבעיר	17	
יחסינו	21	געדר	25	להאבך	24	תכמהה	23	מתארכנים	22	

השווא

העיצורים האגרוניים (א, ה, ח, ע) אינם מנוקדים בשווה.

א. חטפים

- במקומות שווה העיצורים הגורוניים מנוקדים בחטף (שווא + תנועת עזר קטנה).
 - בעברית קיימים שלושה סוגי חטפים: A - חטף פתוח, E - חטף סגול, O - חטף Kmץ.
 - שווא נע באמצעות מילה הופך תמיד לחטף פתוח.

לדוגמא: (נفعן) נִשְׁמַרָה ← נִבְתְּלָה ← (כל) שׁוֹמְרִים ← שׁוֹאֲלִים

מִתְחַדָּשׁ

העתיקו למחברתכם את הפעלים, וצינו את השורש ואת הבניין של כל פעולה. ליד כל פועל כתבו פועל מקביל ללא עיצור גrhoוי.

1	מעדיפה	האזינו	6	
תעבiri	5 נדחשה	4 בוחנים	3عمالים	2

ב. השפעת העיצור הגרוני על התנועה שבאה לפני או מתחתיו

* בוניו הצעל מוגדר ביברוצ' – הצעל או רגמץ בגו – הצעל

- כארה התחלית מנוקדת בחיריק ופה"פ היא עיצור גרוני (א,ה,ע), והיא מנוקדת בשווה, החיריק הופך לסגול או פתוח. במקומות השווא בא חטף סגול או חטףفتح.

לדוגמה:

(נפעל)	נִשְׁמַרְתָּם	= *	נִיעַלְמַתָּם	←	* נִיעַלְמַתָּם	←	נִיעַלְמַתָּם	←	נִיעַלְמַתָּם
(הפעיל)	הִפְקַדְתָּי	= *	הִעַלְמָתָי	←	* הִעַלְמָתָי	←	הִעַלְמָתָי	←	הִעַלְמָתָי
(קל)	תִּשְׁמֹר	= *	תִּפְعֹזֶב	←	* תִּפְעֹזֶב	←	תִּפְעֹזֶב	←	תִּפְעֹזֶב
			שוווא ← חטף סגול / חטף פתמה		חיריק ← סגול / פתמה				

תרגיל 3

העתיקו למחברתכם את הפעלים, וציינו את השורש ואת המבנה של כל פועל.

1	פָּעַדְרָנָה	2	נִאמְנִים	3	לְאַכֵּן	4	תִּאָסֵף	5	תִּאָשְׁמָנָה
6	מְאֻרְכִּים	7	נִאמְנוּ	8	הַעֲבָרָנוּ	9	יַעֲתִיקָנוּ	10	הַעֲרִימָנוּ

ג. שינוי במבנה קל, נفعل והופעל

השינוי:	קל	ישמרו	←	יארכו	סימני זיהוי: □ □ □ - קיימים רק במבנה קל.
	נفعل	נִשְׁמַרְתָּה	←	נִעְקָרָה	▪ ▪ ▪ - בנין קל או בנין נفعل.
	הופעל	תִּפְקַדְתָּו	←	תִּפְעַמְדוּ	▪ ▪ ▪ - קיימים רק במבנה הופעל (הפעיל)

שני קמצים קטנים רצופים

- השינוי חל בגופים נסתרת ונסתירים בעבר, נוכחים, נסתרים ונסתירה בעתיד.

תרגיל 4

העתיקו למחברתכם את הפעלים, וציינו את השורש ואת המבנה של כל פועל.

1	נִעְקָרָה	4	נִאָגָרוּ	7	נִעְרָמוּ	10	יַהְדִּפוּ	13	תִּאָמְצָאוּ
2	תִּאָכְלוּ	5	תִּעְסְקוּ	8	תִּהְרְסִי	11	נִאָמְרָה	14	הִאָרְכוּ
3	תִּגְאַרְגִּי	6	יַעֲנְשָׂו	9	נִאָסְרוּ	12	יַעֲמֹדוּ	15	תִּעְנְדוּ

נטית בינוי קל

- כשהתחלית או פה"פ היא "א" - הפועל נהגה בצליל E - **אָעַבֵּד**, **נָאָגֵר**.
- במשקל אָפָעֵל בשאר המקרים - הפועל נהגה בצליל A - **תְּעַבֵּד**, **נְעַבֵּד**.
- במשקל אָפָעֵל - הפועל נהגה בצליל E - **אָמֵץ**.
- בגופים נוכחת, נוכחים, נסתרים - במשקל אָפָעֵל התחלית בפתח ופה"פ בפתח: **תְּאַסְפֵּי**, **תְּعַבְּדוּ**, **יְעַבְּדוּ**.
- בציויו Uh פ הגורונית תנוകד בחטףفتح ופה"פ בפתח: **שְׁמַרְיִי** ← **מְחַקֵּי** **שְׁמַרְוֹ** ← **שְׁאָלוֹ**.

שורשים בעלי לה"פ גורונית

לקבוצה זו שייכים שורשים המסתויימים ב"ח" או "ע", כגון ס-ל-ח, ב-ר-ח, ש-מ-ע, י-ד-ע ועוד, וכן פעילים המסתויימים ב"ה" - ג-ב-ה, נ-ג-ה, כ-מ-ה, ת-מ-ה, מ-ה-מ-ה (שורשי ג"ן כת"ם). שורשי ג"ן כת"ם נמנים על גזרת השלמים, בניגוד לשורשי גזרת נל"י/ה שהם הה"א אינה באמת שורשית.

הכללים:

א. כל הפעלים המסתויימים ב- פֶּת - כאשר לה"פ גורונית, הניקוד משתנה ל - פֶּתֶת.

שׁוֹמְרָת - **סּוֹלְחָת**, **נְשֻׁמְרָת** - **נְבָלָעָת**

ב. כאשר Uh פ מנוקדת בתנועה גדולה (חוץ מקמץ), באה בלה"פ הגורונית פתח גנובה.

כּוֹתֵב ← **בּוֹרֶךְ**, **שׁוֹמֵעַ**, **הַלְּבִישׁ** ← **הַבְּטִיחָה**, **מְתַלְבִּישׁ** ← **מְתַקְלָם**

ג. 1. בנפעל בעtid, בציוי ובמקור - כאשר Uh פ מנוקדת בциירה ולה"פ גורונית, הופך הциירה לפתח.

יְשַׁמֵּר ← **יְפַתֵּח**, **הַשְׁמֵר** ← **הַפַּתֵּח**, **לְהַשְׁמֵר** ← **לְהַפְתֵּח**

2. בשאר הבניינים - בכל הזמנים נשמר הциירה בעה"פ, ולה"פ הגורונית מנוקדת בפתח גנובה.

(על פי החלטת האקדמיה ללשון העברית)

מִסְפֵּר ← **מְבִיטָה**, **לְסִפֵּר** ← **לְבִיטָה**, **סִפְר** ← **נִתְמָה**, **הַתְלִיבָשׁ** ← **הַתְגִלָּם**

ד. במיללים שורשיהם שייכים לקבוצת ג"ן כת"ם (נוסיף על כללים הקודמים), בא מפיק ב"ה" השורשית כאשר היא אחרונה במילה. המפיק הוא נקודת באות "ה" בסוף מילה, והוא מציין שהאות "ה" היא עיצוריית, ולכן יש להגותה. המפיק בא רק בסוף מילה כאשר ה"ה" אינה מנוקדת או מנוקדת בפתח גנובה.

שְׁמֵר ← **גֶּבֶה**, **גָּדֵל** ← **תְּמִהָה**, **הַלְּבִישׁ** ← **הַתְמִימָה**, **אַלְבֵשׁ** ← **אַתְמָה**

תרגיל 5

העטיקו למחברתכם את הפעלים, וציינו את השורש ואת המבנה של כל פועל.

נפתחת	13	משתגע	10	מפתחת	7	כמה	4	שומעת	1
מידותת	14	התהממה	11	מגיה	8	נשלחת	5	מפיקחת	2
משתבם	15	רוקם	12	הזנים	9	מתפרקעת	6	להגביה	3

תרגיל 6

לפניכם פעלים המכילים עיצורים גורניים השיכים לגורות השונות.

שיםו לב לשינויים שהלו בפועל הן בהשפעת העיצור הגרוני והן בהשפעת הגורה המתאימה.

העטיקו למחברתכם את הפעלים, ונתחו את השורש ואת המבנה של כל פועל.

מעידה	1	יעשוו	4	נושׂא	7	העטה	10	נוֹשָׂאֶשׁ	1
החיה	2	יעשו	5	נושׂאות	8	להערות	11	יְחִיה	2
مزוהים	3	נושׂאה	6	יְחִינה	9	נוכחת בטבעתה.	12	נוֹכַחַת בְּطֻוּתָה	3

תרגיל 7

1. לפניכם משפטים, וביהם פעלים מודגשים. בחרו את התשובה הנכונה.

(1) הדבר נאמר לי על ידי השlicht. (2) לבו יאמץ עם התקדמות המשימה.

שני הפעלים זהים א. בגוף ב. בבניין ג. בשורש וזמן ד. בגוף ובבניין

2. לפניכם משפטים, וביהם פעלים מודגשים.

(1) כוכב הצפון נעלם מעיני.

(3) הבשר יחרך אם לא נשגיח עליו.

(2) הילדה נעצבה אל להה.

א. מהו הבניין המושותן לכל הפעלים המודגשים?

ב. מהי צורת העtid של הפועל נעצבה? נעצבה, עצוב, תעציב, תעציב.

ג. איזה פועל יוצא דופן מבחינת הזמן? ציינו את הזמן.

ד. איזה מבין הפעלים שלפניכם הוא מאותו הבניין של הפועל יאמץ?

אמצוי, אמצעו, התאמצנו, מאמצים

3.

לפניכם משפטים, וביהם פעילים מודגשים.

- (4) מתי **תבררי** את שעת הטיסה?
(5) הבניינים **יחרשו** על ידי העירייה.
(6) עצקה רמה **החרידה** את השלווה.

א. איזה פועל יצא דופן מבחן הגזורה? ציינו את הגזורה.

ב. מהי הגזורה **המשותפת** לפעלים האחרים?

ג. ציינו את **הבניין** של כל אחד מן הפעלים.

4.

לפניכם משפטיים, וביהם פעילים מודגשים.

- (4) הצהרתך **מנחת** היטב.
(5) הרופאה **תנתה** את החולה.
(6) הם **מעסיקים** כאן במשרה מלאה.

א. כתבו במחברתכם את **הבניין** של כל אחד מן הפעלים.

ב. העתיקו למחברתכם שני פעלים סבירים, השייכים **לבניינים שונים**.

ג. כתבו את צורת הפעול **הפעיל** של הפעלים שהעתיקתם בסעיף ב.

5.

לפניכם משפטיים, וביהם פעילים מודגשים.

- (4) הפלוגות **טהדרנה** את חיליל האויב.
(5) הזמרת **מצטדרת** אחרי ההופעה.
(6) בערב **נסב** סביב המדורה.

א. מיינו את הפעלים על **פי בנייניהם**, וציינו בכל קבוצה את הבניין שלה.

ב. מה משותף לאות נו"ן בפעלים נעקצוו, נזקעו, נזב?

ג. העתיקו למחברתכם פועל סביר, ציינו את בניינו וכתבו את צורת הפעיל שלו.

6.

לפניכם משפטיים, וביהם פעילים מודגשים.

- (5) יישובים אלה **נוסדים** עתה.
(6) האוצר **יטמן** באדמה.
(7) **מציתם** את הדין.
(8) אל **תתאכזבו** מהותיות.

א. מיינו את הפעלים **לפי גזרותיהם**. תנו כוורת לכל קבוצה.

ב. ציינו את **הבניין** של כל אחד מן הפעלים.

.7. לפניכם משפטים, וביהם פעלים מודגשים.

- (5) **אעדיף** להגיע בשעה ארבעה.
(6) **אחרנו** לפגישה.
(7) **אפשרתי** את אחותי.
(8) הניחוש שלנו **אמות**.

א. לפניכם טבלה. העתיקו אותה למחברתכם, ומינו בה את הפעלים המודגשים.

הפעלים שבהם האל"ף היא שורשית	הפעלים שבהם האל"ף היא תחילית

ב. העתיקו למחברתכם **שני** פעלים מגזרת החסרים.

ג. כתבו במחברתכם את הפעלים **שאין** בזמן עתיד. ציינו את זמנה.

ד. ציינו שני פעלים **שאין** בגוף מדובר. ציינו את הגוף שלהם.

.8. לפניכם שתי שורות: בשורה אחת **פעלים** ובשורה השנייה **שמות פעולה**. כתבו במחברתכם **שישה** זוגות: התאימו לכל פועל שם פעולה מאותו גזירה.

פעלים: בטאתם, תעבורנה, תגשנה, יאבוי, מיטיבה, נועצת
שמות פעולה: העסקה, כתيبة, האגה, מלוי, הורדה, הבט

.9. לפניכם ארבעה משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.

- (3) החולה **נוֹשֶׁמֶת** בכוחות עצמה.
(4) **נוֹדֵע** לכם על מועד הפגישה.

(1) אנו **נוֹקְחִים** בכל השיעורים.

(2) **נוֹסְפּו** בספרייה ספרים רבים.

א. העתיקו שני פעלים בזמן הווה (בינוני).

ב. ציינו את הבניין המשותף של שני הפעלים שציינתם בסעיף א.

ג. שני הפעלים **נוֹסְפּו** ו**נוֹדֵע** - העתיקו למחברתכם את ההיגד **הנכון**.

(ג) שונים בבניין ובזמן.
(א) זהים בבניין ובגוף.

(ד) שונים בשורש, אך זהים בבניין.
(ב) זהים בגוף ובזמן.

.10. לפניכם משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.

- (4) **נראתה** לנו, כי מזג האויר משתפר.
(5) **נעצרנו** לפניה המחוסום.
(6) **נaziיב** מאבטח בפתח המסעדה.

(1) הרופא **נתמך** את הילד הפסיכואן.

(2) העצים **נכתרו**, ונגרכם לנו צער.

(3) הנוסעים **נחבלו** קלות בעת התאוננה.

א. העתיקו למחברתכם את הפועל שהנו"ן שבו היא שורשית.

ב. העתיקו למחברתכם את הפועל שהוא בזמן הווה (בינוני).

ג. העתיקו למחברתכם את הפועל שבו הנו"ן היא תחילית **ואינה** מציינת את הבניין.

11. לפניכם משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
 (1) השוטרת **מִפְקַחַת** על התנועה. (2) למכות **מֵצֶרֶת** ברכה. (3) הנאשנות **תָּעֵמֶדֶת** לדין.
- העתיקו למחברתכם את התשובה שaina נכונה.
 (א) שלושת הפעלים זהים במבנה ובגוף.
 (ב) שלושת הפעלים שייכים לగורניזם.
12. לפניכם שלושה משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.
 (1) **אֲגִיעַ** למפגש בזמן. (2) הם **יַאֲכִלוּ** את ארוחתם בזמן. (3) **מִלְאָתִי** את הכוס במשקה ממוקתק.
- העתיקו למחברתכם את התשובה שaina נכונה.
 (א) כל אחד משלושת הפעלים שיר לזרה אחרת. (ג) שני פעלים בלבד זהים בזמן.
 (ב) שני פעלים בלבד זהים בגוף. (ד) שלושת הפעלים זהים במבנה ובגוף.

תרגיל 8

נתחו כל אחד מן הפעלים לשורש, לבניין, לזמן ולגוף. הבחינו בין הפעלים הדומים.

1. הפעילים **פָּרָשׁוּ** מהקבוצה.
פָּרָשׁוּ את הפסוק!
 המהמריים **גַּרְפּוּ** כספר רב.
 הם **שָׁאַלְוּ** ממני את הספר.
 הקוסם **מַעֲלִים** את השפן.
 הוא **יַאֲלֵץ** לשנות את התנהוגותו.
 הנערים **יַאֲבְקּוּ** את הרהיטים.
 היא **תִּמְשֹׁבֶב** את סיכוןיה.
 הנערים **פְּרַקּוּ** כל עול.
 אחוי, **גַּאֲלֹו** את בני עמנוא!
מַעֲטוֹ לפטוף בשיעורים!
 מתי **תְּرַצּוּ** על הנושא?
 המבחןים **יַאֲרִכוּ** שלוש שעות ו**יַעֲרִכוּ** על ידי שני מעריצים.

bie' אחים פרטומאים (הצעה לתלkit)

- חקרו פרסום בתחום הקרוב לכם. (למעוניינים, עצבו אותה באמצעות תוכנה גרפית)
- שבעו בפרסום פעלים בדרך הציווי.
- המירו את הטקסט שכתבתם לבניה תחבירי אחר שאינו מכיל פעלים בציוי.
- ערכו השוואה בין שתי הגרסאות, דונו בהבדלים בין שני הניסוחים והעלו אותם על הכתב.
- שמרו את כל שלבי התהליך ואת תוכרו בתיק העבודות (בתלkit).

דיקי הגיה

1. במבנה **קל** במשקל **אָפָעַל** - הפועל נגעה בצליל E - **אָמָץ**.
במשקל **אָפָעַל** - כשהתחלית או פה"פ היא "א" - הפועל נגעה בצליל E - **אָעָבֵד**, **גָּאָגָר**.
בשאר המקרים - הפועל נגעה בצליל A - **פָּעָבֵד**, **גָּעָבֵד**.
2. בציווי במבנה **קל** יש להגות את פה"פ בצליל ז (חיריק) - כמו שMRI יש לומר **עִזְבִּי**, **עִזְרוֹ**.
אבל בשעה"פ גרונית, ההגייה היא בשני צלילי A : **מְחַקִּי**, **גָּאָלוֹ**.
3. במבנה **נָפָעַל** בעtid, בציווי ובקור נטוי יש תשולם דגש - **יְעַצֵּר**, **הָרְשָׁם**, **לְהַחְשִׁיבָ**.
4. במבנה **הָפָעַיל** פה"פ "ח" גורמת להנחת תנוצה ולהגייה בצליל E - **הָפָקִיד** ← **הָחִזִּיק**, **הָחֲלִים**.
פה"פ "ר" אינה גורמת לשינוי מסוג זה: **הָרְשִׁים**. (הפועל **הָרָאָה** יוצא דופן)
5. יש להקפיד להגות את פה"פ על פי כללי תשולם הדגש כאשר עה"פ גרונית - **בָּאָר**, **טָהָר**.
לפני "ח" אין תשולם דגש - **מְגַחֵּף**.
6. העיצור "כ" אינו עיצור גרוני, لكن אין שינוי בניקוד כשלה"פ היא "כ". יש לומר **סּוֹמֶכֶת**, **מְגַחֵּכת**, **עוֹרְכֶת**, **נְשַׁפְּכֶת**.
בניגוד לפעלים שללה"פ שלם גרונית, שבהם יש שתי תנועות A רצופות - **שׁוֹבְּמָת**, **נְלָקְמָת**.
7. במבנה **נָפָעַל** בשורשים **ע-ג-י/ה** ו**ע-ש-י/ה** בגוף נסתרת באות שתי תנועות E (שני סגולים): **גָּעָנְתָה**, **גָּעָשְׁתָה**.
בשאר הגופים באות שתי תנועות A (פתח וחטף פתח): **גָּעָנָה**, **גָּעָשָׁה**.
8. בכל הבניינים שווה נع באמצעות מילה הופך לתנועת A (חטף פתח): **נְשָׁאָלָה**, **הָטָעָתָה**, **בּוֹחרִים**, **הָפָעָלָה**, **שָׁאָלָה**.
9. גם בשורשים מגזרת המרובעים שווה נع בעיצור גרוני הופך לתנועת A (חטף פתח):
מְהֻבְּבִים, **יְעַמְּמוֹ**, **עֲרָעָה**, **יְמַרְהָרוֹ**.
10. השורש **ה-ג-י/ה** במבנה **נָפָעַל** בעtid ובקור נטוי מקבל תשולם דגש.
התחלית נגנית בצליל E: **בעtid** - **יְהָנוֹ**, **אָהָנוֹ** **וּבְמָקוֹר** **נְטוּי** - **לְהָנוֹת**. (בכתב חסר ניקוד: **לייהנות**)
בעבר ובבינוי הפעלים נגאים על פי כללי גורת נל"י/ה:
 עבר A - **נְגָהָה**, **נְגָשָׁה**, **נְעָנָה**
 ביןוני E - **נְגָהָה**, **נְגָשָׁה**, **נְעָנָה**

חלק א

לפניכם צמדי משפטים:

(1) I. אישת זו _____ בין הצדדים. מותחת / מותחת

II. זהה עבדה _____. מפרקת / מפרקת

(2) I. הם _____ את הנשיה הבא. בותרים / בותרים

II. הם _____ לקחת את הcador. שוכחים / שוכחים

(3) I. הרוש החזק _____ את התושבים. חריד / חריד

II. המורה _____ לנו את נושא הבדיקה. הכתיב / הכתיב

א. שבצו בכל אחד מן המשפטים את הפועל הנכונה מבין שני הפעלים שלאחר המשפט.

ב. נמקו את בחירתכם בכל אחד מצמדי המשפטים.

ג. נסו לשער מהי הסיבה שרבים טועים בהגיית המילים השגויות.

חלק ב – לפניכם משפטיים, וביהם זוגות של פעלים מנוקדים.

בכל זוג בחרו את הפועל שניקודו מעיד על הגיה נכונה.نمכו את בחירתכם באמצעות השורש של הפועל ונתתיתו לבניין הנתון.1. יש לאכף / לאכף את החוק.2. המורה יענה / יענה לנו על השאלה.3. הם יאחקי / יאחקי לשמע הבדיקה.4. היום אני אעבד / אעבד עד שעה מאוחרת.5. הנכים גולחמו / גולחמו על זכויותיהם.6. המשטרת אוכפת / אוכפת את החוק כדי שהציבור לא יעקף / יעקף אותו.

חלק ג – בחרו את מילת היחס הנכונה בכל אחד מן המשפטים ושבצו אותה בתוך המשפט בצורתה הנכונה.

(נקדו ניקוד חלקי שידגים את ההגייה הנכונה)

1. היחס _____ (מול, כלפי, בשביל, על), ידידים, היה מאיר פנים.

2. הם עושים זאת _____ (בשביל, על, את, מן), חברה יקרה.

3. כל אחת _____ (מן, אצל, בלעדי, את) מתחבקת לקחת חלק במאיצ'.

4. בגין הציבור מתקני משחקים, אולם תכניות הבניה עלולות לפגוע _____ (מן, על, ב, כלפי)

□ אוצרת רוח ע"ז (רע"ז)

לגוראה זו שייכים כל הפעלים שעה"פ שליהם היא "ו": ט-ו-ס, ר-ו-מ, ל-ו-ג, וכן שורשים שעיה"פ שליהם היא "י": ב-י-ג, ג-י-ל, ד-י-נ (וגם ד-ו-נ), ל-י-צ, ל-י-נ (וגם ל-ו-נ), ר-י-ק, ש-י-ר, ש-י-ח, ש-י-ש, ש-י-ת. ה"ו" או ה"י" השורשית יכולה להיות נחה או להישטט מהמליה.

בנייה קל

	ע"י	ע"ו			
		פעל	פעל	פעל	
ה"ו" או ה"י" השורשית נשומות.	נָשֶׁר	בְּשֵׁ	מִתְ	קַם	עַבְרִ
	נָשֶׁר	בֹּזֶשׁ	מִתְ	קַם	בִּינְוֹנוֹ
בפעלי ע"ו בעtid, בציוי ובמקור נתוי עה"פ"ו" מוקדת בדרך כלל בשורק או בחולם מלא. בפעלי ע"י פה"פ בחיריק מלא.		יְבֹשֶׁ	יְמֹותֶ	יְקֻם	עַתִּיד
	יְשִׁיר				
בגופ נוכחות ונסתירות Uh"p אינה מופיעה.	תְּשִׁרְנָה	תְּבַשְּׁנָה	תְּמַתְּנָה	תְּקִמְנָה	צִיוּי
	נְשִׁיר	בֹּזֶשׁ	מוֹתֶ	קוֹם	מִקּוֹר נָטוֹי
שם פעולה	נְשִׁירָה		לְמוֹתֶ	לְקוֹם	שֵׁם פָּעוֹלָה
			מִתְ	קִימָה	

- רוב השורשים הם במשקל **פעל**.
- במשקל **פעל** - מ-ו-ת, ע-ו-ה, כ-ו-נ. • במשקל **פעל** - א-ו-ר, ב-ו-ש, ט-ו-ב.

תרחיג 1

העתיקו למחברתכם את הפעלים, ונתחו אותם לשושן ולבניין.

- 1 **שְׁבַנּוּ** לביתנו בשעה מוקדמת.
- 2 **אנו שְׁרִים** בלהקת זמר.
- 3 **הַמִּלְוָנוּ** בחדר האורחים.
- 4 **הַאֲמַתְּלָשׁוּ** את הבצת?
- 5 **איִנְיָתָה** לריב אתך.
- 6 **הַנְּעָרָותָן** עד שעה מאוחרת.
- 7 **הַאֲמַתְּגִּילִי** ביום שמחתך?
- 8 **מִדּוּעַ לֹא דְּנִתְּפָס** בשאלתך?
- 9 **אַנְיִקְמָה** כל בוקר בשעה שבעה.
- 10 **אֲנִיעַ** לדרכיו.
- 11 **הַשּׁוֹמְרִים יְחִוסָוּ** על בעלי החיים.
- 12 **הַאֲמַתְּפָּרוֹצִי** בבחירה למועדצת התלמידים?

בנין הפעיל

הדגמים

יִשְׁרָאֵל	חרים	עבר
מִרְאֵם	מרים	ביןוני
יִרְאֵם, תְּרִמְמָנָה	יראים, תרממנה	עתיד
קַרְמָלֶת	קרים	ציווי
	להרים	מקור נתוי
	הרמה	שם פעולה

הערות לבניין הפעיל:

1. בכל הזמןים - פה"פ מנוקדת בחיריק מלא בחלק מן הגוף.
2. בבנין קל (ע"י) ובבנין הפעיל (ע"ו) צורות העתיד זהות.

הבחנה בין הבניינים נעשית על ידי העברת הפועל לזמן עבר: **ישיר ← הוא שר.** (**קל ש-י-ר ע"י**)
יראים ← הוא הרים. (**הפעיל ר-ו-מ ע"ו**)

תרגיל 2

העתיקו למחברתכם את הפעלים, וציינו את השורש ואת הבניין שלהם.

- 1 המנהלת **הגיבה** במהירות על הערת הפועל.
- 2 **הארנו** את החדר החשוך.
- 3 הספורטאיות **מ畢יסות** את יריביה.
- 4 האם **תעייףו** את העפיפון בתחרות?
- 5 העץ החל **להניב** פרות.
- 6 **גרפי** בדרכם הארץ.
- 7 האם **אחויש** כאבים לאחר הניתוח?
- 8 הם **יזוזו** ממקומות.
- 9 האם **תפיץ** את הרהיט למקוםו?
- 10 יש **לחוס** על זמנו של בית הדין.

תרגיל 3

צורות העתיד במבנה קל (ע"ז) ומבנה הפעיל (ע"ז) זהות. כדי להבחן ביניהן יש להטוט את הפועל לזמן עבר. נתחו את הפעלים לשורש ולבניין תוך הבחנה בין שני הבניינים.

8. מחר **נשיב** לכם את הספר.
9. אל **פשימו** את הcad בחדר.
10. הם **יגילו** וישמרו.
11. אל **תריבבו** ביניכם.
12. הנערות **ישירדו** במקהלה.
13. הנערה **פשיטה** את הספינה.
14. הם **ימירו** את כספם.
1. متى **תביאו** את הספרים?
2. הגלים **יציפו** את האי.
3. האם **תטיס** את המטוס?
4. متى **תבין** את דברי?
5. המדריך **ירץ** אותנו היום.
6. דבריו **יעידו** על מורותנו.
7. אנו לא **ננדיד** עפוף.

מבנה נفعل

עברית	בינוני	עתיד	צינוי	מקור נטוי	שם פעולה
בָּסֹג, בָּסּוֹגֶה	בָּסֹוג, בָּדָן	בָּסֹוג	לְהַסּוֹג	נִכּוּנוֹת	בָּבִינּוֹנוֹי

הערות:

- **בעבר וביבינווי** "נ" הבניין בקמצ או בשווה.
- קיימים פעלים שבהם "נ" מנוקדת בחיריק, ופה"פ בדגש: נדּוֹן, נמוֹל, נשׂוֹם, נצֹד, נזּוֹן.
- הצורות נזוק ו-נצח שיכוכת לחפ"ג.
- השורש ד-ו-ן יכול לבוא ב-2 צורות: נדּוֹן (לשון מקרא) או נדּוֹן (לשון חז"ל). כיום אין הבדלי משמעות ביןיהם.
- **בעתיד, בציוני ובמקור נטוי** - התחלילית בחיריק חסר, פה"פ בדגש (משלים ל"נ" הבניין), וה"ז" השורשית - בחולם מלא.

תרגיל 4

העתיקו למחברתכם את הפעלים, וציינו את הרש ואת הבניין שלהם.

- 7 הנאשמת **נדונה** לעונש מאסר. 1 הциפורים **נפוץ** לכל עבר.
- 8 הוא לא **נמול** ביןוקותו כי נולד בברית המועצות. 2 אל תהיו **גבוקים** מן השאלה.
- 9 הם **יאוֹתוֹ** לבקשתנו. 3 תקוותנו **נגזה** עם הישמע הידיעה.
- 10 אני **נכונה** לעזרך לך. 4 הם **נזונים** בעיקר מפרות ומירקות.
- 11 הכל מוכן. **הפנו לדרכ!** 5 אל **תסוגי** מעמדתך המוצדקת.
- 12 נושא זה מוכר ונדוש. 6 הילדים **נערוו** עם שחר.

ענו על המשימות של פניכם.

עתיד	עבר	
ירוץ	רץ	קל
ישוג	נסוג	נفعال
ירים	הרים	הפועל

1. לפניכם שני משפטים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגם.

- הבחן **גלוש** לפני האפייה.

- **גלוש** את החומר לפני הפיכתו לפסל.

א. ציינו את **השורש** ואת **המבנה** של כל אחד מן הפעלים.

ב. מהי הצורה **הפעילה** של הפועל **גלוש**? הלשין, לשונו, תלשנו, נטלש

2. לפניכם עשרה משפטיים, בהם מילים מודגשות.

(1) היא הנicha לחושה (ה) **עריהם** להנחות אותה. (6) זהו שלטון **נאור** המתנגד לכפייה.

(2) הוא **בז** למוסכמות. (7) האישה **זזה** ממוקמה.

(3) החפץ **נזוק** מהנפהלה. (8) התינוק **העיר** את הורי.

(4) מודיע את **מסירה** את הכייסוי? (9) רגש חזק **הציף** אותנו.

(5) הבעה הזו **נדוצה**. (10) זה אדם **בן** וישראל.

א. ציינו את המשפטים שבהם יכולים להיות הן בזמן **עבר** והן בזמן **ווהה** (בינוני).

ב. אילו מילים מבין המילים המודגשות משמשות כשם תואר?

ג. מיינו את הפעלים לפי בנייניהם.

ד. מהי צורת **העתיד** של הפועל **הציף**? **יצוף**, **יצפה**, **יציף**, **יצפה**

ה. מהי צורת **העתיד** של הפועל **בז**? **יבוז**, **יבזה**, **גבזה**, **יבזה**

ו. מהי צורת **הBINONI** של **בן** במבנה? **נכון**, **מקנות** **נכון**, **מקנה**

3. לפניכם רשימת מילים (פעלים ושמות פעולה): **הושטה**, **השיטה**, **מושיטה**, **משיטים**, **להשיט**, **לשוט**.

העתיקו למחברתכם מרשימה זו **רק** את המילים שנוצרו מהשורש **ש-ו-ט**.

4. לפניכם שישה משפטיים, בהם פעלים מודגשים.

(1) **שבתי** לכיתה לאחר הפסקה. (4) היכן **לשימים** את המצרכים?

(2) אל **תריב** עם אחיך.

(3) המדריכים **יריצו** את החניכים. (6) דינו בנושא בכובד ראש.

א. איזו צורת פועל יוצאה דופן מבחינת **הBINONI**? ציינו את הבניין.

ב. מהו הבניין **המושותף** לכל הצורות האחרות?

ג. איזה מבין הפעלים שלפניכם הוא **MAOTTO HABINONI** שצויינთ בסעיף (א)? **עפו**, **טטייסי**, **גבוכה**, **הכוון**

ד. מהי צורת **ה עבר** של הפועל **תריב**? **הרבה**, **נרביב**, **רב**, **התרבurb**

ה. מהי צורת **העתיד** של הפועל **שבנו**? **נשובה**, **ישובו**, **תושיבנו**, **נשיב**

5. לפניים שישה משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.
- (1) הם הניחו את הספרים על המדף.
 (2) הפלוגה טסוג מקו הגבול.
 (3) הנושא נדzon בכנס.
- א. מיינו את הפעלים לשתי קבוצות לפי הבניין. תנו כותרת לכל קבוצה.
 ב. במשפט "הוא עד בראשו" הפועל עד זהה בשורש ובבניין לפועל המשפט (4). נכון / לא נכון
 ג. ציינו את כל הפעלים המופיעים בזמן עתיד.
 ד. מהי צורת העתיד של הפועל הבינה? تبין, מビינה, תבנה
6. לפניים ארבעה משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.
- מבין הפעלים האלה העתיקו למחברתכם פועל בשתי (בمعنى).
- (1) בני רוצה לרויך בתחרות.
 (2) הוא חש גבוק לשמע הדברים.
 (3) מיכל הביבה בתחרות את חברותיה.
7. לפניים ארבעה פעלים: מיטיסות, השיט, הלהטוי, תשוט.
 איזה פועל הוא מאותו בנין של הפועל חשתתי? ציינו את בניינו.
8. לפניים ארבעה פעלים: גבוק, מビינות, גבונים, מכינים.
- א. איזה פעלים הם מאותו בנין של הפועל האר?
 ב. מהו הבניין משותע של הפעלים האחרים?
 ג. ציינו שני פעלים שיש להם שורש משותע. מהו השורש?

בנייה הופעל

עתיד	בינוי	עבר
יורם	מורם	הורם

בגורת נחי ע"ז/i במבנה הופעל התחלית מנוקדת בשורוק, פה"פ בפתח או בקמץ. בכל הזמנים ה"ז" השורשית נשמטה.

הבחנה בין פועלן ע"ז לפועלן רפואי

בבנייה הופעל צורת הפעלים מגזרת נפ"י/ו זהה לצורת הפעלים מגזרת נחי ע"ז/ג. כדי להבחין בין פועלן פ"י/ו לפועלן ע"ז/ו יש להעביר את הפועל מבניין הופעל (הסביל) לבניין הפעיל (הפעיל). אפשר להיעזר בשאלת: "מה מישחו עשה לו?" ובנטיותה.

	הפעיל	הופעל
הזְבִּיאָה = נפ"י/ו י-ב-ל	מישחו הוביל אותו.	האסיר הוביל לבית המעצר.
הַבִּיאָה = נע"ז/י ר-ו-מ	מישחו חרים אותו.	האיש חירם מהרצפה.
הזְבִּיאָה = נפ"י/ו י-ר-ד	מישחו הוריד אותה.	החברה מורידת לחצר.
הַבִּיאָה = נע"ז/י ס-ו-ר	מישחו חסיר אותה.	החברה מוסרת מהבגד.
הַבִּיאָה = נע"ז/י ק-ו-מ	מישחו תקים אותו.	בקרוב ყוקם כאן בניין חדש.
הזְבִּיאָה = נפ"י/ו י-כ-ח	מישחו הוכחים אותה.	צדクトו תינכת ברבים.

הערה: יש כמה פעילים שיכולים לשתייך הן לגזרת נפ"י/ו והן לגזרת נע"ז/ו. הבחינה ביניהם תיעשה מתוך משפט תוך הפיכת הפעיל לבניין הפעיל.

הסירה **הושטה** בנהר. (מישחו **השיט** אותה. ש-ו-ט)

הושטה

ידו **הושטה** לשлом. (מישחו **הושיט** את היד. י-ש-ט)

הכיסאות **הושבו** למקוםם. (מישחו **השיב** את הכיסאות למקוםם. ש-ו-ב)

הושבו

הילדים **הושבו** במעגל. (מישחו **הושיב** אותם. י-ש-ב)

הושיבו

תרגיל 6

כל הפעלים שלפניכם הם לבניין הופעל. בתרגיל זה עליכם להבחין בין גזרת נפ"י/ו לגזרת נע"ז/ו לבניין הופעל.
א. המירו את הפעלים לבניין הפעיל. אפשר להיעזר בשאלת: "מה מישחו עשה לו?" ובנטיותה.
ב. ציינו את השורש, את הזמן ואת הגורם של הפעלים המודגשתים במשפטים.

6. העובדה **הוכחה** לאחר המחקר.

1. עינו **ווארו** לשמע הבשורה.

7. אני **אוטס** לחו"ל לצורך ניתוח דחוף.

2. התריס **מוגף** לקראת החשיכה.

8. חומרים חדשים **הוספו** ל מבחנה.

3. המחירים **יוזלו** לקראת החגיגים.

9. המתחים בינהם **יונגו** במהרה.

4. הכלים **הזקחו** על ידי בניי הצעירים.

10. דבריך **הובנו** כהלכה.

5. החבילה **מיוטלת** לתוך השק.

הבנייהים הדגושים

הדגם של הגזרה: ☐ ז X X (חולם מלא, לה"פ מוכפלת)

- סימני הזיהוי

- לה"פ מוכפלת בהשפעת גזרת הכהולים.
- בשילושת הבניהים הדגושים פה"פ בחולם מלא.
- בעה"פ לא בא דגש תבניתי.

התفعل	פועל	פיועל	הזמן
התפונן, התפוננתי	נוֹפֵף, נוֹפֵפְתִי	נוֹפֵף, נוֹפֵפְתִי	עבר
מַתְפּוֹנוֹ	מַנוֹפֵף, מַנוֹפֵפִים	מַנוֹפֵף, מַנוֹפֵפִים	בינוני
יַתְפּוֹנוֹ	יַנוֹפֵף	יַנוֹפֵף	עתיד
הַתְפּוֹנוֹ		נוֹפֵף	ציווי
לַהֲתְפּוֹנוֹ		לַנוֹפֵף	מקור נטוי
הַתְפּוֹנוֹת			שם פעולה

- בגזרה זו קיימות שתי דרכי נתיחה:

א. **כמו גורת השלמים - ה"ז או ה"י** השורשית (עה"פ) הגואה ומנוקדת, ובא בה דגש חזק תבניתי.

פיועל - פָנוֹן, קָנוֹן, פּוֹעֵל - פָנוֹן, קָנוֹן, הת فعل - הַתְפּוֹן, הַתְקִים.

ב. **דרך נתיחה המיוחדת לגזרה זו** (ראו בטללה למטה).

בר"ן פיועל ובר"ן פועל

בחלק מצורות הנטיחה יש זהות בין בנין פיועל לבניין פועל.

1. **בעבר** כל הנטיחה זהה, חוץ מהנסתר.

בפיועל - נוֹפֵף (צירה), **בפועל** - נוֹפֵף (פתח).

2. **בבינוי:** בנין פיועל - ביחיד: לה"פ בצירה - מַנוֹפֵף, ברבים וברבות: לה"פ בשווה - מַנוֹפֵפִים, מַנוֹפֵפּוֹת
בבניין פועל - ביחיד: לה"פ בקמץ - מַנוֹפֵף, ברבים וברבות: לה"פ בקמץ - מַנוֹפֵפִים, מַנוֹפֵפּוֹת

لسיכום

בנייה פועל - צירה או שווה - נוֹפֵף, מַנוֹפֵפִים - תנועת E.

בנייה פועל - פתח או קמץ - נוֹפֵף, מַנוֹפֵפִים - תנועת A.

הבחנה בין פועל לפועל - כיצד מזהים את הבניין?

1. בניין פועל הוא בניין פועל, וניתן לוותו באמצעות המילית "את".
בבניין פועל הוא בניין סביר, וניתן לוותו באמצעות המילית "על ידי". لكن אם הפועל מושבץ בtower משפט, אפשר להבחין בין משפט פועל למשפט סביר.

עורךתי את חברי. - בניין פועל (המשפט פועל)

עורךתי על ידי חברי. - בניין פועל (המשפט סביר) צורות הסביר אין רוחות בשפה.

2. אם הפועל אינו מושבץ בtower משפט, יש לבדוק את הגורם של הפועל.
א. בגוף נסתר ובבינוי רבים: בניין פועל מונוקד בציירה או בשווא, ובבניין פועל מונוקד בפתח או בקמצ'.

A - פועל

נוֹפֶת, מְנוֹפֶת, מְנוֹפֶפִים

E - פיעול

נוֹפֵף, מְנוֹפֵף, מְנוֹפֵפִים

ב. ביתר האופים אין הבחנה בין פועל לבין פועל.
נוֹפַפְתִּי, מְנוֹפְפִת - גם פיעול וגם פועל (אלא אם כן הפועל נתון בtower משפט).

תרגיל 7

העתיקו למחברתכם את הפעלים, וציינו את השורש ואת הבניין. הבחינו במיויחד בין בניין פועל לבניין פועל.

2. הליצן **מְרוּמָם** את מצב רוחם של הילדים.
4. ספר התורה **מְרוּמָם** מעל המתפללים.
6. עזְצָנִי את חבריינו שהשתתפו בתחרות.
8. הגשרים **מְמוּטִים** עקב השיטפון הגדול.
10. הצלצולים **עֹזְרוּו** את תשומת לבנו.
12. ההחלטה **קוֹמָמָה** אותנו.
1. הנער יצא **מְעוֹדָד** מהשיכחה.
3. רן **מְעוֹדָד** את חברו הטוב.
5. התקוממותי נגד ההחלטה.
7. הילדים **נוֹפְפּו** בדגלי ישראל.
9. **בָּסַסְנו** בשלג הכבב.
11. הילדים **תְּעַזְרֻדו** בהתרגשות.

פעלים מורכבים

גע"ו/י + נל"א

השורשים ב-ו-א, ק-י-א, נ-ו-א (=הגייה במשמעות מניע)

הפועל	הפועל	קל
הוֹבָא, הַוֹּבָאַתִּי, מְבוֹא, בָּוֹא, לְבוֹא	הַבִּיא, הַבָּאַתִּי, מְבִיא, יְבִיא, לְהַבִּיא	בָּא, בָּאַתִּי, בָּאָנוּ, אָבָּוֹא, בָּוֹא, לְבָוֹא

סיכום הדגמים של אוצרת רע"ו/י

עתיד	בינוני	עבר	
י ☐	☐ י	☐ י	כל
י ☐ ז ☐	☐ ז ☐	☐ ז ☐	נفعال
י ☐ י ☐	☐ י ☐	☐ י ☐	הפועל
י ☐ ו ☐	☐ ו ☐	☐ ו ☐	הפעיל
י ☐ ע ☐	☐ ע ☐	☐ ע ☐	הופועל

הבנייהים הדגושים - □ ו X (חולם מלא, לה"פ מוכפלת).

תרגיל 8

1. לפניכם ארבעה משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
 - (1) הזקנה **הניתה** את השודד.
 - (2) אל **תגיבו** לדבריו.
 - (3) מודיעו אתם **מציקים** לו?
 - (4) ה**ציפורים** **מעזיפות** בגנוו.

א. איזו צורת פועל יוצאת דופן מבחן הבניין? ציינו את הבניין.
 ב. מהו הבניין **המשותך** לשלוש הצורות האחרות?
 ג. איזה מבין הפעלים שלפניכם הוא מאותו הבניין שצויינטם בסעיף (ב)? הובנה, זגורו, ישימו, מגיפה
 ד. מהי צורת **ה עבר** של הפועל **מעזיפות**? התעופפו, העיפו, עופפו, עופו
2. לפניכם שני משפטיים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.
 - **השיתפון מוטט** את הגאר.
 - **הבניין מתמוטט** לפתע.

א. ציינו את **השורש** ואת **הבניין** של כל אחד מן הפעלים.
 ב. מהו היחס הסמנטי בין שני הפעלים המודגשים?
 (א) אחד פעיל ואחד סביר (ב) שניהם סבירים (ג) שניהם פעילים
 ג. מהי צורת העתיד של הפועל **מוטט**? יתמוטט, נmotט, יmotט
 ד. לפניכם שישה משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.
3. לפניכם שישה משפטיים, וביהם פעלים מודגשים.
 - (1) למה אתם **בזים** לדבריו?
 - (2) החיות **התרוצצו** בשביבלים.
 - (3) האופים **ילשו** את הבצת.
 - (4) עורכת הדין **מתגורה** לדינו.
 - (5) האוצרות **יתבוננו** בתמונה.

א. מיינו את הפעלים לשתי קבוצות לפי **הבניין**. תנו כותרת לכל קבוצה.
 ב. כל הפעלים המופיעים במשפטים שייכים לאוთה גורה. נכון / לא נכון. נמקו תשובהכם.
 ג. מהי צורת **העתיד** של הפועל **התרוצצו** במבנה הפעיל? ירוצ, ירוצ, יריצ, יריצ, יתרכזו
 ד. מהי צורת **העתיד** של הפועל **מתגורה** במבנה קל? יגור, תתגורה, תעגורה, פגור

4. לפניכם שישה משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
(4) השופט השית עליו קנס כבד.	(1) כל תכניותיו נגוזו ונעלמו.
(5) המתחים הופגו.	(2) במצבו של החולה חל שניי.
(6) הכניסה לבניין התרה לאחר סילוק החפש החשוד.	(3) הם ישורדו על האהבה.
- א. איזה מבין הפעלים המודגשים יוצא דופן מבחינת **הגזרה**? ציינו את הגזרה.
 ב. מהי הגזרה **המשותפת** ליתר הפעלים? ציינו אותה.
 ג. ציינו מtower הפעלים המודגשים את הפעלים הסבילים. ציינו את בנייהיהם.
 ד. כתבו את הזרה הפעילה של הפעלים הסבילים.
5. בטבלה שלפניכם עמודה ובה פעלים ועמודה ובה שמות פועל.
צרו ארבעה זוגות: התאימו לכל פועל שם פועל הגזר מאותו בניין של הפועל.
 העתיקו למחברתכם את הזוגות. (שים לב: בטור הפעלים יש פועל אחד מיותר, בלי בן-זוג)

פעלים	שמות פועל
התקוממו	כoon
לנו	בננה
נופפו	התעוררות
נסוגו	שירה
מיכנים	

טכני 9 – תרגיל מסכם (כל הגזרות)

חלק א

1. לפניכם משפטים, וביהם מודגשתות צורות פועל בהוות (צורות ביןוני).
(1) מעשיו מקוממיים אותנו.	(4) החצים נוראים למטרה.
(2) הדיוון מיוסט לעוניינים שלו.	(5) היא מעידה במשפט.
(3) הנער מתנויע ל振奋 הסמה.	(6) החיל דורך את נשקו.
- א. ציינו את **השורש** ואת **הבניין** של כל אחד מן הפעלים.
 ב. ציינו את **הגזרה** של כל אחד מן הפעלים.
 ג. כתבו את **צורות** שם הפועל של הפעלים **מקוממיים**, **מעידה**, **דורך**.
2. א. לפניכם רשימת מילים. העתיקו למחברתכם מרשימה זו רק את המילים שנוצרו מהשורש **ש-ו-ב**.
שבו, שובה, ישבו, מושבים, מושבם, הוֹשֶׁבָה, הַשְׁבָת (אֲבָקָה), שְׁבִינָה
 ב. מבין הפעלים שצייתם בסעיף א, מצאו שני פעלים שאפשר לנתח אותם בשתי דרכים.
 I. ציינו את הפעלים.
 II. כתבו שני משפטיים משלכם שיכללו את הפעלים, ונתחו אותם לפי שורש ובנייה.

3. לפניכם משפטים, ובהם פעלים מודגשים.
- (1) כוונתך הובנה על ידי כולן.
 (2) הם מעודדים עקב התוצאות.
 (3) הדגים נשלו מן המים.
 (4) השמועות נפוצו ברבים.
- א. ציינו את השורש ואת הבנייה של כל אחד מן הפעלים.
 ב. מהי המשמעות המשותפת של כל הפעלים המודגשים?
 ג. במשפט "נשלו אותו מנכסיו". הפועל נשלו והפועל תוקן במשפט (3) זהים בשורש ובבנייה. נכון/ לא נכון.
 ד. במשפט "האם תוכל לעזור לי?" הפועל תוכל והפועל תוקן במשפט (7) זהים במבנה ובגזרה. נכון/ לא נכון.
4. לפניכם משפטיים, ובהם פעלים מודגשים.
- (1) הכלים הידחו על ידי אבי.
 (2) הוא המירו את נושא העבודה הגמר.
 (3) הנערות יצרו את הציור.
 (4) אנו נאפה עוגות.
 (5) הם הפכו על ידי נחש.
 (6) נועצנו במומחים לפני קבלת ההחלטה.
- א. ציינו את השורש ואת הגזרה של כל אחד מן הפעלים.
 ב. ציינו את הבנייה של כל אחד מן הפעלים.
 ג. בחרו שני פעלים סבילים וכתבו את הצורה הפעילה שלהם.
 ד. כתבו את צורת שם הפועל ושם הפעולה של הפעלים המירו, יצרו, נאפה.
5. ציינו את הבנייה של כל אחד מן הפעלים המודגשים, וכתבו מהי הגזרה המשותפת לכל הפעלים.
- (1) הם יגורו במבנה הסיכון.
 (2) הבשורה רוממה את רוחנו.
 (3) שאלתו ביבכה את הנוכחים.
 (4) חיוכה צודד את לבו.
 (5) ניסינו להגיא אותה מכוננתה.
 (6) הם יבושו במעשייהם.
6. לפניכם משפטיים, ובהם פעלים מודגשים.
- (1) העמק הוֹצֵף.
 (2) הוא יטעה אותנו.
 (3) תוקפו של המוצר פָג לפני יומיים.
 (4) המכנים טַלְאוּן.
 (5) המפקד רוֹדֵה בחיל.
 (6) אשמתו של האיש לא הינה.
- א. ציינו את השורש ואת הבנייה של כל אחד מן הפעלים.
 ב. כתבו את צורת שם הפועל ושם הפעולה של הפועל יטעה לפי משמעותו במשפט (2).
 ג. כתבו את צורת העתيد באותו גוף של הפעלים: הוֹצֵף, טַלְאוּן, רוֹדֵה.

7. כתבו את השורש ואת הבנייה של הפעלים שלפניכם.

- (1) דבריך נדושים.
(2) הם מציקים לנו.
(3) של נעליך מעל רגליך.
(4) הוא הספיקים לבקשתי.
(5) כשלחה גד, לא משנו ממיטתו.
(6) שובי למקומותיכם.

8. לפניכם שישה משפטים, וביהם פעלים מודגשים.

- (1) הנאשם יובל לבית המשפט.
(2) הפרחים יבלו בחום הזה.
(3) אנו מבליים יפה בחופשת הקיץ.
(4) המדריך מוביל אותנו אל העיר.
(5) הבגדים בלויים וקרועים.
(6) הצמח עלול לנפל, אם לא יושקה.

א. מיינו את הפעלים המודגשים לפי שורשיים. תננו כוורת לכל קבוצה.

ב. ציינו את כל הפעלים המופיעים במבנה קל.

ג. ציינו את בנייניהם של שאר הפעלים.

ד. לפניכם המשפט "במשרד הפנים אפשר להוציא תעודה זהות חדשה במקום אחת נתבלטה".
איזה פועל מבין הפעלים שלפניכם הוא מאותו שורש של הפועל נתבלטה? יבלו, יבלא, יובלילו, יתבלבלו

חלק ב

1. הם המירו את כספם ברחוב, ולכון הפרעו על התוצאה. כמו כן הם המירו את פי המונה.

כתבו את השורש ואת הבנייה של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

2. המורים מקיגים את החומר, והתלמידים מתפוגגים לבחינה.

כתבו את השורש ואת הבנייה של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

3. מי שמתבונן היטב בדברים, מבין אותם, ולכון הוא נבון.

כתבו את השורש ואת הבנייה של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

4. הקסם נמוג. הנוכחים יתמוגגו מן המראה.

ציינו במה דומים הפעלים זה לזה (שורש, בניין, זמן, גוף).

5. הנערים שטים בסירה, ומזוג האויר משיטה בהם.

ציינו במה בדלים הפעלים זה מהו (שורש, בניין, זמן, גוף).

6. מהו השורש ומהו הבנייה של הפעלים המודגשים?

- א. I. האישה רצאה במהירות.
ב. I. העלה תלוֹש מן העץ.
ג. I. הסירה וושטה בנרה.
ד. I. אָסּוֹר אליך בשעות הערב.
- II. בנה רצאה להשיג אותה.
II. אימא תלוֹש את הבצק.
II. ידו וושטה לשлом.
II. אָסּוֹר לי לצאת CUT.

דיקי הגAIR

1. בගורת ע"ו בבינוי **פעול** בניין קל יש פעלים בעלי צורה מיוחדת: **כו**, **ער**.
יש להבחין בין צורות אלו שבגורת ע"ו לפעלים שבגורת נלי/ה - גאה, לאה.
2. בבינוי **פעול** בניין קל יבואו השורשים **ס-ו-ג**, **ס-ו-ד**, **ל-ו-ט** בצורה מקוצרת: סוג, סוד, לוט.
בשאר הצורות - לוטה, לוטים, ליטות. ביחיד יש לומר: לוט בערפל (ולא לוטה).
השורש **ס-ו-ג** מופיע בצירוף "סוגה בשושנים". השורש **ס-ו-ד** מופיע בניב "בור סוד שאינו מאבד טיפה".
3. השורש **ט-ו-ב** ניתה בעבר ובבינוי כמו **ב-ו-ש**, ובעתיד השורש מתחלף ל- **י-ט-ב**.
בעבר - מה טובו אהליך. (**ט-ו-ב**) בעtid - הדבר ייטב. (**י-ט-ב**)
תופעה זו חלה גם בשורשים: **י-ג-ר / ג-ו-ר**, **י-ע-צ / ע-ו-צ**, **י-ק-צ / ק-ו-צ**.
4. יש להבחין בין **פעלים דומים**:
 - א. **הוריק** - משורש **יר-ק**. הדשה הוריק. (במשמעות: הפך ירוק)
הריק - משורש **רי-ק**. הילד הריק את הפח. (במשמעות: רוקן את הפח)
 - ב. **יצק** - משורש **יצ-ק** (קל). הנער יצחק מים. (במשמעות: לצתת מים)
הציק - משורש **צ-ו-ק**. הוא הציק / יציק לילד. (במשמעות: להטריד)
5. במבנה **פועל** נשמרת תנועת **A** בכל הזמנים, וה"ז" הגואה תמיד בתנועת **O**: **נופף**, **מנופף**, **מנופפים**, **ינופף**.
6. במבנה **הפעיל** צורת הציווי נוכח הגואה בתנועת **E** (לא "י"): **הבן**, **האאר**, **הכו** (כמו בשלמים: הפקד).
7. במבנה **הפעיל** יש להבחין בnikoud התחליות בין חפ"ג - חפי"ץ לבין ע"ו/י.
חפ"ג - חפי"ץ: בעבר - התחלתית בתנועת **ו** (חריק), בשאר הזמנים - בתנועת **A** (פתח). (توزחות: המ ע"ו/ו: בעבר ובבינוי - התחלתית בתנועת **E** (צירה או שווא), בשאר הזמנים - בתנועת **A** (קמצ').

מקור נתוי	ציווי	עתיד	בינוי	עבר
להכיר	מכיר	יכיר	מכיר	חפ"ג
להציג	מציג	יציג	מציג	חפי"ץ
להרים	רים	ירם	מרים / מרימים	ע"ו/ו

מבחן 10 (דיוקן הגייה בפועל, שם המספר ובמילות היחס)

חלק א - לפניכם משפטים:

- א. שבעו במשפטים את הפעלים ואת מילוט היחס הנכונים מבין שתי האפשרויות המוצעות לאחר המשפט.
 - ב. הפעול ששיבצתם במשפטים - נמקו את בחירתכם בו.
היעזרו בתורת ההגאה, בתורת הצורות או בפעלים מוכרים שאינכם טועים בהם.
 - ג. נסו לשער מהי הסיבה שרבים טועים בהגיית מילים אלה.
2. כתבו את המספרים המופיעים במשפטים במיללים תוך הקפדה על כללי שם המספר.

בשbillיכם / בשbillיכם	מוציאים / מוציאים	5 ילדים _____ את השולחן _____.
ממקם / מכם	מציק / מציק	2. הוא _____ לכם? מה הוא רוצה _____?
אליהם / אליהם	האר/האי	3. _____ את 6 הדורים המובילים ליעד!
אתך / אתה	הוריקו / הריקו	4. 5 נערים _____ את הקופסה שנשלחה _____.
במוח / במוח	הוריקו / הריקו	5. השדות _____ לאחר הגשם. יצאתי _____ לואותם.
אצלכם / אצלכם	פָּנָה / פָּנָה	6. אתה אדם _____. אין רבים _____.
אחריך / אחריך	מגיבה / מגיבה	7. האישה _____ בשמחה לדיעה ששמעה _____.
אותם / אותם	הקייצה / הקייצה	8. התינוקת _____ משנתה ורצה _____.
לטאטיא / לטאטאות	מבייא / מבייא	9. הוא _____ לנו את 8 הביצים מהלול. שמרי _____.
	על ידכם / על ידיכם	10. נתבקשתי _____ את החדר.

חלק ב

1. לפניכם משפטים, ובהם פועל או שני פעלים המנוקדים באופן שמעיד על הגייה שגויה.
תקנו את הדorous תיכון. נמקו את בחירתכם.
היעזרו בתורת ההגאה, בתורת הצורות או בפעלים מוכרים שאינכם טועים בהם.
2. כתבו את המספרים המופיעים במשפטים במיללים תוך הקפדה על כללי שם המספר.

1. הסדרנים **מסירים** את המחזה.
2. רווית **קנטה** בחברתה שקוראת ספרים באנגלית.
3. **נראה** לי שאינך **משיב** על השאלה הנכונה. عليك לבחור 1 מבין 3 השאלות ה-1.
4. אל **תירה** ברובה לפני שנספיק **להתחרבות**.
5. המנקים **חוו** את האולם, לאחר שהמלבים **הzievo** אותו במים מלוככים.
6. הנערה **הנעה** את ידיה לנצח המנגינה כדי לא **לקפות** מkor.
7. היא **מכירה** את הדרך לשם, لكن היא **גבירה** להוביל את 10 בני החברה.
8. הנער **הbiea** לחברתו 15 פרחים ו-2 חפיסות שוקולד.

עבודה בקבוצות

לפניכם שתי פעילויות. התחלקו לקבוצות. כל קבוצה תבחר פעילות אחת מבין השתיים.

לאחר הפעולות:

- אחד מוחברי הקבוצה יציג בפני מלאת הכיתה את הנושא ואת הנקודות החשובות שהועלו בפעולות.
- אפשר להציג את הנושא בדרכים שונות: דיווח, סיפור או שימוש באמצעותים דיגיטליים.

פעילויות 1

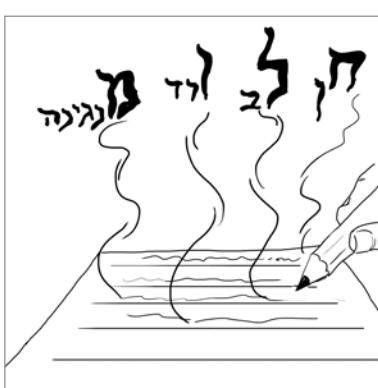
קראו את השיר "אותאות" שכתבה שולמית זילברברג. השיר עוסק ביופיה של הכתביה.

מתוך האתר: "מילים לכל רענון"
באדיבותה של המחברת.

אותאות, מלאה למלה
על דף טהור **נרכמת עלייה**.
לפליים קסם מהתכליל מרעיון,
לנסק ולעוף על בנגפי הדמיון.
לפליים פח לגעת ולקרב
את החבוי בתוכי וגם באחר.
לפליים יכולת לבנות עולמות,
שם אטיל, אשוד חלומות.

שאלות

1. נתחו את הפעלים המודגשים לשורש ולבניין.
אייזה פעולה יוצא דופן מבחן הבניין?
2. לכל פעולה שניתחtmp;ם חברו משפט כר שהמשמעות **הראשונית** של המילה Taboa בו לידי ביטוי.
3. מה מיוחד בכל הפעלים מבחן המשמעות המשותפת שלהם כפי שהם מופיעים בשיר?
4. بما תורמת המשמעות המיוחדת של פעלים אלו לשיר שקראותם?
 - חברו יחד שיר קצר, ושלבו בו פעלים שיש להם משמעות מטפורית.

פעילות 2

קראו את השיר "שפט אם" מתוך ספרה של עדי קיסר "שחור על גבי שחור" (ספטמבר 2014).

א	אל תגידי לעברית שלי איך לדבר
ב	אל תשימו זדים על גורני הוא יזע להכנס ולהוציא אויר בעצמו
ג	אל תקשרו את השתקות שלי הן מתנגנות במקצתם משלהן בחלל הפה
ד	אל תפטעו את האוזניים כשאני מדבר אליכם בשפה היחידה שלמדו אותי שפתייה של אימי
ה	כל הדברים

שאלות

1. הדוברת בשיר פונה לנמענים בכמה בקשות. מה המשותף לכל בקשותיה?
2. מה הסיבה לדעתכם שאין בשיר סימני פיסוק? התיחסו לתוכן השיר.
3. א. מצאו בשיר פועל אחד מכל אחת מן הגזרות: שלמים, חסרי פ"ג, נחי ע"ז/ו, ונתחו אותם לשורש ולבניין.
ב. מהו הגוף הדקדוקי השולט בשיר? מהי המטרה של שימוש בגוף דקדוקי זה?
4. א. ארבעת הבטים הראשונים פותחים בצירופים: אל תגידו... אל תשימו... אל תקשרו... אל תאטמו...
באיזה זמן מופיעים הפעלים?
האם המילה "אל" משנה את זמנו של הפועל? הסבירו את דבריכם.
ב. הדוברת פותחת את השיר במשפט: "אל תגידי לעברית שלי איך לדבר".
האם הדוברת בשיר מבקשת, דורשת, ממליצה או נותנת הוראות?
ג. מהו האפקט הרטורי של הצירופים המופיעים בסעיף א? (התיחסו לזמן של הפעלים)
5. מי לדעתכם עשויים להיות הנמענים של הדוברת?
 - האם לדעתכם בכל מצב יש לתת לאדם לבטא את עצמו בחופשיות ולא ביקורת?
כתבו פסקה קצרה, ובה הבינו את עדתכם בנושא. הציגו היבטים שונים של המושג "חופש הביטוי".

□ אוצרת רхи ע"ע (כפולים)

לゾרה זו שייכים כל הפעלים שעה"פ שליהם ולה"פ שליהם זהות (עה"פ כפולה): ס-ב-ב, ד-מ-מ, ח-מ-ד, מ-ד-ד, ר-כ-כ, כ-פ-פ, ק-ל-ל, א-ט-ט, מ-ס-ס ועוד.

עקרון הגזירה:

- האות הcpולה מופיעה בדרך כלל פעמי אחת (עה"פ נבלעת בלה"פ) ובא בה דגש: **הסְבָה**, **נְדָמוֹ**, **יְחִגָּנוּ**.
- דגש לא יבוא בשני מקרים: 1. בסוף מילה: **סֵבֶב**, **סֵבֶב**.
2. כשלה"פ מנווקדת בשווה נח: **תְּסִבְנָה**, **תְּפִסְנָה**.

בנייה קל

מקור טבעי		ציווי		עתיד		בינוני		עבר	
אفعال	אفعال	אفعال	אفعال	אفعال	אفعال	אفعال	אفعال	סבָה	סבָה
לקל	לסבָה	קל	סבָה	יקל	יסבָה	קל	סובבָה	סובבָתָה	סבָה

- בנטיה על פי משקל אفعال ניטים בעיקר שורשים שהם שמויות תואר: קל, קר, פם, רה, מה.
- הערות נוספת לעתיד:
 - פעלים נוספים במשקל **אفعال** - **יְחִגָּנוּ**, **יְגַלֵּן**, **יְמַדֵּן**, **יְחַזֵּן**, **יְרַאֵן**.
 - פעלים נוספים במשקל **אفعال** - **יְרַחֲךָ**, **יְחַמֵּם**, **יְצַרֵּךְ**.
 במבנה קל קיימים **פעלים בודדים** שהתחילה שלהם מנווקדת בחיריק ופה"פ בדges: **יְתַשֵּׁשׁ**, **יְשַׁחַד**, **תְּצִלָּה**.
- במבנה קל קיימות גם נטייה על דרך השלמים. דרך זו מקובלת בעברית החדשה.

עברית: **סָלַל**, **סָלַלְנוּ** **בינוני: סָלַל עַתִּיד: יְסָלַל צִיווי: סָלַל מִקּוֹר נָטוּי: לְסָלַל שְׁמָעָולָה: סָלִילָה** וכן: **מְדַד**, **סָבָב**, **חִגָּג**, **שָׁלָל**, **גִּסְס** ועוד.

מבנה הפעיל

הדגם		
□ □ □ יְסַבּ	הסב, הסבה	עבר
□ □ □ מִסְבָּה	מסב, מסבה	ביןוני
□ □ □ יִסְבּוּ	יסב, יסבו	עתיד
□ □ □ יְסַבּי	הסב, הסבי	ציווי
	להסב	מקור נתוי
זהה לצורת שמות הפעולה בגוררת ע"ז/ *שינוי בגלל העיצור הגרוני בפה"פ.	הסבה, האטה*	שמות פעולה

הערה: חלק מן הפעלים במבנה הפעיל ניטים על דרך גזרת השלים: הכליל, הפעץ, הפליל ועוד.

תרגיל 1

א. העתיקו למחברתכם את הפעלים, וציינו את השורש, את הבניין, את הזמן ואת הגוף של הפעלים המודגשים.

1. רעימות אלו **廟פִים** מכל תבונה מדינית.

2. השקדיות **הנִצְאוּ** עוד לפני ט"ז בשבט.

3. המתנדבות **יַקְלֹו** על עומס האחיזות.

4. **דָמוּ** והחרישו בזמן הצפירה.

5. בסיום התפילה היא חשה **זֶה**.

6. רזיתי מאד, ولكن עלי **לְהַצֵּר** את מכנסי.

7. חיליות אלו **מְגֻנּוֹת** על גבולות המדינה.

8. האוטובוסים **הָאָטוֹ** את מהירותם.

9. לנשיא המדינה יש סמכות **לְחַנּ** עבריים.

ב. I. ציינו את אחד המאפיינים של גורת ע"ע (הבאים לידי ביטוי בחלק מן הפעלים שבתרגיל).

II. באילו פעלים בחלק A מאפיין הגורה אינו מופיע? מה הסיבה לכך?

בנין נפועל

עבר	ביןוני	עתיד	ציווי	מקור נתוי
נסב	נסבה	יסב	נסב	לحساب
נסב	נסבה	מסבו	מסבו	מסבו
נסב	נסבה	מסבו	מסבו	מסבו

הערות לבניין נפועל:

- יש להבחין בין נסתור עבר ע"ע (**נסב**) שבו ה- "נ" שיכת לבניין, לבין חפ"ג (**נפל**) שבו ה- "נ" שיכת לשורש.
הבחנה ביןיהם היא על פי הנטיה או על פי המשמעות.

הנער נפל ← נ-פ-ל קל. המנווע נדם ← ד-מ-מ נפעל.
כדי להבחין בין הצורות יש להעיר את הפעול מעבר לבינווי, או להפכו לעבר נסתורים.
הנער נפל ← הנער נופל. (כמו שומר) או: הם נפלו. (עה"פ בשווא - כמו נשמרו) **נפ"ל קל חפ"ג**
הmenoוע נדם ← המנווע נדם. (אי אפשר לומר * נוזם) או: הם נודמו. (עה"פ בפתח - כמו נסבו) **דמ"מ נפעל ע"ע**

2. **בעתיד, בציווי ובמקורה:** התחלית - בחיריק ופה"פ בפתח ובדges חזק (המשלים את "נ" הבניין).

- יש להבחין בין השורש **נ-ש-מ** לשורש **ש-מ-מ**.

האיש נשם. (האיש נושם) ← הם נשמו.
האזור נשם. ← האזורים נשמו. (מלשון שטמה, חורבן) **ש-מ-מ נפעל ע"ע**

פעלים בעלי נטייה מיוחדת בבניין נפועל

- עבר: מהשורש **ח-ג-ג** נחוג, נחגה, נחגו
 מהשורש **ג-ל-ל** נגל, נגלה, נגלו (אבן נגלה מעל לבו)
 מהשורש **ח-נ-נ** נמן, נמזה, נמנז (הוא נמן בשכל רב)
- ביןוני: מהשורש **מ-ס-ס** נמס, נמזה, נמשים
 מהשורש **ק-ל-ל** נקל, נקלה, נקלים (הוא עשה זאת בנקל, כולם על נקלה. במשמעות: בקלות)

סימני זיהוי להבחנה בין בניין נפועל לבניין קל

- בניין קל - חולם בפה"פ: יִסְבֶּ, יַחֲגֵ, יַדְמָ
- בניין נפועל - פתח בפה"פ: יִסְבֶּ, יַדְמָ, יִמְסָ
- כאשר יש פתח בבניין קל (משקל אפعال), בדרך כלל התחלית בצירה: יַקְלָ, יַרְחָ, יַמָּ.

סימני זיהוי להבחנה בין פועליו ע"ו לפועליו ע"ע לבניין קל

- גוף שלישי ע"ו - פה"פ בקמצ'ז: קָם, רָצָו, שָׁבָה.
- ע"ע - פה"פ בפתח: סָבָ, סָבָו, סָבָה.
- גוף ראשון ושני ע"ו - פה"פ בפתח ולה"פ בשווא: קָמָנו, שָׁבָתָם, רָצָתִי.
- ע"ע - פה"פ בפתח ואחריה דגש: סָפָנוֹן, סָפָתָם, סָפָותִי.

הבחנה בין פעלים כפולי ניתוח

יש לשנות את הזמן או את הגוף של המשפט.

אנו **נִמְסָ** את השוקולד. (מדוברים עתיד) הוא **הַמִּס** את השוקולד. (נסתר עבר) = מ-ס-ס הפעיל (עתיד)

נִמְסָ

השוקולד **נִמְסָ** בחום. (ביןוני) השוקולד **נִמְסָ** בחום. (עבר) = מ-ס-ס נפועל (עבר ובינווי)

אנחנו **נִקְלָ** עליו את המשימה. (מדוברים עתיד) הוא **הַקְלָ** עליו את המשימה. (נסתר עבר) = ק-ל-ל הפעיל

נִקְלָ

הוא עשה זאת (ב) **נִקְלָ**. הוא עשה זאת על **נִקְלָה**. = ק-ל-ל נפועל

נִגְלָ את האבן מפי הבאר. (מדוברים עתיד) הוא **גַּלְלָ** את האבן מפי הבאר. (נסתר עבר) = ג-ל-ל קל

נִגְלָ

הסלע **נִגְלָ** מעלה פי הבאר. (עבר) = הסלע **גַּלְלָ** מעלה. (עבר) ג-ל-ל נפועל

אנו **נִחְגָּג** את החג. (מדוברים עתיד) הוא **חַגָּג** את החג. (נסתר עבר) = ח-ג-ג קל

נִחְגָּג

ה חג **נִחְגָּג** על ידי כולם. (עבר) = החג **חַגָּג** על ידי כולם. (עבר) = ח-ג-ג נפועל

- הערות: 1. כאשר ה"נ" מציין גוף **מדוברים**, הבניין **איןנו** נפועל.
2. בכל הדוגמאות לעיל בניין נפועל מייצג פועל סביר, ואילו הבניינים קל והפעיל מייצגים פועל פעל.

תרגיל 2

חלק א - סרטטו במחברתכם טבלה לפי הדגם המוצג לפניים, וציינו את המבנה ואת שורש של הפעלים המודגשים.
(עבדו על פי ההנחיות המוצגות בטבלה, והיעזרו בניתוח שני הפעלים הראשונים)

שורש	מבנה	הכלה לטבלה	הטיה לנסתור	הפועל
ח-ק-ק	קל	סביר	יחק	1. הכניסת תמיין לחק חוקים ובים.
א-ט-ט	הפעיל	הסביר	האט	2. הנערמים האטו את רכbum.

3. מחייאות הcepts נדמו כשהמשמעות עלה.
4. השבויים עדין נמקים בשבי האויב.
5. המים האלה չפים וטהורים.
6. הם יצלו על עיניהם מפני השימוש הلهוטה.
7. פרחי השקדייה מנצאים לפניו בוא האביב.
8. אם תעזרנה לי, תקלינה עליי מאוד.

חלק ב (הבחינו בין שורשי ע"ו לשורשי ע"ע)

שורש	מבנה	הכלה לע"ו-ע"ע	הטיה לנסתור	הפועל
כ-ו-נ	נفعال	נסוג	נכון	1. הם עומדים <u>נכונים</u> לקבל את הפקדה.
ג-נ-נ	הפעיל	הган	נכון	2. הצבא <u>מגן</u> על גבולות המדינה.

3. המתמודד בבחירה **ה畢ס** את יריביו.
4. הם יחלו ללמידה רפואי בקרוב.
5. הנרות צפים על פני המים.
6. במעשה זה הוא הרע את מצבו.
7. האם תאותי למלא את בקשת?
8. קולותיכם יקמו כשתשמעו את הבשורה.
9. הילדים ישיטו את הסירה במאי האגם.
10. היא העזה לטלטף את הכלב למורות פחדיה.
11. הרועה העיזה את העזים לכיוון הדיר.
12. הצמחים נוזנים באמצעות שורשיהם.
13. אל תפחד ואל ירך לבבך.
14. אנשים אלה גמלו בגיל מבוגר.
15. המטוסים יחוגו מעל נמל התעופה.
16. הילדים יחגאו את הכניסת ספר התורה.

בנין הפועל

באגרת ע"ע בבניין הפועל התיכילית מנוקדת בשורוק ופה"פ בפתח או בקץ. נתית הפועל זהה בגזרות ע"ע (כפולים), נחי ע"ו/י-נחי פ"יו, למעט הגופים: נסתרת, נסתרים ונסתרות (בעבר וביבינווי) וכן חת, נוכחים ונסתרים (בעתיד) שבהםעה"פ דגושא בדגש חזק בגזרת ע"ע בלבד.

עתיד	יבינוי	עבר
יוסב	מוסב	הוסב
יוסבו	מוסבה	הוסבה

הבחנה בין הגזרות השונות כדי להבחין בין פועל ע"ע, ע"ו/י ו-פ"יו יש להעביר את הפועל מבניין הפועל (הסביל) לבניין הפעיל (הפעיל). אפשר להיעזר בשאלת: "מה מישחו עשה לו?" ובנטיותה.

	הפעיל	הפועל
הוֹיְם = נפ"י/ו י-ב-ל	מיישחו הוביל אותו.	האסיר הוביל לבית המעצר.
הָיְם = נע"ו/י ר-ו-מ	מיישחו חרים אותו.	חփץ הרים מהרכפה.
הַיְם = ע"ע ג-נ-נ	מיישחו מגן על הבית.	הבית הוגן באמצעות אזעקה.

כמו כן אפשר להפוך את הפועל גם לבניין קל או להיעזר בשם עצם.

השורש	שם עצם	קל	הפעיל	הפועל
או-ר	אור		האיך	החדר הואר לפטע.
י-ד-ע	ידעאה	ידע		הוא מודע למצבונו.
מ-ס-ס	המסה		המס	שוקולד הומס בקערה.
ח-ג-ג	חגינה	חגגו		חג יוחג במתנ"ס.
ז-ו-נ	מִזְוֵנָה	זו	הzion	התינוק מיוזן באמצעות הנקה.
א-ט-ט	האטיה		האט	הקטב יואט על פי בקשתו.

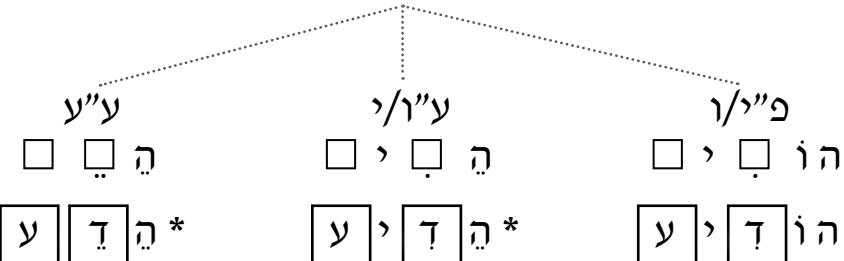
תרגיל 3 – בנין הפועל - הבחנה בין פ"/י/ו, ע"/ו/י, ע"ע

א. לפניכם פעלים מבניין הפועל. ציינו את השורש ואת הגזרה של כל פועל.

מהי הדרך לפתרון?

שבצו את שתי האותיות המופיעות לאחר השורוק (□ו) הפותח כל פועל, תוך שלוש התבניות של שלוש הגזרות ובדקו איזו צורת פועל קיימת בעברית. (התשובה תהיה נcona גם אם משמעויות הפעלים שונות)

חברות המפלגה מודעות למצב החדש שנוצר.

(הצורות בכוכבית אינן קיימות בשפה)

1. האורחים **ווטסו** מעל העמקים.
2. הכרזות **יונפו** בידי המפגינים.
3. הם סיממו את התחרות **מובסים**.
4. זוהרו **הוועם** בשנים האחרונות.
5. הנושא **מובא** להצבעה.
6. הכניסה **مواقפת** עקב הגשמים.
7. האם העניין **מובן** לך?
8. הטיסנים **יוטסו** בידי הנערות.
9. החדר **יואר** בשעות החשיכה.
10. **היבקתי** כשהלבינו פנוי ברבים.
11. הכלים **הוודח** והונח ליבוש.
12. הארכות **הוכנו** לקראת החג.
13. הפרחים **מורקדים** פעם ביום.
14. השטרות **הוֹמְרוּ** לשטרות חדשים.
15. התנועה **הוֹסֶת** לרוחב צדדי.
16. מהירות נסיעתו **מונאת** עתה.
17. התריסים בחדר זה **מיוגפים**.
18. השמלת **הוֹצֶרֶת** על ידי החית.
19. זכויותיך **מוגנות** על ידי החוק.
20. **הוֹסֵף** מרפסת לבניין.
21. התינוקת **מושבת** על הכסא.
22. הנערה האובדת **מושבַת** לביתה.
23. הרחבה **מוֹאָלָת** בסככות.
- ב. הסבירו את הביטויים: "זוהרו הוועם" (משפט 4) ו"הלבין פני חברו ברבים" (משפט 10).

הבנייהים הדגושים

הגם של הגורה: □ ז ע ע (חולם מלא, עה"פ כפולה)

התפעל	פועל	פעיל	זמן
התגונן	סובב	סובב	עבר
מתגונן	מסובב	מסובב	ביןוני
יתגונן	יסובב	יסובב	עתיד
התגונן	סובב	סובב	ציווי
מקור נטווי	לסובב	לסובב	מקור נטווי
התגוננות	סיבוב	סיבוב	שם פעולה

בגורה זו קיימות שתי דרכי נתיה:

1. על דרך גזרת השלמים

פועל - רפה, חיל, ספם,

פועל - רפה, מיד,

התפעל - התרכפה, התפלל.

2. על דרך ע"ז (ראו טבלה משמאל)

סימני הזיהוי

• לה"פ מוכפלת.

• במבנהים הדגושים פה"פ בחולם מלא.

• לא יבוא דגש תבניתי בעה"פ.

מבנה פועל ובניין פועל

• בחלק מצורות הנטיה יש זהות בין בניין פועל לבניין פועל.

לדוגמה: בפועל - סובבת, מסובבת, טסובבי

בפועל - סובבת, מסובבת, טסובבי

• בחלק מצורות הנטיה יש הבדל בין בניין פועל לבניין פועל.

לדוגמה: בפועל - צירה או שואה - סובב, מסובבים - תנועת E.

בפועל - פתח או קמצ' - סובב, מסובבים - תנועת A.

הבחנה בין פועל לפועל - כיצד מזוהים את הבניין?

1. בניין פועל הוא בניין פעיל, וניתן להו טו באמצעות המילית "את".

בניין פועל הוא בניין סביל, וניתן להו טו באמצעות המילית "על דידי".

לכן אם הפועל משמעות בתוך משפט, אפשר לבדוק בין פועל למשפט סביר.

סובבת את המנוול. - בניין פועל (המשפט פעיל)

סובבת על ידי חברי. - בניין פועל (המשפט סביר)

2. אם הפועל אין משמעות בתוך משפט, יש לבדוק את הגוף של הפועל.

א. בגוף נסתר וביבוני רבים: בניין פועל מנוקד בצירה או בשואה, ובניין פועל מנוקד בפתח או בקמצ'.

A - פועל

סובב, מסובב, מסובבים

E - פועל

סובב, מסובב, מסובבים

ב. יותר הגופים אין הבחנה בין פועל לבניין פועל.

סובבת, מסובבת, סובבת - גם פועל וגם פועל (אלא אם כן הפועל נתון בתוך משפט).

הבחנה בין שורשי ע"ז/**ע"ע** - כיצד מזוהים את השורש?
בבנייה הדגושים נטילת פועלן ע"ז/**זזה** לנטיית פعلى ע"ע.
כדי להזות את השורש עלינו להטות את הפעול במבנה הפעיל, בנייתו קל או להמירו לשם עצם.

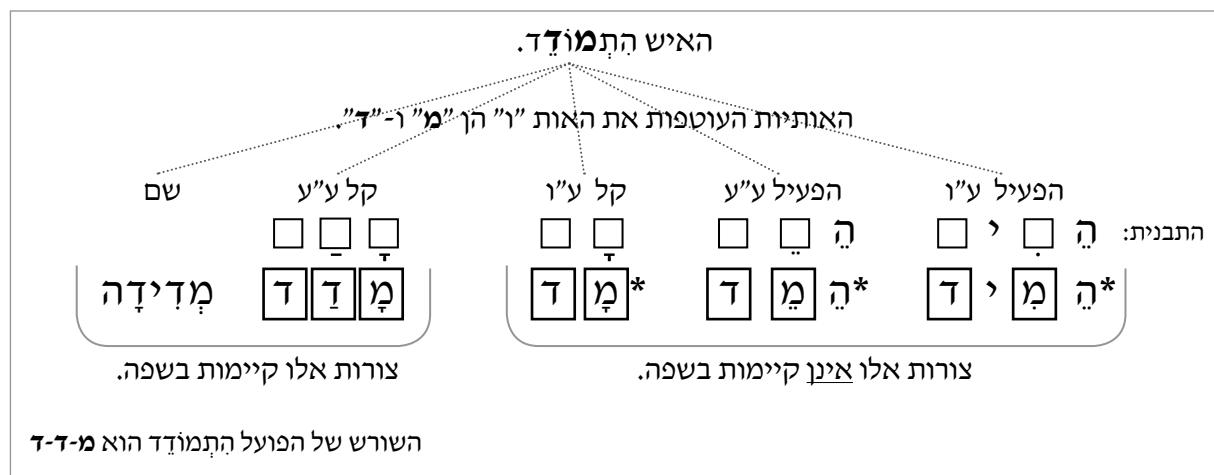
הפעיל	ע"ז/י	ע"ע
הרים (הַרִּים)	הסב (הַסֵּב)	(הַסְּבָב)
קם (קָם)	סבב (סָבֶב)	(סָבֶב)
שם עצם / שם פעולה	הרמיה, קימעה, תרוממה	סביבה, ציפויות

כיצד נבע זה?

שלב א - את שתי האותיות "העופפות" את האות "ו", יש לשבץ בטור התבניות של בניית הפעיל ("ו/י או ע/ע"), ולבדוקஇeo מ בין הזרות שנוצרו קיימת בעברית (גם אם שתי המילים בעלות משמעות שונה).

שלב ב - אם שתי הוצאות שנוצרו בשלב אינן קיימות בעברית, יש לשbz את שתי האותיות באותה דרך בתבנית של בנין קל או להפוך את הפעול לשם עצם או לשם פעולה.

תרגיל 4

לפניכם פעלים מהבניינים הדגושים בגזרות ע"ו/י ו-ע"ע.
 העתיקו אותם למחברתכם, וציינו את הבניין ואת השורש.
 (היעזרו בניתוח שלושת הפעלים הראשונים)

shoreש	בניין	סימן	הפועל
החיק, החק או חק < ח-ק-ק	פועל	סביל	1. החוקים חוֹקְקוּ על ידי הכנסת.
העיר או העיר < ע-ו-ר	פועל	פעיל	2. הקולות האלה עוֹרְדוּ אוטו.
המיט או המט < מ-ו-ט	פועל	A - נסתר	3. הגשר מִמוּטָט עקב השיטפון.

14. מדוע אתם **מִפּוֹרִים** את הלחם?
 15. הנערות אהבות **לְחֹלֵל** בנסיבות.
 16. המתגייסים **נוֹפַפּוּ** לשולם להוריהם.
 17. נור זה **מַעֲזֵרָר** בי זיכרונות נעימים.
 18. אנו מתחכמים לגשם, אך הוא **בּוֹשֵׁשׁ** לבוא.
 19. עלולים רבים **מִתְמֻודְּדִים** עם קשיי הקליטה.
 20. היהודים רבים **הַתְּקֻומְמָוּ** נגד השלטון הנאצי.
 21. הזקנות **מִקּוֹגְנוֹת** על יקירה.
 22. אני כאן, אך מחשבותי **מִשׁוֹטְטוֹת** במרחקים.
 23. בתים אלה **מִבּוֹדְדִים** מכל יישוב.
4. החוקר ניסה **לְדוֹבֶבּ** את הילד המבוhole.
 5. הכתבה בנושא **חוֹלֶלה** סערה ציבורית.
 6. השוטר **אוֹתָת** לנагה לעזר.
 7. התלמידות **בּוֹדְדוֹ** את החידקים שב מבחנה.
 8. סרט הצילום **מְגַוְּלָל** על הסליל.
 9. היא **מְרוֹפֶּפֶת** את הקשרים שבחבל.
 10. התרגولات **מִסּוֹכְכוֹת** על האפרוחים.
 11. היא **מִכּוֹפֶּפֶת** את ראה כדי לא להיפגע.
 12. המפתחות **סּוּבּוּ** בחור המנועל.
 13. ילדים אלה **מִחוֹזְקִים** ולומדים בקורס מיוחד.

הבחנה בין בניין קל בגזרת ע"ע לבניין פועל בגזרות ע"ו/י ו-ע"ע

צורת הבינוי של בניין קל זהה לצורת העבר במבנה פועל (ע"ו/י, ע"ע).
 בשתי צורות אלו יש חלום מלא ועיצור כפול - □ ז□□.
 כדי להבחין בין הצורות יש לקבוע את זמנו של הפועל על ידי הפיכתו לעבר או לבינוי:

- אם הפועל הנתון **בבינוי** - הבניין **קל**.
- אם הפועל הנתון **בעבר** - הבניין **פועל**.

shoreש	בניין	הтиיה לזמןים	הזמן
		עבר בינוי	
צ-ל-ל	קל	אתמול צלל. (כמו שמר)	בינוי הנער צולל בים.
ר-ו-מ	פועל	عصיו מְרוּמָם . (כמו מנוּפָן)	עבר השר רומים את עוזרו.
כ-פ-פ	פועל	عصיו מִכּוֹפֶּףָ .	עבר הילד פופף את ברכיו.

5 מחרות

לפניכם פעלים מבניין קל וمبرניין פיעל.

(עבדו על פי הנקודות שבראש הטבלה והיעזרו בניתוח שלושת הפעלים המופיעים בהסבר בעמוד הקודם) צרו במחברתכם טבלה על פי הדוגמה. הטו את הפעול **לזמן** עבר או **בינוני** וקבעו את **השורש** ואת **הבנייה**.

שורש	מבנה	התיה לזמןים	הזמן	הפועל
---	---	בינוי	עבר	

8. הספר גוזז את שערות הילך.
 9. במעבדה בודק הנער את חלקו החומר.
 10. התירן שוטט ברחבי הגליל.
 11. הנער סובב את ראשו.
 12. השבוי גולל בפני החוקר את קורtotיו בשבי.
 13. הקבלן סולל כביש גישה חדש לאתר.
 14. הוא סוכך על עיניו מפני המשם.
 1. משה קומס את המשתתפים.
 2. הוא שוחרר במסיבה, ו��לו היה ערבית.
 3. הרכב גורד אחורי מטען חורג.
 4. "מה עולל בניי?" שאלת האם.
 5. הוא בורר את מילותיו בקפידה.
 6. הסב גונן על נכדיו.
 7. החיליל נופף לשולם להוריון.

הנני

נתחו את הפעלים לשורש ולבניין. הבחינו בין פעולי ע"ז/i לפועל ע"ע. היצרו בזרבולה שלפונרים

ע"ע				ע"ו/י				הבנייה
עתיד		עבר		עתיד		עבר		
יקל	ישב	סב	סבב	ירוץ	רץ	נסוג	נסוג	נפעל
הפעיל	ישב	נסבה	נסב	יסוג	נסוג	הרים	הרמים	הפעיל
	ישב	הסבירה	הסביר	ירום	ירום	הוירם	הוירם	הופעל
	יוסב	הויסבה	הויסב	ירום	ירום	רוּם	רוּם	פעיל
	יסובב		סובב	ירוםם	ירוםם	רוּםם	רוּםם	פיעל
	יסובב		סובב	ירוםם	ירוםם	רוּםם	רוּםם	פועל
	יסטובב		הסתובב	התרומם	התרומם	התפועל	התפועל	

1	בשעה זו נמוגים הערפילים.				
2	נoso מפני הסכנה!				
3	השלווה מוֹפְרָת עקב היריות.				
4	המוציאים מִכְלִים צבעי מאכל.				
5	הם מַקְלִים ראש במשימה.				
6	הgalida מִתְמֻסָּת בחום.				
7	האם תָּגַנֵּי על רכושך?				
8	הציפו את החצר במים!				
9	גושי הקרח נֶמֶשִׁים בקייז.				
10	הgalida מִתְמֻסָּת בחום.				
11	מאייזו שעה אתם עֲרֵים ?				
12	הילדה מִנוּפְפָת לשלום להוריה.				
13	החגים נְחָגָו במרכז הקהילתית.				
14	היא מְנִיסָה את הפורצים.				
15	achi מִתְרוּעָע עם יידיינו.				
16	המוציאים מִכְלִים צבעי מאכל.				
17	הgalida מִתְמֻסָּת בחום.				
18	האם תָּגַנֵּי על רכושך?				
19	הילדה מִנוּפְפָת לשלום להוריה.				
20	החגים נְחָגָו במרכז הקהילתית.				
21	היא מְנִיסָה את הפורצים.				

1. לפניכם משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
- (4) עלי **להצָר** את בגדיו.
 - (5) החורשות **תצלְנָה** על המטיילים.
 - (6) אם תעזרו לו, **תקל** עליו המשימה.
- א. איזו צורת פועל יוצאה דופן מבחןת הבניין? ציינו את הבניין.
- ב. מהו הבניין המשותף לפעלים האחרים?
- ג. מהי צורת העתיד של הפועל הMESSO? יMESSO, יMESS, יMESS, יתMESSו
- ד. מהו זמנו של הפועל **האטִי**?
- ה. מהו זmeno של הפועל **תקל**?
- ו. מהי צורת שם הפועל של **תצלְנָה**? להציל, להציל, לנצל, להצל
2. לפניכם משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
- (5) הקרטונים **יוצרו** מניר ממוחזר.
 - (6) השימועה על החלמתו **גפוצה** מהר.
 - (7) נכון בין הקבוצות יחסן חברות.
 - (8) מדרוכות העיר **תנוֹאָרָה** לכבוד החג.
- א. מצאו שלושה זוגות של פעלים. בכל זוג שני הפעלים שיכים לאותו בניין. ציינו את הבניין של כל זוג.
- ב. ציינו את הגורה של כל אחד מן הפעלים.
- ג. ציינו את הפעלים שזמנם עתיד.
- ד. העתיקו למחברתכם שני פעלים סבירים, השיכים לבניינים שונים. ציינו את הבניין.
- ה. כתבו את צורת הפועל הפעיל של הפעלים שהעתיקתם בסעיף ד (נקדו ניקוד חלק).
- כתבו את בניינו של הפועל הפעיל.
3. לפניכם שני משפטיים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.
- (1) השוקולד **גַּמֵּס** בחום. (2) אנו **גַּמֵּס** את הקרת.
- א. ציינו את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.
- ב. מבין הפעלים שלפניכםבחרו את הפועל שהוא באותו בניין כמו הפועל במשפט (1).
- ג. I. מבין הפעלים שלפניכםבחרו את הפועל שהוא באותו בניין כמו הפועל במשפט (2).
הכוניג, מקללה, מפוזר, ירע.
- II. לפניכם שלושה פעלים: ארעד, נגוז, בקר.
התאמו לכל אחד מפעלים אלו פועל מסעיף ג. זהה לו בבניין, וציינו את הבניין.

4. לפניכם משפטים, ובהם פעילים מודגשים.
- (4) עורך הדין הגנה על הנאשם.
 - (5) הילדות מסתוזצות בחצר.
 - (6) "מה כבר עוללה?" שאלת האם.
- א. מיינו את הפעילים לפי גזרותיהם. תננו כתורת לכל קבוצה.
- ב. ציינו את הבנייה של כל אחד מן הפעילים.
- ג. בחרו מבין הפעילים פועל אחד סביר וכתבו את הצורה הפעילה שלו.
5. לפניכם משפטים, ובהם פעילים מודגשים.
- (4) בזמן היר הצופנו במקלט.
 - (5) ההורים התמוגגו מנהחת מבתם.
 - (6) שינוי גודל התחולל בר.
- א. איזו צורת פועל יוצאת דופן מבחן הבניין? ציינו את הבניין.
- ב. מהו הבניין המשותף לפעילים האחרים?
- ג. מהו הגוף של הפועל יתופפו?
- ד. מהו זמנו של הפועל התחולל?
- ה. במשפט "הצופנו כדי לפנות מקום לאחרים!" הזמן והגוף זהים לפועל במשפט (4). נכון/לא נכון
- ו. במשפט "הערפל نمוג לאחר הריחת". השורש זהה לשורש במשפט (5). נכון / לא נכון
6. לפניכם שני משפטיים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.
- (1) האзор נשם כתוצאה מהמלחמה. (2) האיש נשם בקושי רב.
- א. ציינו את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעילים.
- ב. מבין הפעילים שלפניכם בחרו את הפועל שהוא באותו בניין כמו הפועל במשפט (1).
- ג. מבין הפעילים שלפניכם בחרו את הפועל שהוא באותו בניין כמו הפועל במשפט (2).
7. נתחו את הפעילים המודגשים לשורש ולמבנה.
6. הנערים תוֹפְפּוּ על הבמה.
7. השׁתַׁומְמָנוּ לשמע דבריך.
8. הם נוֹפְפּוּ ידם לשלום.
9. התקבוננו במראה המוזר.
10. אתם תִּזְכְּרוּ בדברך.
1. השוק שׂוֹקָק חיים.
2. שינוי גודל התחולל בר.
3. פרחיה הגן מנצאים בסוף החורף.
4. השיר עוֹרֵר בי זיכרונות נעימים.
5. האוטובוס היאט את נסיעתו.

8. לפניכם שמוña משפטים, וביהם תשעה פעלים מודגשים.
- (1) הסכוּות **מְצָלֹת** מפני המשמש.
 (2) אל **תִּפְרֹר** את הבתחתר!
 (3) ה**סְרַט הַוּפֶק** באולפנים חדשים.
 (4) צריֵק **לְצַוְּפָה** את השורות.
 (5) עוד מעט **יִקְלֹל** לחולה.
 (6) התינוק **מְפֹזֵר** את הסופגנית.
 (7) לאחר שחַשְׁתִּי ברע, **הַוּקֶל** לוי.
 (8) הנערים **הַתְּגַזְּדוּ** בחצר.
- א. מיינו את המילים לפי גזרות. תנו כוורת לכל קבוצה.
 ב. צינו את הזמן ואת הגוף של כל אחד מן הפעלים.
 ג. צינו שני זוגות של פעלים שנוצרו מאותו שורש, אך נוטים בבניינים שונים.
 ד. מהי צורת העבר של הפעלים ממשפטים (1) ו-(6) לפי הסדר? העתיקו למחברתכם את התשובה הנכונה.
 הצלו - התפזרר, האילו - הפך, האילו - הפרה, הצלו - פוזר
9. לפניכם משפטים, וביהם פעלים מודגשים.
- (1) לפני הסוף **הוֹאֲט** קצב ההליכה.
 (2) מצבו של החולה **יַוְעַד** ללא השתלה.
 (3) כובי הטישים **מוֹעֲפִים** באוויר.
 (4) חוקים רבים **חוֹקְקֹו** על ידי הכנסת.
 (5) כבודך **יַוְגַּן** על ידי כולנו.
 (6) הצגה חדשה **הוֹסֵף** למנויים.
- א. איזו צורת פעולה יוצאה דופן מבחןת הבנייה? צינו את הבניין.
 ב. מהו הבניין המשותף לפעלים האחרים, ומהי המשמעות המשותפת שלהם?
 ג. צינו את השורש של כל אחד מן הפעלים.
 ד. מהי צורת העtid של הפעול הוֹסֵף? נוסף, תוסף, גנוסף, גספה
10. לפניכם שני משפטיים, ובכל אחד מהם יש פעולה מודגשת.
- (1) אישה זו **חַפְּה** מכל עון.
 (2) המתוֹס **חָג** מעל נמל התעופה.
- א. בחרו את המשפט הנכון מבין המשפטים שלפניכם.
- (א) שני הפעלים שייכים לאותה גורה.
 (ב) שני הפעלים מופיעים בצורה שם הפעול.
 (ג) שני הפעלים מופיעים באותו זמן.
 (ד) שני הפעלים נוטים באותו גוף.
- ב. מבין הפעלים שלפניכם בחרו את הפעול שהוא באותו בנין כמו שני הפעלים הנתונים.
להתבזבז, אותתי, יפש, מנאים
- ג. מבין הפעלים שלפניכם בחרו את הפעול שהוא באאותה גורה כמו הפעול במשפט (2).
התעופפו, תתכופף, רכים, מנחים

פעלו לפי ההוראות בכל סעיף וסעיף.

1. הם מפזרים את ההוראה בכר שהם מפזרים את העוגה.
במה בדלים הפעלים זה מהז (בשורש, בניין, בזמן, בגוף)?
2. העצים מצללים علينا. אנו נצלנו מהמשמש היוקדת.
כתבו את השורש ואת הבניין של שני הפעלים המודגשים.
3. אゾרותו נשללה ממנו לאחר שנשל את בניו מהירושה.
במה דומים הפעלים זה זהה (בשורש, בניין, בזמן, בגוף)?
4. אתם מרבים לריב אתנו. צורת ה עבר של הפועל מרבים באותו גוף היא

ד. מרבות	ג. רבבו	ב. הרביTEM	א. ירבו
----------	---------	------------	---------
5. הצללו צלה את הצדפות. תכולתן של הצדפות הייתה צלה.
כתבו את השורש ואת הבניין של שני הפעלים המודגשים.
6. החומה מגנה علينا מפני הרעש. צורת ה עתיד של הפועל היא

ד. מגנו	ג. מגן	ב. הגנוין	א. מגנה
---------	--------	-----------	---------
7. קולות הירי נדמג. צורת ה עתיד של הפועל היא

ד. ידמו	ג. ידמה	ב. ידוממו	א. ידמו
---------	---------	-----------	---------
8. אני מקווה שאתם مبינים את דברי. צורת ה עבר של הפועל היא

ד. הווינו	ג. בנוין	ב. הבננים / הבינוין	א. הבינו
-----------	----------	---------------------	----------
9. המים זפים וטהורים. הנאים זפו במשפט.
במה בדלים הפעלים זה מהז (בשורש, בניין, בזמן, בגוף)?
10. איזה פועל בניוי מהשורש צ-ל-ל בבנייה הפעיל?

ד. צלי	ג. הצללה	ב. נצל	א. האיל
--------	----------	--------	---------
11. איזה פועל בניוי מהשורש פ-ו-צ בבנייה נפל?

ד. נפאה	ג. נפוצה	ב. מפיצים	א. נטפוצץ
---------	----------	-----------	-----------
12. איזה פועל בניוי מהשורש ח-ג-ג בבנייה נפל?

ד. נחנה	ג. מחונן	ב. גחנו	א. חנה
---------	----------	---------	--------
13. איזה פועל בניוי מהשורש ח-פ-פ בבנייה קל?

ד. לחפות	ג. חפה	ב. מחרפה	א. חפה
----------	--------	----------	--------
14. הנער גולל את סיפורו וגלה פרטים בלתי ידועים.
במה בדלים הפעלים זה מהז (בשורש, בניין, בזמן, בגוף)?

דיקוי האיה

1. יש להקפיד על דגש חזק במקומות UhP שנבלעה - סְבִי מטטרה ולא *סְבִי, חֲפָה מפשע ולא *חֲפָה.
2. בגזרות ע"ו/י - ע"ע בבניינים הדגושים פה"פ הגויה בתנועת O (חולם מלא).
יש לומר: נוֹפָף, סּוֹבֵב, מַנוֹּפָף, מַסּוֹבֵב, מַחוֹנוֹן, מַבוֹדֵד.
3. **מבנה פעיל** נשמרת תנועת A בכל הזמןנים: חֻנוֹן, מְחוֹנוֹן, מְחוֹנוֹנִים, יְחוֹנוֹן.
4. השורש מ-ס-ס בנפעל ניטה בזכר: נְמִס וبنקה: נְמִשָּׁה, בהפעיל: הְמִס, הְמִשָּׁה, בהווה: מְמִשָּׁה.
השורש ק-ל-ל בנפעל ניטה בזכר: נְקָל וبنקה: נְקָלה, בהפעיל: הְקָל, הְקָלה, בהווה: מְקָלה.
5. השורש א-ט-ט שיר לגוזרת ע"ע. لكن יש לומר הוא האט את הרכב, והוא האטה ולא *האיט, *האייטה.
6. יש להבחין בין השורש ע-ו-ז לשורש ע-ז-ז.
הרואה הָעֵז את הכבשים. ע-ו-ז ע"ו/י
מלשון תעוזה. ע-ז-ז ע"ע
7. **מבנה הפעיל** צורת ציווי נכון ללא "י" (כמו בגוזרת נע"ו/ז): האט, הְחַל, הְמִס.
8. **מבנה הפעיל** יש להבחין בניקוד התחליות בין חפ"נ - חפי"צ לבין ע"ו/י - ע"ע.
חפ"נ - חפי"צ: בעבר - התחלית בחיריק, בשאר הזמןנים - בפתח (המ').
ע"ו/י - ע"ע: בעבר ובבינוי - התחלית מנוקדת בצרה (או בשווא), בשאר הזמןנים - בקמץ.

ע"ר	בעבר	בינוני	עתיד	ציווי	מקור נתוי
חפ"נ	הָכִיר	מְכִיר	יְכִיר	מְכִיר	לְמִפְּרִיר
חפי"צ	הָצִיג	מְצִיג	יְצִיג	מְצִיג	לְמִצִּיג
ע"ו/י	הָרִים	מְרִים / מְרִימִים	יְרִים	מְרִים	לְמִרִים
ע"ע	הָסִב	מְסִב / מְסִבִּים	יְסִב	מְסִב	לְמִסְבֵּב

תרחigi

חקלא

1. לפניכם דו-שיח:
הנער: "אם על פי שאיני יודע לשחות, אני מְעֵז לkapoz אל המים".
המדריך: "לקפוץ למים אתה יכול, אך לְהָעֵז אתה לא יכול".
 - א. מהו השורש של המילה מְעֵז?
 - ב. תקנו את הפועל השגוי בדבריו של הנער.
 - ג. הסבירו את דבריו המדריך לאור הפועל המתווך.
 - ד. מדוע רבים טועים בפועל זה? בתשובתכם השתמכו על שורש המילה "מעז" ועל משמעותו.

2. לפניכם משפטו: המורה להגיה _____ בנוור ל _____ את הרכב.
- א. לפניכם שני שורשים: א-ט-ט, א-ו-צ.
כתבו במקומות הריקים את הפעלים המתאים על פי שני השורשים.
נקדו את הפעלים ניקוד חלקי לצורך הגיה נכונה.
- ב. מהו הקשר הסמנטי בין שני הפעלים שшибցתם במשפט?
ג. בפועל אחד בעיקר נוהגים הדוברים לטעות.
מהו פועל זה? שערו מהי הסיבה לטעות זו.
3. לפניכם שני שורשים משתי גזרות שונות ופירושיהם:
* נ-ד-ח: סילק או פיטר מתפקיד * ד-ו-ח: שטף כלים.
א. לפניכם שני משפטיים.
(1) המפקדים הדיחו את החיל מהקורס עקב התנהלות בלתי הולמת.
(2) הצלורים הדיחו כלים לאחר הארוחה.
נקדו את הפעלים ניקוד חלקי לצורך הגיה נכונה ולמשמעות הפועל.
- ב. מהו הניקוד המאפיין את הגזהה בכלל אחד מן הפעלים שניקדתם?
4. א. לפניכם רשימות מילים: מרי, הַמְרָה, מִרְ, הַמְרָה, טַמִּירָה, מְרִירָה, מְרֹתָה.
מיינו את המילים לשלווש קבוצות על פי משפחת המילים שלهن.
- ב. ציינו את השורש המשותף לכל אחת ממשפחה המילים.
ג. לפניכם שלושה משפטיים:
(1) העובדים _____ את השי בתלושי קנייה לחג.
(2) בעלי המשק _____ את חייהם.
(3) הנערות _____ את פי המדריכה.
לפניכם שלושה פעילים: המרו, המרו, המירו.
היעזרו במשפחות המילים ובשורשי המילים להבנת המשמעות של הפעלים.
כתבו בכל מקום ריק במשפטים (1) – (3) את הפועל המתאים.

חלק ב

1. האופה _____ את השוקולד. **מְגַנֵּה / מְגַנֶּה**
2. האם _____ את האורות בחדר. **מְעִיד / מְעִיד**
3. הסככות _____ על הנופשים. **הַשִּׁיטוֹ / הַוְשִׁיטוֹ**
4. הנasmת יצאה _____ מפשע. **חַפְּה / חַפְּה**
- א. שבעו בכל אחד מן המשפטים את הפועל הנכון בין שני הפעלים שלאחר המשפט.
ב. נמקו את בחירתכם בכל אחד מן המשפטים.

גואו רעדיר (הגדה מתקני)

לפניכם שורות נבחרות מתוך שירים המושמעים ברדיו. השירים מנוקדים כפי שהם מושרים.
בכל שיר מצאו את המילה או את המילים שבהן יש שגיאות הגייה.
תקנו אותן והסבירו את תיקונכם באמצעות מונחים מתורת ההגהה והצורות.

מכורת לי מפעם

את מְכֹרֶת לִי מִפְעָם
אָוְלִי מַגְלָגָל אָחָר...
חַלּוּמָשָׁשָׁאֵיר בֵּי טַעַם
שֶׁל זְכָרוֹן בּוּעָר...
חַמוּטָל בָּן זָאָב

מכופף הבנות

...אָבָל יוֹתֵר מַכְלֵל אֲוֹהָב הוּא לְכֻפֵּף בְּנָנוֹת...
מַכְפֵּף הַבְּנָנוֹת...

אֲבָטִיחִים הָרִי רְאִיתֶם בָּצְדִּי דָּרְכִּים
עֲכָשׂוּ אֶתֶּן יְזָעִים מִמְסֹפֵן אֶת הַפְּלָחִים...
מאיר אריאל

רק אל תלכי

היא הבחןה שתחקח אותה
היא הבחןה שתתחזר אותה
אתה לא יכול אתה אבל פשוט אמרת לה
רק אל תלכי אני אחזר שוב לעצמי
אולי אך מותי תאמר סוף סוף לה די...
זקני צפת

סוף העולם

אל תשפחichi שאמרתי לך
אל תשפחichi
שהכל כבר ידוע מראש
אננו פאן למצביר את הזמן
אל תקסיסי שאהבת אוטי
אל תקסיסי
שירים שטבולים בשקרים
הענקתי לך כמו שוננים
סוף העולם, סוף העולם
זה חתihil כשהפסיקנו לחלים
כשהפסיקנו כבר לקות...
אבי גפן

אתה זורם אצלך בדם
אתה מביט לי בעינים
וישב לי בארון
אתה צועק אצלך באזו
מה נכוון ולא נכוון...
אייה כורם

אם תלך

אם תלך למי אמחה במלון
בשםלה של חג
שיגיע ימבק אותה באה,
כמו שאתה מגיע...
הפרויקט של עידן רייכל

ויטיב

- היכנסו ליטיוב והקשיבו לשירים.
- נסו לגלוות טעויות לשוניות בשירים שאתם מازינים להם, ושתפו בהן את חברייכם.
תקנו אותן והסבירו את תיקונכם באמצעות מונחים מתורת ההגהה והצורות.
- מפעם לפעם עלה באמצעות התקשורות הדיוון:
האם זה נכון להسمיע שירים המכילים טעויות בשפה העברית. דונו בסוגיה זו והביעו דעתכם.
- כתבו את דעתכם כרשומה (פוסט) שאותה תعلו בפייסבוק.
- את כל שלבי העבודה שמרו בתיק העבודות.

תרגילי סיכום לפרק הפועל

תרגיל 1

ציינו את השורש ואת הבנייה של כל פועל המשובץ במשפט.

2. היא **מִצְרָה** את הבגד.
4. **הַפְקִינו** لكمחים ממקרה זה.
6. **הַפְקִינו** את ה"ה" במילה.
8. הוא **תַעֲדֹנֶה** את התנהוגותן.
10. החבורה **מִתְקַשֵּׁרְת** באינטרנט.
12. אני רוצה **לְהַנוֹת** מהסרט.
14. הם **מִשְׁתְּטִים** במסיבת...
16. הסירה **הוֹשֶׁתָה** לאורך הנהר.
18. מתי **תִרְתַּמְוּ** להצלחת המבצע?
20. היא **הַתוֹדֶתָה** בפנינו.
22. מעשהו **מִרְשִׁים** את כולנו.
24. אל תנסו **לְכַפּוֹת** את דעתכם!
26. הם **חַפִים** מפשע.
28. הם **מִשְׁתּוֹקְקִים** להגיאו לשם.
30. הח"כים **מְגַפִּים** את האלים.
32. השוטרת **הַסְתָּהָה** את הheimer.
34. הנערה **הַסִּתְתָּה** את חברותיה.
36. הם **מִתְחַזְקִים** את המפעל.
38. אסור **לְהַפּוֹת** ילדים!
40. הציורים **הוֹשִׁבוּ** למוזאון.
42. היא **מִבְזְבֹּזֶת** את כספה.
44. הבנות **תִיְשְׁפָה** עד מאוחר.
46. **הַפּוֹנוּ** למשימה!
1. העלים **אֲפִים** על פני המים.
3. אל **תְשִׁימוּ** לב אליו!
5. תופעה זו **מִשְׁתְּרֹשֶׁת** בארץנו.
7. הילדים **מִדְחִים** את הכללים.
9. היא **מִתְכַנְנָתָה** את עתידה.
11. נוצר **את** הפסל בסדנה.
13. היא **הַקְשָׁתָה** עליי במשימה.
15. האם **מִגּוֹנֶתָה** על ילדיה.
17. הם **מִטִּים** את הפעלים.
19. הרוח **מִנִּידָה** את ענפי העץ.
21. נערים אלו **מִסִּיתִים** אותן.
23. האוצרות **חֲבוֹיִים**, ולא נתגלו.
25. האבוקות **בְּצַתְנָה** בערב.
27. אתן **תָאִפוֹ** עוגות לחג.
29. נערה זו **מִתְסֻכֶּתֶת**.
31. מים **שְׁקָטִים** חודרים עמוק.
33. עיר זו **מִוְגָּנָתָה** באמצעות חומה.
35. הטובע **מִצְלָל** על ידי המציג.
37. השדרה **מוֹצָלָת** על ידי העצים.
39. אゾרים אלה **מִתְעַשִּׂים**.
41. הוא **תִזְדְּמָנָה** למקום.
43. הילדים **תְּקִפְאָנָה** מקור.
45. הם **מִחְשָׁבִים** את הסוכם.

פרק 2

לפניכם משפטים שמופיעים בהם שני פעלים מודגשים. ציינו את השורש ואת המבנה של כל אחד מן הפעלים. שמו לב במיוחד כאשר הפעלים דומים זה לזה.

1. **אטלזון** בפני המנהל על שלא **נתנה** לי הזדמנות לשפר את הישגי.
2. הם היו **nocחים** בכל אסיפה, וכך **יוכחו** בצדקת דברי.
3. החילילים **מגינים** על אדמתם. השרים **מגינים** את האלימות.
4. רוני **טס** לצרפת, ומחליפו **ימלא** את מקומו.
5. הקשר עם חברתי מחו"ל **נטק**. **נטקתי** את הקשר אתה.
6. השוטרת **פפתחה** את ידי האסירה. המורה **פפתחה** את דעתה עלי.
7. הם **מגיעים** להבנה. השאלות האלה **מוגיעות** את מוחי.
8. מחר **נעלה** לגג. **נעלה** את מחיר הדלק.
9. הילד **יושב** על הכסא, לאחר שאביו **הושיב** אותו שם.
10. ידו **הושיטה** אל הסירה **המושיטה** באגם.
11. הפך **הורק** מתכולתו. השdots **הורקיקי**.
12. האבדה **הושבה** לבעליה. התינוקת **הושבה** על השטיח.
13. הילדים **עללו** אל הגג. הילדים **עללו** את הציזו.
14. הנער **יורה** לי כיצד לנוהג. החיליל **יורה** כדור עבר המטרה.
15. **עשו** לכם מנהג! הפעלים **עשו** את מלאכתם נאמנה.
16. אנו **נמצא** את הספר, שנמצא **על** המדף.
17. **נצלתי** את המצב. **נצלתי** מהשרפה על ידי מכבי האש.
18. **שבתי** לעבודה לאחר **שבתי**.
19. הרבענים **ייגעו** יומם ולילה בתורה. אל **תגעיו** בחוץ היקר!
20. הנערות **מורדות** במוסכמות. הן **מורידות** את הריהוט.
21. אתם **תטעו** אם לא תקשיבו לי. האם **תטעו** את העץ בחצר?
22. הנער **מישיר** מבט לעבר העץ **המשיר** את עליו.
23. **נחת**י זמן רב לאחר **שנחת**י מהטיסה.

תרגיל 3

לפניכם שאלות 1 – 3. ענו על השאלות כפי שנדרש בכל סעיף וסעיף.

1. לפניכם חמשה משפטים I-V, ובכל משפט פועל מודגש.

I. החום הכבד **תיקל** בשעות אחר הצהרים.

II. חברי ועדת הכספיים החליטו **לתקל** את על המסים.

III. המטיילים **נטקלו** בדרכם בחיות נדירות.

IV. האם **תקלו** עליי את המשימה?

V. **יקל** עלייך לבצע את המשימה, אם תתכוון אליה מראש.

A. איזה פועל מבין הפעלים המודגשים יוצא דופן **מבחןת השורש**? מהו **השורש** שלו?

B. מהו **השורש המשותף** לארבעת הפעלים האחרים?

C. ציינו את **הבנייה** של כל אחד מהפעלים המודגשים.

2. לפניכם ארבעה משפטיים I-IV, ובכל משפט פועל מודגש.

I. המסקנות שפורסמו **תשילינה** את הציבור.

II. עובדות ענף הדיג **תשילינה** את הדגים מן הברכה.

III. אל **תשילנה** את זכותנו להשמע ביקורת.

IV. איןנו רוצחים **להשלות** אתכם.

A. איזה פועל מבין הפעלים המודגשים יוצא דופן **מבחןת השורש**? מהו **השורש** שלו?

B. מהו **השורש המשותף** לשלוות הפעלים האחרים?

C. ציינו את **הבנייה** של כל אחד מהפעלים המודגשים.

D. לפניכם שני משפטיים:

(1) הנער **מושלים** את לימודיו בהצלחה.
(2) הפוליטיקאים **מושלים** אותן.

(A) באיזה משפט מבין המשפטים (1)-(2) בסעיף ד, הפועל גוזר מאותו שורש של הפעלים בסעיף ב?

(B) במה **שונים** שני הפעלים במשפטים (1) ו-(2) זה מזה?

3. לפניכם ארבעה משפטיים I-IV, ובכל משפט פועל מודגש.

I. הנערים **נועדו** לפגישה עם מדריך הקבוצה.

II. המדריך **הואיד** את הפגישה לשעה שבע.

III. אוורי איןנו **יודע** מהו מקום הפגישה.

A. איזה פועל מבין הפעלים המודגשים יוצא דופן **מבחןת השורש**? מהו **השורש** שלו?

B. מהו **השורש המשותף** לשלוות הפעלים האחרים?

C. ציינו את **הבנייה** של כל אחד מהפעלים המודגשים.

D. לפניכם משפט נוסף: העד **העיד** בפני השופט בדلتיהם סגורות.

במה **שונה** הפועל **העיד** מהפועל **הואיד** (במשפט II)?

הקיימו את התשובה הנכונה:

(1) **בנייה** (2) **ஸורש** (3) **זמן** (4) **גוף**.

הדריכים להרחבת אוצר המילים בעברית

לפניכם דרכים אחדות של פיהן מתרחב אוצר המילים של העברית:

- דרך גירה:**
1. גירה מסורת - שורש + משקל
 2. גירה קוית -
 - (א) בסיס + צורן גירה (בסיס + צורן סופי = בסיס + סיוםת)
 - (ב) בסיס ובסיס: (1) הרכיב
 - (2) הלחם
 - (3) נוטריקוֹן

שאילת מילים לועזיות

□ דרך גירה

גירה מסורת

בשם העצם קיימים משקלים (tabniot) קבועים, שלתוכם יוצקים שורשים שונים. מקובל לסמן את עיצורי השורש באמצעות האותיות ק-ט-ל. השורש שהוא המרכיב הבסיסי של המילים בעברית, מסתורג בתבנית הנΚראת משקל. משקלים עשויים להכיל תחיליות, תוכיות או סופיות נוספת על הניקוד. יש משקלים המכילים דגש תבניתי כחלק מן המשקל.

לפניכם מילים מן השורש **כ-ת-ב**: כתוב, מכתיב, כתיבת, מכתבה, כתוב.

בעזרת מילים אלו יודגם כיצד נוצר משקל בשם העצם.

דוגמאות נוספות	המשקל	ל	ט	ק	
פרט, כלל	קטל	=	כּ בּ	תּ בּ	
מנזר, מבון	מקטול	=	כּ בּ	תּ בּ	מּ
שתיל, צليل	קטיל	=	כּ בּ	תּ בּ	
מצלה, מפקדה	מקטלה		כּ בּ	תּ בּ	מּ
ספור, בשול	קטול	=	כּ תּ	בּ בּ	

הצבת האותיות ק-ט-ל במקומות אותיות השורש, והוספת המוספיות והניקוד יוצרים את המשקל.
הניקוד הוא חלק בלתי נפרד מהמשקל.

מ^רח^ים 1

לפניכם משפטים, וביהם שמות מודגשים. העתיקו את השמות למחברתכם ונתחו אותם לפי שורש ומשקל.

11	בכפרנו בנו מקלט לשעת חרום.	קיבלתבי מותנה צמיד יפה.
12	משטרת חשאית פעהה במדינה זו בעבר.	אָדָם זה אהוב על הבריות.
13	הشتמשתי (ב) מסגנט להפרדה בין החומריים.	שְׁקַט שרד ב חדר.
14	דודו עבר השְׁתֵּלה של שנ בפיו.	בנינו גֶּדר חדשה סביב החצר.
15	זעקה נשמעה ברחוב השקט.	התקשינו לקלוט את גָּדֵל האסון.
16	פלקיט זה מכיל מאמריים שונים.	בעמותה זו נותנים בג'ונד לנזוקים.
17	אספנו לפח מיוחד את חלקיקי (ה) גְּשֻׁתָּת .	זה היה צעד פָּבִיר לקראת החלמתו.
18	בפסטיבל ניגנה צָמֹרָת של צעירים.	זמן לא צחקנו צְחֻק כזה.
19	הסביר זה הבHIR לנו את הדברים.	הכתבים נפגשו עם מוֹשֵׁל האזור.
20	המשטרה טמנה מלפְּצָת לחשוד.	מְבָרג הוא כלי עבודה מצוין.

המשקלים באוצרת השלמים

שמות פועלה

כל אחד מן הבניינים בעברית יש שם פועלה. יש בניינים שיש להם שמות פועלה אחדים.

דוגמאות מגזרת השלמים	המשמעות	המשקל
שְׂמִירָה, קְפִיחָה צְחֻקָּה גְּנִבָּה, שְׁרָפָה מְקֻמָּר, מְבָכוּן	שם פועלה (ש"פ) של בניין קל	קְטִילָה קְטוּלָה קְטִילָה מְקַטֵּלָה
הַשְׁרָדוֹת	ש"פ של בניין נפעיל	הַקְּטִילָות (הַקְּטִיל + וְת)
הַפְּרָשָׁה, הַבְּדִיל הַבְּטִיחָה, הַצְּלָחָה אֲזֶבֶרָה, אֲבֶטֶחָה	ש"פ של בניין הפעיל	הַקְּטִיל הַקְּטִילָה אֲקְטִילָה
סְפוּר, בְּקוּשׁ בְּקָשָׁה, קְבָּלה	ש"פ של בניין פיעול	קְטוּל קְטִילָה
הַתְּבִגָּרוֹת, הַשְׁתְּפָתִפוֹת, הַזְּדִמּוֹת, הַתְּפִמּוֹת	ש"פ של בניין התפעול	הַתְּקִטְלוֹת

אחר שם פועלה מוגדר כשם עצם, חלים עליו כללי שם העצם.

לדוגמה: **הַבְּטָחָה** = ההבטחה ("ה" הידיעה), **הַבְּתָחָתוֹ** (כינוי קניין), **הַבְּטָחָה** - הבטחות (יחיד-רבבים).
לא כל מילה הנוטה במשקלי שמות פועלה היא שם פועלה, כגון "הַכְּנִיסָה לאותם התארחים" לעומת "זוהי הַכְּנִיסָה לאותם".

השימוש בשם הפעולה

בלשון הכתיבה מרבים להשתמש בשם הפעולה, ואילו בלשון הדיבור השימוש בהם מועט יותר. השימוש בשם הפעולה מאפשר להעלים את עוזה הפעולה, ובכך לזכיר את המסר. لكن יש שימוש רב בשמות פעולה בלשון העיתונות, בעיקר בכותרות. שימוש רב בשמות פעולה בטקסט עשוי להעלות את רמת הלשון של הטקסט.

תרגיל 2 (הצאה מילים)

העתיקו את השמות המודגשים ונתחו אותם לפי שורש, משקל ומשמעות.

שם לב, לפעמים קיים חוסר התאמה בין הבניין של שם הפעולה לבין צורת הפועל.

דוגמאות: ריקוד (שם פעולה בפועל) - רקד (פועל בבניין קל)

כניסה (שם פעולה בקל) - נכנס (פועל בבניין נפעל)

1	שמירה הופקדה מסביב לבניין.
2	דבר רחוט עוזר להבנת הנאמר.
3	עליך לקיים את (ה)הבטחה.
4	תהליך (ה)קבלה למוסד אروع למד.
5	הצדדות בדרך ישנה מגבילה את ההתקפות.
6	קיים הבדל ממשי בין הקואליציה לאופוזיציה.
7	אספקה סדרה של מזון הגיע מחר.
8	זה מעשה נורא. אין עליו פשרה.
9	אסור להשמע השמאניה בתשדרי פרסומת.
10	הוא נאשם (ב)השתטפות מתשלום מסים.

- לאיזה משפט מן המשפטים שבתרגיל מתאים איזור זה?
- חפשו במקורות מידע והגדירו את המונחים "קוואליציה" ו"אופוזיציה".
חפשו באתר של "האקדמיה ללשון העברית" או בישוםון "חלופון" מונחים אלו וציינו את המונח העברי לכל אחד מהם.
- כתבו פסקה קצרה על כל אחד מן המונחים.
- בחרו לכל אחד מן המושגים מפלגה מייצגת, והציגו את המצע שלה.
- הציגו את המצע שכתבתם בכל דרך יצירתיות שתבחרו (נאום, מצגת, קריקטורה...).
- שמרו את כל תוצריו התהילר בתיק העבודה.

מומלץ לגלויש באתר "כליים קטנים גדולים", הבלוג של אפרת מעטו, שיעזר לכם לבניית כלים דיגיטליים.

צורות הבינוני

צורות הבינוני של הבניינים השונים מציניות את המשמעות של האלה: **בעל מקצוע**, **בעל תוכנה**, **בעל עיסוק**, **בעל תפקיד**.
צורות הבינוני של רוב הבניינים מציניות גם **שם תואר**.

הבניין	משקל לזכור	דוגמה	הבניין	משקל לזכור	דוגמה
קל	קוטל	שומר	הופע	מִסְמָך	מִקְטָל
	קיטל	שֶׁמֶן	פיעל	מַרְגֵּל	מִקְטָל
נפעל	נקטל	נכֶּבֶד	פועל	מִשְׁגָּע	מִקְטָל
הפעיל	מקטיל	מציפיר	התפעל	מתלמיד	מִתְקִיטָל

הערה:

צורות הנקבה נוצרות ממילוי האזכר + צורן נתיחה לנקבה: **הה או ת'**. (הסבר על צורן נתיחה בעמוד 508)
נכֶּבֶד = נִכְּבֶּד + ה וכן **מציפיר, מִרְקִידָה וְעוֹד**.
שׁוֹמֵרָת = שׁוֹמֵר + ת וכן **נכֶּבֶדָת, מִסְמָכָת, מַרְגֵּלָת וְעוֹד**.

תרגיל 3

העתיקו למחברתכם את השמות המודגשתים ונתחו אותם לפי שורש, משקל ומשמעות.
שים לב: כאשר המילה בנקבה, יש לציין את המשקל בזכר. מדריכה = משקל מקטיל.

13	אדם זה מלמד וחכם.	1	אישה זו היא מוכרת בחנות בגדים.
14	זהי עבדתה של (ה) מאיירת החדשיה.	2	זו אישה זקנה מאוד.
15	הוא עובד (כ) מתלמיד במשרדנו.	3	השכננו לדברי (ה) מדרכיה .
16	השתמשתי בפניהם: "గברת נכֶּבֶדָה ".	4	הזמר הקשיב להוראות (ה) מקליט .
17	הפניתי דברי אל (ה) מכבד .	5	נעירה זו מאשרת .
18	מרגאל הוא דמות ספרותית נפוצה.	6	(ה) מתעללת ביצעה תרגיל מסובך.
19	סופר זה זכה בפרס יוקרתי.	7	הזמןנו מושל לברית של בנו.
20	מסרייט הסרט שוחח עם הצופים.	8	פניתי (ל) מטעוק לצורך מכירת הדירה.
21	היא ילדה מאמצת .	9	היא אחות מיסמכת .
22	בזמןה מצוין המקום שעל (ה) מיזמן להתייצב בו.	10	האסיר פנה (ל) סוחרת בבקשתה.
23	עד מותי, עצל , תשכב? (משל פרק ו פס' ט)	11	תפקידה הוא מאיילת חיות.
24	(ה) מלבישה עזרה לשחקנית להתכוון להציגה.	12	הכתב דיבר עם (ה) משקיפה מטעם האו"ם.

משקלים נוספים בשם העצם

המשקל	המשמעות	דוגמאות מגזרת השלים
קפל	בעל מקצוע / בעל תוכנה	ספר, חיט, זמר, חלע
קטייל	בעל מקצוע / בעל תוכנה	פקייד, עמית
קטול	בעל מומ / בעל תוכנה	אלם, טופש, חגר (חולע)
קטולות	מחלות	אדמות, חצבת
קפטלות	קבוצות ואוספים	סירות, טיסת, רכבות
קפטלה	כלים	פספת, פונת
קפל	כלים	קטר, וסת
קפלון	מצבים	בטחון, שגנון, כשרון
קפלון	מצבים	יתרונות, פתרונות
קפלון	בעל מקצוע / בעל עיסוק	קבלו, קבאון
קפלון	בעל מקצוע / בעל תוכנה	ארכו, רקדו
מקטיל/מקטיל/מקטיל	מקום	מגרש, מחסום, מרוץ, מחלף*
מקטלה	מקום	משטרה, מפקדה, מספירה
מקטיל	כלים ומכשירים	מיסוך, מברג
מקטלה	כלים ומכשירים	מבחן, מסרעה
מקפטלה/מקפטלה	כלים	מברשת, מחרצת
מקפטלה/מקפטלה	כלים	מشكלה, מלכחת
קטטליל / קטטליל	הקטנה	אהבבה, כלבלב
קטיליל/קטיליל	הקטנה	שבריר, חלקיק
תקטלית	מערכת של דברים	תשנורת, תלבשת
קטייל	עונות חקלאיות	בציר, קציר, אסיף
קטייל	תמונה בכוח (ניתן ל...)	שביר, אכיל, חדייר

* מחלף = המקום בו מצלבים נתבי התchapורה. יש להגותו כמו מרכז.

הערות:

1. במשקלים המציינים בעל מקצוע / עיסוק / תוכנה, לשם העצם בזכר יכול להיווסף צורן נטיה לנקבה:

█ית, █ת או █ה. ספר (=קפל) + █ית = ספרית,
 ארכו (=קפלון) + █ית = ארכנית,
 טופש (=קטול) + █ה = טפשה.
 אלם (=קטול) + █ת = אלמת,

2. המשמעותיות המופיעות בטבלה הן המשמעותות הנפוצות למשקלים אלה. שם יכול לבוא במשקל בעל משמעות מסוימות, אך הוא יהיה ללא משמעות מיוחדת.

לדוגמה: עפרון (משקל קפלון) - ללא משמעות מיוחדת. רקספת, שמנת (משקל קפטלה) - ללא משמעות מיוחדת.

תרגיל 4

העטיקו למחברתכם את השמות המודגשים ונתחו אותם לפי שורש, משקל ומשמעות.

10	נערה אלמת זו נעזרת בשפת הסימנים.	בעבר נהגו לכתוב "זְבָרוֹן" בספר זיכרונות.
11	למשר שבריר שנייה ראיינו הבזק של אורה.	הוא חלה לאחרונה (ב) חזרה .
12	הספר "(ה) גבן מנוטרדם" של ויקטור הוגו נפלא.	האם ביקרתם (ב) משכן לאמנויות הבמה?
13	הגן הציב מלכחת בגינה.	טבח מומחה נקרא בשם שף.
14	האם הנחת את הכלים (ב) מחסן ?	העובדת השתמשה (ב) מבחן לצורך הניסוי.
15	צבעו של הפרח הוא אלהב .	הנחותי משכלת על הדפים.
16	(ב) מדרשת זו לומדים אמנויות.	פתרון הבעייה אינו מסובך.
17	(ה) צנרת בבניין ניזוקה.	הטענתי את המכשיר באמצעות מטיען .
18	יש לו זקנונו לבן.	הספר סירק את השער בעוזרת מברשת .

תרגיל 5 (כל המשקלים - גזרת השלים)

העטיקו למחברתכם את השמות המודגשים ונתחו אותם לפי שורש, משקל ומשמעות.

9	המצב דורש התפקידות של הכוחות.	חלק מתחילה הייצור הוא בקירה של המוצר.
10	הזמןנו מידביר מזיקים לביתנו.	הוא אטר יד ימינו.
11	שפון העולמים החל עם בואם לארץ.	(ה) מתאבק עלה לזרה מחיך.
12	נוואם זה לוכה (ב) דברת .	פגשנו את (ה) עסקו המפלגתני.
13	פרשתי מחצלת על החול החם.	הטילים נורו באמצעות משגר .
14	בבנייה (ה) מפקדה שכון המטה הראשי.	הפתעה נעימה חיכתה לנוכחים.
15	התרזיות לא תועיל לך.	טייסת הקרב השתתפה במטס.
16	בעוזרת מגיפה ניקינו את השלה.	הוא אינו אכלן גדול.

תרגיל 6

ענו במחברתכם על השאלות.

1. לפניכם שתי קבוצות של מילים:

(1) **כִּסְפֶּת**, **טַיִּסְת**, **רַכְבָּת** (2) **חֲצֵבָת**, **אַדְמָת**, **צְנַרְת**

א. ציינו את המשקל **המושפע** של המילים בקבוצות (1) ו-(2).

ב. בכל קבוצה העטיקו למחברתכם את השם **היוצא דופן** מבחינת המשמעות, וציינו את משמעותו.

ג. בכל אחת מן הקבוצות ציינו את המשמעות **המשותפת** של שאר המילים.

2. ציינו את המשקל ואת משמעות המשקל של המילים **זְבָרוֹן**, **בְּטַחּוֹן**, **שְׁגַעַוּן**.

3. במה דומות המילים עינית ו-גבן, ובמה הן שונות?
4. לפניכם שלוש מילים: מלכחת, מטחנה, משקלת.
 א. איזו מילה יוצאת דופן מבחןת המשקל? ציינו את משקלה.
 ב. מהי המשמעות המשותפת של כל המילים?
5. לפניכם שלוש רשימות של מילים:
 (1) מיספֶּה, מגְרָפָה, מִסְעָדָה, מִחְבָּרָת, מִזְמָרָה, מִבְּרָשֶׁת
 (2) סִיד, מַחְשֵׁב, מִקְלָט, מְחַסּוֹן, צִיר, מְלָחָם, נָגֵר
 (3) קְטָרָה, מִסְרָק, מִקְדָּשׁ, מִרְכָּז, מְבָרָג, נוֹסְתָּה, מִרְחָבָב
 מיינו כל רשימה מילים לשוש קבוצות. בכל קבוצה ציינו את המשקל שלו ואת משמעותו.
6. א. מהי המשמעות המשותפת לשולש המילים: שְׂבִירִיר, שְׁמַנְמָנוּן, כְּחַלְמָלָח?
 ב. איזו מילה יוצאת דופן מבחןת המשקל? ציינו את משקלה.
7. לפניכם חמישה מילים: פְּתֻרּוֹן, בְּטַחּוֹן, שְׁגַעֲוֹן, כְּשַׁרוֹן, יְתֻרּוֹן.
 א. מיינו את המילים לשטי קבוצות, וציינו את משקלה של כל קבוצה.
 ב. מהי המשמעות המשותפת לשני המשקלים?
8. א. ציינו את המשמעות המשותפת של המילים חָבֵלָן ו-גַּזְרָן.
 ב. במה שונות שתי המילים מבחןת המשקל?

תרגיל 7

- לפניכם שלושה משפטים, בהם מילים מודגשתות. מילים אלו נקבעו בשנים האחרונות על ידי האקדמיה ללשון העברית.
- (1) שְׂמַתִּי מִבְּדִילָת בחדר, ומאז הילדים אינם רבים.
 (2) לפני היציאה לאירוע השתמשתי במִסְקָרָת לצביעת הריסים ולעיבויים.
 (3) במשדרדי הותקנה מִרְשָׁתָת כדי להיות מקשרר עם עובדי בחו"ל.
- א. חפשו במילון את הפירוש של כל אחת מן המילים המודגשות או נסו להבין את משמעותה מתוך הקשלה במשפט.
 ב. מהו משקל המשותף לכל המילים?
 ג. מהי משמעות המשותפת לכל המילים?
- ד. צפשו מילים חדשות שנקבעו על ידי "האקדמיה ללשון העברית", העוסקות במשמעות שציינתם.
 אם המשמעות תואמת לאחד המשקלים שלמדתם, ציינו את המשקל.

תרגיל 8

- לפניכם חמישה מילים: מִטְבָּעה, מִקְרָאהּ, מִגְנָזָה, מִקְדָּמה, מִנְבָּטהּ.
 א. חפשו במילון את ההגדורה של כל מילה והעתיקו אותה למחברתכם.
 ב. אילו מילים הן בעלות משקל זהה ומשמעות זהה?
 ג. מתוך המילים שנפטרו, אילו מילים משמעותן אינה מאפיינת את משמעות המשקל שציינתם בסעיף ב?
 II. האם מילים אלו מתאימות לאחד מהמעקלים שלמדתם?

לפניכם קטעים מודעת פרסום של עיריית ירושלים לכבוד חג הפסח.

החוותה – כופע ענק בירושלים

ירושלים חוגגת 40 שנה לאיחוד העיר ומזמינה אתכם לחוויה מדעית:

מוֹפָע תָּאוֹרָה מִרְחֵב בַּפְּסָחָן עַל חֻמּוֹת הָעִיר הָעִתִּיקָה - הַכְּנִיסָה חֲוֹשֶׁת

סִיפּוֹרָה שֶׁל יְרוּשָׁלָם ב-40 שָׁנּוֹת אַיחוּדָה וְלֹאָורָךְ הַדּוֹרוֹת בְּמוֹפָע אָורָה וּמוֹזִיקָה

סיורים בעיר העתיקה

עיריית ירושלים מזמינה את המבקרים לשני מסלולי סיור מרתקיים בהדרכת מדריכים מוסמכים, המאפשרים היכרות עם ההיסטוריה של העיר ומבט על נופיה. הסיורים יצאו מרחבה שער יפו בין השעות 19:30 - 22:30 ללא תשלום.

אוטובוס העברית המזמור

סיור תכפיות מרתkick בדgesch על "סובב העיר העתיקה" המשולב בהדרכה, בסיפורים ובהרבה שירי ירושלים.

לשכות מידע

לשכות מידע נמצאות בשער יפו, בכיכר החורבה ובשער האשפות. בלשכות המידע מדריכים מוסמכים לתולדות ירושלים אשר יגישו לקהל המבקרים מידע על הפעולות באתר התיאורות בעיר העתיקה.

התפרסם בעיתונות, 16 באפריל 2008

1. א. מצאו בטקסט דוגמאות למלים בצורת בינווי שימושוותן בעל תפקיד/עיסוק או שם תואר.
העתיקו אותן למחברתכם וציינו ליד כל מילה את משמעותה.

ב. מהם שני הבניינים העיקריים שאלהם שיקות צורות הבינווי שמצאתם?
אייזו צורה יוצאת דופן מבחןת הבניין?

ג. מהו יחס המשמעות בין שני הבניינים העיקריים שמצאתם?
אייזו צורה יוצאת דופן מבחןת הבניין?

ד. מצאו צורות בינווי נספנות המשמשות כפעלים. ציינו את הבניין של כל אחת מהן.

2. לפניכם רשימה של אחת עשרה מילים:

מִחְלָף, כְּבִישׂ, דָּרָה, נִתְיָבָה, צִמְתָה, רְכַבָּת, גָּשָׁר, קְפָר, נִסְיעָה, רְכָב, נִסְעָה.

א. ציינו מהו תחום החיים (שדה סמנטי) המשותף לכל המילים.
אייזו מילה יוצאת דופן מבחןת חלק הדיבור שלה? נתחו אותה למרכיביה.

ב. כתבו את השורש ואת המשקל של כל יתר המילים.
מצאו זוג מילים שיש להן משקל משותף.

3. א. **בלעדיהם** / **בלעדם** אני לא יצא / יצא לסיור המוצע. בחנו במילת היחס ובפועל הנכוונים.

ב. השלימו במילת היחס המתאימה מבין האפשרויות המוצעות, וכתבו אותה בנטיתה הנכונה על פי ההקשר.

I. נפגש _____ לפני היציאה לסיור.

II. משתמשי הסיוור נהנים _____ ההסבירים של המדריכים. (על, אל, מן)

המשקלים באוצרות השונות

כפי שבסופו של דבר יש גוזרות שונות שהשורשים שלهن מסתורגים בبنيינים, אך גם בשם העצם. השורשים מהגוזרות השונות מסתורגים במשקלים של שמות העצם.

שמות באוצרת המרובעים

המשקל	שם	המשמעות	דוגמאות
קיטול	ש"פ של פיעל	פרסום, ארגון	
קטלה	ש"פ של פיעל	פרנסאה, קללה	
התקטלות	ש"פ של התפעל	התארגנות, השתקחרנות, הדלדות	
מקטיל	בעל תפקיד/מקצוע/תוכנה	مهندס	
מקטול	בעל תפקיד/מקצוע/תוכנה	מדכך	
מתקטול	בעל תפקיד/מקצוע/תוכנה	מתאגרף	
קטולן	בעל תפקיד/מקצוע/תוכנה	בזבז	
מקטיל	כלי	מאורר, מעירבל	

תרגיל 1

העתיקו למחברתכם את השמות המודגשתים ונתחו אותם לפי שורש, משקל ומשמעות.

- 1 צינור זה משמש (ל) **אורויר** החדר.
 - 2 יש לו **פרנסאה טובה**.
 - 3 נדרשת **התארגנות** מהירה.
 - 4 פניתי (ל) **מארגנת** אירועים.
 - 5 (ה) **מאבחן** קבוע כי יש לו לקוחות למידה.
 - 6 על היזרה ניצב (ה) **מתאגרף** המפורסם.
 - 7 **ארגון** החומר הוא שלב ראשון בכתיבת.
 - 8 **מתשאלא** משטרתי פנה אל החשוד.
 - 9 (ה) **מתכנית** כתוב תכנית למחשב.
 - 10 הוא סובל (מ) **הדלדות** העצם בגופו.
 - 11 המנהל מקבל חומר **מעדקן** כל העת.
- 12 דיוון מחודש יגרום (ל) **סרבול** יתר.
 - 13 (ה) **מראין** פנה לפיקד הבכיר.
 - 14 חלה **הצטמצמות** ברוחח החברה.
 - 15 **מאבטחים** עומד בכניסה למסעדת.
 - 16 הם נעזרו (ב) **פרסום** בעיתונות.
 - 17 בעזרת **מעירבל** הכנתי משקה פרות.
 - 18 לאחר הפעולה נערכ ביחידה **תשואל**.
 - 19 לידיו ישב **פטפטן** ודיבר כל העת.
 - 20 הנערה **מעצבנית** בגל תוצאת הבדיקה.
 - 21 נדרשת פעולה **שכנווע** אידירה.
 - 22 (ה) **משכנת** בדק את החומר לדפוס ותיקן אותו.

תרגיל 2

1. לפניים ארבעה שמות: ערבי, פֶרְהָה, בַּלְבָּלָה, שְׁכָלָל.
- מה משותף לכל השמות מבחינת משמעות?
 - איזה שם יוצא דופן מבחינת הגזירה? מהי הגזירה שלו?
 - מהו הבניין המשותף לשאר השמות?
2. לפניים שבעה שמות: מִיוֹן, מְרוּפֹא, מְסֻפּוֹר, מָגוֹן, מְחוֹזָר, מְזוֹג, מְגַנוֹת.
- מיינו את השמות לשתי קבוצות, וציינו מה משותף לכל אחת מן הקבוצות.
 - מה משותף לכל השמות מבחינת משמעות?
3. א. לפניים רשימת מילים: צָלָול, מְפִירָס, פְּרָנָסָה, שְׁכָנוֹעַ, טְלָטוֹל.
- ב. לפניים חמישה מילים: לְתַשְּׁאֵל, הַתְּעַצְּפָנָה, תְּשַׁאֲלָנָה, מְעַצְּבָנִים, מְעַצְּבִים.
- קבעו את השורש ואת הבניין של כל אחת מן המילים.
 - ציינו את הגזירה של כל אחת מן המילים.
4. לפניים ארבעה שמות: מְתִכְנִית, מְאַלְפָר, מְתִדְלָק, מְשִׁכְתָּב.
- מה משותף לכל השמות מבחינת משמעות המשקל ובבחן הגזרה?
5. לפניים רשימת שמות: מְאַרְגָּנָת, מְפִירָס, הַצְּטִמְצָמוֹת, מְפִירָס.
- מה משותף לכל השמות מבחינת הגזרה?
 - במשפט: "הבקוֹר במוֹזִיאוֹן היה מרַתְקָה".
- איזה שם מארבעת השמות מותאים במשמעות לשם בקוֹר? נמקו את תשובתכם.
- לפניים ארבעה שמות נוספים: מְסָגָר, מְחַשּׁוּב, מְהַגְּדָס, מְזִבְּחָה.
 - העתיקו את השמות משמעותם שונה מהמשמעות שציינתם בסעיף ב, וציינו את משמעותם.
- II. לפניים חמישה שמות נוספים: גְּזָן, קְרֹז, אַדִּיר, גָּאוֹן, מְבָקֵר.
- איזה שם איןנו מנתאים מבחינת משמעותם לשמות שציינתם בסעיף ג I? נמקו את תשובתכם.
6. לפניים רשימת שמות: מְרָאִין, מְאוֹרָה, מְאַבְטָחָה, גְּנַדְרוֹן, מְעַרְבָּל, בְּזָבּוֹן.
- מיינו במחברתכם את השמות לשוש קבוצות על פי משמעותם, וציינו את משמעותם המשותפת לכל קבוצה.
7. לפניים חמישה שמות פעולה: התְּאַרְגָּנוֹת, עַדְפָּוֹן, תְּשַׁאֲוָל, הַדְּלָדָלוֹת, שְׁכָנוֹעַ.
- מהי газירה המשותפת לכל השמות?
 - מיינו את השמות לשתי קבוצות. תנו כוורתת לכל קבוצה.

שמות באזורות חפ"נ וחפי"צ

המשקל	המשמעות	דוגמאות מחדפי"צ	דוגמאות מהחפ"נ
קיטילה	ש"פ של קל	גִּיצֵּרָה (י-צ-ר)	גִּפְיֶלֶת (נ-פ-ל) גִּינְשֶׁה (נ-ג-ש)
קטלה	ש"פ של קל	זַעֲהָ (ז-ע)	
מקטיל / מקטול	ש"פ קל / שם עצם מופשט	מִצְגָּ (י-צ-ג)	מִבְטָ (נ-ב-ט)
הקטיל	ש"פ הפעיל	הַצָּעָ (י-צ-ע)	הַבְטָ (נ-ב-ט)
הקטלה	ש"פ הפעיל	הַצָּגָה (י-צ-ג)	הַפְלָה (נ-פ-ל)
אקטלה	ש"פ הפעיל		אֲגָדָה (נ-ג-ד)
מקטיל	בעל תפקיד/מקצוע/תכוונה		מְטִירָ (נ-ט-פ)
מקטול	מקום		מְפָלָ (נ-פ-ל)
מקטיל	כליים ומכשירים	מְצָתָ (י-צ-ת)	מְגַשָּׂ (נ-ג-ש)
מקטול	כליים ומכשירים		מְגַבָּ (נ-ג-ב)
הקטילה	כליים ומכשירים	מְצַבָּה (נ-ס-כ)	מְסֻכָּה (נ-ס-כ)
מקטילת	כליים ומכשירים	מְצַקָּת (י-צ-ק)	מְגַבְּתָ (נ-ג-ב)
מקטול	כליים ומכשירים		מְסֻוקָּ (נ-ס-ק) **
מקטילת	ללא משמעות מיוחדת		מְפָלֵת (נ-פ-ל)

** המילה **מסוק** - ברבים ובנסマー הפתח אינו משתנה: **מסוקים** (ברבים), **מסוק-הובלה**, **מסוקי-הובלה** (בנסマー).

הבחנות בין משקלים

כדי להזות בגורות החסרים את המשקל יש "לשטוול" את האות החסורה בין התחילית לעה"פ (במקום הדASH).

<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> <tr><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td></tr> <tr><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td></tr> <tr><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td></tr> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> </table> = י-צ-ג	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	= נ-ב-ט	<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> <tr><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td></tr> <tr><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td></tr> <tr><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td></tr> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> </table> הַבְטָ	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											
ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל																																																																											
ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט																																																																											
ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק																																																																											
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											
ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל																																																																											
ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט																																																																											
ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק																																																																											
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											

חשוב להבחין בין משקל **קטלה** (בגורות השלמים) למשקל **הקטלה** (בגורות חפ"נ - חפי"צ).

<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> <tr><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td></tr> <tr><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td></tr> <tr><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td></tr> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> </table> = נ-ס-ע	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	= ב-ק-ש	<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> <tr><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td></tr> <tr><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td></tr> <tr><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td></tr> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> </table> בְּקָשָׁה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											
ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל																																																																											
ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט																																																																											
ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק																																																																											
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											
ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל																																																																											
ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט																																																																											
ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק																																																																											
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											

וכן בין משקל **קטלת** (בגורות השלמים) למשקל **מקטلت** (בגורות חפ"נ - חפי"צ).

<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> <tr><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td></tr> <tr><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td></tr> <tr><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td></tr> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> </table> = נ-ג-ב	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	= ר-כ-ב	<table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> <tr><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td><td>ל</td></tr> <tr><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td><td>ט</td></tr> <tr><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td><td>ק</td></tr> <tr><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td><td>ה</td></tr> </table> רְכָבָת	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											
ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל																																																																											
ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט																																																																											
ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק																																																																											
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											
ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל	ל																																																																											
ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט	ט																																																																											
ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק	ק																																																																											
ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה	ה																																																																											

תרגיל 1

העתקו למחברתכם את השמות המודגשים ונתחו אותם לפי שורש, משקל ומשמעות.

(ה) מִסּוֹק המرياancaita.	13	הם מציגים הַבְטָה שונה של הנושא.	1
זו אֲגֶדֶת עתיקת יומין.	14	ראיתי הָאֲגֶדֶת מעניינת.	2
פגשו ברחוב מַכְרֵך ותיק.	15	ה זָעָה בשעת אימון מסיעית לקירור הגוף.	3
הטייס צילם את (ה) הַפְלֵה של מטוס האויב.	16	בדת הנוצרית (ה) מְטִיף נושא דברים לקהלו.	4
במאה ה-14 פרצה באירופה (ה) מַגְפָּה השחורה.	17	ה אַצְבָּה זו עוררה עניין רב.	5
יש חשש שהשופת נגרמה כתוצאה (מ) הָאַצְתָּה .	18	האם השתמשת (ב) מַגְבָּבָה לנקיוי החדר?	6
השתמשתי (ב) מַאֲקָתָה למזיגת המרק.	19	על קברנו מונחת מַאֲכָבָה לזכרו.	7
ביקרנו בטיוולנו (ב) מַפְעָע של קפה.	20	הגנן השתמש (ב) מְסֻזָּר חשמלי.	8
הרופא חובש מִסְכָּה על פיו ואפו.	21	קנייתי מִגְבָּת רחצה חדשה.	9
שעת (ה) הַגָּעָה למקום טרם נקבעה.	22	תפקידו של (ה) מַאֲכִיל להשגיח על השוחים בים.	10
זהו הַשָּׁג חשוב למדינה.	23	לעינינו נגלה מְפָל אידיר.	11
תחנת (ה) הַסְּעָה מלאה תלמידים.	24	המכונאי החליף את (ה) מַאֲתָה שבמכונית.	12

תרגיל 2

1. לפניכם רשימת מילים: **מצאת**, **מגש**, **מסכה**, **مسרק**, **MESSOK**.
 - א. העתקו למחברתכם **שתי** מילים בעלות משקל זהה.
 - ב. העתקו למחברתכם **שלוש** מילים זהות בגזרה.
 - ג. מהי המשמעות **המשותפת** לכל המילים?
 - ד. קנו לי **מצלמה** חדש.
2. איזו מבין המילים הנתונות **זהה** למילה **מצלמה** מבחינת המשקל, אך שונה בגזרה? ציינו את הגוזרות שלהן.
3. לפניכם המשפט: "ה**מִתְכַּת** היא חומר מוליך חשמל".
 - איזו מילה **AINA** זהה למילה **מִתְכַּת** מבחינת המשקל? **מִסְכָּת**, **מְחַצֵּת**, **בָּצְקָת**, **מַאֲקָתָה**
 - לפניכם שלושה משפטים:
 - (1) השחקנים **בָּהָאֲגֶדֶת** זו מוכשרים מאוד.
 - (2) יש לו **הַבְּעָה** מבועתת.
 - (3) **תְּקִנָּה** זו אינה בתוקף.
- א. במא דומים שלושת השמות המודגשים?
- ב. איזה שם **יוצא** דופן, ומדובר?

4. לפניכם ארבעה זוגות של מילים:
 (1) גָדוֹל – מִשְׁתַּלְהָ, (2) הַפְּמָמוֹת – מִכְבָּשָׁה, (3) הַצְּלָחָה – מִשְׁעוֹל, (4) הַתְּאִרְגּוֹנוֹת – מִחְלָן.
 א. העתיקו למחברתכם את הזוג שהmillion שבו אין שייכות לאוֹתָה גָזֶרֶה.
 ציינו את הגזרה של כל אחד מהם.
 ב. מה משותף לכל ארבעת הזוגות מבחינת משמעות המשקלים?
5. לפניכם קבוצת שמונות: מִגְבָּת, מִצְגָּת, דָלְקָת, מִפּוֹשׁ, מִסְמָר.
 א. העתיקו למחברתכם את השם הוֹצֵא דָפֵן מבחינת משמעות המשקל.
 ב. I. מהי משמעות המשותפת של שאר השמות?
 II. מהשומות השיכיים לסעיף I, איזו מילה וַיָּצַא דָפֵן, ומדוע?
 6. א. מה משותף מבחינת המשמעות למלים: מִתְאִגְרָף, צְבָע, חֲבָלוֹן?
 ב. ציינו את המשקל של כל אחת מן המילים.
 7. לפניכם ארבעה משפטים:
 (1) חיסنتי את כלבי מפני פָּלָבָת.
 (2) איש זה רְבָרְבָּן.
 ציינו את המשקל ואת משמעות המשקל של כל אחד מן השמות.

תרגיל 3

- לפניכם משפטים המכילים מילים מודגשות (פעלים ושמות).
 א. בכל משפט בחרו את המילה הוֹצֵא דָפֵן בחינת השורש, והעתיקו אותה למחברתכם. כתבו מהו השורש שלה.
 ב. כתבו מהו השורש של שאר המילים.
1. במסגרת קורס המדרכים הָטָלוּ עליינו מִטְלוֹת שונות. חולקנו לקבוצות, והכננו מסלול שבו יטילו החניכים.
 2. העירייה מִתְקָצַבָּת כספים לחלוקתיה השונות. במסגרת התקציב השנתי יקְצַבּוּ סכומי כף לעניות העירייה.
 3. בעונת הנשירה אנו רואים על הקרקע שְׁרַשְׂתָּת של עלים. אלה העלים שהעצים מִשְׁירִים בעונה זו.
 4. את המוכרת בחנות זו אני מִפְּרִיד כבר שנים רבות. את המְפִירָה ביןינו ערכה חברותה שעבדת אותי.
 5. כדי לא לגרום נזק לסייעת נזדקק לחומרים אקולוגיים שאינם מִזְיקִים.
 6. הרופא אַבְחֹן את מחלתו של האיש. האַבְחָנָה נמסרה לו לאחר שהרופא הבחן בסימנים חשודים בבדיקות.
 7. המרצה ביקש מהסטודנט למִסְפֹּר את העמודים בעבודתו באמצעות מִסְפָּרִים בראש העמוד. כמו כן נדרש הסטודנט להציג את אורך העבודה באמצעות סְפִּיָּה של המילים שבה.
 8. במעינות הנזבים באזוריים שהקרקע בהם חמוה, המים מִבְּעָבָעים ועוולים מן האדמה. (ה) הַבָּעָה שעל פניהם של הצופים בתופעה מראה כי הם נפעים.

שמות באוצרת רפ"י

המשקל	המשמעות	דוגמאות
קטילה	ש"פ של קל	יריקה (י-ר-ד), יניקה
קטילה	ש"פ של קל	דעה (י-ד-ע), שנה, לדה
מקטלה	ש"פ הפעיל	הופאה (י-פ-ע), הזרה
מקטליות*	ש"פ הופעל (שם עצם מופשט)	מיוקעות (י-ד-ע) *
מקטיל	בעל תפקיד/מקצוע/תכמה	מושיע (י-ש-ע), מוגבל
מקטיל / מקטיל	מקום	מושב (י-ש-ב), מورد, מוסך
מקטלה	מקום	מעצה (י-ע-צ), מושבה
מקטול	מקום	מיישור (י-ש-ר)
מקטיל	כלים / מכשירים	מוקד (י-ק-ד), מוקש
מקטיל	כלים ומכשירים	מייטר (י-ת-ר), מייטד (דיבל)
מקטיל / מקטיל	ש"ע מופשט	מך (י-ד-ע על דרך חפ"נ), מייך **
מקטיל	לא משמעות מיוחדת	מוסך (י-ס-פ), מיאץ ***
תקטול	לא משמעות מיוחדת	תינוק (י-נ-ק)
תקטול	לא משמעות מיוחדת	توزב (י-ש-ב), תזאץ ***
תקטלה	ש"ע מופשט	תורשה (י-ר-ש), תופעה

* יש הרואים בΖΟΡΗ זה בסיס + סיום □ ות לציין שם עצם מופשט.

** המילים מכך ובמיוך - שתיהן מאותו שורש (י-ד-ע), אך נוצרו כתוצאה מתחלים שונים לשם בידול במשמעות.

*** שורשן של המילים מיאץ ותזאץ הוא י-צ-ר, אך תצורת המילים היא על דרך גורת נפ"ג.

תרגיל 1

העתיקו מהחברתכם את השמות שלפניכם, ונתחוו אותם לפיה: שורש, משקל ומשמעות.

1.	מוקש	מוך (י-ע)	לדה (י-ה)	11.	מוך	.16.	לדה (י-ה)	.11.	מוך	.6.
2.	מיישור	מיישר (י-ש-ר)	נוזן (י-ז-ן)	.7.	נוֹזֵן	.17.	הוספה (י-ס-פ)	.12.	הוספה (י-ס-פ)	.17.
3.	מורד	מורדים (י-ר-ד)	מושבה (י-ש-ב)	.8.	מוֹשֶׁבָה	.18.	מושך (י-ש-ך)	.13.	מושך (י-ש-ך)	.18.
4.	תובלה	תובלה (י-ב-ל-ה)	הובלה (י-ב-ל-ה)	.9.	הובלה (י-ב-ל-ה)	.19.	מושיע (י-ש-ע)	.14.	מושיע (י-ש-ע)	.19.
5.	דעה	דעה (י-ד-ע)	תודעה (י-ד-ע)	.10.	תודעה (י-ד-ע)	.20.	מעצה (י-ע-צ)	.15.	מעצה (י-ע-צ)	.20.

1. איזו מילה יוצאת דופן מבחןת הגורלה?
 ד. מורה
 ג. הולכה
 ב. מושב
 א. תולדה
2. איזו מילה יוצאת דופן מבחןת המשקל?
 ד. מוסך
 ג. מושב
 ב. תושב
 א. מורד
3. לפניכם כמה מילים: מוקד, מס' מוקש, מוכס, מchip, מצנים, מאט.
 א. איזו מילה יוצאת דופן מבחןת המשמעות?
 ב. מהי משמעותן של שאר המילים?
 ג. מיינו את המילים לפי גזרותיהן.
4. איזה מילה יוצאת דופן מבחןת הגורלה?
 ד. תושבת
 ג. תופרת
 ב. תועלת
 א. תועלת
5. איזו מילה יוצאת דופן מבחןת המשקל?
 ד. מוכרת
 ג. מולדת
 ב. מולדת
 א. מושלת
6. לפניכם כמה מילים: מועצה, תורשה, תובלה, מושבה, הולדה, מורתה, תולדה, מולדת.
 א. מהי הגזרה המשותפת של כל המילים?
 ב. מיינו את המילים לפי משקליהן.
7. לפניכם ארבעה שמות: ידיעה, מזעקה, מדע, מעידה.
 א. איזה שם מבין השמות י יצא דופן מבחןת השורש? ציינו את שורשו.
 ב. מהו השורש המשותף של שאר השמות?
8. איזו מילה מבין המילים שלפניכם יוצאת דופן מבחןת הגורלה, ומהי גזרתה? מהי הגזרה של שאר המילים?
 א. מישור
 ב. פינוק
 ג. מפרק
 ד. מורד
9. לפניכם ארבעה משפטים ובכל אחד מהם מילה מודגשת:
 (1) הוחלט להקדים את מועד הוועידה.
 (2) כשהabitati במתפס המנוסה, ראייתי אותו מועד מצוק גבוה.
 (3) חול המועד נקרה גם מועד קטן.
 (4) במהלך המשפט הב Chin העיתונאי שהשופט מועד בלשונו, והתעורר חשש שיש לו דעה קדומה נגד הנאים.
 א. מהי המשמעות המילונית של כל אחת מן המילים המודגשות במשפטים (1) - (3)?
 ב. ציינו את חלק הדיבור של כל אחת מן המילים המודגשות.
- ג. נתחו את המילים המודגשות במשפטים א-ב לפי דרך התוצרה שלهن.
 ד. I. הסבירו בלשונכם את הביטוי "מועד בלשונו" המופיע במשפט (4).
 II. אילו ביטויים נוספים בשפה הם בעלי משמעות דומה לביטוי "מועד בלשונו"?
 (חפשו במילון או כתבו מtower ידע אישי)

חלק א - קראו את הטקסט הקצר וענו במחברתכם על השאלות שאחריו.

תחילה של ההתיישבות בגיא אוני הייתה בשנת 1878 בגליל העליון סמוך לצפת. שנה זו התיישבו בה שבע עשרה משפחות. בגיא אוני סבלו המשפחות מטבחות, מרעב ומוחלות, ושורה במקום אוירה של דיכאון. חלק מן המתישבים החליטו לנוטש את המקום, ורק שלוש משפחות נותרו בגיא אוני. בשנת 1882 החלטה קבוצה של שלושים צעירים לעלות לארץ מروسניה. הם רכשו את אדמות גיא אוני ושיינו את שם היישוב לראש פינה. הברון רוטשילד שנחלה לעוזרת ראש פינה, דאג להמשך קיומה ובנייתה. המושבה המשיכה למלא תפקיד מרכזי בהתיישבות בארץ ישראל עד לקום המדינה. בשנים האחרונות החלה פעילות לחידוש המקום, מתווך כוונה לשחרור את המושבה כדמותה בימייה הראשונים. כיום חלק מהתושבי ראש פינה מתפרנסים מתעשייה.

כתב על ידי מחברות הספר.

1. א. מצאו בטקסט את כל המילים שגוזרות מן השורש י-ש-ב.

ב. מיינו את המילים שמצאתם בסעיף א לשתי קבוצות:

I. מילים שנוצרו על דרך גזורת השלים

II. מילים שנוצרו על דרך גזורת נחי פ"י/ו (נפ"י/ו)

ג. מהו המאפיין של הגזירה שבא לידי ביטוי במילים שצייניתם בקבוצה II?

2. א. מיינו את המילים מסעיף 1. א. לשתי קבוצות על פי חלקי הדיבור: פועל ושם.

ב. בשמות ציינו את המשקל ואת משמעות המשקל בכל אחת מן המילים.

3. א. מצאו במילון או בניבון ארבעה ניבים או ביטויים הקשורים לשורש י-ש-ב.

ב. העתיקו את פירושם למחברתכם.

ג. בחרו לפחות שני ניבים או ביטויים וחברו להם משפט קצר שיבahir את מהות הניב או הביטוי.

חלק ב - קראו את הטקסט הקצר שלפניכם וענו על המשימות שאחריו.

בישיבת הממשלה נידונו הצוותה של קבוצת יזמים מחו"ל להקים מפעל טקסטיל בעיירה פיתוחה נגאב.

את המיזם תנהל קבוצה של מנהלים ישראלים. יזמה (יזומה) זו זכתה להדים חיוביים בתקורת.

1. מצאו בטקסט שלוש מילים בעלות שורש זהה. ציינו את השורש המשותף שלהם.

2. אילו מילים מבין אלו שצייניתם נוצרו על דרך גזורת השלים, ואיזו מילה נוצרה על דרך אחת הגזירות האחרות?

3. לפניכם ארבע מילים: תכנית, מתחם, פרויקט, מפעל.

אייזו מילה איינה יכולה להחליף את המילה "מיזם" במשמעותה בטקסט?

פרק 4

חלק א - לפניכם קבוצות של שמויות.

- א. בכל קבוצה בחרו את השם היוצא דופן מבחןת השורש, והעתיקו אותו למחברתכם. כתבו מהו השורש שלו.
ב. כתבו מהו השורש של שאר השמות.

1.	הובלה	בלימה	מוביל	המלכה	מלוכה	הולכה
2.	עיר	העיר	העיריה	הספה	ספינה	טוספת
3.	מולצת	יולדת	מתלמדת	מושב	توزב	השבטה

חלק ב - לפניכם קבוצות של מילים (פעלים ושמויות).

- א. בכל קבוצה בחרו את המילה היוצאת דופן מבחןת השורש, והעתיקו אותו למחברתכם. כתבו מהו השורש שלו.
ב. כתבו מהו השורש של שאר המילים.

1.	מוליך	מלכחת	הילכה	מושבה	תשבות	הרוח תשב
2.	ישיבה	נוшиб	נשيبة	מושיע	זיעד	זיעד
3.	מוקד	מתמקד	זקדו	מושיע	ישועה	מושיע
4.	ירידה	מוריד	מוריד	תובלה	תובילו	תבולמו

שמות באוצרת רלי/ה

שמות פעולה

חיריגים/توقفות לשוניות	דוגמאות	המשמעות	המשקל
שגיאיה (ש-ג-/ה)	פְּנִייה (פ-נ-/ה)	ש"פ של קל	קטילה (קטיה)
	מְפִנָּה (פ-נ-/ה)	ש"פ של קל	מקטיל (מקטיה)
	הַשְׁנוֹת (ש-נ-/ה)	ש"פ נעל	הקטילות (הקטות)
פליאה (ל-ו-/ה) (הקטאה) *	הַפְּנִייה (פ-נ-/ה) הַלְּיִיה (ל-ו-/ה) הַשְׂרִיחָה (ש-ר-/ה) (הקטאה)	ש"פ הפעיל	הקטלה (הקטיה)
פליאה (ס-ו-/ה)	הַסּוֹאָה (ס-ו-/ה)	ש"פ הפעיל	הקטלה (הקטאה)
	אַשְׁלִילָה (ש-ל-/ה)	ש"פ הפעיל	אקטלה (אקטיה)
	פְּצִוי (פ-צ-/ה), מנוי	ש"פ פועל	קטול (קטוי)
הגדמות (ד-מ-/ה) (היבלוות)	הַתְּגִלּוֹת (ג-ל-/ה)	ש"פ התפעל	התקטילות (התקטות)

* הזוגות הלייה - הפליאה והשריחה - השריחה נוצרו מאותו שורש ובאותו משקל בצורות שונות לשם **בידול במשמעות**.

משקלים אחרים (בסיסדים לפי אופי השינוי שחל בהם)

משקלים שבהם מופיעה לה"פ "י"

דוגמאות	המשמעות	המשקל
בנאי (ב-נ-/ה), רמאי, חֲזָאי	בעל תפקיד/מקצוע/תכוונה	קיטל (קיטאי)
גָּלָאי (ג-ל-/ה), שְׁנָאי	כלים / מכשירים	קיטל (קיטאי)
רָאוִי (ר-א-/ה), פנווי, מְנוֹוי *	בעל תפקיד/מקצוע/תכוונה	קיטול (קיטוי)
שְׁחִין (ש-ח-/ה), בְּכַיּוֹן, שְׁחִינָן	בעל תפקיד/מקצוע/תכוונה	קיטולן (קיטיון)
בְּזִיּוֹן (ב-ז-/ה), נְקִיּוֹן, שְׁזִיּוֹן	ש"ע מופשט / מצלבים	קיטולן (קיטיון)
דְּמִיּוֹן (ד-מ-/ה), פְּרִיּוֹן, שְׁזִיּוֹן	ש"ע מופשט / מצלבים	קיטולן (קיטיון)
אֲפִי, דְּפִי, יְפִי	ש"ע מופשט	קיטל (קטי)

* הבחינו בין **מְנוֹוי** (בעל התפקיד) לבין **מְנוֹוי** (שם הפעולה).

לדוגמה: המני חידש את המני על העיתון.

המילה "**מְנוֹוי**" משמעותה גם למנות מישחו לתקפид וגם התחייבות מראש לשלם עבור שירות שיסופק בקביעות מראש תקופה מוגדרת.

משקלים שבהם מופיעה "ה" במקום לה"פ "י"

דוגמאות	המשמעות	המשקל
מְנֻחָה (נ-ח-/ה), מְרַחֶה, מְלֻחָה	בעל תפקיד/מקצוע/תכוונה	מְקֻטֵּיל (מְקֻטָּה)*
מְמֻחָה (מ-ח-/ה), מְקַלָּה, מְתֻלָּה	כלים / מכשירים	מְקֻטֵּיל (מְקֻטָּה)*
מְבָנָה (ב-נ-/ה), מְקֻוָה, מְחֻנָה	מקום	מְקֻטֵּיל/מְקֻטֵּל (מְקֻטָּה)
מְלֻחָה (ל-ו-/ה), מְעֻשָה	בעל תפקיד/מקצוע/תכוונה	מְקֻטֵּל (מְקֻטָּה)
מְמֻחָה (מ-ח-/ה), מְרַשֶּׁה	בעל תפקיד/מקצוע/תכוונה	מְקֻטֵּל (מְקֻטָּה)
מְצֻנָה (צ-ו-/ה), מְרַמֶּה	שם עצם מופשט	מְקֻטָּלה (מְקֻטָּה)**
תְּקֻנָה (ק-ו-/ה), תְּגִרְהָה	שם עצם מופשט	תְּקֻטָּלה (תְּקֻטָּה)**

* הרסביר לבוכניות בעמוד הבא.

* הבדיקה בין מילים דומים כמו **מִמְחָה** ו**מִנְחָה** נעשית על פי המשמעות:

מִמְחָה - **כלי** > משקלו המקורי **מִקְטֵל**.

מִנְחָה - **בעל מקצוע** > משקלו המקורי **מִקְטֵל**.

** חשוב להבחין בין המשקלים **מקטלה** ו-**תקטה** השינויים לגורת נל"י/ה לבין משקל **קטלה** שבדרך כלל מופיע בגורת השלמים.

כאשר מופיעים המשקלים **מקטלה** ו-**תקטה** בגורת נחי ל"י/ה, חסירה לה"פ יי".

כדי ליצור את המשקל השלם (על דרך גורת השלמים), יש להוסיף "ז" לפני המוספית "ה".

ה	ל	ט	ק	ת	ה
ה	(י)	ו	ק	ת	ה

ה	ט	ק	ת	ה
ה	ו	ק	ת	ה

מ	ל	ט	ק	ת	ה
מ	ו	ק	ת	ה	ה

מ	ק	ט	ה
מ	ו	ק	ה

צורת הריבוי של המשקלים **מקטלה** ו-**תקטה** היא **מקטות** ו-**תקטות** הן בצורת הנפרד והן בצורת הנסמן.

דוגמאות: **תקטה** > **תקטות** - יש לי **תקנות** רבות. (צורת נפרד) **תקנות**-האנשים התגשמו. (צורת נסמן)

צורת הריבוי של המשקל **קטלה** שונה בנפרד ובנסמן. בנפרד - **קטלות**, ובנסמן - **קטלות**.

במשקל **קטלה** ברבים נסמן מרוחף, ולכן אחורי לא בא דגש כל.

דוגמאות: **קטלה** - **לשנה** (נפרד), **לשפת-השר** (נסמן) > **קטלות** - **לשכות** (נפרד), **קטלות** - **לשבות-השר** (נסמן)

ערקה (נפרד), **ערפת-מגן** (נסמן) > **ערקות** (נפרד), **ערפות-מגן** (נסמן)

וכן המילים: **עמיקה**, **חלקה** ועוד.

(השינויים במילים כמו **ערקה**, **עמיקה** ו-**חלקה** נובעים מהעיצור הגורני)

שם לו! כאשר השם הוא **מגורת השלמים** ושיך למשקל **קטלה**, כל אותיות השורש מצויות בתבנית.

נפרד	נסמן	הרייבו:
גביאות	גביאות	
מישחות	מישחות	
בקעות	בקעות	

ה	ל	ט	ק
ב	ע	ג	ג
ה	ח	ש	מ
מ	ע	ק	ב
ב	ק	ה	ה

משקלים שבהם מופיעה "א" במקומות לה"פ "י" *

המשקל	המשמעות	דוגמאות
מִקְטָלָה (מִקְטָאָה)	מקום	מִטְ�אָה, מִשְׁוֹאָה (שׂוּיִה) ללא משמעות מיוחדת
קַטָּלָה (קַטָּאָה)	שׂפָּ פִּיעָל	צְנָאָה (צָרִיִּה)
קַטָּלה	שׂעַ מַוְפֵּשֶׁט	מִחְאָה (מִחְיִיִּה)

* בין הגזרות נחי ל"י/ה ונחי ל"א (שליה"פ שלה היא "א") קיימים דמיון, ובחילוק מן המקרים חלה אנלוגיה ביניהם.
אנלוגיה פירושה השוואת הקבלה. עקב הדמיון שבין הגזרות לעיתים חל בינהן עירוב, וצורה מגוזרת אחת "מתנהגת" בדומה לגזרה השניה.

לדוגמה: השורש של המילה **משואה** הוא **שׂוּיִה**.

הינו מצפים שתיווצר המילה ***משוֹנָה**, אולם ה"י" השורשית התחלפה ב"א" כאנלוגיה לגזרת נל"א.

משקלים שבהם מופיעה לה"פ "י"

(למשקלים אלה אין משקל מקביל בגזרת השלים)

המשקל	המשמעות	דוגמאות
פְּקִטִּית	לא משמעות מיוחדת / שׂעַ מַוְפֵּשֶׁט	תְּרִבִּית (רְבִּיִּה), תְּגִלִּית, תְּכִלִּית
מִקְטִּית	לא משמעות מיוחדת / שׂעַ מַוְפֵּשֶׁט	מִגְבִּית (גְּבִּיִּה), מִרְבִּית
קְטֻוֹת	לא משמעות מיוחדת / שׂעַ מַוְפֵּשֶׁט	גְּלוּת (גְּלִיִּה), טְעוּות, חְזֹות
קְטוּת	לא משמעות מיוחדת / שׂעַ מַוְפֵּשֶׁט	שְׁטוּת (שְׁטִיִּה), פְּדוּת, כְּסֹות
פְּקִטִּות	לא משמעות מיוחדת / שׂעַ מַוְפֵּשֶׁט	תְּרִבִּות (רְבִּיִּה)
קְטוּנוֹן	שׂעַ מַוְפֵּשֶׁט	גְּאוֹן (גְּאִיִּה), רְזוֹן, חְזֹון

תרחימ 1

העתיקו את השמות שלפניכם למחברתכם, ונתחו אותם לפיה: שורש, משקל ומשמעות.

.1	חֲזִיּוֹן	.8	חַזְאיָה	.15	זָכִוּת
.2	אֲשֶׁלִיָּה	.9	תְּקֻוָּה	.16	אֲוֹפָה
.3	הַתְּעִלוֹת	.10	שְׁנָאיָה	.17	דְּמִיּוֹן
.4	בְּלִוי	.11	תְּפִנִּית	.18	הַדְּמוּת
.5	מִקְלָה	.12	הַרְצָאָה	.19	מִטְ�אָה
.6	צְנָאָה	.13	גְּנָאיָה	.20	בְּנִיה
.7	מִצְפָּה	.14	רְצִיָּה	.21	שְׁגִיאָה

תרגומים 2

ענו במחברתכם על פי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

הערה: כאשר שואלים על משמעותם, הכוונה היא למשמעות המשקל.

1. איזו מילה יוצאה דופן מבחינת המשקל?

א. פְּרִמִּית ב. מְרֻבִּית ג. תְּפִנִּית ד. תְּכִלִּת

2. לפניכם כמה שמות: חֹזֵאי, חֹזֵי, טַעוֹת, טָעִיה, חֹזֶה, זָכָאי, זָכִיה.

א. מהי הזרה המשותפת של כל השמות?

ב. מצאו ברשימה שני זוגות של מילים שהן שונות משקל.

3. לפניכם כמה שמות: פְּדִיּוֹן, פְּדוֹת, חֹזֵיּוֹן, נְשָׁטוֹת, עֲקָרוֹן, דְּמוּיּוֹן, דְּמוּת, פְּתָרוֹן.

א. מיינו את השמות לפי הזרות שאליין הם שיביכים.

ב. מצאו ברשימה שני זוגות של שמות בעלי שורש זהה.

ג. מצאו ברשימה המילים שתי שלשות של מילים שהן שונות משקל.

4. לפניכם כמה מילים: מְשֻׁחָה, מְשֻׁחָח, מְשֻׁחָה, מְשֻׁחָה, רְקָמָה, מְבָנָה, מְקֻוָּה, מְטֻוָּה.

א. מצאו ברשימה את כל המילים משמעותן היא מקום.

ב. מיינו את המילים לשולש קבוצות על פי המשקל.

5. איזו מילה יוצאה דופן מבחינת המשקל?

א. פְּדִמִּית ב. פְּסִיפִּית ג. תְּלִמִּיד ד. תְּבִלִּיט

6. לפניכם כמה שמות: מְתֻלה, מְמַחָה, מְאַת, מְנַחָה, מְבָאָר, מְלֹוה, מְרָאָה, מְעָשָׂה, מְלֹוה.

א. מיינו את השמות שברשימה לפי משמעותיהם.

ב. מהי הזרה המשותפת של רוב השמות ברשימה?

ג. אילו שמות אין שיביכה לזרה שצינתם בסעיף ב? מהי גורתו של כל שם?

7. איזו מילה יוצאה דופן מבחינת משמעות המשקל?

א. מְרֻעָה ב. מְבָנָה ג. מְבָנָה ד. מְרָאָה

8. איזו מילה יוצאה דופן מבחינת המשקל?

א. כְּרוּת ב. טַעוֹת ג. גְּלוּת ד. חֹזִית

9. לפניכם כמה מילים: הדמויות, הנסנות, התגלויות, השרדיות, הפטמיות.

א. מה המשותף לכל המילים מבחינת המשמעות?

ב. מיינו את המילים לשתי משמעויות משנה. ציינו את המשמעות.

ג. מיינו את המילים לשתי קבוצות על פי הזרה שאליה הן שיביכות.

10. איזה שם יוצאה דופן מבחינת השורש?

א. חֹזֵי ב. חֹזֵיּוֹן ג. חֹזִות ד. חֹזָן (שירות תפילות בניגון)

שמות באוצרת נל"א

- בדרך כלל ה"א" השורשית נחיה. לעיתים ה"א" יכולה להיות גם הגויה.

דוגמאות	המשמעות	המשקל
כלאי (כ-ל-א), קנאַי	בעל תפקיד/מקצוע/תכוונה	קיטול (קיטאי)
המְצָאַה (מ-צ-א), הַבָּרָאַה, הַקְרָאַה	ש"פ הפעיל	הקטלה

- במקרים אחדים ה"א" השורשית הופכת ל"י" כאנלוגיה לגורת נחי ל"י/ה.

סְמוֵי (ס-מ-א), חַבִּי, נְשֹׁוִי	בעל תפקיד/מעמד/תכוונה	קטול (קיטוי)
קְרִיוֹן (ק-ר-א)	בעל תפקיד/מקצוע/תכוונה	קטול
בְּטוּי (ב-ט-א), חַטּוֹי, דְפּוֹי, מְלוּי	ש"פ פועל	קטול (קיטוי)

• חשוב להבחין בין שורשי נל"י/ה לבין שורשי נל"א במשקלים שלפניים:

1. משקל **הקטלה** המופיע בשתי הגוזרות כ-**הקטאה**.

השורש	הפייה לפועל בעבר מתתקבל צליל □ יא	המילה	השורש (הגוזרת)	הפייה לפועל בעבר מת建档立 צליל □ ה	המילה
כ-ל-א (NEL"A)	הַכְלִיא	הַכְלָאַה	ל-ו-י/ה (NEL"Y/H)	הַלְוָה	הַלְוָאַה
ב-ר-א (NEL"A)	הַבָּרִיא	הַבָּרָאַה	ס-ו-י/ה (NEL"Y/H)	הַסּוֹהָה	הַסּוֹאַה
ק-ר-א (NEL"A)	הַקְרִיאָה	הַקְרָאַה	ע-ל-י/ה (NEL"Y/H)	הַעַלְהָה	הַעַלְאָה

2. משקל **קטול** המופיע בשתי הגוזרות כ-**קטוי**.

רק השמות **מצוי** (מ-צ-א), **חַבִּי** (ח-ב-א), **סְמוֵי** (ס-מ-א), **נְשֹׁוִי** (נ-ש-א), **קְרִיוֹן** (ק-ר-א) שייכים לגורת נל"א.

(אפשר לזכור מילים אלו באמצעות הצירוף "מחסן ק" המציין את מה פה"פ של השמות)

כל שאר השורשים שייכים לגורת נל"י/ה: **בְּנוּי**, **פְּנִוי**, **קְנִוי**, **שְׂנִוי** (במחלוקת) ועוד.

3. השמות **בטוי** (ב-ט-א), **חַטּוֹי** (ח-ט-א), **דְפּוֹי** (ד-ט-א), **מְלוּי** (מ-ל-א), **רְפּוֹי** (ר-פ-א) שייכים לגורת נל"א.

כל שאר השורשים שייכים לגורת נל"י/ה: **שְׂנִוי**, **פְּנִוי**, **רְצִוי** (העונש), **סְכִוי**, **גָלוּי** ועוד.

טרכזים

נתחו את השמות הבאים לפי: שורש, משקל ומשמעות. הבוחנו בין שורשי נל"י/ה לבין שורשי נל"א.

1	קפקאון	מראעה	17	המצאה	13	מלאי	9	גנאי	5
2	גלאי	בניה	18	שטיין	14	קרין	10	מראאה	6
3	הרשותה	דפי	19	הרפיה	15	חטוי	11	זכות	7
4	מלוי	קנאוי	20	גנוי	16	כלאי	12	בדאי	8

מחרחים 2

ענו במחברתכם על פי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

תרגיל 3

קראו את הטקסט שלפניכם ובצעו את המשימות שאחריו.

... שרג אלת המסתיק מקובל ביוטר הן ברפואה הקדמנית והן ברפואה הטבעית כשם ממריץ, מחתא ומחזק. רשימת השימושים בסיס זה ארוכה: חיזוק החניים, שטיפת הפה, ריפוי התכווציות של שרירים, טיפול במחלות עור ועוד ועוד ...

מתוך "פרחים, סגולות ואגדות", אמוץ דפני, 1991

1. א. מצאו בטקסט שלוש מילים המשמשות שמות תואר.
- ב. מהי דרך היצורה המשותפת למלילים אלו?
- ג. מה מוסיפים שמות התואר לטקסט זה?

2. א. מצאו בטקסט ארבעה שמות פעולה.
- ב. מצאו את השם ה יצא דופן מבחינת הגורה. ציינו את השורש שלו.
- ג. מדוע הכותב משתמש בשמות פעולה בטקסט זה?

שמות משורשים מורכבים

נפ"י/ו + נל"י/ה				נפ"י/ו + נל"י/ה			
מִקְטָל	י-ר-א	מוֹרָא (פחד)	הַרְאֵה (הנחיה) הַרְאָה (לימוד, הנחיה)	י-ר-י/ה	הַקְטָלָה	י-ר-י/ה	
מוֹצָא	י-צ-א		הַזְּרִיחָה (אמירת תודה) הַזְּרָאָה (גילוי האמת)	י-ד-י/ה			
הַקְטָלָה	י-צ-א	הַזְּצָאָה	הַנְּצָאָה	י-נ-י/ה			
תַּקְטָלָה	י-צ-א	תוֹצָאָה	תוֹרָה	י-ר-י/ה	תַּקְטָלָה	י-ר-י/ה	
			תוֹדָה	י-ד-י/ה			
			מוֹרָה (מורה)	י-ר-י/ה	מִקְטִיל(ה)	י-ר-י/ה	
חפ"ג + נל"י/ה				חפ"ג + נל"י/ה			
קְטוּל	נ-ב-א	גְּבֵי (ה"ג" על דרך השלמים)	הַטְּבִיה (של פעלים, הוזה)	נ-ט-י/ה	הַקְטָלָה	הַקְטָלָה	
מִקְטָל	נ-ש-א	מְשָׁא	הַפְּאָה	נ-כ-י/ה			
קְטוּל	נ-ש-א	נְשָׂוִי, נְשָׂוָא	נְדוּי (ה"ג" על דרך השלמים)	נ-ד-י/ה	קְטוּל	קְטוּל	
			גְּכֵי (ה"ג" על דרך השלמים)	נ-כ-י/ה			
נפ"א + נל"י/ה				נפ"א + נל"י/ה			
אֲפִיל	א-פ-י/ה	אֲוֹפָה	אֲפִיל	א-פ-י/ה	אֲפִיל	אֲפִיל	

4 מחרים

נתחו את השמות הבאים לפיה: שורש, משקל ומשמעות.

מוצא	הודיה	נכוי	אפיקה	הטיה	מקאה	הוֹרָאָה	תורה
2	10. הונאה	4	6. אפיקה	3	5. מקאה	7. הוראה	9. תורה

הארון

חלק א - ענו במחברתכם על השאלות שלפניכם.

חלק ב - לפניכם משפטים המכילים מיללים מודגשות (פעלים ושמות).

- א. בכל משפט בחרו את המילה היוצאת דופן מבחן השורש, והעתיקו אותה למחברתכם. כתבו מהו השורש שלה.

ב. כתבו מהו השורש של שאר המילים.

 1. אני **משלים** עם הדברים שנאמרו. אני חושב שזו **אשליה** שהמנהיגים **משלימים** אותנו באמצעותה.
 2. המפקד נתן לחיליו **הזראה** המציגה נקודת **ראות** חדשה על הדברים. **ראיה** זו היא קו מחשבה חדש באימוני הצבא.
 3. לצורך **רפוי** מכובדי פנה החולה אל **מרפאה** חלופי (אלטרנטיבי). המרפא ציווה עליו לבצע תרגילי **ריפוי** מדי יום ביוםו.
 4. בשיעור חינוך גופני **הקשיתו** התלמידים את גבם. חלקם **התקשו** לעשות זאת וטענו כי התרגילים **מקשים** עליהם.
 5. בין **מווץ** אחר, ניאלייך לצמצם את **ההוצאות** ולרכוש רק מוצרים במחירים **מציאות**.

שמות בעלי עיצורים ארוןאים

שמות שלם בהם תשלום דגש

המשקל	עם ת"ד	לא ת"ד	גרוניים + נלי"ה
קטול	סروب, גרויש	טהור, שעור	עירוי, גרווי
קטלה	פרישה	נכמיה (בידול בתנועות)	
מקטלות	מעקבות		
התקטלות	התערבות, התפארות	הסתערות	התגriot, התגירות
הקטלות	הערכות		הענקות
קטלון	טאובו, גראען		הריין, ראיין
קטל	חרש, פרש, קרט, שען*	נהג*	
קטלה	אַרְבָּת, גְּרָדָת	שעלאט, צְהָבָת	
מקטול	מנשרת		
מקטול	מטרף		
מותקTEL		מוחטול	מונטמירה

* על פי החלטת האקדמיה ללשון העברית

שמות שלם בהם שינויים

המשקל	השמות	השינוי
מקטול / מיקטול / מקטיל	מירחב, מחלף, מהחסן	חריק הופך לסגול או לפתח לפני עיצור גרוני
קטילה	היליכה, עצירה	שווא הופך לחטף
מקטלה	מאפירה	שווא הופך לחטף
מקטול / מיקטול	מעקה, מעלה (NELI'AH)	שווא הופך לחטף
נקטלות	נאמנות	חריק הופך לסגול ושווא שהופך לחטף
מקטול	מעמד, מאשם	שווא שהופך לחטף
קטלה	שפעת, קרחת*	תֵּפֶּת → תֵּפֶּת
מקטיל	רוקחת, מפרקחת	תֵּפֶּת → תֵּפֶּת
קטול	משגיאם	פתח גנובה
הקטול	אֲרוּעַ	פתח גנובה + תשלום דגש
הקטול	הָאָעַ (וביקוש) (י-צ-ע)	פתח גנובה (חסרי פ"ץ + לה"פ גרונית)
מקטיל	מושיע (י-ש-ע)	פתח גנובה (נחי פ"ו + לה"פ גרונית)

* גם תשלום דגש

תרגיל 1

העתיקו את השמות שלפניכם למחברתכם, ונתחו אותם פי: שורש, משקל ומשמעות.

17. מפקם	13. מחסן	9. נחמד	5. פֶרְשׁ	1. התפארות
18. גריי	14. מחלקה	10. מעירוב	6. העברה	2. האע
19. קדמת	15. פרוק	11. מערכות	7. חיש	3. מצנמ
4. ארוע	16. מרפק	12. צראעת	8. בָּהָלָה	

תרגיל 2

1. לפניכם כמה שמות: פריזון, ראיון, תאבורן, ראיון, בז'ון, פתרון, גראון, הריוון.

א. מיינו את השמות שברשימה לשתי קבוצות על פי המשקל. ציינו את המשקל בכל קבוצה.

ב. ציינו מהי חשיבותם המשותפת לכל המילים שברשימה.

2. לפניכם כמה שמות: מלחנה, מבנה, מרצאה, מעלה, מתקאה, מותלה, מעבה (האדמה), מעשה.

א. מהי הגזרה המשותפת לכל המילים שברשימה?

ב. מיינו את המילים לשתי קבוצות: 1. המילים הנוגאות לפי כללי הגזרה שצייניתם בסעיף א.

2. מילים שחל בהן שינויי נוסף. ציינו מהי הסיבה לשינוי זה.

ג. מצאו את כל השמות ברשימה שימושו יא מקומ.

החיריק - איך? (ראיון לעבודה לתלקייט)

ד"ר גיא דויטשר, בלשן וחוקר שפות, טוען כי יש להטמע את השפה התקנית וללמוד אותה "כפי היא כרטיס הכניסה למועדון נחש של אנשים משכילים וمتורבתים, שיש להם זיקה לאוצרות התרבות ההיסטורית שלנו".

להוכחות דבריו הוא מביא דוגמאות מתחום מערכת הצורות. הוא שואל: האם זו טעות כל כך מוגובחת להגדיר מוגובחת, או שמא זו טעות מוגובחת להגדיר מוגובחת? האם הסבירתי, הכניסן הן צורות מוקומות, אנאלפתיות? האם הצורות הלשוניות האלה בلتני הגינויות? הרי בעברית התקנית ביותר אומרים בסגול: החלטתי, החלטתי. אז אם החלטתי, למה לא הכנסתי? הרי כבר מזמן איננו מבטאים חוויה בעברית סטנדרטית, והכל שאומר ההחלטה - כן, אבל הכנסתי - לא, הוא בلتני הגינוי בעיליל. מי שאומר גם הכנסתי וגם ההחלטה, פשוט עשוה סדר בבלגן של השפה התקנית.

לטענתו, כל זה נכון, אבל דברו תקני הוא נורמה חברתיות-תרבותית. פשוט צריך להסביר, בכלל זה, כמו פרטיים אקראים אחרים, יש ללמד כדי לקבל כרטיס כניסה למועדון האנשים המשכילים. מי שטוען צריך להפסיק להקנות לילדים את השפה התקנית, בעצם רוצה למנוע מהם את הסיכויים להצטרף למועדון הנחיש הזה.

מעובד על פי פסקה ממאמר של גיא דויטשר "כרטיס כניסה למועדון האנשים המשכילים", "פנים", גיליון 54, עמ' 4, 11-11, 2011

- חקרו וגלו את מקורה של המילה "איַכָּה?" המופיע בכותרת. (ולא את המילה "איַכָּה")
- כתבו מהי עמדתו של כותב הטקסט ד"ר דויטשר אשר לשימוש בצורות התקניות של השפה.
- מה הקשר לדעתכם בין כותרת הטקסט לטקסט עצמו?
- הציגו עמדת היכולת לשמש כעמדת נגד לדעתו של הכותב.
- כתבו מאמר טיעון, ובו הציגו עמדות שונות בנושא זה. הבינו את עמדתכם האישית, נמקו ובססו אותה.

שמות באוצרת רע"ו

דוגמאות	המשמעות	המשקל
קיימה (ק-ו-מ), ריאַה, שִׁירָה (ש-י-ר)	ש"פ של קל	קיטילה (קילה)
מרוץ, מבחן	ש"פ קל	מקטיל
הכנה, הבנה, הפשאה, הערכה	ש"פ הפעיל	התקטללה (הקללה)
התרכוממות, התעוררות	ש"פ התרפעל	התתקטלות (התתקולות)
מכון, מלון, מעון	מקום	מקטיל/מקטיל (מקול)
מטוס, מנוף, מצוף	כלים / מכשירים	מקטיל (מקול)
מלינה, מאורה, מצידה	מקום	מקטילה (מקולה)
מגופה, מחוגה, מכילה	כלים / מכשירים	מקטילה (מקולה)
מצד (צ-ו-ד, המשמעות: מבצר)	מקום	מקטיל/מקטיל (מקול)
מקל	כלים ומכשירים	מקטיל (מקול)
מידינה, מריבבה, משיכמה (ש-י-ם)	ש"ע מופשט	מקטילה (קילה)
תפוצה, תאורה, תנופה	ש"ע מופשט	תקטללה (תקולה)
גבוה, נפוץ, נאור, נדוֹן	בעל התכוונה (בינוי נפועל)	נקטיל (נקול)
מפיק	בעל מקצוע (בינוי הפעיל)	מקטיל (מקיל)
מעורר, משורר (ש-י-ר)	בעל תוכונה/מקצוע (בינוי פועל)	מקטיל (מקוליל)
עדות*	ש"ע מופשט	קלות

* אפשרי גם בסיס + צוון סופי - עד + □ ות.

הערות:

1. משקלים שונים מקבילים בגזרה זו צורה זהה. כדי לדעת מהו המשקל המקורי יש לבדוק את משמעות המילה, ולפי המשמעות מחליטים מהו המשקל המקורי.

מלינה, מאורה – מציננים מקום, لكن משקלם המקורי **מקטילה**.

מחוגה, מגופה – מציננים מכשיר, لكن משקלם המקורי **מקטילה**.

מקום, מלון – מציננים מקום, لكن משקלם המקורי **mekatil**.

מנוף, מצוף – מציננים מכשיר, لكن משקלם המקורי **mekatil**.

מצד – מקום = **mekatil**

מקל – מכשיר = **mekatil**

2. השמות במשקל **מִקְטָל** (מקול) מנוקדים בשווה בצורת הנスマך ובצורות הריבוי:
מַטּוֹס ← **מַטּוֹס**-קרב, **מַטּוֹסִים** ← **מַטּוֹסִי**-קרב. וכן **מַנוֹּפִים**, **מַצּוֹּפִים** ועוד.
יש לשים לב להבדל בין **מַטּוֹס** לבין **מַסּוֹק**. במילה **מַסּוֹק** ה"מ" מנוקדת בפתח והאות שאחריה בדges. לכן בריבוי יש לומר **מַסּוֹקִים** לעומת **מַטּוֹסִים**. (**מַסּוֹק** - שורש נס"ק)
3. ישים שמות הנראים כאילו הם שייכים לגזורה ע"ו, אך שורשיהם מגוזרות אחרות:
תאונה (א-נ-י/ה), תקופה (נ-ק-פ), תשועה (י-ש-ע), תשואה (ש-א-י/ה = רعش, שאון), תרופה (ר-פ-א),
תמונה (השורש לא ברור)

שמות בגזרת נע"ו/י על דרך גזרת השלמים

הקטלה	ש"פ הפעיל	הכוננה
קטול	ש"פ פיעל	דִּזְׁוֹן, כְּוֹן, קְיֻם
קטלה	ש"פ פיעל	פְּנֵה

שמות משורשים מורכבים

נע"ו/י + נל"א השורשים: ב-ו-א, ק-י-א

הבקאה (ב-ו-א), הבקאה (ק-י-א)	הקטלה
תבואה (ב-ו-א)	תקטלה
מבוא, מבוי (ב-ו-א) בעיקר בצירוף "מבוי סתום"	מקטול

תרגיל 1

העתיקו למחברתכם את השמות שלפניכם, ונתחו אותם לפני: שורש, משקל ומשמעות.

1. הטעירות	5. מישוט	9. תבונה	13. מכולה	17. הצפה
2. מלינה	6. מריבה	10. הקפה	14. מדינה	18. מנוף
3. מלון	7. מניפה	11. מנע	15. מפיק	19. מושימה
4. הפשאה	8. התמונות	12. מבוא	16. משורר	20. מאורה

תרגיל 2

ענו במחברתכם על פי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

1. מהו השם היוצא דופן מבחןת המשמעות?

- א. מושא ב. מוחוג ג. מבורך ד. מדור

2. מהו השם היוצא דופן מבחןת המשקל?

- א. מטוס ב. מנוע ג. מכון ד. משוט

3. מהו השם היוצא דופן מבחןת המשקל?

- א. מלונה ב. מחוגה ג. מגופה ד. מכילה

4. איזה שם מבין השמות הבאים אין שם פעולה?

- א. שירה ב. הפעאה ג. התעדודות ד. מעוז

5. איזה שם מבין השמות הבאים אין שם פעולה של הפעיל?

- א. התכוננות ב. הערה ג. הכוונה ד. הכנה

6. איזה שם מבין השמות הבאים לא נזר מהשורש-ב-י-נ-?

- א. הבנה ב. התבוננות ג. בניה ד. בינה

7. מהו השם היוצא דופן מבחןת המשמעות?

- א. מצוף ב. מגב ג. מזאע ד. מתקלה

8. מהו השם היוצא דופן מבחןת המשמעות?

- א. מגרש ב. מלון ג. מטוס ד. מבנה

9. איזו מילה יוצאה דופן מבחןת המשקל?

- א. מיריצה ב. מניפה ג. מגיפה ד. מריבה

10. איזו מילה יוצאה דופן מבחןת הגזרה?

- א. תרומה ב. תנופה ג. תנובה ד. תפורה

11. לפניכם רשימה של מילים: תחלין, גביא, מעידה, ישיר, משקיף.

א. I. מהם שני חלקים הדיבור שכל אחת מן המילים יכולה להשתיר אליהם?

II. ציינו את דרכי התוצרה של כל אחת מן המילים בשתי האפשרויות.

ב. חקרו לכל מילה שני משפטים שיציגו את הבדל בין שני חלקים הדיבור.

תרגיל 3

לפניכם שתי מובאות קצרות. קראו אותן וענו על השאלות המופיעות לאחר כל מובאה.

חלק א - קראו את דבריה של הלן קלר (1880-1968) וענו על המשימות שאחריהם.

"אני משוכנעת להגשים משימה חשובה ואצילה. אבל נפל בחלקי למלא משימות קטנות,
כайлויו היו חשובות ואצילות".

1. קראו באנציקלופדיה או באינטרנט על חייה של הלן קלר והסבירו את דבריה.

2. בМОבאה מופיעות המילים משימה.

א. ציינו את השורש ואת המשקל של מילה זו.

ב. (1) לפניכם רשימה של שמות. בחרו מן הרשימה שם נוסף ממשקל ומאוותה גורה:

מחילה, מלונה, מעילה, מדינה, מסירה.

(2) מהו השורש של המילה שבחרתם?

ג. מצאו מילים נוספות (שמות, فعلים, שמות תואר או צירופי מילים) לכל אחד משורייני המילים שציינתם בסעיף א ובסעיף ב (2). (בצירופי המילים הסבירו את פירושיהם)

3. מינו את המילים מסעיף ב (1) לשטי קבוצות: I. מילים שהם מושרשיות, II. מילים שהם מוסਪפת.

חלק ב - קראו את דבריה של אימה טרזה (1910-1997) וענו על המשימות שאחריהם.

"אפשר לרפא מחלות של הגוף בעזרת הרפואה, אבל התוופה היחידה לבדידות, לייאוש ולהזען התקווה היא האהבה. רבים בעולם זהה מותים לפרוסת לחם, אבל יש רבים יותר שמותים לקצת אהבה".

1. קראו באנציקלופדיה או במרשתת על חייה של אימה טרזה וסכמו אותם בקצרה.

2. מצאו בטקסט שלוש מילים שנוצרו מאותו שורש והעתיקו אותן למחברתכם.

ב. ציינו את שורש של מילים אלו.

ג. איזו מילה מבין המילים שמצאתם בנזיה בדרך שאינה מאפיינת את הגורה?

3. ציינו מהו חלק הדיבור של כל אחת מן המילים.

4. לפניכם רשימת מילים: רפואיון, מרפא, ריפוי, רפואי, רפואה, הרפיה, רופא.

אילו מילים מרשימה זו שייכות למשפחה המילים שציינתם בסעיף 2.A? או

העתיקו אותן למחברתכם.

5. המילה "רפואת" היא המונח העברי למילה הלועזית "рестורציה", שפירושה "החזקה לנצח המקורי, חידוש ו恢復".

של דברי אמונה עתיקים".

מהו הקשר מבחינת המשמעות בין המילה רפואת לבין המילים שציינתם בסעיף 2.A?

שמות באוצרת ע"ע (הכפולים)

דוגמאות	המשמעות	המשקל
הקללה, הגנה, האטה, העזה, הצרה (כמו בגזרת נע"ו/י)*	ש"פ הפעיל	הקטלה (הקללה)
התבזוזות, התגוננות, התפוצצות (כמו בגזרת נע"ו/י)*	ש"פ התרפעל	התתקולות (התקولات)
מצרים (מים), ברבים: מצרים, מצרי - (ת"ד)	מקום	מקטול/מקטול (מקל)
מבחן, מסב (מסבים, מסבי -), מסך**	כלים ומכשירים	מקטול (מקל, מקל)
מגן**	כלים / מכשירים	מקטול (מקל)
מגן (מגנים, מגני -)	בעל תפקיד (ביןוני הפעיל)	מקטיל (מקל)
מצלה, מחאה, מגללה, מגירה (ת"ד)	כלים / מכשירים	מקטלה (מקלה)
מצלה (ח-ל-ל)	מקום	מקטלה (מקלה)
מצויה, מסבָה	ש"ע מופשט	מקטלה (מקלה)
תְּהִלָּה, תְּפִלָּה, תְּחִנָּה, תְּחִלָּה (ח-ל-ל), תְּחִיה (ח-י-י/ה)***	ש"ע מופשט	תקלה (תקלה)
כפוד (מ-ד-ד)	ש"ע מופשט	מקטול (מקל)
מיוז*	מקום	מקטול (מקל)

* שימושות שצורתם זהה לגזרת ע"ו/י יש להיעזר בשיטת הזיהוי כמו בפועל: הפיכה לבניין קל, לבניין הפעיל.

** שמות מוגרת ע"ע הפותחים ב"מ" בקצת אינם נחטפים. הקמצ' נשאר גם בזרות הרבים.

מַסְך ← מסכינים, מסכני-הטלוייה מְגֻן ← מגנים, מגני-דוד מְיֹוז ← מעזים, מעזי-הצבא

*** יש להבחין בין שמות מוגרת ע"ע במשקל **תקלה** שה"ת" שבם תחילית, לבין שמות במשקל **קטלה** שה"ת" שבם שורשית, ולה"פ היא "י/ה".

<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td>ת-ה-י/ה</td><td>ת</td><td>ה</td><td>ז</td><td>ט</td><td>ק</td><td>ה</td><td></td></tr> <tr> <td>ת-ה-י/ה</td><td>ת</td><td>ה</td><td>ז</td><td>ט</td><td>ק</td><td>ל</td><td>ת</td></tr> </table>								ת-ה-י/ה	ת	ה	ז	ט	ק	ה		ת-ה-י/ה	ת	ה	ז	ט	ק	ל	ת
ת-ה-י/ה	ת	ה	ז	ט	ק	ה																	
ת-ה-י/ה	ת	ה	ז	ט	ק	ל	ת																
<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td>ח-י-י/ה</td><td>ח</td><td>י</td><td>ז</td><td>ט</td><td>ק</td><td>ל</td><td>ת</td></tr> <tr> <td>ח-י-י/ה</td><td>ח</td><td>י</td><td>ז</td><td>ט</td><td>ק</td><td>ל</td><td>ת</td></tr> </table>								ח-י-י/ה	ח	י	ז	ט	ק	ל	ת	ח-י-י/ה	ח	י	ז	ט	ק	ל	ת
ח-י-י/ה	ח	י	ז	ט	ק	ל	ת																
ח-י-י/ה	ח	י	ז	ט	ק	ל	ת																

בשם זה ה"ת" תחילית. בשם זה ה"ת" שורשית (פה"פ).

שימוש לב: כמו משקלים מקבילים בגורה זו כורה זהה או דומה. כדי לדעת מהו המשקל המקורי יש לבדוק את משמעות המילה, ולפי המשמעות מחליטים מהו המשקל המקורי.

מסבָה,מצויה - מציננים ש"ע מופשט, لكن משקלם המקורי **מקטלה**.

מצלה, מחאה - מציננים **מכשיר**, لكن משקלם המקורי **מקטלה**.

מקטלה

יש לשים לב להבדל בין המילים האלה:

מגן (ביןוני של הפעיל) מצין **בעל תפקיד** - لكن משקלו **מקטיל**. **מגן** בכוורגל.

מגן מצין מכשיר - لكن משקלו **מקטול**. **מגן** דוד.

שמות בגזרת ע"ע על דרך גזרת השלמים

הפקלה	ש"פ הפעיל	הפקלה, ה <ul style="list-style-type: none">• הפועל• סיבוב, ביפוף (ללא דגש)	ש"פ פיעול
קוטול	ש"פ פיעול	<ul style="list-style-type: none">• חלול (הקודש)	

תרגיל 1

העתיקו את השמות למחברתכם, ונתחו אותם לפי: שורש, משקל ומשמעות.

13. מִמְמָ	9. הַגְּנָה	5. מִזְמָה	1. מִגְן
14. תְּהִלָּה	10. מִקְרָר (קְוִילָר)	6. מִצְלָה	2. הַאֲטָה
15. מְגֻנָּה	11. מִגְרָה	7. תְּפִלָּה	3. הַתְּפִזְצָות
16. מְחֹצָה	12. מִכְלָה	8. מִסְךָ	4. מִפְּדָה

תרגיל 2

בחרו את התשובה המתאימה על פי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

1. מהו השם היוצא דופן מבחןית המשמעות?

ד. מְגֻנָּה	ג. מִזְמָה	ב. מִחְצָה	א. מִצְלָה
-------------	------------	------------	------------
2. מהו השם היוצא דופן מבחןית המשמעות?

ד. מִמְמָ	ג. מִסְבָּה	ב. מִגְן	א. מְגֻנָּה
-----------	-------------	----------	-------------
3. מהו השם היוצא דופן מבחןית השורש?

ד. מְחֹלָה	ג. מִחְילָה	ב. מִכְלָה	א. תְּחִלָּה
------------	-------------	------------	--------------
4. איזה שם מבין השמות שלפניכם אין שם פועלה?

ד. תְּפִלָּה	ג. חַלּוֹל	ב. הַסְבָּה	א. הַתְּבֹזֶדֶת
--------------	------------	-------------	-----------------
5. מהו השם היוצא דופן מבחןית הגזרה?

ד. הַתְּגִונָּנוֹת	ג. הַתְּרֽׁוּמָמוֹת	ב. הַתְּעוֹרָרוֹת	א. הַתְּבִזְבָּנוֹת
--------------------	---------------------	-------------------	---------------------
6. איזו מילה יוצאה דופן מבחןית המשקל?

ד. שְׂמִירָה	ג. מִסְלָה	ב. סְלִיחָה	א. מִחְקִקה
--------------	------------	-------------	-------------
7. איזו מילה יוצאה דופן מבחןית הגזרה?

ד. הַעֲצָה	ג. הַקְּלָה	ב. הַגְּנָה	א. הַכְּנָה
------------	-------------	-------------	-------------

תרגיל 3

קראו את הטקסט מגן דוד וביצעו את המשימות שאחוריו.

"מגן דוד" הוא מבנה בן שני משלשים חופפים היוצרים יחד **דמות כוכב** בעל שש זוויות. המושג והשם מגן דוד מוזכרים בראשונה בתלמוד הירושלמי בשם של ברכה: "ברוך אתה ה' מגן דוד". המסורת היהודית מספרת, כי המלך דוד נשא צורת **מגן דוד** על מגנו. בימים עברו נודע המגן דוד בשם "חוותם שלמה", וייחסו אותו לשלהי המלך, שהוריש אותו לחכמים המבקשים להגן על הבריות מפני רוחות רעות. דעה נוספת המקשרת בין דוד המלך לבין מגן דוד, נמצאת **בנביות ישעה**. על פי דעה זו, ששת הקצוות מסמלים את ששת התארים שנთן ישעה לדוד המלך: "רוח חכמה וbijah, רוח עזה וגבואה, רוח דעת ויראת ה'" (ישעיהו פרק יא פס' ב'). מגן דוד הופיע כבר **בתרבויות** המזרח הרחוק לפני אלפי שנים. לפני מעלה מהאה שנים לערך אימצה **התנוועה** הציונית את המגן דוד כסמל יהודי ציוני. עד אז שימשה **מונרת בית המקדש** כסמל היהודי המובהק היחיד. "מאה מושגים שלי - דמוקרטיה", קורן נשר שרעבי, 2005

1. ציינו את **השורש** ואת **המשקל** של כל אחת מן המיללים המודגשות.

(מיללים המופיעות בסנסר או ברבים, יש להפוך לצורה יחיד נפרד)

2. בחרו שתי מיללים מבין המיללים המודגשות. לכל אחת מהן כתבו לפחות שני שמות נוספים
(שם עצם, שם תואר, שם פעולה) **מאותו שורש במשקל אחר**. (המיללים יכולות להיות בעלות משמעויות שונות)

3. לפניכם רשימת מילים: **קָנוּעַ, הַפְּנִיעָה, מְנִיעָה, נְמֻנָּה, הַגְּנָעָה,**.

א. אילו מיללים מרשימה זו שייכות למשפחה המיללים של המילה "תנוועה"?

ב.இeo מילה מותruk רשיימת המיללים יכולה לשמש הן כשם והן כפועל? חבו משפט לכל אחד משימושים אלה.

4. לפניכם שלושה משפטים שבהם משובצים ביטויים הקשורים למילה "תרבות":

(1) רבים מהulosים סובלים מהלם תרבות.

(2) לפולמנט הבריטי יצא שם בזכות תרבות הדיבור של חבריו.

(3) תרבות הפנאי היא ממאייניה של חברת השפע המודרנית.

מצאו בכל משפט את הביטוי הקשור למילה "תרבות" והגידרו אותו. (היעזרו במילון)

הניב ומשמעותו (רעיון לעובדה לתלקי)

לפניכם רשימה של ניבים, פתגמים ואמורות:

- עוד חזון למועד
- שמו יצא לתהלה
- אין לך דבר העומד בפני הרצון
- אם תרצו, אין זו אגדה
- במחשבה תחילת
- כתבו הסבר קצר לכל אחד מן הניבים או הפתגמים.
- ציינו את **השורש** ואת **המשקל** של השמות המנוקדים.
- בחרו שני זוגות של מיללים **שווים** **משקל ושות גורה**.
- כתבו טקסט קצר, ושבצו בו כמה שיטות ניבים, פתגמים או אמורות מתוך הרשימה לעיל או מקורות אחרים.
- שמרו את תוכרי הפעולות בתיק העבודות.

מבחן 4

חלק א - לפניכם קבוצות של שמות.

א. בכל קבוצה בחרו את השם היוצא דופן **מבחןת השורש** והקיפו אותו במעגל. כתבו מהו **השורש** שלו.

ב. כתבו מהו **השורש** של שאר השמות.

1.	ה <u>אַלְיָה</u>	אַלְיָה	גִּצְוֹל	גִּצְלָה	.5.	אַלְיָה	אַלְיָה	אַלְיָה
2.	מִחְאָה	מִחְאָה	סֵבֶבֶת	סֵבֶבֶת	.6.	חוֹצֵץ	מִחְיָה	חוֹצֵץ
3.	ה <u>אַצְרָה</u>	אַצְרָה	מַעֲצִיל	מַעֲצִיל	.7.	אַצְרָה	אַצְרָה	אַצְרָה
4.	זָכְרָי	זָכְרָי	מְגֻרָה	מְגֻרָה	.8.	זָקִיה	זָקִיה	זָקִיה

חלק ב - לפניכם קבוצות של מילים (פעלים ושמות).

א. בכל קבוצה בחרו את המילה היוצאת דופן **מבחןת השורש** והקיפו אותה במעגל. כתבו מהו **השורש** שלה.

ב. כתבו מהו **השורש** של שאר המילים.

1.	ה <u>עִזָּה</u>	ה <u>עִזָּה</u>	נְשָׁמָה	נְשָׁמָה	.7.	ה <u>עִזָּה</u>	ה <u>עִזָּה</u>	ה <u>עִזָּה</u>
2.	אַפְּרִים	אַפְּרִים	מְגֻלָּת	מְגֻלָּת	.8.	אַפְּרִים	אַפְּרִים	אַפְּרִים
3.	גְּלִילָה	גְּלִילָה	חָלֵל	חָלֵל	.9.	גְּלִילָה	גְּלִילָה	גְּלִילָה
4.	מְגַן	מְגַן	נְמָס	נְמָס	.10.	נְגִינה	נְגִינה	נְגִינה
5.	תְּהִלָּה	תְּהִלָּה	כְּפִיה	כְּפִיה	.11.	תְּהִלָּה	תְּהִלָּה	תְּהִלָּה
6.	דְּמוּת	דְּמוּת	פּוֹרָרוֹ	פּוֹרָרוֹ	.12.	דְּמוּת	דְּמוּת	דְּמוּת

מבחן 5

1. לפניכם שישה משפטים, וביהם מילים מודגשות.

(2) המדענית הצעירה זכתה ל**תְּהִלָּה**.

(1) יש ב**תְּכִנָּה** זו וירוסים רבים.

(4) יש- ל**תְּזִבְּנוֹת** חדשות בנושא הקשר בייחסי אנוש.

(3) **תְּבִול** הארץ היה מוצלח.

(6) הקצין אסף את השוטרים ל**תְּדִרּוֹן**.

(5) לחשת**תְּפִלָּה** ליד הכותל.

כל אחת מן המילים המודגשות פותחת באות תי"ג.

העתיקו את המילים למחברתכם, וציינו ליד כל מילה אם האות תי"ו היא שורשית או חלק מהמשקל.

2. לפניכם שישה משפטים, וביהם מילים מודגשות.

(2) בחצר שלנו יש **מְחַלָּה** של חפרפרת.

(1) הוחלט על **מְהַלָּה** של מים עם מינרלים.

(4) **מִשְׁכָּה** היא פריט חיווני אצל הצוללים.

(3) כשהמִשְׁכָּה עלה נottageה בימה מיוחדת.

(6) **הַמְתוּן** במשק החrif.

(5) ביום הcipורים נהוגים לבקש **מְחִילָה**.

כל אחת מן המילים המודגשות פותחת באות מ"ם.

העתיקו את המילים למחברתכם, וציינו ליד כל מילה אם האות מ"ם היא שורשית או חלק מהמשקל.

שורשים תנינאיים (שורשים משננים)

שורש תניני הוא שורש חדש שנוצר בכמה דרכים:
א. משורש היסטורי קיים (ראשוני) שנוסף לו עיצור תחيلي או אחד מעיצורי השורש חוזר על עצמו.

shoreש ראשוני	הוספה עיצור	shoreש תניני
ד-ל-ק	ת	ת-ד-ל-ק
כ-ת-ב	ש	ש-כ-ת-ב
צ-ח-ק-ק	ק (לה"פ חזרת על עצמה)	ק-ח-ק-ק

ב. שורשים שנוצרו משמות עצם (shoreש גזורי שם)

(1) שורשים שהופקו משמות עצם ראשוניים

shoreשים שנוצרו משמות עצם יכולים לבוא מקורות שונים. השורשים יכולים להיות בני שלושה עיצורים או ארבעה עיצורים.

דוגמאות: סבו ← shoreש ס-ב-נ ← לסבן, הסטבנטוי
טלפון ← shoreש ט-ל-פ-נ ← טלפון, טלפון.

דוגמאות לשורשים גזורי שם

שם העצם	shoreש גזורי שם	מילים מהשורש גזיר השם
ממון, שוק	מ-מ-ן ש-ו-ק	מִמְּנוֹן, מִמְּנוֹן שִׁוּק, שִׁוּק
אוכלוסייה, קטלוג, פורמט	א-כ-ל-ס ק-ט-ל-ג פ-ר-מ-ט	מַאֲכָלָס, אֲכָלָס מִקְטָלָג, קִטְלוֹג לְפָרֶמֶט (אתחול)
משכו, חשמל	מ-ש-כ-נ ח-ש-מ-ל	מְשֻׁכוֹן, לְמַשְׁכוֹן הַתְּמִשְׁמֵל, הַתְּמִשְׁמֵלָות
הלחמים	ע-ד-כ-נ	עֲדָכָנוֹן, מַעֲדָכָנוֹן

(2) שורשים שנוצרו משמות עצם שיש להם שורש אחר (shoreש ראשוני).

אחדת המוסיפות בשם העצם (התחלית או הסופית) נטפסת כאות shoreשית והופכת לחלק מן השורש החדש - shoreש התניני. קיימים בעברית שורשים תניניים בעלי שלושה עיצורים השייכים לאוצר השלים, וshoreשים תניניים בעלי ארבעה עיצורים השייכים לאוצר המרובעים.

(הדגמה בעמוד הבא)

התהוות השורש התנאייני

שורש ראשון ← שם עצם בעל מוספית ← פעלים ושמות חדשים מהשורש התנאייני.

שורשים בעלי ארבעה עיצורים

שורשים אלה נוצרים בעיקר מגזרת השלמים.

shoreש ראשון מהshoreש התנאייני	פעלים ושמות מהshoreש התנאייני	שם עצם בעל מוספית	shoreש ראשון	
מְאַבְחֹן, אַבְחוֹן	א-ב-ח-נ	אֲבָחָנָה	ב-ח-נ	"א" תחילית
מְחַשֵּׁב, מְחַשּׂוֹב, לְמַחְשֵׁב	מ-ח-ש-ב	מְחַשֵּׁב	ח-ש-ב	"מ" תחילית
מְתַגְּבָר, תָּגְבֵּר	ת-ג-ב-ר	תְּגִבְּרָת	ג-ב-ר	"ת" תחילית
דְּגַמֵּן, לְדַגְמָן	ד-ג-מ-נ	דְּגָמָנוֹ	ד-ג-מ	"נ" סופית
תְּמֻצָּות, תְּמִצָּת, מְתוּמָצָת	ת-מ-צ-ת	תְּמִצִּית	מ-צ-/ה	"ת" תחילית וסופית

shoreש בעלי שלושה עיצורים

shoreשדים אלה נוצרים מגזרות השונות (אך לא מגזרת השלמים).

shoreש ראשון מהshoreש התנאייני	פעלים ושמות מהshoreש התנאייני	שם עצם בעל מוספית	shoreש ראשון		
מְמַסֵּד, מְתַמְּסֵד, מְמַסֵּד	מ-ס-ד	מְסָד	י-ס-ד	נפ"י/ו	"מ" תחילית
הַתְּרִيم, תְּרִימָה	ת-ר-מ	תְּרוּמָה	ר-ו-מ	נע"ז/י	"ת" תחילית

רשיימה מקיפה של shoreשדים תנאיינים וshoreשדים גזוריים - באתר "שרי הוצאה לאור" בכתובת: www.sherypub.co.il

תרגומים 1

ענו במחברתכם על פי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

1. איזו מילה מן המילים ש לפניכם נוצרה משoreש תנאייני?

א. תְּעֻוד ב. תְּאוֹר ג. תְּיֻוק ד. תְּקוּן

2. איזו מילה מבין המילים ש לפניכם נוצרה משoreש תנאייני? תארו את התהליך שיצר את המילה.

א. אֲשֶׁרֶת ב. אֲבָחוֹן ג. מְסָגֵר ד. מְגֻבָּרָה

3. בחרו את המשפט שהנאמר בו אינו נכון.

א. השם **מְקוֹד** נוצר מshoreש מ-ק-ד במשקל קיטול.

ב. השם **מְקוֹד** נוצר משoreש ת-נ-ע.

ג. השם שמננו נוצר השoreש התנאייני הוא **מוֹקָד**.

ד. השם **מְקוֹד** נוצר מהshoreש י-ק-ד.

בחרו את המשפט שהנאמר בו אינו נכון.

4. בחורף הנהגים מתקשים ב**התגעה** של המכונית.

א. השם **הַתְּגִעָה** גזיר מהshoreש התנאייני ת-נ-ע.

ב. המשקל של המילה **הַתְּגִעָה** הוא הקטלה.

ג. השoreש של המילה **הַתְּגִעָה** הוא נ-ו-ע.

ד. הצורה **הַתְּגִעָה** היא שם פעולה במבנה הפעיל.

5. חברות זו עברה תהילך של **תעושה**. בחרו את המשפט שהנאמר בו אינו נכון.
- המילה **תעושה** היא שם פעולہ בبنין פועל.
 - המילה **תעושה** גוזרת משורש תנייני.
 - המילה **תעושה** והמילה **תעשיה** נוצרו מאותו שורש.
 - המשקל של המילה **תעושה** הוא קטול.
6. לפניכם משפטים המכילים מילים מודגשות.
- א. בחרו בכל משפט את הפעלים או את השמות שנוצרו משורשים תנייניים. (שים לב, לא בכל משפט מופיעה מילה משורש תנייני)
- (1) החברה **שמנטricht** את התנועה בראשת, **ממקמת** את האתר החדש בראשיות האתרים באינטראנט.
 - (2) הנך ניסע בדרך חדשה **מישקעת וטמפלט**. (שלט של מע"צ)
 - (3) היום נערכות **התרומות** לאגודה למלחמה בסרטן.
 - (4) האיש חצה את הרחוב מעבר ח齊יה **מסדר וטראמזה**.
 - (5) האיש ניסה **לזרמן** לעצמו את מצבו בעוד שנים אחדות.
 - (6) שימוש בחומרים **טמיוחרים** תורם לרבות לאיכות הסביבה.
 - (7) האישה **התממשלה** לאחר שנגעה במכשול החשמלי בידיהם רטובות.
 - (8) לפני הטיול קיבלו המטיילים **תדרוך** נרחב על האזור.
 - (9) אישה זו **מתתקשרה** עם כל ידידה באמצעות האינטרנט.
 - (10) נהג בלי רישיון **אלטיר** רכב מוגרוטאה.
 - (11) ועדת איכות הסביבה תדועה בהצעת החוק **לסליק ולמחזיר** של צמיגים.
 - (12) החברה **מספקת מכשור ושירות** למשרדים ולמפעלים.
 - (13) החברה **מבטיחה** שהקנייה דרך האתר האינטרנט **בטווחה ומאנטחת**.
- ב. בחרו שלוש מילים והדגימו את הדרך שבהן נוצרו.
- לדוגמה: (1) ק-ו-מ ← מקום ← מ-ק-מ ← ממקמת

תרגיל 2

1. לפניכם משפטים, בהם שמויות מודגשים.
- (4) במשפחהנו יש חשיבות לנושא **המחזיר**.
 - (1) קיבלתי **מטען** לחקירה הגיוס.
 - (2) הפקיד נאשם ב**במעילה**.
 - (3) ראייתי **מראת** קשה של חייה **במנוסחה**.
- מיינו את השמות המודגשים לשתי קבוצות: השמות שבهم המ"ם היא שורשת או שהמ"ם היא תחילית.
2. לפניכם משפטים, בהם שמויות מודגשים.
- (3) אנו מבקשים מהצבא **טרופיה** לחילילים.
 - (1) אין **תזעלת** בשיחה זו.
 - (2) יש לי **תסבול** (מה) **תזאתה** של המבחן.
- א. מיינו את השמות המודגשים לשתי קבוצות: השמות שבם הת"יו היא שורשת או שהת"יו היא תחילית.
- ב. העתיקו למחברתכם את המילים מסעיפים 1 ו-2 שנוצרו משורש תנייני.

אזורת קוית

אזורת קוית היא דרך תצורה שבה רכיבים לשוניים מצטרפים זה לצד זה.

A. (ו) בסיס + צורן אזרה סופי (בסיס + צורן סופי)

בסיס = מילה הקיימת בשפה.

צורן = יחידת הלשון הזעירה ביותר.

צורן אזרה סופי = יחידת לשון המctrופת למילה קיימת ומשנה את משמעותה של המילה.

בסיס (המילה)	צורן הסופי	המילה החדשה	משמעות החדש
גֶּגֶר	בַּיה	גֶּגֶרְיה	מקום
סֶפֶל	וֹז	סֶפֶלוֹז	הקטנה
סֶפֶר	עֲנָן	סֶפֶרְעֲנָן	בעל מקצוע

טבלת הצורנים הסופיים ומשמעותיהם

צורן	משמעות	צורן	משמעות
בַּיה	הקטנה כלית חברה שות אופן פעולה כלים פריטי לבוש	בַּית	מפני, קשישת מונייה, משאיות ארפתית, יוניות עקרונית, רשות יזית, מהשנית חצאית, ירכית
וֹז	יומון, שבועון ילדוֹן, סֶפֶלוֹז גִּבְּזוֹן, תְּקִנוֹן שְׁעוֹן, סִבְּבוֹן ראשוֹן, אַחֲרוֹן	וּת	כתב עת הקטנה אוספים חלקי לבוש כלים פריטי מזון (קטנים)
עֲנָן	תור וסדר	בַּעַם	כתובת הקטנה אוספים כלים תור וסדר
וְתִּתְּ	שם מופשט בגרות, ילדות בלשנות, ספרות מקצועות	וְתִּתְּ	שם מופשט בוגרים, נועורים על מקצוע

לצורן מסוים עשויות להיות כמה משמעותות, ומשמעות מסוימת עשויה לבוא לידי ביטוי באמצעות צורנים אחדים.

מילים בעלי בסיס לועזי

יש מילים הבנויות מבסיס שהוא מילה לועזית + צורן גזירה: מוזיקה + אַי = מוזיקאי
צָלוֹן + אַי = צָלָן.

מילים המורכבות מכמה צורנים סופיים

הbasis (המילה)	עת	עתונאות ← עיתון ← עיתונאי	צָוֹן ← צָרוֹן סופי 3	צָרוֹן סופי 2	צָרוֹן סופי 1
עתונאות	עת	עתונאות ← עיתון ← עיתונאי	צוֹן ← צוֹרֶן סופי 3	צָרוֹן סופי 2	צָרוֹן סופי 1

הbasis (המילה)	ספרד	רפתקן ← רפתקנית ← רפטון ← רפטן	בְּיֵה ← סְפִרְדִּי ← סְפִּירְדִּי	צוֹרֶן גזירה לנקבת
רפתקן	ספרד	רַפְטָן ← רַפְטָנִית ← רַפְטָנִית	סְפִּירְדִּי ← בְּיֵה	צָרוֹן גזירה לנקבת
רַפְטָן ← רַפְטָנִית ← רַפְטָנִית	רַפְטָן ← רַפְטָנִית ← רַפְטָנִית	רַפְטָן ← רַפְטָנִית ← רַפְטָנִית	סְפִּירְדִּי ← בְּיֵה	צָרוֹן גזירה לנקבת

הבחנה בין בעל מקצוע לבין שם תואר

לציוון בעל מקצוע	בְּאִי	לציוון שם תואר	דוגמאות
מְקֻלָּאי	מְקֻלָּאי	מְקֻלָּאי עובד במשק מְקֻלָּאי.	
עֲתֹונָאי	עֲתֹונָאי	הנשיה זכה לסייע עֲתֹונָאי על ידי העתונאי.	
בָּנָקָאי	בָּנָקָאי	הבָּנָקָאי אישר לי אשראי בָּנָקָאי.	

צורני גזירה לייצרת שמות תואר

הצורן	המבנה	שם התואר	דוגמאות
בָּי	ראשון + בָּי	ראשוני	פרסום ראשון
תִּי	יצירה + תִּי	יצירתי	ילד יצירתי
בָּאִי	חקל(אות) + בָּאִי	חקלאי	מושר חקלאי
בָּנִי	תורה + בָּנִי	תורני	מוסד תורני
בָּוּנִי	עיר + בָּוּנִי	עירוני	मמסד עירוני

הערה: במילים המסתויימות ב- בָּי, נשמטה ה-ה"א כאשר נוסף למילה צורן גזירה.

בכל אחד מן התרגילים 1-4 שלפניכם העתיקו את המילה למחברתכם וציינו את משמעותה הסיווגית (או את מס' הערך).
תוכלו לעורק את תשובותיכם בצורת טבלה המכילה את המשמעותיות השונות.

תרגיל 1

לפניכם המשמעותיות השונות של הצורן הסופי (הסיומת) □ יה:

1 - מקום, 2 - פריטי מזון (קטנים), 3 - אוסף, 4 - פריטי לבוש, 5 - אוביירים / כלים.

לדוגמא: מסגריה - 1 / מקום

1	מסגריה	2	חגיגיה	3	אלידריה	4	כרטיסיה	5	כתפיה
6	ספריה	7	סבוניה	8	עשبية	9	נקניקה	10	מטריה
11	معدניה	12	לחמניה	13	רביעיה	14	עיריה	15	מצחיה

תרגיל 2

לפניכם המשמעותיות השונות של הצורן הסופי (הסיומת) □ זן:

1 - כתבי עת, 2 - הקטנה, 3 - אוסף, 4 - תור וסדר, 5 - כלים.

1	שביעון	2	דגלון	3	גיבון	4	ראשון	5	ספלון
6	שעון	7	חידון	8	שאalon	9	יוםון	10	אחרון
11	אורון	12	מקומון	13	ילדון	14	מקלון	15	סביבון
16	ירחון	17	טפשון	18	עתון	19	גגון	20	חיצון

תרגיל 3

לפניכם המשמעותיות השונות של הצורן הסופי (הסיומת) □ ית:

1 - פריטי לבוש, 2 - כלים/מכשירים, 3 - ציון אופן הפעולה, 4 - כלי תחבורה, 5 - הקטנה, 6 - שפות.

1	רומנית	2	דיבורית	3	חללית	4	קורונית	5	ירפית
6	קערית	7	אישית	8	ערבית	9	לשונית	10	מפית
11	אזנית	12	טיוולית	13	טלפונית	14	אמוניות	15	רשמית

תרגיל 4

לפניכם המשמעותיות השונות של הצורן הסופי (הסיומת) □ זה:

1 - שם עצם מופשט / הפשטה, 2 - מקצוע, 3 - תוכונה.

1	בגרות	2	מלונאות	3	רצינות	4	נדיבות	5	כמויות
6	aicoot	7	אלימיות	8	ייפות	9	סובלבנות	10	מציאות
11	ינשות	12	מלצרות	13	אנושות	14	rangleות	15	שליחות

תרגיל 5

העתיקו את המילים למחברתכם, ונתחו כל מילה לבסיס + צורן סופי וציינו מהי משמעות הצורן הסופי.
(בחלק מן המילים לצורן הסופי אין משמעות מיוחדת)

1	אנזיה	5	כוכבית	9	ירקון	13	شمאניה	17	אישון	21	פְּחַדְנוֹת
2	אָבָנִית	6	קָרְוִינִית	10	עֲגַבְנִיה	14	קְלָדְנוֹת	18	חֲצָאיִת	22	אָגְרָמִינִית
3	יּוּמוֹן	7	סְפִּרְיִיה	11	דוֹגִית	15	סְנָדֶלֶר	19	מְפֻוְתִּית	23	רְפַטּוֹן
4	סְפָלוֹן	8	יְלָדוֹן	12	קְלָסְטְּרוֹן	16	פְּנִימִיה	20	יְהָלוֹמָן	24	מְלָחִיה

תרגיל 6

- לפניכם קבוצות של משפטים, וביהם מילים מודגשות בעלות סיווג זהה.
א. ציינו במחברתכם את משמעות הסיווג בכל אחת מן המילים המודגשות.
ב. בכל קבוצה העתיקו את מספרם של המשפטים שכל המילים המודגשות בהם הון בעלות אותה משמעות.

- (א) 1. על שולחן האוכל בפנימה מונחת **מלחיה**. לחניים הוגשה בתום הארוחה **עוגיה** שנאפתה במאפייה.
2. ביום קר אני נהוג ללבוש **גופיה**, על החולצה ללבוש **מיתניה**, וכן אני מתכסה בשכמיה.
3. אני אוהב ללכת **לפריכיה**, שם נרככים הספרים. אחרי כריכתם הם נשלחים לחנות ולספריה.
- (ב) 1. משומש שאדם זה מגלה **סובלניות** ו**סבלניות** לפני הסובבים אותו, הציגו לו ליצאת **לשילוחות** בחו"ל.
2. צריך לשמר על **aicoot** החיים, על הבטיחות ועל בריאות הילדים במשך כל שעות היום.
3. העוסקים בטבחיות צריכים להימנע ממִזְבְּזָנוֹת בחומריהם הגלם.
- (ג) 1. כאן האנשים גרים במרתונים (**מִגּוֹרָן**) ובצריפונים (**צְרִיפּוֹן**), שבהם יש שלושה חדרונים (**חֶדרּוֹן**) ומטבחון.
2. לשם כתיבת המאמר בירחון נוצר הסופר **בְּמַלְוֹן** ובגיבוֹן.
3. במִחְיּוֹן של החנות מופיעים מחיריהם של **הַרְנְבּוֹן**, **הַדְּבּוֹן** והסְבִיבּוֹן שקנייתי לילדוי.

תרגיל 7

קראו את הטקסט הקצר שלפניכם וענו על המשמעות שאחריו.

האקדמיה ללשון העברית קבעה את המילה **מסרוֹן** כחלופה העברית ל-SMS (ראשי תיבות שפирושם short message service). לצד המילה "מסרוֹן" הוחלט לקבוע פועל מיוחד לשילחת מסרונות: **מסֵרָר**.
הפועל **מסֵרָר** נוצר על ידי הכפלת אות השורש האחורוני, בדומה לפעלים אַחֲקָקָק, לְחַשָּׁש.

(על פי המיצם: "אמצו מילה" באתר האקדמיה ללשון העברית)

1. מהי דרך התצורה של המילה **מסֵרָר**? מהי המשמעות המובעת בדרך תצורה זו?
2. מהי המשמעות המובעת בפועל **מסֵרָר**? היוזרו בדוגמאות המובאות בטקסט שקראותם.
3. האם קיימת הלימה בין המשמעויות של שתי המילים? נמקו את תשובה לכם.

A. (2) צורן תחורי + בסיס

הוספת צורן תחורי לבסיס (ערך מילוני קיים) יוצרת בסיס מילוני חדש. הצורנים התחלילים האופייניים בעברית החדש הם בין, על (מילות יחס), אל, אי (מילות שלילה), חד, דו, תלת, רב, תת ווד. בין-עירוני, על-יסודי, על-טבעות, אל-אנושי, אל-סבון, אי-זוגי, חד-שבתי, דו-משמעות, תלת-ممדי, תלת-אופן, רב-שיך, תת-ימי, חד-مولקולרי (צורן תחורי עברי לשאל מלועזית), אולטרה-סגולרי (צורן תחורי לועזי לבסיס עברי).

אפשר להבחין בשני סוגים של צורני גזירה:

צורן בעל משמעות תוכניתית-סמנטיבית, כמו השורש (ר-ק-ד, פ-ר-ס-מ, נ-צ-ל) או כמו **צורן סופי** זון במשמעות של הקטנה או הצורן הסופי זות במשמעות של הפיטה. **צורן בעל משמעות דקדוקית-מבנהית**: **התבנית** - הבניין או המשקל. כאשר הצורנים שורש ומשקל מצטרפים זה לזה הם יוצרים ערך מילוני חדש: ר-ק-ד + קטלו = רקדו, פ-ר-ס-מ + קטול = פרסום, וכן כאשר אל מילה (בסיס) מצטרף **צורן גזירה סופי** או **צורן גזירה תחורי** נוצר ערך מילוני חדש. ספר + זון = סְפִּרְזֶן, יש + זות = ישות, רב + שיך = רב-שיך, בין + לאומי = בין-לאומי.

הבחנה בין גזירה מסורגת לנזירה קויה

חשיבות להבחין בין שתי דרכי תצורה: משקל + שורש או בסיס + צורן סופי
הבחנה זו חשובה במיוחד במקרים קבוצות:

1. מילים המסתתריות ב- זון
2. מילים המסתתריות ב- זאי

כדי להבחין בין שתי דרכי התצורה השונות יש לבצע שתי פעולות:

- א. להסביר את הצורן הסופי (הסופית)
ב. לבדוק מה התקבל: אם התקבל פועל לפניו משקל + שורש.

אם התקבל שם לפניו **ביסיס + צורן סופי**.
או: פועל **בבינוי**.

לדוגמה:

שם	ה年由盛 הנטית הסופית	שורש + משקל	ביסיס + צורן סופי
קָנֵן	קונה - פועל	✓	
סְפִּרְזֶן	ספר - שם		✓

הבחנה בין צורן גזירה לצורן נתיחה

צורן גזירה: במערכת השם צורני הגזירה הם השורש וה התבניות (משקלם השם).
צורן נתיחה: במערכת השם צורני הנתיחה הם צורני ריבוי, צורני נקבה, כינויו שיקות וצורן הסמיוכות.

צורן סופי לועזי

בלשון הדיבור ובסLANG נהוג לעיתים להשתמש בשם עצם הבנויים מבסיס עברי + צורן סופי לועזי.
הצורנים הנפוצים הם - ניק, - צ'יק, - יִסְט, - לוג ועוד. רובם מציננים בעל מקצוע / בעל İş / בעל תוכנה.
יתכנו צורנים לועזים נוספים כמו □ יִזְמָם המעניינים לשם משמעות של שם עצם מופשט.

הצורן הסופי	דוגמאות
ניק	שייפוצני, מוסכני, כלומני, פלמ"חני, סדרני, קיבוצני
צ'יק	קטנצ'יק, גולנצ'יק, תיקונצ'יק (בעיקר להקטינה ולהחבה)
יִסְט	מכביסט, שמיניסט, ביצועיסט, שקמיסט, תיקונייסט
לוג	חוּכוּמָוָג (בלנג), סינולוג (מומחה לענייני סיון)
בר	שריונר, אוגדונר
□ יִזְמָם	ביצועיזם

תרגיל 8

העתיקו את השמות למחברתכם, וציינו ליד כל אחד מהם את דרך התצורה שלו:
א. בסיס + צורן סופי (גזרה קוית) ב. שורש + משקל (קטן/קטלן) (גזרה מסורתית). (יש לציין ליד המילה רק את האות)

1	יבַּלְוֹם	בְּדָרוֹן	קְשַׁקְשָׁו	מְרַחְנוֹ	4	5	תְּמִילֵלָן
6	שְׁקַדְוֹן	אֶלְוֹן	מְקַצְעָן	תְּקַלְיטָן	8	9	יְבָאוֹן
11	עֲקַשְׂוֹן	גַּדְדוֹן	פְּסַנְטָרָן	הַרְפַּתְקָהָן	13	14	פְּרַדְסָן
16	מְהַפְּכָן	רְכָלוֹן	קְמָאָן	קְנוֹן	18	19	פְּטַפְּטָן

תרגיל 9

העתיקו את השמות למחברתכם, וציינו ליד כל אחד מהם את דרך התצורה שלו:
א. בסיס + צורן סופי (גזרה קוית), ב. שורש + משקל (קטאי) (גזרה מסורתית). (יש לציין ליד המילה רק את האות)

1	יְפָאִי	קְנָאִי	בְּנָאִי	סְקָלָאִי	4	5	עַתְזָנָאִי
6	רְפָאִי	חִזָּאִי	גְּבָאִי	מְשֻׁפּוֹנָאִי	8	9	כְּלָאִי
11	יוּמָנָאִי	טְכָנָאִי	זְבָאִי	חַשְׁמָלָאִי	13	14	בְּנָקָאִי
16	חָנוֹאִי	פְּרָסּוּמָאִי	כְּבָאִי	מְלֹוָנָאִי	18	19	מְדִינָאִי

מבחן 10

לפניכם אחד עשר משפטים המכילים מילים מודגשות מסוימות ב-דרכן.
(אם המילה אינה מוכרת לכם, חפשו את פירושה במילון)

נתחו את דרך התצורה של כל אחת מן המילים המודגשות וציינו ליד כל מילה לאיזו קטגוריה מבין הקטגוריות שלפניכם הסיומת דית שייכת:

- שם עצם + צורן גזירה (ציינו את משמעות הזרון)

- שם עצם + צורן נתיחה לנΚבה

- שם - הסיומת דית היא חלק מהמשקל (גזירה מסורגת)

- שם תואר + צורן נתיחה לנΚבה

- פועל - הסיומת דית היא חלק מהשורש (גזירה מסורגת)

1. **הספרנית** המליצה לי על ספר מעניין.

2. בחורף אנו באים לשיעורי החת�לות לבושים **באמונigkeit**.

3. **הספרית** עיצבה את שערה של הכללה.

4. הפקיד פסק **לקונית** שהבקשה נדחתה. (בצורה תמציתית ולא ידידותית)

5. היצור הדמיוני שברט **הבעית** אותה.

6. המדענים עומדים לפני **תגלית** חשובה בתחום הרפואה.

7. הוריי קנו לי לקרואת סיום בית הספר **ירפואית** מיוחדת.

8. הם שוחחו **טלפוןית** כדי לתרם את הפגישה.

מבחן 11

חלק א - קראו את המשפטים ובצעו את המשימות שאחריהם.

ב. אחוי התגיים **לסירת מובחרות**.

א. סידר וסירת יצאו לתור את השיטה.

ב. חברי **פבאיית** במכבי האש.

א. מכבי האש עלו על **הכבאית** ונסעו למקום השרפה.

ב. הפנו כיוון את קצה התותח אל המטרה.

א. בכל אחד ממשחקי הcadrogel מצוי **קון**.

א. בין בוגרי קורס הטיס התבילה **הטיסט** הצעירה.

ב. **בטיסט** מטוסי הקרב התארגנו למשימה.

ג. **טיסט** מטוסי התבוללה הכינה עצמה למשימה.

המשימות

1. מיינו את המילים המודגשות **לפי דרכי התצורה**: גזירה מסורגת (שורש + משקל) או גזירה קוית (בסיס + צורן סופי).
פרטו את דרך התצורה (במקומות שיש צורן נתיחה, ציינו זאת).

(ציינו לגבי כל מילה את מספר המשפט)

2. באיזה משפט השם המודגש הוא דו-משמעות? הסבירו את תשובהתכם.

חלק ב

1. לפניכם כמה שמות: **שָׁגַיָּה**, **פָּנִيهּ**, **עַלְיָהּ**, **תְּהִיהּ**, **תְּמִימָהּ**.
- א. מיינו את השמות ברשימה לשתי קבוצות לפי הגזרה. צינו את הגזרה.
- ב. במה שונה דרך התצורה של המילה **סְפִּירָה** מדרך התצורה של המילים שברשימה?
- ג. לפניכם רשימת מילים נוספת: **סָכַרְיָה**, **פָּרְטִיסִיָּה**, **בָּנִיהּ**, **עִירִיהּ**, **אֲפִיהּ**, **תִּיקִיהּ**. אילו מילים מבין המילים שבסעיף ד נוצרו באותה דרך תצורה **כמו סְפִּירָה?**
2. על **המְפֻתֵּן** ישבה ילדה קטנה והביטה **לִמְרוֹם**. אחותה היה באותו זמן במחנה של תנועת הנוער. הוא יצא לדרך מה**מְסֻזָּה** של הרכבת ליד **המֶרְפֵּץ** העירוני. זו הייתה תחנת **המוֹצָא** שלו. בחרו את המשפט שהנאמר בו אינו נכון.
- א. כל המילים המודגשות בטקסט נוצרו באותה דרך תצורה.
- ב. לכל המילים המודגשות בטקסט אותה משמעות.
- ג. המילים **מִרְוָם** ו**מְסֻזָּה** שייכות לאותה גזרה.
- ד. המילים **מְפֻתֵּן** ו**מֶרְפֵּץ** שייכות לגוראות שונות.

ב. בסיס ובסיס (הרכיב בסיסים; הלחם בסיסים)

הרכיב והלחם הם צירוף של בסיסים (מילים בשפה) למילה אחת.

הבסיסים יכולים להיות שלמים (הבסיסים מופיעים בשלמותם = הרכיב) או שבורים (חלקם בסיסים המצורפים יחד = הלחם).

(2) הלחם = בסיסים שבורים	
דְּחַפּוֹר	דְּחַפּ + חַפּר
רְמַזּוֹר	רְמַזּ + אַוּר
מְגַדְּלוֹר	מְגַדֵּל + אַוּר
קְרַנְיָר	קְרַנוּ + אַנְיָר
מְדַחְנוֹ	מְדַ + חַנְיָה
אַמְרְגוֹן	אַמְרְגּוֹן + מָאָרגּוֹן
עַדְכּוֹן	עַד + כָּאָן
רַכְבָּל	רַכְבָּת + כָּבָל בריבוי: רַכְבָּליּוֹן

(1) הרכיב = בסיסים שלמים	
קוֹלְנוֹעַ	קוֹל + נֹעַ
בְּדוּרֶל	בְּדוּר + סָל
קְטַנוֹעַ	קְטָנוּ + נֹעַ
אַלְחוֹת	אַל + חֹוֹת
רְשַׁמְקּוֹל	רְשַׁמְקּוֹל + קוֹל
חִידָּק	חִי + דָּק
קְלַקְל	קְלַקְל + קל (ידעוֹן קְלַקְלָה)
חִיבָּר	חִי + בר (סְפָאָרִי)

הערה: יש גם הרכיבים שבהם אחד הבסיסים או שניהם הם בסיסים לוועזים:

בסיס לוועז + בסיס עברי: מיקרוגל, בנטkt, טלסקופ, טלמסר

בסיס עברי + בסיס לוועז: כספומט, ישראבלוף (על פי הגשש החיוור)

שני בסיסים לוועזים: טלפון, טלארף, סינמטק, סופרמרקット

(3) נוטריקון (בעמוד 516)

תרגומים 1

פרקן כל שם לשתי המילים שמהן הוא מורכב.

5. מגדל/or	4. שמרחים	3. מחזמר	2. כספומט	1. סקרזית
10. אָמְרָנוּ	9. דְּחִפּוֹר	8. רַכְבָּל	7. כְּדֻוְרָגֵל	6. קְרוֹנוֹעַ
15. פְּקַלִּיטּוֹר	14. מְדֻרְחוֹב	13. קְרַנְגָּר	12. רְמַזּוֹר	11. חְמַשִּׁיר
20. קְרַמְבּוֹ	19. חְמַשְׁוִישָׁ	18. עֲרָפִים	17. מְדֻחָן	16. גְּפֹא
25. אָוְפְּנוּעַ	24. כִּיפְלִי	23. בְּנָקֶט	22. רְשַׁמְקּוֹל	21. חִיבָּר

תרגומים 2

1. לפניכם חמישה מילים: יְדִיעָה, יְדִיעָה, יְדִיעָה, יְדִיעָה, יְדִיעָה.
א. ציינו את דרך התצורה של כל אחד מן השמות, וממיינו אותם לקבוצות על פי דרך התצורה.
ב. ציינו את משמעותם של השמות יְדִיעָה ו-יְדִיעָה. הסבירו מה קובע את המשמעות.
2. לפניכם חמישה מילים: מונית, רַכְבָּת, קְרַנְגָּר, קְרוֹנוֹעַ, מְלֹנוֹעַ, מְכַלִּית.
א. מהו השדהsemantic המשותף לכל המילים?
ב. ציינו את דרך התצורה של כל אחד מן השמות, וממיינו אותם לקבוצות על פי דרך התצורה.
3. לפניכם ארבע מילים: קְוָלְנוֹעַ, מְחַזּמָר, פְּקַלִּיטּוֹן, שְׁלַךְגָּר.
א. I. איזו מילה יוצאת דופן מבחרינת דרך התצורה? פרטו את דרך תצורתה.
II. מהי משמעות המילה שצינית?
ב. מהי דרך התצורה של שאר המילים?
4. לפניכם ארבעה זוגות של מילים:
(1) מס' - מס'ית, (2) דָּגָל - דָּגָלוֹן, (3) חְלִיל - חְלִילִית (4) מְטֻבָּח - מְטֻבָּחוֹן.
א. באיזה זוג מבין הזוגות (1)-(4) המילה השנייה יוצאת דופן מבחרינת משמעותה?
ציינו את משמעותה.
ב. מהי משמעות המשותפת של שאר המילים השניות בצדדים? מה נותן למילים את משמעותן?

משימה «הצעה לכתיבה לתרלקוט»

- חפשו בפרסומות, בקטעי עיתונות ובשמות מוצרים ולקטו 10 מילים שהן הלחן (או הרכבת). כתבו את הבסיסים שמהם הם מורכבים.
- חברו שמות חדשים ל-5 מוצרים, מונחים ועוד בדרך של הלחן (כיד הדימיון הטובה עליהם עליהם בגבול הטעם הטוב).
- חברו טקסט קצר - שיר, חמישיר, קטע היטולי ועוד - ושלבו בו הלחמים וביהם ככל האפשר.
- שמרו את כל חלקי העבודה בתיק העבודות (בתלקיט).

תרגיל 3

חלק א - קראו את הטקסט שלפניכם וענו על המשימות שאחריו.

יאגנו (פְּרִזְנְטוֹר) הוא אדם, לרוב ידוען, המיציג גוף מסוחרי במסע פרסום ומציג אותו ומרכזתו לפני הציבור.
שם זה חדש על ידי האקדמיה ללשון העברית בשנת 2011.

(על פי המיזם: "אמצו מילה" באתר האקדמיה ללשון העברית)

1. מהו השורש של המילה **יאגנו**? לאיוז גורה שיר שורש זה?

ב. מהי דרך התצורה של המילה **יאגנו**?

2. לפניכם מילים נוספות מהשורש שצינותם בסעיף 1א: הָאָגָּ, תְּצֻוָּה, אָגָּ, מֵיָּאָגָּ, מַצְגָּתָ, יְצָוָה, נְצִיָּאָגָּ

(נְצִיָּאָגָּ - חידוש של ברל כצנלסון, ממנהיגה הבולטים של תנועת העבודה בארץ ישראל)

מיינו את המילים שברשימה שלוש קבוצות על פי הדרך שבה נוצרו:

(1) מילים שנוצרו על דרך כללי הגורה אליה שיר השורש.

(2) מילים שנוצרו על דרך גורת השלמים.

(3) מילים שנוצרו על דרך גורות אחרות.

3. המילה **יעגנון** שנקבעה על ידי האקדמיה ללשון העברית, היא חלופה עברית למילה סֶלְבֶּרְיִיטִי (בקיצור סֶלֶבֶּרֶט).

במה שונה דרך התצורה של המילה **יעגנון** מדרך התצורה של **יאגנו**?

חלק ב - קראו את הטקסט שלפניכם וענו על המשימות שאחריו.

האקדמיה ללשון העברית חידה את המילה **רעיונאי** כתחליף למילה קופיריטר, שפירושה אדם שתפקידו לחבר ולנסח פרסומות. בעברית בת ימינו המילה "רעיון" מצינית בין היתר "מחשבה מקורית".

(על פי המיזם: "אמצו מילה" באתר האקדמיה ללשון העברית)

1. מהי דרך התצורה של המילה **רעיונאי**?

2. מהו הקשר מבחינת המשמעות בין תפקידו של הרעיון לבין משמעותה של המילה רعيון?

תרגיל 4

ענו במחברתכם על פי הנדרש בכל סעיף וסעיף.

1. בחרו בצד המילים ששתיהן המילים בו לא נוצרו באותה דרך תצורה.

ד. **תְּפִזּוֹ** - חראז

ג. אֲדָמָת - צְנַרְתָּ

א. מְוַקְּדוֹן - אָוְגְּדוֹן

ב. תְּזֻבָּנָה - תְּדַהְמָה

2. בחרו את השורה שבה המילים נוצרו באותה דרך תצורה.

א. חָמְשִׁיר	תקְלִיט	זְמַרְיר (גִּינְגָּל)	מְכַשֵּׂיר
ב. יְעָרָנוּ	זְבָנוּ	יְרָכוּ	גְּנוּ
ג. תְּקִילִיט	תְּקִילִיטָן	תְּקִילִיטָן	הַקְּלִילָה
ד. נִיבּוֹן	חִיצּוֹן	גְּשָׁרוֹן	שְׁבוּעוֹן

3. כאשר נסענו לחופשה במלון, השקינו בכל יום את האָדְנִית, שיכינו משחקים שונים ופתרנו **תְּשַׁחַץ**.
כאשר החנינו את המלון, הקפדו להכנס כסף **למְדֻחָן**.
בחרו את המילה היוצאת דופן **מבחןית דרך התצורה**.

א. מלונֶעָ ב. אָדְנִית ג. תְּשַׁחַץ ד. מְדֻחָן

תרגיל 5

העתיקו את מספר השורה למחברתכם, וציינו לידו **נכון / לא נכון**.
הערה: דרך תצורה מתיחסת ל - א. משקל + שורש ב. בסיס + צורן סופי (מוספית)

1. המילים **חֲזָאי**, **שְׁפָאי**, **ינְפָאי** נוצרו באותה דרך תצורה.
2. המילים **נְשָׂוי**, **מְעַשָּׂה**, **מְתַאַבֵּק** נוצרו באותה דרך תצורה.
3. המילים **דְּמִיוֹן**, **צְפָאוֹן**, **פְּתַרְזָן**, **דְּגָלוֹן** נוצרו באותה דרך תצורה.
4. המילים **קְפָאי**, **סְקָלָאי**, **יְוָמָנָאי**, **פְּלָאי** נוצרו באותה דרך תצורה.
5. המילים **בְּדָאי**, **חֲזָאי**, **הָגָאי**, **חוֹנָאי** נוצרו בדרכי תצורה שונות.
6. המילים **קְשָׁקָשָׁן**, **וְתַרְן**, **מְטָפָן**, **סְלָחָן** שייכות לאותו המשקל.
7. במילים **אַצְבָּעָן**, **מְקוּמוֹן**, **טְבַקְטוּרוֹן** הסימות **לָוָן** היא צורן סופי.
8. המילים **תְּאִירָן**, **תְּקַלִּיטָן**, **רְקַדָּן**, **רְפַטָּן** נוצרו באותה דרך תצורה.

תרגיל 6

ענו במחברתכם על פि הנדרש בכל סעיף וסעיף.

1. בחרו את השורה שבה **כל** המילים נוצרו **באותה דרך תצורה**.

א. משָׁאִית, קְשִׁית, פְּגַנִּית, תְּבִלִּיט	ג. רְכָבָל, רְכַבָּת, צְנַרְתָּ, שְׁחַפָּת
ב. רְעִיוֹן, פְּתַרְזָן, עַקְרָזָן, חְזָזָן	ד. גְּנַנְתָּ, פְּתַבָּת, זְמַרְתָּ, אֲדָמָת

2. בכל אחת מן השורות שלפניכם בחרו את המילה היוצאת דופן **משמעות הסימות**. נמקו את תשובתכם.

(1) א. מִידָּעָן	ב. יִדְעָן	ג. אָוִירָן	ד. רְבָעָן
(2) א. חְלִילָת	ב. מְשָׁאִית	ג. חְצָאיָת	ד. מְוִנִּית
(3) א. מְלִכָּות	ב. פְּקִידָות	ג. עַצְלוֹת	ד. גְּאֻוָּתָנִיות

3. לפניכם שלוש מילים: **חַשְׁבָּזָן**, **חַשְׁבּוֹנָאי**, **חַשְׁבּוֹנָאות**.

I. ציינו את דרך התצורה של כל אחת מן המילים.

II. ציינו את **משמעות המשקל** או **הצורן הסופי** בכל אחת מן המילים.

ב. לפניכם משפט:

פְּנִיתִי אֵל _____ המשרד כדי לברר את המצב ה _____ של היחידה שאני עובד בה.
שבצו את המילים **חַשְׁבּוֹנָאי** ו-**חַשְׁבּוֹנָאות** במקומות המתאים. נמקו את בחרתכם.

4. טילנו באזור של מפלים רבים. כאשר הגיעו אל המפל הגבוה, ראיינו את מקום הנפילה של המים. המראה היה מרהיב. **התפללו** שלא תהיה במקום **מפלת** של סלעים.

א. בדקו את השורש של כל אחת מן המילים המודגשות בטקסט.

באמצעות השורש ציינו את כל המילים השبيחות למשפחה מלילים אחת.

ב. איזו מילה אינה שייכת למשפחה המילים שציינתם? מהו השורש של מילה זו?

5. לפניים ארבע מילים המשמשות לציין אותו בעל תפקיד: **טלפוןאי**, **טלפונייסט**, **טלפון**, **מරפּן**.

א. ציינו את דרך התצורה של כל אחת מן המילים.

ב. דרגו את המילים בסדר יורד על פי מידת זיקתן לשפה העברית. נמקו את דירוגכם.

תרגיל 7

קראו את הטקסט הקצר שלפניים וענו על השאלות שאחורי.

עובד הכוורת נקרא בשם **פָּרוֹן**. העוסקים במקצוע זה לא אהבו את השם, ולכן הם הציעו את השם **דְּבָרָן** במקומו. שם זה התקבל על ידי העובדים בהתלהבות.

1. מדוע לדעתכם לא אהבו עובדי הכוורת את השם **פָּרוֹן**? מהו לדעתכם ההסבר להנגדותם?

2. ציינו את דרך התצורה של השמות **פָּרוֹן** ו-**דְּבָרָן**.

תרגיל 8

קראו את הטקסט שלפניים וענו על השאלות שאחורי.

פעילות לקראת חנוכה

על לוח המודעות תלתה הגנתת את הפעולות מיוחדות

шибיצעו הילדים לקראת חג החנוכה.

• הכנות **סִבְיבוֹנִים** תלת-ממדיים

• הכנות **תְּשִׁבְצּוֹנִים** הקשורים לחג

• בניית **חֲנֻכִּיּוֹת** מיוחדות

• הכנות **סְפָגְנִיות** ואפייתן

• **תיאטרון מוזיקלי** בהפעלת **הבְּבָנָה** זהבה

בטקסט **פעילות לקראת חנוכה** מודגשות מילים.

1. הסבירו את דרך התצורה של כל אחת מן המילים המודגשות.

אם מילה מורכבת מבסיס + צורן או מכמה צורנים, ציינו את שमועות הצורן בכל אחד מן השלבים.

2. א. מצאו את כל שמות הפעולה שבтекסט. נתחו אותם לשורש ולמשקל.

ב. מדוע יש בטקסט זה שימוש בשמות פעולה?

קראו את הטקסט שלפניכם הlkoch מ"מגילת העצמות" וענו על השאלות שאחורי.

"בארץ ישראל קם העם היהודי, בה עצבה דמויתו הרוחנית, הדתית וממדנית, בה פי מי קוממיות ממלכתית, בה צרך נכסי תרבות לאנשיים וכל אנושיים והזריש לעולם כלוא את ספר הספרים הנוצרי. לאחר שגלה העם מארצו בכך הארץ שמר לה אמוניהם בכל ארצות פזורייו, ולא חדל מהתפללה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חרותו המדנית".

1. א. מיינו את המילים המודגשתות שבтекסט לשתי קבוצות: שמות עצם ושמות תואר.
- ב. את שמות העצם מיינו לפי דרך התכוורת: שורש ומשקל, בסיס + צורן סופי. פרטו את המרכיבים.
- ג. את שמות התואר מיינו לשושן קבוצות: (1) בסיס + צורן גזירה (ראו הסבר בעמוד 504)

 - (2) בסיס + צורן גזירה + צורן נתיחה לריבים
 - (3) בסיס + צורן גזירה + צורן נתיחה לנΚבה

2. מצאו את הפעלים בטקסט. נתחו אותם לשושן ולבניין. (לצורך הניתוח השימוש במילות יחס ואותיות שימוש)
3. א. ציינו ליד כל פועל את זמנו או את הדרך שבה הוא מופיע.
- ב. מה אפשר ללמוד מהזמינים המופיעים בטקסט?

(3) נוטריקון

פירוש השם נוטריקון (בלטינית) הוא כתיבה מהירה. **הנוטריקון** הוא מילה שנוצרה מכטיבה של בסיסים בראשי תיבות, הנוגת למילה אחת. בעברית של ימינו נפוצה מאוד דרך זוז, במיוחד בצבא ובקבוצות סגורות, כגון תנויות נוער. יש נוטריקונים שנכתבים בגרשיים, ויש הנכתבים ללא גרשאים. ראשי תיבות לא ייחשבו כנוטריקון כאשר הם הגויים ממילים נפרדות. לדוגמה: אחה"צ, אח"ב. כן לא ייחשבו כנוטריקון ראשי תיבות הנוגים באותוות: נ"ב, מ"צ, נ"צ ועוד.

הbasisim	notrikon ha'ntevet k'milah achot	הbasisim	notrikon ha'ntevet b'grashim
תפוח זהב	תפוז	דרישת שלום	ד"ש
ספרינת טילים	סטייל	מנהל כללי	מנכ"ל
דין וחשבון	דוח	ראש המטה הכללי	רמתכ"ל
סגנון למןין	styl	שירותי ביטחון כללי	שב"כ
תפוח אדמה	תפוד	מגלה כיון מרחק	מכ"ם
חמיישי, שיישי ושבת (חופשת סוף שבוע בצבא)	חמשוש	בית דין גבוה לצדק	בג"ץ
		תורה, נביאים, כתובים	תנ"ך

שאילת מילים לועזיות

הברית קלטה בעבר וקולטת גם היום מיללים רבות משפות לועזיות, כגון אנגלית וצרפתית. המיללים הלועזיות הן במקרים רבים מיללים בין-לאומיות, כגון בנק, רדיו, טלוויזיה, טלפון ואחרות. כמו כן רוב המדעים הם שמוטות בין-לאומיים: היסטוריה, ביולוגיה, גאוגרפיה, פיזיקה ועוד. המיללים הלועזיות מצויות בכל תחומי החיים שלנו.

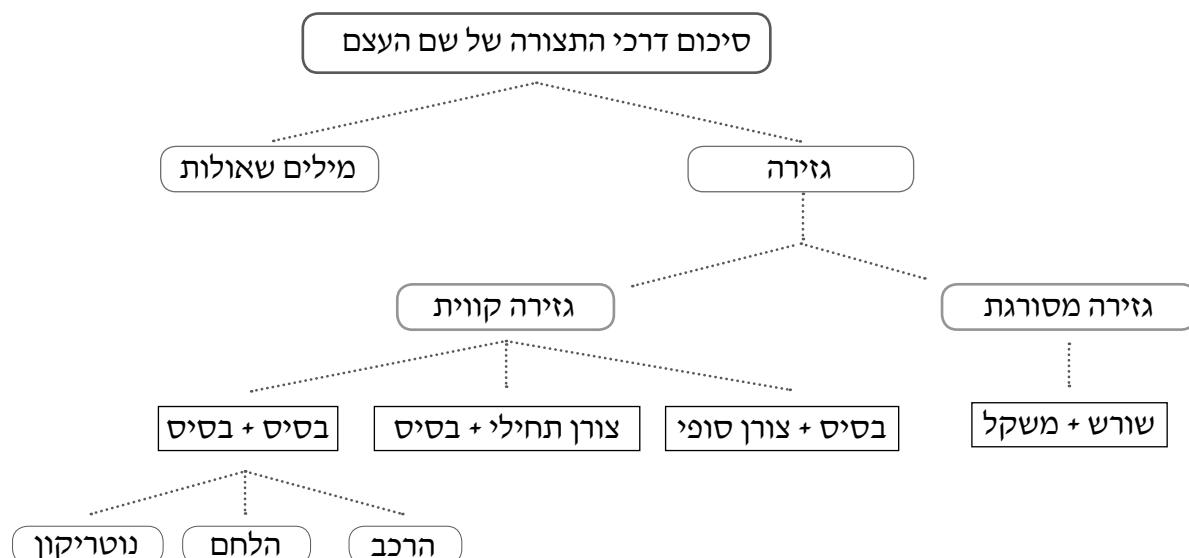
חדרתו לעברית נעשית בשתי דרכים:

- א. המילים חודרות עברית בצורתן המקורית: רובוט, טלפון, בנק, קוינצרט, אינטרנט, שוקולד.
 ב. המילים מתאימות את עצמן למבנה השפה העברית, בעיקר באמצעות סופיות, כגון חה, חיה:
 אוניברסיטה, טלוויזיה, כימיה, אקדמיה, סימפונייה.

כיצד נזהה מיללים לועזיות?

לפניכם סימנים אחדים האופייניים למילויי לעזיות:

1. **המילים בעברית מכילות בדרך כלל ביצורים הבסיסית** (ללא צורני הנטיה) בין הברה אחת לשולש הברות. מילים ארוכות יותר הן בדרך כלל **מילים לעוזיות**, כגון אנטיקלופדייה, קואלייציה, ביולוגיה (שמות מקצועות).
 2. מילים המכילות סימנות שאינן קיימות בעברית, כגון **יִצְם** – סוציאליזם, קומוניזם או **מַנְט** – אנדר סטייטמןט.
 3. מילים המכילות צלילים הזרים בעברית, כגון צ', ג', ז', קס = X. דוגמאות: פיג'מה, צ'לו, ג'וגינג, ז'קט, פקס.
 4. מילים שיש בהן הפרה של חוקי بغداد"ת:
 - ב ו-פ (dagashot) בסוף מילה – סקוֹפּ, ביזטוֹפּ, פאָבּ, פוֹפּ.
 - כ, פ רפויות בתחילת המילה – קלּוֹר, פְּנֵטְסִיהּ, פִּילּוֹסְוֹפִּיהּ, פְּקָסּ.
 5. בעברית בדרך כלל הטעמה היא **מלרע** (בהברה שלפני האחורונה) או **מלעיל** (בהברה שלפני האחרון). כאשר פוגשים מילים שהטעמה מופיעה בהן קודם לכן – המילה חדשה כזורה: נודניקית, אמבולנס.

תרגול מסכם

תרגיל 1

קראו את הטקסט ש לפניכם וענו במחברתכם על השאלות שאחריו.

שני רעיונות מרכזיים עומדים בבסיסה של הדמוקרטיה. ההומניות שהוא השקפת עולם המעמידה את האדם ואת זכויותיו במרכזו, והפלורליזם שהוא השקפת עולם המכירה בקיומן של דעות שונות, של ארגונים שונים או של קבוצות שונות בכל תחומי החיים. רעיונות אלו הם רעיונות אוניברסליים כל עולמיים התקפים לגבי כל מדינה דמוקרטית.

"מאה מושגים שלי - דמוקרטיה", כורן נשר שרבעי, 2005

בטקסט מופיעות ארבע מילים לועזיות.

1. א. חפשו במילון את מקורה ואת פירושן של כל אחת מן המילים וכתבו אותם במחברתכם.
- ב. באילו מן המילים בולט היסוד הלועזי?
- ג. באילו מן המילים יש הסוגה (התאמה) לעברית?
2. בחרו אחד מבין ארבע המילים וכתבו טקסט קצר שיבחר את המונח.

תרגיל 2

ציינו נכון / לא נכון בסוף כל משפט. נמקו תשובהתכם.

הערה: דרך תצורה מתיחה את -

- א. שורש + משקל ב. בסיס + צורן סופי ג. הלחם ד. נוטריון ה. מילים לועזיות
1. דרך תצורתן של המילים **מִזְגָן**, **מַדְפָן**, **בְּנֶקֶט**, **רְכֵבֶל** זהה.
2. המילים **תְּסֵפִיתָן**, **שְׁרֵבִיטָן**, **מַצְחִיקָן**, **שְׁקָדוֹן** נוצרו באותה דרך תצורה.
3. המילים **עֲתֹונָאי**, **מַקְלָאי**, **יְוָמָנָאי** נוצרו באותה דרך תצורה.
4. בין המילים **מַרְעָום**, **מַכְחָול**, **מַדְאֹור** רק אחת בנוייה בדרך של הלחם.
5. במילים **פְּקַלִיטָן**, **כְּשָׂרוֹן**, **שְׁנַטוֹן**, **טְרַקְטּוֹרָן** הסיומת □**וֹן** שייכת למשקל.
6. המילים **חִיבָר**, **קְלָקָר**, **מַדְפָן**, **פְּלַדְלָת** נוצרו באותה דרך תצורה.
7. המילים **מְנַכְ"ל**, **נְדַלְ"ן**, **תְּפָא**, **סְטִיל**, **בְּגַ"ץ** נוצרו כולם באותה דרך תצורה.
8. המילים **רְכֵבֶל**, **רְכֵבָת**, **צְנַנָּת**, **פְּטַפְטָת** נוצרו באותה דרך תצורה.
9. המילים **חִידָק**, **עֲרָפִית**, **תְּפֻזִיאָה** נוצרו כולם באותה דרך תצורה.
10. המילים **הַרְמוֹנִיה**, **דוֹאָט**, **מִיזְיָקָל**, **סִירָנָה** נוצרו באותה דרך תצורה.

תרגיל 3

1. לפניכם רשימה של מילים: **בלש**, **בלשנות**, **בלשון**, **א'לו**, **א'לן**.
ציינו את דרך התצורה של כל אחת מן המילים.
2. לפניכם רשימה של מילים: **טניסאי**, **לולן**, **מבחן**, **אקדזון**, **קיטו**, **בשלו**, **מלבן**, **קדר**.
- מהי המשמעות המשותפת לכל המילים?
 - מיינו את המילים לפי דרך התצורה שלهن.
3. לפניכם רשימה של מילים: **טען**, **מזכיר**, **מזכיר**, **מזכיר**, **מזכיר**, **מזכיר**, **מזכיר**, **מזכיר**, **מזכיר**.
- מיינו את המילים לפי דרך התצורה שלهن.
 - מהי המשמעות המשותפת לכל המילים?
4. לפניכם שלושה משפטים ובהם מילים מודגשות.
- למדתי **באוניברסיטה** אדריכלות.
 - ה**פסיכולוג** ערך ליד אבחן.
 - קניתי **צ'קט** לקרהת האירוע.
- מה משמעות למילים המודגשות במשפטים (1)-(3)?
5. לפניכם רשימת מילים: **רמקול**, **פייזר**, **סופשביע**, **חויאן**, **פְּשַׁחַץ**, **שְׁבָתְּרִבוֹת**.
- לחמש מהן יש דרך תצורה משותפת. מהי דרך התצורה שלן?
 - מהי המילה שנותרה? מהי דרך התצורה שלה?
6. לפניכם רשימת מילים: **אֲדֻנִית**, **מַגֵּב**, **מַלְחִיה**, **מִדְפֶּסֶת**, **מַעֲרֵבֶל**, **מִשְׁקָלָת**, **אַרְמִית**, **מַחְסִינִית**.
- אייזו מילה יוצאה דופן מבחינת המשמעות שלה? מהי משמעותה?
 - מהי המשמעות המשותפת של שאר המילים?
 - מיינו את שאר המילים לפי דרך התצורה שלהם.
7. לפניכם ארבעה משפטיים. ציינו את המשפט שהנאמר בו איןנו נכון.
- המילים **כלבן**, **יומן**, **רפטן** בנויות באותו דרך תצורה.
 - המילים **מזכון**, **מפתח**, **פוטכן** בנויות באותו דרך תצורה.
 - הסיומת של המילים **כלבן** ו-**רפטן** מצוינת בעל מקצוע/תפקיד.
 - משמעות המילים **יומן** ו-**פוטכן** היא כלים או מכשירים.

פרק 4 מחדשי האקדמיה ללשון העברית

- לפניכם מיללים שהן מחדשי האקדמיה ללשון העברית. בטור א החידושים, ולצדם בטור ב מקבילותיהם באנגלית או בפי הציבור.
- א. התאימו את המושג לפירושו והעתיקו אותו למחברתכם.
- ב. מינו את השמות בטור א לפי שלוש דרכי התצורה: שורש ומשקל, בסיס + צורן סופי, הלחם.
- ג. צינו את משמעות הצורן הסופי במילים שנוצרו בדרך של בסיס + צורן סופי.
- ד. מבין המילים שנוצרו בדרך של שורש + משקל בחרו שתי מילים, ולכל אחת מהן כתבו מילה נוספת שנוצרה באותו משקל.

טור ב - המקבילה	
א.	קורקינט
ב.	טייפקס
ג.	ויטראז'
ד.	(מלך) שיק
ה.	קרוטונים
ו.	פאזל
ז.	אטצ'מנט
ח.	מיקרואורגניזם
ט.	GPS
י.	מיניאטורה
יא.	קולאז'
יב.	טנדר
יג.	סטיקלייט

טור א - המילה	
1.	תְּצִירָן
2.	מַטְעָנִית
3.	צְרוֹרָן
4.	מְחִיקָׁן
5.	מְקַלָּוֶר
6.	(חֵלּוֹן) מִסְכִּית
7.	קְאַצִּיךְ
8.	צְנִימּוֹנִים
9.	אַרְוֹףָה
10.	גְּלָגָנוּעַ
11.	מִזְעָרָת
12.	הַדְּבָקָה
13.	נוֹטוֹן

טור ב - המקבילה	
א.	סופרמרקט
ב.	SINGLE (במויקה)
ג.	שוקר (חסמי)
ד.	האקר
ה.	אינטרקום
ו.	מרכזר
ז.	מינימרקט
ח.	מבחן אמריקאי
ט.	AUTOMATIC MACHINE
י.	טוסטר אובן
יא.	מוביל
יב.	רפודוקציה
יג.	רינגטון
יד.	אלרגייה
טו.	ג'ט לג

טור א - המילה	
1.	מְדֻגָּשָׁ
2.	פְּצַחַן
3.	מְרֻפּוֹל
4.	מְרֻפּוֹלִית
5.	מְדֻשֵּׁיר
6.	מְקַשֵּׁר (פְּנִים)
7.	מְהֻלּוּם
8.	מְשִׁיבוֹן
9.	שְׁעַתּוֹק
10.	תְּגִנּוֹן
11.	רְגַשְׁתָּה
12.	מְרַצְּדָת
13.	מְבָחֵן (שְׁאֲלֹות) בָּרֶרֶה
14.	נְעִימּוֹן
15.	יְעֻפָּת

מרך 5 מחדשי האקדמיה ללשון העברית

לפניכם משפטים וביהם מילים ומונחים חדשו על ידי האקדמיה ללשון העברית.
לאחר המשפטים מופיעות המקבילות שלהם.

א. התאימו את המילה המודגשת למילה המקבילה המופיעה ברשימתו של אחר המשפטים.

1. דני שלח **מסרין** לחברו במהלך השיעור, لكن החרימו לו את הטלפון הנייד.
2. בטילו בארצות הברית שכרכנו **מעונע** אף על פי שהיו מולנות מצוינות במהלך המסלול.
3. המורה ביקשה ממני לכתוב מאמר, אבל לא היה לי שום **מצirk** לכתיבתה.
4. בכל בוקר לפני שאני יוצא לבית הספר, אני מורה על שערי **תקרייש**.
5. קניתי **תפקיד** חדש משום שראשי גירד.
6. תפקידו של **הצען** בבית החולים הוא חשוב מאוד, והוא מסייע בכל מעורך הטיפול בחוולה.
7. דודתי חובבת **חפיצים** מושבעת, ולאחרונה היא רכשה **חפייז** יקר במיוחד.
8. סבתי הקשישה חלה, ויש צורך אמתי לשכור את שירותיו של **מסעד**.
9. משום שלא שמרתית את כל דפי התרגול **בשומאן**, אבדו לי תרגילים רבים.
10. בתכנית הבישול צלה הטבח דג על **המצללה**, לאחר ששימן את **האספלה** בבל ובסמן.
11. בנמל תל אביב בנו מתחם בעל **קימוריים** בעז למען אלו שרווכבים בגלאגש.
12. בשיעור חינוך שילבנו בפעולות כלי כתיבה שונים: עיפרון, **מצבע**, **מדגש**, **אבעון**.

המשפטים נכתבו על ידי שרון פישמן דודיק

המילים המקבילות / הסבר:

(9) מעין מקל של חומר המשמש לצביעה	(1) ג'ל לשער
(10) מנגל, גריל (המקשר)	(2) שקיית ניילון המיועדת לשימירת דפים
(11) gadget (гадגט), חפץ שחפצים בו	(3) sms, הודעה קצרה
(12) הרשות של המצללה	(4) שמו
(13) קרון נייד, קרואון	(5) סניטר
(14) עובד שמקצתו לסייע אדם בביתו	(6) סקייט בורד
(15) מרכז	(7) לורד, טוש
	(8) trigger (טריגר)

ב. העתיקו למחברתכם את הטבלה ומינו בה את המילים המודגשות במשפטים 1-12.

שורש ומשקל	הלחם	בסיס וצורך סופי

ג. צינו את משמעות ה蟲ון הסופי של כל שם שדרך תצורתו היא בסיס וצורך סופי.

דיקי האיה מתחום שם העצם

הסביר	רֶכֶב + קְבָל	רֶכֶב	מִזְרָקָה	מַשְׁחִטָּה	מִתְפָּרָה	מִחְצָבָה	מִדְרָכָה	מִחְלָלִי	מִסְנָנִית	מִזְבְּקָה	מִקְרָרָר	מִרְסָס	מִפְאָצָם (אֲגוֹזִים)	מִגְבָּב	מִגְהָץ	יִתְרֹוֹן	פִּתְרוֹן	דִּמְיוֹן	צְבָע	חַשְׁמָלָאי	קוֹפָאי (קוֹפָאי)	אַקְדָּמָאי	אַקְרָאי (עֲנֵיָה)	אוֹנוֹבְּרָסִיטָה	לֹא נָכוֹן	הסביר
סימומת קְ אי לציין שם תואר לא לבני אדם																										
סימומת קְ אי לציון בעל מקצוע																										
משקל קְטָל – בעל מקצוע																										
משקל קְטָלוֹן – כלים/מכשירים																										
משקל מִקְטָל – כלים/מכשירים																										
משקל מִקְטָלָה – כלים/מכשירים																										
משקל מִקְטָלָת – כלים/מכשירים																										
משקל מִקְטָל/מִקְטָלָה – מקומות																										
משקל מִקְטָל/מִקְטָלָה/מִקְטָלָת – מקומות																										
על פי החלטת ועד הלשון העברית (תרפ"ח 1928)																										
רֶכֶב + קְבָל																										

מ^רח^י

בחרו את הצורה הנכונה של שם העצם מבין השתיים המודגשתות, והעתיקו אותה למחברתכם כשהיא מוקדמת. התרגיל מבוסס על הערות שניתנו בתחום הצורות הנכונות לאורך כל פרקי הלימוד הן בזירה המסורתית והן בזירה הקווית. חלק מן התרגילים מבוססים על חומר שנלמד במסגרת תיקוני האגיה של הפועל.

1. אני **מנוי / מנוי** על עיתון נוער.
 2. קיבלתי את **המנוי / מנוי** לעיתון.
 3. הדמיון / **דמיון** שלך פורה.
 4. חילקו לנו **ערוכות / ערוכות** מגן.
 5. **ערפת / ערכת** המגן שלי במחסן.
 6. **לשכת / לשפט** השר פתוחה.
 7. פנינו **לleshכות / לשכות** התעסוקה.
 8. נפתחו **לשכות / לשכות** חדשות.
 9. אלו **מסוקי / מסוקי** חיל האוויר.
 10. **מטוסי / מטוסי** הנוסעים נחתו.
 11. **התקלאי / התקלאי** קם מוקדם.
 12. **הצבע / צבעי** מסידד את ביתי.
 13. **העתונאי / עתונאי** השתתף בכנס.
 14. אני נמצא **במספרה / במספרה**.
 15. **אכיפת / אכיפת** החוק חשובה.
 16. **הכחשת / הכחשת** השואה פוגעת בנו.
 17. הוא **מפיק / מפיק** תוכניות.
 18. **הלקחות /לקחות** מורים.
 19. הקורס האקדמי / **אקדמי** מעניין.
 20. המצב מעניק לנו **יתרון / יתרון**.
 21. במשק **התקלאי / התקלאי** מגדים דגי נוי.
 22. צעדי על **המדרכה / מדרכה**.
23. קראתי מאמר **עתונאי / עתונאי**.
 24. **ה澎湃י /澎湃י** נפגש עם השחקן.
 25. **במחשב / מחשב** חלה תקלת.
 26. כל עמלו ירד **לטמיון / טמיון**.
 27. **הרבעל / רבעל** פועל כל יום.
 28. סיירנו **במשתלה / משתלה**.
 29. הגיענו **למחלף / מחלף** החדש.
 30. **পত্রুন /পত্রুন** לבעה זו קל.
 31. **الأهلاي / أهلاي** לעניין נסע.
 32. התפקיד **أهلاي / أهلاي** מאד.
 33. הבגד נמסר **למכבשה / מכבשה**.
 34. **مشاعر / مشاعر** הטילים חוסל.
 35. **الاكادمائي / أكادمائي** השתתף במחקר המדעי.
 36. הפרדתי **بمسنون / مسنون** בין המיצ' לבין הגלעינים.
 37. פגשתי את **السبورطائي / سبورטאי** הזוכה.
 38. **البنكي / بنكي** הזמין את הל��ות לשיחה.
 39. **الطبقاني / طبقاني** הגיע לתיקון התקלה.
 40. ילדים אוהבים להחליק **במגלשה / مغالשה**.
 41. פניתי אל **اليمني / يومني** בתרנה.
 42. השתמשתי **بمذكرة / مذكرة**.
 43. הלכתי **لמרפאה / מרפאה** השכונית.
 44. אוניה חדשה נבנתה **במספנה / מספנה**.

□ צורני איזירה וצורני רטיה

צורן - ייחידת הלשון הקטנה ביותר בעלת משמעות.

צורני גזירה

צורני גזירה קיימים הן בפועל והן בשם.

בפועל - צורני הגזירה הם השורש ותבניות הבניינים.

השורש	תבניות הבניינים	המילה העצמאית
ר-ק-ד	= רְקֵד (מבנה ניין קל)	= רָקֶד
ב-ד-ק	= גְּבַדָּק (מבנה ניין נעל)	= גִּבְדָּק

בשם - צורני הגזירה הם השורש ותבניות המשקלים או הצורנים הסופיים (המצטרפים לבסיס).

השורש	תבניות המשקלים	המילה החדשיה	הចורן הסופי	הבסיס
ס-פ-ר	= מִסְפָּרָה (משקל מקטלה)	= סְפִירָה	+ יְהָ (מקום)	סִפְר
ז-כ-ר	= זְכָרוֹן (משקל קטלוון)	= סְפִרּוֹן	+ וֹן (הקטנה)	סִפְר

צורני נתיה

צורן נתיה הוא היחידה הלשונית הקטנה ביותר הנוספת למילה ומשנה את צורתה הדקוקית, אך לא את משמעותה.
צורני נתיה קיימים גם הם בפועל והם בשם.

בפועל - צורני נתיה הם צורני הזמן והגון.

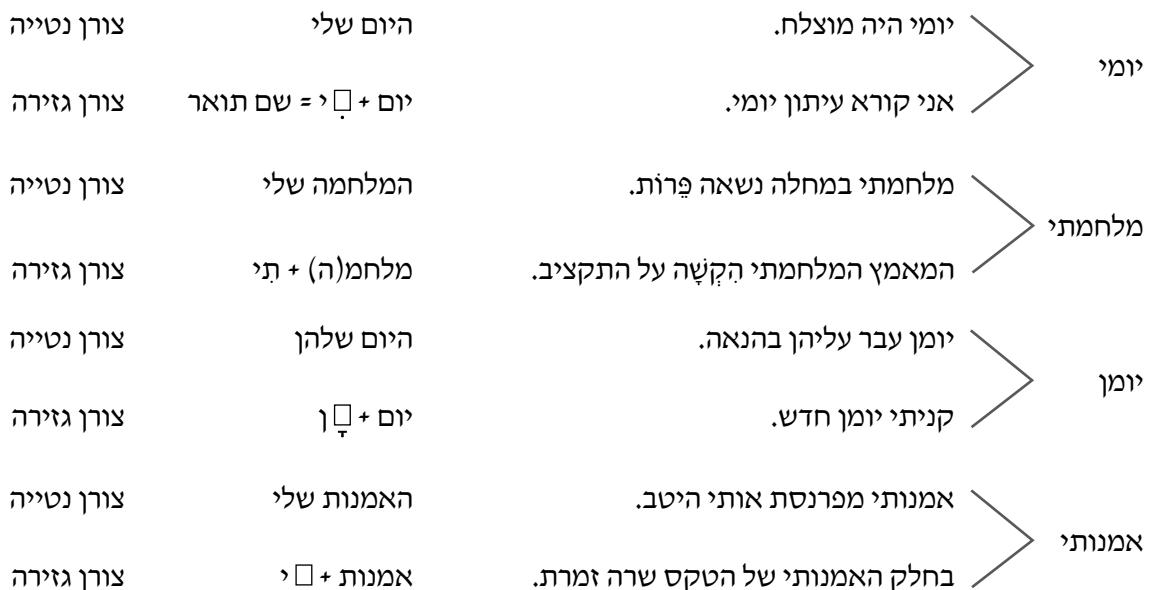
תְּשֻׁמָּר = אתה / היא תשמור אחר.	נְשֻׁמְרָתִי = ערי שמרתי אתמי.
יְשֻׁמְרוּ = הם ישמרו אחר.	נְשֻׁמְרָתֶם = אתם שמרתם אתמי.
שְׁמֻרָנָה = אתן שמורנה נכון.	נְשֻׁמְרָתָה = אתה שמירתה נכון.

צורני סמיכות							צורני ריבוי						
ספַר	לְתָת	=	שְׁכֶבֶת	גִיל	סְפִרִים	לְזֹתָת	=	דְלָתוֹת					
בוגרים	יְיָ	=	שְׁכֶבֶת	גִיל	בוגרי הקורס	לְזֹתָת	=	דְלָתוֹת					
כינוי שייכות							צורני נקבה						
בגד	בַגְדוֹ	=	וּ	בַגְדוֹ	+	בַגְדוֹ	מִפְקַדָת	=	מִפְקַדָת				
ספריה	סְפִרִיהָ	=	יְהָ	סְפִרִיהָ	+	סְפִרִיהָ	מִנהִיגָה	=	מִנהִיגָה				
שיר	שִירֵיכֶן	=	יְכֶן	שִירֵיכֶן	+	שִירֵיכֶן	פְסַנְטְרָנִית	=	פְסַנְטְרָנִית				

לxicom, צורני גזירה יוצרם מיללים חדשים (ערך מילוני עצמאי) ומעניקים להן רכיב משמעות חדש. צורני נתיה משנים את תפקידה הדקדוקי של המילה.

הבחנה בין צורני גזירה לצורני נתיה

לעתים צורני הגזירה דומים לצורני הנתיה. כדי להבחין ביניהם יש להציב את המילה בתוך משפט. כאשר המילה מבודדת ממשפט, לא תמיד אפשר לדעת מהי דורך הגזירה שלה.

אולם גם כשהמילה משובצת בתוך משפט, לעתים אי אפשר לדעת למה הכוונה. (ראו דוגמה בעמוד הבא)

gil chobav, b'shan v'ayish taluiya, k'tab sefer b'shem "matbeh mishpachti".

c'zad nitnu lehabin at shem ha-sfer?

ha-matbeh shel mishpachti = ha-mishpacha shel - zorun netiya

au

ha-matbeh mishpachti = mishpach(h) + ti = shem toar - zorun gizra

tip

ca'sher atem n'drashim lehabchin bein zorun netiya l'zorun gizra, n'so le'uruk at shloshet ha-shinuyim shel p'neimkem:

(1) ha-shmiyu at ha-zorun ha-sofi.

(2) ho-sipu la-milah at ha-'a ha-hiduya.

(3) ho-sipu at ci'niy ha-shiyyotot "shel" baguf ha-mataim (sheli, shlano, shlahan).

rek b'mishpat she-hatzlachtem le-bcu bo at shloshet ha-shinuyim, ha-milah ma-keila zorun netiya.

la-dogma: mazpuni aosar uli. = ha-matzpon shel aosar uli = zorun netiya.

zo u-niyn mazpuni. = mat'ar at ha-shem "u-niyn" = shem toar = zorun gizra (le-shem toar).

tarxiim 1 - ha-bchana bi'n zorun gizra le-zorun netiya

le-p'neimkem zo-gotot shel mishpatim she-bahem meshobatzat milah zeha.

a. כתבו at ha-luk ha-di'vur shel ha-milah be-kol achad min ha-mishpatim.

b. כתבו ci'zad nezera ha-milah: ba-amatzot zorun gizra au ba-amatzot zorun netiya.

(rao dogma be-cm'd ha-rashon)

chalak ha-di'vur	dror ha-gizra
shem toar	zorun gizra + □ i
ha-zava shel	shem uzem + ci'niy ha-shiyyotot zorun netiya

1. a. ai-tan hoa dudon shel rachl.
b. ai-tan hoa dudon shel rachl wiyul.
2. a. m'refazon shel ha-urim umos b'mekoniot.
b. hoa m'refazon b'chabrot ha-shirوت ha-telponi.
3. a. at-ah matnag be-avofen ildoti.
b. ildoti ubraha uli b'kibuz.
4. a. ch'dron ainu misodar.
b. ch'dron b'bayt malon hoa makzuu ndresh.
5. a. ha-nosha nbadk be-avofen makhri.
b. makhri ui'sok b'veuviot shinu aczel matbagrim.
6. a. zohi shanti ha-rashona b'bayt ha-sfer.
b. ya'anu leti'ol shanti laglik ha-uleyon.

תרגיל 2

1. לפניים רשימה של מילים: איכוטי, כמותי, עקרוני, הפגנטי, הדרגתני, ספרי, צבעוני, קיומי, ססגוני, צורי.
- א. מיינו את המילים לשולש קבוצות:
I. מילים בעלות צורן גזירה II. מילים בעלות צורן נתיחה III. מילים היכולות להשתир לשתי הקבוצות
- ב. מהי המשמעות המשותפת לכל המילים במסתויו בצתורן גזירה?
ג. בחרו אחד מן המילים מקבוצה III וחברו לה שני משפטים שיביעו את ההבדל במשמעות.
(משפט אחד שבו המילה תהיה בעלת צורן גזירה, ובמשפט השני - בעלת צורן נתיחה)
2. לפניים רשימה של מילים: רשמית, עקרונית, שבועית, אישית, גורלית, יומית, בדרנית.
א. איזו מילה מורכבת ממשקל ומצורן נתיחה?
ב. מה המשותף לשאר המילים מבחינת דרך התצורה?
3. לפניים שלושה משפטיים.
(1) זהו מידע אישי.
(2) אישי עובד בחברה קבלנית.
(3) קבלנית הבניין שוחחה עם הפועלים.
- א. ציינו בכל משפט שבו מופיע הצורן אם אם הוא צורן גזירה או צורן נתיחה.
ב. ציינו בכל משפט שבו מופיע הצורן בית אם הוא צורן גזירה או צורן נתיחה.
ג. מיינו את ארבע המילים המודגשתות לשתי קבוצות על פי חלק הדיבור אליו הן שייכות.
4. לפניים שתי מילים שchodשו על ידי האקדמיה ללשון העברית בשנים האחרונות ומשובצות במשפטים:
(1) לדיעה שהופיעה בעיתון האלקטרוני שלחתת **תגובה** (טוק בק).
(2) יידי הוא **תגובה** מושבע.
א. מה דרך התצורה המשותפת של מילים אלו?
ב. שערו מה היה השיקול של האקדמיה ללשון העברית ביצירת המילה **תגובה**.

עֲרָתָנוּ אֹתוֹ וְהַצֵּעָה לְכִתְבָּה לְתַלְקִיט

"האקדמיה ללשון העברית" השיקה ישומון (אפליקציה) לטלפונים הנידים שתאפשר לכם לדעת במהירות איך אמורים קייטרינג (הסעדה), בלאקהוט (חישון) ועוד. בפעם הבאה כשהתশמעו מילה לווזית, תוכלו למצוא בקלות את החלופה בעברית. הפתרון נמצא בדף ידכם. עליים להוריד מאתר האקדמיה את היישומון החינמי ה"חולפון".

- חשבו על משחק מתאים (מכור או חדש) שמרתנו להעшир את חבריכם לכיתה בזוגות מילים: מילה לווזית וחלוופה העברית.
- כתבו דף הוראות למשחק שבחרתם ושחקו בו ביניכם.
- מטרת האקדמיה היא לעודד את הציבור להשתמש במילים עבריות. הקפידו, אתם ובני משפחתכם, להשתמש במילים העבריות במקום הלועזית.

דיקי האיה והצעה לכתיבה לתלkit

לפניכם שורהות נבחרות מתוך שירים המושמעים ברדיո. השירים מנוקדים כפי שהם מושרים.

דמיון

זה היה רק חלום קאָר
זו לא מציאות
זה רק דמיון נסְטֶר
לאן עכְשׂוּ...
כח דורי

סיום
יש אָדָם רֹאָה הַכֵּל בָּאוֹר וַיַּרְאָ
זה לא טוב אומרים כלם אֲפֻלוּ רָע מִאָז
יש אָדָם רֹאָה הַכֵּל בְּאַפְלָה קֹדֶרֶת
זו אָתָה הַמְּחֻלָּה רָק בְּצָרָה אַחֲרָת
אל תַּرְכִּבוּ מְשֻׁקְפִּים
לא קֹדֶרות ולא שְׁמָחוֹת
הַסְּפָקָלָוּ נָא בְּעִינֵינוּ
בְּעִינֵינוּ פְּקוּחוֹת
נתן אלתרמן

הפוכים

זה נובע מפיאב קדום
שם נברא הרג'יש קרוב אל הבורא
במקביל התחליל רוחוק ושבועות
למה מזכיר מה קורה
מכרכחים לפטור את הבעייה
יש פטרון הוא במרקח של געעה
ההיפותזות הזאת היא קרש קפיצה
היא תחלץ אותנו מבהאה...
ארקדי דוכין

שיר הטלפון

שְׁמַעַתִּי צָלֵל חִיּוֹג, שְׁלִשְׁלָתִי אַסִּימָן
חִגְגָתִי לְזָקְלִין, בְּמִסְפָּרָה סִימָן
הַלּוּ מָנוּ-שָׁר סִימָן, תְּקַרְאָ לִי אֶת זָקְלִין
הַלּוּ, זה לא סִימָן, הַלּוּ הַאַסִּימָן
הגש החיוור

זכיתי אהוב

וְכַשְׁהַשְׁמָשׁ נִמְחַקֵּת בְּשָׁמִים
וְהַלְבָּד מִטְפְּטָר לִי דָרְךָ הַעֲיָנִים הַחוּמוֹת
אוֹ אָנִי זָכֵר שִׁישׁ יְדִים שְׁרוֹצֹת אַזְתִּי קָרוֹב
אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁזַכִּיתִי לְאַהֲבָה
וְכַשְׁהַרְוּם אַחֲרֵי הַצְּהָרִים
הָיָה מְפֹזֶרֶת עֲנָפִים קָטָנים וּבִינְתִּים זו נָעִים
אוֹ אָנִי זָכֵר שִׁישׁ עֲנָנִים שְׁרוֹאֹת אַזְתִּי קָרוֹב
וְאֲנִי יוֹדֵעַ שְׁזַכִּיתִי לְאַהֲבָה...
עברית לידר

הורה היאחזות

יָדָעַ מְקָלָאִי פְּקָד
וְהָוָה הַנְּחִיל זֹאת לְאַבָּא
שָׁאָתָה הַזֶּן יָשַׁלְשָׁבָת
וְלִהְיטִיב בְּהַרְכָּבָה...
יְחִיאָל מוֹדר

יעטיפוב

- היכנסו ליווטוב והקשיבו לשירים.
- נסו לגנות טעויות לשוניות בשירים שאותם מאזינים להם, ושתפו בהן את חבריהם.
- תקנו את השגיאות ונסו להסביר את מקור הטעות.
- יש כותבים ומשוררים שברור לכל שם בעלי ידע רב בשפה העברית ובחוקיה, למרות זאת לא פעם אפשר למצוא בשיריהם טעויות לשוניות. מה יכולה להיות לדעתכם הסיבה לטעויות אלה?

עבודה בקבוצות - סיכום למערכת הוצאות

פעילות 1

קראו את הטקסט המדריך לתיר בחולל שכתבה נירה דישי.

ורוצים לראות את כדור הארץ נשקי מחלון החדר, לשחות כמה דקות בחלל החיצון או לצאת לטיסה בספינת חלל שמקיפה את כדור הארץ? אל תמהרו לארוז את המזוודות, עברו עוד שנים רבות עד שיטiol בחלל יהיה זמין כמו נסעה ברכבת. בדרך כלל כשמדוברים על תיירות, מתכוונים, מן הסתם, לביקור בנחל שוקק בצדון הארץ, למסע הרופתקני במדבר או לטיסה אל מדינה אחרת. המשותף לכל אתרי התיירות האלה הוא העובדה שהם נמצאים בכדור הארץ, במקום שאפשר להגיע אליו במכונית, ברכבת, במטוס. אבל מה דעתכם על טiol בחלל, בטיסה שתקיף את כדור הארץ או את הירח או אפילו תנחת במאדים? נשמע מלהיב ומרגש? זה אכן כך.

בלי ספק, העתיד הזה כמעט לאן. מרגעם לפחות. כמובן, כבר אפשר להזמין מקום בטיסה פרטית לסיוור בחלל כדי להתבונן במרחב כמה דקות בכדור הארץ מבוחץ או לשחות כמה ימים בתחנת החלל הבין-לאומית ולנווע במסלול סביב כדור הארץ. לפי הפרטומים של חברת "ספייס אדונצ'ר", מאז החלו לתור את החלל בתיר פרטיאי, כבר יצאו לדרכם שבעה תיירים חלל וחזרו בשלום. תייר החלל הראשון יצא לטיסת חלל ב-2001.

הנדסי האוירונאוטיקה וה תעופה עובדים על פיתוחם כל טיס מתקדמים ומיעודניים, שיותאמו להטסת "תיירי חלל" באמצעות כלי טיס מיוחד. לטענת חוקר נאס"א*, בתוך כמה שנים יוכלו אנשים נוספים לטוס לחלל, אם יהיה להם, כמובן, די כסף לשלם עבורו הכרטיס היקר.

בסוף אוקטובר 2014 התרסק מטוס ניסוי. אחד הטיסים נהרג, והאחר נפצע. סיבת ההתרסקות נחקרה עדין, אך ברור לכלם של מרומות האסון, התכניות לפיתוח תיירות החלל נמשכות. לדברי ד"ר דגנית פיקובסקי, אנחנו נמצאים כיום בעיצומו של גילוי מקרוב של החלל החיצון. תיירות החלל מנגישה את החלל לכולם ועושה אותו מוחשי וקרוב, ומעודדת צעירים לעסוק בתחוםי המדע והטכנולוגיה. כאמור, תיירות החלל מתפתחת, ובמדינות שונות כבר נבנו נמלי חלל, ומהם יכולים הטיסות הללו להמריא.

מעובד מתוך האתר young-galileo.com

* נאס"א - סוכנות החלל של ארצות הברית האחראית על תוכנית החלל האמריקאית והחלל מטעם ממשלת ארצות הברית

שאלות

1. מצאו בטקסט חמיש דוגמאות של שם הפועל בעלי שורשים שונים השبيחים לגוזרות שונות.
ציינו את השורש, את הבניין ואת הגזורה של כל אחד מהם.
2. מצאו בטקסט חמיש דוגמאות של שמות פעולה בעלי שורשים שונים השبيחים לגוזרות שונות.
ציינו את השורש, את הבניין ואת הגזורה של כל אחד מהם.
3. מהי הסיבה לדעתכם לשימוש הרב בשם הפועל ובשם הפעולה בטקסט זה?

הצעה לכתיבה לתרקיט

- לו הציעו לכם להצטרף לטיסה לחלל, האם הייתם מצטרפים?
העלו בכתב את ההצעה ואת התוצאות השונות של חברי הקבוצה. שמרו אותן בתיק עבודה.

קראו את המקאמה שכתב יורם טהרלב, וענו על השאלות בעמוד הבא.

אם אתה מרגיש כי איןך עובד רק לפראנסטך אלא גם נושא שליחות
ובתוך חברה המעריצה את הכמות אתה עדיין לוחם על האיכות
אם אתה מאמין שאתה מעצב את הישראלי של הדור הבא
ונכון להשיקע בכך את כל מאודך ואת כל כישוריך
אם אתה יושב ובודק בחינות בערבים על חשבונו השעות של לידך
אם כמה פעמים ביום אתה נזדק מקוטב ההתקלהות לקוטב הייאוש
אם נתקפת לא פעם ולא פעמיים בהלם התלוש
אם אתה מקדיש בידיעין את חייך לבני נוער בגל הכיב פרובלמטי
ומנסה להלך על הגבול הדק שבין כבוד המורה לבין החופש הדמוקרטי
אם אתה בעת ובונה אחת מהנן, פסיכולוג, כומר וידוי וארטיסט
គותל דמעות, איש סוד, שופט, יועצת וסטנדאפיסט
אם ידעת לזהות את הרגעים בהם הכל עובד הפוך על הפוך
רגעים בהם החירות הוא החינוך.
אם איבדת תלמיד במלחמות ישראל ודמותו אינה מושה מנגד עיניך
אם איןך חושש, כಚירך, לעמוד בעיניים דומות מול תלמידיך
אם פתאום פנה אליך מישחו ברחוב ואמר "זה המורה שלי" בפשטות
ולרגע הרגשת שמבטו שווה יותר משולשה גמולית השתלמאות
אם אתה מרגיש שאתה מלמד ומהנן, אך מעל הכל מדריך והורה
כי אז יידי ראי אתה להיקרא
המורה.

המקאמה התפרסמה באתר של הכותב.

(היא הוקלדה כלשונה ללא סימני פיסוק)

נקודות למחשבה:

- מה לדעכם רצה המאייר להביע באמצעות איור זה?
- איזה משפט בשיר נתן לדעכם למאייר את ההשראה לאיור?

שאלות

1. לפניכם שני משפטים מtower המקאהמה ובהם מילים מודגשות:
(1) "אם אתה מרגיש כי איןך עובד רק לפרנסתך אלא גם נושא **שליחות**".
(2) "אם פתאום פנה אליך מישהו ברחוב ואמר 'זה המורה שלי'" (ב) **פשטות**.
א. ציינו את ההבדל בדרך הטעורה של שתי המילים המודגשות.
ב. מה משותף לשתי המילים המודגשות מבחינה המשמעות?
2. לפניכם משפט מtower המקאהמה, ובו שתי מילים מודגשות:
"ובתוך חברה המעריצה את **הכמויות** אתה עדיין לוחם על **הaicות**". מהי דרך הטעורה המשותפת לשמות אלה?
3. לפניכם שני משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.
(1) אם אתה מאמין שאתה מעצב את (ה) **ישראל** של הדור הבא.
(2) אם אתה מקדים בזעקה את חייך לבני נוער בגיל הci **פובלטטי**... לבן החופש (ה) **דמוקרטי**.
א. מהו חלק הדיבור של מילים אלו?
ב. מהי דרך הטעורה המשותפת לשולש המילים? במה הן שונות זו מזו?
4. מצאו בטקסט כינויים שונים שהמחבר מכנה באמצעותם את המורה הישראלי.
מיינו אותם לשולש קבוצות על פי דרך תצורתם. תננו כותרת לכל קבוצה.
5. א. מהו המבנה התחרيري העובר כחוט השני לכל אורך המקאהמה?
ב. מהו האפקט הרטורי של מבנה זה?
6. איזה שם (כותרת) הייתם נותנים למקאהמה זו? הצעו כותרות ענייניות או פיקנטיות. נמקו את בחירתכם.

פעילות 3

קראו את הטקסט "**אור יכולתי להפסיד, הרי אני מורה!**" בעמוד 231.

1. מצאו בטקסט לפחות עשרה שמות תואר. מיינו אותם על פי כותרות הטבלה וכתבו אותם בצורת ייחיד זכר.

צורת ביןוני	משקל	שורש + משקל	בסיס + צורן סופי
			שם עצם מופשט + י, בסיס + אַי
			שם עצם י

2. אילו דרכי תצורה הן הנפוצות ביותר בטקסט זה?

3. במה תורמים שמות התואר רבים לטקסט?

קראו את "שיר המקצועות" שכתב רוביק רוזנטל.
בשיר הכותב מתאר את המקצועות שהיו נפוצים בעיר תל אביב בשנותיה הראשונות.

لברכה המורה ומרים המארחת לטובה הגנת וחסיה הטבחת עשרה קבין מלאכות בעולם ותשעה לקרה תל אביב [...]	עומד אהרון המdfsיס* מתקין בעמל נמלים ספרים עיתונים וכרזות כל אבירות המילים
לייזר הבנאי ולהרשל הטיה לברל המסגר ולגאל הנפה עשרה קבין מלאכות בעולם ותשעה לקרה תל אביב [...]	אדLER המו"ל ושמחה הספר בן-ציוון המורה וקדיש המשורר עשרה קבין מלאכות בעולם ותשעה לקרה תל אביב [...]
מאיר ראש הוועד, יוסף הקובלן פוחובסקי הדוקטור, פולאך הנדן עשרה קבין מלאכות בעולם ותשעה לקרה תל אביב [...]	בני דוד הסוחר וי יצחק הספר בנות משה הבורסקי ושלמי הסנדל עשרה קבין מלאכות בעולם ותשעה לקרה תל אביב [...]
שמוליק הסיס ושורוליק החמור האחים רובננקו ושולומה הנגר עשרה קבין מלאכות בעולם ותשעה לקרה תל אביב [...]	לאובן החבתן, למשה החיט לסוכן צדיקוב, לרובכל בן פורת עשרה קבין מלאכות בעולם ותשעה לקרה תל אביב [...]

מאתו"ק "האור והקסם - תל אביב של פעם - 101 סיפורים", ידיעות ספרים, 2009

* אהרון המdfsיס הוא אהרון איתין. משפחתו הייתה אחת מ-66 המשפחות שהקימו את העיר תל אביב.
הוא סבא-רבא של נגה גנאל, ממחברות הספר.

שאלות

1. מצאו בשיר שלושה בעלי מקצוע שאינם מוכרים לכם וציינו את פירושם.
2. מצאו בשיר ארבעה שמות של בעלי מקצוע הגזורים בגזרה מסורגת (שורש + משקל). הקפידו על משקלים שונים.
3. מצאו בשיר שני שמות של בעלי מקצוע הגזורים בגזרה קווית (בסיס + צורן סופי). הקפידו על סופיות מגוונות.
4. מצאו בשיר שני שמות של בעלי מקצוע שחדרו לעברית משפטות זרות (מיללים שאולות). בררו בעזרה המילון או במרשתת מהו מקור המילה.
5. איזו בעלת מקצוע מופיע בשיר בצורה שאינה מקובלת היום? מהי צורתה כיום?
6. מצאו שני בעלי מקצוע שאינם מעתיקים קטגוריות שציינתם בסעיפים הקודמים.
7. בשיר יש שבירת צירוף כבול שהוא הרמן.
 - א. זהו בשיר את הצירוף השבור. מהו הצירוף הכבול המקורי? ציינו את פירושו.
 - ב. מהי התרומה הרטורית של השימוש בהרמן?

מפתח עניינים - אינדקס

באינדקס זה מוצגים המונחים העיקריים של חומר הלימוד בלבד, ויש הפניה להסבירם שלהם.

	א	אוגד
348	זֶן	200
346	חָטְפִים	64
383	חַסְרֵי פִי"צּ	345
382	חַסְרֵי פָנּ	362,149
8,7,6	טֹעַנָה וּבִיסוֹתָה	345
38,31	טֹעַנָות נֶגֶד	234
22	טֹעַנָת נֶגֶד	49
68	טֻקְשָׁת בִּיקְרוֹת	222
69	טֻקְשָׁת הַסְּבָרָה	49,15,14,6
59	טֻקְשָׁת מִידָע	15
63	טֻקְשָׁת שִׁימּוֹשִׁ	17
446	כְּפֹולִים (גָזְרָה)	348
107	כְּתִיבָה מְזֻגָת	356
167	לוֹזָאי	504
5	מַאֲמָר טַיעָן	511
48,45	מַאֲמָר תְּגֻובָה	348
348	מַאֲפִינִי הַפּוּעָל	508,466
205	מַבְנָה מּוֹדָלִי	508,504
348	מוֹסְפִּיות	349
173	מוֹשָׂא	44
153	מִילּוֹת יְחִס	356,351,346
155	מִילּוֹת יְחִס מְוֹצְרָכוֹת	338
517	מִילּוֹים לְעוֹזִיות	344,325,321
517	מִילּוֹים שָׁאוּלָות	325,321
65	מִכְתָּב רְשָׁמִי	466
66	מִכְתָּב תְּגֻובָה	321
149	מִסְפָּר חָלְקִי	373,353,351
148	מִסְפָּר יְסוּדִי (מְוּנוֹה)	345
150	מִסְפָּר מְעוּרָב	348
149	מִסְפָּר סּוֹדָר	14
150	מִסְפָּר סְתָמִי	350
150	מִסְפָּר עַשְׂרוֹנִי	511
6	מִסְקָנָה	167
6	מִסְר	14
345	מִעְרְכַת הַצְּרוֹרוֹת	323,188
348	מִקּוֹר נְטוּי	29,28,6
501,474,373	מְרוּבָעִים (גָזְרָה)	349
173	מְשֻׁלְמִי הַפּוּעָל	28,22
167	מְשֻׁלְמִי הַשֵּם	64
369	מִשְׁמָעוֹיוֹת הַבְּנִיןִים	511
233	מִשְׁפָט אִיחּוֹי	359
		ה
		גּוֹף
		גִזְרָה מִסּוּרָגָת
		גִזְרָה קְווִיתָ
		גִזְרָת הַשְׁלָמִים
		דְגָמִים שֶׁל מַאֲמָר טַיעָן
		דְגָש
		דו-מִשְׁמָעוֹת תְּחִבְרִית
		דִיבּוּר יְשִׁיר
		דִיבּוּר עַקְיָף
		דָרָךְ גִזְרָה
		דָרְכִים לְמִסְרִת דִיבּוּר
		הַבְלָעַת עִיצּוֹר
		הָגָה
		הַוּה
		הַוּכָה וּרְאִיה
		הַוּפָעָל (בְּנִיןִ)
		הַלְחָם בְּסִיסִים
		הַמְשֻׁלְמִים בְּמִשְׁפָט
		הַסְּגָר
		הַסְּתִיְיּוֹת
		הַפּוּעָל (בְּנִיןִ)
		הַפְּרָכָה (מִפְרָקָ)
		הַפְּרָסּוּמָת
		הַרְכָּב בְּסִיסִים
		הַתְּפָעָל (בְּנִיןִ)

275	פסקוקית מושא	214	משפט ייחוד
306	פסקוקית מצומצמת	244	משפט מורכב
281	פסקוקית נושא	157	משפט פעولي
288	פסקוקית נשוא	157	משפט פשוט
370,369	פעיל (משמעות הבניינים)	219	משפט פשוט בעל חלקים כוללים
36	פתרונות	343,200	משפט שמני
508,504	צורך גזירה	466	משקל
504	צורך גזירה סופי	70	נאום
524,508	צורך נתיחה	516,511	נוטריקון
508	צורך תחيلي	157	נושא
348	ציווי	163	נושא סתמי (מבע סתמי)
353	כל (בנין)	487,411	ACHI ל"א
190	קריאה	482,402	ACHI ל"ה
108	רישום בביבליוגרפיה	493,429	ACHI ע"ז
346	שווה	497,445	ACHI ע"ע
348	שורש	388	ACHI פ"א
501	שורשים גזורי שם	479,389	ACHI פ"י/ו
501	שורשים תנינאים	388	ACHI נחים
148	שם המספר	161,50	ניסימים
469	שם תואר (צורות ביןוני)	14	नימוק
26	תהליך כתיבה	351	נפעל (בנין)
345	תורת ההגאה	157	נושא
157	תחביר	342,160	נושא מוחחב
176	תיאורים	370,369	סביל (משמעות הבניינים)
169	תמורה	37	סיומים
345	תנוועות	101	סיכון הטקסט
466	תצורת השם	27	סיעור מוחcin
329	תקינות תחבירית	348	עבר
		345	עיצור / עיצורים
		491,419	עיצורים גראוניים
		61	עלון מידע
		28	עריכה ושכנתוב
		60	ערך אנציקלופדי
		348	עתיד
		357	פועל (בנין)
		348	פייל (בנין)
		27	פיצוח המטלה
		185	פניה
		241	פסקוקיות תיאור
		304,240	פסקוקיות / פסקוקיות
		266	פסקוקית לוואי